

**1867 TARİHLİ İSTANBUL GAZETESİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE
DEĞERLENDİRMESİ (80-130. Sayılar)**

Yüksek Lisans Tezi

Alper DENİZ

Eskişehir 2023

**1867 TARİHLİ İSTANBUL GAZETESİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE
DEĞERLENDİRMESİ (80-130. Sayılar)**

Alper DENİZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tarih Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Sedat BİNGÖL

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ekim 2023

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Alper DENİZ'in “1867 Tarihli İstanbul Gazetesi'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi (80-130. Sayılar)” başlıklı tezi **04/10/2023** tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek “Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri uyarınca, **Tarih** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	: Prof. Dr. Sedat BİNGÖL	
Üye	: Prof. Dr. Ayla EFE	
Üye	: Doç. Dr. Musa KILIÇ	

Prof. Dr. Saime ÖNCE
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

1867 TARİHLİ İSTANBUL GAZETESİ'NİN TRANSKRİPSİYONU VE
DEĞERLENDİRMESİ (80-130. Sayılar)

Alper DENİZ

Tarih Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekim 2023

Danışman: Prof. Dr. Sedat BİNGÖL

Gazeteler, bir dönemin pek çok açıdan panoramasını sunmaktadır. Basın tarihinde ilk gazeteden itibaren dönemin özelliklerini anlamak açısından, dönemin gazeteleri önemli kaynak işlevi görmektedir.

Osmanlı Devleti'nin ilk Türkçe gazetesi olan Takvim-i Vekayi'nin, 1831 yılında yayımlanması ile Türkçe gazeteler silsilesi başlamıştır. İlk çıkan gazeteden itibaren gazetelerin temel amacı, toplumu haber ulaştırarak bilgilendirmek ve halkı eğitmek temeli üzerine kurulmuştur. Bunun yanı sıra 19. yüzyılın bunalımlı iç ve dış olaylarının yaşandığı bir ortamda gazeteler, siyasi propaganda işlevi de görmüşlerdir. 1831'de yayımlanan Takvim-i Vekayi, gazetelerin öncülüğünü yapmış ve 1860'lı yılların muhalefet ortamında Osmanlı basını çeşitlilik göstermiştir. Bu çalışmanın konusunu oluşturan İstanbul Gazetesi, 1867 yılında Ârifâki lakaplı Mehmed Arif Efendi tarafından yayımlanmıştır. Renkli bir yaşama sahip olan Mehmed Arif Efendi'nin gazetecilik kariyeri, oldukça çeşitlilik göstermektedir. İstanbul Gazetesi dönemin siyasi, sosyal, kültürel vb. konuları açısından önemli bir kaynak değeri taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Mehmed Arif Efendi, İstanbul, Gazete, 19. Yüzyıl

ABSTRACT

TRANSCRIPTION AND EVALUATION OF THE ISTANBUL NEWSPAPER

DATED 1867 (Numbers. 80-130)

Alper DENİZ

Department of History

Anadolu University, Institute of Social Sciences, October 2023

Supervisor: Prof. Dr. Sedat BİNGÖL

Newspapers present a panorama of a period from many perspectives. Since the first newspaper in the history of the press, the newspapers of the period serve as an important source in terms of understanding the characteristics of the period.

With the publication of the first Turkish newspaper of the Ottoman Empire, Takvim-i Vekayi, in 1831, the series of Turkish newspapers began. Since the first newspaper was published, the main purpose of newspapers has been to inform and educate the public by delivering news. In addition, in an environment where the depressive domestic and foreign events of the 19th century were experienced, newspapers also served as political propaganda. Takvim-i Vekayi, which was published in 1831, pioneered the newspapers and the Ottoman press varied in the opposition environment of the 1860s. Istanbul Newspaper, which is the subject of this study, was published by Mehmed Arif Efendi, nicknamed Arifaki, in 1867. Having a colorful life, Mehmed Arif Efendi's journalism career is quite diverse. Istanbul Newspaper political, social, cultural etc. of the period. It is an important resource for the subjects.

Keywords: Mehmed Arif Efendi, Istanbul, Newspaper, 19th Century

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada bilgi birikimi ile bana yol gösteren ve araştırma aşamasındaki özellikle gazetenin sahibi Mehmed Arif Efendi hakkındaki kaynak eserlere ulaşmamdaki yardımlarından dolayı danışmanım Prof. Dr. Sedat BİNGÖL'e,

Gazetenin transkripsiyonu aşamasında okuyamadığım kelimeleri bulmama ve ayrıca kaynak eserlere ulaşmamda yardımcı olan Araş. Gör. Sertaç DEMİR'e,

Mehmed Arif Efendi hakkındaki arşiv belgelerine ulaşmama yardımcı olan Doç. Dr. Musa KILIÇ'a,

Tezim ile ilgili yönlendirmeler yapan Prof. Dr. Ayla Efe'ye,

Ayrıca akademik eğitimim ve tez çalışmalarım esnasında maddi ve manevi desteklerinden dolayı aileme teşekkürlerimi sunarım.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Alper DENİZ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
SİMGELER VE KISATMALAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MEHMED ARİF EFENDİ VE İSTANBUL GAZETESİ	4
1.1. Mehmed Arif Efendi'nin Hayatı ve Eserleri	4
1.2. İstanbul Gazetesi'nin Tarihsel Gelişimi	6
2.1. İstanbul Gazetesi'nin Değerlendirmesi	11
2.1.1 Dış (Siyasi) Haberler	11
2.1.2. Dış (Sosyal) Haberler.....	13
2.1.3. İç Haberler.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

2. İSTANBUL GAZETESİ'NİN TRANSKRİPSİYONU.....	20
Sayı: 80	20
Sayı: 81	27
Sayı: 82	33
Sayı: 83	39
Sayı: 84	46
Sayı: 85	53
Sayı: 86	60
Sayı: 87	67

	<u>Sayfa</u>
Sayı: 88.....	73
Sayı: 89.....	79
Sayı: 90.....	86
Sayı: 91.....	89
Sayı: 92.....	95
Sayı: 93.....	98
Sayı: 94.....	105
Sayı: 95.....	112
Sayı: 96.....	119
Sayı: 97.....	125
Sayı: 98.....	129
Sayı: 99.....	134
Sayı: 100.....	140
Sayı: 101.....	144
Sayı: 102.....	150
Sayı: 103.....	156
Sayı: 104.....	161
Sayı: 105.....	168
Sayı: 106.....	174
Sayı: 107.....	180
Sayı: 108.....	186
Sayı: 109.....	191
Sayı: 110.....	198
Sayı: 111.....	205
Sayı: 112.....	210
Sayı: 113.....	216
Sayı: 114.....	222
Sayı: 115.....	228

	<u>Sayfa</u>
Sayı: 116	234
Sayı: 117	240
Sayı: 118	247
Sayı: 119	253
Sayı: 120	260
Sayı: 121	266
Sayı: 122	273
Sayı: 123	278
Sayı: 124	284
Sayı: 125	289
Sayı: 126	295
Sayı: 127	301
Sayı: 128	306
Sayı: 129	313
Sayı: 130	319
SONUÇ	324
KAYNAKÇA	326
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.k	: Adı geçen kaynak
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
dos.	: Dosya
göm.	: Gömlek
İ.	: İrade
HR.	: Hariciye Nezareti
MKT.	: Mektubi Kalemî Evrakı
MTV.	: Mütevevni Kısım Evrakı
nr.	: Numara
s.	: Sayfa
H.	: Hicri
M.	: Miladi
vb.	: ve benzeri

GİRİŞ

İnsanlar etraflarında meydana gelen gelişmelerden haberdar olmak ister ve bu gelişmelere anında ulaşmayı arzulamaktadırlar. İşte bu habere çabuk ulaşma isteği gazeteyi ve gazeteciyi doğurmuştur.¹

Haber, iktidarlarını güçlendirmek isteyen hükümdarlar kadar geniş alanlarda ticaret yapan tüccarlar için de büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple 14. yüzyılda ortaya çıkan tüccar mektupları ve raporlar ilgiyle takip edilmekteydi. Haçlı Seferleri, Rönesans gibi gelişmeler, uzak yerlerdeki gelişmelerden haberdar olma ihtiyacı geliştirmiştir. Ayrıca, Osmanlıların Avrupa'daki askeri seferleri hakkındaki gelişmelere dair merak da haberin değerini artırmıştır. Bu gelişmeler üzerine haber mektupları çoğaltılarak satılmaya başlanmıştır.²

Matbaanın yaygınlaşması ve okur-yazar sayısının artışı ile habere olan ilgi artmıştır. Bunun sonucunda, ilk süreli yayınlar ortaya çıkmıştır. Bu türün ilk örneğini, Hollanda'da 1605 yılında çıkmaya başlayan *Nieuwe Tydinghen* oluşturmaktadır. Bunu Londra ve Paris'teki diğer örnekleri takip etmiştir.³

Londra'da ilk günlük gazete olan *The Daily Courant* 1702 yılında yayımlanmaya başlamıştır. Fransa'nın ilk günlük gazetesi olan *Journal de Paris* 1777'de yayımlanmaya başlamıştır. Halkın habere olan ilgisi, hükümetlerin sansürü kaldırmasıyla, gazeteler özgür düşünce ortamında çıkmış ve bunun sonucunda zaman içerisinde çeşitli konuya eğilen pek çok gazete çıkmıştır.⁴

II. Mahmud basının öneminin farkındaydı. Bu sebepten dolayı, İstanbul'da kurulan Tercüme Odası ile yabancı basın yakından takip ediliyordu. Bunalmı iç ve dış olayların yaşandığı II. Mahmud döneminde devlet yöneticileri, dış politikanın belirlenmesinde basından faydalandılar. II. Mahmud ve yönetici kadro basını; halkı eğitmek ve reformları benimsetmek için vasıta olarak görmüşlerdir.⁵

Osmanlı'da Basının Doğuşu ve İlk Gazeteler

Osmanlı topraklarında, Türkçe gazetelerden önce Fransızca gazeteler çıkmış ve bu gazeteler de Fransız Devrimi sürecinde çıkarılmıştır. İlgili gazeteler İstanbul'daki

¹U. Akbulut (2013), "Osmanlı Basın Tarihine Bir Katkı: Gazetelerin Yayımlanma Amaçları Üzerine (1831-1876)", *Turkish Studies*, 8 (5), ss. 31-57, s. 33.

²Akbulut, 2013, **a.g.k.**, 33.

³Akbulut, 2013, **a.g.k.**, 33-34.

⁴Akbulut, 2013, **a.g.k.**, 34.

⁵Ş. Demir (2015), "İktidar-Basın İlişkilerinin Osmanlı Devleti'nde Görünümü (1831-1918)", *The Journal of Academic Social Science Studies*, (33), ss. 119-137, s. 368.

Fransız elçiliği tarafından çıkartılış olup ilgili gazeteler şunlardır; (1795) *Bulletin des Nouvelles* (Haberler Bülteni), (1796) *Gazette Française de Constantinople* (İstanbul'un Fransız Gazetesi). Bahsi geçen gazeteler ile yalnızca siyasi açıdan ilgilenilmiş ancak Türkçe bir gazete çıkarma fikri oluşmamıştır.⁶

1820'lerde Yunan İsyanı esnasında, *Le Courier de Smyrne* (İzmir Habercisi) Alexander Blacque (Blak Bey) tarafından çıkarılmış olup, bahsi geçen gazete arayıcılığıyla yoğun bir lehte Osmanlı propagandası yapılmıştır. Bu durum toplum üzerinde etkili olmuş ve bir kamuoyu oluşturulmasını tetiklemiştir. Bu gelişme Osmanlı yöneticilerini bir gazete çıkarılması yönünde teşvik etmiştir.⁷

1828 yılında Kavalalı Mehmed Ali Paşa, Mısır'da Türkçe ve Arapça olmak üzere *Vakayi Mısriyye* gazetesini çıkarmıştır. İlgili gazetede, Kavalalı Mehmed Ali Paşa icraatlarını yayımlatmış ve siyasi propaganda yapmıştır. Bahsi geçen gazete de, Osmanlı yöneticilerinin Türkçe gazete çıkarmalarını tetiklemiştir. Böylece ilk Türkçe gazete *Takvim-i Vekayi* 1831 yılında Sultan II. Mahmud'un çabasının bir ürünü olarak çıkartıldı. Resmi bir gazete olan *Takvim-i Vekâyi*'nin yayımlanma amacı, yapılan ıslahatların ve çalışmaların haberlerini, halka kısa sürede ulaştırılmasıydı.⁸

Takvim-i Vekâyi'nin ardından Osmanlı'nın ikinci gazetesi olan *Ceride-i Havadis* 1840 yılında yayımlanmıştır. 1860'lı yıllarda muhalefet düşüncesinin gelişmesiyle birlikte Osmanlı basını çeşitlenmiş ve bu süreçte pek çok gazete çıkarılmıştır. Bu gazetelere örnek olarak; 1860 Tercüman-ı Ahval, 1862 Tasvir-i Efkâr, 1866 Muhbir, 1868 Hürriyet sayılabilir.⁹

İstanbul Gazetesi

Bu çalışmanın konusunu, İstanbul Gazetesi'nin 80-130 sayılarının transkripsiyon ve değerlendirmesi oluşturmaktadır. Literatürde, İstanbul Gazetesi üzerine spesifik bir akademik çalışma bulunmayıp, sadece Hıfzı Topuz *100 Soruda Türk Basın Tarihi* adlı eserinde bahsetmiştir. İlgili bilgi çok az olup, bu çalışmaya çok fazla katkı sağlamamıştır.

⁶O. Koloğlu (2020). *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. İstanbul: Pozitif Yayınevi, s. 21.; K. Demir (2014), "Osmanlı'da Basının Doğuşu ve Gazeteler", *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, ss. 57-88, s. 59-60.

⁷Koloğlu, 2022, **a.g.k.**, 22.; Demir, 2014, **a.g.k.**, 59-60.

⁸Koloğlu, 2020, **a.g.k.**, 22-26.; H. Topuz (1973). *100 Soruda Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi, s. 5-6.; Demir, 2014, **a.g.k.**, 60-61.

⁹Demir, 2014, **a.g.k.**, 59.

İstanbul Gazetesi'nin sayılarına, *Atatürk Kitaplığı* ve *Hakkı Tarık Us* dijital koleksiyonlarından ulaşılmıştır. Ulaşılan sayılar incelenmiş olup, ilgili gazetenin notları bu çalışmada kullanılmıştır. Gazetenin sahibi Mehmed Arif Efendi hakkındaki bilgilere, *Musavver Nevşâl-i Osmanî* ve *İstanbul Ansiklopedisi* adlı kitaplardan ulaşılmıştır. İstanbul Gazetesi, döneminin tarihi hakkında önemli ipuçları vermekte olup, tarihsel bir belgedir. Daha önce akademik bir çalışmaya konu olmayan İstanbul Gazetesi, Türk basın tarihi üzerine yapılacak akademik çalışmalar için kaynak özelliği taşımakta ve ilgili çalışmanın akademik sahada katkı sağlaması temenni edilmektedir.

Tez iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, İstanbul Gazetesi'nin sahibi Mehmed Arif Efendi'nin hayatı, gazetenin tarihçesi, özellikleri ve değerlendirmesi yer almaktadır. Değerlendirme kısmı, konu başlıklarına göre sınıflandırılarak örnek haberler eşliğinde yapılmıştır. İkinci bölümde ise, İstanbul Gazetesi'nin transkripsiyon metni bulunmaktadır. Sonuç kısmında, tezin genel değerlendirmesi yapılmıştır.

Transkripsiyon aşamasında birtakım güçlükler yaşanmıştır. Bu duruma örnek olarak; gazetede imla hatalarının bulunması, bazı kelimelerin silik ya da eksik olması verilebilir. Gazetede bulunan yer isimleri, yabancı gazete isimleri, şahıs isimlerine kaynak taraması yapılarak ulaşılmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmaya rağmen bulunamayan kelimeleri “...” işareti ile belirtilmiştir. Ayrıca transkripsiyon metninde, sayfa ve sütun numaraları belirtilerek okuyucuya kolaylık sağlanmıştır. Gazetenin transkripsiyon metni, hem şeklen hem de imla bakımından bire bir aynısı olacak şekilde yazılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MEHMED ARİF EFENDİ VE İSTANBUL GAZETESİ

1.1. Mehmed Arif Efendi'nin Hayatı ve Eserleri

İstanbul Ansiklopedisi'nin yazarı Reşad Ekrem Koçu'nun babası Ekrem Reşad Bey ile Osman Ferid Bey'in çıkardıkları “Musavver Nevşâl-i Osmâni” adlı kitapta yayımladıkları “Ârifâki” başlıklı yazıda, Mehmed Arif Efendi hakkında önemli bilgiler sunulmuştur.¹⁰

Mehmed Arif Efendi, Sultan Abdülaziz ve II. Abdülhamid dönemlerinin ünlü gazetecilerindendir. Ayine-i Vatan, Ruzname-i Ayine-i Vatan, İstanbul, Medeniyet, Musavver Medeniyet adlarıyla çeşitli gazeteler çıkarmıştır. Fakat ne yazık ki gerek adı geçen gazeteler gerekse Mehmed Arif Efendi üzerine gerekli çalışmalar yapılmamıştır. Aslen Eğribozlu olan Mehmed Arif Efendi anadili gibi Rumca bildiğinden dolayı “Ârifâki” lakabı ile tanınmıştır.¹¹

Mekteb-i Tıbbiye'den eczacılıkla mezun olduktan sonra çeşitli işlerde çalışmış, sonrasında gazetecilik yoluna girmiştir. 1283'te Ayine-i Vatan, Ruzname-i Ayine-i Vatan, 1284'te İstanbul ve 1291'da Medeniyet gazetelerini çıkarmıştır.¹²

Türkçe ve Rumca'dan başka Fransızca, İngilizce, Almanca, İtalyanca gibi Avrupa dillerinin pek çoğunu bilirdi. Bir ara Yunan şebenderliğinde tercüman olarak çalışmıştır.¹³

Musavver Nevşâl-i Osmâni adlı kitaptan edinilen bilgiye göre, Mehmed Arif Efendi'nin dolandırıcı olduğu iddiası mevcuttur. Ayrıca Mehmed Arif Efendi'nin dolandırıcı olduğu iddiası başka kaynaklarda da bulunmaktadır.¹⁴

Mehmed Arif Efendi hakkındaki dolandırıcılık iddialarından başka, çeşitli iddialar daha bulunmaktadır. İlgili belgeye göre, Mehmed Arif Efendi'nin Ağrıboz şebenderi olduğu dönemde memuriyeti sırasında bir miktar parayı izinsiz harcamış olduğu ve harcadığı paraların miktarı tespit edilmiştir. Mehmed Arif Efendi'nin izinsiz harcama

¹⁰R. E. Koçu ve M. A. Akbay (1959). *İstanbul Ansiklopedisi*. İstanbul: Neşriyat Kollektif Şirketi, 2, s. 1000.

¹¹R. E. Koçu ve M. A. Akbay, 1959, **a.g.k.**, 1000.

¹²E. Reşad ve O. Ferid (1326/1910). *Musavver Nevşâl-i Osmâni*. İstanbul: Matbaa-i Hayriye ve Şürekâsi, 2, s. 161.

¹³E. Reşad ve O. Ferid, 1326/1910, **a.g.k.**, 161.

¹⁴E. Reşad ve O. Ferid, 1326/1910, **a.g.k.**, 161-162.; R. E. Koçu ve M. A. Akbay, 1959, **a.g.k.**, 1000.; İ. A. Kumsar (2018). “Abartı ve Gerçek Arasında Bir II Abdülhamid Dönemi Gazetecisi: Malûmâtçı Mehmed(Baba) Tahir”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 38, ss. 251-282, s. 252-253.

yaptığı yerlerin dökümü yapılmış, bir hayli borcu olduğu tespit edilmiş ve harcanan paranın bir miktarının geri alınmasına karar verilmiştir.¹⁵

Ayrıca Mehmed Arif Efendi hakkında, şehbender olarak görev yaptığı bölge halkından şikayetler bulunmaktadır. Şöyle ki ilgili belgeye göre, Mehmed Arif Efendi'nin Ağrıboz şehbenderi olduğu dönemde çeşitli haksızlıklar yaptığı ve bölge halkının Mehmed Arif Efendi'nin görevinden azledilmesini talep ettiği bilgisi yer almaktadır.¹⁶

İşsiz ya da parasız kaldığı zamanlarda geçinmek için geçici olarak gazetecilik yapmıştır. Rumeli muhacirlerinden S. ... Bey adında zengin birini yakalar. İmtiyaz sahibi olduğu Musavver Medeniyet'i, Avrupa'nın en itibarlı resimleri tarzında ve Baştabip Mavroyeni Paşa'nın himayesi altında yayımlamıştır. Paşa'nın nüfuzu sayesinde, buna gerek İstanbul'dan ve gerek taşradan büyük küçük ne kadar memur var ise hepsi gazeteye abone olmuşlardır. En azından yirmi bin nüsha basıp satması ve bu yüzden pek çok para kazanması kesin olmuştur. Her ne kadar gazete ve matbaanın masraflarını paşa üstlenmiş ise de Mehmed Arif Efendi Bab-ı Ali Caddesi'nde bir kıraathane, birahane ve lokanta açmıştır. Açılan lokanta ve kıraathaneye, "Şark Kıraathane ve Lokantası" adı verilmiştir. Hatta bu isim, kapının önündeki kaldırıma da Fransızca olarak yazdırılmıştır.¹⁷

Musavver Medeniyet Gazetesi'nin baş levhası altında, "*Ser-tabib hazret-i şehriyâri Devletlü Mavroyeni Paşa Hazetlerinin taht-ı himâye-i celîlelerinde*" ibaresini yayımladı. Mavroyeni Paşa'nın gazetede isminin yer almasını ve kendi himayesini uygun bulmaması üzerine, Zabtiye Nezaretine şikâyet etmiş ve bunun üzerine gazete toplatılmıştır. Mehmed Arif Efendi hakkında yakalama kararı çıkarılmıştır. İşin böyle bir sonuca varması Mehmed Arif Efendi'nin planı dâhilindedir ve derhal himayesindeki S. ... Bey'i bulur. Mehmed Arif Efendi himayesindeki beye güvenerek açıklama yapar ve böyle bir işin yanlışlıkla olduğunu bildirir. Bahsi geçen S. ... Bey'den aldığı dört yüz para ile birahane ve lokanta için beş on para harcar, kalan para ile Galata'da bir birahane daha satın alır ve sırra kadem basar.¹⁸

¹⁵Başbakanlık Osmanlı Arşivi [BOA]. Başbakanlık Osmanlı Arşivi İrade Hariciye [İ. HR.]. Dos./Göm. nr. 222/ 12963.

¹⁶Başbakanlık Osmanlı Arşivi [BOA]. Hariciye Nezareti Mütenevvia KısmıEvrakı[HR.MTV.].Dos./Göm. nr. 429/23.

¹⁷E. Reşad ve O. Ferid, 1326/1910, **a.g.k.**, 162.

¹⁸E. Reşad ve O. Ferid, 1326/1910, **a.g.k.**, 162-163.

Bir ara Galata rıhtımını yapan Fransız şirketinde çalışmıştır. Şirkette çalıştığı zamanlarda Fransa'dan getirilen işçileri dolandırmış ve yine ortarlardan kaybolmuştur.¹⁹

Bir süre sonra Musavver Medeniyet Gazetesi'ni çıkarmıştır. Gazetenin ilk sayısında Veliahd Sultan Yusuf İzzeddin Efendi'nin resmini yayımlamıştır. Bastırdığı resimli nüshaları saraya götürmek üzere yola çıkar. Valide Sultan'ın arabasını yolda görür. Mehmed Arif Efendi nüshayı Valide Sultan'a verir ve karşılığında elli para alır. Valide Sultan kendisinden şehzadenin resminin olduğu nüshadan beş on tane daha basıp saraya göndermesini ister. Mehmed Arif Efendi söyleneni yapar, nüshaları saraya götürür. Bu nüshalardan bir Sultan Abdülaziz'e bir Şehzade Yusuf İzzeddin Efendi'ye geri kalanları Harem-i Hümayun'un ileri gelenlerine dağıtır. Valide Sultan tekrar elli para, diğerleri de uygun gördükleri paraları verirler. Ertesi gün ortakları kendi hisselerine düşen paraları istediklerinde Mehmed Arif Efendi, saraya bir iki sefer gidip para alamadığını söyler bunca yol masrafı için de üste para istemiştir.²⁰

Mehmed Arif Efendi'nin hayatının, Musavver Nevsâl-i Osmanî'deki masal çeşnişiyle anlatımı ile İstanbul tarihinde eşine az rastlanır bir şahsiyet olduğu gerçektir.²¹

1.2. İstanbul Gazetesi'nin Tarihsel Gelişimi

Ayine-i Vatan Gazetesi, 1866 yılında Eğribozlu Mehmed Arif Efendi tarafından çıkarılmıştır. Türk Basın Tarihi'deki ilk resimli gazete olma özelliğini taşımaktadır. Ancak gazetenin resimleri ilkeldi. Gazete çıkarılmasından kısa süre sonra fazla sürüm yapamadığı için kapandı. Kapandıktan bir süre sonra, *Vatan* adıyla yeniden çıkartılmaya başlandı. Sonrasında, 1867 yılında gazetenin adı *Ruzname-i Ayine-i Vatan* olarak değiştirildi. Bir süre sora gazetenin adı, *İstanbul* adını aldı.²²

Maarif Nezaretine gönderilen belgede, fûnun, edebiyat, politikaya dair resimli bir gazetenin çıkarılması için izin alınmıştır. Buna göre, Tercüman-ı Ahval Matbaasında *Ayine i Vatan* isimli resimli gazetenin haftada bir defa yayımlanacağı ve gazete ruhsatı için dilekçenin Mehmed Arif Efendi tarafından verildiği ve gazetenin çıkışına ruhsat verildiği yazılı bulunmaktadır.²³

¹⁹E. Reşad ve O. Ferid, 1326/1910, **a.g.k.**, 163-164.

²⁰E. Reşad ve O. Ferid, 1326/1910, **a.g.k.**, 165-166.

²¹R. E. Koçu ve M. A. Akbay, 1959, **a.g.k.**, 1003.

²²Topuz, 1973, **a.g.k.**, 26.

²³Başbakanlık Osmanlı Arşivi [BOA]. Hariciye Nezareti Mektubi Kalemi Evrakı [HR. MKT.]. Dos./Göm. nr. 559/62.

Bir İstanbul gazetesi olan Ayine-i Vatan Gazetesi'nin imtiyaz sahibi Mehmed Arif Efendi olup, ilk sayısı 11 Zilkade 1283 (9 Mart 1283) tarihinde yayımlanmıştır. Ayine Vatan Gazetesi'nin ilk sayısının mukaddimesinde, gazetenin yayımlanma amacından bahsedilmiştir. Buna göre gazete, vatan sevgisini yaymak ve pekiştirmek amacıyla çıkarılmıştır. Ayrıca bu düşüncenin, yüksek makamlar tarafından olumlu karşılandığı belirtilmiştir. Ayine-i Vatan Gazetesi'nin ilk sayısında; mukaddime, hulasa-i politika, dahiliye, hariciye, çeşitli telgraflar, ilan ve tefrika başlıkları bulunmaktadır. Gazetenin ilk sayısı incelendiğinde, resimli bir gazete olduğu görülmektedir. Buna örnek olarak ise, ilan kısmında bir konak resminin bulunmasıdır. Ayine-i Vatan Gazetesi, ilk sayıdan anlaşılacağı üzere dört sayfadan oluşmaktadır. Son sayfanın en altında gazetenin imtiyaz sahibi olan Mehmed Arif Efendi'nin adı bulunmaktadır.²⁴

İstanbul Ansiklopedisi'nde yer alan Ayine-i Vatan Gazetesi'nin değerlendirmesi olduğu gibi aktarılacaktır:

“Zamanının son derece kurnaz bir dolandırıcısı olarak tanınmış olan Mehmed Ârif Efendi namı diğeriyle Ârifâki bu mecmuasına “Ayine-i Vatan” adını koymakla evvela umumi efkârı dolandırmağa teşebbüs etmiş olsa gerektir. Fakat bu onaltı sahifelik mecmuayı bir alanın bir daha almadığı tahmin olunabilir. Yazıları da resimleri de, eline ne geçerse konmuşa benzer. Her yazıda ifade aksak, cümleler sakat ve her satırında birkaç imlâ ve müretteb hatâsı vardır; hazin ve garip olan bir tarafı da bu çapaçul mecmuanın Matbaa-i Amirede basılmış olmasıdır. Birkaç nüsha devam eden bir “Eski Mısır Tarihi” yazısının ve Mısır hidivi İsmail Paşa ile Kavâilî Mehmed Ali Paşanın resimlerinin Ârifâkinin İstanbul'daki Mısırlılardan para koparmak için neşredildiği muhakkaktır. İdarehanesinin nerede olduğunu gösteren bir kayıd de yoktur, sahibi arandığı zaman bulunmamasını tercih etmiş olsa gerektir.”²⁵

Ayine-i Vatan Gazetesi 4. sayıdan itibaren, Ruzname-i Ayine-i Vatan adıyla çıkmaya başlamıştır. Bu durum, bahsi geçen gazetenin ilk sayısında ilan başlığı altında haftada dört defa olarak yayımlanacağı şeklinde duyurulmuştur.²⁶

İstanbul Gazetesi'nin ilk sayısında diğer bir deyişle 80. sayısında, dâhiliye başlığı altında, Ruzname-i Ayine-i Vatan Gazetesi'nin Meclis-i Hass-ı Vükela kararınca kapatıldığı ve yerine İstanbul adıyla yeni bir gazetenin yayımlanacağı duyurulmuştur:

“Bundan yirmi gün akdem Ruzname-i Ayine-i Vatan Meclis-i Hass-ı Vükela'da verilen karar mucibince perde-puş ihtifâ olunmuş idi işbu Pazar günü inikad eden meclisde

²⁴Ayine-i Vatan Gazetesi, sayı: 1, H. 11 Zilkade 1283.

²⁵R. E. Koçu ve M. A. Akbay (1959). *İstanbul Ansiklopedisi*. İstanbul: Neşriyat Kollektif Şirketi, 3, 1557.

²⁶Ruzname-i Ayine-i Vatan Gazetesi, sayı: 4, H. 9 Saferü'l- hayr 1284 / M. 31 Mayıs 1867.

vükelâ-yı fehâm-ı hazarânın tensîbi ve ba-husûs makam-ı sadâret-uzma zâtıyla müftehir Fehâmetlü Devletlü Âli Paşa Hazretlerinin tasvibi ile tekrar incila ve ayun ashâb-ı vatana arz-ı ziya etmekle başlamış ve zaten vatan ünvanıyla manun olduğuna ve pâ-y-i-taht-ı vatan umum vatanın merci bulunduğuna binâen li-eclil-ihisâr (İstanbul) tesmiyesi münâsib görünmüştür”²⁷

Yukarıda yer alan habere göre; Âli Paşa’nın uygun görmesi ve başkentin adının İstanbul olmasından dolayı bu ad ile isimlendirilmiştir.

İstanbul Gazetesi’nin ilk sayısında gazete hakkında bazı bilgilere yer verilmiştir: Gazetenin haftada dört defa çıkacağı eğitim haberleri, dâhiliye haberleri, hariciye haberleri, çeşitli politika haberleri, bayındırlık gibi konularda haberlere yer verileceği açıklamış; gazetenin bir seneliği 150, alt aylığı 80, üç aylığı 40 kuruşa ve bir nüshasının 40 para; taşralar için bir seneliği 50 gurus ve buna posta ücretinin ilave olunacağı bildirilmiştir. Gazetenin idare yeri ise, İstanbul’da Çiçek Pazarı’nda Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye merkezinde olduğu duyurulmuştur.²⁸

İstanbul Gazetesi’nin ilk sayısı (80) 4 Cemaziyelevvel 1284 tarihinde yayımlanmıştır. Mehmed Arif Efendi, gazetenin imtiyaz sahibidir. Gazetenin ilk sayısı incelendiğinde içerik olarak; dâhiliye, hariciye, hulasa-i politika, hulasa-i bend, telgraf, ilan başlıkları bulunmaktadır. Gazetenin imtiyaz sahibinin adı en son sayfanın en altında bulunmaktadır. Gazete dört sayfa olup nispeten sade, anlaşılır bir üsluba sahiptir.²⁹

İstanbul Gazetesi’nin son sayısı (450), 4 Ramazan 1285 tarihinde yayımlanmıştır. Gazetenin toplam, 370 sayı yayımlandığı tespit edilmiştir.³⁰

İstanbul Gazetesi’nin kapatılması ile ilgili belgede, İstanbul Gazetesi’nde birkaç günden beri genel adab ve ahlaka aykırı makale ve resimler yayımlandığı ve adı geçen gazetenin izlemiş olduğu yol yöntemin uygunsuzluğundan dolayı bir ay süreyle kapatılmıştır. Sonrasında gazetenin imtiyaz sahibi olan Mehmed Arif Efendi’nin, kanuna aykırı davranmasından dolayı artık gazetenin yayımlanmamasına karar verildiği yazılıdır.³¹

²⁷İstanbul Gazetesi, sayı: 80, H. 4 Cemaziyelevvel 1284.

²⁸İstanbul Gazetesi, sayı: 80, H. 4 Cemaziyelevvel 1284.

²⁹İstanbul Gazetesi, sayı: 80, H. 4 Cemaziyelevvel 1284.

³⁰İstanbul Gazetesi, sayı: 450, H. 4 Ramazan 1285.

³¹BOA. H.R. MKT. Dos./Göm. nr. 843/100.

Maarif Nezaretine gönderilmiş olan belgede, Medeniyet adında bir gazetenin yayımlanması için, Mehmed Arif Efendi tarafından teslim edilmiş olan dilekçenin kabul edildiği ve ilgili gazetenin yayımlanması için ruhsat verildiği yazılıdır.³²

Medeniyet Gazetesi'nin imtiyaz sahibi Mehmed Arif Efendi'dir. 3 Eylül 1874'te (28 Şaban 1291) yayın hayatına başlamıştır. Cuma ve Pazar günlerinin dışında, haftada beş defa yayımlanmıştır. Gazetenin ilk sayısında yayımlanma amacından bahsedilmiştir. Buna göre; siyaset, eğitim ve her türlü haberin yayımlanmasıdır. Haftada beş defa yayımlanan Medeniyet Gazetesi'ne ek olarak, Cuma günleri Musavver Medeniyet Gazetesi yayımlanmıştır. Bir ara Şems adıyla da yayımlanan Musavver Medeniyet Gazetesi, 30 Aralık 1874 itibarıyla Medeniyet Gazetesi'nin kapanmasından sonra yayın hayatını sürdürmeye devam etmiştir.³³

Medeniyet Gazetesi'nin 37 sayısında, dönemin ünlü şahsiyetlerinin fotoğrafları ve biyografileri yayımlanmıştır. Dönemin ünlü paşa ve sermaye sahiplerinin fotoğraf ve biyografileri yayımlanarak gazeteye bu yolla finansman sağlanmıştır. Siyasi haberlere ek olarak, bahsi geçen fotoğraf ve biyografilerle gazetenin içeriği zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Gazetenin sahibi olan Mehmed Arif Efendi, dönemin ünlü Fransızca dergilerinden "Illustration" benzeri bir dergi çıkarmak iddiasıyla bazı kişilerden para topladıktan sonra, yurt dışına kaçtığı rivayet edilmektedir. Böylece Musavver Medeniyet Gazetesi'nin yayın hayatının sona erdiği varsayılmaktadır.³⁴

İstanbul Gazetesi'ne geri dönülecek olunursa, gazete muhtemelen özel bir gazetedir. Buna kanıt olarak ise, gazetenin bir sahibinin bulunması ve gazetenin çeşitli zamanlarda yeni adlarla çıkmasıdır. Bu durum üzerinde, gazetenin tirajının düşük olması etkili olabilir.

Gazetenin havas için değil avam için olduğunu diğer bir deyişle, gazetenin seçkin insanlar için değil sıradan halk için olduğu ayrıca gazetede belirtilmiştir.³⁵

İstanbul Gazetesi'nin 136. sayısında ilan başlığı altında, sadece Pazar günleri çıkarılacak resimli İstanbul adında bir gazete çıkarılacağı duyurulmuştur:

"Mukaddemleri tab ve neşr olunan Ayine-i Vatan nâm resimli gazetenin yerine yine resimli İstanbul nâmında yarınki Pazar gününden itibaren her Pazar günleri bir gazete neşr olunacaktır işbu gazete sekiz sahifeden ibâret olub resimleri ise Avrupadan gelen ve ...

³²BOA. HR. MKT. Dos./Göm. nr. 759/26.

³³F. Uyanık (2013), "Biyografi Araştırmalarına Kaynak Olarak Musavver Medeniyet Gazetesi ve Türk Basın Tarihindeki Yeri", *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3 (6), ss. 65-84, s. 74.

³⁴ Uyanık, 2013, **a.g.k.**, 75, 79.

³⁵*İstanbul Gazetesi*, sayı: 84, H. 4 Cemaziyelevvel 1284.

resimde mahâret kâmilesi olan Mösyö Paskal ve Mösyö Emil ve Mösyö Robert nâm üstadların taahhüdleriyle nakş ... olduğundan pek güzel ve nisbetinde bulunacaktır,³⁶

Hatırlanacağı üzere, Ayine-i Vatan adında resimli dört sayfalık bir gazete çıkarılmış 4. sayıdan itibaren adı Ruzname-i Vatan olmuştu daha sonra ise bahsi geçen gazetenin adı 80. sayıdan itibaren İstanbul olarak değiştirilmiş ve dört sayfalık resimsiz olarak çıkarılmaya başlanmıştı. İstanbul Gazetesi'nin bahsi geçen 136. sayısında ise bundan böyle Pazar günlerine özel resimli sekiz sayfalık yine İstanbul isminde bir gazete çıkarılacağı duyurusu yapılmıştır. Bu ilandan anlaşılacağı üzere, mevcut durumdaki dört sayfalık resimsiz İstanbul Gazetesi yayımlanmaya devam edecek ve buna ek ya da ilave olarak Pazar günlerine özel resimli sekiz sayfalık İstanbul Gazetesi yayımlanmaya başlayacaktır. Aşağıda resimli İstanbul Gazetesi'nin ilk sayısı incelenecektir.

Resimli İstanbul Gazetesi'nin ilk sayısına ulaşamayıp, ulaşılan 2. sayısına göre ilgili gazetenin özellikleri ve içeriği hakkında bilgi verilecektir.

Bir nüshasının dört guruh olduğu belirtilmiştir. Gazetenin ikinci sayısındaki İstanbul yazısının altında yer alan yazıda, haftada bir defa Pazar günleri yayımlanacağı yazılıdır. Bu yazının altında ise, Sarayburnu'nun çizimi bulunmaktadır. Bu resmin altındaki yazı:

“Bir seneliği yüz elli guruhdur taşralar için posta ücreti zamm olunur. İlânât-ı âdiye ehven fiyat ile tab olunur. Maarif ve edebiyata dair mevâdd tarafımıza gönderildiği halde meccânen basılır”,³⁷

İncelenen resimli İstanbul Gazetesi'nin 2. sayısında ilk sayfada bulunan resmin altında, *Fransa İmparatoru'nun (Lil) şehrine seyahati* yazılı bulunmaktadır. Bir sonraki sayıda ise, harman makinesinin resmi bulunmaktadır. Bir sonraki sayfada, Londra'da “*Temz Nehri*” üzerinde çarpışan iki vapurun resmi bulunmaktadır. Resmin altında ise, çizimdeki olayın haberi yer almaktadır. Bir sonraki sayfada resmin altında, “*İmparator Napolyon İmparatoriçesi'nin (Lil) şehrinde hastaneye verdiği vizitenin resmidir*” yazısı bulunmaktadır.³⁸

İstanbul Gazetesi'nin resimli nüshasının 2. sayısının içeriği; ilan, umûr-ı dâhiliye, umûr-ı hariciye, telgraf, yabancı gazetelerden tercüme makale ve haberleridir. Bahsi

³⁶İstanbul Gazetesi, sayı: 136, H. 14 Cemaziyelahir 1284.

³⁷İstanbul Gazetesi (resimli), sayı: 2, H. 22 Cemaziyelahir 1284 / M. 5 Teşrin-i evvel 1867.

³⁸İstanbul Gazetesi (resimli), sayı: 2, H. 22 Cemaziyelahir 1284 / M. 5 Teşrin-i evvel 1867.

geçen gazetenin 2. sayısından bir ilana yer verilecektir. İlanda Avrupa'dan gelen doktorun branşına, niteliklerine ve muayenehanesinin adresi yer almıştır:

“Bu günlerde Avrupa'dan gelmiş olan doktor ... her nevi illet ve hastalığa baktığı. Ve bu yolda pek mahareti olduğu cihetle Galata'da Doğru Yol'da Tophane Karagolu civarında 328 numrodaki eczanede saat dörtten sekize kadar müracaat idenlere meccânen bakmaktadır mâbad sonra: Dışci Mösyö sokağı numro (1) tabib-i mumâ-ileyh ağrıyan dişleri hiç çekmeğe hâcet bırakmayub ıslah itmekde ve ağızca ne kadar ilel ve emrâz var ise kâffesine bakmaktadır icâb idenler ve tafsil eyleyenler kendüsine müracaat eylemeleri”³⁹

Yukarıdaki ilanda görüleceği üzere, Avrupa'dan bir diş hekimi gelmiş ve bahsi geçen diş hekimi ağrıyan dişleri çekmeden tedavi edebildiği bilgisi yer almıştır. 1867 şartlarında günümüzdekine benzer bir diş tedavisinin uygulandığını anlaşılmaktadır.

İncelenen İstanbul Gazetesi'nin resimli ve resimsiz nüshalarından 1867 yılına ait İstanbul'un sosyal, kültürel vb. hayatına dair küçük de olsa bilgi edinilmesini sağlamıştır.

2.1. İstanbul Gazetesi'nin Değerlendirmesi

İstanbul Gazetesi'nin içeriği, iç ve dış haberlerden oluşmaktadır. Gazetede ağırlı olarak, siyasi haberler yer almaktadır. Haberler, yabancı gazetelerden tercüme edilerek aktarılmıştır. Özellikle gazetede, dış haberler geniş yer tutmaktadır. Bu durum üzerinde muhtemelen, gazetenin sahibi olan Mehmed Arif Efendi'nin bir süre konsoloslukta çalışmış olması etkili olabilir. Yukarıda yer almış olan bilgilerden hareketle Mehmed Arif Efendi'nin iddia edildiği üzere, gazeteyi dolandırıcılık işlerine finansman sağlamak amacıyla kullanmasından dolayı, gazete gerek içerik bakımından gerekse teknik açıdan özensiz olduğu tespiti yapılabilir. Aşağıda İstanbul Gazetesi'nin içeriği hakkında çeşitli konu başlıkları altında haberleri ve bunların değerlendirmeleri yer almaktadır.

2.1.1. Dış (Siyasi) Haberler

“Paris Fi 21 Eylül

Roma hududunda İtalya Devleti her nevi tecâvüzâtı mekes itmiş olduğunu Floransa'da tab olunan resmi gazete yazmış isede Garibaldi'nin Roma hududuna geçmiş olan taraftarlarına işbu Eylül'ün yirmi sekizinde isyana mübâşeret eylemelerine emr virmiş olduğu Romada vürud iden havâdis-i telgrafiyyeden müstebân olmuştur.”⁴⁰

³⁹İstanbul Gazetesi (resimli), sayı: 3, H. 29 Cemaziyelahir 1284 / M. 5 Teşrin-i evvel 1867.

⁴⁰İstanbul Gazetesi, sayı: 108, H. 24 Cemaziyelevvel 1284.

Yukarıdaki yer alan telgrafta, Garibaldi liderliğindeki İtalya’da siyasi birliğin sağlanması sürecinde yer alan gelişmelerden bahsedilmiştir. Buna göre, Garibaldi’nin Roma sınırındaki birliklerine isyana başlamaları için emir verdiği bilgisi yer almaktadır. Bu bilgilerden hareketle, Roma sınırında ortalığın bir hayli karışacağı anlaşılmaktadır.

“Berlin 25 Eylül

*Kralın nutkuna cevâben parlamento tarafından takdim kılınacak layiha üzerine alınan mübâhisât esnasında Mösyö dö Bismark (Millet ittihâd ister. Almanya vükelâsı bunu men idemez ve men idecek kadar hafif meşreb olamaz.) demiş ve layiha-yı mezkûre ekseriyet-i ârâ ile kabul olunmuştur”.*⁴¹

Yukarıda bulunan telgrafta, Bismark’ın Almanya’nın birleşmesinin halk tarafından istendiğini ve bu birleşme talebinin Alman Parlamentosu tarafından engellenemeyeceğini ifade ettiği konuşması yer almaktadır. Bismark konuşmasının en sonunda ise Alman Parlamentosu’na ithafen, *hafif-meşrep* ifadesini kullanmıştır. Bismark’ın konuşmasında sert ve iğneleyici bir üslup kullandığı görülmektedir.

“Florans 2 Teşrin-i Evvel

Papa Hazretleri memâlikinin ... eyâletinde vukubulan isyana dair alınan havâdis biri birine muğâyirdir. Mudârebe olmamış isede zorbarlar bazı ehemmiyeti olmıyan mahalleri zabt itmişlerdir. İtalya Devleti hududa yeniden asker sevk itdi.”⁴²

Yukarıdaki telgrafta, İtalya’nın siyasi birliğini sağlaması sürecinde meydana gelen gelişmelerden bahsedilmektedir. Roma sınırında, Garibaldi taraftarları ile hükümet taraftarları arasında gerçekleşen olaylara ve isyanın bastırılması için asker gönderildiğinden bahsedilmiştir

“Viyana Fi 5 Teşrin-i Evvel

Hududda bir bölük zorba ile Papa askeri beyinde bir mudârebe vukubuldu. Papa askeri pek çok teklifât virerek ricat kahrkırıya uğramışlardır.

Viyana Fi 6 Teşrin-i Evvel

Hududda zorba bölükleri teşekkül itmekde bulunduğunu gazeteler yazıyorlar zorba ile Papa askeri beyinde bir mudârebe daha vukubulmuş. Ve bu defa zorbarlar kazanmıştır.”⁴³

Yukarıda verilen her iki telgrafta da, İtalya’daki olaylardan bahsetmektedir. Birinci telgrafta, isyancıların papalık kuvvetleri karşısında geri çekildiğinden bahsetmiştir. İkinci telgrafta ise, bu kez isyancıların papalık kuvvetlerine karşı zafer

⁴¹İstanbul Gazetesi, sayı: 115, H. 29 Cemaziyelevvel 1284.

⁴²İstanbul Gazetesi, sayı: 125, H. 7 Cemaziyelahir 1284.

⁴³İstanbul Gazetesi, sayı: 129, H. 1 Cemaziyelahir 1284.

kazandığı belirtilmiştir. Ve böylece İtalya'daki olaylarda ibre, Garibaldi tarafına dönmeye başlamıştır.

“Roma Fi 6 Teşrin-i Evvel

Papa zihaf askeri ... nâm mahalde Garibaldi tayfasından beş yüz nefer zorba ile mudârebeye tutuşmuşlar ve Garibaldi takımı tarafından yetmiş nefer maktul ve mecruh olarak yüz on neferi esir düşmüşler ve zihafılardan dahi birkaçı mecruh olmuşlardır.”⁴⁴

Yukarıda yer alan telgrafta, papalık kuvvetleri ile Garibaldi taraftarları arasında çatışma çıkmış ve bu çatışmada, her iki taraftan da pek çok kayıp ve yaralı olmuştur. Telgraftan anlaşıldığı kadarıyla, İtalya'daki olaylar bir hayli karışmış ve İtalya'nın siyasi birliğini sağlama süreci epey kanlı geçmektedir.

Siyasi haberler, ağırlıklı olarak İtalya ve Prusya'daki siyasi gelişmelerden oluşmaktadır. Haberler yabancı gazetelerden tercüme edilerek aktarılmıştır. Bu durum, gazetede özgün haberciliğin olmadığını ortaya koymaktadır.

2.1.2. Dış (Sosyal) Haberler

83. sayıdan hariciye başlığı altında aktarılmış bir haber:

Hindistan'ın Orissa şehrinde, bir iki seneden beri şiddetli kıtlık olduğundan binlerce canlı telef olmuştur. Bu haber, gazetecilerin gayretiyle ilk defa İngiltere'de duyurulmuş ve kamuoyunda infiale neden olmuştur. Kamuoyunun baskısı ile hükümet, Hindistan'a yardım için zorlanmıştır. Ardından, yardım için komisyon kurulmuştur. Komisyonun parlamentoya sunduğu layihaya göre, Hindistan'ın Orissa şehrinde kıtlıktan dolayı yedi yüz elli bin kişi hayatını kaybetmiştir. Sonrasında yapılan araştırmaya göre, Hint hükümeti memurlarının pirinç ve çeşitli ürünlerin yetiştirilmesinde ihmalkârlık yaptıkları ortaya çıkmıştır.⁴⁵

Gazetenin 104. sayısında 19. yüzyıla ait Yahudilerin ülkelere göre nüfus istatistik bilgilerine yer verilmiştir:

“Yakında neşr olunan istatistik hesâbına nazarân dünyada bulunan Yahudiler cemân yedi milyondan ibâret olub bunların üç buçuk milyonu Avrupada ve bir milyon iki yüz yirmi bini Rusyada ve sekiz yüz elli üç bini Avusturyada iki yüz seksen dört bini Almanya'nın sâir taraflarında ikâmet itmekde imişler. Frankfurt şehrinde ahâlinin on altı nüfûsdan biri ve Prusyada yetmişde biri Yahudi imiş. Taaccübe şâyân şurasıdır ki Fransada ve İngiltere ve Belçikada Yahudiler müsâvât-ı tammeye nâil olmuş iken sâir yerlerde en aşağıdadırlar.”⁴⁶

⁴⁴İstanbul Gazetesi, sayı: 130, H. 1 Cemaziyelahir 1284.

⁴⁵İstanbul Gazetesi, sayı: 83, H. 6 Cemaziyelevvel 1284.

⁴⁶İstanbul Gazetesi, sayı: 104, H. 20 Cemaziyelevvel 1284.

Yukarıdaki habere göre; dünyada toplam yedi milyon Yahudi bulunmaktadır. Bu yedi milyonun üç buçuk milyonu Avrupa’da, bir milyon iki yüz yirmi bini Rusya’da, sekiz yüz elli üç bini Avusturya’da, iki yüz seksen dört bini Almanya’nın çeşitli yerlerinde yaşamaktadırlar. Frankfurt şehrinde her on altı kişiden biri ve Prusya’da yetmişte biri Yahudi imiş. Fransa, İngiltere ve Belçika’da Yahudiler eşit haklara sahip olmuş iken, diğer yerlerde en aşağı durumdadırlar. 19. yüzyıla ait bu habere göre, Avrupa kamuoyunda Yahudilerin nüfusu ile ilgilenilmiş ve buna göre istatistik çalışması yapılmıştır. Bu istatistik çalışması, İstanbul Gazetesi tarafından da önemli bulunmuş olacak ki yayımlanmıştır. Haberden anlaşıldığına göre Yahudilerin nüfus, istatistik ve hukuki haklarının durumu o dönem Avrupa kamuoyunun ilgisini çekmiş olduğudur.

“Memâlik-i Müctemia-yı Amerika’nın cenubi şehirlerinde henüz kesb-i hürriyet itmiş zencilerle beyaz ahali beyninde münâzaa eksik olmadığından (Vaşington) şehrinde bu iki fırka arasında gavga zuhur itmiş ve tarafından pek çokları yaralanmış ve ... zenciler polis üzerine hücum iderek büyük bir arbede kopardıklarından hükümet tarafından askerlere hâzır bulunmağa emr virilmiş ve ... mebus intihâbı için akd olunan bir cemiyet üzerine birtakım eşhâs yürüyüş idüb içerüde bulunan adamları taşa tuttuklarından ... denilen süvâri askeri yetişerek arbedecileri dağıtmış ve otuz kişi mecruh olmuştur.”⁴⁷

Yukarıdaki haberde, Waşington’da siyahılar ile beyazlar arasında arbede yaşanmıştır. Bahsi geçen arbedenin polis müdahalesi sonucu bastırıldığı ve olaylarda otuz kişinin yaralandığı bilgisi yer almaktadır. Amerika’da, siyahiler ile beyazlar arasındaki gerilim ve çatışmalar halen güncelliğini korumaktadır.

“Avrupada taife-yi nisâdan dahi bazıları tahsil-i hüner ve maarif ile erkekler gibi istihdâm olındıkları gibi misillü bu defa Berlin’de (Parlamento) müzâkerâtını zabt ve tahrir ile gazetelere havâdis göndermekde olan muharrirler sırasında bir kadının dahi zabtı mevâda beher gün müdâvemet itdiği keyfiyeti tahkik olındıkda mumâ-ileyhin Amerikada bazı gazetelerin muhbiresi olduğu anlaşıldığı evrâk-ı havâdisde görülmüştür.”⁴⁸

Yukarıdaki haberde, Avrupa’da kadınların eğitim aldıkları ve erkekler gibi istihdam edildikleri bilgisi yer almaktadır. Hatta Berlin Parlamentosunda çalışan kadın zabıt katibinden bahsedilmiştir. Ayrıca buna ek olarak, Amerika’da bazı gazetelerin kadın muhabirlerinin olduğu bilgisi de yer almaktadır. 19. yüzyılın dünyası göz önüne alınarak, Avrupa ve Amerika’da kadınların iş hayatında olduklarından ve hatta

⁴⁷İstanbul Gazetesi, sayı: 108, H. 24 Cemaziyelevvel 1284.

⁴⁸İstanbul Gazetesi, sayı: 126, H. 7 Cemaziyelahir 1284.

muhabirlik ve katiplik yaptıkları görülmektedir. Osmanlı ile Batı dünyasını sosyal ve ekonomik bakımdan karşılaştırmak açısından yukarıdaki haber önemli bir vesika değer taşımaktadır.

2.1.3. İç Haberler

Bu başlık altında; satılık ev, vapur, kitap satışı, dışçı ilanlarının yanı sıra çeşitli konularda haberler yer almaktadır. İlgili ilanlar ile dönemin İstanbul'u hakkında sosyal, kültürel, ekonomik vb. alanlarında küçük de olsa bilgi sahibi olunabilmektedir.

81. sayıdan ilaç ilanı yer almaktadır:

“Galatada Gümrük zokağında 22 numrolu Mösyö ... eczanesi

Zikr olunan eczahânedede sıtma aletleri için ân u vâhidde kesmek üzere ilaçlar ve sular bulunub farazâ bir nöbet esnasında istimâl olunmuş olsa o nöbet biraz mümted olur ise de bir daha nöbet gelmek ihtimâli olmamakda ve evkâf-ı sâire içilse bir kere nöbete tesâdüf idilmemekdedir. Bir mahale nakl olunmak murâd olunmakda mahsusana hablar yapılmıştır ki bunlarda tesirce su pek aynidir. Bu su ve hablardan sade geçen hafta kırk beş sandık Viyana ve Paris'e irsâl edilmiştir. Ve bu hafta daha istenilmiştir. Ve bunun üzerine Avrupada sülûfatlu istiâlinin lağvına karar virilmiştir.”⁴⁹

İstanbul Gazetesi'nden bir ilan örneği:

“Dersaadet'de ... Mahallesinde ...sokağında on yedi numrolu bir bab konak satılık olduğundan görmek isteyen zevâtı derununda bulunanların gezdireceği”⁵⁰

Bu örnekte görüleceği üzere, miladi 1867 yılında satılık bir ev ilanına şahit olunabilmektedir.

“İşbu Şehr-i Ağustos'unun yirmi yedinci Pazar günü hava müsaade ettiği halde Şirket-i Hayriye'nin seriül-harekât vapurlarından bir vapuru istek edenlerin tenzihi zımnında saat altı buçukda Yeni Mahalle'den hareketle Büyükdere ve Tarabya ve Yeniköy ve Arnavudköy ve Ortaköy ve Kadıköy ... uğrayarak Büyükdere'ye gideceği ve ondan gece saat üç buçukda ...hareketle mezkûr iskelelere uğrayarak Yeni Mahalle'ye avdet edeceği ve mezkûr vapurda muzika dahi bulundurulacağı ilan olunur vapur ücreti yalnız yirmi guruşdur.”⁵¹

Yukarıda yer alan ilanda ise, çeşitli iskelelere vapur gideceği ve hatta vapurda müzik çalınacağı bildirilmiştir.

⁴⁹ İstanbul Gazetesi, sayı: 81, H. 5 Cemaziyelevvel 1284.

⁵⁰ İstanbul Gazetesi, sayı: 83, H. 6 Cemaziyelevvel 1284.

⁵¹ İstanbul Gazetesi, sayı: 83, H. 6 Cemaziyelevvel 1284.

“Erzincan gibi cisimce büyük bir mülk ve postahanenin hic okuyub yazması olmıyan dürüstce Türkçe söylemesini dahi bilmeyen bir Halebli Arab’ın eline Müslim bulunmasını o bendin sıhhatine şahid ad iderek ihtâr geziden memnun ve müteşekkîr olduk.”⁵²

Erzincan postane müdürünün Türkçe bilmediğinden bahsedilmektedir. Gazete yönetimi ise böyle bir haberi paylaşarak postanenin ıslah edilmesini temenni etmektedir. Haberden anlaşılacağı kadarıyla kimi zaman, görevlendirilmelerin liyakate aykırı olduğudur.

“İşbu Şehr-i Ağustos’unun yirmi dördüncü Penşenbe günü Tarabya vapuru taifelerinden ...vapurda bulmuş olduğu bir mücevherli iğneyi şirket idarehanesine teslim etmiş olduğundan sahibinin ol tarafta müracaat eylemsi ilan olunur”⁵³

İlgili ilanda, mücevherli iğne büyük ihtimalle kolye olup bu tür ilanlar o devrin kullanılan aksesuarları ve eşyaları hakkında bilgi verebilir.

“Bağçe Kapısı harici ittisalinde kâin mülk gedik bir bab lokanta dükkânı fevkinde üç oda bir matbah ve abdesthane ve kebir matbah havası dahi dükkân-ı mezkûrun olduğu halde üç hisse itibariyle iki hissesi satılık olduğundan talib olan zatın Sultan Hamid türbedarı Hacı Ali Efendi’ye müracaat eylemesi ilan ve ihtar kılınır”⁵⁴

İlgili satılık ev ilanında, ev hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş ve o devrin ev mimarisi hakkında fikir edinmeye yardımcı olmuş, ilanda görüleceği üzere evin lüks özelliklere sahip olduğu dikkati çekmektedir.

Kitap satışı hakkında ilan:

“Şeyhülislam esbak Arif Hikmet Beğ Efendi’nin elsine-i selaseden müretteb Divan Belagat ünvanları Sahaflar Çarşısı’nda Kara Hisarizade Esad Efendi ve Bayzide mecid Mustafa Efendi’nin dükkânında satılmaktadır”⁵⁵

90. sayıdan ilginç bir haber:

“Dimetoka’dan alarak Dersaadet’de tab olunan bazı gazeteler ber vech-i âti vukuatı yazmıştır. Şöyleki Rum ili’nin ekseri yerlerinde ... olub vücudu olmayan cadı göyü bu günlerde kaza-i mezkûrda dahi zuhur eylediği beynel-ahali şüüyü bulunduğundan bunun defî için mahal-i mezkûr Kaimmakamı tarafından bir aded cadıcı celb olunarak bu gece saat birden sonra kimse sokağa çıkmasın cadı aranacak deyu birden bire dellahlarında eylemiş ve cadıcı dahi memleketin etrâfına bir çizgi çekib ve beş on adım yerde bir ateş yakıb ortalığa duman indirmiş ise de eline bir şey geçmemiştir. Fakat elinde ben bu cadıyı bulurum deyu cadıcı ısrar etmekte. Ve Kaimmakam Hazretleri dahi cadıcının efkârına hizmet eylemekte olduğundan ahâlinin efkârını duman içinde bırakmıştır. (Eğer bu madde

⁵²İstanbul Gazetesi, sayı: 84, H. 6 Cemaziyelevvel 1284.

⁵³İstanbul Gazetesi, sayı: 85, H. 8 Cemaziyelevvel 1284.

⁵⁴İstanbul Gazetesi, sayı: 86, H. 8 Cemaziyelevvel 1284.

⁵⁵İstanbul Gazetesi, sayı: 86, H. 8 Cemaziyelevvel 1284.

sahih ise doğrusu bir zaman terakki ve medeniyetde hâlâ bu misillü asâr ehemmiyetin cereyânı teessüf olunur mevâddandır)’’⁵⁶

Dimetoka’dan alınan habere göre, Rumeli’nin bazı yerlerinde vücudu olmayan cadı görüldüğü ve ahali bu durumdan dolayı büyük korku yaşamıştır. Bölge ahalisinin resmi makamlara başvurarak bahsi geçen cadının yakalanmasını talep etmişlerdir. Bu iş işe görevlendirilen cadıcıbaşı, cadıyı yakalayamamış ve “*ahâlinin efkârını duman içinde bırakmıştır*”. Haberin en sonunda gazete yönetiminin yorumu yer almaktadır buna göre; terakki ve medeniyette olduğu bu zamanda ahaliden böyle bir haberin alınması üzüntü vericidir.

91. sayıdan dişçi ilanı:

“Ameliyât-ı cerrahiye icrâ itmeksizin ağrıyan dişlerin vecelerini def ve izâle etmek ve dişleri çıkmış olanların dişlerinin yerlerine zahmetsizce tab-ı vaz olunmuş gibi gayet dikkat olinsa bile anlaşılmamak üzere diş koymak ve dâhil ... ve ... imrâz ve kuruh ve ... dendane tedâvi etmek ve dişleri tak’irâtından yani yerlerinden oynayub bir tarafa devrildikleri halde yerlerine koymak ve dâhil temizlemekde ve paslanmış ve siyahlanmış olan dişlerin pas ve kirlerini çıkarub cevher zâtısını tecdid etmekde ve ağzın fena kokularını ıslâh etmekde altun lastikden gayetle latîf ve ra’na ve salâbetlü ve hafif yemek yendiği vakitte bir zarar ziyan virmez âlâ yerleri ve çıkar konur dişler yapmakda olan Parisli tabib dişçi Mösyö ... Beğ oğlu’nda Gelavani zokağında iki numroda iskân etmekde ve alafranka saat dokuzdan dörde kadar gelen ve gidenlere ameliyât-ı mezkûreyi icrâ eylemekde olub kendüsini görmek getürtmek murâd idenler olur ise oradan sual itdirmeleri’’⁵⁷

Yukarıdaki ilanda, ağrıyan dişleri çekmeye gerek duymadan dolgu tedavisi yapılabileceği bilgisi yer almaktadır. Parisli dişçinin muayenehanesinin Beyoğlu’nda bulunduğu bahsedilmektedir.

95. sayıda yer alan Boğaziçi’nde bulunan mesire alanlarına gitmek isteyenlerin binecekleri vapurlar, uğrayacağı iskeleler ve vapur ücreti yer almaktadır:

“Boğaz içi mesirelerine gitmek arzusunda bulunanlara mucib-i suhulet olmak zûre işbu Eylül’ün üçüncü Pazar günü fevka’l-âde olarak şirket-i Hayriye vapurlarından on altı numrolu vapur hava müsaade itdiği halde Büyük adadan saat altı buçukda hareketle Heğbeli’ye andan Vani ve Yeni köy ve Trabya’ya uğrayarak Büyükdereye gidecek ve geceleyin saat ikide mehtâbda Büyükdere’den kıyâm ile mezkûr iskelelere uğrayarak avdet ideceği ilân olunur

(vapur ücreti yirmi guruşdur)’’⁵⁸

⁵⁶ *İstanbul Gazetesi*, sayı: 90, H. 11 Cemaziyelevvel 1284.

⁵⁷ *İstanbul Gazetesi*, sayı: 91, H. 12 Cemaziyelevel 1284.

⁵⁸ *İstanbul Gazetesi*, sayı: 95, H. 15 Cemaziyelevvel 1284.

İstanbul gazetesinin 98. Sayısından satılık ev ilanı:

*“Sultan Bayezid civarında Mercan Ağa Mahallesi’nde Ağa Hüseyin Paşa’nın arsası ve derununda kapusu ve cadde üzerinde dokuz bab kazancı dükkânı mülkü havası olub istek eden zevâta ehven baha ile verileceğinde mezkûr arsa ittisalinde Kazancılar Kethüdası İsmail Ağadan sual eylemeleri”*⁵⁹

114. sayıdan yer alan haberde Girid’de gerçekleşen depremde bahsetmektedir:

*“Bu sabah Girid’den gelen (İsmail) nâm vapur-ı hümâyûnun getirdiği habere göre geçen Penşenbe gecesi Girid Adası’nda biri biri arkasından üç defa şiddetli hareket-i arz vukubulmuş ve pek çok ebniye münhedim olarak ekser-i ahali çadırlar altına kaçmıştır”*⁶⁰

Habere göre, gece saatleri gerçekleşen depremde pek çok ev yıkılmış ve insanlar dışarıda kurulan çadırlara sığınmışlardır.

*“Sultan Ahmed’de Arabacılar Kışlası’nda Ak bıyık Mahallesi’nde Değirmen Zokağı’nda yirmi numrolu Arabacı Mahmud Ağa’nın yüz seksen arşun arsa üzerine üç oda bir kuyu ve bir tulumba ve matbah ve holü ve müstemilât-ı sâireyi hâvi iki yüz guruş kiralı mücedded bir bab hânesi otuz bin guruşa satılacağından tâlib olanları içinde bulunan müstecir gezdirecek ve pazarlığı dahi mahalle-yi mezkûr imamı efendi ile olacaktır”*⁶¹

Yukarıda yer alan ilanda, Sultan Ahmet’te yüz seksen arşın üzerinde üç oda, bir kuyu, bir tulumba, mutfak, hol ve müstemilattan oluşan bir evin otuz bin kuruşa satışının yapılacağı yazılıdır.

*“Taşralarda bulunan bazı mekâtib şâkirdânına fen ve ziraat talim ve tedris eylemek üzere Türkçe biliyor ve eslene-yi ecnebiyyeden bir lisana ve fenn-i mezkûre tamamıyla eşna üç muallim lüzumu olduğundan bu saffetde bir zât olubda bâde’l-ımtihân hidmet-i mezkûreye tayin olunmak arzusunda olduğu halde bu günlerde Maarif-i Umumiyye Nezâret-i Celilesine mürâcaat eylemesi iktizâ ider.”*⁶²

Yukarıda yer alan haberde, taşrada bulunan bazı okullarda fen ve ziraat dersi okutabilecek nitelikte Türkçe ve yabancı dil bilen öğretmene ihtiyaç olduğu ve ilgili niteliklere uyanların Maarif Nezaretine başvurmasının gerektiği bilgisi yer almaktadır.

Bu bölümde, İstanbul Gazetesi çeşitli konu başlıkları altında örnek haberler eşliğinde incelenmiştir. Dış kaynaklı haberlerde, siyasi içerik daha ön plandadır. O dönemdeki Prusya ve İtalya’daki gelişmeler, siyasi tarih açısından önemli bir kaynak

⁵⁹ İstanbul Gazetesi, sayı: 98, H. 17 Cemazielevvel 1284.

⁶⁰ İstanbul Gazetesi, sayı: 114, H. 27 Cemaziyelevvel 1284.

⁶¹ İstanbul Gazetesi, sayı: 120, H. 3 Cemaziyelahir 1284.

⁶² İstanbul Gazetesi, sayı: 125, H. 7 Cemaziyelahir 1284.

değeri taşımaktadır. Bunun yanı sıra dış kaynaklı haberler çeşitli konularda yer almıştır. Amerika ve bazı Avrupa ülkelerindeki kadın muhabirler haberi, Osmanlı ile Batı basınıni karşılaştırmak açısından önemli bir kaynak değeri taşımaktadır. Amerika'daki siyahiler ile beyazlar arasındaki gerginlikler, bugün dahi güncelliğini korumaktadır.

İç haberlerde, İstanbul hakkında spesifik haber yer almamaktadır. İlanlar ile dönemin İstanbul'u hakkında sosyal, kültürel, ekonomik vb. konuları açısından az da olsa bilgi edinilmesini sağlamıştır. Örneğin satılık ev ilanları ile o dönemdeki İstanbul emlak durumu hakkında sınırlı da olsa bilgi sağlarken, vapur ilanları ile birlikte, o dönemdeki İstanbul halkının eğlence anlayışı üzerine küçük de olsa bilgi edinilmesini sağlamıştır.

Bu bölümde incelenmiş olan haberler ile birlikte, o dönemdeki gerek Avrupa'nın siyasi, sosyal, ekonomik vb. durumu gerekse İstanbul'un sosyal, kültürel, ekonomik vb. konuları açısından sınırlı da olsa bilgi edinilmesini sağlamıştır. Buna ek olarak, gündeme dair yorumları içeren yazılar olmaması ve haberlerin dış kaynaklı olarak tercüme edilerek aktarılması ile birlikte, İstanbul Gazetesi'nde özgün haberciliğinin olmadığı düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İSTANBUL GAZETESİ'NİN TRANSKRİPSİYONU

Sayı: 80

Numro: 80 Cemaziyelevvel: 4 Sene: 1284 (Salı) Ağustos: 22 Eylül-i Efrenç: 3

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zamm olunur mahall-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(80. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Bundan yirmi gün akdem Ruznâme-i Ayine-i Vatan Meclis-i Hass-ı Vükelâ'da virilen karar mucebince perde-puş ihtifâ olunmuş idi işbu Pazar günü inikâd iden meclisde vükelâ-yı fehâm-ı hazarânın tensîbi ve ba-husûs makam-ı sadâret-uzma zâtıyla müftehir Fehâmetlü Devletlü Ali Paşa Hazretlerinin tasvibi ile tekrar incila ve uyun ashâb-ı vatana arz-ı ziya etmekle başlamış ve zaten Vatan ünvânıyla manun olduğuna ve pâ-yi-taht-ı vatan umum vatanın merci bulunduğu binâen li-eclil-ihtisâr (İstanbul) tesmiyesi münâsib görünmüştür.

Gazetemizin tatilinden iki gün sonra zât-ı fehâmet simât hazret-i hidiv-i Mısırî Dersaadet'e teşrif buyurmuşlardır.

Müşâr-ileyh Hazretleri burada zât-ı hazret-i padişahî ile defaatle mülâkat itmişler ve geçen Penşenbe gicesi dahi hassaten zât-ı hümâyûn-ı şehriyâri için emsâli görilmedik sûretde bir ziyâfet tertib buyurub zât-ı hazret-i mülkdâri dahi teşrif itdiklerinde zât-ı tâcidârilerine fevka'l-ade ifâ-yı merâsim tekrim ve tazim ve mevcut bulunan havas-ı vükelâ-yı fehâmın her birine ayrı ayrı icra-yı rûsum mihman-nivâzi eylemiştir.

Bunun gibi dört gice dahi ahd-i ulyâ-yı saltanât-ı seniyye-yi (80. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) sâhil-hane-i cennet misallerine davet ve müşâr-ileyh hazretlerine dahi tarifi namümkün olduğu ve müccerred tab nezâket nebi sâmilerine mahsus bulunduğu vechile ikrâm ve hürmet buyurmuşlar. Ve bağçe-yi firdevsin numûnesi hükmünde olan sâhil-saraylarını haye-saz-ı uyun-ı enâm olacak vechile tezyin eylemişlerdir. Ve pişgâhında bulunan sal dahi enva fişenk ile mevkiini reşk-i esmân itmiştir

Doğrusu hidiv-i müşâr-ileyh hazretleri ecdâd-ı kirâmları beyninde ferid olub herbâr-ı Dersaadet'e teşrif buyurduklarında umumen pâyitaht fukara ve muhtacına erzak ve nukud-ı külliye ihsân buyurmakda ve milel-i mütevenni hastahâne ve mekâtibini ihyâ ve kâffe-i vatan-ı perverânın kulubunu enva-ı fahr-i meserretle imlâ eylemekdedirler. Cenâb-ı Hak her hâlûkârlarında muvaffak buyursun âmin.

Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Ebbehettü Devletlü Fuad Paşa Hazretlerinin Rusya imparatorûyla Kırım'da vukubulan mülâkatlarında imparator hazretleri müşâr-ileyh Fuad Paşa Hazretlerinin derece-i kemâlde olan cerbeze ve fetânetlerini ziyâde tahsin ve takdir itmiş ve Avrupa diplomatları beyninde teferrüd itmiş zevâtdan bulunduklarının zât-ı hazret-i padişahîye ifadesini Dersaadet'de sefiri bulunan (İgnatıyef) câniblerine emr eylemiştir. Buna iftihâr itmek tabidir.

(80. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Hengâm-ı tatilde Girid Adası'nda olan muzafferiyetlere havâdis-i sâireye dâir oradan haylice mektub aldık. Mekâtibimiz burada haylice tafsilât bulunduğuna binâen müntehiblerinin önümüzdeki nüshaya derci münâsib görülmüş olduğundan nüsha-i âtiyemiz heman Girid havâdisiyle mimlû gibi olacaklardır.

(80. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) **Hülâsa-i Politika**

Ruznâme-i Ayine-i Vatan'ın tatilinden yani on on beş gündenberü efkâr-ı ammeyi ve Avrupa diplomatlarını işgâl iden vukuat Fransa ve Avusturya imparatorlarının Salsburg'da olan mülâkâtıdır. Bunun haftada gerek gazeteler ve gerek telgraf vasıtasıyla alınan havadise nazaran hükümdarân-ı müşâr-ileyhüma beyninde politikaca bazı mühim müzâkereler cereyân itmiştir. Hatta makam-ı tahtımızda bir ahidnâme dahi akd eyledikleri ve bu ahidnâmenin esası elli altı sene-yi milâdiyesinde Paris'de akd olunan ahidnâme ile altmış altıda Prag'da akd olunan ahidnâmeyi muhâfaza itmekden ibâret bulunduğu ve Salsburg'da karargir olan politikaya İngiltere tarafından muvâfakat gösterildiği misillü diğer devletlerin dahi muvâfakat itmeleri teklif olunacağı mervidir.

İmparator Napolyon Hazretleri Salsburg'dan avdetlerinde Fransa'nın Eras şehrinde bir nutuk irâd itmiştir. Ve zaman-ı istikbâle emniyet idenlere hak virüb Fransa gibi bir devlet-i muazzama harici karışıklıkları ve şikâyet-ı milliyi nazar-ı ehemmiyete alur ise de tahrikât-ı vâhiyeye zâhib olmaz dimiş ve Lil şehrinde borsayı teşrif itdiğinden politika umûrunun bir müşevveş halde bulunduğundan ahz ve itâların

sükûneti bazı gazetelerin mübâlâğatından neşet itdiğini ve ibkâ-yı sulh ve salâha gayret ideceğinden mesâlih-i ticariyenin yeniden açılacağına memul eylediğini beyân itmiştir.

Kezâlik Lil şehrinde şehreminine virdiği cevabda egerçi bazı karabulutlar müşâhede olunmuş isede Fransa'nın servet ve saadetine ve daima bir halet-i meriyyede bulunmasına say itdiğinden yine mevki-i asliyesini tutmuş ve bu teşebbüsâtın emr u takviyet ve ebnâsından cümle tarafından muavenet (80. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) olunacağına ümiddar bulunduğunu ifade eylemiştir.

Napolyon'un bu ifâdâtı bazı mertebe-i emniyet hâsıl itmiş isede Salsburg mülâkâtı hakkında câri olan vesveseleri bütün bütün mahv idememiştir. Çünkü ahidnâme dinilen şeyin üzerinde şübhe haiz olmadığından Fransa'nın ve Avusturya'nın Paris ve Prag ahidnâmelerini muhâfaza zımnında ittifak ve başkalarını dahi buna muvafakat göstermeğe davet eyledikleri uhud-ı mezkûrenin nakzını isteyenler bulunduğu delâlet itdiği misillü bunlar bu politikadan vaz geçmediklerinde elbette mesele fena-yı intâc ideceği der hatır olunur.

Nakz-ı ahd efkârında bulunmağa şübhe virenler ise Prusya ve Rusya oldukları bedihidir. Fakat bunlar dahi bâtına her ne meslekde dahi bulunsalar alenen nakz-ı ahde teşebbüs itdiklerinden Fransa'nın ve Avusturya'nın ve belki İngiltere'nin teklifi üzerine ya odur ki ahidnâmelerin muhafazasına teminât-ı tâame virüb asayiş-i umumi kâmilin tekid olunur veyâhud yüzlerini setr iden nikâbı ber- taraf iderler ve işte olvakit sulh ve harb meydana çıkar.

Şimdilik Rusya Devleti nakz-ı ahid şöyle dursun saltanât-ı seniyyeye ru-yı hulus ve muvâfakât göstermekde olub bu münâsebât-ı dostaneye dahi Ebbehettü Devletlü Fuad Paşa Hazretleri'nin Kırım'a seyahatleri Haşmetlü Rusya İmparatoru'yla mülâkâtları bir tekid ve teyid virdi.

Fransa ve Avusturya imparatorlarının (Salsburg) da mülâkâtlarında Avusturya Baş Vekili ve Umûr-ı Hariciyesi Nâzırı Mösyö (Boset) dahi hâzır olub hatta bazı gazetelerin rivâyete nazaran mumâ-ileyh her sabah İmparator Napolyon ile müzâkerede bulunduğu gibi Avusturya Devleti'nin Paris'de mukim olan sefiri Prens (Meternik) in dahi Salsburg'a azimet idüb imparatorlar meyânesinde vasıta-i mukâleme olması ve bu hidmeti için Avusturya İmparatoru'nun kâffe-yi ümerâ-yı saray huzûrunda mumâ-ileyh tevâzun-ı ruz nişânı virmesi ve bundan dolayı imparator Napolyon'un dahi izhâr-ı

mahzuziyet itmesi (80. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) politika sebeblerine haml olunmakta bulunmuştur.

Avrupa politikasının ahval-i hâzırası hakkında mâlumât-ı sâirenin itâsını diğer nüshalarımıza tehir ile bu defa mecmua-yı havadis gazetesinde görülen bir bendi hülâsa ideriz.

(Hülâsa-i Bend)

Avrupa pek çok sulh tevâtürü meydana çıkardığı halde biz bunu husûsiyle cenge bir alamet ad ideriz ve vakıa bu günkü halimiz dahi budur. İngiltere ve Fransa ve Prusya ve Avusturya ve Rusya cümlesi sulh istiyorlar lakin bir uzun ve umumi muhârebeye dahi berri ve bahri her ne tedârikât lazım ise hic birini elden bırakmıyorlar.

Fakat buna eskilerin (hâzır ol cenge eğer ister isek sulh ve salâh) mısralarını derhatr iderek bir özür kabul itdirebiliyor isekde Avrupa'nın hali bu da değildir.

İngiltere sulh ister lakin kendü menfaat-ı mahsusuna ve politikasına dokunulmamak şartıyla bütün Avrupa birbirini paralamağa kalkışsa İngiliz zerre kadar yerinden kılmılamaz. İngiliz o zengin ve nüfuzlu kimselere benzer ki bir derd-i ifâde itdiğin veya bir iş sorduğun halde ecr ü teessüf ider ve yol göstererek nasihât dahi eyler ise de kisesinden ve nüfuzundan bir şey sarf itmez işte İngiltere Baş Vekili bulunan Lord (Derbi) politikasının alamet ü sıfat-ı mümeyyizesi budur.

Fransa sulh ister. Lakin bir Napolyon altında Fransa'nın Avrupada birinci bir devlet olması lazımdır ve bunu âleme duyurmağa bir sebep ister ve bu sebep Çin'den ve Koçinçi⁶³'den Capon'dan ve Amerikadan veya şarkdan her nereden olur ise olsun Fransa için daima mevcuddur. Bunu geçende Napolyon kendüsi dahi daima ilân itmiş ve Avrupada bir fikir için cenk iden Fransadan başka bir devlet yokdur demiştir.

Prusya sulh ister. Lakin iki cenk ile on üç günde Avusturya gibi büyük bir devleti harab ve Almanyada üç beş hükümdarı mahv idüb memâlikini zabt iden ve sağda İngiliz ve solda Rusya ittifakını hâzır ve arkada şükür-güzâr İtalya'yı emrine müntazır bulan (80. Sayı 3. sayfa 2. Sütun) bir devlet artık kimi kendine takaddüm itdirir.

İtalya sulh ister. Vakıa bu devlet her murâdına nail oldu. Lakin Roma kendi üzerinde bir kâbus gibi dikilir durur çünkü Roma orada durdukca İtalya papanın laneti

⁶³Bugünkü Vietnam

altındadır ve meclis müzâkerâtından aşikâr görünüyor ki ruhani güruhunu soymadıkca kendüsi elbise-i fâhire giyemiyecektir.

Avusturya sulh ister. Lakin fenn-i teşrihe inanmayub her nekadar bu fenn isbât itmiş isede ki kesilen kol ve bacağın yerine yenisi bitmez Avusturya kenisine bir yeni kol ve bir yeni bacak uydurmak sevdasından fâriğ olmamışdır.

Rusya sulh ister. Lakin aynen kamlumbağa hareketini taklid idiyor. Soğuk ve silah gibi iki kalın zırhlar arasında muhâfaza olunub ağır ağır ilerülemekdedir. Bir şamata çıkdığında durur ve başını ve ayağını içerü çeker ve katı zırhlar gösterir ve şamata kesildiğinde yine başını çıkarır. Bu noktada durub bir parça tefekkür itmek caizdir.

Avrupa'ya yakın ve daha doğrusu hemen Avrupa'nın içinde gibi gayet büyük ve muazzam bir devlet mevki-i coğrafisi ve derununda mahfuz olan hesabsız servet menba'ları ve mürur gâh-ı âlem olan Denizler ve Boğazlar ve geçidleri muhsenât-ı faika ve adide-yi sâiresiyle matma-ı nazar-ı âlem olmuştur. İşte bu muazzam devlet Avrupa için en büyük ve en yaşlu sulh veya harb sebebi olan Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye'dir.

Eski zamanda bütün düşmanlar bu devleti ihâta itmişler idise de şimdi etrâfımızı bütün hâlis dostlar ihâta itmiştir. Her Avrupa Devleti sâirlerden ziyade Devlet-i Osmaniyye'yi sevdiğini göstermeğe cehd ider. Kimi umûr-ı maliyemizi sırasına koymak için tedbirli gösterir ve kimi âdi ve temur yollarıyla memâlikimizi zerin itmek üzere mühendisler ve şirketler ve bankalar teklif ider ve kimi ormanlar ve madenleri altuna tahvil yoluna irâe ider ve sâirler dahi sâir teklif ve ihtarlar itdiklerinden Devlet-i Aliyye ecnebi muhabbeti efradından taciz olunarak nazar-ı dikkatini ziyadesiyle umûr-ı ecnebiye münhasır itmeğe (80. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) mecbur oldu ve diplomatlık takaddüm idüb devlet öyle zevât-ı muazzama ve fetânet-semâta muvaffak oldu ki Avrupa muvâcehesinde kâffe-i hukuk ve istiklâlini muhâfazaya muktedir oldu.

Bu vechile her yevmin bir harcı müşkilâtı olub her şeyden evvel ona dikkat itmek lazımeden olduğundan umûr-ı dâhiliyede terakki matlub olan derecede görülemedi. Fakat şu son senelerde mülkümüz pek çok ıslahat-ı müteaddideye nail olmuş isede umûr-ı berriye ve bahriyece kuvvetimiz daha muntazam bir heyete konılmadıkca ve kalalar ve limanlar ve yollar yapılmadıkca ve müteaddid bankalarımız ve şirketlerimiz ve fabrikalarımız küşâd olunmadıkca ve dağlar ve sahralarımız bağlar ve ekinlerle

donanmadıkca vakıa bi'l-cümle ıslahatı mahzuziyet-i derun ile selamlarız lakin kendümüzü matlub olan kemâle vasil olmuş dahi sayamayız.

Mezkûr gazete bu kadar şerh madde itmiş ve mâbadını tehir eylemiştir. Bakalım sonunu nasıl getürür.

Atınada bulunan Fransa ve İngiltere sefirlerinin Yunan hükümetine bundan böyle Memâlik-i Devlet-i Âli'de tahrik-i fesad itmekden ihtirâz eylemelerini şediden tenbih eyledikleri misillü eğer Yunaniler ihtiyâr itdikleri mesleklerinden ricat itmezler ise neticesi kendülere fena olacağını beyân ve ihtâr eylemiş oldukları Viyana'nın (Novel Press Liber) nâm gazetesinde muharrerdir.

Gerçi Avrupa Devletleri Yunan'a bu misillü ihtârâtı daima eksik itmemişler isede her nasılsa şimdiye kadar bunun tersiri görülememiştir.

Telgraf

Berlin'den fi 30 Ağustos

Berlin'de Devlet-i Aliyye Sefiri Saadetlü Aristaki Beğ Prusya Kralı'na zât-ı hazret-i hilâfet-penâhi tarafından bir kıta nâme itâ itmiştir

İspanyada ser-zede-i zuhur olan ihtilâlden dolayı alınan havadis birbirine muhâlifdir. Devlet tarafından ilân olunan afv-ı umumiyyeden istifâde etmek üzere şimdiye kadar itaat iden erbâb-ı ihtilâl dört bin kişiden ibâretdir

(80. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) **Bükreş fi 30 Ağustos**

Resmi gazete Memleketeyn heyet idaresi yeni müdirlerinin isimlerini şöyle ilân itmişler (Estic) İdare-yi Maliye ve (Dimitri Bratuyanu) Nezâret-i Nafia'ya (Feryakiyev) Umûr-ı Hariciyye ve (Estervan) Husûsât-ı Askeriyye ve (Aryon) Deaviye

Paris fi 31 Ağustos

(Monitör) Gazetesi İmparator Napolyon'un Fransa'nın (Amin) şehrinden geçdiklerinde şehreminine cevaben irâd eylediği nutku ilân itmiştir.

İmparator kendülerine olan merâsim-i hürmet ve riâyetden beyân-ı teşekkürden sonra şu vechile devam-ı makâl itmiştir

(Amerikada politikamıza tari olan zayıf kuvve-i askeriyemizin şanını taklil itmemiş ve Almanya vukuatı Fransa'yı kendüsünün sulh ve azimetinden çıkaramamıştır. Memleketimiz asayişinin bekâsına bi-hakk-ı emniyet itmekdedir ve bir fırka-i kalilenin ifsâdâtı ahlak-ı umumiyyede daha serbest usulün idhâlinden kati ümid itdirememiştir.

İşte altı sene ikâmet itmiş olduğum bu eyâletin sadakat ve emniyetinden memnunum imparator olmadan evvel gördüğüm felaketler bırakan hükümete tahammül etmek ve ikbâlin hatalarından sakınmak için bana güzel bir ders vermişlerdir)

Paris fi 31 Ağustos

Meksika’da Fransa Sefiri bulunan Mösyö (Danu) Amerika Cumhuriyeti’nin Nivyork şehrine muvâsalat itmiştir. İspanya ihtilâlinin teskin olunduğu maznundur.

Paris fi 1 Eylül

Dünki gün İmparator Napolyon bizzat Vükela Meclisine riyâset itmiş ve Umûr-ı Hariciye Nâzırı Mösyö (Dö Mötiye) dahi hâzır bulunmuşdur.

Mösyö (Dö Mötiye) 25 Ağustos tarihiyle Fransa süferâsına bir nota irsâl idüb (Salsburg) mülâkâtında maksad İmparator Maksimilyan’ın vefâtından dolayı teselliyetden ibâret bulunduğunu ve Avrupa’nın asayişine bir kefâlet idüğünü beyân itmiştir.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 81

Numro: 81 Cemâziyelevvel: 5 Sene: 1284 (Çarşamba sabahleyin) Ağustos: 23 Eylül
Efrençi: 4

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(81. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

(Arkadi)

Hazret-i Serdâr-ı Ekrem kim çeküb halka gösterdi Girid üstünde de hükm ü kazada eşkıyâyı bin kazayla uğradub akıbet Arkadi'de itdi dûcâr-ı kaza

Neşidesiyle bu günlerde Osmanlı yiğitliğini bütün Avrupa'nın hatırına götüren bir vakıanın malum olan şüyûyla beraber maal-iftihârın sebebi ise hâşâ vakıanın zeten ümid olunmamasından değildir. Ancak gözümüzün önünde basılıb çıkmakda olan bazı bed hava gazeteler bidâyet maddede Arkadi'nin başına böyle bir kaza gelmek ihtimâlini olmadığını iddia ve beyân ve kimisi güyâ Şire limanında lengür endaz fiten ve fesad ve kimisi kemâfis-sâbık ada sevâhilinde meşgul dar ve sitad olduğunu ilân eylemekde bulunub bir müddet bu hâl üzre ısrar itmişler idi. Nihâyet elamru deryayı ademde korsanlık itmekde olduğu ve taifesinin ocağı cehennemde yakdığı hic su götürür bırakılmayacak vechile şâyî olduğundan şimdide güya sefine-i osmaniyyeden pek çok zırhlı kapak biriküb öyle galebe idemiş olduğuna neşr ideyorlar. Dimek ki tafsil-i keyfiyet lâzım itmiş iftihâr bahsine gelince bu kudretce olmayub (81. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) ancak vapurun Fire şehrinden ba-husûs Amerika muhârebe-i malumesinde bir iki sene ele geçmeyüb korsanlığa bi-pervâ müdâvemetinden nur-çeşm mülk ve millet zâde-i nâmıyla muazzez bir vapurun yalnız başına mukâvemetden ilerü gelmededir. (bir gaze idek ki mahcub eyledik çok devleti)

Tafsil-i Vaka

Mâh-ı hâlin on dokuzuncu Salı gecesi saat bir buçuk kararlarında İzzeddin vapur-ı hümayûnu mahud Arkadi vapurunu İsfakya karşusunda vâki Gavodos Adası'ndan ateş iş'âliyle çekilen şu'le-i işâret üzerine Selene Sâhili'nde ... tarafından top ve tüfenk endâhtiyle bir hayli vakit muhârebe idilmiş ve vapur-ı mezkûr tahfif bar ile firar itmek

üzre mahmul olduğu eşya ve erzak memlû bin beş yüz kadar çuval ve sepedi denize atmış ise de zikr olunan müselleme olan sürat seyri cihetiyle daima önü kesdirilerek pek çok yerleri tahrib olunmuş ve nihâyet dop daneleriyle gark ve şikest idilmesi kabil olmadığından ve vapur-ı mezkûrun dahi kurtulamayacağını anlayub süvârisi tarafından başından kara komanda idildiğinden derhal İzzeddin vapur-ı hümayûnu iki defa kemâl-i şiddetle üzerine bindirülüb bütün her tarafı şikest (81. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) olduğu halde vapur-ı mezkûr karaya düşüb gark olmuş ve derununda sağ kalan taife takımı ve eşkiyâ çıkub firara başladığından tekrar vapur-ı mezkûre üç saat kadar top atılarak bu firarilerden dahi hayli telifât vukubulmuştur. İşte bu vechile Arkadi galesi ortadan kaldırılmışdır Elhamdülillah bâlâda arz ve beyân olunduğu üzre vapur-ı mezkûr sâhilde gark alınması hasebiyle derununa girmesi mümkün olacağından ve o aralık zırhlı Mahmudiye Fırkateyn-i Hümayûn dahi yetiştiğinden hâmil olduğu altı kıta top ile eşya-yı mevcudası çıkarılmak üzre içine girildikde ocaklarından altmış yetmiş kadar ayak görülmüş zaiyât-ı vakıaya göre muhârebe arasında telef olan eşkiyâ ehl-i islâm eline geçmemek ve bu sûretde şarâb ve arakla perverde olan yağlı vücudlarıyla ocaklar bir derece daha işâl olmak üzre ocaklara itilmiş olduğu anlaşılmış ve mezkûr toplar ile eşya-yı mevcuda kâmilten alındıktan sonra bir aralık o reisi sefine-i hümayûndan hâli kaldığından hafiyen eşkiyâ galüb vapura ihrâk eylemiştir ve fakat bu harikin makineler ve sâir ahen edevatca bir gunâ mazarratı olmadığından bunların cümlesi çıkarılmak üzeredir ve bu mahal Selene Sâhili'nde ... tabir olunan yerdir saat dokuza kadar mümted olan bu muhârebede İzzeddin vapur-ı hümayûnunun bir topu paralandığından ve düşman tarafından dahi hevl-i can ile hayli top ve şeşhâne atdığından bir yüz baş ile on iki nefer şehid olmuştur ve süvâri başısı Hasan beğ (ki şimdi mir-alay olmuştur) dahi paralanen topun sademâtından üç yerinden zahmdâr oldu ise de asla zararı olmayub bizzat arz ve tebşir-i keyfiyet itmek üzre taraf-ı hazret-i serdâr-ı ekremiden Dersaadet'e gönderildi malum-ı âlileri buyurulduğu üzre Girid eşkiyâsı şimdiye kadar Yunanistan'dan ve mahal-i malume-i sâireden fiilen ve kavlen aldıkları kuvve-i imdâdiye ile emr şekâvetde ısrar itmiş ve bu aralık düvel-i malume sefâin-i harbiyyesinin cezireye gelüb familya almaları işi tekrar tazelenmiş ise de zât-ı âli-i hazret-i serdâr-ı erkemi böyle celâdet bahş-ı teşrif oldukları gündenberü teslim (81. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) kerde-i enâm olan mahâret-i harbiyyeleri iktizâsınca tertib buyurdıkları bilâ ve üzerine fırka-i seyyare ile bahren ve bir adanın her tarafını dolaşub ve iktizâ iden mevâki münâsebeye ayruca fırkalar dahi gönderüb ordu-yı mezburda

eşkıyâyı fevka'l-ade darb ve tenkil eyledikten başka tesâdüf olunan bil-cümle mühimmât ve erzak ve sâirelerini aldı. Ve harben medâr istinâd olacak kendülerinde asla bir şey bırakmadı. Binâenâleyh cezirenin nısfı olan Kandiye sancağı ahâlisi âle'l-umum itaat eylediği gibi Resmo ve Hanya sancakları ahâlisinin dahi pek çok itaat idüb şimdi yalnız Yunan eşkıyâsıyla onlara hempa olan birtakım edepsiz ve töhmetli adamlar kaldı. Ve anlar dahi katâa-yı tarik gibi dağlarda gezen biraz perâkende eşkıyâdan ibâretidir. Anların da hayvanâtdan başka bir şey kalmadığından yiyüb içmeleri et ve suda Yunanistan'dan gelecek erzaka münhâsırdır. Hâlbuki hayvanât-ı mevcuda günden güne azalub kalmayacağı gibi bu Yunanistan ile vâsita-i münâsebet olan Arkadi dahi bu veche muharrer gark ve şikest olub ortadan kalktığından ve birkaç gündenberü peydâ olan Girid nâmında diğer vapur Arkadi kadar seri olmaması münâsebetiyle pek çok hamur işine karışmadıktan başka bunun dahi arkasına Londradan yeni gelen ve saatde on altı buçuk mesafe kat iden retmo vapur-ı hümayûnuyla sâir sefine-i şahane tayin olunarak cezire sevâhiline gelecek olduğu takdirde bi-avn-i Teâlâ çok yaşadılmayub tutdurulacağı ve bu vechile eşkıyânın bütün bütün Yunanistan ile reste-i alakası kesdirileceği derkâr bulunduğundan inşaallah Teâlâ an karib kâffe-i ilâhiyeden memuldür. İşte Girid'in ahvâl-i vukuatı mevâdd-ı meşruhadan ve muhârebe bir minvâl muharrer dağlarda dolaşan eşkıyânın kol kol her taraftan sevk olunan Asâkir-i Şâhâne ile darb ve tazyikinden ibâret olarak düvel-i ecnebiye tarafından bu aralık mazhar-ı muavenet olamadığı halde bakiye-i eşkıyânın dahi nâçâr arz-ı itaat ideceğine şimdi burada bulunan konsoloslar dahi alenen beyân ve itirâf eylemekdedir.

(81. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) (Kandiye'den Tahrirât)

Bu hafta içinde Kandiye sancağında başluca vukuat olmadı fakat Pezye ve Miranila taraflarında külliyetli eşkıyâ tecemmü itdiği şâyi olmasıyla Saadetlü Reşid Paşa Hazretleri Çatalköy'den kalkub nısfü'l-leylide Kandiye'ye muvâsalat ve bi'l-etrâf tahkik-i keyfiyet buyurduklarında mahud (Lakerza) bir on beş yirmi kadar eşhâs-ı rezile ile bazı kara inerek ahali-i Müslime ve müsteminenin hânelerini bakmak gibi fezâhatlere ictisâr itmekte olduğu ve bunlardan başka eşkıyâdan nişân görünmediği anlaşılab derhal (Pezye) merkezinde bulunan fırka-i akeriyyeden bir mikdârın erzal merkûme üzerine sevk ve tesribi tertib itdikten sonra kendülerine Çatalköy'üne avdet buyurdular

Müşâr-ileyh Hazretlerinin Derunşehir’de ikâmet buyurdıkları iki gün zarfında (Malonya) nahiyesinde eşkıyâ dökintileriyle iki defa muhârebe vukubulub eşkıyâdan ikisi telef ve altı kadarı mecruh oldu hamd olsun taraf-ı islâmiyyeden üç mecruhdan başka başka sakatlık vukubulmadı

(Garibe) fiil-asl Giridli olub mesele-i ihtilâliye esnasında (kronois) ile birlikde Girid’e gelmiş olan Yunan askeri yüzbaşılardan (Mihali) yerli eşkıyâsı rüesâsından (Onyalı kapudan Dimitri) ile yiğitlik dâ’vasından dolayı beynlerinde buyudet ve adâvet hâsıl olmasıyla merkûm ... bir gün (Onya) karyesi üzerinde bir dut ağacı sayesinde otururken sâlifü’l-zıkr (Kapudan Dimitri) diğer üç nefer pâdâşiyle merkûm mahalin üzerine varub dördü birden nişân alarak dağıtdıklarını endâhat itmişler ise de atılan kurşun danelerinden hiç biri isâbet itmediğinden merkûm (Dimitri) dahi derhal belindeki piştov ile merkûm Mihal’iyi karnından pâreleyüb bağırsakları dışarı ve fırlatdığı halde ol dahi yanındaki şeşhâne ile cârih-i merkûm (Dimitri) yi kasığından vurub ikisi dahi birden yere düşerek üç gün sonra müteesSern reh ü adm oldular (81. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) şurası hoşdur ki bunların a’vân ve ensârı müteallikât ve tarafdârı çok olduğundan şu sûretle galatide-i hak helâk olmalarından dolayı şimdi aralarında hâsıl olan bazı ve şakâk biri birini bitirmek sevdâlarını düşürdüğünden cemiyet müfessidetleri bir daha halka bend ü fâk olmaz zan olunur (kapudan ?) habisi bu İslam şu Hristiyan dimeyüb hemen rast getürdiği hâneleri ve zeytönlükleri yakmaktadır

Habis-i merkûmun geçende tarafında bir (Manofaç) Müslimeyi aldığını yazmışdım bu defa mezbure bir papaz mârifetiyle kurtarılıb şehre götürölmüş ve bi-çare kız kurşun ile küreğinden cerhedâr idüğünden kendin emr ü tedâvisine bakılmakda bulunmuştur

Geçenki tahrirâtımda dahi hâmegüzar beyân olduğu üzre şu halde Kandiye sancağında büyük bir cemiyet-i eşkıyâ yağsa da bunların döküntilerinden beş on rezil takım takım nevâhiye dağılub büyut-ı Müslime ve mütemineyi ve eşcâr müsemmere ve gayr-ı müsemmereyi ateşe virmekde ve bi’l-husûs ahali-i müstemine ve muti’yeden yakaladıkları bi-çareleri dürlü dürlü eziyetler itmekdedir egerçi Asâkir-i Şâhâneden tertib bururulmuş olan kol fırkaları bunları taharri ve takibden gerü durmazsa da erzâl-i merkûmenin ... hasebiyle askeri görünce pâ-yı tebâtırları tutmayub hemen yüksek tepelere huruc ve firâr iderler fakat saye-i satvet-vâye-i hazret-i padişahî bunlar dahi birer birer alınarak pençe-i mücâzâta giriftâr olacakları bi- iştibâhdır

Yunanistan’da Fransızca tab olunan ismini bilemediğim bir gazetenin geçen hafta buraya bir nüshasında güyâ müşâr-ileyh Reşid Paşa Hazretleri İsfakya’ya azimetinde Yunan palikaryalarından tezyifât görmüş ve avdete mecbur olmuş olduğundan esna-i rahda ahz-ı sâr için rast geldiği ahali-i mutiayı bi- gayr- hak kıtal ve telef itdiğini yazmış idi bu gazete her nekadar Fransızca ise de müellifinin kalemi Yunan yadigârlarının elinde bulunduğundan aleyhimizde istediği gibi lisân kullanur ama bunu herkes bildiğinden za’molarınca sûret virmek istedikleri ...

(81. sayı 4. Sayfa 1.sütun) Kim inanur Asâkir-i Şâhâne’nin bu defa muhârebesinde nail olduğu muzafferiyet-i azimiyyeyi herkes gördü ve işitdi bu gizli kapaklı değil idi askerimizin bir fırkası hâlâ (İsfakya) nın ta ortasında oturuyor bir de Girid’deki reâyayı metbuanın saye-i adalet- vâye-i hazret-i zıllılâhide mazhar olduğu lütf ü merhameti cümle âlem önünde ve bi’l-aks Yunan rezillerinin mezâlim ve teayydâdü vakıası gün gibi âşikâr oldu vakıa Yunan hayâsızlarının Girid meselesi hakkında neşr itmekde oldukları ... cevap virmeğe tasaddi olunsa artık evrâk-ı havâdis başka şeyden bahs itmemek lâzım gelür. Bu ise muhaldir lâkin bidâyet-i meseleden şimdiye kadar cezirede hilâf-ı marazı böyle bir hareket vukubulmadığıdan beyân-ı hakikat hâle mecburiyet elverdi paşa-yı müşâr-ileyhin destbürd haydaranesi ise ehl-i tuğyânın kulub-ı kasiyesinde bir derecede tesir bırakmışdır ki her nereye sevk ketebe-i savlet buyursalar bi-avnillah-ı Teâlâ güruh-ı mekruh eşkıyâyı zehirleyecek. Yalnız nâmı yâd olsa bile istilâyı havf ve haşbetle dilleri lerzenâk olur tafsile ne hâcet işte İsfakiyalılar da ahali-i metbuada bundadır. İnanmayan gelsün sual eylesün anlar gerd-fer musâfını bunlar şefkat ve merhameti ve insâfını beyân itsün.

Tırhalada haydudluk bütün bütün mahv olmaktadır. Birçok eşkıyâ fırkalarından bir fırka kalmış ve bu da kırk kişiden ibâret olub gerek ahali-i memleket ve gerek Asâkir-i Şâhâne tarafından muhâsara idilmiş ve yakında bunun dahi mahv olunması kafiyyen memul bulunmuşdur. İşte Golos’da bulunan muhbirimizin yazdığı atıyyedeki mektub buna delâlet ider.

Câni nâm şakinin fırkasından gerü kalanların ... ve ... fırkasına iltihâklarını son mektubumda yazmışdım bunlar kırk nefer eşkıyâda ibâret olub Keşiş Dağı’na tehassun itmiş olduklarından Asâkir-i Şâhânenin bin beş yüz nefer kadar bunları takib itmekde idiler. Geçen hafta Asâkir-i Şâhâne bunları cebel-i mezkûrun Kirasya nâm karyesinde

rast götürmüşler ise de eşkıyâ asakiri görür görmez hemen firâra yüz tutarak derelere ve tepeler içinde gaib olmuştur.

(81. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Eşkîyâ dağların geçidlerini bildiklerinden şimdilik kurtulamamışlar ise de Asâkir-i Şâhâne dakika fevt itmiyerek bunları takib itmekde olduklarından bilâhare vücudlarını nabadid olacağı bi- iştibâhdır.

Eşkîyânın İzmir ve tarafına geçmek sevdasında bulundukları dahi işidilmiştir. Fakat orada dahi Asâkir-i Şâhânenin elinden kurtulamıyacaklarından ve her taraftan taht-ı muhâsarada bulunduklarından birkaç günde derdest olacaklarına ve hükümet-i mahalliyesinin ikdâm ve gayret delirânesiyle Tırhalada eşkıyânın eseri dahi bulunmayacağına hiç şübhe kalmamıştır.

İlân

Sâbıklarına ilâve olarak âdâ-yı Osmaniyyenin âsâr-ı nefîse ve müntehibesini câmi bu defa tertib ve tab olunan Letâif-i İnşâ nâm mecmua fiyat-ı sabıkasından dört guruş tenzil olunarak beher nüshası altı guruşa Bağçe Kapusu'nda tenbekücü Acemin ve sahaflarda Kasımpaşalı Mehmed Efendi'nin dükkânlarıyla Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniyye matbaasından satılmakta bulunmuştur.

İşbu mecmua ile bir kere teztib ve neşr olunacak olmağla asrımız erbâb-ı kaleminin her vechile ianesi sâhib-i mecmua tarafında ricâ ve iltimâs olunur.

Galatada Gümrük zokağında 22 numrolu mösyö ... eczanesi

Zikr olunan eczahânede sıtma aletleri için ân u vâhidde kesmek üzre ilaçlar ve sular bulunub farazâ bir nöbet esnasında istimâl olunmuş olsa o nöbet biraz mümted olur ise de bir daha nöbet gelmek ihtimâli olmamakda ve evkâf-ı sâire içilse bir kere nöbete tesâdüf idilmemekdedir. Bir mahale nakl olunmak murâd olunmakda mahsus hablar yapılmıştır ki bunlarda tesirce su pek aynidir. Bu su ve hablardan sade geçen hafta kırk beş sandık Viyana ve Paris'e irsâl edilmiştir. Ve bu hafta daha istenilmiştir. Ve bunun üzerine Avrupada sülfatlu istiâlinin lağvına karar virilmiştir. (11)

(Mehmed Ârif)

Sayı: 82

Numro: 82 Cemâziyelevvel: 5 Sene: 1284 (Çarşamba ahşamı) Ağustos: 23 Eylül
Efrenci: 4

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(82. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

(Girid)

(Hanyadan Tahrirât)

Sâye-i padişahî satvet- iktinâhda kar deryayı giriftariye nüzul iden (Arkadi) nin bu kere ihrâcî için ferik Saadetlü İbrahim Paşa Hazretleri taraflarından ikdâm buyurulmakda ve fi'l-hakika çıkarılması memul olub günden güne mertebe-i karibeye gelmekdedir. Çünkü Gazi İzzeddin vapur-ı hümayûnu üzerine hamle itdikte baş tarafı biraz sakatlanmış ve pervanesinin biri kırılmış ise de bununla umumen teknesinin tâmir kabulünden kalması icâb itmiyeceğinden ve ancak karaya oturur iken yine baş tarafda bulunan ve galiba cemiyât-ı fesâdiyyeye gitmekde olan barut ateş alarak patlamış ve fakat tahtalar zaten ayrılarak zaten içerüsü hava almakda bulunduğundan yine oradan bazı mahali rahdnedâr idüp vapurun umumuna bir şey yapamamıştır. Muahharan vapurun dest-i osmaniyyeye geçmemesi için yapmak üzre gelenler fiil vakıa bir iki yerinden tutuşdurmuş iseler de tiz sönmüştür.

Bu vechetle yakında ihrâc olunması bulunduğu sâhilin önü derince olduğundan pek memul olduğu gibi bade'l-ihrâc tâmir ile kullanılacağı dahi makinesine asla halel gelmediğinden âşikârdır. Göz görmiyerek (82. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) bu kadar mâtem tutan Yunaniler Halic'i Kostantiniyye'de görürler ise ne yaparlar

Kandiye'den Tahrirât

İki gün evvel Malviz nahiyesine bir mikdâr eşkıyâ inerek Asâkir-i Şâhâne ile tekâbül itmeksizin münhezimen firâr itdiler. Kezâlik Miramilada bulunan fırka-i askeriyye karagollarını bir gün bağteten birtakım eşkıyâ basmak istemişler ise de Asâkir-i Şâhâne cemi zamanda ... ve haylisini dahi curhadar itdiği ve fakat fırka-i

mezkûre kumandanı bulunan İzzetlü Osman Beğ eşkıyâ-yı merkûmenin bir siper vadi-i idbâr oldıkları sırada Asâkir-i Şâhâne gerü borusı çaldırmamış oldu eşkıyâ-yı merkûmenin şecere-i mefsedetleri bütün bütün kal' ve isti'sâl olunurdu. Haberi buraya aks eylediği cihetle Kandiye Kâimmakamı Saadetlü Reşid Paşa Hazretleri ... matiyeye-i suvar-ı isticâl olarak leylen Kandiye'ye gelüb tahkik halleri zımnında nümâyış nâm vapur-ı hümayûn ile bahren mahal-i mezkûre azimet ve iki gün orada tahrirât-ı lâzimeyi bâlâ cirâ Asâkir-i Şâhânedan cerihadar olanon beş kadar nefer istishâben Kandiye'ye avdet eyledi yarın yine ve oraya doğru hareket ideceği söylenmekdedir Arkadi (82. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) vapuru gark ve şikets oldukdansonra şimdiye kadar vadi-i isyânda pâbercâ-yı sebât olan eşkıyâdan haylicesi hâne ve mevâlarına inerek ezyâl afv ve merhamet-i padişahîye müteşebbisem istemeyen itmekdedirler vapur-ı mahkur-ı malumun Girid'e itdiği seferlerde görülmüş olduğu eşkıyânın mikdâr-ı kesiri saye-i satvet-vaye-i padişahîde kahr ve tenkil olunduğu gibi nakl itdiği mühimmat-ı harbiye ve erzak ve sâirenin en çoğu eyâdi-i İslâm'a geçmek ve cebhânelere vaz itdirilen eslihâdan başka yerlü kahramanlarının idi-yi galibiyetlerine iğneli tüfenklerden olkadar geçmişdirki badezin esliha iştirâsından istiğna hâsıl olmuş olmağla Yunaniler vapur-ı mahudun Girid'e yirmi beş sefer virmeğe fûrceyâb olmasıyla nâfile iftihâr itmesünler.

Zât-ı hazret-i hidiv-i Mısırî'nin Avrupa'yı teşriflerinde her taraf hükümdaran ve ahalisi tarafından hakk-ı sâmilerinde ibrâz buyurulan hürmet ve riâyet fevka'l-adenin tafsili bir müddetdenberü Avrupa meşhur gazetelerinin sütununa imlâ idiyor idi.

Tafsilât-ı mezburenin mütalaası bi't-tabî mucib kemâl-i fahr meserretimiz olarak umum inbâ-yı vatanı bu iftihârdan hissedâr itmek emeline bulunmuş isek de hasb'l-tatil muvaffak olamadığımızı ve bu kere İngiltere'de vukubulan ihtirâmat Ruznâme-i Vakayi-i Mısriyye'de mütesâdüf nazar-ı mesarr ve memnniyetimiz olduğuna binâen hemen nakliyle tezyin sütuna şitâb eledik.

Hakk-ı ahak hazret-i hidiv-i fahamide İngiltere devlet-i fahimesiyle ahalisi tarafından vukubulan ihtirâmât-ı fâhikanın beyânı

Mâh-ı jülyenin altıncı Cuma irtesi günü bâde'l-zuhr alafranka saat ikiyi yirmi dakika geçerek Fransa devlet-i fahimesi tarafından tayin kılınan beğlik kurûyet vapuruna râkiben bulunan hareket ve Londra cânibine azimet-i seniyye-i şeref vukubulduğu mukaddemce sebt-i sehife-i beyân kılınmış idi

Rekyüb-i aliyyeye mahsus olan vapur-ı mezbur Manş (82. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) Denizi'nin nısf mesâfesine vardıkda istikbâl-i hazret-i hidiv-i fehmiye İngiltere devleti fahimesi tarafından tayin kılınan cesim iki kıta beğlik fırkateyn vapuru orada islim üzerinde intizâr eylemekde bulındıklarından hemen hazelerine gelinmekle beraber hareket iderek biraz yaklaşur yaklaşmaz neferât-ı bahriyesi bir lahzada sirenlere çıkarılıb sürat-i garibe ile vapurlar donadılarak ikisinden de yirmi birer pâre top endâht atdılar ve oradan ta İngiltere'nin ... nâm iskelesine kadar maiyyet-i âlide bulundular

İskele-i mezbureye yevm-i mezburede saat dördü birkaç dakika geçerek muvâsalat olunarak rekyüb-i âlide bulunan Fransız beğlik vapuru iskeleye yanaşub zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami kimden çıkar iken neferât-ı bahriyesi sirenlere saud ile alkışlamalar ve kemâl-i tazim ile resm ve dai-i icrâ itmişler ve olvakt mukaddemce istikbâle gelmiş olan iki İngiliz fırkateyn vapurunun dahi neferât-ı bahiyyesi sirenlere çıkub bir çok alkışlar itdikden sonra yirmi birer pâre top endâht eylemişler.

İngiltere devlet-i fahimesi tarafından mihmandâr tayin olunan ... Mısır konsolosu Kalonil Stanton cenâbları ile mösyö Larkin ve Aziziye Kumpanyası'nın vekili İzzetlü Abdülhamid Beğ Efendi burada iskele başında bulunub ve devir muhafızı ile orada bulunan sâir memuriyet-i hükümet dahi orada istikbâl idüb tehşie-i kudum-ı âli eyledikten sonra burada istihârât-ı seniyye için tehiye olunan büyük lokantaya kadar müzeyyen arabalar ile teşrif buyuruldu.

İskeleden ta mahal-i merkûme kadar muzıkalar ile âsâkir dizilmiş ve mahal-i mezkûr dahi gayet gül tezyin kılınmış ... bu nice ricâl ve nisâ bir çok ahali tecemmü iderek ... nidâsiyle tekrar be tekrar zat-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i fahimiye alkışlayub ifâ-yı ihtirâm ve ibcâl ve safvet-i derun ile gayet şanlı ve tazimli istikbâl itdiler

Mahal-i mezkûrda biraz adam ve hafifce taâm buyurulduktan sonra (Tiren Royal) yani haşmetlü kraliçe (82. Sayı 3. Sayfa1. Sütun) hazretlerine mahsus olan tiren ile yevm-i mezkûr alafranka saat beş buçuk sularında oradan kıyâm buyuruldu (mâbadı gelecek nüshada)

Bu gün saat altı kararlarında Yıldız Köşk'ünde vükelâ-yı fehâm hazaratı mevcut oldukları halde hidiv-i Mısır Hazretlerine bir mükemmel ziyâfet virilmiştir

Pazar irtesi günü Veli Efendi Sahrası'nda bir atış talimi icrâ olunmuş ve bu münâsebetle bazı vükelâ-yı fehâm ve ricâl-i kirâm hazaratı dahi mahsusan tertib olunan haymelerde aramsaz olarak temâşâ buyurulmuştur.

Girid'de bulunan Donanma'yı Hümâyûn kumandanı Saadetlü Hacı Vesim Paşa Hazretleri geçen Pazar günü kavse vapur-ı hümâyûnuyla Dersaadet'e muvâsalat itmiştir.

(Burusadan aldığımız kâğıddır)

Malum olduğu üzere bir memleketin esbâb-ı mamuriyetinden birisi de yollarında selâmet bulunmaktır. Yani gelüb geçenlerin hırsız ve haydut korkusundan emin bulunmasıdır.

Hayli vakitdenberü bu semtde selâmet ve emniyet turuku men iden Lefter ve Manol nâm katâa tarihin ref-i vücud cinâyet âlûdlarına muvaffak olunamaması umum sükkân ve hemcivârı pek çok ziyâne giriftâr idiyor idi ve gerek su-i failerince olan mesmuatı ve gerek cesâret ve besâletle meşhur bir yiğidin bu yolda vefâtı cihetiyle zan یدeriz ki İstanbul halkı dahi fevka'l-ade hissedâr-ı tesir olmuşlar ve ne sûretle olur ise olsun defi mefsedetleri lüzumunu bilmişlerdir.

Devletlü Hüsni Paşa Hazretleri dahi boşdan lüzuma binâen umum ahali-i kara ve kasabâtı bunları tutmak üzere ayaklandır misillü ve hâlâ çalışmakta bulunmuşlardır.

Ancak hâzırımız şöyle gelür ki bu haydudlar öyle ehemmiyetsiz ve bir iki günde tutulur şeyler olmadığından ve zaten heyet-i devletce değil bütün Rum ili ve Anadoluca keyfiyet-i malum olarak lüzum-ı terbiyeleri ammenin tasdikinde bulunduğundan böyle harman vaktinde (82. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) ahaliyi ... itmeğe ve işinden alıkonmağa hâcet olmayub nereden âsâkir ve zabtiye istenilse gönderiyor idi. Dinilor ise ki bu hırsızları def itmeğe ahali can ve baş ile çalışmaktan gerü durmaz. Cevab viririz ki ahali nekadar ... dahi olsa harman vaktinde işinin başından olmamasına dikkat itmek hükümet-i mahalliyece elzemdir.

Doğrusu Hüsni Paşa Hazretleri her husûsda umûr-şinâs bir zât olub bunu dahi sûret-i muvakkatada ihtiyâr buyurmuş olmalıdır. Ve elbette vech-i âhir ile taharri-i eşrâra himmet ve köylüleri yakında mahallerine iadeye sürat buyuracakları derkârdır konsolosların hali burada her taraftan ehvendir. Her vilâyetde bir gazete çıkarmakta ise de burada daha lakırdısı yoktur.

Bundan dört ay mukaddem İngiliz Devleti'nin ihtârı üzere Kudüs-i Şerif Ermeni Patriği tarafında bir piskopos ve bir râhib Habeş hükümdarı Tudor birkaç senedenberü habse ilkâ itdiği İngilizlerin tahlisini ricâ zımnında iki kıta mektubu hâmil olarak Habeş cânibine revân olmuşlar idi. Bu defa ruhbân-ı mumâ-ilehimin ricâsı Tudor tarafından

kabul olunub bunca vakitdenberü mahbus olan İngilizlerin esâretten halâs oldukları telgraf ile Dersaadet İngiliz Sefâreti'ne ihbâr kılınmıştır.

(82. sayı 3. Sayfa 2. Sütun) **Hulâsa-i Politika**

Bu esnada Avrupa'nın hemen kâffe-i düveli muzâyaka-i maliyeleriyle uğraşmaktadırlar. Rusya henüz bir büyük istikrâz itdi. İtalya külliyetlü açığını kapatmak için ne yol düşüneceğini bilmiyor. Avusturya yeniden kesb-i itibâr ile ceriha-i cedidelerine tedâvi arıyor. İspanya Avrupa'nın büyük borsalarının itimâdını kazanmak niyetiyle umûr-ı maliyece mâlumât-ı azmiyyeye girişmekdedir. Prusya dahi umûr-ı maliyesi pek yolunda ise de tevsi-i memâlik itdighinden tevsi-i düyun dahi idiyor. Portekiz'in akçeye muzâyakası vardır. Bunlardan sonra Mısır ve Tunus ve Memleketeyn gibi derece-i sâniyede bulunan hükümetler dahi irâdlarını Mısır ... ödeyemediklerinden düyunlarını gitdikce artıyorlar.

(82. sayı 4. Sayfa 1.sütun) Ancak Mısır hazinesinin bazı mertebe tengi-i muamelâtı Said Paşa vaktinden kalma düyundan Hidiv-i hakk-ı Hazretleri günden güne idare-i maliye-i Mısriyye'yi birinci dereceye isâl idiyorlar. Diğer küçük hükümetler Avrupa borsalarına mürâcaat idüb akçe bulmak için büyük büyük faizler göstermekde ve müzâyaka-i haliye çare araştırmak istikballerini tehir eylemekdedirler. Hemen bütün bankalar şirketlere hükümetlere borc vire vire usanmışlar ve çokları dahi yatmışlardır. Akçece âlemin imdâdına yetişen şimdilik dünyada İngiltere ve Fransadır. Fakat İngiltere bir vakitdenberü ecnebi istikrazlarına pek çok itibâr itmekde olduğundan yalnız Fransada akçe bolluğu görünmekdedir. Elhalethazihi Fransa bankasında dokuz yüz milyon frank akçe boş durmaktadır. Ve bankanın mahzeninde altmış milyon franklık altın külçesi mahfuzdur. Bu akçelerin böyle bırakılması politikaca vesveseler davet idiyor. İşte bunun için her devlet nazarını Fransaya çevirüb acaba şu meblağdan nasıl ben de istikrâz idebiliyorum demekdedir. Fransa ise sermâyesini kullanmağa yolaradığından Amerikadan şarka kadar hemen kâffe-i ... sarrafı olmuştur.

İşte (Frans) nâm gazete bu mevâdı zikr itdikdensonra Fransaya ihtâr idiyorki her kangı devlet Fransadan istikrâz ider ise politikaca bazı teklif idüb tefvizini takdim itdirsün ve bu yolca birtakım müşkil meseleleri dahi hal itsün.

Paris fi 2 Eylül

Devlet-i Aliyye'nin Paris Sefiri Devletlü Cemil Paşa Hazretleri dünki gün huzûr-ı imparatorûya gidüb zât-ı hazret-i hilâfet-penâhi tarafından Fransa'da müşâhede

buyurulan merâsim-i hürmet-i raiyyetden dolayı beyân-ı teşekkür zımında bir kıtanâme-i mahsus takdim ve bade imparatora irsâl olunan atları teslim itmiştir.

Antakya Rum Katolik Patriği huzûr-ı imparatorûya çıkmıştır.

(82. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) **Belgrad Fi 3 Eylül**

Sırb'ın resmi gazetesi Ruscuk vakıasından dolayı Bab-ı Ali'nin aleyhinde bir bende neşr itmiştir.

Ruscuk'da zabıta memuruna teslim olunmağa mümânaat itdiklerinden nâşi vukubulan muhârebede telef idilen biri Sırbı ve diğeri Bulgar iki nefer eşkıyânın canı içün Sırb Kilisesi'nde dua okunmuş ve pek çok galebelik olmuştur.

Avusturya vapurlarına rekâbet itmek niyetiyle Tuna üzerinde işlemek içün bir iki vapur kumpanyası teşkil olunmak tasavvuru vardır.

Paris'den Telgraf Fi 2 Eylül

Bin sekiz yüz altmış dokuzda müddet-i askeriyelerini hitâm idecek Fransa piyâde ve hassa asakirinin isimleri cedvellerinden lağv olunub Ağustos'un yirmi dördünden itibâren ihtiyât asakiri defterine kayd olunmaları ve haftadan haftaya ruhsat ile hânelerine giden asakirin tezyid mikdârı Umûr-ı Harbiyye Nâzırı tarafından karargir olmuş olduğu Fransa evrâk-ı askeriyesinde muharrerdir.

Fransa Umûr-ı Maliyesi Nâzırı Mösyö (Ruhr) hakkında iki kıta telgraf vürud idüb birine nazaran mumâ-ileyh Viyanadan Berlin'e gidecek ve andan dahi Paris'e avdet idecekmiş ve diğesine nazaran Paris'e avdet itmişler. Bu takdirde Viyana'ya ve Berlin'e gitmemiş demek olur.

Paris Fi 3 Eylül

Lehistan'da memuriyet alan Moskovlara büyük imtiyazlar virilmek üzre taraf-ı imparatoriden bir emrnâme çıkmış olduğu Petersburg'dan mütevârid havâdisdendir.

Bükreş Fi 3 Eylül

Kalas'dan Ruscuk'a giden (Germanya) nâm Avusturya vapuruna râkib olan ve zabıtaya muhâlefet itdiklerinden telef idilen iki nefer eşkıyânın vukuatını tahkik etmek memuriyetiyle Bükreş'de mukim Avusturya konsolosu devleti tarafından virilen emr mucebince Ruscuk'a gitmiştir.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 83

Numro: 83 Cemâziyelevvel: 6 Sene: 1284 (Penşenbe sabahleyin) Ağustos: 24 Eylül
Efrenci: 5

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(83. sayı 1. sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Beğ oğlu'nda basılmakda olan Herald nâm gazetede görülen bendir

Arkadi süvârisi bulunan Mösyö (Korantis) in Şire'de bulunan Yunan umûr-ı bahriyesi meclisine virdiği rapordur.

Şehr-i cârinin on sekizinde sabahleyin Şire'den hareket itdim. Ve akşam saat on birde (Ayarum ili) nâm mahale vâsıl oldum. Yol üzerinde hiç Türk kimisi görmedimse de yüklerimi çıkarır iken bir iki Türk kimsenin tamam bulunduğu sâhile doğru gitmekte olduğu dağdan işâret olunmağla ancak otuz kadar gönüllü ve bir mikdâr erzak çıkarmış olduğum halde ... tarafına doğru gitmeğe mecbur oldum. Oraya vardığımda daha timur atmadan birkaç düşman kimisi gözüme iliştiğinden çaresiz engine çevirilüb Pazar irtesi günü açıkda geçürdüm.

Ahşam saat dokuzda yine (Ayarum ili) tarafına avdet itmek üzere hareket itdiğimde bir Türk vapurunun tam üstümüze geldiğini gördüm ve iki üç ay evvel Arkadi'yi sıkışdıran vapur olduğunu anladım.

Bunun üzerine yol almağa başladığımda mezkûr vapur etrâfda bulunan sâir Osmanlı vapurlarına işâretler çeküb bana da atmağa başladı. Ben de tüfenk menziline (83. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) getirüb üzerine sıkıca gavga itirdim. Üstüme böyle top atarak ve top yaparak haylice yol aldıkdan sonra birçok Osmanlu kimesne daha rast geldi. Hepside ateş itmeğe başladı.

Bende iyüce etrâfı ateşlemekde iken kaza-i kimin birinden gelen bir gülle benim sağ çarhımı kırmağla derhal o ibtidâ tasallut iden vapur ... islim olub üstüme salıyordu dümen ianesiyle çabuk dönüb hem çatışmasını men itdim hem de karın karına yanaşdım. Bordalar biri birine sürtüyor idi. O vakitte taifemin yiğitliğini anladımki baltalar ile Türk vapurunun bordasına birinin pek çok askeri denize dökdüler. Ancak her

nekadar düşmanı kaçırdık isede çarh kırık olduğundan ve zaten irtesi güne kadar Türk vapuru var ise bırakacağından kenara yanaşub mevcut olan gönüllüleri ve mühimmâtı çıkardım. Ve vapuru dahi oturdub yakdım. Taife ile kendim dahi o ... gitdim. Üç kişimiz öldü ve on yedi kişi yaralı var

(Korantis)

Mütâlaa-i İstanbul

Ey ehl-i insâf bu adamı sükût idelim. Bu yalanıdamı ahaliye yutduralım.

Acaba kapudan bu raporumu cehennemdenmi göndermiştir.

(83. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Yohsa hâlini balıklaramı anlatmışda onlarmı Şire'ye haber viriyor. Hayır hayır. Böyle olsa herif hiç olmaz ise yalnız bir kimesnenin elinden çıkıldığını cehennemde olsun söyler idi. Ve Hasan beğın yiğitliğini teslim itmemegi cehennemde refikleri olan ve beraber gidenlerden utanub nâmusuna yediremez idi. Bu sade uydurmadır.

(Resmo'dan Alınan Tahrirâtın Hülâsa-i Mealidir)

Kandiye fırka-i askeriyesinin İsfakyadan vapurlara ırkâben ... nahiyesi sâhiline çıkarıldığı evvelce yazılmış ise de muahharan alınan ihbâr-ı mevsukaya nazaran fırka-i mezkûre ... nahiye-i mezkûrenin cihet-i cenubiyesine geçerek ve tesâdüf itdikleri mehâzil eşkıyâyı darb ve tenkil iderek savb-ı maksuda muvâsalat eyledi ... ahali muharrik fesad olan rüesâ-yı eşkıyânın yüzünden başlarına gelen felaketleri düşündükce akılları başlarına gelerek rüesâ-yı merkûmeye buğz ve adâvet itmeğe başlamış ve hatta geçen gün Milopotmo nahiyesini ifsâd iden meşâhir-i eşkıyâdan beş neferini katl ve telef eylemişlerdir Saadetlü Mehmed Refet Paşa Hazretleri kumandasıyla Armenob karyesinde savlet-i endâz-ı ârâm olan fırka-i askeriyeyi idâreye kâfi mahal-i mezkûrda su ve malzeme-i sâirenin fıkdanı cihetiyle fırka-i mezkûre-i müsteshiben bu defa Resmo'ya avdet buyurdular. Paşa-yı müşâr-ileyhin münsif olduğu haslet-i memduha-i diliri ve şecaat ve kemâl-i mehâm esna-yı ve rûyet iktizâsınca Resmo fırka-i askeriyesi kumandanlığına vukuu memuriyetlerinden bu güne kadar eşkıyâ-yı bed-i peymâ ile vukubulan muhârebelerde büyük büyük galebe ve muzafferiyetlere mazhar olarak bu yüzden ahali-i memleketi fevka'l-ade memnun ve hoşnud eylemiştir.

Şu aralık eşkıyâ bütün bütün çekilüb görünmemekdedir. Hatta işbu Ağustos'un evâsıtına kadar sabır ve tahammül idebileceklerine ve bu müddetden sonra ... iğfalât

vakiasına kulak asmayub arz isteyen ideceklerine beynlerinde sûret-i kıtayada kadar virdikleri rivâyet olunmaktadır.

Eşkîyâ-yı merkûmenin bir minvâl-i muharrer vukubulan (83. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) ihtifâlarından dolayı tecessüs ahvalleri zımnında 5 Ağustos tarihinde kumandan Saadetlü Memiş Paşa Hazretlerinin emriyle yerlü dilâverlerinden yüz elli beş nefer ... tarafına izâm olunmuştur. Ve taharriyât kâmilan icrâ kılınmış isede eşkıyâdan esir görülmediği dilâverân-ı mumâ-ileyhim tarafından yevm-i hareketlerinin ferdâsı gelen adamdan istihbâr kılınmıştır.

Dilâverân-ı mumâ-ileyhimden geçenki muharreratda hâme-güzâr beyân olan yeniçerâmı Arab birkaç arkadaşıyla ... ihtifâ eylemiş ve yolda tesâdüf itdikleri beş nefer eşkıyâ içinde İsfakya mefsedetlerinin meşâhirinden birini merkûm Arab bizzat katl ve telef ve üzerinde bulunan mükemmel eslihasıyla esirini iğtinâm iderek sâlimen Resmo'ya avdet itmiştir. Metânet-i mevkiyesi cihetiyle Girid eşkıyâsının nokta-i istinâd ve itizâdı olan meşhur Omalo nâm cebel mürtefi' dahi Asâkir-i Şâhâne harben ve kahren ahz ve zabt ile orada ... olan eşkıyâyı fena halde perişan ve münhezim kıldıkları vâsıl sâmia-i memnuniyetimiz olmuş ise de henüz tafsîlâtına destres olunamamıştır.

Zât-ı âli-i hazret-i hidiv-i Mısırî hakk-ı sâmilere İngiltere'de icrâ olunan ihtirâmâtın mâbadı

Mahal-i mezkûrdan timur yol muhattasına kadar muzıklar ile âsâkir dizilmiş ve gayet müzeyyen halılar dahi döşenmiş hüseyin'ül-kıyâm tabyalardan yirmi birer pâre top endâht olunmuştur

Zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhamiyyenin yevm-i mezkûrda oltarikden mürur buyuracağını gazeteler vâsıtasıyla ahali istihbâr itmiş olduklarından ... muhattasından ta Londra'ya kadar kangı muhattadan mürur buyuruldu ise kemâl-i izdihâm ile ahali tecemmü itmiş ve hatta hükümet emr itmeksizin kendi rağbetleriyle (Valentir) tabir olunan millet-i gönüllü âsâkiri eslihalarıyla bazı muhattalarda dizilmiş olduklarından mâada yolun kenarında bulunan kara ahalisi ve hatta tarlalarda olan zira' makûlesi bile yolun kenarına koşuşarak kemâl-i meserret ve mahzuziyet ile alkışlamakda idiler

Yevm-i mezkûr bâde'l-zuhr alafranka saat yediyi kırk (83. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) dakika geçerek Londra şehrinin ... dinilen muhattasına muvâsalat olundu muhatta-i mezkûre halılar takrişiyile ve tezyinât-ı sâire ile donadılmış ve muzıklar ile âsâkir dahi dizilmiş ve tecemmü iden ahalinin izdihâmından memleket kadar olan koca muhatta

dolmuş olub alkışların tekerrür ve tekessüründen üstü cam ile örtülü olan muhatta ... sadâsıyla per tanin ve ricâl ve nisâdan orada tecemmü iden cemm masfufa dahi masadak teserri ... olmuş idi.

Orada hükümet-i fahime tarafından tahis ve ihzâr olunan gâyetü'l-gâyemizin ve mükellef arabaya râkiben İngiltere devlet-i fahiması tarafından ikâmet-i seniyyeye tahsis kılınan Datli nâm Lord'un ... civarında kâin (Datli Havz) dinilen sirâyeti teşrif itdiler

Muhattadan saray-ı mezbure varıncaya kadar arabanın önünde dört büyük süvâri yürümekte ve yolun iki tarafından dizilen âlem ve pençerelerden bakan ricâl ve nisâ çağırub mendilleri işâret iderek kemâl-i muhabbet ve meyl-i derun ile alkışlamakdan ideğe (emsâli pek nâdir görülür)

(İstatrâd)

Zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami Paris'de iken İngiltere devlet-i fahiması tarafından davet olundukda haklarında olacak ihtirâm hakkında parlamentodan söz açılıb bazı söz açılıb bazı hükümdârâne muamele olunduğu gibi Mısır hidiv-i efhamisi buraya teşriflerinde lokantada ikâmet itdirilmek olamaz dinildiği iradan âzânın biri kalkub İngiltere hükümeti sâirinden ziyâde Mısır hükümetine teşekkürler itmeğe borcludur zirâhında mütemâdi posta ve âsâkirimiz Mısır tarikiyle mürur itmekde ve daima teshilât gösterilmekde ve bi'l-enass elhâlethazihi hidiv-i Mısır bulunan zât-ı mâ'l-simât medeniyete büyük hizmetler eylemekde olduğundan mâada daimü'l-evkât İngiltere hükümeti işgâline fevka'l-ade irâe-i müsaade ve teshilât buyurmakda olmağla herhalde haklarında muamele-i cemile-i istiramkârı layıkı vechile ifâ olunmalıdır dimekle cümle tarafından tasdik olunarak bâde'l-müzâkere mukaddemce ... dinilen muteber lokanta tayin (83. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) olunmuş iken sarf-ı nazarla saray-ı mezkûrun ikâmet-i seniyye tahsisine karar virildi (bu fıkra Tayms'da dahi muharrerdir) (bakiyesi sonra)

Hariciyye

İngiltere Asilzâdegân Meclisi'nde esbâk Dersaadet İngiltere Sefiri (Kanig) Girid hakkında olan tahrirât-ı resmiyyenin devlet tarafından meclise irâe kılınmasını teleb itdiğinden Reis-i Vükelâ Lord (Derbi) itâ itdiği cevabda Devletlü Refetlü Ömer Paşa Hazretleri'nin istediği fütuhât-ı azimiyye maslahatı bütün bütün tebdil itmiş olduğundan Yunaniler hayâlât ve vâhiye terk ile kendü memleketlerinin saadet haliyle meşgul

olsalar daha eyu iderler ve Giridliler Yunan'a mülhak istemiyorlar ve Asâkir-i Şâhâne kimseyi incitmemiş ve hatta Serdar Paşa Hazretleri kan dökülmeden ictinâb itmek için muamelât-ı hükmiyâne ile davranmış gibidir ve bu vechile vekil-i müşâr-ileyh Hazretleri inkârı mümkün olmayacak bir hakikatini İngiliz Parlamentosu'na ifâde eylemekde bütün Avrupa'ya dahi yeniden duyurduğundan mesâlik-i bi-tarafı tutmuş ve bunun üzerine müşâr-ileyh (Kanig) tahrirât-ı resmiyyeyi talep zımında eylediği teklifi gerü almıştır.

Prusya Devleti'nin Rusya ile ittifak niyetinde bulunmadığını Berlin'de tab olunur nim resmi makamında tutulan bir Almanya gazetesi yazmıştır.

Adriyatik Denizi'nde Avusturya ve İtalya donanmaları beyninde vukubulan muhârebe-i bahriyede mağlub ve bâde lede'l-muhâkeme münâsib ve mürettebandan mahrum olan Amiral Persano tecennün itmiş olduğu mukaddemce gazetelerde muharrer bulunmuş ise de ... yalana çıkarmıştır.

Fransa Devleti'nin Amerikadan aldığı Dunderberg nâm zırhlı sefine bu defa (Şerborg) limanına muvâsalat itmiştir. Sefine-i mezkûre bin iki yüz bar gir kuvvetinde ve rûy-i deryada bir kala şeklinde olup iki yüz yirmi nefer taifesi ve on dört gün zarfında Nevyork'dan Şerborg'a gelecek kadar sürati vardır.

(83. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Hindistan'ın Orissa nâm memleketinde bir iki senedenberü şiddetlü kaht zuhura gelmiş olduğundan binlerce canlu açlıktan telef olmakda olduklarının haberi gazetelerinin himmetiyle ilk defa İngiltere'de işidildiğinde efkâr-ı umumiye dehşete dûçâr olarak herkesin Hind hükümetini tayib itmeğe başlamaları ve gazetelerin dahi şedid bendler yazarak bu misillü bir afetin definde niçün ihmâl olunmakda yollu sualleri üzerine keyfiyetin tahkik ve tedkiki zımında mahsus bir komisyon tayin olunmuş idi. İşte mezkûr komisyon geçende memuriyetini bi'l-ifâ kaleme almış olduğu bir kıta mufassal layihayı parlamentoya takdim itmiş olduğundan meclis-i mezkûr âzâsından Mösyö Simor ve sâir çokları şimdiye kadar Orissada şiddet-i kahtdan yedi yüz elli bin nüfus telef olmuş olduğunu der hatır ile Hind hükümetini tayib ittiğinden başka hükümet-i merkûme memurlarına güya sitem şeklinde Hindistan Vekili ... tarafından irsâl kılınan tahrirâtın gayet halim sûretinde olduğundan şikâyet ve bir İngiliz dûçâr-ı zaruret olduğunda ânâ sıyânet olunması hükümetin vazifesinden olduğu misillü Hindlilerinki dahi öyle olmalılar. Ve anlarda kraliçenin tebası değildir deyu iddia olunub bu keyfiyet hakkında cânib-i hükümete vârid olan tahrirât-ı sâirenin dahi

parlamentoya irâe olunmasını talep eylemişler ise de vekil-i müşâr-ileyh Hind hükümeti memurlarının ahaliye pirinc ve havâyic-i sâireyi yetiştirmekde ihmâl ve tekâsüllerini kâmilten ikrar itmeyüb yakaladıklarını beyân ve komisyon-ı mahsus tarafından keyfiyet layıkıyla tahkik kılınmış idüğünü dermeyân itmişler ve tahrirât-ı resmiye-i sâireyi talep idenler tekliflerini gerü almışlardır.

Rusya'nın Avusturya hududuna asker sevk eylediğine mukâbeleten Avusturya'nın dahi geçen sene Venedik'de İtalya'ya karşı olan ordusunun kumandanı olub (Kustoza) Muhârebesi'nde İtalya'ya galebe iden meşhur Arşidük (Albert'in) zir-i kumandasında (Karakoya) altmış bin neferden ibâret bir ordu teşkil itdiği Viyana'nın (Press) gazetesinde muharrerdir.

(83. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) İngiltere ahalisinin tevsî-i hukuk-ı intihâbiye maddesine dair azilzâdegân ve mebusân millet meclisleri tarafından kaleme alınan nizamnâme-yi kraliçe Hazretleri dahi tasdik idüb icrâ-yı iktizâsına başlanılmışdır.

Paris Fi 3 Eylül

İspanya ihtilâlinin önü alınmış ise de Madrid'den alınan bir telgrafa nazaran mezunen hânelerine giden askerlerine celb olunmuşlar ve izin virilmek muvakkaten men olunmuşdur.

Berlin'in hükümet tarafdarı olan gazeteleri Napolyon'un (Aras) ve (Amin) şehirlerinde irâd itdiği sulha meyyâl nutuklardan izhâr-ı hoşnud itmekdedirler.

İlân

İşbu şehir-i Ağutos'unun yirmi yedinci Pazar günü hava müsaade itdiği halde şirket-i hayriyyenin seriül-hareket vapurlarından bir vapuru istek idenlerin tenzihi zımnında saat altı buçukda Yeni Mahalle'den hareketle Büyükdere ve Tarabya ve Yeni köy ve Arnavud köy ve Orta köy ve Kadı köy ve Heğbeli'ye uğrayarak Büyük ada'ya gideceği ve andan gece saat üç buçukda mehtabda hareketle mezkûr iskelelere uğrayarak Yeni Mahalle'ye avdet ideceği ve mezkûr vapurda muzıka dahi bulundurulacağı ilân olunur

Vapur ücreti yalnız yirmi guruşdur

Dersaadet'de Sofiler Mahallesi'nde ... sokağında on yedi numrolu bir bab konak satılık olduğundan görmek isteyen zevâtı derununda bulunanların gezdireceği

Devlet matbua-i mufahhamamızın Avrupa'ya karşı hukukunu bitarafâne muhâfaza iden ve gazetemiz vâsıtasıyla tercüme idilen (Türkistan ve Avrupa) nâm risâle mukaddemce tab olunarak nazar-ı erbâb vatana konmuş idi. Tabiat-ı maslahat iktizâsından olarak ziyâdesiyle rağbet-i umumiye mazhar olmuş olduğundan bir nüsha dahi kalmamak üze fûruht olunmuş olmağla ve bu makula âsâr-ı hayriyyenin neşr ve ta'mimi defa-yı sâniye olarak basılmış ve iştirâsına halkca suhulet olmak üze fiyatı üç guruşa tenzil idilerek mevâkil-i müteaddede satılmakda bulunmuşdur

(Mehmed Ârif)

Sayı: 84

Numro: 84 Cemâziyelevvel: 6 Sene: 1284 (Penşenbe ahşamı) Ağustos: 24 Eylül
Efrenci: 5

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(84. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Telgraf**

Viyana Fi 4 Eylül

Fransa Umûr-ı Maliyesi ve Devlet Nâzırı Mösyö (Ruhr) buraya muvâsalat itmiş ve yarın huzûr-ı imparatoriye çıkacaktır. Sekiz kıta sefineden mürekkeb bir Avusturya donanmasının şark sularına gidüb Avusturya menâfini muhâfaza ve korsanlık men itmeğe devlet-i müşâr-ileyha tarafından emr virilmiştir.

Paris Fi 4 Eylül

Prusyalılar gelecek Pazar irtesi günü Lüksemburg kalasına tahliyesini tekml ideceklerdir.

Cenevre Fi 4 Eylül

Sulh tarafdarları olan zevât-ı mutebere Cenevre'de bir büyük meclis akd ideceklerinden (Garibaldi) ve (Viktor Hugo) ve (Levi Bilan) ve (Jul Faver) buraya gelmek üzere beklenilmektedir

Berlin Fi 4 Eylül

Bazı tevâtür-i mutebereye nazaran Salsburg mülâkâtında politikaca mucib havf ve endişe bir güne temâyülât olmadığı Berlin'in (Korspondans Pronesyal) Gazetesi yazmıştır.

(84. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Bu hafta iki kıta vapur-ı hümayûn ikinci ordu-yu (84. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) hümayûn için Varna'ya asker ve mühimmât götürmüşlerdir

Dersaadet Rusya sefiri ... bu hafta tekrâren Kırım'a gidecekmiş

İngiltere Kraliçesi tarafından Dersaadet İngiliz sefiri tayin olunan (Sör Hanri Alyon) cenâblarına İngiltere Meclis-i Hass âzâlığı rütbesiyle ... yani hürmetlü ünvânı verilmiştir

Girid’de bulunan (Sutara) nâm zırhlı sefinesine Dersaadet’e gelmek üzere sefâret cânibinden mahsusân emr virilmiştir

Zât-ı hazret-i hidiv-i Mısırî kendü masraflarından Fransa mekteblerinde daima bir talebenin tahsil-i fen ve maarif itmesiçün lâzım olan meblağı tahsis eylediğinden Fransa müellifeyn-i meşhurâtından Mösyö ... zât-ı hazret-i hidivîlerine bir kıta mektub irsâliyle bir talebe içün tavsiye eylemiş ve Saadetlü Nubar Paşa zât-ı hidivi tarafından mektub-ı mezkûre virdiği cevabda talebenin tasvibi Fransa encümen maarifine ihâle olunduğu cihetle cihetle Mösyö ... tavsiye eylediği çocuk içün dahi lazım olan meblağın itâ ve ihsân kılınacağı beyân olunduğu gibi hidiv-i (84. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) müşâr-ileyh Hazretlerinin Fransa’nın (Vişi) nâm kaplıcalarını teşriflerinden şehrin başluca mektebinde bir fırka çocuğun daima tahsil-i maarif itmek içün şehir eminine on altı bin frank itâ buyurmuşlardır.

Devlet-i Aliyye’nin muahharan İngiltere’den mübayaa itdikleri iki kıta gayet seriül-seyr vapurlar Girid’in (Sude) Limanı’na muvâsalat itmiştir.

Sırb beği prensi Mihail Avrupa’ya itdiği seyahatinden avdet ve Ağustos’un yirmi dokuzunda Belgrad’a muvâsalat itmiştir.

Ağustos’un on beşinde İmparator Napolyon’un şehir ayini Bükreş’de gayet mutantan sûretde icrâ olunmuş ve ahali Fransa konsolosuna bir kıta ariza takdim idüb Fransa’nın kendülerine muavenetini diriğ itmemesini niyâz itmişler ve konsolos-ı mumâ-ileyh nivâzişle cevap virmiştir.

(Erzincan’dan aldığımız kâğıd)

Yetmiş altı numrolu Ruznâme-i Âyine-i Vatan’da postahane hakkında münderic bulunan bend mütalaa olundu

Hayli müddetdenberü Dersaadet’de bulunmadığımız cihetle postahanenin aleyhinde evvelce hükm idemez. Ancak eserden müessere istidlâl olunmak ekseri ... hali kelek ahvaline işaret eylemek kaidelerinden nâşi Erzincan gibi cisimce büyük bir mülk ve postahanenin hic okuyub yazması olmıyan dürüstce Türkçe söylemesini dahi bilmeyen bir Halebli Arab’ın eline müslim bulunmasını o bendin sıhhatine şâhid ad

iderek ihtâr geziden memnun ve müteşekkîr olduk. (Haleb anda ise bunda bulunur endaza) postahane idâresinin numûne-i seyyi'atı burada bu Haleblidir.

Bu idare böyle devam iderise ilerüde herkes muhâbereden fâriğ olur

Zaten şimdi beş mektub yerine tüccar ve ahadnas postanın halindeniki mektubla iktifâ eyliyor.

Bu mütâlaatin ... posta idaresinin ıslah halince faidesini olacağını ümid itmez isek de fart-ı teessüfden söylemekden gerü duramadık

(84. sayı 2. Sayfa 2. Sütun) Erzurum'dan kâğıd

Erzurum vilâyet-i celilesinin dördüncü ordu-yu hümâyûn ile kemâl-i ittihâd ve ittifaqları semeresi olarak bunca senelerden berü daire-i itaat ve inkıyâda girmemiş olan Cebel-i Dersim rüesâsının geçenlerde arz-ı dehâletle kâffe-i tekâlif-i miriyyenin hüsn-i tesviye ve ifâsını taahhüd eyledikleri misillü arazilerin tahririni dahi istidâ idrek iktizâ iden memurların tayin ve izamıyla bakayalarının tahsili ve arazilerinin usul-i müstehasına tatbikân tahriri husûslarına beden ve mübâşeret itmiş oldukları istihbâr olunmuş ve bu ise her hâlükârda mazhar-ı muvaffakiyeti-i celile ve tediyât-ı aliyye-i seccaniye olan veli-nimet bi-nimetimiz efendimiz hazretlerinin âsâr-ı muvaffakiyet mülkdârileri cümle-i cemilesinden bulunmuş olmağla cümle tarafından ifâ-yı teşekkürât-ı azimiyye olunmaktadır.

Ancak burada çığmağa başlıyan gazetenin Ermenicesi gerek imlâ ve gerek ifadece bir sûretle fena çıkıyor ki ne kimse bir şeyi anlıyor ve ne halk okumasına rağbet idiyor.

İlâve-i İstanbul

Gazete havass için değildir. Avâm içündür. Avam anlamadıktan sonra neye yarar. Ve mâdemki saye-i şahaneden böyle bir şeye teşebbüs olunmuşdur. İmlâca niçün tecviz-i kusur olunsun. Doğrusu bunun ıslâhını cânib-i vilâyetden bekleriz.

Zât-ı hazret-i hidiv-i Mısır hakk-ı sâmilerinde İngiltere'de icrâ olunan ihtirâmatın mâbadı

Londra'ya dühûl-i âlinin irtesi Pazar günü İngiltere devlet-i fahiması Hariciye Nâzırı Lord (İstenli) cenâbları kabl'l-zuhr saat on birde ve İngiltere devet-i fahiması veliahdı prens (Dugal) bâde'l-zuhr saat birde gelüb vizite itdiler.

Mâh-ı yulienin sekizinci Pazar irtesi günü haşmetlü kraliçe tarafından vukubulan davete mebni (Venzor) dinilen saray-ı mülukâneye bâde'l-zuhr altı sularında teşrif-i âli

vukubulub ol gece saray-ı mezburde beytûtet buyurulmuş ve haşmetlü kraliçe ile tenâvül-i tâam olunarak fevk'l-gaye mazhar-ı ihtirâm ve icbâl olmuştur

(84. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) İrtesi Salı günü İngiltere devlet-i fahiması veliahdı Prens Dugal tarafından ahşam tâamına davet olunmağla bâde'l-zuhr alafranka saat yedi buçukda teşrife rağbet buyuruldu

Çarşamba günü Baş Ministır ve Lord Derbi cenâbları davet itmekle ahşam tâamına icâbet buyuruldu

Mâh-ı yulienin o birinci Penşenbe günü Londra Medine-i servet makinesinin (Lord Mir) ismiyle maruf olan şehremini tarafından dâvat olunmağla ahşam tâamına icâbet buyuruldu işbu davet ahaliden niyâbet ile icrâ olunduğundan Londraca pek muteber olub Prens Dugol ile hükümet-i fahima Ministırları ve Londra âyân-ı muteberânı davet olunarak pek büyük cemiyetle bir ziyâfet-i azmiyye idi

(Lord Mir) cenâbları zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i fahiminin midhat-ı seniyyesine ve kadem-i âlilerinin şükrâniyetine dair birkaç defada irâd itdiği makalelerde imâriyet ve medeniyetce olan mesâli-i daime-i hidivânelerini yâd iderek bil-cümle meduvvin tarafından dahi tahir ve tasdik ile telakki olundu

Prens Dugol dahi ol mânâda bir makale-i cemile irâd itmekle cümle tarafıdan alkışlar icrâ kılındı Maliye Nazırı Lord Dizrail cenâbları dahi bir makale-i belîge irâd idüb cümle hâzır olanları icâb ve etrab eyledi umûr-ı hariciye nazırı Dük Dikmebric cenâbları dahi bir makale-i hasene söyleyüb mazhar-ı tahsin meduvvin oldu zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami dahi Türkce bir makale-i celile irâd iderek Hariciye Nazırı Saadetlü Nubar Paşa Hazretleri tercüme itmekle aşırı derecede tahsin ve umumen tekrar betekrar alkışlar ile salonu per-tanîn itdiler ve bunlardan mâbada medâyihi seniyyeyi mutazammın mahsusan nazm ve inşâd olunub tab ve tefiriki itdirilen kaside ile tâamda makaleler arasında mağniler terennüm iderler idi el-hasıl işbu davetin layıkıyla vasıf ve tarifi ancak bir risale-i mahsusa telifi ile olabiliyor

İrtesi Cuma günü padişah mali-cah ve şehinşahi madelet-i destgah efendimiz Hazretlerinin Paris'den Londra'ya (84. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) teşrifleri haberi vurud itmekle zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami al'el-sabah ... iskelesine kadar istikbâl buyurub bâde'l-zuhr saat üç sularında zât-ı ferişte-simât-ı şahane ile birlikde Londra'ya avdet buyurdular

Yevm-i mezbur ümerâ-yı âzâm bahriye ve berriye ... yani cemiiyetgâhına davet olunmağla ahşam tâamı orada tenâvül buyuruldu işbu velime dahi muteber bir ziyâfet olub mûtâd makaleler irâd olunmağla taraf-ı hazret-i hidiv-i efhami dahi cevaben bir nutk-ı âli irâd buyuruldu

... donanma münâveresi icrâ olunacağı ve zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami dahi oraya medun bulunduğu cihetle mâh-ı Rebiül-evvel'inin beşinci ve yulienin on yedinci Çarşamba günü mahsus terine râkiben ... denilen tersaneye teşrif buyuruldu kabl'el-zuhr saat on bir sularında muvâsalat buyurmağla beraber kaladan yirmi bir pâre top endâht olundu oranın emin beldesi kendüsi ve maiyyetinde olan adamlar görgüler ve tarz-ı kadim elbiseler libse oldukları halde istikbâl idüb tehniye-i mukaddem-i âliye dair bir makale irâd eyledi ve zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami tarafından dahi bir makale ile mukâbele buyuruldu

Bundan sonra rekyüb-i âliye tahsis olunan vapura teşrif buyurulub bâde'l-tâam oradan kıyâm olınarak deniz kenarında olan tabyanın hizasına varıldığı gibi yirmi bir pare top endâht olundu

(mâbadı gelecek nüshada)

Hariciye

Fransa İmparatoru'nun (Lil) şehrine seyâhati şehir-i mezkûrun bundan iki yüz sene akdem Fransa Kralı on dördüncü (Lui) nin İspanya ile itdiği muhârebede feth ve teshir olunmasıyla şimdi tam Fransaya ilhâk olduğunun iki yüzüncü Salı olması münâsebetine mebni olduğundan müşâr-ileyh Hazretlerinin timur yolu mevkifine vürudlarında (Lil) şehremini ber vech-i âti bir nutuk irâd itmiştir.

Haşmetlü Efendim. Tevârihde şehir-i teşar olan on (84. Sayı 4. Sayfa 1.sütun) Dördüncü Lui bundan iki yüz sene akdem bu günde fatih sıfatıyla şehrimize girdiğinde ahali öyle bir hükümdar-ı galibe merâsim riâyeti ifâ iderek kendülerine Fransız olmak şanını viren bir mağlubiyetden izhâr-ı mesruriyet itmekde idiler. Şimdi ise şehrimize ayak basan böyle bir devirde ifâ-yı asayişle şehrimizi tecdid ve tezyin iden bir hükümdar olduğundan alamet-i hükümet olmak üzre bin yedi yüz doksan ikide ecdâdımızın ellerinden düşmanın alamadığı şehrimizin miftahlarını umûr-ı belediye meclisi bi'l-iftihar zât-ı fahimanelerine takdim ider. Eyâletimizin makarr-ı hükümeti olan (Lil) şehrini Avrupa'nın birinci derecede bulunan mevki-i harbi ve sînâyi sırasına isâl iderek on dördüncü (Lui) nin fütüvvehâtını ikmâl eylemek size kalmış idi. Bunca

meşhur muhâtaralara dayanan kalalarımız tebdil olundular ve ahalinin iskânı için havadar ve vâsi yerler açıldı (Filandar) ... atik payitahtı eskisinin dört misli kadar cesâmet kesb itdi. Ve serveti ziyâdesiyle tevsî idüb hali arazimiz mahsuldâr oldu. İşte zât-ı fahimaneleri kendü icraatı bi'l-memnuniye kabul eylesün. Say ve gayreti hâhişkâr ve terakkiyâta mail olan ahali zât-ı fahimanelerinin sıyânet ve himâyet ve adâleti sayesinde kendü ümidlerinde kaim ve istikbâlden emindir zirâ biçâregânın imparatoriçemize mürâcaatlarında sefaletleri tahfif ve derdlerini teslit ideceklerini biliyorlar. Bu cihetle haşmetlü imparatoriçe Hazretlerinin istidâmızı kabulen zât-ı fahimaneleriyle refâkatlerini bir kat daha mucib-i teşekkürümüz olmuş ve teşrif-i fahimanemiz mükâtib ve her dürlü inşaat-ı hayriyyemizin terakkisine bir delil-kavi bulunmuştur.

Haşmetlü Efendim. Cümle Fransızların yüreğinde cevelân iden yaşasun imparator ve imparatoriçe ve veliahd prens sadâları hemşehrilerim tarafından kabul buyurmalarını ricâ ve temenni iderim. İmparator dahi şu cevabı vermiştir.

Şehremini Efendim ve Efendiler. Bundan birkaç seneler akdem bu eyâlete geldiğimde cümle âmâl-i hayriyyeme muvaffak olacağımı (84. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) ümid ider idim. İmparatoriçeyi tezvic eylemiş olduğum vaktinde bana kur'a vermiş olan sekiz milyon Fransızların muvâcehesinde hemen Fransa ile dahi kendimi tezvic-i zan ve ihtilâl-i dâhil teskin olunmuş idüğünden vatanımızın bir azimiyet ve saadet devrine dâhil olduğunu ümid itmiş idim öylece çıktı. Dâhilde serbestinin asayiş ile ibkâ olunacağını ve hâricde şerefli bandaramızın hakkaniyet ve medeniyeti himâye ideceğini görmüş idim.

On seneden berü hayli emellerim husul-pezir oldu ve terakkiyât-ı azimiyye göründü isede bazı kara bulutlar dahi müşâhede olundu. Fakat ikbâl benim gözlerimi kamaşdırmadığı gibi musaib muvakkata dahi beni hayrete dûçâr idemez ve nasıl hayrete dûçâr olabilorum ki Fransa'nın bir ucundan bir ucuna kadar ahali imparatoriçeyi ve beni ve mahdumumu böyle mesruriyetle kabul idiyor.

İşte bugün (Filandar) atik payitahtına geldiğim yalnız bu eyaletin Fransa'ya ilhâk olduğunu günü için olmayub sizin ihtiyaçlarınızı dahi tahkik ve bazıları teşci ve diğerleri temin ile bu eyâlet-i cismiyyenin servetini tezyid edecek ziraat ve sınaat ve ticaretin esbâb-ı tevsini araştırmak içündür.

Efendiler. Bu gayretime muavenet ideceğimize ve bizim gibi bir milletin saadet haline ehem olan birinci şart kendi kutumuzu bilmek ve ihtirâzât ve hamiyeden mütehabir olmamak ve hükümetin millete muhabbetine sevk ve itimâd itmekdedir.

İmparatoriçe dahi sizin hürmet ve raiyyetinizden binle mahzuz ve müteşekkir olmuştur.

İlân

Sâbıklarına ilâve olarak edeba-yı osmaniyyenin âsâr-ı nefise müntehabasını câmi bu defa tertib ve tab olunan Letâif-i İnşâ nâm mecmua fiyat-ı sabıkasından dört gurus tenzil olunarak beher nüshası altı guruşa Bağçe Kapusu'nda tenbakücü acemin ve sahaflarda Kasım Paşalı Mehmed Efendi'nin dükkânlarıyla Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye matbaasında satılmakda bulunmuştur.

İşbu mecmua ile bir kere teztib ve neşr olunacak olmağla asrımız erbâb-ı kalemin her vechile ianesi sâhib-i mecmua tarafından ricâ ve iltimâs olunur.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 85

Numro: 85 Cemâziyelevvel: 8 Sene: 1284 (Cuma irtesi sabahleyin) Ağustos: 26 Eylül
Efrenci: 7

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) gurusâ beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) gurusâ posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

Telgraf

(85. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) (Paris 5 Eylül)

Salsburg mülâkâtı hakkında Fransa Devleti'nin süferâsına irsâl eylediği tahrirât neşr olundu. Meali ziyadesiyle sulhu mutazammındır.

Gerek Fransa'da ve gerek memâlik-i sâirede tab olunan muteber gazetelerin İmparator Napolyon'un geçende irâd eylediği nutukları Fransa Devleti'nin sulhu taahhüd itdiğine bir kefâlet-i cedide ad itdiklerini ve Fransa kendi menâfi-i daimesini Avrupa'nın muvâzenesi ve medeniyet-i umumiyyenin terakkiyatıyla ittifak itdirmiş olduğunu resmi (Monitor) gazetesi yazmıştır.

İspanya Devleti (Pasifik) Okyanusu'nda bulunan donanmasını gerü getürmeğe karar vermiştir.

Dâhiliyye

Rusya Devleti'nin payitahtı olan Petersburg şehrinde tab ve teşmil olunan (İbn-i Vatan) nâm gazetenin Ruscuk'dan mektub nâmıyla derc ve neşr eylediği bir bendin tercümesidir

Bu defa dahi birkaç kişi cânib-i hükümetden salb olundu asılan adamların içinde Rusya'nın Ruscuk'da bulunan konsolato kuvvasının ihtiyâr pederi dahi bulunduğundan Rusya konsolosu bunun için protesto itmiştir

(85. sayı 1. sayfa 2. Sütun) Balkan'dan aldığımız haberler ise ziyâdesiyle mucib-i serverdir ... zir-i kumandasında olarak Balkan'da bulunan ordu ilerlemektedir bu ordu üzerine Türkler tarafından birçok asker sevk olunmuş ise de vukubulan iki gavganın birinde yalnız Kazak askerinden dört yüz kişi telef olmuş ve bu askerin kumandanı bulunan Sadık Paşa yaralanmış ve daha sonra üç yüz kadar nefer idâm kılınmış

olduğundan gönderilen asker gerüye ricât eylemeğe mecbur olmuşlardır vâli-i vilâyet Midhat Paşa şu erbâb-ı ihtilâl-in teslimi husûsuna fevka'l-âde çalışmış ve nihâyet üzerlerine gönderilmek için kırk milyon asker hâzır olduğunu söyliyerek korkutmak istemiş ise de bunlar vücudumuzda bir damla kan bulundukca kanı dahi dökmedikce teslim olmaklığımız mümkün değildir deyu cesurâne cevap vermiştir artık bunun üzerine Midhat Paşa dahi hiddet iderek yine birkaç Bulgar'ı tutub salb ve idâm eyledi

Varna'da Müslümanlar Hristiyanları biçüb kesiyor kaçmağa muktedir olmıyan karılar çocuklar ihtiyârlar beher gün telef olmaktadır

(Devletin payitahtında basılan bir gazetenin bu derece malumât-ı mükemmelesine ne dilenmek lazım geliyor bize göre kangı galat ve hatasını tashih etmek mümkün olur Sadık Paşa Hazretleri ve Kazak askeri nerededir Balkan'da ordu denilen (85. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) ormandaki tavşanlarımızdır vücudunda bir damla kan bulundukca teslim olmayız deyu söyleyenler bâde'l-hakka siyasetgah âlemde emsâline ibret dinilen şakilerden başka mıdır Memâlik-i Osmaniyye'de Lehistan gibi hiddetle adam öldürmek değil bilâ hükm kanun kimenenin hakkında pek küçük bir cezanın icrası hic bir memurun yed-i iktidârında olmadığı Müslim değildir bizce bu gazetenin şu derece ekazib ve türrehatına karşı ziyâdesini dimeğe hâcet olmadığından vukuat ve ahvâl-i câriyeyi reyü'l-'ayn müşâhede idüb yakın hâsıl idenler bu gazetenin mend ricâtından müstefid olsunlar ve o memleketlerde matbuat ve neşriyâtın derecesine bunıda misâl tutsunlar söziyle iktifâ ideriz) (Tuna)

İlâve-i İstanbul

Midhat Paşa Hazretlerinin teşebbüsât ve tehdidâtı akl ve nizâm ile mahdud olduğundan cemiyet-i fesadiyeyi kırk milyon kişiden mürekkebe bir ordu ile tedib etmek fevka'l-âde bir tehdid ve tasavvura teşebbüs itmesi ihtimâli olmadığından Tuna Gazetesi (İbn-i Vatan) ın bu sözünü dahi cerh etmiş olmasaydı pek münâsib olurdu Moskov gazeteleri böle türrehat ile uğraşacaklarına biraz bi-çare Lehlülere devletlerinin merhâmetini celb itseler acaba Moskov'da Midhat Paşa gibi gibi umûr-şinâs ve âdil ve mehamdan bir memur var mıdır haklarında itdikleri şikâyetlerden vâli-i müşâr-ileyh Hazretleri iftihâr ider ve gayret ve ikdâm fevka'l-âdesine katien fütur götürmez. Oraca olan hidemât-ı umum vatanı müftehir idiyor. Her ne ise bu aralık neşr olunmuş olan bir (büroşür) Devlet-i Aliyye ile Rusya Devleti'nin idarelerinin derecâtını tamamiyle muvâzene ve muhâkeme etmiş olduğundan Tuna'nın Rusya hakkında görölmekte olan

reddiyelerinin mükemmeli olmak üzere bunun tercümesinin peyderpeyi Pazar irtesi'nden beda ile derc ve neşrini İstanbul vaad ider.

Memâlik-i padişahî mehâkiminde şimdiye kadar cereyan itmekde olan usul-i muhâkeme pek yolunda olmadığı cihetle bu babdaki nizamnamenin tashih ve tecdidi Bâb-ı Âli'de karargir olmuş ve memâlik-i osmaniyyede bulunan (85.sayı 2. Sayfa 2. sütün) düvel-i ecnebiye tebasına dahi bu nizamnamenin şümulü olacağından birer sûretinin sefârethânelere virileceği süferâyâ tebliğ olunmuşdur. Bu münâsebetle altıncı dâire-i belediyedeki yapılmakda olan muhâkeme nizamnamesi tehir idilmiştir.

Arkadi'nin batmasını bâde'l-ilân Press Gazetesi şöyle mütalaa neşr itmiştir

İşte Girid'in ecnebi eşhâs-ı rezilesine medan dar ve gir olmasına sebep-i külli bu vapur idi. Yunaniler arkalarını Avrupa düvel-i muazzamasından birine dayayub şimâl tarafına doğru tevsi-i hudud itmek efkârından vaz geçemiyorlar. Fakat ilerüde matlublarının hâsıl olması şöyle dursun haklarında bu emel pek muzır olacaktır

Lord İstenli bi'l-fiil müdâheleye kadar girişmek isteyeceklerdir. Lakin bir değil bütün Avrupa zaten bu yolda bir şamata çıksa Osmanlı tarafından müdâfaada bulunacaklardır.

Ancak o halde nasıl olsa çaresi bulunur. Ve böyle muvâzeneyi mugâyir bir iş için kimsenin birünü kınamaz ise de galiba Osmanlı Devleti şimdi başluca taciz iden el altından idilen fesadlardır

Bunun önü alınmamak şân-ı medeniyete yakışmaz. Eğer biz almaz isek Allah pişmalığımızı çabuk gönderir. Yunanistan hükm itdiği memleketi nekadâr hissedâr-ı medeniyet itmiş ki şimâlden almak istediği yerlere bir faidesi olmak ihtimâli olsun.

Ve kendüsini himâye iden dahi o kadar adâlet ve merhametle meşhur mudur ki serbesti ve medeniyet tarafdârı görünerek itdiği sahâbetlere inanılsun.

Ve böyle sessiz sessiz idilen mukateleler çekiliyor imişdir. Yazık değil mi Osmanlılara ki böyle âsâyiş halinde deyu şöhretde iken bu gibi baş ağrılarını çeksün.

Cebel-i Libnan'da bulunan (Marroni) Batriki (Marbulos) cenâbları maiyetlerinde mûtâd piskopos bir serkâtibi bulunduğu halde bu kere Avrupa'yı seyr ü seyâhat ve bazı hükümdârân-ı muazzama ile mülâkât itmiş ve hak-pâ-yı (85.sayfa 3. Sayfa 1. Sütün) hazret-i şehriyâriye yüz yüze sürmek tecdid-i berat-ı ubudiyet itmek üzere geçen Cuma irtesi günü İstanbul'a dahi gelmişlerdir.

Bu batrıklik bin iki yüz senedenberü tesis itmiş olub üç dört yüz seneye gelinceye kadar âzâsından hic bir kimesne cebelden dışarı çıkmamışdır. Ve müşâr-ileyhi Dersaadet'de vükelâ-yı fehâm hazarâtıyla görüşdürmek ve sâir icâb iden yerleri göstermek üzre Galata Gümrüğü Nâzırı Saadetlü Franko Efendi mihmândâr tayin buyurulmuşdur.

İşbu Penşenbe günü müşâr-ileyh Bâb-ı Âli'ye gelüb zât-ı âli-i hazret-i sadâret-uzma ve Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Ebbahetlü Devletlü Paşa Hazretleri ve zât-ı riyâset-penâhi ile görüşmüşler ve Vükelâ-yı fehâm müşâr-ileyh hazaratı taraflarından fevka'l-ade hürmet ve riâyete mazhar olmuşlardır ibtidâ-yı tesisinden yâni zikr olunduğu vechile bin üç yüz seneden şimdiye kadar içlerinden pâyitahta ayak basan bulunmamış olduğundan padişah-ı osmaniyân-ı hak-pâyına eslâfları beyninde birinci yüz severn-i müşâr-ileyh dimekdir.

Birkac haftadanberü Trieste'de zuhur iden koleradan dolayı Kala-yı Sultaniye'de karantina beklemekde olan Nemçe vapurlarının postası o esnâda oraya uğrayan Fransız vapurlarıyla gönderilmekde ise de mezkûr vapur mahal-i mezburdan erken geçmiş olduğundan bu hafta Girid'den mektub alınamamışdır

Dersaadet Rusya sefiri İgnatiyef yarınki Pazar günü karyeye azimet idecek ve işbu Eylûl'ün on ikisinde Rusya İmparatoru'nun cülusu günü icrâ olunan şenlikde hâzır bulunacaklardır.

Yunan Kralı Londra'ya gitdiğinde orada bulunan tüccârânı huzûruna kabul itdikden başka (Pikadilli) âlâ Yunan şarabı satılan bir mağazayı dahi teşrid itmiştir. Müşâr-ileyh (Şalon) ordugâhına gitdiğinde dahi ... vakiasında atını ilerü sürüb Rusya İmparatoru'nu halâs iden Mösyö (Rinbo) ya Yunan'ın ... yâni halâs idici nişanını virdiğinde (85. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) (bu nişâne sizden ziyâde şâyeste başka bir kimse olmamış idi) dimişdir.

Tahran'da vücud iden telgraf havâdisine nazaran Tamut nâm Türkmen aşireti Esterâbâd eyâleti üzerine hücum itmişler ise de Haydar kulu hanın zir-i kumandasında bulunan Âsâkir-i İraniyye bunları tard ve tedib itmiştir ve Şehametlü İran Şahı Hazretlerinin Horasan'a itdiği seyahatlerinden Tahran'a avdet idecekleri muntazır bulunmakda imiş.

Zât-ı âli-i hazret-i hidiv-i Mısırî hakk-ı sâmilerinde İngiltere'de icrâ olunan ihtirâmâtın mâbadı

Bundan sonra limandan çıkılıp donanma sefâinine sıra dizildiği mahale vusul buyurulmağla kimlerden yirmi birer pâre top endâht kılındı burada donanmanın zırhlı vapurları sol tarafda ve üç enbarlı ve kapak ve firkateyn vapurları sağ tarafda olarak takriben bir buçuk mil mesâfe imtidâdında dizilmiş olduklarından haşmetlü Kraliçe Hazretlerinin (Viktorya Libert) nâm vapur haşmet mevfuru ilerüde ve zât-ı şevket-simât cenâb-ı mülukânenin rekyübiyle müşerref olan vapurun solunda ve zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhaminin rekyübine mahsus olan vapur sağ tarafında ve daha beş altı vapur sırasıyla ardında yürümekde oldukları halde donanmanın ortasından mürur olunarak nihâyetinde varıldıkdan sonra zât-ı şevket-simât cenâb-ı şahane ile zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami haşmetlü kraliçe Hazretlerinin vapur-ı azimet mevfurunu teşrif itdiler ve orada âmâde idilen sofrâ-i müzeyyene-i mülûkânede zât-ı ferîştah-simât cenab-ı kraliçe haşmetlü kraliçe Hazretlerinin sağ tarafında ve Prens Dügol Hazretleri solunda ve zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami karşısında oturub tenâvül tâam buyurdular.

Tâamdan sonra cem-iyyet-i fahime(Viktorya Libert) nâm vapur-ı mezkûrda bulunduğu halde bir daha devr idib bir kenara durdukda harb usulü üzre donanma sefâini gemi gemiye top atmağla ve ince donanma ile yani küçük zırhlı vapurlar ile sâhile mühaceme olunub tabya teshir itmek gibi dürlü dürlü münâvereler icrâ olunduktan sonra haşmetlü kraliçe Hazretleri bâde'l-veda donanmanın (85. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) intihâ-yı mesâfesinde oradaki adadan kâin sarayına çıkub teşrif itdiler

Bundan sonra zât-ı şevket-simât cenâb-ı mülukâne zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami haşmetlü kraliçe vapurunun râkib oldukları halde donanmanın iki saf üzre dizilmiş olan vapurlarının ortasından mürur ile muavedet buyurduklarında sefâinin neferât-ı bahriyeleri serenlere çıkub alkışlayarak kâffesinden yirmi bir pâre top endâht ve oradan bâde'l-zuhr saat yedi sularında mahsus tren ile Londra'ya muavedet buyuruldu

18 mâh-ı yuliye 16 Rebi'ül-evvel sene 1284 Penşenbe günü bâde'l-zuhr saat sekizi çaryek geçerek Lonradan kıyâm ve hareket buyuruldu işbu hareket-i seniyye vukuunda ikâmet-i aliyye mahsus olan ... sarayı önünde muzika ile bir orta asker dizilmiş ve tahtaya kadar bir büyük süvâri dahi arabanın önünde yürümüşdür

Ol-gün saat on birde devr iskelesine muvâsalat buyurulub hükümet-i fahime tarafından orada hâzırlanan lokantada beytûtet buyuruldu

İrtesi Cuma günü İngiltere devlet-i fahimesi tarafından rekub-ı aliyye bir vapur ve ittiba ve hadem içün dahi diğer bir vapur tahsis kılınmış ve büyük iki fırkateyn vapuru dahi teşyi-i âli içün istim üzerinde âmâde itdirilmiş ve lokantanın kapısı önünde muzıka ile bir orta ve iskele başında dahi muzıka ile diğer bir orta dizilmiş olduğu halde kabl'el-zuhr saat o bir buçuk sularında vapura teşrif buyuruldu vapura rekub-ı âli esnasında yirmi bir top tabyadan atdığı gibi vapur açılmasıyla beraber mükerreren yirmi bir pâre top endâht olundu

Teşbihi hâzırlanan iki fırkateyn vapuru arasında mürur buyurulur iken neferât-ı bahriyesi serenlere saud ile alkışlar itdiler ve yirmi bir pâre top dahi atdılar işbu iki beğlik vapuru ta Fransa'nın ... nâm iskelesine yaklaşıncaya kadar maiyyet-i âlide bulunarak oraya takarrüb olundukda neferat-ı bahriye sirenlere (85. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) bâlâ siad yirmi birer pâre top endâht iderek muvâdât ... tarafına doğru muavedet itdiler

Yevm-i mezburda bâde'l-zuhr saat bir buçuk sularında ... iskelesine muvâsalat olundukda zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami vapurdan çıkar iken neferât-ı bahriyesi dizilerek üç kere alkışladılar ve mihmandar dahi bâde'l-veda buradan evdet itdiler

Haşmetlü Fransa İmparatoru tarafından oraya mahsus ırsâl buyurulmuş ve iki gündenbergü muntazır bulunmuş olan tren imperialaya râkiben ... ahşam üstü Paris'e muvâsalat buyuruldu

Paris'e muavedet-i seniyyede bir hâne istikrâsıyla birkaç gün ikâmete niyet buyuruldu ise de haşmetlü imparator tarafından buna rıza gösterilmeyüb ... denilen mahal yani Maliye Nezâreti Celilesi dairesi ikâmet-i hazret-i hidiv-i efhamiyye tahsis ve icâb iden araba ve hademe-i sâire dahi tayin ve ırsâl buyurulmuş olduğundan işbu ikrâm-ı mahsus impatora teşekküren orada ikâmet buyuruldu

Tafsilât-ı meşruhadan anlaşılacağı üzre Fransa ve İngiltere devleteyn-i fahimeteyn tarafından zât-ı vâlâ-yı hazret-i hidiv-i efhami haklarında fevk'l-âde ve eslafından ziyade tediye-i merâsim ibcâl buyurulmuş olub sıhhat ve âfiyet-i seniyyeleri dahi le-hamd-i kemâlde olduğu istihbâr olunmağla bir ay tebşir-i tahrire mübâderet olundu Rabbimiz Teâlâ ve taakaddis Hazretleri mukaddem meyamin tuam hidivânelerine müteşevvik olan vatan-ı aziziyete an karib şeref-muavedetlerini müyesser vachile bendegân ve âhâliyi şeref-mülâkât-ı seniyyeleri ile mibtahic ve müstebşer buyursun Âmin

İlân

İşbu şehir-i Ağustos'un yirmi dördüncü Penşenbe günü Tarabya vapuru taifelerinden Manol vapurda bulunmuş olduğu bir mücevherli iğneyi şirket idarehânesine teslim itmiş olduğundan sâhibinin oltarafda müraca'at eylemesi ilân olunur

(Mehmed Ârif)

Sayı: 86

Numro: 86 Cemaziyelevvel: 8 Sene: 1284 (Cuma irtesi ahşamı) Ağustos: 26 Eylül
Efrençi: 7

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(86. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Telgraf**

(Paris'den Fi 5 Eylül)

Tarihiyle işbu mühim ve mufassal telgrafname gelmiş ve bi-hakk-ı şâyân dikkat bulunmuştur

Salsburg mülâkâtı hakkında Fransa Umûr-ı Hariciyyesi Nezâreti tarafından memâlik-i ecnebiyyede bulunan Fransa süferâsına gönderilen mezkûre-i umumiye

Haşmetlü İmparator ve İmparatoriçe hazarâtının Salsburg'a azimetlerine sâik olan efkârve niyet-i umum indinde vâsıl rütbe-i bidâhet olub vukubulan mülâkâtın tafsil-i mâhiyyet esasına lüzum göremez idisemde bütün bütün hilâf-ı vâki neşriyât araya girmekle ber-vech-i itâ-yı mâlumât-ı resmiyyeye ihtiyac eylemiştir.

İşbu seyahat-i seniyye bi'l-hassa birtakım mesâib-i cedide-i şedideye dūçâr olan Avusturya imparator familyasına bir muhabbet-i sadıka teminâtı virilmek için ihtiyâr olunmuş ve ancak böyle ki hükümdar zi iktidârın birkaç gün mahremâne ve teklifsiz katlarını bilâ taati-i efkâr imrâr idemiyeceği dahi derkâr bulunmuş olub fakat Avrupa'nın hâl-i hâzırınca hic bir sûretle daire-i hakkaniyete giremiyecek vechile ittifâkâta hâlel getürmek reyine müzâkerât ve ne mükâlemâtda dermeyân olunmuştur

(86. sayı 1. Sayfa 2. Sütun) Geçen yazda vâki olan harekât-ı askeriyeden dolayı meydana çıkan mesâil üzerine bahs geldikde devletimizin kullandığı lisan elbette hâzırınızda kalmıştır.

Hülâsa-i efkârımız anlaşılmaq istenilse geçen Eylül'ün on altısında virilen mezkûre-i umumiyyenin ve kuvvaneyn dairesiyle senato meclisinin hin-i küşâdında imparator tarafından irâd olunan nutkun ve Umûr-ı Maliye Nezâreti'nin millet meclisindeki makâlesinin tekrar mütâlaasını tavsiyeden başka diyeceğimiz olmayub

Almanya tebdilât-ı cedidesinin karşısında esasen vaz ve vaad itdiğimiz niyetde sadakâtimizi ve hatta gayet yeni bir mesele üzerine umumen Avrupa kabinelerinin mesleğimize ittiba-i def-i gaile için ittifâkını ve bunun dahi hin-i hâcetde efkâr-ı maslahânın nezdlerinde himâye olunacağına delâletini dahi söylemeğe lüzum yokdur zan iderim.

Bu halde hükümdaran-ı müşâr-ileyhemin işbu mülâkâtı bazı evrâk-ı havadisın isnâd eylediği sıfat mehufiyyet ve gaile-yi engiziden mir o mülâkâtdan hayli vakit akdem devletce esas idare-i ittihaz olunan asayiş ... tarafından takdir ve tahsin olunmuşiken vakt-i ictimâda hilâfı isbât olunamıyacağı ve olsa olsa o esasın tahkim ve tarsini iltizâm idileceği zâhir ve hüveydâ olunduğuna binâen bu mülâkât düvel-i sâirece vesvese-i şurisi değil ümid asayışı (86. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) artırmalıdır.

Efkâr-ı ammece bir muhâlefet itmek için olan neşriyât hakkında mütâlaatı arz ve ifâde iderim bu yolda olacak memuatınızın tayin-i ehemmiyet ve mikdârınca işinize yarar.

İmza

Marki Domvite

Paris Fi 6 Eylül

İmparator Napolyon ve İmparatoriçesi yarın ... olacaktır. Umûr-ı Maliye Nâzırı Mösyö Ruhr Paris'e avdet idecektir.

Berlin 6 Eylül

(Kont Ksarlink) nâm zât Bükreş'de Prusya ... konsolosu tayin olunmuştur.

Paris Fi 6 Eylül

Şarkda Avusturya'nın politikasını yürütmek ve Almanyada Prusya'nın nüfuzunu tervic etmek üzere devleteyn-i müşâr-ileyhama beyninde tanzimi mütesavver bulunmuş olan bir ahidnâmenin aynini (Sitvasyon) gazetesi tab ve ilân itmiştir.

Petersburg Fi 6 Eylül

... nâm Moskov gazetesi Bulgarları isyana tahrik idecek bir bend neşr itmiş ve cenub tarafında bulunan esla ve milletleri dahi Bulgarların istiklâli için teşhir-i silah ıtmalıdır dimişdir.

Dâhiliyye

Zât-ı hazret-i hilâfet-penâhi tarafından Tulun valisinin madamesine elmas ile müzeyyen ve zi-kıymet bir kıta gerdanlık ihsan buyurulmuştur.

Osmanlılara zâlim ve hunriz demek bir âdet-i meşhure-i Yunanidir. Ale'l-husûs Girid eşkıyâsına tarafdâr bulunanlar açıktan açığa ve herkesin bileceği sûretde yalanları bile bu babda söz olsun diyerek irtikâbdan gerü durmıyorlar. Bu kabilden olan aşağıdaki fıkrayı halkın gözü önüne koruz.

Birkaç gün mukaddem Girid yerlisinden bir fırka-i islâmiyye eşkıyâ cemiyyetgâhlarından ... nâm köye girerek mevcut olan eşkıyâya galebe itmişler idi.

(86. sayı 2. Sayfa 2. Sütun) Gavga esnasında kaza bir kurşun bir dıvara çarparak gerü dönmüş ve bir küçük kıızı urarak derhal idâm itmiştir.

Kızın anası olsaatde cesedini alub civarda bulunan bir köye götürmüş ve orada olan bir kilisenin bağçesine gömmüştür. O kilise bağçesinin anahtarı dahi eşkıyâ gûruhundan birinde rivâyet ve vakıaya göre meşhur Hacı Mikail imiş.

Her ne ise gömülmesinin irtesi günü sabahleyin bu Hacı Mikail koşarak kızın vâlidesine gelmiş ve o gece mezaristan kapısı ve kızın başı göğdesinden ayrılarak cesedi götürülmüş olduğunu haber virmiştir zavallı hatun daha yanına birkaç kişi alarak mezarlığa koşmuş ve sahihen başka bir şey bulamamıştır. Sonra bu baş alınub ... nâm mahale götürülmüş ve orada konsoloslardan birinin muavenetiyle gaz derununa kanılarak Atina'ya gönderilmiştir ki şimdi orada teşhir ve Türk gönüllülerinin işi diyerek umumun hiddet gazabı Osmanlı aleyhine tahrik olunmakta bulunmuştur. Vâsıl-ı maksad Avrupa'ya dahi işitdirmekdir.

Lakin bir akl-ı selim kâmil buna ne cevap verir.

Bir köye Türk gönüllüsü girer de hic ses çıkarmayub ve eşkıyâya dokunmayub bir lâşeyi neye çalar. Ve köylerin ikisi de eşkıyâ yatağı iken ve eşkıyâ ile İslam gönüllüsü âsâyiş üzre bir yerde beş dakika bulunmak mümkün değil iken İslam gönüllüleri bu kızın oraya gömüldüğünü ve bağçeye girilmenin kolayını nerede bulsun. Çıkar. Fakat bize kalur ise ânâ ihtiyar kimde ise olandan sorulsa fena olmaz.

(La Türki) gazetesinde ber-vech-i âti yazılmışdır

Asaletlü Rusya sefiri tarafından güya Hünkâr İskeleyi Ahidnâmesi'nin mevki-i icrâya konulmasıçün Bâb-ı Âli'ye bir beyânnâme tebliğ olunmuş olduğuna dair (Levant Herald) gazetesinin neşr eylediği havâdis sırf aracıkdan ibâretidir. Hünkâr İskeleyi Ahidnâmesi devleteyn beyninde bir ittihâdı mutazammındır hâlbuki saltanât-ı

seniyyenin bi'l-makâle ile ve daimi sûretde hulûs ve muvâsalat üzerine mebni olan münâsebâtın (86. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) o misillü ittihâdlar hic olduğı ve gerek Rusya ve gerek diğerk devletleriyle olan rabitaları dahi bu kabilden bulunduğı beyandan müstağnidir

Zât-ı fehâmet-simât hidiv-i Mısırîyye'nin Londra'dan Paris'e avdetlerinde Saadetlü Nubar Paşa'nın ikâmet eylediğı hâneyi teşrifle madamelerinebir vizite virmişler ve müşâr-ileyh muahharan Dersaadet'de ifâ etdiğı hizmetlerce mükâfât İskenderiye'deki Umûr-ı Hariciye Nâzırı'na mahsus olan konağı madamalarına ihsân buyurmuşlardır.

Havran'da görülen bazı bedevi eşkıyâ üzerine Suriye Vilâyeti Vâlisi Devletlü Râşid Paşa ve Suriye'de Asâkir-i Şâhâne kumandanı Devletlü Derviş Paşa hazaratı taraflarından bir fırka asker izâm oldundduğuna mebni eşkıyâ-yı merkûmenin çuvarlarına ricat idecekleri memul ...

Karadağ'da zuhur iden fesâsa dair Viyana gazetelerinde yazıldığına nazaran Karadağ kinezinin Paris'e gittikten sonra Karadağ'ı Sırb'a ilhâk itmeküzre bir hafi komite tarafından bir kıta ilânnâme neşr olunmuş ve bunun husulü için Sırb'dan bir memur gönderileceğı beyân olunmuş isede Prens Nikola Paris'den avdetinde mezkûr beyânnâmeyi gördüğünde nâşirlerinin üçünü asdırmış ve dördüncüsü dahi firâr idüb kurtulmuşdur.

İngiliz gazetelerinde yazıldığına göre şimdiye kadar Girid'den Yunanistan'a hicret idenler on beş bine bâliğ olmuş ve bunların dört bini Londra'da ve Mancester'de teşkil olunan komitenin ianesiyle taayyüş itmekde bulunmuşdur. Mezkûr komite geçen Kanun-ı Sani'den şimdiye kadar Atina'ya sekiz bin lira irsâl itmiş ve toplamış olduğı nükudun işbu Eylül'ün ahirinde tükeneceğı anlaşılmışdır dört bin kişı kadar dahi madamelerin teşkil itdiğı bir komitenin ianesiyle taayyüş eylemekdedir. Bu komiteye olan ianenin ekseri Rusyadandır. Gerü kalan muhâcirler dahi Yunan hükümetinin muavenetiyle taayyüş eylemekde imişler. Amerikalı doktor (hu) Amerikadan alınan ianelerle Girid sevâhikine toplanan familyalara peksimadve hevayic sâire irsâl eylemekde imiş.

Madamlar bir komite daha teşkil idüb muhâcirlerle iş bulmağa say itmekde olub nisvandand pek çoğunu ipek ve pamuk fabrikalarına koymuşdur. Beş yüz çocuk dahi

Atınada bulunan Amerika mektebinin yaz mevsimi tatil münâsebetiyle orada yerleştirilmişler ve muallimler meccânen bunlara ders virmekte bulunmuşlardır.

Girid eşkıyâsına barut götüren ... isminde bir İngiliz sefinesinin Londradan Malta'ya yetişdiği ve oradan dahi Şireye gitmek üzere bulunduğu Malta'dan mütevârid havâdisdir.

Takvim-i Vekâyî bundansonra haftada iki defa çıkacaktır İnşallah bundan böyle havâdis-i resmiyyeyi çabucak görürüz.

Hariciyye

Büyük Napolyon'un zevâlinde sonra henüz tufûliyetde bulunan mahdumu Avusturya İmparatoru'nun kerimesi olub Napolyon'a varmış olan (Mari Leviz) den tevellüd itmiş olmağın büyük pederi Avusturya'ya götürüb ismi ikinci Napolyon iken ... tebdil ve bir sarayda tevkif itmiş ve zavallı çocuk orada öksüz gibi kalub terk-i hayat itmiş ve Avusturyada defin olunmuş idi ve Fransa Devleti her nekadâr müşâr-ileyhin naaşını Avusturyadan talep itmişdisede muvaffak olamamışidi. Bunun sebebi gazetelerde ber-vech-i âti nakl olunmuşdur. Bin sekiz yüz on beşde Napolyon ... ceriresine ... olundukdansonra Avrupa diplomatları Viyanada konferans eylediklerinde ... Napolyon'un yine Avrupa'ya avdet itmiş olduğu şüyûbulmuş ve her nekadâr aslı çıkmamış isede İngiltere Devleti'nin ısrarı üzerine beş devlet-i muazzama yani İngiltere ve Avusturya ve Prusya ve Rusya ve Fransa taraflarından Napolyon familyasının müebbeden hükümete geçmesine karar virilmişdir. Bin sekiz yüz elli ikide şimdiki Napolyon Fransız milleti tarafından imparator intihâb olunduğunda İngiltere ve Rusya müşâr-ileyhi Birinci Napolyon'un vârisi ad itmeyüb birini hükümdar familyasının müeessi sıfatıyla tutmak istediler isede Üçüncü (86. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Napolyon bu teklifi kâmilten red itmişidi.

Avusturya Devleti ise bin sekiz yüz on beş ahidnâmesini bütün bütün bozmak içün Birinci Napolyon'un mahdumun naaşını Avusturyada sakladı.

Bu defa Üçüncü Napolyon ile İmparatoriçesi Salsburg'a gitdiklerinde İmparatoriçe Hazretleri kendi salonunda Birinci ve Üçüncü Napolyon'un resimleri arasında ikincisinin yani büyük Napolyon Bonapart'ın mahdumunun resmi dahi taallük itmiş olduğundan Avusturya İmparatoru bunu gördüğünde müşâr-ileyhin naaşını istemeğe bir alamet olduğunu tefhim iderek derhal hüsn-i icâbet ideceğini beyân itmişdir.

Yunan'ın Umûr-ı Hariciyyesi Nâzırı Yunan konsoloslarına bir kıta nâme-i umumi irsâl idüb Girid'den hicret iden familyalara muavenet-i lâzımenin icrâ idilmesi zımnında Yunanistan'ın müdirlerine gönderilen tahrirâtı tebliğ ile gerçe Yunanistan'da bu familyalara ziyâdesiyle nevâziş gösterilüb herkes can u gönül ile hânelerinde anları misâfir kabul itmiş isede ihtiyâcât-ı lâzımelerin tedârik için akçe lazım olduğundan ve muhâcirlerin bir yandan artmasından ve diğer yandan dahi toplanılan iânelerin tevekkünündennâşi tayin olunan yerlerinde bulunan Yunan tebasından mâh-ı bâh yeniden iâne toplamalarını ve hâsıl olan mübelliğin Atina komitesi cânibine isbâl eylemelerini tenbih eylemiştir.

Avusturya Devleti'nin menâfini muhâfaza ve korsanlığı men itmek için Akdeniz'e devlet-i müşâr-ileyha tarafından bir donanma gönderildiği telgraf ile haber alınmıştır. Viyana'nın (Vaterland) gazetesine nazaran Girid eşkiyâsı tüccar sefinelerine isâl hasâr ideceklerini ilân itmiş olduklarından ve yakunlarda Akdeniz'de bazı korsanlık eserleri görüldüğünden ve zaten şarkda Avusturya sefâini tüccariyesi diğer devletlerden ziyâde olduğundan korsanlardan muhâfaza itmeğe mebni olduğu anlaşılmıştır.

İspanya Devleti bir iki senedenberü cenubi Amerika'nın (Kili) cumhuruna karşı ilân-ı harb itmiş ve hatta geçen sene (86. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) ... nâm limanını topa tutmuş ve pek çok İngiliz ve Fransız ve sâir milletlerden olan tüccara zarar virmiş idi Fransa ve İngiltere devletleri birkaç defa vesatât itmişler ve İspanya'ya şu münâsebetsiz muhârebeden fâriğ olmasını ihtâr eylemişler idisede İspanya asla kulak asmayub donanmasını (Pasifik) Okyanusu'ndan gerü durdurmamışidi. Fakat sabahki nüshada yazılan telgrafa nazaran şimdi dahil-i ihtilâldenmi yohsa (Kili) cumhura üzerine galebe idemiyeceğini anladığındanmı donanmasını gerü götürecekmış.

Portekiz Kralı'yla Kraliçesi Paris'e ve Avrupa'nın bazı payitahtlarına itdikleri seyahatlerden avdet idüb Portekiz'in payitahtı olan (Lizbon) şehrine muvâsalat itmişlerdir.

İlân

Bağçe Kapısı ittisâlinde kâin mülk ... bir bab lokanta dükkânı fevkinde üç oda bir matbah ve abdesthane ve kebir matbah havası dahi kâin-i mezkûr gören olduğu halde üç hisse itibâriyle iki hisse satılık olduğundan tâlib olan zâtın Sultan Hamid türbedârı Hacı Ali Efendi'ye müraca'at eylemesi ilân ve ihtâr olunur.

Şeyhü'l-İslâm esbâk Ârif Hikmet Beğ Efendinin eslene-i selâse müretteb divân-ı belâgat ünvanları sahaflar çaşusunda Kara Hisari Mustafa Efendi'nin dükkânında satılmaktadır

İşbu şehir-i Ağustos'un yermi dördüncü Penşenbe günü Tarabya vapuru taifelerinde Manol vapurda bulmuş olduğu bir mücevherli iğneyi şirket idarehânesine teslim itmiş olduğundan sahibin oltarafa müraca'at eylemei ilân olunur

(Mehmed Ârif)

Sayı: 87

Numro: 87 Cemaziyelevvel: 10 Sene: 1284 (Pazar irtesi sabahleyin) Ağustos: 28 Eylül
Efrenci: 9

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(87. sayı 1. sayfa 1. sütun) **Dâhiliyye**

Hâriciyye teşrifatcılığı muaviniği altıncı daire-i belediye muavini İzzetlü Ali Beğ Efendiye

Bu kere teşkil olınan Divân-ı Muhâkeme-i Mâliye riyâseti rütbe-i evveli sınıf evveli ile Divân-ı Muhâsebât âzâsından Saadetlü Asım Beğ Efendi Hazretlerine

Divân-ı muhâkeme-i Mâliye âzâlığı izeetlü Nasuhi Beğ Efendiye

Divân-ı Muhâkeme-i Maliye âzâlığına beş on zâtın daha memuriyetleri icrâ olacağı mesmuamız olmuştur

Saadetlü (Vartan) Paşa Hazretlerinin kaleminden çıkmakda olan Ermeni el-huruf (Mecmua-i Havâdis) nâm gazetede görilerek ve şâyân-ı itibâr olunarak hülâsası alınub 80 numrolu İstanbul'a derc-i bendin mâbadıdır

Pek çok kimesne ve hatta Avrupa müverrihinden bazıları zan iderler ki Devlet-i Osmaniyye elli altmış sene akdem şimdiden ziyâde kutlu ve servetli idi. Ve bu mütalaayı ziyetlendirerek Franklar bizden korkar idi. Ve umûr-ı dâhiyemize katien müdâhale idemez idi. Derler.

Hâlbuki bu zan ... vakıa devletimiz daha evvelleri kuvvet (87. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) ve servetce olvakitki devletlere nisbetle birinci raddede sayılır isede sonraları Tepedelenli Ali Paşa Galesi ve Birinci Yunan Muhârebesi ve Navarin ile Yeniçeri Vakıası ve Rusya Muhârebe-i ... ve Mısır Vakıası ve Giridistan ... ve daha sâir elli altmış sene evvel zuhura gelen vakıa bizi hayli sarsmışdır

İşte bu sebeblerle olvakitler zâyî itdiğimiz kuvvet ve servete şimdi mâlikiz. Buna cevaben Avrupa'nın o vakitlerde memâlikimizde şimdi olan nüfuzuyla eski nüfuzunu göstermek isteyeceklerdir.

Ânâda diriz ki vakıa elli altmış sene akdem bizde şimdiden ziyâde zaaf var idi. Fakat o vakitlerde Frenklerinde yani Avrupa devletlerinde her birinin dürlü dürlü sebeblerle zaafları dahi kemâlde olduğundan kolaylık ile Asya'dan Afrika'dan Rum ili'nden Anadolu'dan yer alur diyerek korkmaz idi. Kuvvet ve kudretce Avrupa devletlerinin kaabına varmak bize nekadardır müşkil idisede anlarında toprağımıza ayak basması o kadar düşvar idi.

Çünkü olvakt ne vapur ihdâs olunmuş idiki enginleri dalgaları çabucak aşarak istenildiği kadar askeri istenilen sâhile atıvırsun. Ne timur yol mevcut idiki dağları bayırları kuş gibi geçerek matlub olan vakitte icâb itdiği kadar mühimmât ve levâzımı sâhile döksün.

(87. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Ne telgraf var idiki an ve ... her tarafın harekâtından bütün dünyayı haberdâr idebilsun. Ne iğneli tüfenk bilinur idiki karşusunda durana eman dimeğe zaman bırakmasun.

Ne zırhlı meydanda idiki tâ deniz ortasında timurdan bir kalalık itsün.

Ne istikrâz usülü malum idiki en müflis dinilen hazine-i muvakkata ... servet ve samanı gösterebilsun işbu tadad olsun mevâddan başka ilkâmız bir hâl ve haşyetde idiği Avrupalularca bir sed sedid dahi idi. Hukuk ve muahedece mesuliyet vazifemizde değil idi. Âdi bir madde için anlarda harb çıkarubda envâ-i müşkilât-ı nasıl ihtiyar itsünler.

Ama şimdi iş değişdi. Dünya oda için hükmüne girdü. Her şeyi kolaylık ile hâsıl idince Avrupa'nın kudreti kötü birden bire başkalaştı. Akçesi aşdı taşdı.

Bizde o hâsıl olan adanın içinde duğumuz cihetle icâb-ı politika sıraya katıldık. Şark devletliğini yavaş yavaş terk ile garbın sırasına giçmeğe başladık. Ne dürlü. Kıyâfetlerini giydik. Silahlarını zırhlarını talimlerini istikrâz usulünü aldık. Lakin bizde az kuvvet kesb itmedik fakat bir noksanımız var oda servetsizliktir buda tenbellikden oluyor çünkü eskiler serveti altun gümüş ve elmasın çokluğunda zan iderler idi. Şimdi tahkikât ve tecrübeler isbât itdiki bunların birinde değil imiş. Ancak çalışmakda imiş. Bir memleketde ahali nekadardır çalışgan ise memleket o kadar zengin oluyor.

Gelelim sadede en az nerede çalışılıyor. Bizde ancak buna dahi bir mâni var. O dahi herkesin serbest olmamasıdır. Lakin bu serbestlik politika serbestliği zan olunmasın. Sanat ve ticâret serbestliğidir. Oda şuki. Herkesin istediği şeyi murâd itdiği yerde yapub canı nerede ister ise ve neresi işine gelür ise orada satmasıdır.

Bu serbestliğı men iden pek çok şey mevcut olduğundan tafsiline ... müsaid değildir. Ancak bir büyüğünü (87. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) söyleyelim. Bizim mülkte ecnebi fevka'l-âde imtiyâza mazhar oluyor. İşte bu olmaz dinilür isede hasbe'l-muahede vaz olunsun imtiyâzât nasıl kandırılıyor. Ve esna-yı muahedede imtiyâz itâsından nasıl çekinilür. Diniyor. Burada cevap virirzki imtiyâzı kaldırmağa hâcet yok. Kendi tebamıza daima ecnebiye virdiğimiz imtiyâzın iki katını virmeğe adet edinmeliyiz. Bakalım o vakit öyle her sanat ve hırfetimize ecnebi elimizden alabilürmü. Ne ise biz burasını muhtasar okuyanlar çok anlasun.

Bu serbestlik ve servet ola hâsıl olmak ve sonra yolsuz kullanılmamak için en birinci şart maariftir. Yüz kişinin kaldırmakda sıkıntı çekdiği bir taşı maarif sayesinde bir adam kaldırıyor. Keza keza keza maarifin lüzum ve faidesinin tafsilini sahifelerimiz almaz. Bu cihetle oradan sarf-ı nazar idelim.

Biz şimdi ulumu dahi Avrupadan istikrâz idiyoruz acaba mülkümüze olan ilmin kâffesini sarf itmişmiyiz ashab-ı fünuna muadil adam bizde yokmu burasına deli dimeyiz. Her şey kendülerinden sordığımız Avrupalılar diyorlar ki Türkistan'da yetişen adamlar birinci derecede zekidir. Fakat mülkümüzün mâlik olduğu envai maden servet ve saman gibi zekâvetimiz dahi toprak altında örtülü kalmıştır. Burasını ashab-ı ukul-ı muhâkeme ve muvâzene itsün. Mülkümüzde ilm fakirdir fakirin yüzüne kim bakar malumâtlı adamlar suçlu gibi geziyor.

İlâve-i İstanbul

Doğrusu Saadetlü ... Paşa'nın reylerini tamamen tasdik ideriz. Ve şu himmetlerinden teşekkür eyleriz. Ey ahali. Gözümüzü açalım. Uyanalım. Tenbellik itmeyelim. Avrupalılara niçün böyle muttasıl muhtâc olalım öğrenelim öğrenelim.

Ümid Burnu'nda devlet-i aliyye konsolosu bulunan ... bazı musâlahanın tesviyesi için Dersaadet'e gelmiş olduğu Levant Herald nâm İngiliz gazetesinde görülmüştür abd-ı âciz giçen sene burusa nâm korvet-i hümayûnla (87. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) mahal-i mezkûra gitmiş olduğumdan orada bulunan âhâli-i müslimenin efzayış-i servet ve saadet halleri için mumâ-ileyhin vukua getürmüş olduğu eser gayret ve himmet ve derece-i tedbir ve dikkati re'ül-ayn manzur-ı âcizânem olmuştur hatta Ümid Burnu şehrine beş on saat mesâfesi olan kara ve kasabâtdan birtakım vücut ve âyân sefinemize gelerek ve mumâ-ileyh hakkında yazmış oldukları teşekkürnâmelerini kumandana arz iderek ediye-i mefrûza-i cenâb-ı hilâfet-penâhiyi yâd ve tezkara müsâraat eylemişlerdir

konsolos-ı mumâ-ileyh ashab-ı servet ve yesardan ve husûsiyle Ümid Burnu muteberân vücuhundan bulunmağla gerek ahali-i merkûmenin her yüzden huzûr aramışları zımnında ve gerek orada bulunduğumuz müddet korvet-i hümâyûnlar umûr-ı husûsâtının tesviyesinde ibrâz eylediği ikdâm ve himmet-i şâyân teşekkür ve mahmedet bulunmuşdur doğrusu mahal-i mezkûrda öyle bir zâtın konsolos bulunması mücerred müsâfe-i baidede meskun ahali-i mazlume haklarında dahi şâyân ve matuf buyurulagelen merahim eşfak şamlet'ül-afak cenâb-ı padişahi âsâr-ı ulyânesinden olduğu mi-el-iftihâr gazeteniz vasıtasıyla cümleye beyân ve ilân iderim

...Adası'nda Ağustos'un on ikisinde sabahleyin bir harik zuhur itmiş ve belde de bir eski tulumbadan başka ne tulumba ve ne çengel veya harike lazım âlât-ı sâire bulunduğundan ve sular dahi yaz mevsimi münâsebetiyle çekilmiş olduğundan ve ol günde isminde olan şedid rüzgârdan ... kesb-i şiddet itmekle Kâimmakam Paşa karyeleri gezmeğe gitdiğinden her nekadar memleha müdürü İzzetlü Rezzak Efendi ve Fransa ve İngiltere konsolosu vekilleri ateşin önüne kesdirmeğe say itmişler say itmişler isede muvaffak olamayub gümrük ve hükümet konağı merisiye âid olan mahzenler ve mahkeme ve câmi-i-şerif ve Rum piskoposhanesi ve konsoloshaneler ve tüccar ve ahadishaneleri kâffe-i muhterik olmuş ve bazı hali yerlerle iri mahalâtıdan başka hemen ada bütün bütün kötü olmuşdur. Harik olan on dört saat mümted olduğundan ve beşyüz bab hane ve pek çok dükkân muhterik olmuş ve vukuubulan zarar yirmi milyon gurus hesâb olunmakda bulunmuşdur. Ahalidenpek çokları göl üzerinde oturub muhterik olmuş hanelerinin virânelerinde eşya araştırmakda ve çokları dahi kolalarda (87. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) iskân itmekdedir.

İlâve-i İstanbul

İşte birkaç âlâ tulumba ve tulumbacı ve harik için lazım olan âlât-ı sâire bulunmuş olsunidi bu misillü bir musibetin önü pek kolay alınacağı bedihi olduğundan Rum ili'nin iskelesi makamında olan bir şehrimiz böyle yanub kül olmaz idi.

Memlekete bu derece mühim olan şeylerde ihmâl ve tekâsül ise mahal-i meclislerine câlib tayib olacağına binâen Memâlik-i Mahruse'nin her tarafında böyle kazaların defi çaresine vaktiyle bakılması lâzımedendir.

Şimdilik şu zuhur iden harik adanın ahali-i biçaregânın dûçâr fakr u sefâlet itmiş olduğundan bunlara muavenet zımnında saltanât-ı seniyye ve ehl-i vatan tarafından say ve gayretin deriğ olunmıyacağı memul ve mütemennâdır.

Hariciyye

İmparator Napolyon'un (Lil) şehrinde irâd idüb tercümesi nüshamızda derc idilen nutk hakkında Paris gazetelerinin mütâlaatı şâyân-ı dikkat olduğuna mebni ber-vech-i zir-i beyânına müsâraat kılınur.

İmparator Hazretleri politikasına darı olan bazı sademâtı hâlisâne ve ... ikrâr eylediğinden havf ve endişeyi mucib olmak üzere kendüsine haml olunan gazrez ve intikâm ve adilerinde olamaz.

Zira daha açık olub intikâmını almağa say olunan cerihalar bu misillü inzâr-ı umumiyyeye ifşâ olunmaz. Bu cihetle imparatorun ikrârı kendü sehv ve hatasını dahi inkâr itmiyen istikbalden müstemin ve mâziden müftehar olan tabine delâlet ider. Fakat her kim ki müşâr-ileyh Hazretlerinin virdiği teminâtına itimâd itmeyüb Avrupa'nın asayışı ne vakt bozılacağını herçibâdâbâd bilmek ister ise Bismark'dan ve Gorçakof'dan sua eylesun.

Şimdiye kadar Fransa milletinin vesveselerine her şey yolundadır deyu cevap virilmekte idisede imparator (87.sayı 4. Sayfa 1. Sütun) bir çift lakırdı ile hakikat hali meydana koydı ve politikamıza bazı siyah nükteler dahi darı olduğunu ikrâr eyledi. Fransa yılanı sevmez. Sıhhati sever. Bazı sademât zuhur itmiş. Pek âlâ. Anları izâle etmek için nekadâr gayret ve fedâkârlık lazım ise idelim. Fakat sıhhat sıhhat ve yine sıhhat.

İmparatorun nutku Fransada serbesti-i efkâr ve makâli kabâhat ad iden küçük bir fırkaya büyük bir dersdir.

İmparatorun nutkun hüzn ve mâtemle doludur. ... eyaletinin Fransaya ilhâk olunduğunun iki yüzüncü senesinde bu misillü ikrârların tesâdüfi garâibdendir.

Acaba imparator kendüsine tabi olmıyan şu ... lisanı ve sademât muvakkatadan dûçâr-ı hayret olmıyacak kötü Salsburg mülâkâtındanmı aldı. Ve o sademât nedir imparator istikbalden bahsi diyor. Dimekki ... değildir. Fakat nedir bilinmez ve işte bunun için korkarızki bu nutk kimseyi temin itmesün ve efkâr-ı umumiye yine havf ve endişe kalsun.

İmparator politikamız siyah nükteler darı oldu dimişdir. Nekadâr Fransa bu siyah nüktelerin en siyahı imparatorun nutkunu kıyas itse taaccüb olunmamalıdır.

İmparatorun imâ eylediği siyah nükteler en evvel Meksikadan darı olmuş görinor isede dikkat olındıkca bu nükteleri zaman-ı mazide olmayub vakt-i istikbâlde aramalıdır. Ve bu ise ikbâlin bir gün yeniden ticariyeye konılacağına delâlet ider. Ma'haza ... muhârebesinden zuhur itmiş olan hiddetin ve Salsburg mülâkâtından neşet iden ümidlerin eseri dahi görünüyor. Bu sûretde imparator Hazretlerinin sözleri bir muamma olmayub manâsı meydandadır. Fransa hayali endişelere dūçâr olmamalı kindü kuvvetini bilmeli ve hükûmetine itimâd itmeli dimişdir. Bu dimekdir ki Fransa güya ecnebinin (87. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) kendüsini tefavvuk itmiş olduğundan tehir itmemelidir. Fransa her vukuata hâzırdır ve hükûmetinin dirâyet vahab vatanını elbette bir gün görecekdir. Ancak imparator itimâd istiyor. Ve hakikaten milletin hükûmete itimâdı fena bir şey değildir.

Müteveffa ... naaşı Meksikada mukim Prusya elçisine teslim olunduğu mukaddema ihbâr kılınmış isede muahharan alınan havadise nazaran hâlâ teslim olunmayub ... şehrinde bir kilisede saklanmakda imiş Avusturya amirali ... müşâr-ileyhin naaşını talep itmek memuriyetiyle ... muvâsalat itmiş isede henüz Meksika cânibine azimet eylememiştir.

İngiltere Devleti'nin ... irsâl eyliyeceği ordunun Hindistan'da teşkil olunacağını ve gelecek şehir-i Teşrin Sâni'sine kadar hâzır bulunacağını (Tayms) gazetesi yazmıştır.

Alafranka şehir-i Ağustos'un son haftasında Fransa bankasının nukudu on beş buçuk milyon frank ve İngiltere bankasının nukudu kırk iki bin altmış beş aded İngiliz lirası mikdârı artmıştır.

İlân

Sâbıklarına ilâve olarak edebâ-yı Osmaniyyenin âsâr-ı nefise ve müntehabasını câmi bu defa tertib ve tab olunan Letâif-i İnşâ nâm mecmua fiyat-ı sabıkasından dört guruş tenzil olunarak beher nüshası altı guruşa Bağçe Kapusu'nda ... ve sahaflarda Kasımpaşalı Mehmed Efendi'nin ve Mahmud Paşada bezci Mustafa Ağa'nın dükkânlarıyla Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye Matbaası'nda satılmakta bulunmuştur.

İşbu mecmua ile bir kere tertib ve neşr olunacak olmağla asrımız erbâb-ı kaleminin her vechle ianesi sâhib-i mecmua tarafından ricâ ve iltimâs olunur.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 88

Numro: 88 Cemaziyelevvel: 10 Sene: 1284 (Pazar irtesi ahşamı) Ağustos: 28 Eylül
Efenci: 9

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(88. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Telgraf**

Madrid Fi 6 Eylül

Mezun ve müteakib olan âsâkir ve zabitanın kâffeten mâh-ı hâlin on dördüne kadar daire-i askeriyye gelmeleri emr olunmuşdur.

Berlin Fi 7 Eylül

Salsburg mülâkâtı hakkında Fransa ve Avusturya devletlerinin virdiği izâhât Prusya Devleti tarafından süferâsına tebliğ olunmuşdur.

Zât-ı hazret-i hilâfet-penâhi tarafından Prusya Kralı'na hediye gönderilmiş olan beş res atı İzzetlü Salih Beğ Efendi Berlin'e götürmüştür.

Dâhiliyye

Divân-ı Muhâkeme-i Maliye âzâlığı muhâsebât âzâsından Saadetlü Âtâ Beğ Efendi Hazretlerine

Divân-ı Muhâkeme-i Maliye âzâlığı Divân-ı Muhâsebât âzâsından Faziletlü Sahib Beğ Efendiye

Divân-ı Muhâkeme-i Maliye âzâlığı Divân-ı Muhâsebât âzâsından Saadetlü Ali Beğ Efendiye

Divân-ı Muhâkeme-i Maliye âzâlığı baş kitâbeti inzâmıyla İzzetlü Nüzhet efendiye

Divân-ı Muhâkeme-i Maliye âzâlığı Divân-ı Muhâsebât âzâsından İzzetlü Salih Beğ Efendiye

Divân-ı Muhâkeme-i Maliye âzâlığı Divân-ı Muhâsebât âzâsından İzzetlü Salih efendiye tevcih buyurulmuşdur

(88. sayı 1. Sayfa 2. Sütun) Makam-ı Nezâret-i Celile-i Hâriciyye tarafından bil-cümle süferâyâ bir kıta nâme-i umumi irsâl buyurulub Girid isyânının kâmilten teskin olunduğundan yakında cezirenin ıslâhât-ı dâhiliyesine teşebbüs kılınacağı misillü ecnebi eşkiyâsı oradan bütün tard ve tadid olunduğundan gerü kalan ahaliye afv-ı umumi dahi ilân olunacağı ifâde idildiği Viyana'nın ... gazetesinde mesturdur.

Beğ oğlu'nda basılan (Levant Herald) gazetesinin Cuma irtesi günki nüshasında dahi Girid meselesinin tesviyesi hakkında bazı tafsilât görülmüş ise de ... olunduğundan naklini caiz-i ad itmemiştir.

Kalemlerin ıslâhına dair mukaddemce yazılan bendin mâbididir

Bu haller ile ne ashab-ı kalem yetiyor. Ve ne derme çatma olarak yetişenler faide mend ve eserlerinden vatandaşlarımız hisse-i mend olabiliyor.

Nefs-i pâytahda (kalemde bulunduğundan) (Kâtib) ünvânını hâiz olan aklı bir iki bin kişi beyninde (kâtib) (88. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) sıfatına mazhar olacak yüzde birkaç kişi bile yoktur.

Cümlelerin mütehabı olan Bâb-ı Âli aklâmında (yeni teşkil olunan ve usul ve idâresi bütün bütün eskilerin hilâfı bulunan bir iki kalem müstesna olmak üzere) bildiğini yazacak ve yazdığını bilecek kaç adam vardır.

Fakat sadedimizin hâricinde olsa dahi şurasını ihtâr itmeklemez icâb itdiki bir maddeyi kaleme almak demek o maslahat veya vakıa veya hikâye her ne ise âti bir fikr üzerine oturtmaktır. O fikri hâsıl etmek ise mâlumata ve ekseri erbâbı elinden çıkmış âsârın tatbiine muhtâcdır. Yohsa bir madde olmağla. Bulunmağla, Olmasıyla. Bulunmasıyla. Misillü kelimâtın mukâbil ve merbut götürülerek arasına sıkıştırılmakla kaleme alınmış denilemez. Ve ... veya gayr-i menus elfazın terkib ve tahliti göce bile olsa hüner sayılamaz. Kalemde bulunmakla ise nekadar malumât hâsıl olur ki efkâr-ı istiklâl bulsun. Ve mübtedinin anlayacağı ve müntehinin istifâde ideceği ve cümle kâğıd daima yazılurmuki mütalaasından kariha kemâl olsun. Öyle ise kalem odaları şimdi neye yarıyor. Devletin yazıları yazılmakiçün ise mevâdd-ı âdiyeyi her dairede mukaddem dört kişi ve mevâdd-ı mühimmeyi muktedir altı kişi pek âlâ yazar. Hem şimdide dikkat olunsa yine iş gören o kadardır. Kusuru ne yapıyor. Zâdegân-ı teneffüs odalarında ahşamlara kadar meşgul laklaka-i bimâl biçâregân ve pesmandegan köşe ve bucaklarda mütevagil ... derler.

Halkın usul-i kitâbet öğrenmesi için ise bâlâda ifade olunduğu vechile sahihen kâtib yetişmek bu sûretle mümkün olmadığı gibi bi'l-faraza bazıları rabt-ı kelâmı öğrense bile zaten mesâlih-i devâirinin mektep ittihâzı yakışksız olduğu gibi gençlerimize mâni-i tahsil-i mârifet ve umumaher cihetle calib mazarrat olanyukaruki su-i halleri bu kadar çok şey hâtır için ihtiyâr olunur mu.

İş böyle olunca kalemlerde adam yetişmek mütâlaası beyhude ve tedârik ... maddesi nâfile. Virilen akçelerde hiçe.

(88. sayı 2. Sayfa 2. Sütun) (ünvanı çok görültisi çok müstefidi yok)

(mâbadı ilerüde)

Gazetemizin zuhurundan dolayı Ermeni el-huruf tab olunmakda olan (mecmua-i havâdis) nâm gazete bize icrâ-yı tebrik ile zirinde gazetemize tariz güne bazı ihtirât itmiş ve mütâlaat-ı mebsuta hayr-ı hohâne ve edibâne yazıldığına binâen ber-vech-i zir bazı izâhâta ibtidâr olunmuştur.

Hülâsa-i merâm olarak dinilmek istenilmiştir dostluk ve düşmanlık muvakkat ve zevâli mümkün şeylerden olduğundan bir adam düşman olmakla hakkında şiddetli yürimek yakışmaz.

Bizim ise ötedenberü mesleğimiz düşmanlık aleyhinde bulunmak değil haksızlık aleyhinde bulunmaktır. Bir adam diğerine adâveti cihetle mezmum olmaz. Fakat haksızlığı cihetle iltizâm-ı hakkaniyet idenlerin kâffesinin nezdinde mukarrar olur. Hatta Avrupa gazeteleri Rusya'ya yeni bazı ufak şeyler için istedikleri tarizi mesele-i zailde itmemişlerdir. İşte bizde bunun gibi haksızlık iden ve iki tarafı biri birine düşürenlere ve ifsâd-ı âsâyiş için yalan söyleyenlere her dürlü takbi ve tarizde haklıyız. Neyim resmi olan (La Türki) Rusya ve Yunan hakkında hic bir vakitte daire-i adabın hâricinde söylemediği halde anlara tarafgirlik için (Türkistan ve Avrupa) risâlesine cevaben çıkan risâlenin müellifi hakkında ağzına geleni söylemiş idi. İşte tarizât ve takbihâtımız bu kabildendir.

Vidin'de mukim Rusya konsolosu bu günlerde Macaristan'a seyahat itmiş olduğundan avdetinde Ruscuk'da iki nefer Rusyalı ihtilâl müşevviklerinin telef olub üzerlerinde bulunan evrâk-ı mühimmenin dahi derdest olunduğunu işitdiğinde okadar müteessir olmuşlardır ki hemen tecennüdidüb kalkışa ... kendüsini vapurdan Tuna Nehri'ne atub müstagrik olmuş ve zevcesiyle iki evlâdı hüzn ve mateme giriftâr olarak peşteye ricat itmişler ve hâl ... mahal-i hükûmetine bildirmişlerdir.

(88. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) La Türki gazetesi ıslâhât hakkında bir bend neşr itmektedir ki hulâsa-i tercümesi şöyledir

Avrupa'nın mühim bankalarında akçe körükle yığılub körükle etrâfa taksim olunduğu ve dünyanın her tarafıyla muhâbere olunmakda idüğü malumdur. İşte oralardaki işler beş on kişiyle göriliyor. Bizim daire-i mâliyemizde iki dürlü adamdan geçiliyor. Bize en evvel lâzım olan ıslâhât umûr-ı mâliyemizi yoluna koymaktır. Oda memurlar ile olur. Memurların çoklığıyla hic bir iş görülmez

Ol emirde bir devletin idâre-i maliyesinelazım olan şey emniyet ve itibârdır. Tâki ara sıra her devlet için mutlaka tesâdüf idenel daralığında sâir ashab-ı servete müracaatla muvakkaten akçe alınabilsun. Ve malumâta sekte gelmesun.

Fakat ahvâl-i mâliye nâmâlum olduğu halde nasıl istikrâz idebiliruz. Ve istek dahi ne fiyatla akçe viren olur. Ve daima bulurum. Hayır. Zirâ bir vakit olurki ahvâl-i maliye ivce umumun malumu olmadıkca akçe viren olmaz.

İşte irâd ve masraf muvâneze defterinin ilânıyla bunun önünü almalıdır. Devlet-i Aliyye'nin Avrupa'da her devletden ziyâde ahvâl-i maliyesinin ilânında menfaati vardır. Zira bu tarikle irâd artar ve masraf eksiliyor. Ve gerek devlet ve hazine-i celile ve gerek ahali ziyâdesiyle faidelü çıkar. Bu ıslâhât yalnız bazı eşhâsa muzırdır. Fakat menfaat-i şahsiye menfaat-i umumiye yanında hicdir. Ve en büyük tenkihât cân u gönülden kabul olundukdanbaşka lüzum olur ise icbâr dahi caiz olur.

Devlet-i Aliyye'de idilecek tenkihât nekadar büyük dahi olsa Fransa ve Amerika'da daha büyüklerinin emsâli görülmüşdür.

Devlet-i Aliyye'nin kavânin ve nizâmâtı dahi bu ıslâhâtı emr itmiştir.

Faraza idelmeğe muvâzene deftere yapıldı ve masraf irâdı tecâvüz itdi. Masrafın naklini ve irâdın tezyidini kim men idebiliyor.

Bu takdirde bir sarraf veya bir tâcir ne yapar. Elbette masrafını (88. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) irâdına o yidirüb zaid adamlarını çıkar çünkü muktedir ve müsteid ve mütemin ve oldukça maaşı yolunda ve sonraki hâlinde emin bir memur memuriyetini birçok cüzi maaşla olan memurlardan daha âlâ ifâ ideceklerini biliyor. Hükümet dairelerinde bulunan eşhâs-ı zaide çıkdıklarında gerü kalanların saadet hâli arttıktanbaşka ticâret ve sinâata dahi hayli adamlar gider bu mahalde başka ıslâhâtdan dahi bahs itmek caizdir.

Her memleketde efendi ve hidmetkâr bulunur ise de mülkümüzde hidmetkâr ve tebaa takımının çokluğu hadden ziyâdedir. İşte bu usulün tadili dahi ıslâhât-ı lâzımeden idüğü beyâna hâcet değildir.

... nâm bir vapur ile şarka seyâhat itmeğe gelmiş olan Amerikalular Karadeniz sevâhilini gezdiklerinde Hoca beğ'e andan Livadiye'ye giderek Rusya İmparatoru'yla mülâkât dahi itmişler ve müşâr-ileyh hazretleri bunları iltifâtla kabul iderek bizzat saraylarını dahi gezdirmişlerdir. Vapur-ı mezkûr geçen hafta buraya avdet itmiş ve derununda bulunan seyyâhların Dersaadet'de şâyân-ı seyr ve temâşâ olan yerleri gezdikleri gibi beş keşiş dahi yedi kolada kâin Ermeni hastanesine gitmişler ve usul mudâvâtı tahsin itmişlerdir. Bu Amerikalılar Dersadet Amerika sefirine ve mademesine Salı günü vapurlarında bir mükemmel ziyâfet-i keşide itdikden sonra İzmir ve Suriye ve Beyrut'el-Şam sevâhilini dahi gizmek ve Kudüs-i Şerif'i ziyâret etmek üzere yevm-i mezkûrun akşamı buradan hareket itmişlerdir.

Hariciye

İmparator Napolyon tarafından geçen Ağustos'un on beşinde Şalon ordugâhında Umûr-ı Dâhiliyye Nâzırı'na yazılan bir mektubun tercümesidir.

Turuk ve maâbirimizin bir an evvel ikmâline ne derece ehemmiyet verdigimi bilorsunuz. Ve hakikaten Fransa'nın kuvvet ve serveti artacak esbâbın en âlâsı yolları ad itmiştir. Zira müntezeim yollar milletlerin medeniyetde ne derece ilerü gitmiş olduğına alâmet iderler. İşte bunun için yeni timur yollar inşâsı için lazım gelen müzâkerâta (88. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) teşebbüsle imtiyâzlar virilmesini Umûr-ı Nafia Nazırı'na tenbih itmiş olduğumdan müşâr-ileyh bundan başka timur yollara refâkat etmek için kanallarımızın ve nerhirlerimizin üzerine kimi işletiminin yollarına dahi bakacak isede sayımızın yalnız bunlara münhasır olması câiz olmadığından ve ziraat hakkında itdigimiz tahkikâta nazaran o mülkümüzün servetine buna en ziyâde sadakat gösteren köylü halkımızın saadet haline ehem olan köyden köye yollar olduğuna binâen bunların dahi ikmâli lâzımeden olduğu beyâna hâcet değildir.

İşbu tasavvurumu kuvvadan fiile götürmek arzusuyla köyden köye olan yollarımızı kara ve evliye ahalisinin ve devletin himmetiyle on sene zarfında teknil itmeğe lazım gelen tedâbirin müzâkeresi zımında Umûr-ı Maliye Nâzırı'yla istişâre eylemeği gayretinize havale ider ve karyeler halkımıza aid olacak masârifin tediyesinin

teshili zımnında faizi ucuz. Ve vaadesi uzun olacak üzre köllere akçe virilmek için mahsus sandıklar açılmasını arzu eylerim.

İşbu madde hakkında takdim eylediğiniz layihayı tasdik iderim ve madde kavânin meclisine tebliğ olunmadan evvel buna dair icâb iden tahkikâtı icrâ eylemelerini ve umûr-ı belediye meclislerinin müzekkerâsına dahi ihâle olunmasını arzu iderim ve sizi Umûr-ı Dahiliye Nezâreti'ne tayin eylediğimden bir ve ibrâz eylediğiniz dirâyetden hoşnudum.

Fransa İmparatoru'yla Avusturya İmparatoru bir Berlin'den vedâ'laşdıklarından tekrar betekrar yendiklerini ... itdikleri gibi imparatoriçeleri dahi ağıly ağıly biri Berlin'den ayrıldıklarını gazetelerde

Avusturya İmparatoru'nun gelecek Teşrin-i Evvel'in yirmi beşinde Paris'e gideceğini ve ol esnada İngiltere Kraliçesi'nin dahi orada bulunmasına dahi Avusturya İmparatoru tarafından arzu gösterildiğini gazeteler yazmıştır.

Saksonya'nın ... hükümeti olan ... şehrinde Almanya devletleri vükelâsı yakında bir konferans akd ideceklermiş.

(88. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Almanya devel-i müttehidesi vekillerinden mürekkeb olan meclis-i idare bu defa Mösyö ... riyâsetiyle Berlin'de tecemmü itmiştir ve Prusya Devleti memâlik-i müttehidesi tarafından Fransa ve Avusturya devletleriyle ticaretve gümrük ahidnâmeleri akd eylemek için meclis-i mezkûrdan ruhsat istemiştir.

Fransa ve Avusturya imparatorunun Salsburg'da vukubulan mülâkatları hakkında Prusya Devleti'ne sulh ve salahı mutazammın bazı teminat virmiş olduğu ve ale'l-husûs Fransa'nın bir güne düşmalık niyetinde bulunmadığına dair Prusya'yı iknâ itmeğe ziyâdesiyle say ve gayret eylediği Berlin'den mütevârid ihbâr-ı telgrafiyyedendir.

İlân

Şârih ünvanı İsmail Ankaravi aliyye rahmetü'l-bari Hazretlerinin hâce-yi cihânın münâzır'ül-inşâsı meahiz-i ittihâz iderek telif itmiş olduğu (Miftahü'l-Belâga) nâm kitâb ... hakikaten hâvi olduğu mübâhis Edebiyat-ı Osmaniyye bir miftâh-ı belaga hevahişkiran şiir ve inşâ için mütalaası ... karihaya vâstası ve aletidir. Bu kere tasvir-i efkâr matbaasında gayet musahhah olarak tab ve temsil olunmuş ve kiraethâne ve sahaflar kethüdâsı Hâcî Efendi'nin dükkânında diğerinin âşâr-ı mişâr olarak on guruşa satılmakda bulunmuştur. (Mehmed Ârif)

Sayı: 89

Numro: 89 Cemaziyelevvel: 11 Sene: 1284 (Salı Sabahleyin) Ağustos: 29 Eylül
Efrenci: 10

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(89. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Fransa meşâhir-i erbâb kaleminden olub mukaddemce sefâret maiyyetinde Dersaadet'e gelerek elhalethazihi Paris'in Senato Meclisi âzâsından ... ötedenberü bu yolda haylice âsârı bulunduğu gibi bu kere dahi mesâil-i şarkiyyeye dair (Moskovlar ve Müslümanlar) ümvânıyla yazdığı mütâlaat hakikatde dikkat fikr ve nazarıyla kaleme alınmış olmağla ve zaten muhâkemât-ı mündericesi memleketimizce pek faideli bulunmağla hulâsa-i bi't-tercüme gazetemize sıra ile nakli tensîb olunmuştur.

(Moskovlar ve Müslümanlar)

Düvel-i garbiyyenin âmâli Avrupa muvâzenesini vikâye ve niyâtini akvâm ve milel mütenevvîa-i mevcudanın kanun karşısında müsâvi ve âyin ve mezhebce müdâhele-i tazyikden biri bulunması himâye ise eski şark imparatorluğunun kaimmakamlığını şu iki milletden kangısı bulundurmağa çalışmaları iktizâ ideceğini bilâ-şübhe görmeliyiz.

Bu âmâl ve niyâtda sebâtlarına kefil olacak vechile düvel-i garbiye emniyetim yoktur. Fakat Moskov'un tecâvüzâtı umumen Avrupa'yı sarsacak olduğunu bilmez ve korkmazlar diyemem. Yok. Korkuyorlar. Ve sahihen Moskova ilerülmek için yol açmağa kimse istemiyor.

Ama bir madde varki yayanlıyorlar. Veya bir sebep ile uyuşub çaresini bulamıyorlar. Oda şudur ki bazı (89. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) mahallerde intihâl çıkarmağa ve bunun gibi daha başka mefsedetlere el altından müşevvik olanlara ses çıkarmamak aynen Moskova ebvâb-ı istiklâyı açmak ameliyat-ı cerrâhiyeden ihtirâzen bir bâreyi tedâviden kaçmaktır. Moskov iki yüz yıl evvel yola çıkmış ve defaatle ... çekilmiş isede bin sekiz yüz elli altıda oldukça kim aldırılabilmiştir.

Esnâ-yı rahda uğradığı yerler ... kıtası ve Kavkas Dağları ve daha bir iki yerlerdir.

Vehle Karadeniz bağçesinin havzi olmuş idi.

Helene ise Kırım sefiri Karadeniz'i tahliye itdi.

Lakin ne faide ki çekilemedi.

Bundan başka Moskov şimdi harb ve darb ile husul-i maksadın müşkilâtını anlayub vâsita-i ahiriye müraca'at yani ruhâniyete dehâlet eylemiştir. Çünkü Moskov memuriyet-i ruhâniyesi eski şark imparatorluğunu yere geçiren o meşhur papasların neslindendir.

(mâbadı önümüzdeki nüshada)

Bir müddetdenberi vatan-ı aziz hasretkeş olduğu kudüm meyâmin melzum hidiv-i efhamiyi istikbâl şerefine nâiliyyet zımnında İskenderiye'ye kadar azimetlerine ruhsat itâsını ceri ve kabl amd ve âyânı dahi Saadetlü Müfettiş Paşa Hazretlerinden iltimâs eylemiş oldukları işidildiği gibi (89. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) gerek İskenderiye ile benâdir-i sâire-i mamurede ve gerek mahruse-i Mısır'da bi'l-cümle bendegân sadakat-nişân tebaa vizir destan taraflarından vukuagelen tedârikât ve istihzârât-ı azimiyye bakılınca hidiv-i efham efendimiz Hazretlerinin şeref-avdetleri vukuunda fevk'al-meşâl şenlikler ve merâsim ahnek ve meserretlerin icrâ kılınacağı emr mukarrerdir

(Ruznâme-i Vekâyi-i Mısırîyye)

Müstâğni-i beyân olduğu vechile medeniyet dinilen şeyin esası tahsil-i kemâlât-ı insâniye ve fûnun mütenevvi ile sînâyi-i mevcudayı öğrenüb bilmek ve ... çünkü Avrupa devletleri fûnun ve sînâyi sayesinde tevsî ve imâr-ı mülk ile sâhib yesar ve servet dâhil-i medeniyet oldılar. Ve bu yüzden husule gelen terakkiyât semeresiyle pek çok ilerü gitdiler. Şuna başlıca sebep-i mücerred her bir sâhib-i sınaat kadar yine intizâr ile bulunduğu sınaatda baba ata ve üstâdından gördüğünü bile mış gibi nekadâr şey öğrenebilmiş ise andan bir ramak ilerü gitmiyerek yalnız küfâf-ı nefis idecek kadar gayet küçük bir bir ticârete kanâ'tle dünyada kuvvet la-yı mevt yaşayub o sınaatin ilerülmesini mucib olacak esbaba teşebbüs itmez. Ve bir şeyi ihtirâ'na dahi asla havale-i nazar itibâr eylemez. Artık şu hâl bir kâide-i mahsusa hükmünde olub her an cümlelerin kemâl-i teessüsle meşhuda olmakda ... aliyye Avrupa devletleri fûnun ve sınaatce bir mertebede ilerü gitmişlerdirki büyük küçük muhtac olduğumuz her bir şeyi anlardan zaruri'ül makdeyiz neçün böyle olsun bu Millet-i Osmaniyye'nin derece-i kabiliyet ve istidâdı Avrupalılar nezdinde bile müslümandan olub her bir şeyi icâd ve ihtirâna

bucuk muktedirler. Fakatne çare ki kadere isnâd olunan tenbellik maddesi cümlesine hâil ve mâ'nidir husûsiyle Trablusgarb havalisi ahalisi memâlik-i sâire ahalisigibi gerek ziraat ve harâset ve gerek sınaatde daha matlub vechile ilerlemeyüb gerü kalmışlardır asr-ı maarif-hasar hazret-i padişahi ise ahalinin saadet halini müedda olacak mevâdd-ı muharrerinin beğmalha vücuda gelmesine alet ve vasıta olan fûnun ve sına'yinin ilerülmesine her sûretle müşevvik ve müsaid olub hatta neşr-i maarif için her bir tarafda ... mektebler küşâd idilmekde ve mükemmel (89. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) hâceler tayin olunmaktadır ancak eyaletlerin vilayetlere tahvilinden maksad-âli dahi bu idi. Şurasına istigrâb olunur ki bundan sekiz dokuz sene mukaddem ıslâhât cümlesinden olarakburada bir mekteb-i rüşdiye küşâd olunmuş ve İstanbul'dan müstevfi maaşla hâce tayin olunarak gönderilmiş olduğu halde mekteb-i mezkûrda okutdırılması elzem olan fûnun layıkıyla kırâet itdirilmeyerek âdetâ sıbyân mektebi tarzına girmiş ve tayin olunan hâcenin adem-i dikkat ve muvaffakiyeti kendüsünün tebdiline mecburiyet virdirmiştir hamden sümm hamden vali-i âli-i vilâyet Devletlü paşa Hazretleri teşrif-i devletlerini müteakib mektebin hâl-i hâzırasına bi'l-muayene harâbiyetindennâşi hemen tâmir ve termimini emr ve tenbih itmiş ve sâir mekteblerde kıraet olunan fûnun-ı mütenevvianın hasbe'l-mevki Arabü'l-Lisânı üzre okunmasını bi't-tertib hâceleri taharri olunmağla yaşanmıştır.

Lisân-ı Türki dahi lisân-ı ecnebi usulü gibi haftada üç gün okutdırılarak bundandahi başkaca tahsil idecekleri bedihi bulunmuş ve badeizin herkes tahsil-i maarif zımnında evlâdını mektebe göndermeğe kemâl-i hâhişle tâlib ve râgıb olduklarını şimdiden bidirüb mektebin hitâmını bin cân ile uzalmakda oldukları dahi görülmüştür. Birde en ehem ve elzem olan diğer bir sınayi mektebi küşâdında tasimim buyurulmakda oldukları istimâa olunub bu mektebde her bir sınaat talim olunacak ve hâceleri dahi mahal-i sâireden tedârik idilecek olduğu mervidir egerçe bu maksada vücuda getirilir ise husulü koya melhuz olan menâfi ve terakkiyât semeresiyle bu beldenin memâlik-i ecnebiye ihrâcâtı günden güne artacağı şimdiden göze görünür doğrusu vâli-i müşâr-ileyh Hazretlerinin gelür gelmez gayet az bir zaman içinde ittihâzına himmet buyurmakda oldukları bu misillü tedâbir-i saibe ve hayriyyenin teşekkürü ve tarif ve tavsifi gayr-ı kabil olub ced o hakikaten ahali-i memleket şükr ü muhammediden bi'l-küllîye âciz olarak gece ve gündüz davet hayriyet âyât cenâb-ı padişahîyi tekrar ve tezkâr itmekde ve böyle bir devlet ve millet hayr-ı hâhi zât-ı nâdirü'l-saffâta nailiyetlerinden (89. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) dolayı kendülerini bahtiyâr ad eylemekde

daha nice niceumûr-ı hariyye ve henüz mevki-i icrâyâ konılamamış birçok ıslâhâta dahi hüsn-i muvaffakiyet-i celilelerini dört gözle gözetmekdedir. (Trablusgab)

Hariciye

İmparator Napolyon Hazretleri'nin ... şehrinde irâd eylediği nutuktur.

İşte (Strazburg'dan) dünki kadar Fransada seyr ü seyahat eyledi ve her yerde taraf-ı ahaliden gördüğim habb ve teveccüh kamlıya mahzuziyet-i azimiyyeyi mucib oldu. Yirmi senedenberü Fransa milletinin bana biraz eylediği vüsuk ve sadakat hic bir vechile tağyir itmemiş ve galebe idecek müşkilâtımızı kemâl-i hakkaniyetle takdir itmiştir.

... öte tarafında bulunan bir memleketde âsâkirimiz herdürlü muhâlefete gâlib olduğu cihetle ... olan şan ve şöhretimizi taklil itmemiştir.

Almanya vukuatı ise vatanımızın rahat ve azametine dokunmadığından âsâyiş-i emr-i muhâfazasına bihakkın itimâd itmekdedir. Bir fırka-i kalilenin tahrikâtı usul ve kavânin-i milliyemizde serbestinin huzûr ve ârâm ile daha ziyâde teati idecek ümidini gayb idememiştir.

Umûr-ı ticariyyenin muvakkaten durgunluğu dahi ticaret takımlarımızın hüsn-i tevcihlerini bize tebliğ itmeden ve hükümetin mesâlih-i ticariyyesinin terakkiyâtına bezl-i say ve gayretine emniyet itmekdedirler.

Fransa Umûr-ı Hariciyesi tarafından Fransa süferâsına tebliğ kılınub ma-ali Paris'den Eylül 5 tarihiyle vürud iden bir kıta telgrafnâme mifâdnca müşterilerimize malum olan nâme-i umumi hakkında bazı Mütâlaanın beyânı lazımeden görünmüştür

İmparatorun malum olan nutklarından sonra Fransa politikası hakkında ... bu nâmesini intizâr olunmaz idi çünkü ne söyliyebiliyor idi ki imparator ifade itmiş olmasın.

Fi'l-hakika tahrirât-ı mezkûrenin ilk cümlelerini Mütâlaa (89. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) eyledikde ne buluruz.

Şunu buluruz ki Salsburg mülâkatı Avusturya imparator familyasına bir muhabbetden ibâret olub her nekadar politikaca ehemmiyet virilmiş ve devleteyn miyânesinde ittifaka delâlet itdiği zan olunmuş isede bu bir hata imiş. Ve iki hükümdarlar teati-yi efkâr itmişler fakat Avrupa'nın hâl-i hâzırınca hic bir sûretle daire-

yi hakkaniyete girmiycek vechile ittifaka hâlel getürmek reyî ne müzâkerâtta ve ne mükâlemâtta dermeyân olunmuş imiş.

Avrupa işbu dehrde misli nâmesbuk şurişe dūçâr oldığı efkâr-ı umumiye sulhu iltizâm iden teminâtımı yohsa herbemi âlâmet olan edile-i madiyyeyemi inanacağını şaşırmış ve emniyet-i münselib olduğundan nâşi akçeler banka mahzenlerinde birikdiği ve İmparator Napolyon Hazretleri'nin politikasına Sanatdâri olduğunu ikrâr ve bazılarını teşci ve diğerlerini temin eylediği halde Mösyö ... bâlâda bast ve beyân olunan ibâreleri nasıl kaleme alabilmiştir.

Andan sonra gelen cümleler Almanyada vukubulan tebdilâta ... şu. Fransa tek tutduğu meselenin âsâyışkârânesine ve âhiri dahi esas sulh ve salâhın tahkimi hüveydâ olduğına mahsurdur.

Mösyö ... bu kelimânın kâmilên husulüne ve efkâr-ı ammeyi tahvif iden endişelerin def ve izâlesine arzukeyş olmıyan ... geçen senede müşâhede olduğu gibi vukuatın önü boş bırakıldıkca sonra çaresi müşkil ve belki mümkünsüz olur.

Asrımızda her şey serian cereyân itmekde olduğundan bu günki politikaca mumâlât yarın tevvarınca olur yani hâl-i hâzır mâziye uymaz.

Dünya şimdi bir yanardağa benzerki bilâhare ne heyet kesb ideceğini kimse bilmez.

Geçen sene dahi Fransa Umûr-ı Hariciye Nâzırı'na vekâlet nasb olunan Mösyö ... dahi Eylül on altısında bu ma'alde bir nâme-i umumi neşr eyledikden sonra tensikât-ı askeriye maddesi ve Lüksemburg meselesi meydana çıkmadımı

Avrupa tersanelerinin ve ıslaha fabrikalarının işlediği (89. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) ve ahâliden asker celb olındığı görildikde bu misillü teminâta kim inanur.

Her ne hâl ise politikaca olan icraatı hafiyen husule getürmek eski usulü lağv ve yalnız her şeyi uyun-ı amme muvâcehesinde icrâ itmek usulü husul-pezir olmakdadır işte Kavur ve Bismark politikası bütün için ilerü gitmiştir.

Bu politikaya karşı Fransa ya şimdiye kadar zuhur iden vukuatı kabul itmeli veyâhud Prusya'ya ve Rusya'ya bir had tayin idüb anın tecâvüzünde harbe hâzır bulunmalıdır. Kabul itdiği takdirde tedârikât-ı harbiyyeyi tatil ve itmediği takdirde ilân-ı harb itmeli.

Fakat bir taraftan sulh teminâtı ve diğerk taraftan harb tedârikâtı devam iderse herkes kangısına atanacağına şaşırub mu'attal kalur ve akçeler dahi banka mahzenlerinden çıkamaz.

... Aden iskelesine vârid olan ... nâm İngiliz vapurunun götürmüş olduğı haberlerden Habeşistan'da mahbus bulunan İngilizlerin mahbusda vefâtlarına dair geçende kesb-i şüyû iden haberlerin mükarin sıhhat olmadığı ve elhalethazihi mahbuseyn-i merkûmiyenin Habeş hükümdarı aleyhine kıyâm iden erbâb-ı tuğyânın ellerine geçüb artık Habeş Hükümdarı'nın pençe-i kahr ve işkencesinden rehâyâb olmuş gibi oldukları istifâde olunmuştur.

(Vekayi-yi Mısriyye)

Avusturya Devleti'nin Umûr-ı Maliyesi Nâzırı Mösyö ... işbu sene-i hâzırada devletin irâd ve masrafında olan açığı elli milyon ... hesâb ve emlâk-ı mirinin fervehatiyle mezkûr açığın kapadılması irâde-i maliyece olan mevâddın tesviyesi için Macaristan ve Viyana millet meclisleri tarafından memur kılınan komisyonlara ihtâr eylemiştir.

Yunan'ın millet meclisi gelecek Teşrin-i Evvel'in altısında küşâd olunacağını Atinada yazıyorlar.

Meksikadan vürud iden havâdis-i ahireye göre bundan iki mah akdem memâlik-i Meksikada ihtilâl çıkarmak için gitmiş ve orada ... takımından ahz ve girift idilmiş olan ... (Santa Ana) (89. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) kurşuna dizildiğine dair o vakit şüyû bulan havadisın aslı olmadığı ve fakat merkûm hâlâ habsde olub yakında muhâkeme olunacağı anlaşılmıştır

Meksiko şehrinde karar itmiş olan ... dahi ... ile ahz ve girift olunmuş ve diğerk on iki ... ve Prens ... ile kurşuna dizilecekmiş. Prens ... zevcesi dahi mahbus olmuştur.

Kurşuna dizilmiş olan ... zevceleri dahi kimi tecennün itmiş ve kimi dahi terk-i hayat derecelerine gelmiştir

... naaşı gaz ile terbih iden doktor ... on bin dolar istemekde imiş ... şehri ahalisinden yüz kadar kadın ... katelinden ziyadesiyle müteessir olub hic değilse mendillerini müşâr-ileyhanın kanına bulandırub bir güzâr olmak üzre sakılmak istemişler isede ... askerleri tarafından tard olunmuşlardır hele ... hıyanet itmiş olan ... bulmuş ve ... şehrinde katl olunmuştur. Merkûm ... taam iderken bir ecnebi içeri girüb

dokuz yerden bıçaklayub öldürmüş ve (bütün hainler böyle girsun) diyerek taşra çıkub altına binmiş gitmişler ve hâzır uzundan kurtarmak için yerinden dahi kımıldamayan bulunmamışdır.

İlân

Devlet matbua-i mufahhamamızın Avrupa'ya karşı hukukunu bitarafâne muhâfaza iden ve gazetemiz vasıtasıyla tercüme idilen (Türkistan ve Avrupa) nâm risâle mukaddemce tab olunarak nazar-ı erbâb-ı vatana konılmış idi. Tabiat-ı maslahat iktizâsından olarak ziyâdesiyle rağbet-i umumiye mazhar olmuş olduğundan bir nüsha dahi kalmamak üzere fûruht olunmuş olmağla ve bu makûle âsâr-ı hayriyenin neşr ve ta'mimi mülk ve millete bir hizmet bulunmağla bu kere defa-i sâniye olarak basılmış ve iştirâsına halkca suhulet olmak üzere fiyatı üç guruşa tenzil idilerek mevâki-i müteaddede satılmakda bulunmuşdur.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 90

Numro: 90 Cemaziyelevvel: 11 Sene: 1284 (Salı ahşamı) Ağustos: 29 Eylül
Efrenci: 10

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(90. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **(Telgraf)**

Paris Fi 9 Eylül

Haşmetlü Fransa İmparatoru ve İmparatoriçesi ve veliahdı ... muvâsalat itmişler ve ahali tarafından alkışlarla selamlanmışlardır.

Cenevre Fi 9 Eylül

Cenevre'de tecemmü iden asayiş tarafdarları cemiyete Garibaldi dahi dehâlet ... gitmekde bulunduğundan şehir-i mezkûr ahali tarafından ... kadar istikbâline mebuslar gitmiş ve mumâ-ileyh dahi alkışlamalarına cevaben (yaşasun ma'rifin Roma'sı olan Cenevre) demiştir. Mumâ-ileyh ikâmet itdiği lokantanın balkonundan bir nutk irâd itmiş ve hitâmında Roma'ya tecâvüz ideceğini dahi beyân eylemiştir. Taamı dahi Floransada mukim Prusya elçisi Mösyö ... hânesinde itmişidir.

Paris Fi 9 Eylül

Dersaadet Fransa Sefiri Mösyö ... Cuma irtesi günü mahal-i memuriyetine azimet itmek üzre iken huzûr-ı imparatoriye çıkdıkdansonra azimetini bilâ-middet tehir itmiş olduğunu ... kalasının tahliyesi hitâm bulmuştur.

(90. sayı 1. Sayfa 2. Sütun) **Petersburg Fi 9 Eylül**

Şahametlü İran Şahı Hazretleri'nin yakında Kırım'a gidüb Rusya İmparatoru'na bir vizite vireceği Kırım'dan mütevârid havâdisdendir.

Viyana Fi 9 Eylül

Avusturya ve İngiltere devletleri beyinde müzâkeresi der-dest bulunan ticaret ahidnâmesi dünki gün imzalanmıştır.

Dâhiliyye

Makineli tüfenk mucidi bulunan Mösyö Sir Hiram Maxim'in piyâde askeri için bir nevi yeni tüfenk daha icâd itdiğini ve mükerreren tecrübedensonra Prusya Devleti Umûr-ı Harbiyesi'si Nezareti tarafından bu tüfenkin kabul olunduğunu Prusya gazeteleri iddia itmişler isede ... gazetesinin resmi mahallerden alub yazdığına göre mezkûr tüfenk ile bazı tecrübeler olmuş fakat olbabda tayin olunan komisyon işbu yeni tüfenkin istimâlini tahsin itmemiştir.

(İlâve-i İstanbul)

İddia-yı medeniyet idenlerin bir taraftan insanların hayatlarını muhâfaza niyetiyle bir takım esbâba teşebbüs ve bir taraftan dahi hadem-i binâ-yı zendegâniye vesile-i seria olarak âlât ittihâzına tevaggul eylemeleri doğrusuhayret-i efzâ bir hoş temâşâdır.

(90. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Hidiv-i âlicâh-ı Mısır fehâmetlü Devletlü Paşa Hazretleri işbu Pazar günü Mâbeyn-i Hümâyûn'a gidüb huzûr-ı şevket-makrun hazret-i zıll'ül-lahiye dühûl şerefine nâil olmuş ve Mısır'a avdetleri cihetiyle müsaade-i seniyye-i hazret-i padişahî erzân ve şâyân buyurulmasını temenni itmiş ve ol ahşam zât-ı fehâmet-simât hazret-i sadâret-penahinin sâhilhâne-i âlilerinde misafir olduğunu yarın dahi İskenderiye'ye müteveccihen tahrik çerh azimetideceğini işbu sabah çıkan La Türki yazmıştır.

Girid'de bulunan donanma-yı hümâyûna ilâve kılınmak üzere Devlet-i Aliyye tarafından yeniden İngiltere'den iki kıta gayet seriül-seyr-i vapur dahi mübâyaa olduğu mesmuamız olmuştur.

... (yani ittihâd) isminde bir iki korsan vapurunun dördüncü defa Girid'e itdiği seyahatlerinde Şireye avdet itdiği ve esnâ-yı rahda üç kıta sefine-i hümâyûndan takib olduğu dünki çıkan (Levant Herald) gazetesinde mestur isede bu havâdis ... sahtemidir veyâhud Arkadi'nin nâbedid olmasından dûcâr nâümid olan Yunanilere teselli midir bileyemeyiz.

Burusadan yazılmış olan bir kıta mektubun mealine nazaran ol-havâlide envâ-i habâsete cüret itmiş olan şaki Manol'un vali-i vilâyet Devletlü Hüsni Paşa Hazretlerinin teşrid-i âlilerinden bir ve icrâ buyurdıkları taharriyât-ı umumiye ve takibât-ı şedide semeresiyle on beş kadar eşhâsdan mürekkebe olan cemiyyeti perişan idilerek altı neferi ahz ve girift olunub dokuz neferi firâr eylemiş isede müşâr-ileyh Hazretlerinin tedâbir-i saibesiyile her tarafı mesdud bulduklarından Manol ve rüfekâsından iki neferi Burusa ... Kara Şerif Ağa ile mudârebeye tutuşub telef ve pâdâşları dahi haya ahz ve girift

olmuşlar ve derdest olunan yedi nefer rüfekâsı huzûr-ı hazret-i vilâyet-penahide ve meclis-i kebirde cinâyet ve şekâvetlerini mükerreren yekan yekan ikrâr ve itirâf eylemişlerdir. Bunlardan ... ile sakallı Yorgi ... karyesi handan kadiminden Halil beğ ile yine karye-i mezkûre ahalisinden diğer iki kişiyi urdukları ve mumâ-ileyh Halil beğin dahi şedid sûrette mecruh olduğundan ümitsiz bir halde bulunduğu (90. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) tahkikât-ı vakıadan anlaşılmıştır.

Dersaadet Rusya sefiri asaletlü İğnaif cenâbları Büyükdere’de kâin sefârethânede zât-ı ma-al-elkâb hazret-i vekâlet-penâhi ile Umûr-ı Hariciye Nâzırı Ebbebetlü Devletlü Fuad Paşa hazaratına geçen Cuma günü bir mükemmel ziyâfet-i keşideitmiş ve ol akşamı sefir-i müşâr-ileyh haşmetlü Rusya İmparatoru’nun cülusu gününde icrâ olunacak şenlik esnâsında imparator Hazretlerinin ... sefinesinde hâzır bulunmak üzere Kırım’a müterâhı olmuş ve birkaç güne kadar avdeti memul bulunmuştur.

Mısır’da esir ahz ve itâsının menî bu defa eskiden mevki-i icrâya konıldığı cihetle tanta panayırından satılmağa götürülmüş olan bin iki yüz nüfusdan mütecâviz gülerak taraf-ı hükümetde ... ve bundan böyle bu misillü ahz ve itâyâ müsaade gösteren memurine şediden mücâzât olunması için hükümet-i Mısriyye tarafından evâmîr-i lâzîme sâdır olduğu mesmuamız olmuştur.

Dimetoka’dan alarak Dersaadet’de tab olunan bazı gazeteler ber vech-i âti vukuatı yazmıştır. Şöyleki Rum ili’nin ekseri yerlerinde ... olub vücudu olmayan cadı güya bu günlerde kaza-i mezkûrda dahi zuhur eylediği beynel-ahali şüyû olduğundan bunun defî için mahal-i mezkûr Kaimmakamı tarafından bir aded cadıcı celb olunarak bu gece saat birden sonra kimse sokağa çıkmasın cadı aranacak deyu birden bire dellahlarında eylemiş ve cadıcı dahi memleketin etrâfına bir çizgi çekib ve beş on adım yerde bir ateş yakib ortalığa duman indirmiş ise de eline bir şey geçmemiştir. Fakat elinde ben bu cadıyı bulurum deyu cadıcı ısrar etmekte. Ve Kaimmakam Hazretleri dahi cadıcının efkârına hizmet eylemekde olduğundan ahalinin efkârını duman içinde bırakmışlardır.

(Eğer bu madde sahih ise doğrusu bir zaman terakki ve medeniyette hâlâ bu misillü asâr ehemmiyetin cereyanı te’essüf olunur mevâddandır)

(Mehmed Ârif)

Sayı: 91

Numro: 91 Cemaziyelevvel:12 Sene: 1284 (Çarşamba sabahleyin) Ağustos: 30 Eylül
Efrenci: 11

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(91. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Sırb hududunda bir ordu teşkil olunacağı ve tecemmü idecek âsâkir-i redifenin kumandası dahi Ferik Saadetlü Sabri Paşa Hazretlerine ihâle kılınacağını (Levant Herald) gazetesi yazmıştır.

Viyanâ'nın ... gazetesinin yazdığına nazaran Sırbistan heyet-i müdirâtı reisi Mösyö ... nin politikası Rusya'ya pek çok muvâfık olmadığından mumâ-ileyh azl olunarak yerine Dersaadet'de Sırbistan Kapu Kethüdâsı bulunan ve Rusya politikasını ziyâdesiyle iltizâm iden Mösyö ... tayin oluncakmış.

Edirne'den Aldığımız Mektubıdır

Buraca şimdiki halde başluca hükümetce iştigâl umûr-ı sıhhiye ile olub İstanbul'dan gelen etbâ-yı mahsusa ile bura etbâsı bi'l-ictimâ buranın ahvâl-i sıhhiyesine dair birer ... yapmak üzeredirler.

Politika havâdisiburada uykudadır. Gazetemiz dahi daha çıkamadı.

Sofya. Pazarcık. Taraflarından gelen bazı ashâb-ı havâdis Bulgarlara dair mâlumât virmekte iselerde kulak asan olmuyor.

Çorlu'da üretilen postayı kimlerin urdığı henüz (91. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) meydana çıkmamış olub eyaletlerde iskân idilen Çerkeslerden olmak maznundur. Çünkü muhâcirin-i mezbure hic rahat durmıyor. Ve ahaliyi tacizden hâli kaldıkları yokdur. Âşârın yekûnu bu sene Edirne Sancağı'nda yüz seksen bin liraya ve Filibe Sancağı'nın iki yüz otuz bin liraya bâliğ olması tahmin olunur. Bu mikdârlar içinde Filibe'ninki ehven isede merkez vilâyet sancağınagöre yüz seksenbin lira bir şey değildir.

Vâli-i vilâyet Paşa Hazretlerinin dirâyet ve ikdâmı yolında olub fakat evkâf-ı memurlar içinde ise yarar yok gibidir.

Yeni Fransız konsolosu gelüb sâbıkı debdebe ile gitdi. Giden pek mukaddem ve söz anlar adam idi. Yeni gelen daha bir şey anlayamadık.

Şimdi konsoloslar içinde en yenisi İtalyan konsolosudur en fenâsı Yunan konsolosudur. Bereket virsün Vali Paşa öyle müdâhale gibi şeylere hiç kulak asmıyor.

... nin mesâil-i şarkiye üzerine yazdığı mütâlaatın mâbadıdır.

Şimdi Rum papaslarının âlâ-yı şanıyla kendi umûr-ı ruhâniyesini memurlarına saydırmakda ve o vâsıta ile (91. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) istediği işlerde fesâd dolabını çevirmek istemektedir.

Bundan Moskov'un pek çok faidesi olub ez-cümle o mezhebe bulunanlar üzerlerinde kazanacağı nüfuz sâir nüfuza benzemez. Ve had ve gayeti olamaz fakat bu işleri havâdis ... değlemeyelim. Bunlara Moskov'un muzafferiyeti demekden ise Avrupa muvâzenesinin ... ve mezâhib ... bir tazyik ve serbesti-i milliyetlerin inhilâli tayir itmek daha evvel münâsebet olur. Şimdiki Moskov imparatoru Aleksandır doğrusu mülkünde haylice ıslâhât ilerüye götürdü ve bir taraftan götürüyor. Ancak tarik-i medeniyetde ilerülmesi için önünde pek çok hendekler varki bir takımı haylice say ve emek sarfıyla geçilebiliyor isede takımı geçilemez gibidir.

Çünkü Moskov'da imparator ki kuvveti câmidir bir kuvva-i hâkimiye ve diğeri kuvva-i ruhâniye. Hasbe'l-hükme ve hasbe'l-terbiye nekadar milel-i hükümetlerine serbesti vaz itmek isteseler dahi memuriyet-i ruhâniye mutlaka kendi ayinlerine itaat emr itmeğe sevk ve belki icbâr ider. Ve misâl getürmeğe lüzum göremem.

Hatta şu lakırdıları ki söylemesine sevk iden medeniyet ve serbesti-i ayin muhabbetdir ve Avrupa muvâzenesi vikâye gayretidir benim gibi bir adamın söylemesine ihtiyâc itdirmek yani mesekleriyle rahatlarının ve itibâr ve kuvvetlerinin tehlikesini ihtara lüzum göstermek Avrupa'nın terakkisine yakışmaz.

Yok. Yok. Aleksandır nekadar dirâyetli ve malumâtlı olsa Sultan Mahmud Han Hazretlerine vâris olmağa sıfatı memuriyeti ve meslek hükümeti vâcid ... şöhreti bu günde mânadır. Yarında mânadır.

Fakat bir fenalık varki Avrupa Devlet-i Osmaniyye'yi dâhili ve hârici dûçâr olduğu musâibden vikâye itmek için lazım gelen mevâdı bilmiyor.

İşte bu cihetle bazı izâhât muhtasaranın ber-vech-i zir iki tarafda nazar-ı dikkatine vazının vakti geldi.

Mahal-i mukaddeseden parlıyan Kırım vakıası düvel-i muazzamaya (91. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) ne kadar masrafı ve ne kadar kanı mucib oldu. Hâlbuki o zaman uğraşılacak bir kişi idi. Ve oda Avrupa'nın politikaca ve idârece ve ehemmiyetini ve kuvvetini pek eskiden biri tecrübe itdiği birisi idi.

Ya bütün bütün Avrupa'nın yabancısı olan milletler yabancı rüesâ ile kalmıyor ise ne yapmak lâzım gelür.

Bu kadar milel-i muhtelif-i külliye'nin böyle âsâyiş ve itaat üzre yaşaması ve Avrupa baharatının memâlik-i vesia-i mezkûrede devam-ı cereyânı Osmanlu padişahının sayesinde.

Kırım vakıasının dört katı olarak Avrupa devlet-i aliyye eğerine kan dökse yine bu borcu ödeyemez. Husûsiyle Fatih Hazretleri Avrupaluların taassubu en yüksek dereceye isâl itmiş oldukları bir vakitlerde tedâbir hissine ile düşmanlarını dost ve dostların kılını bir katdaha derdest itmiştir. Buna efkâr-ı hükmiyedirler.

İhtilâfın dahi kendüsine etbaa gösterdikleri harekât-ı medeniyet-i perverâne beyne'l-insan ahvâtın takriri için ibrâz idilen meyelân-ı insaniyetkârânenin tesiri ile ezhân-ı umumiyeden ehl-i salib hatırası kalkmış ve ancak Avrupa erbâb-ı taassubunun kitâblarıyla meclislerinde kalmıştır.

Mukaddeme Dersaadet'e muvâsalat yazmış olduğumuz maroni patriki geçen Cuma günü düvel-i ecnebiye süferâsına vizite virmiştir.

Hariciyye

(Salsburg Mülâkatı)

Bu mülâkatın politikaca olan ehemmiyeti ziyâdesiyle dikkat-i ammeyi celb itmiş olduğundan bu babda izâhât-ı lâzıme'yi vermiş isekde bu defa Mütâlaagüzârımız olan bazı malumât-ı sahihanın beyânına dahi müsâraat ideriz.

İmparator Napolyon Fransuva ile istediği mükâlemâtda Avrupa asayişinin emr-i muhafazasına ziyadesiyle arzu ve hâhiş göstermiş ve bunun için geçen yazda zuhura gelmiş olan vukuatı kabul ve muhârebenin nihâyetinde akd olunan muahedeye tamamen riâyet (91. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) ideceğini beyân itmiştir. Bu cihetle Fransa Devleti Almanyâ'nın umûr-ı dâhiliyesine asla müdâhale itmiyecek ve fakat eğer Prusya Prag Muahedesi'nde kendüsine tayin olunan hududu tecâvüz iderek yeniden tevsi memâlik sevdasında bulunur ise Fransa bunu hic bir vakit tecviz idemiyeceğinden anın ... kalkışacağı gibi Avusturya Devleti'nin dahi kendüsine muavin olub olmayacağı sual

olunmuş ve Avusturya Devleti dahi İmparator Napolyon'un efkârını tasdik ve tahsin itmiş isede umûr-ı dâhiliyesi hâlâ ... sûretde bulunduğı cihetle şimdilik katiyyen bir ahd ve karara girişilmiyeceğı ifâde ve mana Fransa ile ittifak idüb fiilen icrâsını Fransaya havâle itmiştir. Şark meselesi hakkında dahi İmparator Napolyon Hazretleri İngiltere politikasından ayrılmağı Avusturya'ya teklif itmiş ve devlet-i müşâr-ileyha dahi bunu kabul eylediğinden gerü sâir maddelerde evvela İngiltere'nin reyine mürâcaat olunmağa tarafından karar virilmiştir.

Şimâli ... Danimarka'ya iadesi için dahi Prusya'yı tatyib ve Danimarka'ya teklif-i tadilât ile ... ceziyesinin Prusyadan istirdâd olunmasına dair ısrâr eylememesini ihtâra ittifak olunmıştır.

Bunlardan mâbada Prag Muahedesi'nin ikmâli zımında Avusturya ve Fransa devletleri Almanya'yı cenubda bulunan hükümetler beyninde akd-i ittihadı müşâid olmaklığı kararlaştırılmış isede hükûmât-ı müşâr-ileyhmanın dahi bu ittihadı idüb itmiyeceğı nâmalumdur.

İşte ânifü'l-beyân esas üzerine iki imparatorlar ittifak itmişler ve Avusturya Umûr-ı Hariciyesi Nâzırı olbabda lazım olan protokolleri kaleme almıştır.

(Matanovic) isminde birisi Brüksel'de tab ve neşr olunmakda ve Moskov ağız dinilmekde ... gazetesine güyâ Karadağ'dan bir kıta mektub irsâliyle Karadağ'da bazı fesad alametleri zuhr itdiğine ve bazı adamlar asıldığınadair şüyû bulan havâdisi tekzib ve Karadağ ... ahalisini medh itmiş olduğunu mezkûr gazetede muharrer isede bu mektub Karadağ'dan (91. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) değil belki ... gazetesinin kendi matbaasından çıkmış olduğu daha akla yakın görünmüştür.

Mankof isminde bir Bulgar delikanlısı Almanyada tahsil-i maarif eyledikden sonra Kırım'a gidüb milletdaşları için Nikolayf şehrinde mahsusan bir mektub küşâd itmiş olduğundan şimdiye kadar Rusya mektebine devam iden Bulgar çocukları mektub-ı mezkûre devam itmeğe başlamışlar ve Hoca Beğ'de Fransuvayü'l-ibâre tab ve neşr olunan Moskov gazetesi bu havâdisi sahifesine derc eylediğı münâsebetle bundan bin sene mukaddem Bulgaristan'ın erbâb-ı kemâli Moskovistan'da da intişâr-ı medeniyete hizmet eylemiş olduklarından Moskovistan dahi şimdi bu hizmeti Bulgaristan'a ifâ ider dimiştir.

Salsburg mülâkâtında cenubi Almanya'ya dair müzâkerât-ı cereyân itmiş olduğunu ve Fransa ve Avusturya devletlerinin düvel-i sâirenin rabitalarına müdâhale

eylemiyeceklerini Avusturya Umûr-ı Hariciyesi Nâzırı Mösyö ... hükûmetine hasseten tebliğ itmiştir.

İlân

Bu defa Paris'den gelmiş ve bazı aletlere ve husûsiyle frenki aletine dair ziyâde-i mâlumâtı bulunmuş olan doktor ... günlerinden mâbada İstanbul'da Sultan Hamamı'nda otuz altı numero ile merkûm ... eczahânesinde bulunmakda ve Cuma günleri dahi meccânen bu misillü aletlere bakmakda olduğu hasetsen ilân olunur.

Şârih ... İsmail Ankaravi aliyye rahmet'ül-bâri Hazretlerinin hâce-i cihanın mazharü'l-inşâsını meahiz-i ittihâz iderek telif itmiş olduğu (Miftahü'l-Beyân) nâm kitab müntehâbına hakikaten hâvi olduğu mübâhis edebiyat-ı osmaniyye bir miftah-ı belâgat ve hâhişkârân şiir ve inşâ için Mütâlaası keşâyîş-i karihaya vasita ve alettir. Bu kere Tasvir-i Efkâr Matbaası'nda ve sahaflar kethüdâsı Hacı Efendi'nin dükkânında diğerinin aşer-i muâşâri olarak on guruşa satılmakda bulunmuştur

(91. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Ameliyât-ı cerrahiye icrâ itmeksizin ağrıyan dişlerin veçlerini def ve izâle etmek ve dişleri çıkmış olanların dişlerinin yerlerine zahmetsizce tab-ı vaz olunmuş gibi gayet dikkat olınsa bile anlaşılmamak üzre diş koymak ve dâhil ... ve ... imrâz ve kuruh ve ... dendane tedâvi etmek ve dişleri tak'irâtından yani yerlerinden oynayub bir tarafa devrildikleri halde yerlerine koymak ve dâhil temizlemekde ve paslanmış ve siyahlanmış olan dişlerin pas ve kirlerini çıkarub cevher zâtısını tecdid etmekde ve ağzın fena kokularını ıslâh etmekde altun lastikden gayetle latif ve ra'na ve salâbetlü ve hafif yemek yendiği vakitte bir zarar ziyan virmez âlâ yerleri ve çıkar konur dişler yapmakda olan Parisli tabib dişçi Mösyö ... Beğ oğlu'nda Gelavani zokağında iki numroda iskân etmekde ve alafranka saat dokuzdan dörde kadar gelen ve gidenlere ameliyât-ı mezkûreyi icrâ eylemekde olub kendüsini görmek getürtmek murâd idenler olur ise oradan sual itdirmeleri

(8)

Sâbıklarına ilâve olarak edebâ-yı osmaniyyenin âsâr-ı nefise ve müntehabasını câmi bu defa tertib ve tab olunan Letâif-i İnşâ nâm mecmua fiyat-ı sabıkasından dört guruş tenzil olınarak beher nüshası altı guruşa Bağçe Kapusu'nda ... ve sahaflarda Kasım Paşalı Mehmed Efendi'nin ve Mahmud Paşa bezci Mustafa Ağa'nın dükkânlarıyla Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye Matb'ası'nda satılmakda bulunmuştur.

İşbu mecmua ide bir kere tertib ve neşr olunacak olmağla asrımız erbâb-ı kaleminin her vechile ianesi sâhib-i mecmua tarafından ricâ ve iltimâs olunur.

Şeyhü'l-İslâm esbâk Arif Hikmet Beğ Efendinin eslene-i selâseden müretteb divân-ı belâgat ünvanları sahaflar çarşusunda Karahisari zâde Es'ad Efendi Bayezid'da ...Mustafa Efendinin dükkânında satılmaktadır

(91. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Bağçe Kapısı ittisâlinde kâin mülk ... bir bab lokanta dükkânı fevkinde üç oda bir matbah ve abdesthane ve kebir matbah havası dahi kâin-i mezkûr gören olduğu halde üç hisse itibâriyle iki hisse satılık olduğundan tâlib olan zâtın Sultan Hamid türbedârı Hacı Ali Efendi'ye müraca'at eylemesi ilân ve ihtâr olunur.

Zikr olunan eczahânede sıtma aletleri için ... kesmek üzre ilaçlar vusular bulunub farazâ bir nöbet esnasında istimâl olunmuş olsa o nöbet biraz mümted olur ise de bir daha nöbet gelmek ihtimâli olmamakda ve evkâf-ı sâire içilse bir kere nöbete tesâdüf idilmemekdedir bir mahale nakl olunmak murâd olunmakda mahsusan hablar yapılmıştır ki bunlarda tesirce su pek aynidir. Bu su ve hablardan sade geçen hafta kırk beş sandık Viyana ve Paris'e irsâl edilmiştir. Ve bu hafta daha istenilmiştir. Ve bunun üzerine Avrupada ... istiâlinin lağvına karar virilmiştir. (12)

Devlet matbua-i mufahhamamızın Avrupa'ya karşı hukukunu bitarafâne muhâfaza iden ve gazetemiz vasıtasıyla tercüme idilen (Türkistan ve Avrupa) nâm risâle mukaddemce tab olunarak nazar-ı erbâb-ı vatana konulmuş idi. Tabiat-ı maslahat iktizâsından olarak ziyâdesiyle rağbet-i umumiyyeye mazhar olmuş olduğundan bir nüsha dahi kalmamak üzre fûruht olunmuş olmağla ve bu makûle âsâr-ı hayriyenin neşr ve ta'mimi mülk ve millete bir hizmet bulunmağla bu kere defa-i sâniye olarak basılmış ve iştirâsına halkca suhulet olmak üzre fiyatı üç guruşa tenzil edilerek mevâki-i müteaddede satılmakta bulunmuştur

Dersaadet'de Sofiler Mahallesi'nde ... sokağında on yedi numarolu bir bab konak satılık olduğundan görmek istiyen zevâtı derununda bulunanların gezdireceği

(Mehmed Ârif)

Sayı: 92

Numro: 92 Cemaziyelevvel: 12 Sene: 1284 (Çarşamba ahşamı) Ağustos: 30 Eylül
Efrenci: 11

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(92. sayı 1. Sayfa 2. Sütun) (Telgraf)

Berlin 10 Eylül

Prusya Kralı şimâli Almanya memâlik-i mütehaddesinin ... tesmiye olan meclisi bugün küşâd eyledi. Ve bu münâsebetle kralın irâd itdiği nutukda nizâmât-ı cedideye ve umûr-ı dâhiliyyeye münhasır olub mesâlih-i ecnebiyyeden bahs itmemiş ve nizâmât-ı mezkûre memâlik-i mütehaddenin kanunnâmesini ikmâl ideceğini ümid eylerim ve sizin tesbit itdiğiniz icraat-ı sulhu mutazammın olduğundan vatanımız bi-lütfihi Teâlâ kendü say ve gayretle husule getürdiği semeresinden ârâm ve asayiş ile istifâde ideceğine şübhe itmeme dimişdir.

Dâhiliyye

Zât-ı hazret-i riyâset-penâhinin sâhilhâne-i âlilerinde dün gece hidiv-i Mısır Hazretlerine mükemmel bir ziyafet ve sâhilhânenin bağçesi gayet mükemmel tezyin olunmuştur. Hidiv-i müşâr-ileyh dahi bu sabah saat dokuzda umum müteâlikât maiyyet-i seniyyelerinde olarak avdet itmiştir

(Hidiv-i müşâr-ileyh Hazretlerine virilen fermân-ı padişahînin Fransızcası bu günkü La Türki'de mündericdir)

(Sûret-i Ferman)

Destur-ı ekrem ve muazzam hidiv-i efham muhterem nizâmü'l-âlem nâzım münâzımü'l-emm müdir umûr-ı mecbur bi'l-fakr-ı'l-sâkıb mütemmehâmü'l-enâm bi-reyü'l-saib mümevhed-bünyânü'l-derule müşeyyed-erkânüs-(92. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) saade ve'l-iclâl müretteb hilâfetü'l-kebiri mükemmel namus saltanâtü'l-azmi el-hufuf ... avâtıfı'l-mülk'ül-âli bi'l-fiil sadâret rütbe-i celilesiyle hidiv-i Mısır olub murassa nişân-ı âli-i Osmani ile mecdi nişân zışânın birinci rütbesini hâiz ve hâmil olan vezir-i ma'al-

simirim İsmail Paşa adam Allah Teala iclâle ve zaaf bi't-teyid iktidâra ve ikbâle tevki'-i refi'-i hümayûnum vâsıl olıcak malum olaki Mısır hidiviyetine imtiyâz ve râstı hâvi itâ olunmuş olan fermân-ı âlişânımda dahi münderic olacağı vechile devlet-i aliyyemin memâlik-i sâiresinde câriye ve meriyye olan kavânin-i eseâsiyenin Mısır'da dahi oranın ahâlisinin emzice ve tabâyine ve adl ve hakkaniyete tatbikân cereyânı mukarrer ve kavânin-i esâsiyeden murad ise Gülhâne-i Hatt-ı Hümayûnu'nda münderic olan kavaid-i külliye olub fakat Mısır'ın idâre-i dâhiliyesi ve o cihetle memleketin menâfi-i maliye ve maddiye ve sâiresi Mısır hükümetine muhavvel olduğundan işbu menâfin muhâfaza ve tevsiiiçün lüzum görünen tanzimât-ı mahsusa-i dahiliye sûretinde nizâmât yapmağa mezun olduğu gibi devlet-i aliyyemin kâffe-i muadehâtı kemâkân Mısır'da dahi mer'i'ül-ecr olmak üzre münhasıran gümrük ve ecânibe müteallik zâbıta ve transit ve posta mâ'lumâtına dâir memurin-i ecnebiye ile tanzimât-ı mahsusa yapmağa dahi murahhas olub fakat (92. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) işbu tanzimât bir güne mua'hedât ve makûle-i devliye şeklinde ve senedât-ı politika sıfatında olamıyacağından ve bâlâda tayin ve beyân olunan esâslara ve saltanât-ı seniyyemin hukuk-ı asliye-i mülkdârına muvâfık olmadıkları halde kâin ... hükmünde tutulmak lâzım geleceğinden mezkûr esaslara muvâfakat ve adem-i muvâfakatında Mısırca iştibâh olunan husûslarda kabl't-takrir taraf-ı devlet-i aliyyeme mürâcaat olunmasını ve Mısır'da gümrüklere dair ber-vech-i meşruh tanzimât-ı mahsusa yapıldıkda Bâb-ı Âli'mize arz ve ihbâr olunub devlet-i aliyyemle düvel-i sâire beyninde akd olınacak ticâret mua'hedâtının müzâkeresinde Mısır'ın menâfi-i ticâreti gözedilmiş olmak içün idâre-i Mısırîyye'nin dahi mütâlaası ihtisâl kılınacağını ilâna Divân-ı Hümayûn'umdan mahsusan işbu emr-i celilü'l-kadrim isdâr ve tarafına itâ olındı.

Dersaadet'de Fransuva'ül-bare tab ve neşr olunan (La Türki) nâm resmi gazete mizin zuhurunu ber-vech-i âti ilân itmiştir.

Osmanlı lisânı ve İstanbul ismiyle bir yeni gazetenin zuhurunu tebrik ideriz. Gazete umumi zulmat-ı cehâletden kurtarmak içün bir ... mesâbesesindendir.

Anların pertevi nekadartarsa uyun-ı halk okadar münevver olur.

(İlâve-i İstanbul)

Gazetemiz öyle pertevli değil isede derunumuzda olan ... gayret-i vataniyyenin tesir-i ziyâsıyla ihtimâlki azıcık parlasun. Fakat ne faide ki bazı şebpereçesm gazeteciler zulmetden istifâde içün sevinmesini arzu ve âmil idiyorlar

Bugün Rusya İmparatoru'nun cülusu günü olduğundan Halic Dersaadet'de bulunan Rusya vapurundan toplar atılmış ve karagol gibisinden dahi resm-i makûle icrâ olunmuştur.

İşbu posta ile Haleb'den vürud iden mektublara nazaran Ağustos'un yirminci Pazar günü ahşamı şehrimiz burada bir büyük harik zuhur itmiş ve gecenin saat dördünden ta sabaha kadar mümted olub beş altı yüz dükkân ve pek çok ebniye-i sâire muhterik olmuştur.

(Mülâhaza)

Bu yüzden ahali-i beldeye muvarres olan zarar-ı beyâna hâcet değildir. İşte bu vukuat dahi geçen nüshamızda ... hariki münâsebetiyle ifâde eylediğimiz mülâhatâtı tamamen tastik ider. Ahalimizin bir yişânı halini mucib olan her şeyden ziyâde kayıdsızlık ve bir büyük ... önünü aolmak için ekseri küçük masraflarından kaçınmaktır. Mesela birkaç tulumba ile harikin önü alınur ve bir hekim ve bir eczane ile çok âetlere devâ bulunur isede böyle birinci derecede elzem ve ehem olan şeyler daha taşralarda hic yok gibidir ve kimse düşünüb tedârik itmeğe kayd itmez ve mua'zah bile dahi zuhur itdiği halde hic değil ise başka defalar yeniden vukuunun menine say olunmaz. Kusurıda kezâ bunları evvelden düşünüb icrâ etmek ziyâdesiyle mahalli meclislerine âid mevâddan olduğına binâen yine celb-i dikkat eylemek faideden hâli olamaz.

Fransa İmparatoru Şalon ordugâhında ikâmeti esnasında olcivarda bulunan çiftliklerini gazmış ve mezkûr çiftlikde istimâl olunan ... nâm Amerikalı'nın ekin biçmek için icâd itdiği bir nevi makinenin tecürebesine dahi hâzır bulunmuş işbu makine bir dakika terbian on metrö mahali biçmiştir. Bunun mevcudu bulunan Mösyö Markori'nin bundan otuz altı sene zarfında yetmiş sekiz bin aded yani takriben senevî iki bin iki yüz aded satmış ve hesap olunduğuna göre yedi yüz seksen bin işcinin göreceği iş bitmiş sekiz bin makine ile yani on adamın göreceği işi bir makine görebilmiştir.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 93

Numro: 93 Cemaziyelevvel: 13 Sene: 1284 (Penşenbe sabahleyin) Ağustos: 31 Eylül
Efrenci: 12

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(93. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Levant'ın yazdığına göre hidiv-i Mısır Hazretleri İstanbul'da yirmi gün daha ikâmet itmek beyninde bulunmuş isede bu defa kerime-i muhteremelerinden birinin ağırca hasta olduğunu işitdiği gibi artık ... azimet eylemiştir.

Devlet-i Aliyye tarafından birinci defa olarak Müctemia-i Amerika sefiri tayin olunan Saadetlü Bulak Beğ Ağustos efrencinin on ikisinde NivYork'a muvâsalat itmiş. Ve bir iki gün orada ikâmetden sonra makarr-ı hükümeti olan Vaşinkın'a gidüb i'timâdnâmesini Reis-i Cumhur Mösyö Andrew Cansın'a takdim eylemiş fevka'l-âde merâsim ihtirâmiyyeye mazhar olmuştur.

Müctemia-i Amerika'nın Dersaadet sefâreti maiyyetine tayin olunan. Ve bundan evvel Girid'de bulunan Amerika konsolosu maiyyetinde olan ... nâm vapur dün akşam Dersaadet'te gelmiştir.

Telgraf müdürü Saadetlü Agaton Efendi Avusturya ve sâir bazı devletler telgraf müdirleriyle mülâkât itmek üzere Dersaadet'den hareketle İsviçre'de vâki ... şehrine müteveccihen azimet iderek oradan İngiltere'ye ve bade İtalya tarikiyle Dersaadet'e avdet (93. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) eyliyeceklerdir tahkik olındığına göre İngiltere ve sâir mahallerden Hindistan'a keşide olunan telgrafnâmeler Avrupa ve Memâlik-i Şahane'de vâki merkezlere uğramakda olduğu halde Rusya devleti İran memâliki tarikiyle bir hatt-ı telgrafı temdid iderek icrâ olunan muhârebâtın beheri için alınan ücretden rekâbete mebni otuz beş frank kadar tenzil eylemiş olmasıyla ekser telgrafnâmeler o tarik ile gönderilmeğe başladığına ve hâlbuki telgrafın rastı Memâlik-i Mahruse'deki teller olub Bağdad'a kadar temdidi hakkında dahi saltanât-ı seniyye cânib-i âlisinden bunca masârıf-ı ihtiyâr buyurulmuş olduğu halde muhâbere için Rusya telgrafının kesb-i revâc itmesi hem Avrupa ve hemde Devlet-i Aliyye memâliki tellerinin menâfi-i

mahsusasına hasarı intâc eyliyeceğine mebni efendi-i mumâileyhimin şu sefiri Avrupa telgraf müdirleriyle bi'l-mülâkât bu işi müzâkere itmesi ve bir onu tarikce şâyid bir gune câ-yi şikâyet var ise ıslâh ve izâle idilmesi maksadından ibâret idüğü anlaşılmıştır. (Tuna)

Atinadan Londra'nın (Tayms) gazetesine ber-vech-i zir yazılmışdır

Girid ihtilâlinin hâli Yunanistan'da gam ve yeis-i azmiyyeyi mucib olmaktadır. Atina'nın büyük diplömatlarının hayâlâtı havaya çıkdı.

(93. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Fakat Yunaniler bir teselli buldılar. Ve buda Girid'den familyaları nakl etmek için bazı devletlerin müdâhalesidir.

Girid'den her defa Avusturya vapuru geldiğinde Yunaniler bazılarının hayâlâtını bütün bütün mahv itmemek için ihtilâl hâlâ dayanmakta olduğunu ilân idiyorlar isede kendileri dahi inanmıyorlar ve isyânın kâmilen hiçe çıktığını ve kati ümid ideceklerini anlamışlardır

Yunan vükelâsı kendü halkının hoşnudsuzluğunu men etmek niyetiyle bu efkârı setr etmek istiyor fakat muvaffak olabilmesi pek güçdür. Mesâil-i hâzıra için teşebbüs olunan beyhude misâfirlere Yunanistan'ı bir taraftan harab idiyor. Hazinesi bütün bütün hâlidir.

Bu cihetle bazıları Devlet-i Aliyye ile harb efkârını tahrik itmemektedirler.

Ve her nekadar mağlub olacaklarını biliyorlar isede belki ecnebi müdâhalesini celb ederek şimdiki hallerinden kurtulurlar zan idiyorlar.

(Hâlbuki boş)

... 'den Aldığımız Kâğıddır

İstanbul'dan gelen (Ömer Paşa) nâm vapur buraya uğradı. Derununda bir karışıklık var idi ama ne olduğunu anlayamadık. İçinde bir Osmanlı bir frankı döğmüş diyerek işitdim lakin aslı varmı yokmu bilmiyorum.

Artık yangından husule gelen zarar ve ziyân nâkâbil tarif ve beyândır. Zavallı ahali ne yapacağını şaşırdı. Zaten hastalıktan halimiz harab iken başımıza bir derd açıldı.

Kimsenin oyunu tekrar yapıdırmağa niyeti yok. Çünkü ... nâm sâhil mevkice bize pek münâsib olduğundan orasını mesken ittihâz etmek istenilür idi. Burada bulunan İtalya

konsolosu Edirne’de idi. O esnada hânesi tutuşmuş isede idilen ikdâm ve gayret semeresiyle sevindirildi.

Vakıa Edirne’ye aks idince konsolos o saatde koşarak geldi. Ve hânesini kurtaranlara itâya vefire dağıtdı.

Doğrusu hükümetce hânesi kurtarılmış olan bazı (93. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) ashab-ı servete icbâr vukuubulub biçâregânenin hânelerinin didiğimiz mahalde inşâsına ve ale’l-umum orasının mesken ittihâzına çâre bulunur ise pek isâbet ve ayn-i lütuf ve inâyet olmuş olur idi.

Bu ... dinilen mahal-i ticâretce dahi pek münâsebetli bir yerdir. Bütün Akdeniz’den gelen vapurlar ve yelken gemileri tam oranın önüne yanaşur. Her halde hükümet-i seniyyenin bu babda inâyetini bekler ve isteriz.

Hariciye

İspanya’nın İhtilâli

İspanya’nın ihtilâli bir daha basdırıldı. İşte bu devlet bir kere daha dizgini topladı. Lakin şübhe yokki bu son defadır

Bu ihtilâl dahi sabıkları gibi değil idi. Ve basdırılmasıçün çekilen zahmet birinde çekilmemiş idi.

Devletin şu malum olan hâli tarafdârlarını bile korkuya düşürdiğinden teskin-i fesada memur olanlar bile alenen devlet tarafdarıyız diyerek meydana çıkamıyorlar idi.

Eski ihtilallerde aylanalar bulundukları şehirler ve kasabalarda tekessür ve lüzum gördükleri işlere teşebbüs itmişler idi. Şimdi ise ehl-i ihtilâl bi’l-ictimâ bazı kasabâtı bütün bütün zir-i idarelerine geçürmüşlerdir.

Bu ihtilâlde muntazam ve muvazzaf otuz iki bin asker var idiki. Hic bir ihtilâlde bu hâsıl olmamış idi.

Geçenlerde ilân itmiş olduğımız bir telgrafnâmeden dahi anlaşılacağı vechile kraliçe bi’l-cümle mütekaid ve mezun-ı zabitanın toplanmasını emr itmiştir.

İşte bu muamele ıvice sıkışmınca ve hâzırlardan emniyet kalkmadıkca neden iktizâ itsün.

Her ne ise ihtilâl yatışdı diyerek İspanya Devleti kendiniistirâhata bırakmaya gelmez.

(93. sayı 3. Sayı 1. Sütun) Diplomatik ... nâm İngiliz gazetesinde görülen bir bendin tercümesidir

(Yunan Hakkında İngiltere'nin Vezâifi)

Hakkaniyeti iltizâm iden bir adamın iki meslek veya mebdâi olamaz.

Ancak hakkaniyet demek bir meslek üzre gitmekdir.

İşte bu cihetle kangı memleketdeve kangı vakitde olur ise olsun haksızlığın meni hakkı tanıyanların ittifakıyla olabiliyor. Buda mümkünsüz değil isede pek müşküldür. Bu mukaddimeden sonra gelelim bahse.

Yunanistan İngiltere'nin nazarıyla teşkil ve temin olunmuş bir memleket olduğundan vazifesi İngiltere'nin tensîb itdiği şeyleri yapmaktır. Yunanistan en evvel İngiltere'nin himâyetine mürâcaat itmiş ve bu himâye ise Devlet-i Aliyye'ye karşı olmayub ancak Rusya'nın müdâhalesine karşı bir meslek ittihaz eylemiş idi. Fakat şimdi İngiltere Yunanistan'ı değil himâye belki korsanlıktan men etmek lazım geldi. 1825'de Londrada bulunan Rusya Sefiri kendü hükûmetine şöyle yazmış idi.

İngiltere beraber olmadıkca diğer devletler tarafından Rusya'ya karşı ittifak hâsıl olamaz fakat İngiltere öyle bir ittifaka karşıdur.

Bu kelimât bugün dahi haklıdır. İngiltere Umûr-ı Hariciyyesi Nâzırı Lord ... Girid meselesinde müdâhalenin biri durdu. Lakin bâlâda beyân eylediğimiz cihetle hakkaniyet-şinâs bir adam ancak bir meslek üzre gider.

Ve buda Yunanistan'ı su-i hareketden men etmek maksadı üzerine idi. Bunun için dahi bir çift lakırdı kâfidir. Oda eğer Yunan'a eğer bu hareketinde devam idersek mesuliyeti sekara caddır demekden ibâretidir. İşte bu iki çift lakırdı ile Girid gâilesi ve şark meselesi ve sâire bütün bütün ortadan kalkardı. ... bu meselelere dair bahs olmuş. Ve Lord ... müteveffa Palmiriston gibi âzâ-yı meclisini güldürmüştür. Âzâdan ... isminde bir zât acaba İngiltere Devleti Yunan'a hic bir ihtâr itmiyormu deyu (93. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) Hariciye Nâzırı'na sual itmiş ve Lord ... elbette sonra bu babda kendüsine bir ihtâr olacağını memul eylemiş. Ve bu ise bir cevap olmadığından bütün meclisin kahkahasını mucib olmuştur

Arkadi'nin hakkında dahi ... bu vapurun amed-şodu bütün devletlerin hukukuna karşıdur didikde yine Lord ... mumâ-ileyhin sözünü tasdik itmiş fakat Yunan'ı bu misillü su-i hareketden men etmek için düvel-i zamanenin ittifakı müşküldür demiştir. Çünkü İngiltere Yunan'a müsâid olmadığı gibi söz geçürmeğe dahi muktedir değildir.

Rusyada muavin değil isede yukarıda beyân olındığı üzere Rusya dahi düvel-i zamaneden olduğu cihetle ittifakı uyamıyacağından Yunan'ın muamelesini men idememeğe mecbur oluyor. Burası pek garib bir meseledir. İşte bu dahi İngiltere'nin esasi politikası olan bitarafılık ve adem-i müdâhale kaziyesinden ilerü gelmekde ve meslek dinilen şey aklen bir olmak lazım gelür ise Rusya ile hem ittifak ve hemde ittifak bir yerde olamaz.

Viyana'nın Press Gazetesi'nde Yazılmışdır

Rusya İmparatoru'nun Paris'e seyahati Fransa ve Rusya devletleri beyninde ittifakını hâsıl itmiş ve tarafeyn miyânesinde bazı mertebe soğukluk görünmekte bulunmuştur

Zât-ı hazret-i hilâfet-penâhinin seyahati ise Fransa ve İngiltere ve Avusturya devletleri beyninde umumi ittifak hâsıl eylemiş ve Salsburg mülâkatı bunu tekid ve temin itmiştir bu ittifak Avrupa'nın asayişini ihlâl etmek isteyen ve İngiltere'den mâbada başka devletleri yalnız kendüsünün istifâde idebileceği bir tarike sevk itmiş olan Rusya'ya karşıdur.

Avusturya Umûr-ı Hariciyesi Nâzırı Mösyö ... geçen Kanun-ı Sâni'de şark meselesi hakkında süferâsına yazdığı mektub-i umumi ile Rusya'yı tatyib etmek istemişdi fakat Moskova şehrinde tecemmü iden ısla ve cemiyeti Avusturya'nın ve Mösyö ... emniyetini kâmilten münselib itdi.

Avusturyada bulanan Slaviler nazarlarını Moskova'ya (93. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) çevirdiler ve oraya meyelân olmağa başladılar. Bu yüzden Avusturya Devleti öyle bir muhatarada bulunuyor ki ... cenkleşmelidir Avusturya'nın tanzim umûr-ı dâhiliyesini ve Avrupada tutduğu mevkiini istemeyen Rusyadır. Zira Avusturya'nın zaafını iden gayri hic bir devlet istemez

Fakat Prusya ile Avusturya hâlâ layıkıyla telif zâtü'l-beyân idemediğinden ve Prusya dahi Rusya ile kâmilten ittifak itmemiş isede ânâda ziyade emniyet itdikden elhalethazihi Avusturya'nın hâl-i hâzırında kalmasına hepsinden ziyade kayd iden Fransadır.

Tefrika

(Letâif-i Mütâlaat)

Cemiyet-i beşeriye iki kısım adamlardan ibâretidir. Bir kısmının yiyeceği istihâsından çok. Ve bir kısmının istihâsı yiyeceğinden çok.

Büyük adamların yanına mahzun girmek kifli girmekten eyudur. Neş'e ile girilse kendilerinden bi-hatlü zan iderek hasım olurlar.

Büyük adamlar ehliyetli adam ararlar. Fakat ehliyetinden haberi olmasun dirler.

Kendini bilen adamca en büyük göze dilecek şey kimseden afv istemeğe mecbur olmamaktır.

Zengin adam elbette dünyayı kendisiyle bir akılda ve bir amelde bulunan fakir kadar bilemez. Çünkü zengin ara sıra zevke dolar. Bir yeni hic düşünmekden gerü kalmaz.

En garib adam rütbeli veya zengin câhillerin yanında bulunan rütbesiz ve parasız malumâtıdır.

Cemiyet-i beşeriye ve dünya-yı kütübhâneye benzer ki kitablar şekli ve endâmca münâsebetli sûretle vaz olındığından zâhiren muntazam zan olunur. Hâlbuki kitabların mevâdd-ı mündericesince katien yek-diğeri münâsebet aranılmadığından yatana pek nâmuntazamdır.

Bazı eşhâs sevimli değılsede yanında gine zararı yokdur. Bazısı hem sakatlıdır. Ve hemde oturduğu yerde herkesi sevmez ider.

(93. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Halkca tecrübe bâ'is intihâb ve favaid olur. Fakat serkârda bulunanları tecrübe fena ider.

Umûr-ı zabıta memurları cemiyet-i beşeriye hakkında bazı ve âdâvet peydâ iderler. Ve anlarca umûr-şinaslık insanların fenalığını ziyâde bilmektir.

Latife maddesi olmya idi. Şimdi nizaların ve kanunların iki katı vukuubulur idi.

İlân

Sâbıklarına ilâve olarak edeba-yı osmaniyyenin âsâr-ı nefise müntehabasını câmi bu defa tertib ve tab olınan Letâif-i İnşâ nâm mecmua fiyat-ı sabıkasından dört guruş tenzil olunarak beher nüshası altı guruşa Bağçe Kapusu'nda tenbakücü acemin ve sahaflarda Kasım Paşalı Mehmed Efendi'nin dükkânlarıyla Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye matbaasında satılmakta bulunmuştur.

İşbu mecmua ide bir kere tertib ve neşr olunacak olmağla asrımız erbâb-ı kaleminin her vechile ianesi sâhib-i mecmua tarafından ricâ ve iltimâs olunur.

Galatada Gümrük zokağında 22 numrolu mösyö ... eczanesi

Zikr olınan eczahânede sıtma aletleri için ... kesmek üzre ilaçlar vusular bulunub farazâ bir nöbet esnasında istimâl olunmuş olsa o nöbet biraz mümted olur ise de bir daha nöbet gelmek ihtimâli olmamakda ve evkâf-ı sâire içilse bir kere nöbete tesâdüf idilmemekdedir bir mahale nakl olunmak murâd olunmakda mahsusan hablar yapılmıştır ki bunlarda tesirce su pek aynidir. Bu su ve hablardan sade geçen hafta kırk beş sandık Viyana ve Paris'e irsâl idilmiştir. Ve bu hafta daha istenilmiştir. Ve bunun üzerine Avrupa'da ... istiâlinin lağvına karar virilmiştir. (13)

(Mehmed Ârif)

Sayı: 94

Numro: 94 Cemaziyelevvel: 13 Sene: 1284 (Penşenbe ahşamı) Ağustos: 31 Eylül
Efrenci: 12

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(94. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) (Telgraf)

Paris'den Fi 10 Eylül

(Liberte) Gazetesi zât-ı hazret-i padişahînin Habeşistan Sefiri için Arabistan gönüllü toplamağa İngiltereye izin vermiş olduğunu ilân eylemiştir.

Kezâ Cenevre'den

Cenevre'de akd olunan sulh kongresinde Mösyö ... ile Mösyö ... bulunamamıştır.

Dâhiliyye

İzzeddin Vapur-ı Hümâyûnu'nun süvârisi İzzetlü Hasan Beğ Efendiye elli bin guruş ihsân-ı şâhâne buyurulduğu gibi birinci makinisti Mösyö ... yirmi bin ve ikinci makinisti Mösyö on iki bin guruş ihsân buyurulduğu mesmuamız olmuştur.

Umûr-ı Hariciye Nâzırı Ebbahetlü Devletlü Paşa Hazretlerinin maiyyetlerinde Kırım'a azimetiden zevât-ı kirâma Rusya devleti tarafından virilen nişânlarıdır

Mezâhib odası müdiri İzzetlü Kâmil Beğ Efendiye

Umûr-ı Maliye Nâzırı Devletlü Paşa Hazretlerinin mahdum-ı âlileri mektub-i hariciye hulefâlığına zeyb-i ifâ

(94. sayı 1. Sayfa 2. Sütun) İzzetlü Hakkı Beğ Efendiye

Topcu mir-alaylarından İzzetlü Hafız Beğ'e

Sultaniye vapuru kumandanı İzzet Beğ'e

Tahrirât-ı Hariciyye odası hulefâsından Ferid Beğ'e

Kâimmakam İzzetlü Hilmi Beğ'e

Arkadi vapurundan çıkarılmış olan yedi aded toplar Tersâne-i Âmireye nakl olunmuş ve bunların dördü elli altı senesinde Fransa'nın Tulun şehrinde imâl edilmiş ve

birisi İngiliz armasıyla bir eski top olduğu gibi ikisidahi olarak Şire’de yapıldığı anlaşılmıştır.

Geçenlerde Avusturya vapurlarından (Cermanya) vapurunda silah çekmelerinden dolayı bi’l-mukâbele mitâ ile geçirilen iki şahsın birisi Sırplu olmak hasebiyle bu vakıa üzerine Sırp’ın resmi ... resmi gazeteleri birçok malumât ve mütâlaat beyân itmişlerve dimişlerki (merkûmandan Sırplu olan ... tüccardan olduğu (94. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) cihetle ... olan malını kaldırmak ... dahi Belgrad’da açılan esla ve komitesinde bulunmak için giderler iken Devlet-i Aliyye memurları muamele-i cebriye ve silah ile pasaportlarını ibrâz itmek üzre merkûmları tazyik itmiş olduklarından ve merkûmun ise hukuk-ı milliyeyi bilür ehl-i namus bulunduklarından merdane canlarını feda itdiler) bu vukuatın tafsilâtı gazetemizin 198 numrolu nüshasında mûnderic bulunmağla anın tekrarına hâcet görüyoruz yalnız şöyle bir hareketden dolayı hükümet-i seniyyeyi ithâm itmek za’amıyla Sırb gazetelerinin serd eyledikleri itirâzâtta hakları olup olmadığını meydana koymak ve hukuk-ı milliyenin ma’ana-yı sahihini tefsir itmek için bu babda bazı delillerin serd ve irâdına mecburuz bulunur evvela Sırb gazetelerinin didiği gibi bu iki adamın birisi Belgrad’daki esla ve komitesine gitmek için çıkmış olduğundan anın hâl ve şânını bu azimet ve memuriyeti tayin ider isede diğeri olan Sırplu ... tüccardanmıdır yohsa haydud ve eşkıyâ reislerindenmidir olmasını polis defterlerinde mukayyed olan nâm ve nişânı bizce temiz ideceği gibi hin-i vefâtında üzerinde çıkan ... şeşhâneve kılıc ve bir çanta dolusu ... ile şekâvet için yaptırmış olduğu üniforma elbisesi ve Balkan’daki haydud başlarının üzerlerinde taşıdıkları nişânların bir kıtası hâl ve sıfatını fark ve temyize kâfidir zan ideriz ki bu adam tüccardan ise ... tüccarı olmalıdır her ne ise bu maddece inzâr-ı umumiyyenin dikkat ve muvâzene ideceği iki nokta-i mühime vardırki asl esası anlardır birinci hükümet-i saniyenin bazı mâlumât ve tahkikât-ı hafiyesi üzerine şübhelendiği bir adamın harekât ve etvârına dikkatle hâl ve sıfatını bilmek ve nereden gelüb nereye gideceğini anlamak için pasaportu yoklamak için memurun birinci sualine karşı kurşun atan kimseyi cebren tutmağa hükümetin mecburiyeti varmıdır yokmudur mazanna-i su-i olan bir adamın pasaportu kılınmaz ve hal ve sıfatı sorulmaz ise pasaport hakkında olan ve dininin her tarafında merli bulunan nizâmât ve ihtiyâr olunan bunca (94. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) teklifât abes olmuş olur ve hükümet-i memurine şöyle dursun ehadnasından olsun birine silah çeken adam cebren ve kahren tutulub tedib olunmaz ise işte o vakit hukuk-ı milliye zâyî olmak lazım gelür Sırb gazeteleri Avusturya vapurlarını ecnebi toprağı hükmünde ad iderek devlet

memurlarının oraya doğrudan doğru girüb esliha ve muamele-i cebriye ile merkûmenin tazyik olındıklarını söylüyor vakıa burası böyle olmuş olsa öyle bir hareketi hükümet-i seniyyenin tecviz itmiyeceği derkârdır lâkin asıl madde Sırb gazetelerinin didiği gibi olmayub vapur-ı mezkûrun vüsulünde usul ve âdet-i câriyeden olduğu vechile vapurda olan yolcuların tahkiki için giden ve o sırada bu ikiadamin dahi hal ve sıfatını anlamağa ve pasaportunu sormağa tasaddi iden üç memurun birisiteftiş memuru dinilen (komiser de polisdir ki) bunlar silah istimâline mezun veya memur olmadıklarından üzerlerinde yalnız bir ... başka silaha dair nesne yoktur diğeri iskelede bulunan pasaport memurudurki üzerinde azuçok hiçbir silah bulunmadığı cümlelerin malumdur ve üç kişinin biriside Avusturya memurlarından postaya ve tezkereye silahsız bir adamdır bunların tezkire için birinci suallerinde ... silah ile cevap virüb atdığı ... kurşunu Avusturya memurunun başı yanından geçmiş ve anın üzerine ikisi birden silahlarını çekerek ve üzerlerine kimse gelür ise öldireceklerini bağırarak kamaraya girüb kapanmışdır. Merkûmların işbu harekât ve haşyânesi hem emniyet-i umumiyyeye ve hemde Sırb gazetelerinin bahs itmek istedikleri Avusturya bandırasına dokınacak halât-ı reddiyeden olmasıyla bunların mühime-i hâl vapurdan çıkarılmalarının lüzum ve vücubu üzerine gönderilen kuvva-i askeriye dahi merkûmun silah atub iki neferi yaralamış olduklarından usul ve kaide üzre bi'l-mukabele urulub birisi o gün ve diğeri irtesi günü vefat itmiştir vakıa bizde şu iki adamın bu sûretle nefislerini itlâfa cüret itmelerine teessüf ideriz lakin ibtidâ âdi sual için giden memura silah ile cevap vermek ve kurşun atmak kabahati kimindir.

(94. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) Ve bu hareketi itdikden sonra ikisinin dahi ellerinden ... ile kamaraya inüb ve kamaranın eşyasını kapılara ve pençerelere yığub üzerlerine her kim gelür ise öldireceklerini ilan iden iki şahsın hakkında ne olmak ve ne yapmak lazım gelür oralık vapurdan müşteriler cümle karaya çıkub kamarasında yalnız bu iki müsellahtan adamkalmış olduğundan üzerinde Avusturya yandırması olan bir vapur işbu iki şahsın hükm ve idaresinemi bırakılmak icâb ider. Hâsılı böyle ahval için dünyanın en mümteden memleketlerinde her ne yapılır ise burada yapılan dahi anın aynı olduğundan böyle olmayubda şöyle oldu dinilecek bir mahali var ise orası beyân olunmalıdır yohsa şekâvet ve kabahatle maruf olan iki şahsı tüccardan ve ehl-i namusdan diyerek ve bunların ahvalini sual için gidenleri dahi müsellahtan bir kuvva-i cebriye ad iderek anın üzerine beyân-ı efkâr etmek ve merkûmun harekât vakıalarını hukuk-ı milliyeye muvâfık zan eylemek pek yakılmış ve bu dâvayı tezvîc etmek zammıyla vilâyetde

mütehemmiyenin muhâkemesiz mücâzât olındığından bahs itmek dahi hepsinden büyük iftirâ-yı fahşdır bu maddenin sûret-i zuhr ve vukuu meydanda ve umumun gözü önünde olduğundan hakâyıkıyla muvâzenesini yine umumun mizân-ı şehâdet ve malumâtına hâvâle ile iktifâ ideriz.

(İlâve-i İstanbul)

Âlem-i medeniyette cereyân iden hukuk-ı milel maddesine bu makûle şekâvet müşviki gazetelerin nereden vukufu olacak. Ve hatta hukuk-ı sahihe-yi milliyeyi Sırpistan'ın kuvva niyetinde bile göremiyoruz.

Dimek ki bu tarizât ve takbihât ve iddialar bütün ayak patırdısıdır. Ve zaten ehl-i namus didikleri adamdan dahi namus ne dimek olduğunu bilmedikleri malumdur.

Bereket virsun Devletlü Midhat Paşa Hazretlerinin ... ve dirâyetine. Silah-ı hakkaniyet elde bulundukca hic kimseden ve hic bir ... korkmak iktizâ itmez.

Muş'dan Bitlis'e temdidi mukarrer olan telgraf hattı bu kere bi'l-kemâl emr-i muhabereye başlanılmış ve Van ve Bazyezid (94. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) hatlarının dahi temdidine beden ve mübâşeret olunmuş olduğu Erzurum vilayetinden vukuubulan işar-ı telgrâfiden anlaşılmış olmağla ilân-i keyfiyete ibtidâr olındı.

Seksen dört numrolu nüshamızda Erzincan postahanesinin su-i haline dair bir mektub olarak neşr itmişdik. Bu mektubda ora posta müdirinin idâre-i umûra adem-i liyakatdan kinâyeten bazı medâdd-ı münderic bulunub o sırada bazı kelimât ile mukaddemce postahaneye dair gazetemize derci dilen ve idare tarafından sükut ile ikrâr-ı tasdik olunan bir bendin teyid idilmişdir bu kere posta idare-i behiyyesi tarafından bir mektuba itirâzan bir tezkire gelmiş ve fikrasının iktizâ iden cevabıyla beraber ber-vech-i zikr derc idilmişdir.

Tezkire

Fi 6 Cemaziyelevvel 84 tarih ve seksen dört numrolu Penşenbe günü ahşam üzeri çıkarılan gazetede Erzincan posta müdirinin okıyub yazması olmadığından başka dürüstce Türkce söylemesini bilmediğine dair mahal-i mezkûr mahberinden rivâyetden bir bend olduğu misillü

(Cevab)

Evet seksen dört numrolu nüshamızda Erzincan'dan aldığımız bir kâğıdı neşr itmişizdir ve derununda posta müdirinin cehâlerinden kinâyeten okıyub yazması olmadığı

ve dürüstce Türkce bilmediği yazılmış idi. Fakat bu ifâdâtı bizim gibi herkes idare-i umum-i adem-i liyakatiyle cehalinin beyânına haml itmiş iken idarenin zirdeki ifadesi memur-ı mumâ-ileyhin gercekden Türkce bilmediğini ve okuyub yazmasının ne halde bulunduğunu meydana koyuyor. Bundan başka umumun şehâdetiyle müsbet olduğu vechile biz mevâdd-ı mezkûreyi hic bir mahberden rivâyet olarak yazmamış iderek iki satır bir şeyde niçün bir hata bulındırmalı.

Tezkire

Su-i idâre hakkında bazı suallerle beraber birde idâre için ve arada kosta tabiri muaharrer bulunmuş.

Cevab

Sözlerin içinde haksızı var ise ve orada kosta (94. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) tabirinin ayrılmasından gazez ne ise beyân buyurulsun.

Tezkire

Ve müdir-i mumâ-ileyhin idareye kâfi okuyub yazması olduğu gibi halini ifâdeye ve söylenilen sözü anlamağa muktedir Türkce sidahi olduğu.

Cevab

Maaşallah. Koca bir Erzincan'ın posta idaresi elinde bulunan bir memura göre ne büyük fazilet. Halini ifadeye ve söylenilen sözü anlamağa iktidârı makam-ı sitâyişde beyân olunan bir adamın okuyub yazması bilmez nasıl olur.

Tezkire

Ve hatta hüsn-i hizmetinden dolayı teltifi hakkında mahali memurin kirâmının müte'adid işarları olduğundan.

Cevab

Mahal-i memurinin işarına ve umumen hüsn-i hidmetine itimâd olunmak subetine vâbestedir

Tezkire

Mahallince muhâkemelerinin icrâ itdirilmesi zımnında muhbir-i merkûm her kim ise ism ve şihretinin.

Cevab

Eğer muhâkeme icâb ider ise ism ve şihretinin virilmesi kolaydır. Fakat buraca kaleme mağlubiyet bizde kalmadıkca muhâkemeye yer yoktur.

Tezkire

Ve idâre-i hâzırânın ... ne gibi şeyler ise bununkide sırahaten.

Cevab

Mukaddemce postahane idaresine olan ihtar-ı acizânemizde zammını hic bir şey yok idiki tasrih teklifi iktizâ itsün.

Ancak icâb ider ise dahada tasrih idebiliyoruz.

Tezkire

Ve varda konsa tabirindenmurad ne oldığının izahan sūrat-i işarına himem-i vâlâları masruf buyurulmak babında irâde efendimindir.

İmza

Vekil-i müdür-i posta

Ve muavin-i telgraf

(94. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) **Cevab**

Varda posta tabirinin mâ'ana-yı mahsusa olmayub Türkce'de mütekebbir ve nahvetli adamlara makam-ı tarizde söylenildiği İstanbul ahalisinin malumudur. Mektubda ise postahane hakkında bunun istimâli mukaddemceki ihtarımıza cevap vermeğe idarenin adem-i tenzilindennâşi mütekebbir demek istenilmesinden neşet itdiği beyânına cesâret olunmağın olbabda emr ü ferman hazret-i men leh'ül-emrindir.

İlâve

Bizim her husûsda mesleğimiz hakkaniyetin meydana çıkmasıdır. Yazdığımız her ne olur ise olsun kabul olunsun iddiasında değiliz. Ve hitâbetimizin ihtârına ve malumâtımızın ikmâline himmet buyuran gerek devâir ve gerek zevâta teşekkürden başka diyeceğimiz yoktur.

İlân

Ameliyât-ı cerrahiye icrâ itmeksizin ağrıyan dişlerin veclerini def ve izâle etmek ve dişleri çıkmış olanların dişlerinin yerlerine zahmetsizce tab-ı vaz olunmuş gibi gayet dikkat olınsa bile anlaşılmamak üzere diş koymak ve dâhil ... ve ... imrâz ve kuruh ve ... dendane tedâvi etmek ve dişleri tak'irâtından yani yerlerinden oynayub bir tarafa devrildikleri halde yerlerine koymak ve dâhil temizlemekde ve paslanmış ve siyahlanmış olan dişlerin pas ve kirlerini çıkarub cevher zâtısını tecdid etmekde ve ağzın fena kokularını ıslâh etmekde altun lastikden gayetle latif ve ra'na ve salâbetlü ve hafif yemek yendiği vakitte bir zarar ziyan virmez âlâ yerleri ve çıkar konur dişler yapmakda

olan Parisli tabib dişci Mösyö ... Beğ oğlu'nda Gelavani zokağında iki numroda iskân
itmekde ve alafranka saat dokuzdan dörde kadar gelen ve gidenlere ameliyât-ı
mezkûreyi icrâ eylemekde olub kendüsini görmek getürtmek murâd idenler olur ise
oradan sual itdirmeleri

(Mehmed Ârif)

Sayı: 95

Numro: 95 Cemaziyelevvel: 15 Sene: 1284 (Cuma irtesi sabahleyin) Eylül: 2 Eylül
Efrenci: 14

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) gurusu posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(95. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Paris Fi 11 Eylül Telgrafnâme**

Patri Gazetesi Fransada tebdil-i vükelaya dair zuhur iden şâyâtı ve kavânin meclisinin gelecek Teşrin-i Sâni'de tecemmü itmek üzere tadil olındığını tekzib eylemiştir

Bükreş Fi 11 Eylül

Deavi Müdürü Mösyö (Aryon) istifa itmiş ve yerine Mösyö ... tayin olmuştur

Paris Fi 12 Eylül

Salanât-ı Seniyye Sefiri Devletlü Cemal Paşa Hazretleri Paris'e avdet buyurmuşlardır

Londra Fi 12 Eylül

Habeş cânibine sevk itmek için Arabistan'da gönüllü asker tahririne müsaade-yi seniyye buyurıldığına dair zuhur iden şâyâtı (Tayms) Gazetesi yalana çıkarmıştır

Cenova Fi 12 Eylül

Cumhuriyet taraftarları asayiş taraftarının cemiyetini dağıtmışlar ve ... boşadılıb reis-i cemiyet bir protestonâme kaleme alacağını beyân ile çıkmış gitmiştir

Dâhiliyye

Haleb Vilâyeti Mutasarrıfı Saadetlü Salim Paşa rütbe-i refia-i (95. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) mir-i mirânı

Haleb Vilâyeti umûr-ı ecnebiye müdirliği İzzetlü Vaha efendiye

Haleb Vilâyeti defterdâr mua'vini refetlü Edhem Efendiye rütbe-i salise tevcih buyurulmuştur.

Memurin-i Mısrîyye'den Saadetlü Hasan Refet Paşa Hazretlerine ikinci ve İzzetlü Ahmed Fuad Beğ Efendiye ve İzzetlü İbrâm beğ ve ... Devanet beğ üçüncü rütbeden nişân-ı âli-i Osmani ve memurin-i Mısrîyye'den Saadetlü Mustafa Riyaz Paşa'ya ve Saadetlü Ahmed Hayri beğ ve miralay İzzetlü Ali beğ ve miralay İzzetlü İshak beğ dördüncü ve Kaimmakam İzzetlü Fuad Beğ'e ve binbaşı refetlü Şevki efendiye ve refetlü Yusuf Şehri efendiye birinci rütbeden birer kıta mecidi nişânları ihsân buyurulmuştur

İzzeddin Vapur-ı Hümâyûn'unun süvârîsi İzzetlü Hasan Beğ Efendi ihsân ve iltifât-ı şahaneye nail olduğu gibi mühr-i ulyâ-yı saltanât-ı seniyye taraf-ı şereflerinden otuz bin guruş ve zât-ı fehâm-simât hazret-i vekâlet-penâhi ile Hariciye Nâzırı Ebbehettü Devletlü Fuad Paşa hazaratı tarafından dahi yirmi beşer guruş kendülerine itâ buyurulduğu mesmuamız olmuştur.

(95. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) (Girid)

Girid ihtilâlinin teskin ve hitâmından nâşi ahaliden ecnebi eşkıyâsının tahrikât ve iğfalâtına mebnî isyana cüret itmiş olanları kabahatleri ale'l-umum afv olunarak hânelerine avdet ve yine evvelki gibi edibânekâr ve kesblerine mübâşeret eylemek için gelecek şehir-i teşrin-i evvelin yirmisine değin bir buçuk mah-ı mühlet tayiniyle ruhsat-ı seniyye-i erzân ve şâyân buyurulduğu gibi ecnebi eşkıyâsının dahi Yunanistan'a avdetlerinin teshil ve teyiri ve bir an evvel cezirenin kesb-i asudeki eylemesi zımında sefine-i hümâyûnundan vapurlar tahsis kılınmasına müsaade olunacağı ve müddet-i mezkûre inkizasında işbu afv-ı umumiden istifâde itmiyenlere karşı yine muamele -i kahriyye icrâ idileceği mesmuamız olmuştur.

(Kandiye'den fi 25 Ağustos)

Saadetlü Reşid Paşa Hazretlerinin müteheyyi-i hürmet olındığını evvelce yazmışdım müşâr-ileyh ... avdet buyırdıkları gündenberü münharifü'l-mizâc idisede cümlelerin meşhud ve müslimi olan ikdâm ve gayret-i fevka'l-âdesi iktizâsınca kıta virmiyerek ve ayak üzre geçindirerek öteye berüye koşub gitmeden gerü kalmamakda olduğu halde on gündenberü hastalığının kesb-i iştîdât itmesi hasebiyle bi'l-zarure yatağa yatmış olduğundan cümle ahali mükedder idi. Bu kere hamd olsun bir ve tam hâsıl itmeleriyle ... bulunan beş tabur Asâkir-i Şâhâne'den iki taburunu Kandiye'ye celb buyurmuş ve yarınki Salı günü bazı nevâhi-i şarkiyyeyi dolaşmak üzre müteheyye-i hareket bulunmuştur on günden ziyâdedirki cezireninhemen hic bir tarafında dağılmış

olan eşkıyâ döküntülerinin Resmo taraflarında bir mahalde tecemmü iderekdüvel-i selase konsoloslarına hitâben bir kıta arzihâl tanzmim ve takdim eyledikdensonra dağıldıkları anlaşılmıştır arzihâl-i mezkûr ne mealde olduğunu tahkik idebiliyor bade işar iderim ... karyesinde ibtidâ üç Hristiyan ve muahhârına karye-i mezkûre civarlarında kezâlik üç İslam maktul (95. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) bulunduğu gibi tarihten beş gün mukaddem ve âsi ... nâm mahalde dahi bir ve dün ahşam ... yolunda daha bir İslam maktul bulunmuş ve bunların katillerikim olduğu henüz meydana çıkmamıştır. Tarihten çend gün mukaddem Resmo sevâhilinden bir İtalya vapuru iki yüz yetmiş nefer eşkıyâ ve bir mikdâr familya alub Atina'nın ... iskelesine götürmüş ve dışaru çıkaracağı sırada Yunanlılardan birçok adam iskeleye biriküb getirilen eşkıyâ ve familyayı kabul idemiyeceklerini ve milyonlarca derahmı sarf ile işi kuvva-i karibeye götürmüş iken bunların Yunanistan'a taşınmağa başlamalarından işleri ta'vika düştüğünü serd ve beyânile dürlü dürlü rezâletlerle gerüye iade itmelerini murad eylemişler isede vapur süvârisi işbu mağlata ve saksatalarını denilerek ve hemen cebren nüfus-ı merkûmenin kimini falakalara ve kimini denize atarak envârezâlete dışaru çıkarmış olduğu bu defa Hanya'ya vukuu-ı azimetde gelen bir Nemçe vapurunun götürdüğü havâdis-i mevsukadandır ... nâm Yunan vapuru yedi sekiz gün evvel Resmo sevâhilinden ihlaza taraflarına yanaşarak ve yedi yüz çuval peksimed ve dakik ile erzâk-ı sâire çıkararak ve yüz elli nefer eşkıyâ ve bir mikdâr familya alarak Yunanista'a gitmiş olduğu sûret-i sahihada rivâyet olunmuştur. Girid eşkıyâsının reis rezâlet enisi bulunan ... Yunanistan zabtiye müşirliği tevcih olındığı işidilmiştir. ... dahi ... taraflarında fena halde keyifsiz olduğu hafiye memurları tarafından derdest idilen bir mektubundan anlaşılmıştır. İşte ... nahiyeleri ahalisinden olub bidâyet meseleden berü memâlik-i mahruse-i şahaneden bulunan kaşut ve kelbe adalarına geçmiş olan familyaların yine evtan kadimelerine avdet ve ricat itmek arzusunda olduklarından bahisle sefine-i hümayûndan bir kıta sefinenin mezkûr adalara irsâliyle aldırılmaları oraların muteberânı gelüb hükümet-i seniyyeden istidâ ve istirhâm eylemiş ve keyfiyet Serdar Paşa Hazretlerine arz ve beyân olunmuş olmağla zuhur idecek irâde hazret-i serdar-ı ekremiye tevfiik-i hareket olunacaktır. Arkadi vapuru kabil-i tâmir olduğundan denizden ihrâc ile ... götürülmek üzeredir. Ferik Saadetlü Hasan Paşa Hazretleri bu defa Kandiye fırka-i askeriyesi kumandanı tayin buyurulmuştur.

Hulâsa-i Politika

(Şark)

Avrupa politika erbâbının inzâr-ı dikkati (Ren) Nehri etrâfından gelüb Tuna Nehri etrâfına münhasır olmağa başladı. Viyana Paris ve Londra'nın muteber gazeteleri kâffeten mesâil-i şarkiyeye dair mufassal bendler ve Moskov'un harekât-ı mütecâvizânesi için vesveseli mütâlaalar neşr itmekde ve bir takımı Moskov ile Prusya beyinde ittifâk ve ittihâdın layıkıyla muharrer olduğunu ve bir kısmı henüz Berlin ve Petersburg Meclis-i Vükelâsı'nda der-dest müzâkere bulunduğunu iddia ve âli yerin şarkda bekâ-yı asayişin adem-i ihtimâlini imâ eylemekdedirler.

İşte en ziyade münteşir olan politika (Frans) nâm gazete şu vechile bast-ı efkâr idiyor.

Avusturya'da elhalethazihi iştigâl-i vükelâ Petersburg kabinesinin niyât-ı şarkiyyesinin teftişi ve Prusya'nın gâile-i manzaraü'l-zuhurun bidâyet ve nihâyetinde tutacağı hareket ve sükûnun tahmini ile olub fakat zamanımıza göre bu gayretle beraber öyle ayırlamayacak bir sere vâkîf olamamıştır.

Bizim zamanımız ise şundan ibâretdir.

Düvel-i muazzamanın tutacağı politikanın bin sekiz yüz elli altıda tayin ve tahdid olunmuş ve o zamanda yapılan muahede Devlet-i Osmaniyye hakkında Avrupa'nın niyâtını meydana koymuştur.

Avrupa'nın işine gelen bu muahedeyi muhâfaza ve bozmağa çalışana nihâyet iktidara kadar mümânatdır.

Muahedeler içinde böyle basitve böyle vâzih ve muvâfık hukuk-ı muahede pek azdır. İsnâd itdiği esasların ehemmiyeti imzalandığı anda nasılsa şimdide öyledir.

Fransa İngiltere ve Avusturya ve İtalya'nın hic biri zatenbu muahededeki menâfiinden geçemez. Faraza içlerinden (95. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) biri fevka'l-âde bir tamâ veya ihtirâz ile oradaki hakkından vaz geçecek bile olsa pek yalnız kalur.

Ve'l-hâsıl hic bir vakitte bu dört devlet beraber olarak Devlet-i Osmaniyye'nin tamami-i istiklâline bir küçük zarar getürmeğe râzı olamazlar. Dimekki halelde gelemmez.

Her nekadarsa ters bir şeyddirki böyle bir zaman-ı medeniyetde kazaen eline giren milleti her dürlü âsâr-ı medeniyetden mahrum ve mehcür iden bir devletin şarkda serbesti ve milliyet tarafdarlığı denilsün.

Fransa'nın Maarif-i Umumisi Vekili tarafından imparatora bir kıta layiha takdim olunub fenn-i ziraatin bir katdaha taht-ı ehemmiyete alınması zımnında âtiü'l-beyân ihtârât olunmuş ve imparator dahi tasdik itmiştir. Evvela ziraat dersi bulunmayan muallimhânelerde böyle bir ders ihdâsı ve sâniyen her bir eyaletde ziraat için bir muallim-i mahsus tayini sâlisen muallimhânelere ve sâir mekteblere ziraat dersleri bi'l-fiil tahsil idilmek için bir bağçe ilhâkı ve şâkirdânın orada fiilen dahi tahsil-i fen itmesi râbiân eyalet mekteblerinde derslere dair olan nizâmnâmenin tadilleriyle ziraat derslerine dahi vakit tahsis idilmesi hâmisen ziraatin bir şubesine muallimât-ı mahsusası bulunan muallimleri anlara muhtâc olan eyaletler hükûmetine tavsiyesi sâdisen karyelerde bulunan muallimlerin ziyadesiyle ziraati ilerülderek derslere gayret ve köylülere yazı ve imlâ ve hesap öğretmeğe say eylemeleri ekiden emri dilmesi sâbi'an her bir eyâlete mahsus olan ziraate göre derslere cediden umumi bir nizâmın vazı sâminen her sene muallimhânelere ve ziraat mekteblerine umumi müfettişler irsâliyle derslerin hâli tedkik kılınması tâsi'an senevî imtihânlar tahsisi ve layıkıyla tahsil-i fen idenlere mükâfât tevzi kılınması.

(Mütâlaa)

Fransada fenn-i ziraat bu kadar ilerülmesi olduğu halde yine boş durmayub daha ziyade ilerülmeğe say ve gayret olunması görilince kusuruda bana kıyas olunabiliyor. Vakıa hicden bir şey vücuda getürmek büyük haz isede anı kemâle isâl itmek dahi ... değildir. (95. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Ve Avrupaluların bu babda olan himmetlerine nazaran her bir fen ve sınaatin kemâlâtına vâsıl olduklarına ve bir taraftan olacaklarına taaccüb olunmalıdır

Sulhun a'lâim ... ünvanıyla Fransa'nın askeri ... gazetesinde ber-vech-i âti bend yazılmışdır.

Altı iden altıya mezunâ hânelerine avdet iden âsâkire şimdiye kadar vaz olan kanuna ilâveten piyade alaylardan yüz ve üçü bulunanlardan elli ve süvâri alaylarından kırk ve topçu alaylarından elli ve Erkân-ı Harb'den yüz nefere ziyade ruhsat virilmesine ve hademe-i askeriye ve sâireye dahi icâbı iktizâsınca ruhsat itâ kılınmasına hükümet-i askeriye tarafından karar virileceği Umûr-ı Harbiyye Vekili tarafından Ağustos'un otuz birinci tarihiyle beyân olunmıştır.

Romada bir vakitdenberü ihtilâl âlâmetleri görünmekde olduğundan İtalya Devleti'nin hududa otuz binden mütecâviz asker sevk itdiği halde timur yol ile asker sevk ideceğini gazetelere yazılmışdır.

İngiltere Devleti'nin işbu sene-yi hâzırada birçok milyon lira vâridâtı arttığından harik sigortası üzerine vaz olunan rûsumun ve düyun-ı devletin tenziline tahsis kılınmıştır.

Memâlik-i Müctemia-yı Amerika Reisi Mösyö Cons'un müddet-i memuriyeti gelecek sene iktizâ ideceğinden müşâr-ileyhin tekraren intihâbiçün cemiyetler teşkil olunmakda idüğü Amerikadan mütevârid havâdisdendir.

İtalya ile Fransa'nın arasında bulunan ... nâm dağın altından timur yolu işletmek içün çend seneden berü bir tünel küşâd olmakda idüğü erbâb-ı Mütâlaanın malumdur. Mezkûr dağı delüb tüneli hitâm itmek içün daha birkaç senelere muhtâc isede şimdiden dağın üzerinde inşâ olunan araba yolunda timurlar vaz olınarak Fransa ve İtalya beyinde timur yoluyla amed-şod başlanmıştır.

Almanya-yı Şimâli parlamento âzâsının intihâbına beden olunmuş ve şimdiye kadar virilen kur'alarda ekseriyet kazanan terakkiyât ve serbesti tarafdamları bulunmuştur.

(95. sayı 4. Safa 2. Sütun) **İlân**

Devlet matbua-i mufahhamamızın Avrupa'ya karşı hukukunu bitarafâne muhâfaza iden ve gazetemiz vasıtasıyla tercüme idilen (Türkistan ve Avrupa) nâm risâle mukaddemce tab olunarak nazar-ı erbâb-ı vatana konulmuş idi. Tabiat-ı maslahat iktizâsından olarak ziyâdesiyle rağbet-i umumiyyeye mazhar olmuş olduğundan bir nüsha dahi kalmamak üzre fûruht olunmuş olmağla ve bu makûle âsâr-ı hayriyenin neşr ve ta'mimi mülk ve millete bir hizmet bulunmağla bu kere defa-i sâniye olarak basılmış ve iştirâsına halkca suhulet olmak üzre fiyatı üç guruşa tenzil edilerek mevâki-i müteaddede satılmakda bulunmuştur

Boğaz içi mesirelerine gitmek arzusunda bulunanlara mucib-i suhulet olmak zûre işbu Eylül'ün üçüncü Pazar günü fevka'l-âde olarak şirket-i Hayriye vapurlarından on altı numrolu vapur hava müsaade itdiği halde Büyük adadan saat altı buçukda hareketle Heğbeli'ye andan Vani ve Yeni köy ve Trabya'ya uğrayarak Büyükdereye gidecek ve geceleyin saat ikide mehtâbda Büyükdere'den kıyâm ile mezkûr iskelelere uğrayarak avdet ideceği ilân olunur

(vapur ücreti yirmi guruşdur)

Köprü'den Silivri penâirine gidecek şirket-i hayriyye vapurlarının ilânı

İşbu şehir-i Eylül'ün altıncı ve yedinci Çarşamba ve Penşenbe günleri sekiz numrolu İstinye nâm vapur sabahleyin Köprü'den yolcu alarak doğru Silivri'ye gidecek ve Cuma irtesi sabahı andan avdet idecekdir

Cuma günü dahi sabahleyin saat birde on numrolu Mirgün nâm vapur Köprü'den hareketle doğru Silivri'ye gidecek ve orada iki saat mikdârı aradansonra doğru Köprü'ye gidecekdir

Vapur ...

10 guruş gidiş

10 guruş geliş

(Mehmed Ârif)

Sayı: 96

Numro: 96 Cemaziyelevvel: 15 Sene: 1284 (Cuma irtesi ahşamı) Eylül: 6 Eylül
Efrenç: 14

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecektir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) gurusâ beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) gurusâ posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(96. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **İlân**

Daire-i edebi tecâvüz idenlerin terbiyesi zımında kânun-ı hükümetden mâbada merci yoktur. Âmmenin malumudur ki mecmua-i maarif sahibi Esad Efendi gazetesinde ötedenberü öteye berüye itirâzı i'tiyâd idinmiştir. Bunun gibi hayli müddetdenberü gazetemiz hakkında hic bir ehl-i nâmusun kabul itmiyeceği sözler ve gazeteciliğe değil her nevi teklifât-ı terbiyeden âzâde bulunanlara bile yakışmayan şeyleri yazmış ve yazmakda bulunmuş olduğuna ve böyle şeylerin cevabına kalkışmak hakikaten meluf olduğumuz meslek-i edebden hâric bulunduğuna binâen hükümet-i seniyyeye müraca'ata mecbur olmuşuzdur şu mecburiyetimiz yine teessüf ideriz

Dâhiliyye

Matbaa-i Amire Müdirliği Selanik Vilâyeti mektubcusu sâbık İzzetlü Said Beğ'e tevcih

Hâriciye teşrifatcısı atıfetlü Kâmil Beğ Efendi Hazretlerine tebdilen mecdi nişân-ı hümayûnun birinci rütbesi

Adana Mutasarrıfı Saadetlü Veysi Paşa Hazretlerine tebdilen mecdi nişân-ı hümayûnun ikinci rütbesi

Maraş Mutasarrıfı Saadetlü Nâsid Paşa Hazretlerine tebdilen mecdi nişân-ı hümayûnun ikinci rütbesi ihsân buyurulmuştur.

(96. sayı 1. Sayfa 2. Sütun) **(Letâif-i Mütâlaat)**

En ayıb lakırdı her ne için olur ise olsun (bu âdetdir) dimektir. Eğer âdet cihetiyle bir şeye mesâğ virilmek câiz ise ve haşyeler ile medeniler beyninde hic fark yoktur.

Beş on milyon nüfus bir adama tâbi ve dünyanın vasat-ı mâlumasıyla beraber birkac yüz bin kişi iki üç mil merba' yerlerde müctemi olduğunu görünce insân-ı âlemde başka hic bir şeye taaccüb itmek iktizâ itmez. Kıymeti az olanlar kıymeti çok olanlarda elbette ziyâde revâc bulur. Elbette ahz ve itâda ufak pâre altundan çok kullanılıyor.

Bir câhile insan kendisini sevdirmek ister ise ve sehâbetine mazhar olmak diler ise dâima andan istifâde idiyor gibi kendini göstermelidir. Hatta meşhur feylesoflardan çokluk mütesâhibi olmaz sebebi kimse minnetdâr idemediğidir.

Gece vakti tehlikeli bir yolda insanın üzerinde silah bulunmadığı halde karagolda gezmek fenarlı gezmekden daha selâmetli olduğu gibi malumâtsiz bir adamın zekâveti olmaması kendine daha hayırludur.

Muhâtabını gücdiyerek (olmaz) ve (yok) dinmek yolunu bilen adam rahatca hukukunu muhâfaza ider. Akraba fena olur ise ecnebiye mürâcaat icâb ider isede daima akrabasının ıslahını icâbına ihtiyâcına azalmasını (96. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) aranmalıdır. Göz ağraklı olunca güzelliğe ihtiyac iderisede eyu güzellik aramadan güzellerin ıslahını aramak lazımdır.

Şehâvet eyrû bir haslet değildir. Pâresi olanın merhametidir.

Hevesden vâz giçmek eyuce icrâsına nevehile olur ise olsun yol bulamamakdandır. İnsan binemediği atı satar.

Aşk aynen il-el-i müstevliye gibidir. İhtirâz iden ekseri tutulur.

Ekseri insanlar sevmekden ziyâde sevilmeği sevdiklerinden bir adamı diğeriyle görüşdürmek üzre medh itmek sırası gelür ise daima kullandığı vechile (pek sevilecek adamdır) demekden ise (pek sevice adamdır) deyu senâ idilse dahaçabuk adam diğeriinin ülfetine sevk olunmuş olur.

Şehri-i Ağustos'un on birinci Cuma gecesi saat yedi raddelerinde Konya çarşusından kaza-i ateş zuhur iderek her nekadar hükümet mahalleye emr ... himmet buyurmuş isede rüzgârın şiddetinden etrâfa sirâyetle bin beş yüz bab dükkân ve dört kebir hân ile iki aded Câmi-i Şerif muhterik olmuş ve tahmin olındığına göre ahâli-i memleket bu babda elli milyon guruşdan mütecâviz ziyân virmiş olduklarından harikzedegâne ashâb-ı cemiyetin ianesi dört gözle temenni ideriz.

Hulâsa-i Politika

Fransa İmparatoru Salsburg'da bulunduğu esnada Avusturya millet meclisi âzâsından Mösyö ... mahsusan oraya davet idüb mülâkat itmiştir. Bu davetin sebebi ise mumâ-ileyh ashab-ı cerbezeden bir zât oldıktan başka vechen dahi Napolyon'a mutâbakatnâmesinden neşet itdiği mervidir. Her ne hâl ise mumâ-ileyh Fransa İmparatoru'nun nezdine gitdiğinde imparator Alman Lisani'nı çokdanberü kullanmadığı cihetle kolay tekellüm idemiyeceğini dermeyân itdiğinden mukâlemeye yarısı Fransızca ve yarısı Almanca mübâşeret (96. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) olunmıştır.

Napolyon Salsburg'a azimeti mahzan Avusturya Devleti'ne hüsn-i teveccühü olduğına mebi idüğünü beyân ile Macaristan meselesinden bahs açtığında Mösyö Şindler dahi Efendim Macarların bizimle ittihâdı saklamamak için itdikleri teklifât menfaatimize dokunur ise bi'l-zurur kabul etmeliyiz. Fakat bu ittihâd olmayub belki belki tam harb olmaksızın teslim olmakdır demiş ve ondan sonra dahi milliyet efkârı üzerine söz açıldığından Lehlülerin âmel-i mâlume ve Çehlülerin iddia-yı ittihâdlarından lakırdı olmuş ve imparator sizin devletinizde bulunan Slavların sevdalarını pek muhataralı ve Avrupa'nın asayişine mazeretli ad itmeyi demiştir.

Bade Avusturya'nın ahvâl-i maliyesinden bahs olunub Napolyon timur yollar lüzumunu göstermeğe say ve gayret istediğinden sizleri tebrik iderim. timur yollarının tezyidine sermaye hâsıl etmek için ... sarf itsem sezâdır. Çünkü intişâr-ı medeniyetin en büyük vasıtası anlardır demiştir. Ve Mösyö Şindler dahi yalnız bu kâfi değildir. Lazımdır ki devlet mülkce dahi ıslahat-ı tâmmeye teşebbüs eylesün. Mülkümüz gitdikce dûçâr-ı fakr u zaruret olmakdadır deyu cevap virdiğinde Napolyon evet hakkınız var asrımızda hükümet oek müşkil olmuştur. Ahalinin serveti ve saadetine bakmalı ve her bir vechile anı hoşnud itmeli demiş ve Avusturyaluların şecâ'atini medh iderek sizin askeriniz pek meşguldür demiştir.

Sonra dahi Fransa'nın umûr-ı dâhiliyesi üzerine söz açılmış ve imparator. Ah Efendim. Çok defa niyât-ı hayriyyeye anın icrâsına ikinci veya üçüncü derecede bulunan memurunin liyakatsizlikleri sayesinde gâib olmakdadır. Her şeyi evvelden görmek memkûn değil mesela Meksikada her şey husul-i mahsada nâil olmak üzre hesab olmuş iken Meksika ahalisinin tab ve hıkiyetleri ve arzu ve emelleri eyü bilinmemişidi demiştir.

Tiyatro arzusuna Mösyö Şindler Efendim tiyatroda müşâhede buyurduğımız komedyadan âlâ komedyaımız var dimiş ve imparator neme lâzım öokdanberü Almanca komedyaya görmemişdim budahi ziyadesiyle taciz itdim dimişdir.

(96. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) Hitâm-ı mükâlemede Mösyö Şindler imparatorndan ruhsat isteyüb ricat itdiğinde Napolyon memleketinizden haz itdim inşallah yine gelirüm dimiş ve fi'l-hakika gelecek sene imparatoriçesi ve vali ahdiyle Avusturyada vâki ... şehri sularına gitmediği murâd itdiği işidilmiştir.

Mösyö Şindler bizzat bu mukâlemâtı dostlarına nakl itmiş ve Viyana gazeteleri mumâ-ileyhin nakliyâtı ayniyle ilân ve sâir gazeteler dahi sahifelerine derc itmiş olduklarından tercümesi münâsib görülmüştür.

Moskova şehrinde küşâd olunan Islav sergisinde iki senede bir defa bir Islav şehrinde akd-i cem-iyet itmeğe karar virilmiş olduğundan işte Ağustos'un on sekizinde cemiyet-i mezkûre birinci defa Belgrad'da küşâd olunmuştur bu cemiyetin maksadı nihâyet Islav neslinde bulunan akvâm-ı muhtelifenin ittihâdı olub şimdilik murad bütün Islav'lara bir lisan ve bir kitâbet tahsis itmekdir. Ve bahs olan başluca madde ale'l-umum kangı lisanını münâsib görmekte ve buna delil getürmekdedirler ki Islav lisanlarını derde münkasmdır yani Çeh ve Leh ve Sırb ve Rus bunların birincisi olan Çeh lisanını der ki Çeh memleketinde yani bu ... Alman lisanı takdim itmiş olduğu cihetle kullanmakda ve ikincisi Leh lisanıdır ki mahv olmuş bir millete aid ve üçüncüsü Sırb Lisanı ki bir fırka-yı ... beyninde istimâl olınmaktadır. Dördüncüsü olan Rus Lisanı hem politikaca ehemmiyeti hemde bir fırka-yı cismiye beyninde istimâl olındığı ecelden Islavların lisan-ı umumiyesi olmağla yalnız bu şâyestedir. Bu efkârda bulunanlar bir komisyon dahi tayin iderek Rusya Lisanı'nın bu ... intişârı için maarife dair kitablar telif itdirmekde oldukları gibi Mösyö ... isminde birincisi Rus ve Çeh lisanları üzre bir lûgat kitabı yapmış ve Mösyö ... isminde birisi dahi Çeh Lisanı'nda sırf telif itdiğinden Rusya Devleti tarafından fevka'l-âde ihsanlara nâil olmuştur. Sırb'da dahi Islav ittihadı efkârı bu ... gayri kalmayub cemiyet-i (96. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) mezkûrenin hin-i küşâdında Islav'lara hitâben bir beyannâme dahi neşr ve derununda Rusya bu ... ve cenubi Islav memâlikinin büyük hemşiresi olduğunu beyân ve Islav ittihadının teşebbüsât-ı azimiyyesinin kuvveden fiile geleceği memul olunmuştur.

Salsburg mülâkatında İmparator Napolyon'un Avusturya İmparatoru'yla şark hakkında dahi ittifak idüb devleteyn-i müşâr-ileyhimanın saltanât-ı seniyye ile olan

revâbıt-ı dostaneleri bir katdaha teyid olındığı ve nezdlerinde Yunanilerin hic bir vechile hüsn-i teveccüh bulamıyacakları işbu sabah çıkan (La Türki) gazetesinde mâlumât-ı sahiheye mebni olarak yazılmışdır.

Paris'in en meşhur gazetecisi ve (Liberte) yani Serbesti nâm gazetenin başmuharriri Mösyö Emil Döjrar'dan Fransaya politikaca şöyle bir ihtâr itmiştir.

Fransa Almanya'nın musâlihine müdâheleden bütün bütün kefil eylesün. Ve altmış altı vukuatını ferâmuş idüb Sadev Muhârebesi'ne ne semere dahi götürecektir olur ise kendü hâline bıraksun. Ve İtalya ve Prusya ile ittifâkı tecdid itsün. Ve İtalya iflasa yavaş yavaş alışmakta isede kendine ... mağlubiyetinden daha muzırm olan iflası mucib olacak tedârikât-ı askeriyeden fâriğ olmağa Fransa emsâl getürsün ve nihâyet El-amr harekâtı makâlâtına öydürüb öyle bir politika tutsun ki sulh ve salâhı teyid idüb halkın kâr ve kesbini tatil itmesün.

Salsburg mülâkatı imparatorun gözlerini ziyâlatmış ise bu ziyâ bir iki nokta-yı münhasır olmayub politikamıza darı olan siyah noktaları dağıtsun dimişdir

İngiltere'den Rusya memâlikine doğrudan doğru hudud-ı telgrafiye inşâsı için Rusya Devleti tarafından bir şirkete yeniden imtiyâz virilmiştir. Devlet-i müşâr-ileyha yüz bin aded arkadan dolan tüfenk mübâyaaası için NivYork fabrikalarının biriyle kontrat itmiştir.

(96.sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Petersburg'un resmi jurnali Salsburg mülâkatının politikaca hic bir ehemmiyeti olmadığını iddia ve İmparator Napolyon'un geçenlerde irâd itdiği nutukları ziyâde tahsin ile sulha delil kavi olduğunu beyân ve imâ eylemiştir.

İlân

Boğaz içi mesirelerine gitmek arzusunda bulunanlara mucib-i suhulet olmak züre işbu Eylöl'ün üçüncü Pazar günü fevka'l-âde olarak şirket-i Hayriye vapurlarından on altı numrolu vapur hava müsaade itdiği halde Büyük adadan saat altı buçukda hareketle Heğbeli'ye andan Vani be Yeni köy ve Trabya'ya uğrayarak Büyükdereye gidecek ve geceleyin saat ikide mehtâbda Büyükdere'den kıyâm ile mezkûr iskelelere uğrayarak avdet ideceği ilân olunur

(vapur ücreti yirmi guruşdur)

İşbu şehr-i Eylül'ün altıncı ve yedinci Çarşamba ve Penşenbe günleri sekiz numrolu İstinye nâm vapur sabahleyin Köprü'den yolcu alarak doğru Silivri'ye gidecek ve Cuma irtesi sabahı andan avdet idecekdir

Cuma günü dahi sabahleyin saat birde on numrolu Mirgün nâm vapur Köprü'den hareketle doğru Silivri'ye gidecek ve orada iki saat mikdârı aradansonra doğru Köprü'ye gidecekdir

Vapur ...

10 gurus gidiş

10 gurus geliş

(Mehmed Ârif)

Sayı: 97

Numro: 97 Cemaziyelevvel: 17 Sene: 1284 (Pazar irtesi sabahleyin) Eylül:4 Eylül
Efrenci: 16

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(97. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) (Telgraf)

Paris Fi 13 Eylül

(Tan) nâm gazetenin Berlin'den alub neşr itdiği havadise nazaran İmparator Napolyon Hazretleri'nin Prusya Kralı'na vizite vireceği mukarrer imiş Paris'de mukim Prusya Sefiri Mösyö (Guls) Prusya Kralı Hazretleri'nin bir kıta resmi davetnâmesini imparator-ı müşâr-ileyhe takdim itmek üzere ... gidecekmiş ve İmparator Napolyon ile İmparatoriçesi dahi birlikde azimet idecek ve ol esnada Almanya'nın kâffe-i hükümdar ve prensleri dahi Berlin'de bulunacaklar iöiş fakat müşâr-ileyhim hazaratının yevm-i seyâhati henüz takrir itmemiştir.

Dâhiliyye

(Yunan)

Girid ihtilâline Yunan'ın imdâd-ı fiiliyyesi hâlâ bazıları tarafından inkâr olınmakda idi.

Bu inkâr-ı bedâhete Karşı ısrâr kabilinden idi.

Bununla beraber bu efkâra dahi havale-i kerden itimâd iden bulunır idi.

Bu kabilden olarak Teriste Gazetesi dahi bu safderunlar zümresinden bulunanlara iane ve imdâd ve daima Yunan'ı kabahatsizlikle yâd ider idi.

Şimdi o dahi çaresiz hakikat hali tasdike mecbur (97. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) olmuş ve hatta bu kere zirdeki mektubu neşr eylemiştir.

Atinadan Aldığımız Mektubdur

Girid'de bulunan komite âzâsından iki zât bu kere Atina'ya gelüb Yunan'ın Meclis-i Hass-ı Vükelâ'sı Reisi bulunan Mösyö (Komondoros) ile bazı mahremâne sözler için meclis akd eyledikleri işidilmiştir.

Memâlik-i Mahruse'den meccânen ziraat dershânesi inşâsına dair Mösyö Proş nâm zât tarafından zât-ı vâlâ-yı hazret-i sadâret-penâhiye takdim kılınan lâyihanın hilâsa-i mealidir

Mekâtib-i müteaddidenin teşkili Memâlik-i Mahruse'nin her dürlü terakkiyât-ı bâdi olacağı gibi vükelâ-yı fehâm hazaratının dahi himem-i mütevâliyeleri sâyesinde saltanât-ı seniyyenin bed-i hâhları şer-i mesâr olacaklar yine ve devlet ebedi'l-devam-ı Osmaniyye'nin umûr-ı malîyesi ve kavânin ve dairesi ve kuvve-i berriye ve bahriyesi ve maarif ve inşaat na'fiâsı ve ziraat ve ticâreti ve taraf ve ma'abiri gitdikce ıslah ve terakki bulacağına asla şek ve şübhe olunamaz isede ticâret-i nezâret celilesinde umûr-ı na'fiâ ve maden ve ormanlar için devâir-i mahsusa teşkil olunmuş iken bu mülkte ziraat hepsinden elzem ve müfid olduğu halde şimdiye kadar memâlik-i sâirede bu babda görülen terakkiyâtdan buranın (97. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) ahali istifâde nev icâd makineler mübâyaasını ve bunların istimâlini ikincilere öğretecek vasıtaları ihtâr eylemek zımında Umûr-ı Na'fiâ Nezâreti'nde ayrıca bir dairenin teşkili menâfi-i kesireyi mucib ve vapur kutıyla ve duman makinelerle ziraati ilerülmenin yolları hükümet-i seniyyenin dikkat tammesini câlib olacak mevâddan bulunduğu cihetle oltahsil fenn-i ziraat için ... olacak destgâh ile ziraat dershânesinin küşâdı ve sâniyen kâffe-i mekâtibde mahsusan ziraat derslerinin tertibi âcizâne ihtâra ve bunların fâidelerini beyâna cesâret eyledim.

Ve evvela dershaneler sâyesinde fenn-i ziraatde mâhir adamlar ve makineciler ve her dürlü inşaat-ı na'fiânın nezâretine muktedir mühendisler çıkar. Buna ihtiyac ise meydandadır çünkü ziraat ve taraf-ı ma'abir ve ormanlar ve maden ameliyatına nezâret idecek mücerreb memurlar lâzımdır. İşte bunun için ihtâr eylediğim mekteb nazariyyât için olmayub ancak ameliyat içündür. Ve Kavkas'da Rusya İmparatoru'nun Kaimmakamı ve biraderi bulunan grandük Mişel Hazretlerine dahi bu misillü bir ihtâr âcizânemin dahi nezd-i âli-i hidiv-i efhâmilerinde karin-i kabul buyurulacağını mesul idirim.

Fasl-ı Evvel

Dersaadet mekteblerinde ziraat derslerinin faidesi mekâtib-i mahsusa sıbyanına ziraatce bazı malumât tahsil itdirilmesi hakikaten faideden hâli değildir. Ahalinin başluca medâr-ı intiaş ve serveti ziraat olduğundan topraktan mahsul çıkarmanın yollarını bilmek sıbyana her halde faideyi mucib olacağı şöyle dursun yalnız bu fennin

buraca olan ehemmiyet-i azimiyyesine dahi âgâh bulınsalar burada az faide değildir. Şimdi eskiden berü cârî olan bir usule mebni veya maaş sevdasıyla ziraat gibi bunca menfaati şâmil olan bir fenni evladına öğretmek kaydında bulunmaktan başka su-i neticesini asla düşünmiyerek maarif ve sınaata ehemmiyet viren almayor.

Fakat şu hâl-i hâzırda ziraati ilerütmek elzemdir. (97. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) Bunun her ne vâsıta ile olur ise olsun kaçırmıyarak ale'l-husûs ziraati fenn tebâyi hayvanâtı tedris itdirmek gerekdir. Ve bu maksada nail olmak için ne şimdiki usul-i mekâtibi bozmak ve nede şâkirdânın tahsil itmekde bulunduğu maarifi tebdil itmek lazım olub ancak ayruca bir muallim tayin iderek ziraatin başluca kâidelerini ve tohumların ve mahsulâtının envâini ve ziraate müteallik âlât-ı cedidenin imâl ve istimâlini ve mahsulâtını takriben hesab itmenin usulünü ve bunun gibi şeyleri çocuklara öğretmekden ibâretidir. Ve bunlar sâir derslere virir dinülür ise cevab iderizki virmez çünkü daima bunlarla meşgul olmadıklarından belki temiz iderler.

Ziraat ve fenn-i tabâyi-i hayvanât ve bağçe bakmak usulü kırk ve ziraate müteallik ilm-i rakam yirmi dört ve hendese otuz altı defter faidesi on bir ve fûnun-ı sâire kırk yani senevî yüz elli bir dersini hitâm bulabiliyor.

Arzın ıslâhı için insanın dahi fikren ıslâhı lazımdır ve bunun vasıtası dahi kitab mütâlaasıdır. Fakat Lisan-ı Türkî'de açık ve herkesin istifade idebileceği sûretde kitaplar bulunurmu. Bilmem. Eğer bulunmaz ise fenn-i ziraati tahsil iden şâkirdân pek çok faidelü kitaplar telif ve tercüme idebilürler. Avrupada ziraati dahi fûnun-ı sâire gibi tedris itmenin lüzumu çokdanberü anlaşılmış ve her yerde dersler küşâd olınmıştır. İşte o cihetle ziraat ve sınaat bu kadar ilerülmüştür. Ve bu dersler hem öğrenüb istimâl idenlere ve istimâl itmezse bile sâir derslere halel virmiyerek bundan dahi malumât-ı tahsil itmeğe istek idenlere pek çok fevâid hakikiyesi olduğundan Dersadet'de bulunan başluca makteblerde bir veya müteaddid dersler küşâd olınmasını arzu olınacak mevâddan idüğü bi ıstibâhdır.

(mâbadı sonra)

İskenderiye'de bulunan bazı Avrupa sarrâfânı muteberânı ashâb-ı fûnundan Mösyö Şarl ... nâm zâtı Anadolu'ya ırsâl idüb Kozan Dağı'ndan kâin gümüş ve altun madenlerinin tedkikine memur tayin eylediklerinden mumâ-ileyh (97. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) geçen şehir-i Şubat'da İskenderiye'den hareket iderek Mersin'e çıkmış ve oradan Adana ve Tarsus üzerinden Kozan Dağı'na vâsıl olarak memuriyetini icrâ itmiş ve

Dersaadet'e geldiğinde maden-i mezkûrenin işlenmesine imtiyâz istemiş ve kaleme aldığı bir layiha dahi gazetelerde görülmüştür. Ve bu layihaya nazaran Bulgar Dağı'nda ve Bereketli Dağı'nda ve Gülek Boğazı'nda bulunan madenler pek az işletilmiş ve yine mezkûr havalide diğer çok madenler bulunduğu anlaşılmıştır

Hariciye

(97. sayı 3. Sayfa 2. Sütun) Paris'de tab ve neşr olunan ... nâm meşhur mukallid gazetesi (siyah noktalar) ser nâmesiyle ber-vech-i âti tuhaf bendi yazmıştır.

Bir çift (siyah noktalar) lakırdısı en güzel münşeâtdan ziyâde kesb-i şöhret itmekdedir. Dünyanın dört tarafında bütün gazeteler siyah noktalardan bahs idiyorlar.

Meksikalılar bizim imparator olmağla hükm itdiğimiz imparatorun katlinehükm itdiler. İşte sana bir siyah nokta. Prusya sakalımıza geliyor. Al sana bir siyah nokta daha.

Borsada eshâmın fiyatı düşüyor. Ahz ve itâca revâc yok. İşte bir siyah nokta daha.

Siyah nokta yalnız politikaca olmayub her şeye dâri olmaktadır.

(97. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) İlân

Köprü'den Silivri penâirine gidecek şirket-i hayriyye vapurlarının ilânı

İşbu şehir-i Eylül'ün altıncı ve yedinci Çarşamba ve Penşenbe günleri sekiz numrolu İstinye nâm vapur sabahleyin Köprü'den yolcu alarak doğru Silivri'ye gidecek ve Cuma irtesi sabahı andan avdet idecektir

Cuma günü dahi sabahleyin saat birde on numrolu Mirgün nâm vapur Köprü'den hareketle doğru Silivri'ye gidecek ve orada iki saat mikdârı aradansonra doğru Köprü'ye gidecektir

Vapur ...

10 guruh gidiş

10 guruh geliş

(Mehmed Ârif)

Sayı: 98

Numro: 98 Cemaziyelevvel: 17 Sene: 1284 (Pazar irtesi ahşamı) Eylül: 4 Eylül
Efrenci: 16

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(98. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) (Telgraf)

Yunanadan mühim telgraf

Yunan Kralı Londradan Rusya İmparatoru'na bir daha Yunanistan'a avdet itmiyeceğini ilân itmiştir.

Rusya kabinesi müşâr-ileyhi Yunanistan'dan döndürmeğe çalışıyor.

Hariciyye

Habsde mahbus bulunan Avrupalulardan Mösyö Henri Bilan nâm birisinin geçen şehri Nisan'ın otuzu tarihiyle mağdele nâm mahalden kayın pederine irsâl eylemiş olduğu bir kıta mektubuna aynı gazetelerden görülmüş ve işbu mektubda hasbin ahvâline ve mahbusların hallerine dâir malumât-ı sahihe münderic bulunmuş olduğına binâen hulâsaten nakline mübâşeret olunmuştur

(Hulâsa-i Mektub)

Mektublarımızı sizlere yetiştirmek için pek çok müşkilât çekiyoruz. Buradan sevâhile kadar yollar bütün hırsız doludur. Muvassallar mektupları ve sâir şeyleri rubelerine diküb götürüyorlar. ... hâlini Avrupada kimse eyülmüyor. İşte bensiz. Tudor'un burada mahbus bulunan Avrupaluların halini nakl ideyim. Eski zamanlardanberü Habeş'in (98. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) ahvâli karışık ola gelmiştir. Herkes hükümeti biri birinin elinden kapıştığından kıtal eksik olmamıştır. İşte bundan akdem Yevans isminde bir hükümdar ve birde Reis Ali nâmında vekili var isede (Likasa) isminde oldukça akl ve kemâle mâlik ve otuz iki otuz yaşında bir deli kanlı habsde ref liva-yı isyan idüb istiklâl kazandı ve Reis Ali korkduğunda kızını ânâ virüb kendisine damad itdi. Kâsâ gözlerini Sudan'a cevirüb yirmi bin kadar asker cem itdi ve ... dinilen münbit ovaya hücum ve bir fırkabaşı bozık Müslüman askerinden mağlub olarak münhezimen

gerü ricat itdi. Bu vakıada kendüsine bir kurşun tesâdüf itmiş ve cerrah dahi peşinen bir inek olmadıkca kurşunu çıkarmıyacağını beyân itdiğinden merkûm kâsâ cerraha virmek için kayın vâlidesinden bir inek istemiş isede bu babda olan ricası kabul olunmamıştır bundan gücenüb validesinin gelmeği ve kayın pederinin memleketini zabt itmeği kurmuş ve yarası geçer geçmez yeniden asker tertib iderek Reis Ali'nin memâlikine hücum itmiş ve her nekadar kendüsine sulh teklif olunmuş isede asla dinlememiş ve kayın pederinin askerine galebe itdiğinden merkûm kaçarak ancak canını kurtarmıştır. Ve arası birisine geçmeden bütün habs-i memleketini zir-i hükmüne alarak bin (98. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) sekiz yüz elli beşde Tudor ismiyle kendüsini hükümdar ilân itmiş ve hatta bir piskoposu dahi çağırub kilisede kensini resmen takdis itdirmiştir.

Birkaç sene işler iyü gitmiş ve yüz elli bin asker ile hasbini itâatde saklamış isede eski (Etiyopya) hükümetini yeniden ibkâ etmek niyetiyle yine Sudan'a ve o havaliye hücum etmek Sudan'dan fâriğ olmayub ancak evvelki hezimetini hatırlıdan çıkmamış olduğundan İngiltere ve Fransa devletlerine mektublar yazmış ve muavenet istemişler. O esnada askerini dahi haddeden aşurımı tezyid ve bazılarının kulinca yedi yüz bine kadar iblâğ eylemişler. Fakat bunların hepsine yiyecek ve giyecek viremediğinden ekserisi firâr itmişler ve cebren tekrar tutmak istenildikde isyan iderek dağlar ve sahralara kaçmışlar ve Tudor tarafından üzerlerine gönderilen askeri perişan eylemişlerdir. Tudor hiddetlenerek bizzat kendüsi asilerin üzerine yürüyüş itmiş ve gitdiği yerlere dehşet bıraktığından ahali bütün meskenlerini ve ziraatlerini terk idüb kaçmışlardır ve Tudor'un ordusunda kaht zuhur idüb kendi başına dağıldığından şimdi altı bin askeri kalmış ve isyan her taraftan tekessür itmekdedir bulunmuştur. Bidâyet hükmünde bazı mertebe iyülikleri bulunmuş isede şimdi bütün bütün zalimlikle ve yalancılığa sapmıştır. ... memleketini zabt itdiğinde hükümdarına ve karısına himâye ve ad itmiş isede merkûman itimâd iderek teslim-i nefis itdiklerinde ikisini dahi zincire bağlayub bir kalada habs itmiştir ... nâm kalayı dahi zabtına geçirmek için evvela kala sahibinin hemşiresini tezvic itmiş ve merkûmlar karâbete itimâd iderek Tudor'un nezdine gitdiklerinde karısını itlâk itmiş ve karındaşlarını habs eylemiştir ... kraliçesi bir nefer mahdumunu Tudor'a terhin itmiş fakat merkûme Tudor'un aşurı teklifâtının nâdiyesinden imtinâ ve firar itmiş olan (Manilan) nâm bir zâne varmış olduğunu işitdiğinde hemen mahdumunu katl ve maiyyetlerinde bulunanları sağ ... itmiştir.

Tudor'un cümleye itdiği zulm ve hakareti ve hileleri tarif olunmaz ancak bâlâda beyân olındığı vechile kendü (98. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) halkına gösterdiği makr ve

gaddarlıklarından sâirlere ve husûsiyle kendü daveti üzere Habeşistan'a giden ve sonra cebbarlıkla mahbese ilkâ olunan Avrupalulara dahi ne muamele kullandığı anlaşılıyor (bakıyyesi sonra)

Avrupa devletlerinin âlât-ı harbiyyece biri birine tefavvuk itmek üzere rekâbete başladıkları malumdur. Fransa'nın istimâline başladığı şaspo tüfenkleri Prusya'nın iğneli tüfeğinden âlâ olduğu bu günlerde tecrübe olunmuştur iğneli tüfenk bir dakika sekiz atılmış ve sekiz defa hedefe urmuştur. Şaspo tüfenki ise bir dakikada on defa atıldıktan ve sekiz defa hedefe tesâdüf itdikden başka bir defa dahi ziyade dolmuştur.

Prusya Kralı'nın validesi Avusturya İmparatoru'nun validesiyle mülâkat ideceği gazetelerde yazılmışdır

Almanya-yı şimal-i memâlik-i mütehadhesinin her tarafında câri olmak üzere bir yeni matbuat nizamı kaleme almak ve bade parlamentoya takdim ile tasdik itdirmek üzere Prusya Devleti tarafından bir komisyon-ı mahsus tayin olunmuştur.

Avusturya Devleti'nin masârif-ı âdiye ve düyununun faizlerinden Macar'a aid olacak hassa-i senevîsi altmış milyon florin hesab olunmakda imiş.

(Amerika)

Memâlik-i Müctemia-yı Amerika'nın (Vaşington) şehrinde tab ve neşr olunan... nâm gazete Cumhuriyet Hazinesi'nde bulunan memurin milletin milyonlarca malını sirkat itmekde olduklarını ifşâ ve ilân ve husûsiyle kâime-i akçe basılan dâirenin bütün bütün hile ocağı olmuş olduğunu beyân ve hatta bunların defterini dahi yegân yegân sahifesine derc ve itân itmiş olduğundan Umûr-ı Maliye Nâzırı Mösyö ... gazete-yi mezkûr muharririne âtideki mektubu yazmıştır.

Mösyö tarafıma irsâl eylediğiniz gazetenizin iki nüshalarını aldım. Bu gazete Umûr-ı Maliye Dairesi'ni zemm ve milletin namusunu ıdrâr itmeği kendüsine meslek idinmiş (98. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) olmalıdır. Kavâim-i nakdiye matbaasında hile olup olmadığını tahkik etmek hepsinden ziyade benim vazifem olduğu cihetle bunun tahkik ve tedkiki zımnında sizindahi ihtâr eylediğiniz gibi zevât-ı müstehasından mürekkeb bir komisyon tayin eyledim. Bu defa mezkûr komisyon layihasını takdim eylemiş olduğundan katien hile bulunmadığına ve kirâren neşr eylediğiniz havadisın aslı olmadığına asla şübhe kalmamıştır. İşte hazine tarafından nezâret imzasıyla mah- bi-mah neşr olunan muvâzene defterinde sehviyyât bulunmadığına elbette efkâr-ı amme

itimâd eder. Fakat işbu mektubda beyân olunan mevâddın isbâtı zımnında tahkik komisyonu tarafından virilen layiha ile diğer evrâk-ı mühimmenin sûretlerini tarafınıza irsâl ve gazetenize derc ile efkâr-ı emmeyi temin eylemenizi ricâ ederim.

Şimallülerle Cenubliler arasında üç sene imtidâd iden muhârebe esnasında cenublular elinde olan ... ve (Alabama) ve ... nâm korsan vapurları denizleri tutub şimallilerin tüccar gemilerini batırırlar ve yakarlar idi. Bu vapurlar hem İngiltere’de yapılmış ve hemde kömür ve barut ve silah ve’l-hâsıl mühimmât ve sâir levâzımını daima İngiliz limanlarından aldıklarından şimal hükümeti bu madde icün nâ o vakt İngiliz’e bir hoş imdi demişdi. Cenk hitâm buldıkdansonra Amerika Hükümeti bu vapurların umûr-ı ticarete virdiği zararı İngiltere Devleti’nden dâva eylemiş isede İngiltere tarafından kabul olmamış ve fakat bu maddeyi ehemmiyetle beraber mevki-yi müzâkereye almışlar idi bu aralık ise Amerikalular iddiasında musirrâne davranmakda İngiliz’e bu zararın tazminini veyâhud bu mu’araza-i mebhusenin faslı içün devletlerden birini hükm-i tayin itmeği teklif itmişlerdir.

İngilizler ise bu ... rızâ göstermedikleri cihetle bilâhare Amerika-yı Cumhur ile İngiliz Devleti meyânesinde bir ... malumenin istidâdını netice vireceği derkârdır.

Macaristan’da timur yollar inşâsı içün Macar Hükümeti (98. Sayı3. Sayfa 2. Sütun) tarafından Paris’den altmış milyon franklık bir istikrâz akd olunmuşdır.

(98. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) **İlân**

Sultan Bayezid civarında Mercan Ağa Mahallesi’nde Ağa Hüseyin Paşa’nın arsası sırasında cadde üzerinde sekiz yüz arşun arsa ve derununda iki kuyusu ve cadde üzerinde dokuz bab kazancı dükkânı mülkü havası olub istek iden zevâta ehven bahâ ile virileceğinden mezkûr arsa ittisâlinde kazancılar kethüdâsı İsmail Ağadan sual eylemeleri

Köprü’den Silivri penâirine gidecek şirket-i hayriyye vapurlarının ilânı

İşbu şehir-i Eylül’ün altıncı ve yedinci Çarşamba ve Penşenbe günleri sekiz numrolu İstinye nâm vapur sabahleyin Köprü’den yolcu alarak doğru Silivri’ye gidecek ve Cuma irtesi sabahı andan avdet idecekdir

Cuma günü dahi sabahleyin saat birde on numrolu Mirgün nâm vapur Köprü’den hareketle doğru Silivri’ye (98. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) gidecek ve orada iki saat mikdârı aradansonra doğru Köprü’ye gidecekdir

Vapur ...

10 gurus gidiş

10 gurus geliş

Sâbıklarına ilâve olarak edeba-yı osmaniyyenin âsâr-ı nefise müntehabasını câmi bu defa tertib ve tab olınan Letâif-i İnşâ nâm mecmua fiyat-ı sabıkasından dört gurus tenzil olunarak beher nüshası altı guruşa Bağçe Kapusu'nda tenbakücü acemin ve sahaflarda Kasım Paşalı Mehmed Efendi'nin dükkânlarıyla Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye matbaasında satılmakda bulunmuşdur.

İşbu mecmua ile bir kere tertib ve neşr olunacak olmağla asrımız erbâb-ı kaleminin her vechile ianesi sâhib-i mecmua tarafından ricâ ve iltimâs olunur.

Ameliyât-ı cerrahiye icrâ itmeksizin ağrıyan dişlerin veçlerini def ve izâle etmek ve dişleri çıkmış olanların dişlerinin yerlerine zahmetsizce tab-ı vaz olunmuş gibi gayet dikkat olinsa bile anlaşılmamak üzre diş koymak ve dâhil ... ve ... imrâz ve kuruh ve ... dendane tedâvi etmek ve dişleri tak'irâtından yani yerlerinden oynayub bir tarafa devrildikleri halde yerlerine koymak ve dâhil temizlemekde ve paslanmış ve siyahlanmış olan dişlerin pas ve kirlerini çıkarub cevher zâtısını tecdid etmekde ve ağzın fena kokularını ıslâh etmekde altun lastikden gayetle latif ve ra'na ve salâbetlü ve hafif yemek yendiği vakitte bir zarar ziyan virmez âlâ yerleri ve çıkar konur dişler yapmakda olan Parisli tabib dişci Mösyö ... Beğ oğlu'nda Gelavani zokağında iki numroda iskân etmekde ve alafranka saat dokuzdan dörde kadar gelen ve gidenlere ameliyât-ı mezkûreyi icrâ eylemekde olub kendüsini görmek getürmek murâd idenler olur ise oradan sual itdirmeleri

(Mehmed Ârif)

Sayı: 99

Numro: 99 Cemaziyelevvel: 18 Sene: 1284 (Salı sabahleyin) Eylöl: 5 Eylöl
Efrenç: 17

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(99. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Aydın Vilâyeti Vâlisi Devletlü Sabri Paşa Hazretleri'ne tebdilen birinci rütbeden mecidi nişân-ı hümayûnu ihsân buyurulmuşdur

Arkadi vapuru denizden çıkarılmış ve Hanyada vâki ... limanına celb itdirilerek orada zât-ı hazret-i serdar-ı erkemi hâzır ve muteberân memleket müctemi olduğihalde lenkür endaz olmuş ve umumahali tarafından izhâr-ı meserret olunarak ediye-i deymüyet ömr satvet şehriyâri tekrar tekrar isâl bargah girdgah kılınmış olduğu ve ora sakatlanmış olan baş tarafı bâde'l-tâmir payitaht pişgâhına götürileceği vâsıl sâmiâ-ı memnuniyetsiz olmuştur ve vapur-ı mezkûr Hanya önünden geçerken hâzır bulunan bi'l-cümle ahali huzûrunda bu misillü korsanlık hizmetinden kurtıldığına teşekkürle beraber bir daha su-i hareketde bulunmayacağına istifâr eylemiş ve mikaddemki halinde pasaşı bulınanları dahi kendüsi götüreceğini taahhüd itmiştir.

Memâlik-i Şâhâne'de bulunan konsoloslar hakkında La Türkî Gazetesi'nin neşr eylediği bir bendin hülasâsıdır

Bazı muzır eski ahidnâmeler kuvvetiyle Memâlik-i Şâhâne'de ecnebi konsoloslarının su-i hareketlerinin tesiri herkese mâlumdur. Bunlar hükümet içinde bayağı hükümet makamlarında olduğu için konsolosluk memuriyetine herkes heves idiyor. Yedimize vâsıl olan bazı (99. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) resmi evrâka nazaran konsolosluk memuriyetini istek idenlerin kullandıkları hile ve desiseler ta'aaccüb olunacak derecelere varmıştır. Taşra ahâlisi buraları daha eyü bilürler. Bu misillü memurların ekserisi hidmet itdikleri devletin tebasından olmayub her biri bir hile ile tayin olunmuş ve tabiyyet-i şahaneden çıkub ecnebi tabiyetini kabul itmiş adamlardır bunlar ticâretle dahi meşgul olduklarından gerek doğrudan doğruya ahz ve itâ ile ve gerek âşâr iltizâmına hissedâr olarak bulındıkları memleketin masâlih-i dâhiliyesine

karışmakda ve bu cihetle bitarafılığı ve hakkaniyeti pek çok defa menâfilerine feda itmekdedirler. İşte bunlar kemâl-i hırs ve az ile kendülerinde bulunan ...sıfatını ticâret perdazlığına tebdil eylemekdedirler.

Böyle memuriyetleri medâr-ı menfaati bilen adamlardan nasıl iyülük memul olunur. Eski tebaadan oldıkları halde hükümete karşı tafra satmak isterler. Ecnebi bulındıkları halde tüccârından rakibleri olan ... incidirler. Buna bir misâl gösterelim. Herkes biliyorki taşralarda Fransa ve Almanyada olduğu yüzde on ve on beş olmayub belki yüzde otuz hesâbıyla olan muamele köylü ahaliyi harab itmekdedir. Fakat tebaadan bulunan muamele ci dahi en sonra saltanât-ı seniyyenin netice-i adâletine düşeceğini bildiğinden ecnebi himâyesine girmegi ister. Ve bu himâyeyi bulur bulmaz artık yangelüb ay ve gün hesâbına bakar. Sonra alacaklarının ilebildiğini onarılmadığı için (99. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) konsolosu hâzırdır. Ve konsolosu ise gelüb akceyi tahsil ider ve ücret tahsiliyesinde alır. Fakat bazen dahi muamele ci ecnebi himâyesine nâil olamadığı halde gider bir tercümân bulur. Bunlar dahi konsolosların maiyyetinde bulunan memurlar olub hisse-i maaşları yok isede elbiseler pek âlâ ve hatırları dahi sayılır. (mukâleme) muamele ci aman tercüman Beğ Efendi filanda şukadar alacağım var şunu himmet idüb tahsil idersiniz size yüzde yirmi beş var. Tercüman yüzde yirmi beşinin lakırdısımiolur yüzde elli virir iseniz tahsil iderim. Muamele ci pekisiz tahsil idin uyuşuruz. İşte böyle beynlerinde mukâvele itdikdensonra alacağın sendini bir ecnebi tebaasına havâle iderler. Ve tercüman dahi tahsiline mübâşeret eyler artık vay zavallı borclunun başına. Virdi ise ne âlâ virmedi ise veyâhud hükümet tahsil idemedi ise haydi İstanbul'da bulunan elçiye bir takrir ki hükümet-i mahaliye himâyetsizin alacağını tahsilde ihmâl idiyor. Elçi dahi Bâb-ı Âli'ye mürâcaat iderek ahidnâmeleri icrâ itdiriniz filan memur câhildir tebdil idiniz gibi bir takım şeyler söyler. İşte Devlet-i Aliyye'nin terakkiyâtına mâni olan şeylerin bir ve belki başlucası budur. Avrupa bunu ıslah itmedikce Devlet-i Aliyye'den ıslâhât istemeden ictinâb itmelidir.

İşbu Pazar günü Beğ oğlu'nda Büyük Cadde'de bir fırının ... tafra ve azamet olarak kemâl-i şiddet ve süratle birinin çocuğu hayvanın gayet ecelesinden kaçmak mümkün olamayub ayağının altında kalmış ve dünki Pazar irtesi sabahleyin teslim-i ruh itmiştir

Altıncı daire-i belediyenin her husûsa dikkatve ikdâmı meydanda iken böyle bi-perva ile galebelik yerde atı koşdıranlara kim aldıramamış bilinmez ki ... korkusundanmı veya protesto ... sendimidir

Hariciye

(Harb)

Bu hafta gelen Marsilya postasıyla aldığımız mektublar (99. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) geçenlerde Fransa Umûr-ı Hariciyesi Nezâreti tarafından memâlik-i ecnebiyyede bulunan Fransız elçilerine gönderilen müzâkere-yi umumiyyeye dair Paris politika erbâbının mütâlaatıyla dolu idi.

Bu mütâlaat kâffeten müzâkere-yi mezkûre üzerine neşr itdirdiğimiz mütâlaat-ı âcizânemizden uzak değildir.

Cümle Paris umûr-ı sinâsları bizimle beraber tasdik itmişler ki bu mezkûrenin hilâsa-i meali Fransa'nın Avusturya'yı sulh halinden ayırmağa olan gayretini ... ve bu babda şimdiye kadar itdirdiği ve daha itmek istediği fedâkârlıkları beyândan ibâretidir.

Zaten bu meslekin hilâfında bulunmak devlet-i müşâr-ileyhanın bi'l-istihkâk kazandığı (medeniyet babası) ünvanına mugâyir olmuş olur idi.

Ancak bu teminât ile beraber şu râsenide eyü biliyoruz ki muhâfaza-yı asayiş için fedakârlığın derece-yi nihâyesine Fransızlar vardılar. Hukuk dimilidir feda itdiler. Azamete bakmadılar bu uğurda vaz geçdiler. Ama karşularında bulunan Prusya dahi bu harekâtın sebebini bilemeyüb ısrar-ı tahammül fersandan gerü durmadı.

Bismark. Almanya'yı herc ve merc itdi. Napolyon sabr eyledi.

Bismark. (Mayn) Nehri'nin şimaline serbazene el atdı. Napolyon sesini çıkarmadı.

Bismark. Prag Muahdesi'ni işine nasıl gelür ise öyle ilân itdi nev'ummâ bozdu. Napolyon vesâyet hakkını sormadı.

Bismark. Cenubi Almanya ile etrâfa muzır ve hukuk-ı milliyi mahal-i muahedeler yaptı. Napolyon yine insâf ümidiyle susdu. Daha ne yapsun. Daha nasıl gavga çıkarmak istemediğine âleme inandırısun.

Lakin sulhcuyân âfâkı bi't-tabi karalandı. Zir ... okuduğımız ... Fransa feda itsün. Elbette eylemez. Öyle ise Moskov'un Tuna'yı ve Prusya'nın bütün cenubi Almanya'yı istilâ emellerini ki kâmilten muhâlif kanun ... nasıl çeker. Kangı yiğit var ki hakkaniyete muvâfık olmıyan su-i kasdleri menâ'a bi'l-fiil veya bi'l-vasita girişmesün.

Ve yeni halde ânâ yiğitimi dirler. Dimek ki (99. Sayı 3. Safa 1. Sütun) bir çarpendi gelür. Ve hemde gelmelidir. (Haddeyin inadin had tedib o göredir)

Habeş Mektubunun Mâbadı

Tudor'unen evvel habs itmiş olduğu Kıbtî patriki vardır. Mumâ-ileyh Habeş Kilisesi'nin dahi reis-i ruhâniyesi olduğundan Mısır Valisi Sudan'da açılan muhârebeden dolayı Tudor ile müzâkere-yi sulh itmek için anı memur itmiştir. Fakat Tudor ruhâni riyâseti dahi tanımadığından tezlil itmek efkârıyla patriki üç gün habs itdi isede kendü milletinden korkub çıkardı ve afv itdi patrikinin Mısır avdetinden sonra vali paşa Hazretlerinin fevka'l-gaye ikdâmı üzerine kurtıldı isede yolda soyılarak aç ve çıblak mütena'a vâsıl oldu.

Tudor vali paşa Hazretlerine bir mektub yazub kendüsini temize çıkardı ve güya abdallar hemen bin bir köyü talan etmek istediğinden oranın şeyhi buna mukâbil itmiş ve mumâ-ileyhi sâir envâ cerâim ile ithâm itmiş olduğundan abdallar hemen bin dahi vali paşanın hiddetinden korkarak kendini zehirleyüb telef olmuştur.

Tudor arkiku naibi ile dahi istişâre eylemek üzere davet itmiş olduğundan mumâ-ileyh dahi hedâyâ-yı vefîre ile Habeş'e geldiğinden Tudor bir bahane ile âniden habs itdi ve kırk beş gün mahbesde kaldıktan sonra vergüsünü iki kat iderek salıvirdisede mumâ-ileyh memleketine avdetinde isyân idüb hic bir şey virmedi.

Fransa İmparatoru dahi bazı hediyelerle Mösyö ... nâm bir zâtı Tudor'un nezdine göndermiş idi. Ve Tudor ... eyâleti üzerine yürümekte olduğundan mumâ-ileyh kendüsine refâkat itmiş. Lakin yolda Avrupa'ya avdete emr almış olduğundan Tudor'dan ruhsat almak için huzûruna çıkmak istemiş. Ve Tudor göremem deyu cevap virdiğinde mumâ-ileyh mahsusan bir mektub yazmış ve gitdikce düşman memleketinde (99. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) ilerülmekte bulındıkları cihetle sonra seyahat müşkil olacağından bir an evvel avdetine müsaade olunmasını rica itmiştir. Tudor bunun üzerine mumâ-ileyhi zincir ile bağlayın deyu emr idüb Habeş ordusu bir Fransız konsolosunun üniformasıyla esir tutulmasını görmek şerefine nail olmuştur. Ve yirmi beş gün o hâl üzere kalub Tudor'un hizmetinde bulunan Avrupalular Mösyö ... kaçmıyacağına kefil olduklarından zincirden kurtulmuş isede bir yere gidememiş ve Tudor tarafından Fransa İmparatoru'na bir mektub götüren Mösyö Bardel isminde birisi birkaç ay sonra imparatorun cevabının hâmil olarak geldiğinde Mösyö ... dahi ancak o vakit yirmi dört saat zarfında tedârikini görüb Habeş'den çıkmağa ruhsat almıştır.

İşte böyle Tudor Kıbtî patrikini ve Mısır ile Fransa elçilerini istediği gibi habs ittiğinden artık Avrupa kendüsine bir şey yapamaz zan itdi. Ve beyaz insanlara karşı olan husumetini icrâya kalkıştı. Mösyö ... nâm Protestan vaizi Avrupa'ya avdetinde yolu Tudor'un arduna tesâdüf ittiğinden merâsim riâyeti ifâ itmeği vazife ad idüb huzûruna çıkmağa ruhsat istedi. Tudor bunu görür görmez aşırı gazaba gelüb mumâ-ileyhi ve iki hidmetkârını döğmeğe emr itdi. Hidmetkârlar şiddet-i darbdan vefât itdiler ve Mösyö ... kurtulması dahi garâib Fakat andan berü mahbesde çürüyor. Mösyö Roztal isminde diğer bir Protestan vaizi dahi zircinbend olarak mahbese ilkâ olındı. Biraz müddetsonra İngiliz Konsolosu Mösyö Kamerun ve Habeş'de bulunan Avrupalılar Tudor'a hidmet idenlerden mâbada bütün mahbus oldılar ve dört seneden bir çekdikleri meşakkatlere nazaran hâlâ yaşamakta oldukları şâyân-ı taaccübdür. Biz dahi evvelâ Tudor'un ümerâsı önünde iltifât ile kabul olındıkdansonra ... kalasına nakl olındık ve on aydır ki zincir altında çürümekdeyiz ve ne olacağımızı bilmeyiz. İngiltere Devleti bizi halâs etmek için her dürlü vesâit-i müstehasınayı istimâl eyledi ve sayı ve gayreti dirîğ itmedi isede şimdiye (99. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) kadar hic bir şey kâr idemedi ve idemez. Tudor'un inadı yalnız kuvve-i cebriye ile mağlub olabiliyor. Beyaz insanlara ittiği zulm ve şekâvetin mücâzâtını göreceğini eğlemedikce bizi halâs itmez. Böyle bir adamın bir defa buğza geleceğinde ne yapacağını bilmez isede artık her şeyi ihtiyâr etmekdeyiz ve İngiltere'nin sevk ideceği askerden gayri ümidimiz kalmamıştır

Eylül'ün yedisinde hitâm olan hafta zarfında Fransa bankasında oniki buçuk milyon frank ve İngiltere bankasında üç yüz altmış dokuz bin yüz otuz aded lira fazla bulunmuştır

Avusturyada bulunan Almanların Almanya ile ittihâdlarını husule götürmek için bir cemiyet teşkil itmiş olduklarını gazeteler yazmışlardır. ... dukası dahi millet meclisini küşâd ittiği esnada şöyle söylemiştir.

(Prag Muahdesi'nde münderic Almanya'yı cenubi ve şimalinin ittihâdını husule getürmeğe kaviyyen say ideceğim gerek bin ve gerek ahalim bu ittihâda dahil olmak için her bir fedakârlığı ihtiyâr ideceğimize ve milletimizin terakkiyatını görmekle müşerref alacağımıza ve milletimizin muhâfaza-yı istiklâliyeti vazifemizin en birincisidir. Bu ittihâd mileli henüz meydana gelmemiş isede Almanya-yı cenubi hükümetlerinin Rusya ile akd itdikleri muahedeler sayesinde ve Prusya'nın usul-i askeriyesini kabul itdikleri cihetle pek çok ilerülemiştir ... payitahtı olan ...şifâret

şehrinde usul-i askeri hakkında Almanya-yı cenubi hükümdarları ittifak itmişlerdir. Gümrükce olan mevâdd hakkında dahi tecemmü idecek Mebusân Meclisi bütün Almanya'nın intihâb itdiği âzâdan mürekkeb bulunacaktır.

... Gazetesi Rusya'nın Avusturya hududuna asker sevk itmekde olduğına dair zuhur iden havadisi yalana çıkarmıştır.

Amiral Frago'nun zir-i kumandasında bulunub Petersburg'a gitmiş olan Amerika donanması (Korniştad) dan hareket itmiştir.

(99. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Bu himâyenin eskiden kaleme âlâim kraliyesi geçen seneki muhârebede Viyana'ya nakl olunmuş olduğundan bu defa alay ile yine bu himâyenin makarr-ı hükümeti olan (Prag) şehrine gönderilmiştir.

İlân

Köprü'den Silivri penâirine gidecek şirket-i hayriyye vapurlarının ilânı

İşbu şehr-i Eylül'ün altıncı ve yedinci Çarşamba ve Penşenbe günleri sekiz numrolu İstinye nâm vapur sabahleyin Köprü'den yolcu alarak doğru Silivri'ye gidecek ve Cuma irtesi sabahı andan avdet idecektir

Cuma günü dahi sabahleyin saat birde on numrolu Mirgün nâm vapur Köprü'den hareketle doğru Silivri'ye gidecek ve orada iki saat mikdârı aradansonra doğru Köprü'ye gidecektir

Vapur ...

10 guruh gidiş

10 guruh geliş

Devlet matbua-i mufahhamamızın Avrupa'ya karşı hukukunu bitarafâne muhâfaza iden ve gazetemiz vasıtasıyla tercüme idilen (Türkistan ve Avrupa) nâm risâle mukaddemce tab olunarak nazar-ı erbâb-ı vatana konulmuş idi. Tabiat-ı maslahat iktizâsından olarak ziyâdesiyle rağbet-i umumiyyeye mazhar olmuş olduğundan bir nüsha dahi kalmamak üzere fûruht olunmuş olmağla ve bu makûle âsâr-ı hayriyenin neşr ve ta'mimi mülk ve millete bir hizmet bulunmağla bu kere defa-i sâniye olarak basılmış ve iştirâsına halkca suhulet olmak üzere fiyatı üç guruşa tenzil idilerek mevâki-i müteaddede satılmakta bulunmuştur.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 100

Numro: 100 Cemaziyelevvel: 18 Sene: 1284 (Salı ahşamı) Eylül: 5 Eylül Efrenci 17

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecektir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(100. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Ziraat dersleri küşâdına dair zât-ı fehâmet-simât vekâlet-penâhiye takdim kılınan layihanın mâbadı

(Fasl-ı Sâni)

(Ziraat dersleri ihtârının mukaddimesi)

Memâlik-i Şâhâne arazisi dünyanın münbit ve âlâ mevkii ise Avrupalular bu arazi-i vâsiadan mürur itdiklerinde ya gayr-i mezru veya bilâ-kayd ve kâide zer olunmuş olduğunu görüp teessûf iderler. Daha birkaç sene akdem İsviçre'nin ve Almanya'nın ve sair yerlerin birkaç sene evvel hâli olan arsalarının şimdiye kadar mahsuldâr olmuş olduğunu gören Osmanlıların sine çok âlâm ve teessûf olmamak ihtimâlleri yokdur.

Memâlik-i Osmaniyye'de evvela bir dershânenin lüzumu inkâr olunamaz isede bunu deruhde idecek adamın bizzat toprakla iştigâli kendüsine ayb sunmak derecesinde büyük olmaması lâzım geldiğinden ihtâra ictisâr olınan dershâneye devam idecek şâkirdân fukara çocuklarından intihâb ve mektebden çıkdıklarında ya miri çiftliklerinde istihdâm veyâhud ashâb-ı mülk nezdinde tayin olunmalı derler. Fünun-ı ziraatin nazariyâtını tahsil iden ve numûne olacak ziraathânelerden çıkan şâkirdân dahi kezâlik devlet dairelerinde istihdâm olınabiliyor.

(100. sayı 1. Sayfa 2. Sütun) Mektebde derslerden başka kâide ile gayrete ve her şeyi saatinde icrâ itmeğe çocukları alısdırmaları lâzımdır bu mektebden çıkanlar iş veya memuriyetlerinde gerek âmire ve gerek memure mühim olan tehallûf ve tekâsilden âzâde ve lisân-ı mâderzâdelerine ve hesaba ve ziraatin nazariyât ve ameliyâtına azçok aşına bulmacaklarından muhâberâta ve muhâsebâta ve nezârete dahi muktedir olurlar.

(Mütâlaat)

Bi't-tecrûbe ile görülmüştür ki (1) arzın mahsulâtı ziyâdesiyle artırılabilir (2) mahsul çıkan yerlerde mahsulâtı nakli daha kolay alacak mesnu'ata tebdil olunarak ücret-i nakliye ziyâdesiyle azalır (3) bakâyânın telef olmayub kullanılması dahi medâr-ı servet olur (4) bazı nebâtâta mahsus olan arz fûnun kimyoya ve tabiyye usulince diğerine dahi münâsib hâle getirilebilir.

(5) Malifatura yani eşya-yı sâire imrâlâtında icrâ olunan usulün ziraatde dahi istimâli amele masrafını taklil ider.

(6) Hâricden müntehab nebâtât ve hububât getirülüb şimdiki bulunan aşağı veya bozuk nebâtât ve hububât yeniden tebdil ve ıslâh olunur. (7) Amele makûlesinin ahvâli bazı tedâbir-i sâibe ile ve mekulât ve meşrubâtlarının ve hayvanlarını artacak yollarının ıslâhıyla pek çok terakki ider. (8) Sinaat dahi (100. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) zuhur edecek havâyic-i cedideyi ilmâl ider.

İşte ziraat dersihânesinin maddeten öğredeceği şeyler bunlardan ibâret olacaktıdır.

Bu misillü inşaat-ı hayriyyeyi tesis iden zevât-ı fehâm vatanlarına hakikaten bir hidmet-i hasene ifâsıyla müftehir olabiliyorlar

Vâridât-ı devletin tezyidi mahsulâtın tezyidine bu dahi ziraatin mahâretine merbutdur. Ashâb-ı servet sarf ideceği sermâyeden kâr ideceğinden emin olmadıkça çiftlik mübâyaa itmez. Fakat çiftlik idaresi için eyü memurlara muhtâcdır. Devlet dahi arazi-i miriyyeden istihdâm etmek için her dürlü ameliyâtın nazariyât ile tatbikine muktedir memurlar ister. Ve bunlar ancak mekteb sayesinde çıkar.

İnsani adetten ziyâde işe sevk iden tamâ olub bunların rekâbetiyle terakkiyât-ı milliye hâsıl olur. İhtâr olunan meccânen ziraat mektebi devlet tarafından tesisi güç olmak şöyle dursun taraf-ı hükümetde cüzü muavenet olındığı halde ve ameliyat için arazi gösterildiği takdirde ahâd nâsdan biri bile ihdâs idebilir.

(100. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) **Bazı Mütâlaat**

Avrupa'nın hâli şimdiki halde en ziyâde bozuk gibidir. Fakat dikkat olınsa bozukluğun esbâbı kâffeten hırs ve tamâ ve şân ve azamet maddeleridir.

Bazı ahvalin umumi halde bulunması mucib-i menfaattır. Velevki muzır bir hâl olsun.

İşte bunun için bu hırs ve azamet mevâdın dahi büyücek olan veyâhud nasılsa büyük sayılanların kâffesinde bulunuşu karışıklıktan mazeret göreceklere bi'l-aks istifâde ümidi bile virilebiliyor.

Gelelim devletlere.

Moskov'un ötedenberü efkârı şark imparatorluğu değilmi. Ve bu babda mâni olan düvel-i sâirenin kendüsini okadar büyütmemek ve nüfuzunu bu sûretle bütün devletlerden balater itdirmemek amel ... değilmi. Şübhesiz.

Fransa'nın murâdı ve Avrupada birinci nüfuz sahibi olmak ve mülkü yine bu ittisaade kalarak veyâhud Almanyadan biraz yer ile Belçika ilkâsı katılarak bütün âlemin sınâyi fûnunca mercii bulunmak. Bunu men iden nedir. İngiltere'nin rekâbeti ve düvel-i sâirenin Birinci Napolyon hatırası ve ale'l-umum herkesin Fransız milletine adem-i emniyetidir.

Prusya'nın maksudu. Bütün Almanya İmparatorluğu veyâhud daha iderüde (vasat imparatorluğu) ünvanını kazanmak ve kezâlik hasbe'l-mevki ve hasbe'l-nüfuz-mürâcaatgâh âlem olmak. İngiliz'in merâmı. Asayiş üzre bulunmasını ve Avrupa bir meclis hükmünde olub ve her maslahatda silaha yapışılmayub kendüsiyle o maslahat kime âid ise o devlet beyinde işlere karar virilmesi ve tekdir kime mukteza ise kendi vasıtasıyla olunması ve anında derhal itaate mecbur bulunması.

İşte dikkat itmeliki bu emeller kâmilten birdir. Sade Moskov ile Prusya'nınki birbirini mütehâmil ve diğerlerinden her birinki diğerinin ehass âmâlini muhalledir.

Âmâl-i meşruhanın bir kolunda. Madde zarar görececek kimlerdir. Şimdi anları sayalım. Ve ne sûretle göreceklerini ve bu iştirâk-i âmâl münâsebetiyle işlerine hâle girmekde olduğunu nakl idelim.

(Mâbadı ilerüde)

(100. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) **İlân**

Sâbıklarına ilâve olarak edeba-yı osmaniyyenin âsâr-ı nefise müntehabasını câmi bu defa tertib ve tab olunan Letâif-i İnşâ nâm mecmua fiyat-ı sabıkasından dört guruş tenzil olunarak beher nüshası altı guruşa Bağçe Kapusu'nda tenbakücü acemin ve sahaflarda Kasım Paşalı Mehmed Efendi'nin dükkânlarıyla Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye matbaasında satılmakda bulunmuşdur.

İşbu mecmua ile bir kere tertib ve neşr olunacak olmağla asrımız erbâb-ı kaleminin her vechile ianesi sâhib-i mecmua tarafından ricâ ve iltimâs olunur.

Köprü'den Silivri penâirine gidecek şirket-i hayriyye vapurlarının ilânı

İşbu şehir-i Eylül'ün altıncı ve yedinci Çarşamba ve Penşenbe günleri sekiz numrolu İstinye nâm vapur sabahleyin Köprü'den yolcu alarak doğru Silivri'ye gidecek ve Cuma irtesi sabahı andan avdet idecektir

Cuma günü dahi sabahleyin saat birde on numrolu Mirgün nâm vapur Köprü'den hareketle doğru Silivri'ye gidecek ve orada iki saat mikdârı aradansonra doğru Köprü'ye gidecektir

Vapur ...

10 guruş gidiş

10 guruş geliş

(Mehmed Ârif)

Sayı: 101

Numro: 101 Cemaziyelevvel: 19 Sene: 1284 (Çarşamba sabahleyin) Eylül: 6 Eylül
Efrenci: 18

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(101. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Telgraf**

Paris 21 Eylül

Yunan Kralı'nın Yunanistan'a bir daha gelmiyeceğine dair şüyû bulunan havâdisi ... payitahtı olan ... vürud iden bir telgraf çevridiyor.

Kezâ

Avusturya Baş Vekili Mösyö ... Avusturyada kâin Moravya'nın makarr-ı hükümeti olan ... şehri Şehremini'ne cevaben irâd eylediği nutukda asayişin devamı hakkında şübhe bile caiz olmadığını söylemiştir. Mumâ-ileyh Mösyö ... murassa mecidi nişân-ı zîşânı itâ buyurulmuştur.

İmparator Napolyon'un yakında Berlin'e gideceği şeyû bulmuş isede ... ihtimâlden baid görmüştür. Rusya İmparatoru'nun nâmizac olduğu Paris borsasında söylenilmiş isede Petersburg'dan Eylül on altı tarihiyle gelen bir telgrafa nazaran imparatorun keyifsiz olmadığı ve Eylül'ün yirmi beşine kadar Petersburg'a avdet ideceği anlaşılmıştır.

Dâhiliyye**Girid****Kaniye fi 31 Ağustos**

Cezire üzerinde bulunan eşkıyâ-yı ecnebiye kendi zihinlerde vücud virdikleri hayal-i mahalin sûret-i bezir (101. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) husul olamayacağını ve işâline dâmen zenn-i iştigâl oldukları ateş-i fesad ile ... rüzgar-ı kaza olan چراغ-ı ikbâllerini Fûruzan itmek memul baid'ül-husulünde iken murg-ı kaknus gibi kendi bakdıkları ateş ile nicelerinin canları suzân ve ... hiz ... nâire-i hüsrân olduğu misillü gerü kalanlar dahi anlara peyrev olacağını artık derek ve teyakkun itdiklerinden öyle bir

takım âmâl devrâ devr ile telef-i nefis itmekden ise henüz nakd-i can elde iken geldikleri yere nakl-i meta' siklet itmek sûretini evveli ve râci görüb şu aralık ricat kahkara ile takım takım Yunanistan'a sıvışmakdalar hatta geçende garik-i bahr-i adem olan Arkadi vapurunun en sonraki seferinde rüesâ-yı eşkıyâ-yı merkûmeden kapudan Dimitrikar nâm şahıs üçyüz nefer Yunanlı ile vapur-ı mezkûre binüb kaçmak istemişler isede vapur kapudan böyle eli ayağı tutar eşkıyânın iâdesine mezun olmadığından vapura almakdan imtinâ itmesiyle beynlerinde nizâ' vukuubularak vapur taifesinden iki neferi katl ve idâm eyledikleri ve muahharân gelen ... nâm diğer Yunan vapuruna râkiben Yunanistan'a gittikleri bu defa alınan ihbâr-ı müsevvekadandır.

Çokdanberü Hanyadan Kandiye'ye eşkıyâ postasını nakl itmekde olan bir Hıristiyan hâmil olduğu evrak ile beraber bu kere asker-i muvazzaf tarafından ahz ve girift (101. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) olarak hükûmete teslim edilmiş ve tedkikât-ı insintâkıyyesi icrâ olunmakda bulunmuşdur evrak-ı mezkûre neye dâir idüğüne henüz matla' olamadım isede merkûmun tutulmasıyla beraber Saadetlü Reşid Paşa Hazretleri tarafından derhal Hanya'ya bir vapur-ı mahsus gönderilmiş olduğundan herkes buna nazar-ı ehemmiyetle bakmaktadır bu defa ... tarafından vukuubulan muhâberede eşkıyâdan on sekiz nefer telef otuz iki mecruh olduğu ve Asâkir-i Şâhâne'den cerihadâr olan yalnız bir neferden başka bir sakatlık vukubulmadığı istihbâr olunmuşdur ve işbu muhâberede bulunan bakıyetü's-süyuf olan eşkıyâ fena halde münhezim ve perişân olmuştur

Arkadi vapurunun garkı hakkında Kandiye'li Arafetlü Rahmi Efendi'nin inşâd eylediği kıta-i ra'na ve tarih garâdır

Kıta

Arkadi vapuruna İzzeddin
Ayarum ili'de çatdı ta ki
Beş saat harb ve kıtâl eyliyerek
Haylitop üstüne atdı ta ki
Döndirüb çerhanı bahr-ı ademe
Almağdıkkide tatdı ta ki
Bunun öyle aradanyok oluşu
Ne safâdellere katdı ta ki

Der gibi Rahmi Didim tariheyn
Arkadi vapuru batdı ta ki
Yunan lisanında Arkadi nutku zâl-ı mu'acceme iledir
Binâenâleyh tarih mısra'ında olvechile irâd olındı

(Trabzon'dan Aldığımız Kâğıddır)

Buralarca umum ahalinin kemâl-i istirâhatinden başka havâdis yok gibidir. Vâli-i vilâyet Devletlü Muhlis Paşa Hazretlerinin esr-i ikdâm ve gayret ve semere-i dirâyet ve fetâneti olarak vilâyetimiz birinci derecedeki vilâyâtdan olmak üzeredir.

(101. sayı 2. Safa 2. Sütun) Müşâr-ileyh Hazretlerinin buralarda iz-kadim hüsn-i şöhrleri olduğına ve Suriye taraflarındaki ücret-i nâfia ve haseneleri aks eylemiş bulunduğuna binâen umum ahali daha teşriflerinden akdem şehir-i âyin itmek derecelerinde izhâr-ı mesâr ve memnuniyet itmişler ve şimdiki adalet ve gayretlerinden ziyâdesiyle mesrur ve hoşnud bulunmuşlardır.

Âsâr-ı Bosna senin sâbıkadan ziyâde bahalu sanılmış ve satılmakda bulunmuşdur. Gazetemiz dahi yakında zuhur idecek ve galiba muharreyn-i mahsusadan başka hüsn-i salika cihetle nâdirü'l-emsâl zevâtdan olan mektubu Beğ Efendi dahi idare-i tahririyyesine yardım buyuracaklardır.

Mukaddemki konsolosların tavrı tahammül olunmıyacak bir halde iken vali paşa Hazretlerinin himmetlerinin himmetleriyle müdâhale altı gide gide bütün bütün çekecekleri gibi görünüyor.

Basmahâne levâzımı günden güne tedârik olunmakda ve İstanbul'da (Mühendisyan) nâm zâtın yeni yaptığı hurufdan dahi döğdirilüb götürileceği işidilmekdedir.

Hariciye

Londradan Eylül 10 tarihiyle yazılan bir mektubun mealidir

Dersaadet sâbık İngiliz Sefiri Lord Lanış Paris'e sefir tayin olındığı cihetle ... gidüb kraliçenin huzûruna çıkmışdır. Sefir-i mumâ-ileyhin tebdilinden dolayı İngiltere'nin şarkca olan politikası yine değişmediğinden gerek Paris'de ve gerek İstanbul'da zâhir adem-i müdâhale mesleki terk olunmıyacaktır. Şu (zâhiren) lafzını izah idelim. İngiliz vükelâsından ve parlamento âzâsından çokları İngiltere'nin bu mesleğini beğenmediklerinden yine kendü hâl ve şanına muvâfık sûretde İngiliz

politikasının nâseyrini arzu itmekdedirler hatta bu mesleğin devamını bu cihetle muzır bile ad idiyor. Çünkü sâir devletler artık İngiltereyi hic birine koyub kendü efkârlarını yürütmek efkârında bulunuyorlar.

Ve buna İmparator Napolyon'un Avusturya İmparatoru'yla eylediği mülâkatdan avdetinde İstanbul'daki sinâretine bazı yeni talimât gönderdiğini delil getürüyorlar. İşte bunun için İngiltere'nin adem-i müdâhalesi zâhiren olup sırası düşdükce Devlet-i Aliyye'nin hukuk ve istiklâliyetini muhâfaza için alenen müdâhale ider. İngiltere sâbık Baş Vekili müteveffa Lord Palmerston'un şark hakkında maydana çıkardığı politika terk olunmıyacaktır.

(101. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) Viyanada tab ve teşmil olunan ... gazetesinin neşr eylediği bir bendin tercümesidir

Rusya İmparatoru'nun Paris'e gitmesi Rusya Devleti'nin arzu eylediği ittifâk ve ittihâdın husuleti intâc itmediği ahvâl-i hâzıra ile teybin eylemişdir zira zât-ı şahanenin seyahati mesele-yi şarkiye hakkında Fransa ve İngiltere ve Avusturya devletlerinin ittifâkını hâsıl itmiş ve muahharân Salzburg'daki mülâkat şu ittifâkı bir katdahi tekid eylemiş olduğu halde Rusya ile Fransa beyninde şimdiki halde âsâr-ı bürûdet-i tezâyid eylemeğe başlamışdır düvel-i müşâr-ileyhimin beyninde virilen işbu kararın saltanât-ı seniyye-i sekine-i irâd idecek esbâbını istihsâl eylemek arzusunda bulunan ve geçen Nisan ayında İngiltere Devleti'nden başka sâir düvel-i muazzamaya kendi efkârına uymak derecesine götürmüş olan Rusya Devleti aleyhinde olacağı şek ve şübheden vârestedir şurası baîs-i istigrabdır ki Rusya'nın şu meslekine Mösyö ... dahi temessük idüb Kanun-ı Sâni'nin biri tarihiyle muvarrah olan nâmeyi yazmışidi hele Moskov kasabasında teşekkül iden Slav Kongresi Avusturya Devleti'yle müşâr-ileyh Mösyö ... gösterdiği emniyetin saline baîs oldu çünkü bu kongre üzerine Avusturya'nın zir-i hükümetinde oldu ve her yerde Slav milletinin heyet-i vâcideye girmek efkâr ve arzusu zuhura geldi şu hâl Avusturya için nice nice mahalin azmiyyeyi mucib oluyor bunun için Avusturya ve kuvvetini şu efkârın ilerülmemesine ve kuvveden fiile gelememesine sarf itmelidir.

Avusturya'nın ıslâhât-ı dâhiliyesine ve Avrupaca olan nüfuz ve haysiyetine şimdiki halde düşman görinen yalnız Rusya Devleti'dir Avusturya'nın bundan ziyade göçilüb zaifanesi ne Prusya ile Almanya ve nede Fransa'nın menâfiine muvâfık değildir.

Mamafih her nekadar Prusya ile Avusturya beyrinde revâbit --- kemâlde değil ve Prusya ile Rusya beyrinde ittifâka yakın birtakım münâsebât-ı dostkârâne görünmekte blnmiş isede şimdiki halde Avusturya'nın hâl-i hâzırında bulındırmak için sarf-ı nakdine-i himmet ve gayret iden Fransa Devleti'dir

(101. sayı 3. Sayfa 2. Sütun) ... Gazetesi bend-i âtiyi neşr itmiştir

Bir müddetdenberü Paris şehrinde ikâmet üzre bulunan Siam hükümdarı hasbe'l- memuriye Fransa hükümetiyle itmâm-ı maslahat itmiş olmalarıyla bu kere şehir-i mezkûrdan kıyâm ve hareket ve Siam tahtikâhı olan (Bankok) şehrine müteveccihân azimet itmişlerdir. Süferâ-yı merkûmenin başluca memuriyetleri Siam hükümetiyle Kamboc hükümet-i cedidesinin beynlerini fâsıl olacak olan hududun müceddeden kat ve tayinine istihsâl müsaade itmekden ibâret bulunmuşdur memurin-i mezkûrenin gerek Fransadan ve gerek Fransada gördikleri ikrâm ve riâyetden memnun ve hoşnud olmuş olmalarıyla bunların cümlesi daima hatır nişânları olacağı derkârdır.

Fransa İmparatoru Hazretleri süferâ-yı mumâ-ileyhimi geçen mâh-ı Mayıs'ın on ikinci günü mahsusân nezdine celb ve kabul itmiş ve Hariciye Nazırı Marki Mötye cenâbları dahi ... münakd mukâvelenâmeye vaz imza olunmazdan akdem icrâ idilen mukâlemâtta Fransa'nın ziyade ... ve müttefik huluskârı olan muntehâ-yı şark devletlerinden müşâr-ileyhima Siam hükümeti hakkında ibrâz measer hayr-i hevâhiye himmet eylemiştir. Süferâ-yı mumâ-ileyhim mah-ı Ağustos'un on sekizinci günü Marsilya limanında vapur süvâr hareket olmak üzre liman-ı mezkûr gider iken esna-yı rahda ... mevkiinde kâin ... Sarayı'nda Mösyö ... nâm zâta ifâ-yı resm-i vedâ itmeleri için bir müddetcek tevekkif ve karara rağbet itmişlerdir çünkü mumâ-ileyh Mösyö ... Siam hükümeti nezdinde Fransa'nın sefir-i murahhası olduğu hengâmda (1856) tarihiyle devleteyn-i Fransa ve Siam hükümetleri arasında âlâil ve dâdiye ve ticariyyenin husulüne bâdi olan ittifâknâmeyi imzalamışidi. İşbu vedâ vizitesi Siam hükümetinin Paris konsolosu Mösyö ... vasıtasıyla vukua gelmiştir ki konsolos-ı mumâ-ileyh süferâ-yı mezkûreye Fransada müddet-i medide-yi ikâmetlerinde ifâ-yı fariza-i muavenetkârîde tecviz-i kusur itmemiştir. Süferâ-yı mumâ-ileyhimin Mısır tarikiyle memleketlerine avdet idecekleri müntezardır.

(Vekâyi-i Mısriyye)

(101. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) **İlân**

Devlet matbua-i mufahhamamızın Avrupa'ya karşı hukukunu bitarafâne muhâfaza iden ve gazetemiz vasıtasıyla tercüme idilen (Türkistan ve Avrupa) nâm risâle mukaddemce tab olunarak nazar-ı erbâb-ı vatana konılmış idi. Tabiat-ı maslahat iktizâsından olarak ziyâdesiyle rağbet-i umumiyye mazhar olmuş olduğundan bir nüsha dahi kalmamak üzere fûruht olunmuş olmağla ve bu makûle âsâr-ı hayriyenin neşr ve ta'mimi mülk ve millete bir hizmet bulunmağla bu kere defa-i sâniye olarak basılmış ve iştirâsına halkca suhulet olmak üzere fiyatı üç guruşa tenzil edilerek mevâki-i müteaddede satılmakda bulunmuştur.

Köprü'den Silivri penâirine gidecek şirket-i hayriyye vapurlarının ilânı

İşbu şehir-i Eylül'ün altıncı ve yedinci Çarşamba ve Penşenbe günleri sekiz numrolu İstinye nâm vapur sabahleyin Köprü'den yolcu alarak doğru Silivri'ye gidecek ve Cuma irtesi sabahı andan avdet idecektir

Cuma günü dahi sabahleyin saat birde on numrolu Mirgün nâm vapur Köprü'den hareketle doğru Silivri'ye gidecek ve orada iki saat mikdârı aradansonra doğru Köprü'ye gidecektir

Vapur ...

10 guruş gidiş

10 guruş geliş

(Mehmed Ârif)

Sayı: 102

Numro: 102 Cemaziyelevvel:19 Sene: 1284 (Çarşamba ahşamı) Eylöl:6 Eylöl
Efrenci: 18

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(102. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Telgraf**

Paris Fi 16 Eylöl

Flemenk Kralı'nın Mebusân Meclisi'ni küşâdından askerini tezyid ideceğini ve Belçika Devleti'yle olan münâsebâtı sûret-i dostânede bulunduğunu beyân eylediği Flemenk payitahtı olan (Laha) şehrinden vürud iden telgraf mealinden müstefâd olmuştur.

Paris Fi 17 Eylöl

Fransa'nın Umûr-ı Maliyesi Vekili Mösyö ... müteveffa Mösyö ... nâmına ... şehrinde ... tabir olunan taşdan masnû bir resm inşâsı münâsebetiyle irâd eylediği nutkdan Fransa Devleti'nin bütün say ve âmâli ve imparatorun dahi politikası asayişin muhâfazasına münhasır bulunduğunu beyân eylemiştir.

Dâhiliyye

(Vükelâ-yı Devlet-i Osmaniyye)

Ünvanlı Avrupa gazetesinde görülen bendin tercümesidir

Devlet-i Osmaniyye kabinesinin zimâm-ı idâresi diplomatlık yani politika umûrunda kesb-i mahâret itmiş zevât-ı (102. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) kirâmın elindedir.

Türkistan Avrupa'nın ticâretce en elverişli sevâhili ve memâlikinden ibâret ve bu sebeble âcâneb ile muahedeye ve hüsn-i ihtilâta âid masâlih-i azm-ı mehâm devletdir

Bu sebeble umûr-ı mülkiye ikinci dereceye kalarak politika daima takdim itmekde ve en büyük memuriyetler diplomatlara yani eslene-i ecnebiye ve usul ve mua'hedât-ı devliye âşına bulınanlara teslim idilmektedir.

Devlet-i Osmaniyye'nin esas umûru olanbu kolda iki zât yetişmiştir ki mâlumât-ı zabtiye ve cezire-i halkıyyelerinden mâbada defaat ile sefâretlerde ve politikaca mühim

memuriyetlerde ve mecâlis-i devliyede bulunarak devletlerce masâlihde her biri teferrüd ve sine-i haysiyetleri her devletin nişâne-i tahsin ve takdiriyle tezyin eylemiştir.

Bunlardan biri olan makam-ı sadâret-uzmâda bulunan Fehâmetlü Devletlü Ali Paşa Hazretleri ve diğeri Umûr-ı Hariciye Nâzırı Ebbebetlü Devletlü Fuad Paşa hazretlerdir.

Zevât-ı müşâr-ileyha hazaratının her bir umûr-ı mülkiyede dahi pek çok defa bulunmuşlar ve hatta Ebbebetlü Devletlü Fuad Paşa Hazretleri hidmet-i askeriyede dahi bulunmuştır

(mâbadı önümüzdeki nüshada)

Tırhala Yenişehir'den 16 Ağustos tarihiyle manzume-i efkâra yazılan bir mektubun hülâsasıdır

Yedi sekiz aydanberü memuriyet iktizâsınca Yunan hududu (102. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) gözlemekde olduğundan bu müddet içinde ahz eylediğim mâlumâtımı beyâna müsâraat iderim. Şöyle ki Yunanistan'da tertib olunan yüz nefere kadar eşkıyâ bulunanları teşkil ve Memâlik-i Şâhâne'ye tecâvüz ile Asâkir-i Şâhâne karagollarına görünmeğe cüret idememekde iselerde bir balkandan diğerk balkana geçerek fırsat buldıkları halde niyât-ı habiselerinin icrâsıyla ahalice envâ hasarâtı mucib olmaktadırlar. Ve zaten hududlarda bulunan karyeler sekinesi ekseri fâsidü'l-fakr adamlar olduklarından bu karışıklıkları desise iderek familyalarını toplayub Yunan'a çekilmişler. Ve ahali-i sâdika yalnız kalub ve eşkıyânın sarkındılığına dayanamayub Memâlik-i Şâhâne'nin içerü tarafına sıkışmışlar. Ve hududda bulunan karyeler hemenboş kalmış gibidir. Şu eşkıyâ güruhu Rum mezhebinden oldukları halde bunların envâ tazyikât icrâ eyledikleri yine o mezhebde bulunanlar olduğu mucib taaccüb olduğundan her nekadar bu esrara vukufa çalışdım isede işitdiğim tevâtürlerin beyânıyla iktifâ iderim. Eşkıyâ-yı merkûmenin kâffe-i masârıfları Yunan komiteleri tarafından itâ olndığı halde Girid Ceziresinde cüret itdikleri efkâr-ı habiselerini burada ahaliye yutdıramadıklarından sûret-i cebriyeye kalkışmışlardır. Şimdilerde Asâkir-i Şâhâne'nin gayret ve ikdâmıyla eşkıyâ tarumâr olmuş isede bu tarafları tekrar şinletmek ve eşkıyâya adetden bir sed çekmek ile beraber vâridât-ı devletin kırk elli bin liradan ziyâde terakki itmesine dair bazı mütâlaatın beyânına icrâ kılınur.

Tırhala'nın yalnız ovası gayet münbitdir. Fakat nısfdan ziyâde hâli kalmıştır. Ahalinin ekserisi Rum olması buralarda zuhura gelen uygınsızlıkların başluca sebebi

sayılsa sezâdır. Ve bunların ekserisi şimdi Yunan’a geçmiş olduklarından gerek avdet idenler ve gerek gerü kalanlar için ovâlârdan yer gösterilüb dağlardan indirilse ve dağlara dahi Anadolu’nun fukara çiftçileri ve âle’l-husûs muhâcirin çerâkese bu taraflara nakl itdirilecek dağlarda bulunan köylerde iskân itdirilse bir dahi Yunan eşkıyâsının hudud hakkaniye (102. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) tecâvûze cüret idemiyeceği ve itse bile pek kolay tard ve te’tib olacağı ve âsâyış hâlin iâde kılınacağından hazine-i celileye menfaat-i kesire hâsıl olacağı gibi ovada dahi hâli yer kalmıyacağı derkârdır. Tırhalada emlâk-ı hümayûn nâmıyla elli dört adet çiftlik bulunub senevi on beş on altı bin liraya icâre virilmekte ve mültezimler mârifetiyle idâre olunmaktadır. Bu sene dahi ekmekci başı ... mezkûr çiftliklerin beş seneliğini yetmiş beş bin liraya iltizâm itmiştir.

Mezkûr elli dört kıta çiftliklerde akıllı altı bin familya çiftci barınabileceğinden ve hâsılatın üçde ikisi çiftçilere râci bulunacağından ve burada ise Anadolu’da bazen vukuubulduğu gibi rast gelen istediği muamele yi idemiyeceğinden çiftci celbinde su’ubet dahi çekilmez.

İşte bu hâlisâne olan ifâdemın icrâsının mümkün olup olmadığı hakkında Bab-ı Âli’nin nazar-ı dikkatini celbi derim.

Ziraat Mekteblerinin Ahaliye Olan Menfaatleri

(1) Evvela Memâlik-i Şahane’nin her tarafından tecemmü iden şâkirdân ziraatce olan makine ve âlâta ıtlâ idüb memleketlerine avdetlerinde malumâtlarını vatandaşlarına sarf itdiğinden başka bir takım adamlara dahi talim veyâhud ameliyesini olsun bazıları taklid idüb bir mekteb-i umum memlekete ders virmekte olur.

Sâniyen şâkirdân gerek devlet ve gerek ashab-ı mülk ve serveti nezdinde memuren istihdâm kılındıklarında sâirlerine hâhiş gelüb maarif ilerüler. (2) Ve böylece müstâ’di memurlar gittkce artub memleketlerine büyük hizmetler idebiliyorlar.

Devlete Olan Menfaati

(1) Devlet bir defa ziraathânenin küşâdına lâzım olacak akçeyi itâ itdikdensonra yed-i tasarrufunda numûne olacak bir manifatura mesâbesinde çiftliğe mâlik olacağından irâd dahi alabiliyor. (2) Devlet ziraathânesinden herkese üç yüz fiyatla makineler satılabiliyor ve usul-i istimâliyesi dahi alana öğretiliyor. (102. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) (3) İstenilen mahallere ziraathânenen memurlar gönderilebiliyor. (4) Beyâna hâcet olmadığı üzre vâridâtı elli ... artar.

Şâkirdâna Olan Menfaati

(1) Ziraathâne tahsil itdikleri sanâyî sayesinde hic bir vakit fakir çıkmazlar.

(2) Ova ziyâde mahsul ekebilecek yerleri (3) ve en âlâ makineler istimâlini (4) bazı masnûatın emr-i ikbâlîni (5) üç yüz ve lezzetlü makulât tedârikini (6) yerden çıkan mahsulün mahallinde enfa' sûretde tüccara müteallik eşyaya tebdilini (7) hatvanat beslemek usulünü (8) hayvanata kuvvet virecek ve hastalıktan men idecek tedbirleri (9) az çalışmakla çok mahsul almak kâidelerini tahsil ve üç senede bunları öğrenüb istikballerini temin iderler. Ve say ve gayretde diğerlerine tefavvuk idenlere ziraathânenin mahsulât ve tetimm'atdan mükâfaten ihsânlar dahi virilebiliyor.

Şâkirdânın adedi birinci senede yüzden başlayub üç yüze kadar iblâğ olunur.

Mektebe ber-vech-i âti bir nizâm dahi vaz olunur.

(Birinci Bend)

Şâkirdan ... itmiş olmamalı ve on sekiz yaşından aşağı olmamalı. (2) Eyalet hükümetinden veyâhud muteber zevâtdan bir şehâdetnâme-yi hâmil bulunmalı. (3) İltimâs ile kabul olunabilecek şâkirdân biraz okuyub yazmağa âşinâ bulunmalıdır. (4) Vücuda her dürlü hastalıktan sâlim bulunmalı ve (5) devletce hic mahkûm veya bir mücâzâta dûçâr bulunmuş olmamalıdır.

(İkinci Bend)

Ziraathânenin mahsus-ı hayvanat ve lazım olan eşyası bulunmalıdır

Kitab ve makineler ve âlât ve hububât ve ... numûne olacak inşaat ve sâire için beşyüz lira elzemdir. Gerek ders ve muallim masrafı ve gerek masârıfı sâire olarak senevî üç nefer şâkirdân için bin altı yüz yirmi ve üçyüz için dört bin yüz altmış lira kâfi olur. Ve mekteb bütün bütün yeniden yapılmak lazım gelse yirmi bin lira ile meydana gelür.

(102. sayı 3. Sayfa 2. Sütun) (Üçüncü Bend)

Her çiftlik irâd dahi vireceği bedihidir. Ve ziraathâne dahi bu makûleden olub devlet birinci senede virdikdensonra çiftlikden hâsıl olacak irâd ile senevî masârıfı kapadılarak bakıyesi dahi hazine-i celileye gider.

(Dördüncü Bend)

Ziraathânenin muhâsebesinin ve umûr-ı sâiresinin nezâretine memur bulunmak üzere bir meclis-i idare tayin olındıktanbaşka devlet tarafından iktizâ-yı halde müfettişler dahi tahsis kılınur.

(Beşinci Bend)

Bir müdir ve iktizâ itdiği kadar muallimler ve memurlar tayin olunur.

(Altıncı Bend)

Ziraathânede bir defter küşâd olunub taşradan memurlar istenildiği halde orada kayd olunur ve şâkirdâna şehâdetnâmeler virilür.

(Yedinci Bend)

Ziraathâneye duhul ve dersleri istimâ ve ameliyatı temâşâ itmeğe herkes mezun bulunmalıdır

(mâbadı sonra)

... nâm Fransız vapuru Tekfurdağı'ndan gelür iken Marmara Denizi'nde ... nâm Fransız vapuruna tesâdüf idüb batmış ve taifeden yirmi neferle iki yolcu telef olub on iki nefer tayfa sandala râkiben halâs oldukları gibi ... nâm Mısır vapuru dahi bir iki kişi kurtarmıştır.

Hariciye**(Düñki gün yazdığımız mütâlaatin mâbadı)**

Şimdi her bir devletin emeli husul bulmak lazım gelse maddeten zarar göreceklerini söyliyacağız.

Fransa istediği gibi fûnun ve sînâyice ve kuvvetce her tarafın merci olsa Belçika Devleti ortadan kalkar. Almanya'da bir gün karışıklık olmaksızın geçmez. Fransa Almanya'da bulunan nekadar hükümet var ise her birine günde birkaç kere fesâd virir. Ve mademki iş azınca kendüne mürâcaat olınacaktır. Her defa beynlerinde (102. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) ihtilâf bırakacak vechile dâvayı bitürir ve gide gide Almanya nâmı bozularak Fransa'nın evlâdı makamında bir iki hükümet meydana çıkar. Ve İngiliz'in o vakt Avrupada zerre kadar nüfuzu kalmaz.

İngiltere dilediği gibi her dâvada hükm ve her devlet emrine râm olsa hükümetler bostan korkılığı gibi kalur. Milletler panayır yerinde gibi mahsul sînâyini biri birine yutdurır. Ve sînai sahibi olanlar biraz müddet-i refah üzre geçinse dahi gide gide Avrupa ticareti yed-i vâhid hükmünde İngiliz millete terk olunmuş olur.

Prusya ber- vech-i maksud vasat hükümdarlığı ünvânını hâiz olsa Avusturya'nın ismi dahi kalmaz. Ve iki (otuz sene gavgası) nın acısı çıkmış ve dost ve düşmana karşı şan olmak için (Viyana) makarr-ı hükümet ittihâz olunur. Sonra Moskov Fransa ve

İngiltereye şarkda el tutdirmasun için nüfuz kâmil virilür. Fransa dukalık derecesinden daha aşağı bir hâle konılır. Ve Danimarka şimal-i Almanya'ya katılıb Prusya'nın taht-ı idaresinde olarak şimali Almanyada bir hükümet tesisiyle anın zir-i hükmüne virilür. Moskov şark imparatorlığını yakalamak mümkün olsa bu hallerin ayni vukubudur.

Bu tafsîlâtdan anlaşılacağı vechile zamanemizde (politika) tarif itdiğimiz bâlâlardan tok dimekdir.

İşte bunun için Fransa ile İngiltereye dokunur işlerde Moskov ile Prusya el ele tutışmağa ne zaman olsa mecburdur.

Kezâlik şarka dairişlerde İngiltere ile Fransa biri birine sarılmağa bu günde yarında muzaddardır. Ale'l-husûs İngiltere ki esas idaresi Avrupada ve Asyada ticaretdir son neferine kadar Prusya ile Moskov'un emeli hilâfında silah atdırır. Ve kise birketini bile harc ider

(Vekâyi-i Mısriyye)

(102. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) **İlân**

Köprü'den Silivri penâirine gidecek şirket-i hayriyye vapurlarının ilânı

İşbu şehir-i Eylül'ün altıncı ve yedinci Çarşamba ve Penşenbe günleri sekiz numrolu İstinye nâm vapur sabahleyin Köprü'den yolcu alarak doğru Silivri'ye gidecek ve Cuma irtesi sabahı andan avdet idecekdir

Cuma günü dahi sabahleyin saat birde on numrolu Mirgün nâm vapur Köprü'den hareketle doğru Silivri'ye gidecek ve orada iki saat mikdârı aradansonra doğru Köprü'ye gidecekdir

Vapur ...

10 guruş gidi

10 guruş geliş

(Mehmed Ârif)

Sayı: 103

Numro: 103 Cemaziyelevvel: 20 Sene: 1284 (Penşenbe sabahleyin) Eylöl: 7 Eylöl
Efrenci: 19

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(103. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Sırplunun biri Ruscuğa gelüb Devletlü Midhat Paşa Hazretlerine su-i kast itmek üzere dolaşmakda iken nasılsa sezilerek ahz ve girift ve habse ilkâ olunmuş ve muahharân sebebi tahliye olunarak kendüsi dahi din-i İslamı'ı kabul itmiş ve ömr-i tesmiye idilmiştir. Muahharan yine bir takım hafi kâğıdı tutıldıkda derununda Sırpistan'da bulunan bazı fesedeye hitâben Midhat Paşa Hazretleri'ni öldirmek azm-i kuvvisinde bulunduğı ve kendüsidahi ele geçer ise familyasına bakılmak tavsiyesi münderic ve mektubu bulunmuş ve Dersaadet'e gönderilerek dünki gün Bâb-ı Vâlâ-yı Zabtiye'ye götürülmüş ve istintâkda su-i niyetini itirâf eylemiştir.

Dersaadet Fransa sefâreti baş tercümânı ve ...sefâret-i maslahat güzârı Mösyö Ötre'nin Paris'in Hariciye Nezâreti'nde konsoloshaneler ve ticâret dairesine müdir tayin olınacağını ... gazetesi yazmıştır

Telgraf müdiri Saadetlü Agaton Efendi Avusturya telgraf müdiri ile Eylöl yedisinde İsviçre'nin Bern şehrine muvâsalat itmişlerdir. Mahal-i mezkûrda telgrafa dair müzâkere ideceklerinden Londra ve İstanbul *(103. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun)* arasında telgraf muhâberâtının tenzil-i fiyatına karar virileceğı memul olunmakda bulunmuşdur

(Golos'dan Mektub)

Devletlü Abdü'l-Kerim Paşa Hazretleri on Asâkir-i Şâhâne ile elân Dimetoka civarlarında Saadetlü Eşref Paşa Hazretleri dahi altı tabur Asâkir-i Şâhâne ile ... sahrasında bulunmakdadır ve hamd olsun Asâkir-i Şâhânenin sıhhat ve âfiyetleri kemâldedir tarihinden birkaç gün akdem Yenişehir Mutasarrıfı Saadetlü Paşa Hazretleri Golos'a çıkub vâli-i vilâyet Devletlü paşa Hazretleriyle görüşdükdensonra Yanya cânibine azimet itmiştir.

Ve bu sene buraların muvâsalatı hamd olsun ziyâdesiyle bereketlidir zahirenin bir İstanbul kilesi on guruşa kadar tenzil ider deyu memul olunurken Yunanistan'da zahirenin killetinden nâşi Golos'a bir takım Yunanilerin zahire almak için gelmeleri ve birazda çekerki muzarratı cihetleriyle zahirenin kilesi on beş on altı guruşa satılmakta iken şimdilerde yirmi altı yirmi sekize kadar terakki itmekte ve bu husûs tayinât-ı askeriye müte'ahhidelerine dahi haylice telâş virmektedir. Ağustos'un on beşinde Yanyada bulunan Asâkir-i Şâhâne kumandanı Devletlü Hüseyin Paşa Hazretleri Tırhala Sancağı kumandanı Devletlü Abdü'l-Kerim Paşa Hazretleri ve topcu alayı kumandanı (103. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) ile Golos'a azimetle etrâfı keşf ve güzârdan sonra Dimetoka ve Yenişehir'e azimet buyırmışlardır.

Tunus'dan Cenâb-ı Hakk'a hamd ve şükür olsun kuvvâlâr aleti def ve zâil olmuştur.

Hariciye

(Yunan Kralı)

Geçen Pazar günü Paris'den gelen bir telgrafnâme ki neşr itmiş idik şöyle bir garibce viriyorlar idi.

(Yunan Kralı tahtından istifâ ve Yunanistan'a avdet itmiyeceğini Rusya İmparatoru'na inbâ itmiş ve Rusya Meclis-i Vükelâsı bu niyetinden iadesi için çalışmakta bulunmuştur) bu havâdis dün neşr ittiğimiz bir telgrafnâmede ki Danimarkadan gelmiş idi. Tekzib olunmuştur.

Fi'l-hakika bu havâdis öyle birden bire kabul olınacak şey değildir. Harici bir tazbik vukubulmaksızın ve dâhil bir ihtilâl veya bir hareket-i milliye görilmeksizin bir kralın terk-i hükümet itmesi öyle ara sıra zuhur iden işlerden değildir. Bunun için azıcık iştibâh etmek ve biraz beklemek lazım idi.

İşte bizde öyle yaptık. Yani mütâlâa beyânından teenni itdik. Ve işte teennimizin faidesinide müşâhede idiyoruz ki tekzibinide gördük. Ancak bu havâdisin fevk'l-âdelikiyle beraber inanılacak biri yok değildir.

Bu genc kralın haline hasedi dilemez.

Gavga. Tevsii mülk. Dünyaya tahkim. Rüeyazından başka bir şey görmiyen bir milletin başında velevki zâhiren olsun sulh ve salâh araştıran Avrupa devletleri arasında nasıl durulur.

Avrupa devletlerine ve umumen kâide-i akl ve hükümete tevfik-i hareket itse yakınında milleti kendüsini hafifet bir şabka gibi başdan atıyor.

Milletine uyacak olsa bütün dünya ile balâya girmek icâb idecek. Ve sonra canı bile emniyetde kalmıyacaktır.

Ve hele şurasını makarrdır ki hiçbir dost sahih yokdur. Çünkü en ziyade ... görinen ve hakikatde dahi muhabbet münâsebeti olan Rusya bile bir gürültü çıksunda altda kalur ise (103. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) kalsundur.

Hatta Rusya daima kendüsini tahrik eylemekde ve ehr güriltiye ön ayak olmasını tavsiye itmekdedir ki bu madde Yunani farzan haklı bile olmak lazım gelse müttehem ider. Nerede kaldıki korsanlık işlerinde kazandıracak.

Anlaşılan ... Hazretleri öyle pek fena şiltede yatıyor.

Ve tehlike-yi hâli efkâr-ı umumiyyede dahi eyüce yerleşmişki istifâsı telgrafnâmesini derhal herkes mevdû mevki itimâd ve kabul itdi.

(Press Gazetesi'nin Bir Bendidir)

Avusturya ve Fransa imparatorlarının Salsburg'da vukubulan mülâkatında politikadan bahs itmişler isede Almanya ittihâdına hâlel getürecek sûretde bir karar virmemişler. Ve hatta bazılarının iddiasınca hepsinden ziyade şark meselesi üzerine söz söylemişler. Ve fevka'l-gaye itimâda şâyân bir mahalden aldığımız malumâta nazaran İngiltere ile müttelikân Devlet-i Aliyye'nin Avrupada istiklâliyetini Rusya'ya karşı muhafaza itmeğe ittifak itmişler. Ve bu babda dahi İngiltere ile bazı müzâkere bile açmışlardır. Avusturya Baş Vekili Mösyö Döbist'in yakında Londra'ya gideceği sahih ise bu seyahat Salsburg'da olan müzâkerâtdan neşet itmiş olmalıdır.

Fakat Avusturya İmparatoru'nun ve İmparatoriçesi'nin Paris'e seyahatlerinden sonra vukubulacak imiş. Müşâr-ileyhanın seyahati her nekadar Teşrin-i Evvel'in onuna kararlaştırılmış ise de sonra şehir-i mezkûrun yirmi üçüne tehir olunmuşdur. Napolyon ile mülâkatları ... (103. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) serapandı vukubulacak ve Avusturya Baş Vekili ile Macaristan Baş Vekili Mösyö ... dahi hâzır bulunacak imiş.

Cenevre'de bir asayiş cemiyeti tecemmü itdiği ve bazı kesân tarafından dağıldığı malumdur. Cenevre'den Belçika'nın ... gazetesine yazıldığına nazaran bu cemiyetin maksadı asayiş nâmı ve bahanesiyle cumhuriyet efkârını yürütmekden ibâret imiş.

Bu efkâr ibtidâ Paris’de zuhur itmiş ve bundan dahi vücuda gelüb Belçikada maarife dair bir cemiyet-i umumiye teşkil olunarak geçen sene dahi Cenevre’de bir amele cemiyeti tecemmü itmiş ve muahharan İngiltere’de o misillü bir cemiyet olduğu gibi yakında İsviçre’nin (Lozan) şehrinde dahi olacaktı.

Harb efkârı gitdikce aşağılmaktadır. Elli dokuz sesinde Fransa’nın Sardunya ile ittifâkân Avusturya ile itdiği muharebe vesilesiyle harben kesb-i şöhret itmek arzusu bir vakit Fransada itibâr bulmuş isede Meksika Vakıyası bütün bütün halkı kan dökölmekten müteneffir itmiştir. Ve kavanin meclisinde sulhu mutazammın olarak söylenilen noktalar bu iddiayı isbât itdiği misillü sergi-yi umumi senliklerine karşı Paris’de zuhur iden teşvişve Lüksemburg maddesinde efkâr-ı ammenin sulhca kazandığı ... asayişin emr-i muhafazası için bazı teşebbüsât-ı aleniyyeye hâcet itdirmiş olduğundan Mösyö ...nâm zâtın ihtârı üzre İsviçre Cumhuriyeti’nin büyük şehirlerinden Cenevre mahal-i cemiyet intihâb olunmuş ve mumâ-ileyh şehir-i mezkûr Darü’l-fünun muallimlerinden bulunduğı ecelden ihtârı kabul olunarak bir komite teşkil ile bazı müntehab zevâta davetnâmeler gönderilmiş isede Cenevre ahalisi meclisi muzır görmüştür.

Çünkü İsviçre Cumhuriyet olduğundan ve iki taraftan kendü memâlikinde gözü olan düvel-i muazzama ile mehât bulunduğundan daima dest-i tecâvüzünden korkarlar ve milliyet efkârı ilerüldüğü bir zamanda Cenevre’de dahi pek âlâ Fransızca tekellüm olduğundan Fransadan (103. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) taarruza vesile vermekten ictinâb iderler. Ve cemiyet küşâdında Garibaldi ve anın efkârında bulunan bazıları hükümât-ı mutlakaya tazyik ve hükümât-ı cumhuriyeti medh ve senâ idüb hatta (Cumhuriyet olmadıkca asayiş bâki olamaz) demiş olduğu cihetle şehrin akli başında olan ahalisi bu misillü türrehâtın meni için cemiyetgâh basub dağıtdıkları taaccüb değildir.

Akşam Londrada ve sabah Paris’de neşr olunan ... gazetesinin yazdığına göre ... meselesi Londrada haylice vesveseyi mucib olmakda imiş. Sâbık İngiltere Devleti Baş Vekili Lord ... vakt-i riyâsetinde Memâlik-i Müctemia-yı Amerika bu mesele hakkında İngiltere ile müzâkere açmış isede bir şeye karar virilemediğinden âli hâle terk olunmuş idi. Şimdiki vükelâ zamanında ise yine müzâkere açıldığında Umûr-ı Hariciye Nazırı Lord ... Amerika tarafından teklif olunan kırk beş milyon frank tazminâtı kabul ile red itmemiş ise cenubileri cenkci makamında tanımak istediğinden Amerika Umûr-ı Hariciye Vekili Mösyö ... kabul itmemiştir. Bundan mâbada Lord ... İngiltere’nin Amerikada kâin Kanada memâlikine ... eşkıyanın tecavüzü Memâlik-i Müctemia

Hükümeti tarafından men olunmadığını tayib ve İngiltere limanlarından bir korsan vapuru çıkmış olduğu halde memâlik-i Müctemiada hükümetin gücü önünde binlerce ... eşkıyâsı güruhları teşkil olunub Kanada'ya sevk kılındığı nazar-ı dikkatini celb eylemiştir.

İşte bu defa dahi tarafeyn beyinde muvâfakat hâsıl olamadığından bunun neticesi nereye müncer olacağı olmaz isede İngiltere ile Amerika ticaretce yekdiğerine merbut ve bunun için iki taraftan asayişe muhtâc bulındıkları ecelden şu münâzaa yı sulhen bitürecekleri memul olunur.

Rusya İmparatoru Kırım'da vâki Nikolayif şehrinde iken iki adam kadın ... girerek imparator-ı müşârn-ileyh su-i kasd itmişler isede bir zararı olmadığını ve merkûmların hem efkârlarından pek çokları ile geçirilerek ... istintâk olunmakda bulındıklarını Berlin gazeteleri yazmışlardır.

(103. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Prusya Devleti Bahr-i Baltık sevâhilinde kâin ... şehrine istihkâm virmeğe ve sevâhil-i deryada yüksek sedler yaptırmakda imiş.

İlân

Köprü'den Silivri penâirine gidecek şirket-i hayriyye vapurlarının ilânı

İşbu şehir-i Eylül'ün altıncı ve yedinci Çarşamba ve Penşenbe günleri sekiz numrolu İstinye nâm vapur sabahleyin Köprü'den yolcu alarak doğru Silivri'ye gidecek ve Cuma irtesi sabahı andan avdet idecekdir

Cuma günü dahi sabahleyin saat birde on numrolu Mirgün nâm vapur Köprü'den hareketle doğru Silivri'ye gidecek ve orada iki saat mikdârı aradansonra doğru Köprü'ye gidecekdir

Vapur ...

10 guruş gidiş

10 guruş geliş

(Mehmed Ârif)

Sayı: 104

Numro: 104 Cemaziyelevvel: 20 Sene: 1284 (Penşenbe ahşamı) Eylül: 7 Eylül
Efrenci: 19

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(104. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **(Telgraf)**

(Paris Fi 17 Eylül)

Muharririn imzasıyla ... gazetesi bir bend neşr idüb elli altı muhârebesinin ahirinde Fransa Ren Nehri'nin biri tarafında bulunan Prusya memâlikinin bitaraf bir heyetine vazını taleb itmeli idi ve Prusya'nın ikinci fütuhâtı cenubi Almanya'yı zabt etmek olduğu gibi üçüncü fütuhâtı dahi Avusturya ile muhârebe ve Avusturya'nın Alman ilkâlarını dahi müsâdere etmek olacağından Fransa bilâhare Prusya ile derpençe olmaklığı gözine almalı ve Lehistan'ı dahi yeniden müstakil itmeli dimişdir.

Dâhiliyye

(Vükelâ-yı Devlet-i Osmaniyye) ünvanlı (Avrupa) gazetesinin bendi mâbadıdır

Umûr-ı mülkiyye gelince Devlet-i Osmaniyye'nin kâffeten ifare-i mülkiyesi bir meclis-i kebirin uhdesinde olduğundan umûr-ı mülkiyede mahâret bu meclisde ziyâde bulunmağla muhtacdır.

Zikr olunan meclisin riyâsetinde pek çok zevât bulunmuş ve nâm almış isede reis-i hakk-ı Ebbehettü Devletlü Kâmil Paşa Hazretleri'nin zaman-ı riyâsetleri idare-i memâlik büsbütün (104. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) bir sûret ahirâ-yı nizâmiyye sokan vilâyetlerin teşekkülü ve mahal-i müteaddede timur yol inşâsı teşebbüsleri ve daha sâir ıslâhât ile sâbıklarını tefavvuk itmiş ve müşâr-ileyhe dahi ayruca câlib-i merbuti-i umum olmuştur.

Umûr-ı askeriye dahi Türkistan'da günden güne ilerölmekte bulunmuş veale'l-husûs Mekteb-i Fünun-ı Harbiye'de yetişen erkân-ı harb zâbitânı hakikaten Fransa ve İngiltere erkân-ı harbine yaklaştırmıştır. Hatta içlerinde Paris'de ikâmet iden bir ikisi oraca dahi iktisâb-ı şöhret-i ilmiye itmiştir.

Ticâret idaresi gayet mukaddem nazara tesâdüf itmiş isede mukaddemce Paris’de sefâret hidmetinde ve daha evvelleri pek çok hidemât-ı cismiyye ve mûtenâ memuriyetlerde ibrâz-ı âsâr-ı muhâmedânı itmiş olan Devletlü Safvet Paşa Hazretleri’nin hengâm-ı nezâret-i sâbıklarında bankanın tesisi ve müteaddid vapur şirketlerinin tahsili ve en ziyâde elzem mevâddan olan (istatistik) usulünün takriri ve bunun için bir meclis-i mahsusân teşekkülü münâsebetiyle nezâret-i aliyyelerinin derece-i ehemmiyeti ve menfaati anlaşılarak bu kere tekrar umûr-ı ticâret kendülerine tefviz olunmuş ve bundan böyle dahi yukarı kilerine emsâl olarak netice menâfilî tesisât ve icraat memul ve muntazar olunmuştur.

Umûr-ı Maliye Devlet-i Osmaniye’de iki kısım üzerine olub (104. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) bir kısmı vergü ve âşâr-ı muâmelât ve müteferriâtıdır ki daire-i mahusûsasında ve kısım diğeri düyun ve fâiz ve istikrâz husûsatıdır ki Meclis-i Hass-ı Vükelâ’da rûyet olunur. Umûr-ı Maliye Nâzırı bulunan zâtın ashâb-ı dirâyet ve fetânetden oldukları meşhur olub dairece hayli ıslâhâta muvaffak olmuştur. Ancak idare-i maliyenin hüsn-i hâli başluca ziraat ve ticâret memleketle hâsıl olacağından ve bunlar dahi bu kere teşkil idilen ve yukarıda zikri sebkât iden vilâyetler münâsebetiyle ümidbahş-ı intizâm bulunduğundan heyet-i umumiye-i maliyece yani vâridâtca derece-i kemâle vüsulü oralarından beklemelidir.

Umûr-ı Bahriye-i Osmaniye Avrupa devletlerinin idare-i bahriyesine gayr-ı makis olub ez-cümle hazinesi ancak idare-i dâhiliyesine kifâyet idecek vechleridir. Ve sefine-i iştirâsına ve fabrikalar ve büyük havdlar ve limanlar inşâsı için hazine-i umumiyeye mürâcaat olunur.

Üç sene akdem zırhlı sefine inşâsına beden olunub şimdiye kadar altı yediye bâliğ olmuş ve kapudanlık ve makinecilik öğrenmek için İngiltereye dahi haylice şâkird gönderilmiştir. Bu yakında zât-ı hükümdarının bir vapuru Girid’de meşhur bir korsan vapurunu batırarak Osmanlı donanmasına perişan cedid ilâve itmiştir.

Maarif-i Umumiye Nezâreti dahi birkac senedenberü haylice güzel âsâr göstermiş ve işitdiğimizize göre bâlâda Türkistanca derece-i ehemmiyeti gösterilen diplomathlığının şart-ıazmi olan eslene-i ecnebiye tahsili için bir mektep açmış ve Fransa sefâreti memurlarından Mösyö ... neşr itdiği bir risâlede beyân olındığı üzre ale’l-umum devâil-i devlet işine yarayacak adam yetiştürmek için dahi bir muharrec küşâd ve esnaf

çocuklarına sabahları okuyub yazmak ve hesap ve coğrafya mukaddemâtı tedris itmek için bir cemiyet ve bir mektub tesisi eylemiştir.

(mâbadı önümüzdeki nüshada)

(Fuad Paşa Hazretlerinin Rusya'ya Seyahâtî)

Ünvânlı ... gazetesinin yazdığı bendin tercümesidir.

Ebbehetlü Devletlü Fuad Paşa Hazretleri'nin (104. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) taraf-ı şahaneden kudümünü tebrik ve Kırım'ı ziyâret itdikdensonra İstanbul'a avdet eyledi. Rusya Devlet'nin İstanbul sefiri ... kendülerine resmen imparatorun memnuniyetini beyâna memur olmuş idi. Bu iki diplomatın mülâkâtı pek meraka şâyândır.

Rusya diplomatları memleketlerini derununda çarek şîâ adaletiyle her nevi saadet-i deniviyye örtilecek vechile bir niyafırdefsi gösteriyorlar. Lakin fuad Paşa Hazretleri'nin nazarlarına bu makûle mura-yı hodfuruşu içere sûret-i anazib arz idemezler.

Ale'l-husûs şimdi o dillerde dâstân itdikleri Kırım'ı gördiler. Ve yıkılalıdanberü alan harab arsa halinde bulunan Sivastopol'ü dahi temâşâ buyırdılar. Mâlumdur ki Rusya evrâk-ı havâdisinin İslam rüesâsına isnâd itdikleri zulm kâmilan yalan olub bir köy bu kadar ki hisseyab adalet olmasun. Ve Rusya ilkâsının en müntehab yeri olan Kırım'da fakru fakadan kırılmıyan bir şehir bulunamaz. Ve hem bir fakr ki daima ilerülmekde ve biçâre ahaliyi yas toprağına gömerek gide gide ümidrefah aydınlığı gözlerinde zâyi eylemekdedir.

Pek memuldür hatta şübhesiz gibidir ki Fuad Paşa Hazretleri boğaz içinde kâin sahilhâne-i cennet misallerine avdet ve dühûl itdiklerinde cihât-ı erb'a-yı âlemin sevâhilinden gelen sefâini ve ba-yı ... nâil olduğu safa ve asayiş ve refahı temâşâ velevleh indaz âfâk olan bir memleketin hâli zucret iştimâlini der-hatır iderek tekrar ale't-tekrar ifâ-yı mehmedet cenâb-ı küberâya itmişlerdir.

Ziraat derslerine küşâdına dair zât-ı fehâm-simât vekâlet-penâhiye takdim kılınan layihanın mâbadı

Ziraat mekteblerinin dâhili nizâmı

Birinci

Müddet-i tahsiliyle üç seneden ibâret olmalı

İkinci Bend

Kâffe-i ameliyat-ı şâkirdân tarafından icrâ kılınmalı şâkirdân onar onar ayrılıb içlerinden müntehab birer on başının taht-ı nezâretine havale olunmalı ve bunların elbisesine âlâmât-ı (104. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) mahsusa bulunduğu gibi şâkirdânın dahi ziraate dair bir âlâmeti bulunmalıdır.

Üçüncü Bend

Bir idare meclisi teşkil olunub ekseriyet ârâ ile karar vormeli ve câri olan müzâkerâtını mazbataya rabt ve kayd itmelidir.

Dördüncü Bend

Tahsil ve ameliyat vaktinde on başılar maiyyetlerinde bulunan şâkirdânı celb itmeli ve hayvanâta dahi şâkirdân bakmalıdır.

Beşinci Bend

Şâkirdânın her harekâtı ve yanub kalkmaları ve ders ve ameliyata mübâşeretleri olbabda vaz olunacak nizâma mutâbık olmalıdır.

Altıncı Bend

Günde sekiz saat ameliyata ve beş saat derse ve üç saat rahta tahsis kılınmalı ve temizliğe ziyâdesiyle dikkat olunmalıdır.

Nazariyâta dair olacak dersler (1) hesap ve defter usulünde (2) fenn-i hükümet-i tıb'ıyye ve kimyadan (3) hendese ve fenn-i makine ve cer-i eskaden (4) resimden (5) hayvanât beslemek usulünden (6) ziraat ve emlâka dair olan kavânin ve nizâmâtıdan (7) ifade-i meram idecek kadar kitabdan (8) ilm-i tabakatü'l-arzadan ve fenn-i madenden ibâret bulunmalıdır.

Yedinci Bend

Mekteb memurları bir müdürdenbir tabıbdan bir hayvanât tabibinden bir makineciden bir imamdan ve bir rahibden ibâret olmalıdır.

Sekizinci Bend

Her sene Teşrin-i Evvel'in birinde imtihân usulü icrâ olunmalı ve üç senelik müddet-i tahsiliyesini tekmil iden şâkirdâna tafsillü şehâdetnâmeler virilmelidir (mâbadı sonra)

Hükümet-i seniyye Ergani madenleri işletdirmeğe başladığından Diyarbekr'de işsiz kalan amele güruhu o tarafa gitmeğe başlamıştır. Mezkûr bakır madenleri (104.

Sayı 3. Sayı 2. Sütun) hâsılâtı masârıfına kâfi olmadığından çokdanberü işletdirilmemekde idi.

Devletlü Halil Paşa Hazretleri'nin ticâret nezâretinde bulındıkları esnada Ergani madenleri ilerülmekde bulunmuş ve terk olunan kalhaneler hemen kâmilen işletilmeğe mübâşeret ve himmet olındığından şimdilik hayli maden çıkmaktadır Ergani'den nehr-i Fırat'a ve andan Birecik'e ve İskenderun'a kadar arabalı dahi açılmakda ve bundan başka nehr-i mezkûr üzerinde gemi işletmek dahi tasavvur olunmaktadır. Timur yollar inşasına hükümet-i seniyyeden gösterien müsaadeye mebni maden idaresine ihtârât ve tasavvurât dahi beyân olunur. Ergani'nin bakırın madenleri nunelerinden İngiltereye ve Fransaya gönderilmiş ve cenubi Amerika'da kâin Kili Cumhuriyet'nden çıkub Avrupa'ya gelen bakırlardan âlâ olduğu anlaşılmadığından fiyatdahi andan yüksek tutulmuştur. İşte bu cihetle Tophane-i Amire'de Devletlü Halil Paşa Hazretleri'nin zir-i riyâsetinde olarak mahsusan bir maden meclisi teşkil olunmuş olduğundan gerek Ergani madenlerinin ve gerek Memâlik-i Şahane'de bulunanmaden-i sâirenin yakında dahi ilerüleceği ve boş kalan amele takımına bir iki medâr-ı inta'aş hâsıl olacağı memuldür.

Hariciye

Yakında neşr olunan istatistik hesâbına nazarân dünyada bulunan Yahudiler cemân yedi milyondan ibâret olub bunların üç buçuk milyonu Avrupa'da ve bir milyon iki yüz yirmi bini Rusya'da ve sekiz yüz elli üç bini Avusturya'da iki yüz seksen dört bini Almanya'nın sâir taraflarında ikâmet itmekde imişler. Frankfurt şehrinde ahâlinin on altı nüfûsdan biri ve Prusyada yetmişde biri Yahudi imiş. Taaccübe şâyân şurasıdır ki Fransada ve İngiltere ve Belçika'da Yahudiler müsâvât-ı tammeye nâil olmuş iken sâir yerlerde en aşağıdadırlar.

İngiltere Devleti'nin neşr eylediği istatistik hesabına nazaran altmış bir senesinde İngiltere'nin ahali 8629868 ve Fransa'nın 9243798 ve Avusturya'nın 8134676 ve İtalya'nın 22483663 ve İspanya'nın 123. 8958 hesab olunmakda imiş.

(104. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Tataristan'dan alınan haberlere nazaran Çin Hükümeti olhavalide gayb itdiği yerleri tekrar kazanmak sevdasına kalkışmış ve Rusya dahi Çin'e muavenet itmekde bulunmakda imiş. Fakat bu günlerde Çin'in ahval-i dâhiliyesi perişan bir halde bulunduğu ve şimdiki imparatorun hükümeti ekser mahalde tanılmadığından bu babda olan efkârının semeresini görmeyeceği kaviyyen memuldür.

Çin'in fermos acziyesinde Prusya Devleti'nin bir liman açdırmak için Çin hükümetiyle müzâkere itmekde olduğunu gazeteler yazmıştır.

Eylül'ün onunda Viyanada Avusturya İmparatoru'nun taht-ı riyâsetinde münkaid olan vükela meclisinde devletin irâd ve masrafı muvâzenesinde bulunan açığın kapadılmasına ve muvâzenenin ibkâsına ve Macaristan'ın düyun-ı devletin otuz milyon florin mikdârına hissedâr olmasını red ile düyun-ı mezkûrenin heyet-i vâhideye bi't-tebdil takasit ile tediyesine karar virilmiş ve bunun icrâsı Avusturya ve Macar vükelasına ihâle kılınmıştır. Hitâm-ı meclisde imparator Hazretleri ... şehrine azimetle orada imparatoriçesiyle birleşerek Bavyera'nın payitahtı olan (Münih) şehri tarikiyle İsvicre'nin ... şehrine gitmişlerdir. Avusturya Devleti'nin Meksikada mukim Sefiri baron ... Viyana'ya muvâsalat itmiş ve imparatorun huzûruna çıkmıştır.

Lüksemburg'da tab ve neşr olunan (Kurye) Gazetesi'nin bir bendidir

Kalada bulunan Prusya askerinin son taburu bu sabah şehrimizden çıktı. Lüksemburg şehir emini ve hükümet mahalliyesi ve millet âsâkiri ... gittiler. Şehir emini Prusya askerinin bu güne kadar ibrâz eylediği etvâr-ı hasenesinden beyân hoşnudu itdi ve şehrimizde medh ile zikr olunacaklarını ifâde eyledi. Prusya miralayı askerine üç defa (Yaşasun Lüksemburg) çağırmağa emr idüb bi'l-mukâbele teşekkür olındı. Bade askeri muzıka ile Lüksemburg Valisi bulunan (104. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Prens'in huzûrundan mürur eylediğinde müşâr-ileyh zabıtana iltifât eyledi. Prusyalular timur yoluna râkiben memleketlerine avdet eylediler.

Sâbık Fransa Kralı İngiltere'de vefât iden ... hafidi bulunan ... on sekiz aydanberü bir büyük seyahat itmekde olduğundan İngiltere'de ikâmet iden pederi ... nezdine bu defa avdet itmiştir. Mumâ-ileyh Hindi ve Siyamı ve Çin'i ve Çapon'u ve Avusturyalının ve Amerika'nın ekser mahalâtı gezmiş ve oralarca haylice malumât kesb itmiş isede yüzlerce senelerle aba ve ecdadın vatanı bulunan Fransayı hasbe'l-muahede görmeden mahrum bulunduğu mevki teessüfde olarak bazı gazetelerde yazılmıştır.

Fransa İmparatoru Siyam hükümdarına bazı hediyeler göndermiş olduğundan memâlik-i mezkûrenin makarr-ı hükümeti olan ... nâm şehirde mukim Fransa konsolosu imparatorun hediyelerini takdim itmiş ve hükümdar-ı müşâr-ileyh dahi teşekküren kabul iderek Fransa ve İmparator Napolyon hakkında pek çok muhibbane sözler söylemiştir

İlân

Köprü'den Silivri penâirine gidecek şirket-i hayriyye vapurlarının ilânı

İşbu şehir-i Eylül'ün altıncı ve yedinci Çarşamba ve Penşenbe günleri sekiz numrolu İstinye nâm vapur sabahleyin Köprü'den yolcu alarak doğru Silivri'ye gidecek ve Cuma irtesi sabahı andan avdet idecektir

Cuma günü dahi sabahleyin saat birde on numrolu Mirgün nâm vapur Köprü'den hareketle doğru Silivri'ye gidecek ve orada iki saat mikdârı aradansonra doğru Köprü'ye gidecektir

Vapur ...

10 guruş gidiş

10 guruş geliş

(Mehmed Ârif)

Sayı: 105

Numro: 105 Cemaziyelevvel: 22 Sene: 1284 (Cuma irtesi sabahleyin) Eylül: 9 Eylül
Efrenci: 21

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(105. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Telgraf**

Paris 19 Eylül

Kırk sekiz senesinde Macaristan İhtilâli'nin Reisi Mösyö Koşut Viyana'ya bir telgraf çeküb Press Gazetesi'nin kendi hakkında yazdığını yalana çıkarmış ve ... şehrine gidüb Viyanada mukim Rusya elçisi Mösyö İstafberg ile görüşmediğini ve Macaristan ile Lehistan'ın hasmı ve hürriyetin adva-yı edebisi olan Rusya ile asla ve kata münâsebâtı bulunmadığını ilân itmiştir. Fransa'nın Umûr-ı Hariciye Nâzırı Mösyö ... sayfiyesinden Paris'e avdet itmiştir.

Paris 19 Eylül

Roma hakkında altmış dört Eylülünde münkaid olan ahidnâmenin tadiline dair zuhur iden şâyatı ... gazetesi tekzib itmiştir.

Erbâb-ı ihtilâlin Roma üzerine hücum etmek niyetinden fâriğ oldukları memul bulunduğunu Floransadan yazıyorlar. Paris gazeteleri Mösyö ... tarafından Fransa ve Avusturya imparatorlarının mülâkatı hakkında ale'l-umum Prusya süferâsına irsâl olunan takrirdenbahs itmekdeve kâffesi birden şiddetlü lisan kullanmaktadırlar.

Press Gazetesi şöyle yazmıştır ki Mösyö ... tecâvüzâtına (min şehriden biri geçmeğe cesaret idebiliyor sinâyet göreceğini görsün) demekden başka cevap virilemez.

Süveyş Kanalı Şirketi'nin yeni çıkaracağı hisseler Eylül'ün yermi beşinde açılacak ve otuzunda kapanacaktır.

Dâhiliyye

Divân-ı Deavi Nezâreti Evrâk Müdürlüğü Tercüme Odası hulefâsından İzzetlü Refet Beğ Efendi'ye tevcih.

Hicaz Vilâyeti Vâlisi Devletlü Mamur Paşa Hazretleri'nin mahdumları İzzetlü Rüşdü Beğ Efendi'ye rütbe-i sâniye sınıf-ı sânisî

Müşâr-ileyh Hazretleri mühürdârları Refetlü Ferruh Efendi'ye sâniye

Hanya vücuhundan Refetlü Şefik Beğ'e rütbe-i selâse tevcih

(Memleketeyn)

Memleketeyn heyet-i müdirânın tebdili geçenlerde vürud iden bir telgrafdan anlaşılmışdı. Bunun sebebi Yahudileri olan harekete mebni Avrupa devletlerinin ve husûsiyle Fransa'nın doğrudan doğrûya Şarl Beğ'e mürâcaat şu münâsebetizliğe yolu açan Mösyö ... azli ihtâr eylediklerine haml olunur ki müdirân ise ekseri Mösyö ... mahmillerinden ibâret oldıktan (105. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) başka umûr-ı hariciye müdir Mösyö Mavr Kordato için layıkıyla okuyub yazmak dahi bilmediği biazat kendü memleketi olan Boğdan'dan söylenilmekde imiş. İşte bir heyet-i müdirân teşkili memleketine şeref getürecek yolda olmakdan mâbada Fransayı dahi hoşnud idecek sûretde değildir.

Fakat Paris kabinesi kendince Memleketeyn politikasından ... itmekdedir. ... ihtimal olduğu gibi İmparator Napolyon Salsburg'da Avusturya İmparatoru'yla itdiği mülâkâtda badema Memleketeyn politikasına müdâhale itmemek niyetini beyân eylediğinden artık oraca Fransa'nın yerine Avusturya'nın nüfuzu kâim olacağı memul bulunmaktadır.

Bükreş'de ve Yaş'da mukim Fransız konsolosları mezunen Fransadadırlar ve müddet-i mezuniyetleri çokdan hitâm bulmuş isede hâlâ mahal-i memuriyetlerine avdet itmemişlerdir memleketinde yeniden fetret ve ihtilâl alametleri artmakda olduğundan bunun neticesi Eflah ve Boğdan'ın ayrılmasına müncer olacağı zan olunur. Prens Şarl'ın teşebbüsât-ı hasene memul idisede şimdiye kadar müşâr-ileyh ihtilâl tarafdarlarını zabt itmeğe muktedir olamadığından vakt-i hükümeti kısa görünüyor. Hatta İtalya Kralı'nın yeğeniyle akd-i tezvic itmesi tasavvur olunmuş isede olbabda kral-ı müşâr-ileyh tarafına vukuubulan ihtâr olunmuştır. Belki vukuat İtalya Kralı'nı haksız çıkarmıyacaktırlar.

(Tayms)

... gazetesi Arkadi'nin garkına bâde'l-ilân şöyle bir bend nasihâtımız neşri der ki

(Mevâid-i arkube ve iane-i meczubeye kapılıb biraz zamandanberü padişahımız ve anamız ve babamızdan ziyâde şefkatli efendimiz Hazretlerinin kendülerine ihsân buyurdıkları vesâil-i asayiş ve istirahatleri ve esbâb-ı aramış ve emniyetleri aleyhinde

silah şekâvet tutan Giridliler. Size lisân-ı hâlisâne ile nasihat ideriz ki sizi iğfâl idenler bir şekâvet müstemre idaresinin esasını kanınız ile yoğurmak istiyorlar. Zân itmeyiniz ki rahatsız için çalışıyorlar. Lehlülerin hâli ve Sırb'ın ahvali ve daha bunların emsâli size oranın değildir. İstirahat ve emniyet ve safvet ve mesalet taraftarları hârici fesad (105. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) çıkarmak mezelletinden nekadâr kaçınub dâhili şekâvet günlerini koparmak meziyetini istihsâle sarf-ı makderet itmekdedirler. Dâhili eşkiyânın terbiyetine gücü yetmiyen mihreklere kapılıb aldanmak İşte büyük gündiniz ve bize nekadâr didiniz Arkadi'de gitdi. Çokdanberü Girid için anılan tohum fesadlar bütün bitdi. Amane çıkdı. Hepbüyük haşhaş fesad rahat müstehadara ... helalel oldu. Yazıklar olsun.

Kuvve-i kahir-i devlet usulü ve asayiş vekayeye hadimdir. Bi-edebi terbiye ve eşkiyâyı izâle eylemek devletler için vazife-i mahsusdur. Ey bâki kalan Girid şerzeme-i eşkiyâsı sizde itdiğinizde pek yakın vakitte nâdim ve pişman olacağınıza sizin gibi tahrike kapılarak söz dinlemiyerek muahharan akılları erüb bin can ile dehşet bâb emin ve emân olan arkadaşlarınızın hâli berhân katadır. Gelin artık kendülüğünüz ile terk-i silah-ı şekâvet idiniz.

Hülâsa-i Politika

(Sulh Ümidi)

Harbden en ziyade korkanlar şimdi mutmain oluyorlar. Ve olmalıdırlar. Sulh maddesi politikanın heyetinde yok isede ağızlarda olsun var ya.

Avrupa kıtasının kâmil menbi mikdârâtı olan yerlerde kalub ammeyi temin idici noktalar biri birini takib itmekde ve pek büyük ağızlardan veya anların meruc-ı efkârı olan dehanlardan çıkmaktadır.

Avrupa'yı sarsan Salsburg mülâkatının ferdası günü İmparator Napolyon Hazretlerinin ağzından öyle gelmek sulh-i âmiz sudur itdiki ne kimse memul ider idi. Ve ne kanmadık kimse kaldı.

Şimdide Prusya Kralı bir nutuk irâd eylemiştir ki hatibden bir nutuk makarları bile o mehâz idi. Ve gercekden devran iden havâdis ümid bırakmıyor idi.

Her ne ise şimdi iş gergi gibi hafifledi. Ve politika telaşçılarının yüreğine sular serpildi. Harbden müstefid olmak sevdasında bulunanların canı sıkıldı.

(105. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) Barut ve kandan başka bir şeyle öñü kesdirilemeyecek vechile hareketle gelmiş dinilen Almanya asab-ı millisine dair kralın nutku hiçbir şey yok idi.

Kezâlik kendisinin tackirine işlemiş dinilen Salsburg mülâkatına aid müşâr-ileyh hiçbir şey açmamış ve o mahud siyah noktalara dair ... idilmemiştir.

Tuhaf söyleyen gazeteler diyorlar ki Prusya Kralı ... vicdanında his itmediği bir emniyeti ... gösteriyor bu garib değilmiki böyle bir hükümdar emlekâr izmar merâmda ısrâr itsün.

Her ne ise hükümdarların ağzı heb sulh ümidi viriyor. Allah hemen hallerini kallerine ve batanlarını zâhirlerine uydursun ve gerçekden asayiş –i umumiyi isteyenleri muvaffak itsün.

(İspanya)

Telgraf ile alınan havâdise nazaran İspanya ihtilâli teskin olmuş isede bazı tafsilât itâsı lâzımeden görünmiştir. İspanyada erbâb-ı seyf takdim itmekde olduğından bunlar birbirlerine rakâben askerın bir fırkasını kendü taraflarına celb itdikleri gibi hükümetin başına geçmek niyetiyle ihtilâle ve isyâna mübâşeret itmekdedirler. İşte bundan iki sene mukaddem ... bu makûle bir isyan çıkarmış ve galiba idemeyüb münhezimen Portekiz’e firar ve andan dahi Fransaya geçerek menfiyyen ötedeberüde gezmekde ve memleketin yine isyanı tahrik itmek sevdasında idi. Bu efkâr-ı fesâda ile İspanya’nın şark tarafından bulunan bazı asker zabıtlarıyla hayralışarak Ağustos’un on beşinde ayaklanmağa karar virmişlerdir. Ve hakikaten yevm-i mezkûrda isyan meydana çıkmış isede ... ve ... müntazar bulındıkları kadar umumi olmadığından zorbarlar ancak (105. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) on iki bine bâliğ olmuşlar ve kalalarda ve kışlalarda bulunan asakir bunlara muavenet şöyle dursun bi’l-aks mudârebeye kıyâm edüb perişan eylemişlerdir. Bunun üzerine taraf-ı hükümetden afv-ı umumi ilân olduğına mebni emlak ve familya sahibi olan henelerine avdet ve telifât pek az vukubulmuş ve mudârebeler dahi hafif olmuştur. Zorba rüesâdan ... ve sâirleri maiyyetlerinde bulunanlar ile Fransaya firar iderek orada silahlarını hükümete teslim itmişlerdir. Bunları takib iden ... Manso urulub vefât itmiştir. ... şehrinin isyan itmiş olduğu işidildi. Fakat aslı çıkmadı. İsyân şimdilik teskin idilmiş isede hitâm bulmamıştır. ... nerede olduğu belli değildir. İspanyada memul olunur. Maksudları kraliçeyi ve familyasını tard ve İspanya’yı ya cumhuriyet heyetine sokmak veya hükümeti değışdirmek idisede hele muvaffak olamamışlardır.

İngiltere

İngiltere’de ahalinin hukuk-ı intihâbiyye maddesinin parlamento tarafından nihayet tesviye kılındığı ve tefs İngiltere’de dört yüz bin nüfusdan ziyade millet meclisine vekil intihâb itmeğe hukuk kazandıkları malumdur. İşte bu cihetle Londra amelesi cemiyeti tarafından Sırça Saray’da bir bğyük ziyâfet tertib olındığından sâbık Baş Vekil Lord ... ve Umûr-ı Maliye Vekili Mösyö ... dahi mahsus davetnâmeler yazılmış isede zevât-ı mumâ-ileyhim beyân-ı mazeret itmişler ve Lord ... şu münâsebetle terkim eylediği tezkirede şimdi Baş Vekil için (lord ... karanlıkda saçar iş ne netice vireceğini bilinmedikden tevs-i hukuk-ı intihâbiye nizâmının kabulünden dolayı icrâ-yı mesruriyet idenlere ... alamam çünkü vatanımızın saadet hâli için benim ... başka tedbirler dahi lazım olub bunların birincisi mezâhib-i muhtelif üze intişâr olunan maarifi bir usul-i umumiye idhâlinden ve kiliselere devlet tarafından virilen tahsisâtın lağvından ve ashab-ı emlak ile müsnevir beyinde olan o yağvansız ve eski nizamların ıslâhından ve İrlandada Katoliklere mucib gadr olan Protestan Kilisesi’nin (105. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) imtiyâz-ı mahsusasının kaldırılmasından ibâretidir. Bunların kâffesine şimdiki vûkelâ mugâyirdir) demiştir. Mösyö Galdston dahi bu mealde bir tezkire yazmış ve daveti kabul idemediğinden ma’zeret istemiştir.

İngiltere düvel-i Habeş’e asker sevk etmek tedârikâtına müsâraat itmekdedir. Hindistan’ın Bombay şehrinde Bahr-i Ahmer’in sahilinde bulunan ... asker naki için on kıta vapur hâzırlanmakda ve bunların ekseri kömürdahi alub ... çıkmak üzeredirler. Fakat az kalmış ki bir vakıa tedârikâta sekte virsün şöyle ki vapurlara eşya nakl iden amele guruhu kendilere ziyâde ihtiyâc bulunduğunu gördiklerinde bi’l-ittifak tatil idüb ücretlerinin yüzde yirmi beş tevidini teklif itmişler ve hükümet memurları dahi nizâmâ yolları cebren angariya makamında işlemediklerinden tekliflerini kabul itmişlerdir. Bundan tayfalar dahi istifâde itmeğe çıkarak ücretleri mukaddema iki buçuk lira iken dört lira istemişlerdir. Hükümet bunlara dahi müsaade itmiştir.

Amerika

Reis-i Cumhur Mösyö (Consun) ile Mebusân Meclisi meyânesinde hayice bürûdet hâsıl olduğu ve hatta meclis tarafın reisin ithâm ve muhâkeme olınacağına tevâtürü erbâb-ı mütâlaanın malumudur. Bürûdet Amerika muhârebesinin hitâmından sonra cenubileri tekrâren heyet Müctemia-yı cumhura dâhil olmalarını tasavvuretle olacağından neşet itmiştir. Mebusân Meclisi cenubileri mağlub makamında tutarak bir

vakit anları hukularından mahrum bırakub zenci üserâya hürriyet verdikdensonra hukukca dahi müsâvât tam ve Millet Meclisi'ne âzâ-yı intihâba salâhiyet itâ etmek efkârında bulunmaktadır. Reis ise cenubilerin hiçbir vakit hukuklarından mahrum kalmalarına râzı olmuyor ve zencilerin beyazlarla müsâvâtı kabul itmiyor ve Millet Meclisi'ne âzâ intihâb itmeğe salâhiyet itmiyor. İşte bürûdet bundan zuhur itmiş ve bir taraftan Mebusân Meclis efkârını yürütmek için kararlar virmiş ve diğer taraftan reis red eylemiş isede meclis icrâ idüb icrâsına dahi mübâşeret itmiştir. Umûr-ı Harbiye Vekili Mösyö ... (105. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) dahi meclis tarafını tutduğundan reis kendüsini cebren azl virine ... tayin itmiştir. Fakat mumâ-ileyh dahi reise muvâfık gitmeyüb hatta ... azline dair reisin emrine itaat itmiyerek Vükela Meclisi'ne gitmemiştir.

Çin'de yağmursızlıktan kaht ve zuhur itmekte ve geçen senenin mahsulâtı hemen hic nevinden bulunmaktadır. Asırlar dahi Çin'in payitahtı olan (Pekin) nâm belde-yi cismiyyenin kâin olduğu ... memleketine girmelerinden artık Çin'in ne karışık halde bulunduğu anlaşıyor.

İlân

Devlet matbua-i mufahhamamızın Avrupa'ya karşı hukukunu bitarafâne muhâfaza iden ve gazetemiz vasıtasıyla tercüme idilen (Türkistan ve Avrupa) nâm risâle mukaddemce tab olunarak nazar-ı erbâb-ı vatana konulmuş idi. Tabiat-ı maslahat iktizâsından olarak ziyâdesiyle râğbet-i umumiyeye mazhar olmuş olduğundan bir nüsha dahi kalmamak üzere fûruht olunmuş olmağla ve bu makûle âsâr-ı hayriyenin neşr ve ta'mimi mülk ve millete bir hizmet bulunmağla bu kere defa-i sâniye olarak basılmış ve iştirâsına halkca suhulet olmak üzere fiyatı üç guruşa tenzil edilerek mevâki-i müteaddede satılmakta bulunmuştur.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 106

Numro: 106 Cemaziyelevvel: 22 Sene: 1284 (Cuma irtesi ahşamı) Eylül: 9 Eylül
Efrençi: 21

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(106. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Devletlü Mustafa Fazıl Paşa Hazretleri Varna talikiyle Avusturya ... kumpanyası vapurlarından İstanbul nâm vapura râkiben dünki gün Avrupadan Dersaadet'e muvâsalat itmişdir.

(Girid)

Hanya fi 16 Cemaziyelevveli

Bundan on gün evvelü Saadetlü Mustafa Paşa İsfakya'dan altı tabur Asâkir-i Şâhâne ve Mısrîyye'yi istishâb Eskifo karyesine giderek eşkıyânın esirini göremediğinden irtesi günde oradan dahi hareketle Likrani karyesine muvâsalat ve tesâdüf eyledikleri bin beşyüz kadar eşkıyâ ile beş altı saat muhârebeye şart iderek eşkıyâ münhezimen firar itmişdir.

Ordu-yı himâyun-ı mezkûr irtesi günü oradan dahi hareketle ... karyesine giderek rast geldikleri beş altıyüz eşkıyâ ile iki üç saat muhârebe itdikdensonra eşkıyâ münhezimen firar itdikleri misillü ferdası günü dahi ... karyesine muvâsalatla bulındıkları olmikdâr eşkıyâyı dahi kezâlik tarumâr eyledikdensonra ... avdet itmişlerdir. İşbu muhârebelerde eşkıyâdan yirmi kişi kadar telefât vukubulub olmikdâr dahi mecruhları olduğu rivâyet olub ve on beş kişi kadar (106. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) meruh olduğu işidilmiştir. İşte ... dinilen Sırb dağlara âsâkir-i temasür-i şahane altmış tabur oldukları halde alet ve evsât idüb eşkıyâyı münhezim itmişlerdir geçen Cuma günü Arkadi vapurunu Saadetlü İbrahim Paşa Hazretleri zırlı sefâin-i şahanenin arkasına bağlayub ... limanına getirüb bazı yerleri tâmir olındıkdan sonra Dersaadet'e gönderilecekdir.

Geçen Salı günde ... yerlü asakir-i muvazzafadan seksen kişi kadar iki saat mesafede dahi ... nâm karyede bulunan eşkıyânın üzerine hücum iderek altı kişiyi telef ve yedi kişiyi cerh eyledikleri misillü ... şeşhâne ile birkaç kaval tüfenk ve ... ahz ve iğtinâm iderek cümlesi salimen merkezlerine avdet itmişlerdir. Üç gün mukaddem ferik Saadetlü Mehmed Paşa Hazretleri bir mikdâr Asâkir-i Şâhâne ile ... muvâsalatla ... bulunan üçyüz kadar eşkıyâyı takib birle on iki kadarı telef idildikdensonra ve cemiyetleri dağıldıkdansonra ahşam üstü Hanya'ya salimen avdet (106. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) buyurmuşlardır. Dünki gün ... fırka-i askeriyesi kumandanı Saadetlü Ali Biri Paşa Hazretleri bir tabur Asâkir-i Şâhâne ve yüz elli kadar yerlü nefer atıyla ... Hanya'ya gelmekde iken esna-yı rahda ... nâm karyede ... eşkıyâsından ... nâm şaki kırk kadar eşkıyâ ile orada bulunduğu haberi alınması üzerine üzerlerine gidilerek reis-i merkûmu ve daha iki eşkıyâyı telef ve beş kişiyi hay'an ahz ve girift iderek Hanya'ya getürmüşlerdir.

... beş aded kola patlamak için liva Saadetlü Arif Paşa ta'yim ve izâm olunmuşdır. ... bulunan beş yüz kadar Yunan yerli eşkıyâsı içinde hastalık olduğundan günde on on beş kişi telef olmakda olduğu haber alınmışdır. Mahal-i mezkûrdan geçen Pazar günü Rusya vapuru dörtyüz kadar eşkıyâ alub Yunanistan'a getürdiği gibi beş gün evvel ... mahalden Avustırya vapuru dahi iki yüz elli eşkıyâ alub Yunanistan'a getürdiği haber alınmışdır.

Eşkıyâ her taraftan fena halde sıkışdırıldıklarından saye-i hazret-i padişahîde bir taraf olacağı memul olunıyor Fevaid nâm vapur-ı hümayûnun hareket ideceğini şimdi haber aldığımdan acele ile bu kadar yazabildim.

(Girid)

Bir iki haftadanberü Avrupa gazeteleri şarkda zuhur iden karışıklıkların kavam ve devamına sebep olan ecnebi memurlarının halinden ve sebebi malum iken layıkıyla itirâz olunmak istenilmeyen memuriyet ve harekâtından bahs itmekdedirler.

Avrupa terazusinin şark gözü sarsıldıkca garb tarafı dahi rahatını gâib itmekde olduğundan çâre-i husul-i huzûr-ı şarkda ibkâ-yı asayiş ile karin yetser olacağını bi'i-fiil hasen ile anlıyorlar ve ... icâbına bakmağa kalkışmakdadırlar.

Bin beş yüz elli altıda gayretlerin nasılsa yarım kalmasından nâşi bu hali bulan şu mahud şark meselesini bu günlerde en ziyâde münteşir olan gazetelerden (Press) ve ...

ve ... nâm gazeteler (106. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) kalemlerine dolamışlar ve zuhur iden halâtdan Fransa ile İngiltereyi mesul tutmakda bulunmuşlardır.

İşte en muteberleri olan ... şöyle deniyor.

İdare-i milliye tarafdalarının her yerde emeli bir şeyi olabiliyor oda milletlerin istikmâli mârifetiyle mezhebce tazyikden kurtılmaları ve yekdiğerleriyle hüsn-i ittihâd ider.

Girid Adası'nın tarihini gözden geçürenler anlamışlardır ki bu adanın sergüzeşti ahalinin pek karışık bulunmasını iktizâ itmiştir.

Kırk muhtefi-i edebâne-i metnu'a ecnas mugayire adanın meşhur şehirlerini yekdiğerlerinden tefrik itmiş ve Asyada ve Yunanistan'da mevcut olan akvâmdan pek çoğu nöbet ile taht-ı tasarrufa almıştır.

Romalular muhârebât-ı şeidide ve muhâsârât-ı adide ile ordu-yı kabza-yı tasarruf itmişler. Ve Arablar dahi bir asırdan ziyâde bu meşhur adayı zir-i hükümlerinde bulundırmışlardır. Muahharan Arabların ihrâcıyla müddet-i ... Rumlara intikâl ve on ikinci karında ve nedikalular istihsâl iderek andan on yedinci karına kadar ve nedikalularda kalmıştır.

Nihayet Osmanlular otuz sene muhâsara ile bundan iki yüz akdem zabt idilüb alan cezire zir-i idare-i adelelerinde hassayub terakki ve rahattır.

Adanın aklı başında olanları Devlet-i Osmaniye'den kâffeten memnundur. İhtilalciler ibtidâ adanın çabgın takımından ibâret idi. Sonra devlet tedibe başladı. Anlar çekildi andan sonrası için Yunan Devleti mesul ... yalnız başına böyle ihtilâl yardımcılığı idüb itmemesi ve ahir taraftan muavenete ve teşvike mazhar olub olmaması bizce meşkûk ve mechuldür

Sırpistan

Belgrad'da bir ıslav cemiyeti toplanacağını bundan evvel yazmışdık. Bu defa memulün gayrı olarak Sırb hükümeti mârifetiyle birdenbire dağıdılmışdır. İşte bu babda vürud iden havâdisi dahi beyân ideriz. Cemiyet-i mezkûre zâhiren ıslav milletine ve medeniyetine hidmet gibi bir takım (106. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) ... ile teşkil kılınmış isede asıl maksad Rusya'nın tarafdalarını çoğaltmak idi. Fakat Sırb hükümeti kendüsi dahi istifâde etmek hayal bitaliye maddeten ve ma'nen muavenet göstermiş ve hatta cemiyetgâh için üçyüz duka masârıfı deruhde eyledikten maada Avusturya Devleti dahi hem hudud bulunan bir mahalede Rusya ve Sırb desiselerinden şübheye varmak

tebasına Belgrad cemiyetine gitmeğe ruhsat vermediğinden Sırb hükümeti bir usta memur mârifetiyle Avusturya'dan Belgrad'a gidecek adamlar için hafiyen üç yüz adet yol tezkiresi tedârik itdirmiştir. Her ne ise cemiyetin kesret üze olması muntazar iken pek çok kimse gitmemiş ve ekserisi Sırplardan ibâret olunmuştur. Diğer ıslav milletlerinden Çeh'in Prag şehrinden bir muallim ve üç Bulgar ve yirmi kadar Moskov gitmiştir. Zikr olunan üç Bulgarlar Rusyada tahsil-i mâlumât itmiş olduklarından Moskov lisanı üze nutuklar söylemeleri Sırpluların hoşuna gitmemiştir. Cemiyetine riyâsetine dahi Rusya'nın alenen casus olan ve Sırb hükümetinin dahi aleyhinde bulunan bir adam intihâb olduğundan ve irâd olunan nutuklar Sırb beği Prens ... aleyhinde bulunduğundan cemiyetin üçüncü günü gürültü çoğalmış ve Sırb hükümeti(106. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) evvel Belgrad Darü'l-fünun'u cemiyetgâh tahsis itmiş iken bunun üzerine ... taşra çıkarub kapatmıştır. Bunlar başka bir yer bulub yine bir takım terhatla ezhan-ı ammeyi tahdiş ve hükümeti taciz eylediklerinden yeni cemiyetgâhları kapadılıb tard olunmuşlar ve cenibileri dahi memleketden çıkub gitmeli teklif idilmiştir. Bunlar böyşe sukuta mecbur olduklarını görerek kaleme kuvvet virüb (Sırbistan) ve ... isminde iki gazete ele almışlar ve bu gazetelerle Sırbuları ve Bulgar delikanlılarını Rusya'ya gönderüb tahsil-i maarif itmeğe ve Moskov lisanını öğrenmeğe teşvik itmekde bulunmuşlardır. Ötedenberüye pek çok desisekârlar ve casuslar dahi çıkmıştır. Fakat Sırb hükümeti bu taraftan bakılmakda olduğunu anlamış olmalı isede diğer taraftan bi'l-sebeeb tedakat rükurmekde ve Belgrad şehrini hendekler ile ihâtâ itmekde ve askerine sabahdan ahşama kadar talim itdirmekde ve bazı erbâb-ı şekâvete yüz virmekdedir. Rusya gazeteleri ahvâl-i mezkûreyi ve Girid ve Bulgaristan işlerini kendilerine alet ittihâz idüb vızılı şeylere bile ehemmiyet viriyorlar isede kimse aldanmıyor. Ve hatta meseleyi layıkıyla tahkik itmek için İngiltere Devleti Belgrad'da bulunan konsolosu Mösyö ... memuren Vidin cânibine göndermiş ve mumâ-ileyh çok yerler dolaşub her şeyi göziyle görmüş ve Bulgarlardan kendüsine giden vekilleri dinlememiş olduğundan Moskov gazetelerinin yazdıkları sırf aracıkdan ibâret bulunduğunu ve ihtilâl Bulgarların hatırlarından bile geçmediğini anlamış ve devleti tarafına böylece â'lam itmiştir Cermanya nâm Avusturya vapurunda vukuubulan hadisede dahi Osmanlı zabıta memurlarının haklıve Sırb ve Memleketeyn hükümetlerinin şikâyatı haksız bulunduğu âşikârdır. Osmanlı memurlarını ancak vazifelerini icrâ itmişler meşkukü'l-ahvaliki nefer silaha davrandıklarından malum hadiseye kendüleri sebebiyet virmiştir. İşte şu cihetle vakıa-ı mezkûreden bir mesele açılmaz Memleketeyn'in ahvaline geldikde müdirlerin

tebdili bir şeyi müfid olamamaktadır. Fransada mehâkimât-ı mahfa ile şehir-i teşar olan Mösyö ... geçende Paris sergisinde Memleketeyn'e mahsus daireyi gezdiğinde Evlah ve Boğdanların isimlerini (Roman) ismine çevirdiklerini imâ iderek (şu eser hayavet göstermiyen Roman milletini kim icad itdi) demiş olduğu rivâyet olınmaktadır.

Dersaadet Fransa sefiri Mösyö ... Paris'den avdet itmiyeceğini Marki Dumutya'nın birine umûr-ı hariciye nezâretine ve ... Dersaadet sefâretine tayin olınacağını (La Türki) gazetesı malumât-ı mutebere üzerine mebni olarak yazmıştır.

(106. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Şirket-i Hayriye kumpanyasının imtiyazını lağvını istidâ itmek üzere Dersaadet ahali tarafından canib-i vâlâ-ı Bab-ı Ali'ye takdim olınmak için Boğaz içi karyelerinde bir arıza imza olınmakda olduğu ve işbu arızaya pek çok muteber zevât vaz-ı imza eylemiş oldukları mesmuamız olmuştur.

Muhacirin-i Çerakese'den pek çokları süvâri asakiri silkine dühûl itdikleri misillü Tuna vilâyeti celilesi valisi Devletlü Midhat Paşa Hazretleri tarafından dahi muhacirin-i merkûmeye sınıf-ı celil-i askeriye dahil olmaları teklif kılınacağı işidilmiştir.

(106. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Fransa'nın Tulun şehrinde tab ve neşr olınan ... nâm gazetenin rivâyetine nazaran umûr-ı hariciyesi vekili Şalon'da talimlerin hitâmında (işte harbin nazâriyâtını gördüğünüz ezvakitte ameliyâtı dahi görürsünüz) demiştir. Fakat bunun sahih olup olmadığı mechul isede Fransada tedârikât-ı harbiye görilmekte olduğına şübhe kalmaz. Hatta Mudun şehrinde nev icâd tob tecrübeleri icrâ olınmaktadır. Bu topun katası küçük isede şimdiye kadar ihdâs olınan ıslahanın en şiddetlisi imiş usul-i istimâliyesini dahi beş on topcu zabitanından maada kimse bilmiyor. Fakat şu kadar işitdik ki bu top iki bin beş yüz metrö mesafede ve iki santimetr kalınlıkta timur tahtayı delüb geçmekdedir. Bundan başka mezkûr top bir dakikada yirmi defa atıyor ve kâffe-i ameliyâtı iki kişi ile icrâ kılınabiliyor imiş.

Bu nev-i icâd itdikde bunu öğrenmek için Fransaya hafiye memurlar gönderildiğinden işçi kıyafetiyle Morun şehrine gitmişler ve orada tecrübe mahal dolaşub bunun ağzından söz almağa çalışdıkları polis işitdiğinde kezâlik işçi kıyafetiyle casuslar göndermişlerdir yollar dahi gidüb Prusyalılar ile mülâkat iderek güya topdan malumâtları vardır gibi göstermişler ve Prusyalılar dahi şâyed bunların ağzından bir şey kapar zinnetiyle meyhaneye davet itmişler isede hafı casuslar kasden Prusyalılar ile münâzaa ya tutuşmuşlar ve polis dahi bunu bahane iderek Prusyalıları ahz ve girift itmiştir.

İlân

Sâbıklarına ilâve olarak edeba-yı osmaniyyenin âsâr-ı nefise müntehabasını câmi bu defa tertib ve tab olınan Letâif-i İnşâ nâm mecmua fiyat-ı sabıkasından dört guruş tenzil olunarak beher nüshası altı guruşa Bağçe Kapusu'nda tenbakücü acemin ve sahaflarda Kasım Paşalı Mehmed Efendi'nin dükkânlarıyla Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye matbaasında satılmakda bulunmuşdur.

İşbu mecmua ile bir kere tertib ve neşr olunacak olmağla asrımız erbâb-ı kaleminin her vechle ianesi sâhib-i mecmua tarafından ricâ ve iltimâs olunur.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 107

Numro: 107 Cemaziyelevvel: 24 Sene: 1284 (Pazar irtesi sabahleyin) Eylül: 11 Eylül
Efrenci: 23

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(107. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Arkadi nâm vapur-ı hümayûn geçen Cuma günü Dersaadet'e vâsıl olmuş. Ve bazı mahallerinin tâmir ve termimi için Tersane-i Amire çekilmiştir.

Sırb gazeteleri buraların ahval-i hâzırası hakkında birçok yalan ve düzme havadis yazdıkdansonra geçende Cermanya vapurunda toplanmış olan iki nefer şakinin sûret-i itlâfını en sonraki numrolarının birinde tekrar iderek şöyle yazar ki (işbu iki tüccarın birisi ticaret itmek ve diğeri Belgrad'daki ıslav cemiyet-i ilmiyesine dâhil olmak için gelirler iken Ruscuk'da pasaportları sorıldığından ve anlara silah çektiğinden urulub öldirilmişdir ve bunların cesedleri gemiden çıkarılır iken Midhat Paşa hayvan üzerinde durub bakardı ve o aralık Nemçe konsolosun Mösyö Martir maktullerin ciblerini yoklayarak birinin cibinde olan dört bin beşyüz altunu almışdır) ve yine Sırb gazetelerinde ... nâm gazeteye göre bir köyden bir Bulgar'ın göndermiş olduğu mektubunda dimişki (Tuna nehri serbest iken içinde gemiden böyle adam almak nizamsız bir hürmet olduğundan artık bundan sonra serbest gezecek bir mahal gösterilmesi lazımdır Cermanya vapurunda tepelenen adamlar kimdir. Ve nasılısul ve kaideye ittibaen öldirilmişdir tafsilatı (107. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) gazeteleirin bundan evvel çıkarılan nüshalarında münderic olmağla bu bahsin cevabını o tafsilata havale ider. Ve Belgrad'da cemiyet-i ilmiye dâhil olmak için giden Nikola ve Buda burada dersini alub ikmâl-i ulum eylediğinden şimdi şâkirdânınayalmız bu ibret dersini vasiyet bırakmış gitmiş olduğu söziyle iktifâ eyleriz bu maddenin vukuunda idâm olınanların cesedleri vapurdan çıkılır iken Vali Paşa'nın orada hâzır bulunduğunu tervic ve tasdik iden gazeteci bu işi bir ehemmiyetli maslahat zan itmiş veyâhud öyle göstermek istemiş olmalıdır yohsa üç beş jandarma ve zabtiye ile görölüb bitirülecek gayet hasis ve âdi bir iş için Vali Paşa'nın bizzat gitmeğe bulunmağa tenezzül itmiyeceğini Sırp gazetecisi

dahi bilür ve bunları ahz ve girifte memur olan bi'l-makâle ile istimâl-i silah ile tepeliyen ve muahharan cesedlerini arabaya koyub getüren zabtiye neferâtının bir takımı Bulgar olduğının dahi hatıra getürmelidir meftüllerden birinin cibinden akçe alınmış olması bahsine gelince galiba gazeteci dört bin beş yüz altunu bir yerde görmemiş fakir ve ac gözlü adam olduğundan bu mikdâr değil bunun nısfı ve rebi kadar akçenin cibinde taşınması mümkün olamayacağını hesabi dememiş olmalıdır gelelim yer köğideki Bulgarların yazdığı mektubda istediği serbestliğe acaba o adam serbestlik ... kullanılır anı bile ... (107. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) serbestlik meyhaneden meyhaneye gezüb her dürlü edepsizliği ve hırsızlık ve dolandırıcılık ve haydutluk gibi fena işleri irtikâb idenlere hic bir şey dinilmemelidir. Yohsa yalnız efkâr ve ifâl meşrûasında serbest olub mâbada ahvalde hükümetin rey ve emrine ittiba iderek namus ve haysiyetle yaşamakmı serbestliktir işte burasını bilmek lazım gelür Tuna Nehri'nin serbest olduğına kimin ne didiği var lakin nehir serbest diyerek içinde gezenler birbirini urub öldirsünde buna bir şey dinilmesunmu dünyada en serbest memleket İngiltere ve Amerika iken orada silah çekenlere silah ile mukâbele olunarak muhâlefet ider ise urulur ve hırsız ve haydud tutulub asılır bunların hic birisi serbestliğe karşı olmadığından başka belki serbestliğin ve ana esas olan emniyetin muhafazası için yapılır Tuna Nehri'nin hukuku Devlet-i Osmaniye'ye âid olduğundan o nehirde seyr ü seyahât idenlerin halinive ifâlini sormak ve içlerinde serbestliğe ve emniyete karşı hareket idenler var ise anları men ile nehrin emniyetini ve serbestliğini muhafaza itmek salâhiyetinde o hukukun esasıdır işte gazete-i mezkûrun muhbiri olan Bulgar kendüsünün aradığı gibi serbestlik ister ise Tunada değil denizde dahi böyle bir serbestlik bulamayacağından anı bulacağı bir mahale gitmek lazımdır.

(Tuna)

Sırbıye emâretine terk buyurulan kala-i hakaniyeden Semendre kalasının ittisâlinde eski Osmanlı fatihlerinden birinin türbesi olub bu kere Sırbılular tarafından hedm olındığı işidilmiştir.

Bu misillü âsâr-ı a'tikenin hedmine Sırbılular tarafından şitâb olunması sahihen istigrâb olıncak mevâddandır.

Böyle bir türbe Macaristan'ın makarr-ı hükümeti olan Budin şehrinde dahi vardır anın onun hemdi şöyle dursun Macarlar tarafından sûret-i muntazamada bulunması esbabının istihsâline çalışılıyor vakıa bu misillü âsâr-ı a'tikenin hüsn-i muhafazası

kâffe-i milel-i mütemeddine indinde mültezim olduğundan Macarlar dahi bu kaide-i mergubeye riâyet iderler Sırbular ise taraf-ı Devlet-i Aliyye'den nail ve mazhar oldukları bunca müsâdât (107. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) ve inâyât-ı celileye teşekkür idecek birde öyle bir eser-i kadim ve atiki dahi tahrib iderek bütün âleme karşı derece-i medeniyet ve insaniyetlerini ilân iderler.

(Bir Varakadır)

Mâlum olduğu vechile ulum ve maarif kangı memleketde iştiâr ve tarif ider ise o memleket ahalisinin her sûretle saadet halleri hâsıl olur bunun tafsiline lüzum görünmez isede bu babda bazı ihtarât-ı Hayriye vazife-i zimmet hâme-i hamiyet ittihaz ile umumun ezhan-ı kabulüne arz olunmak için işbu Mütâlaa-yı hayriyenin gazeteniz vasıtasıyla ilânının temin iderim. Şöyle ki Cenâb-ı Hakk-ı Âlâ kıyamü'l-mesa mamur ve abadan buyursun payitaht-ı seniyye olan İstanbul memleket-i cismaniyesi bunca sunuf adide-i ahali ile meskûn bir şehir letâfet numundur ki gerek letafet eb ve hava ve gerek her dürlü esbab ve vesâil-i ticaret mamuriyetce bir misil ve bahadır bunun ahali-i meskunesi kâffe-i hükümet-i celile-i Osmaniye lisanı olan Lisan-ı Türki ile icrâ-yı muamelât idüb her nekadâr rütbe-i gayr-ı Müslime takımı Lisan-ı Türki ile dahi tekellüm iderler isede bunlardan Türkce okur yazar pek nadir bulunur. Gerci Hristiyan mekteplerinde bir vakitdenberü Lisan-ı Türki dersleri dahi talim itdirilmesi i'tiyâd olunmuş isede lazım olacak mertebede Türkce lisan tahsili yolu henüz matlub vechile açılammış olduğundan bunun ilerülmesi muhsenât-ı mucib olduğu misillü birde ahali-i İslamiyye içinde dahi Türkce'den mâbada diğer lisan bilen adam pek az bulunur. Bir memleketin hali ... bir hanenin haline benzer ki içinde sakin olanlar yekdiğerinin lisanına isnâ olunursa taayyüş ve amizeşleri behem hal daha güzel olur buna binâen hem ahali-i İslamiye'den istek idenler hem de teba-yı gayr-ı Müslime'den Türkce'yi öğrenmeği heves eyliyenler için dârü's-satanetü's-seniyyede bir umum lisan ve sâir ulum Nafia mektebi açılmış olsa bundan husule gelecek fevâid ve menâfi-i müstağni-i irâd-ı berhân katadır yani İstanbul'un bir münâsib mahalinde hükümet-i seniyye tarafından bir mekteb ihsan buyurulub bu mekteb teba-yı (107. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) şahanenin her sınıf etfâlinden kendi mekteplerinden başhadetnâme çıkdıkdansonra bazıları yalnızın gündüzün gelüb gitmek ve bir takımı gece gündüz orada ikâmet itmek üzere istek idenler için Arabî ve Farasi ve Türkî ve Rumi ve Ermeni ve Bulgar lisanlarından ve Avrupa lisanlarından Fransız ve İngilizce lisanlarını tahsilden mâbada ...Türkiyye ... ve hesap ve hendese ve cebir ve tarih ve resim ve ziraat ve ticaret ve usul

defteri fenlerinden münâsib mikdâr derslerin talimine bir mahal ve mekseb olub gidecek şâkirdânından para alarak yalnız hükümet-i seniyye-i cânib-i âlisinden meccânen bir mekteb ihsan ve her sınıf ahali hamiyetkârâtından ve erbâb-ı daniş ve gayretten bulunan zevât tarafından temşiyet ahval-i mesrudeye hâzır himmet buyurulur ise bâlâda zikr olunan maksadın husulü mümkün olur zan iderim.

(İlâve-i İstanbul)

Sâhib-i varakaya teşekkür ideriz. Her sınıf teba-yı Devlet-i Osmaniyye'nin maarif ihtiyacını ve yekdiğeriyle bir derece yaşamağa alışmak muhsenâtı defaatle gazetemizde imlâ-i sütun itmişdi. İşbu tahrirât ötedenberü olan arzuve ikballerimizin ... şarha ... ashab-ı hamiyetin nazar-ı kabulüne şayan bir layiha olduğundan bade'l-Mütâlâa devletce bu yolda bir teşebbüs görildiği halde ashab-ı iktidarın iane-i lâzımeden gerü durmıyacakları derkârdır

Hülâsa-i Politika

(Yine Gavga Korkısı)

Tedâriât-ı askeriye-i devliyyeden öğrenmiş olan efkâr-ı umumiye sulh ve silahı temin iden nutk-ı resmiyyelerinden ve diplomatların kabinelerinden çıkan ilânât-ı asayiş ... bir vechile rahat-pezir-i itimâd olmak mümkün olamıyor.

Fi'l-hakika akvâl-i ifâl gibi anlatamayub halkın ashab-ı nüfuzdan kullarını müsbet fiil beklemekte hakları vardır.

Prusya Kralı'nın bazı kelimâtı ve Umûr-ı Hariciyesi Nâzırı'nın bu yakında ihtiyâr itdiği seknatı kabineleri temin (107. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) müveddet-i meş'ar olduğına mukâbil askeri yevmi icrâ-yı talimâtı ve tob ve tüfenk fabrikalarının harekâtı karışıklığı mazhardır.

Fransa hükümdarının biçâre ... (bendin) her karşı gelişde gözünü korkıdan iğneli tufengi vaktiyle istihfâfı ve şimdi umumen eyâlâtı fabrikalarına sürat-i imâli emrile biri biri arkasına gönderdiği telgrafi kezâlik pek eyü haber değildir.

Bu tedârikâta yine sulh niyâtına mebni ihtiyâr olunmuş vesail nazarıyla bakmak istenilse ezhân-ı amme altındaki sualler ile bize icbâr-ı sükût eyler.

Ekseri mucib olan bir hatibin geçende ağzından işidilen siyah noktalar alan Tuna'nın Virin Nehri'nin üzerinde siyar değilmiş.

Prusya'nın ihtilâfı itdiği ve ifâliyle gösterdiği niyât-ı istilâkarâne ve Rusya'nın tasdikiyle iftihâr itdiği imâl gaile engizaneye kim cevap viriyor.

İşte geçende neşr itdiğimiz (Cenevre) Kongresi kimseye emniyet virmedi. Ve bundan mukaddem yazdığımız sulh ümidi kimsenin zihninde kalmadı.

Hariciyye

Amerika'da vâki Karolin Memleketi'ne dair bazı malumât Karolin Memleketi Amerika ve Bahr-i Mahit Atlantik üzerinde ve Paris nısf-ı inhârından ibâret alınmış yedi derece otuz beş dakika tul garbi bininde vâki ve altı yüz doksan bin nüfusu câmidir. Memleket-i mezburedebin beş yüz on iki sene-yi milâdiyesinde İspanyolu meşhur ... nâm kapudanın delâletiyle keşf olunmuş ve bin beş yüz altmış ikide Fransa Kralı dokuzuncu Şarl ... isminde bir zâbit göndererek anın himmetiyle Fransa'nın taht-ı tasavvuruna ve fakat bin beş yüz altmış beşde yine İspanyaluların yed-i tahakkümüne intikâl ve bin altı yüz altmış üçde İngilizler iğtinâm ile nihâyet bin yedi yüz altmış altıda ilân-ı istiklâl eylemiştir İspanyaluların dest-i idaresinde iken oraya azimet iden Fransalu bir seyyahın (107. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) bazı meşhur seyahatnâmesinden vech-i âti üzre nakl olunur.

Karolin memâlikinin civarında bulunan bi'l-cümle cezâiri seyahat itmiş isemde müddet-i seyrim olan bir ay zarfında hemen hic bir şayan-ı tezkir şeye mütesâdüf olamadığıma binâen adeta geldiğime nâdim ve memlekete asla ayak basmamağa ve sade cezâiri görmekle iktifâ iderek avdet itmeğe azim olduğım halde Avrupadan aldığım bir mektubda İspanya Kralı yedinci Ferdinand'ın yevm-i velâdeti şenliklerine dair malumât virmekliğim ricâ olındığını görünce taaccüb ve müşâr-ileyh etrâfdan tahikike kıyâm ve fi'l-hakika Teşrin-i Evvel'in on dördüncü günü Karolin memâlikinin en meşhur şehri olan Şarliston şehrinde kral-ı müşâr-ileyhin nâmına icrâsı şehir-i ayin idilmek mûtâd olduğunu istihbâr ve iktisâbcu nâm itdim.

İşitdiğim gün daha yevm-i mezbure bir ay vakit istediğinden birazda memlekete seyahat itmek arzusuyla bir sefineye râkiben memlekete yanaşdım isede keyifsizliğim araya girerek çaresiz Şarliston şehrinde müddet-i mezbureyi çıkarmağa muzaddar oldum.

Her ne hâl ise müddet-i mezbure incam bulub yevm-i mezkûrun gecesi oldıkda şehrin her tarafında canlar çalınmağa başladı. Çanların sadası sabahleyin kesilüb iki

zabit ile dört nefer kılarnete ve zurna çalarak bi'l-cümle esvakı keşt ve güzare ve hane ve dükkânlar önü temizlik üzre halka tenbihe çıkıldılar.

Ahşam oldıkda her tarafa kandiller ve meşaleler ikâd olunub memleketin valisinin hanesi pişgâhında en çok şenlik olacağı haber alındığına binâen oraya şitâbân olduk.

Hâne-yi mezkûrun önü bir büyük meydan olub meydanın vasatına bir cisim sed inşâ ve üzerine etrâfı envâ-i Şukufe ve izhâr ile müzeyyen olarak hükümdarın resm-i mecsimi ikâme olunmuş ve önünde vukubulacak oyunları temâşâ eylemek üzre icâbete mahsus birtakım iskemleler konulmuşdur.

Rusya Buhara Emiri'yle musâliha itdiği mukaddema vürud iden (107. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) havâdisden anlaşılmış isede ... nâm Moskov Gazetesi bunu tekzib idüb geçen şehr-i Temmuz'un ahirinde mütâreke hitâm bulduğında tekraren muhârebeye kıyâm olunmuş dimişdir.

Meksika'da iki yüz kadar asker zâbitânı ... hıyânetde bulunmuş oldukları tehmitiyle ithâm olunarak mahbese ilkâ olunmuşdur.

... Cenevre'den tard olunan asayiş komitesi cemiyetgâhı İsviçre'nin Bern şehrine nakl itmiş ve Cenevrelilerden cemiyete kimse dâhil olmamasına karar vermişdir.

Önündede borsa ehli Habeş ile İngiltere'nin muhârebisini tahsin itmemekde imişler.

Çapon İmparatoru bir kıta beyânnâme neşr idüb ... limanına Avrupa ticaretine küşâd olduğunu ve Avrupaluların bademâ ... ve ... şehirlerinde ikâmete mezun bulındıkları ilân itmişdir.

İlân

Dişci Mösyö Palaz Galavani Sokağı numro (1) tabib-i mumâ-ileyh ağrıyan dişleri hic çekmeğe hâcet bırakmayub ıslah itmekde ve ağızca nekadar ilel ve emrâz var ise kâffesine bakmakdadır.

İcâb idenler ve tafsil eyliyenler kendüsine mürâcaat eylemeleri.

Bu defa Paris'den gelmiş ve bazı aletlere ve husûsiyle frenki aletine dair ziyâde-i mâlumâtı bulunmuş olan doktor ... günlerinden mâbada İstanbul'da Sultan Hamamı'nda otuz altı numero ile merkûm ... eczahânesinde bulunmakda ve Cumagünleri dahi meccânen bu misillü aletlere bakmakda olduğu hasetsen ilân olunur. (Mehmed Ârif)

Sayı: 108

Numro: 108 Cemaziyelevvel: 24 Sene: 1284 (Pazar irtesi ahşamı) Eylöl: 11 Eylöl
Efrenci: 23

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(108. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Telgraf**

Paris Fi 21 Eylöl

Roma hududunda İtalya Devleti her nevi tecâvüzâtı mekes itmiş olduğunu Floransa'da tab olunan resmi gazete yazmış isede Garibaldi'nin Roma hududuna geçmiş olan taraftarlarına işbu Eylöl'ün yirmi sekizinde isyana mübâşeret eylemelerine emr vermiş olduğu Romada vürud iden havâdis-i telgrafıyyeden müstebân olmuştur.

Paris Fi 21 Eylöl

Ebbehetlü Devletlü Fuad Paşa Hazretleri'nin Kırım'da Rusya İmparatoru'yla istedikleri müzâkerât hakkında Viyana'da tab ve teşmil olunan (Press) gazetesinin rivâyeti üzerine bütün jurnaller bahs ve Rusya Çarı'nın kelimâtı Türkistan'a hasmâne sûretde olduğunu iddia itmekdedir.

Dâhiliyye

Mısır'da tebdili-i vikelâ vukubulub Saadetlü Ragıp Paşa Hazretleri meclis riâyasetine ve Umûr-ı Maliye ve Dâhiliye ve Nafia Vekâleti'ne tayin ve Saadetlü Nubar Paşa Hazretleri Umûr-ı Hariciye Nezâreti'nde ibkâ ve Saadetlü Zülfıkar Paşa Hazretleri Umûr-ı Mezâhib ve (1) Maarif-i Umumiye Vekâletleri'ne ve Saadetlü

(1) Telgraf ismi galat çıktığından açık bırakmağa mecburiyet hâsıl olmuş ve diğer isimler dahi mehma emken tashih idilmiştir.

(108. sayı 1. Sayfa 2. Sütun) Halim Paşa Hazretleri daire-i mahsusa-i hidivi müşirliğine nasb buyurulmuşlardır

Hidiviyet-i celileye dair sâdır buyurulmuş olan fermân-ı âli kaladan kırât olmuştur.

Beğ oğlu'nda basılan (Levant Herald) gazetesi ... imzasıyla bir mektub derc ve bunun sahibinin muhibbi bulunan Doktor (Nafle) nâm tabib güya Kabataş'da bir Müslüman konağına üç senedenberü tabibi bulunduğundan ... bakmağa davet olunmuş ve ... nerdban ... bir takım barbar adamlar merkûmu fena halde darb eylemiş olduklarından hükümete mürâcaatla dâva eylemeğe teşvik itmiştir. Keyfiyetin hakikat hali ise sûret-i ahiride olduğundan hakkaniyeti meydana çıkarmak niyetiyle bir Fransız tabibi tarafından matbaazmıza Fransuvi'l-ibâre bir kıta mektub irsâl kılınmış ve ber-vech-i âti tercümesine müsâraat olunmuştır

(Sûret-i Mektub)

Yunanilerin kizb varacağının münâdisi makamında bulunan (Levant Herald) gazetesi alfranka 17 Eylül tarihiyle çıkan nüshasında Doktor (Nafle) nin vakıası bir kıta mektub neşr eyledikten başka bazı saçma sapan ihtarlara teşebbüs itmiş ve güyâ (108. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Osmanlıların bir barbarlığını daha bulmuş olduğunu söylemiştir fakat Osmanlıların insaniyeti isbâta muhtâc olmadığından bu Doktor (Nafle) kendi arz ve edebiyatla davranmış olmasaydı şimdi hem sıhhatini ve hemde rütbesini gaib itmiyeceği beyândan müstağni idi işte bu münâsebetle gerek Doktor (Nafle) ye ve gerek sâir deki kanlı tabiplere değil yalnız Müslüman haremlerine belki Hristiyan familyalarına dahi viziteye dahi gitdiklerinde arz ve edebiyatla davranmalarını âcizâne ihtâr ve âlâ Hristiyan familyalarında dahi dayak yedikdenbaşka helâk bile olacaklarını evvelden beyân iderim.

Hariciyye

İngiltere

(108. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) İntişâr-ı fûnun için otuz yedi sedenberü İngiltere'de teşkil olunmuş fûnun cemiyetinin her sene birer şehirde tecemmü itdiği gibi bu sene dahi zât-ı şahanenin İngiltereyi teşrifleri esnasında Prens Dögal ile bir ahşam hanesine viziteye rağbet buyurdıkları asilzâdegândan Dük (Dübeklon) cenâblarının riyâsetinde olarak (Belfast) şehrinde tecemmü eylediği geçen hafta yazmışdık. Cemiyet-i mezkûre işe mübâşeretle şübeleri tarafından mûtâd layihalar takdim kılınmış ve en ziyade şayan-ı dikkat mekteplerde fûnun metnu'anın emr-i tahsiline eshel olan yolları taharri itmeğe memur bulunan komitenin kaleme aldığı layiha olub komitenin kolunca mekteplerde başluca ders tecrübe üzerine mebni olan ilm-i tabiyât dan ve muhtesarca kimyadan ve ilm-i nebatdan ibâret bulunmalı ve her mektebde fûnun-ı tabiyye dahi sâir fenler gibi el-

akl haftada üç saat kadar tedris olunmalıdır cemiyet bunları tasdik itmiştir. (Dük ?) cenâbları dahi bir nutk irâd eylemiş ve kemâl-i rağbet ile istimâ olunmuştur. Şübelerin birinde dahi Mösyö ... isminde ashab-ı maarifden bir İngiliz bir güzel nutuk söyleyüb Memâlik-i Müctemia-yı Amerika'nın tevsî-i hudud İngiltere'nin mutasarrıf olduğu memâlikden (Kanada) nın ve (Avustralya) nın kesb-i istiklâl eyliyecekleri şimdiden aşikâr idüğünü beyânıyla beraber Rusya'nın Orta Asyada Hind'e doğru ilerülmesine iğmaz ayni dilmemesini ve Hindistan'a mürur ve ubur için Mısır'dan başka bir tarık daha bulmak için Nehr-i Fırat cânibinden daha yeni bir ma'ber (108. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) ittihâz olunmasını ihtâr itmiş ve Habeş'e sevk olunacak asakir ile ol havalinin ahval-i garibesini tahkik için erbâb-ı fûnundan mürekkeb bir komisyon dahi İngiliz Hükümeti tarafından tayin kılınacağı memul olduğunu ve geçen sene Afrika'nın cenub tarafında seyahat itmekde bulunan İngiliz seyyahının meşhurânından Mösyö ... oralarda bulunan bulunan ve haşiler yediyle telef olduğına şübhe kalmadığını tezkir ve müteveffa-yı mumâ-ileyhin felaketini tahkik zımnında mahsusana bir komisyon izâm olındığından teşekkürle hatm-i makal eylemiştir.

Coğrafya şubesinin reisi bulunan Mösyö ... ise şübhe idüb komisyon ahz ve itâ vesilesiyle Afrika'nın içerü taraflarına gireceğine ve vahşilerle ünsiyet ideceğine binâen herhalde ... bir eseri bulunacağını mesul itmiştir.

Amerikada Vâki Karolîn Memâliki'ne Dair Malumâtın Mâbadı

Bizde zikr olunan iskemlelerin birine kaud ile labiyete intizâr ider iken birde Vali'nin konağından altı kişi çıblak olarak ve sade setr-i avret zımnında onlarında birer bez bağlı bulunarak çıkmış ve halkın vâki olan hareketinden ve husûsiyle resmin önünden herkes savışub yer açmasından ayuncılar olduğu anlaşılmıştır.

Bu oyuncılar meydana gelür gelmez sıraya dizilüb her biri sağ elini yanında giymek omuzına vaz iderek sol elini kendi bacağının arasına sokdukdansonra gide gide tiz çıkmak üzre ahenge başladılar ki fevka'l-âde şâyân-ı tahsin idi.

Andansonra her biri başını süratle iki tarafa tedvir itmeğe ve kulaklarında olan uzun halkaları sallayub şakırdatmağa ağaz ve bu halle her biri bacağını diğerinin kasığına süratle koyub indirmek ve yine o birine koyub bu sûretle fevka'l-âde yüksek sıçradığı halde hic biri düşmemek ve nağmeye hâlel getürmemek gibi haylice hüner ibrâz itdiler.

Bundansonra oyuncuların adedi on altıya iblâğ (108. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) olunub ellerine biraz uzun sırık virilerekher biri yine nağmete halel getürmemek üzere yekdiğerinin elindeki sırığın ucuna dokunmak ve bu halde her dört sırık biri birine dokunur iken mecmuadan bir şekil hendisi husule gelmek ve mesela başdaki dört oyuncu bir şekl ihdâs ider itmez bozub başka başısını yapıdkda ale'l-acele ikinci dört kişi anların yüzdüklerini ve kezâ üçüncü ikincinin ve nihâyet dördüncü üçüncünün yüzdüğünü yapmak üzere görülmemiş bir oyuna başladılar. O eşkâlin dört kişiden dört kişiye nakli pek garib oluyor. Mesela ibtidâ başdaki dört oyuncunun sarkları uc uca süratle gelüb bir merbu' ve arkasından bir müstatil sonra içlerinden birinin çabuk bacağını altına uzatmasıyla bir muhammes peyda olduğu gibi birinci müstatil yapar iken ikinci merbu' ve birinci muhammes kurdığı esnada ikinci müstatil ve üçüncü merbu' ve hâkezâ eşkâl-i sâireyi hâsıl itdi. Bu esnada kulaklarındaki halkaların şakırdısı söylemekde oldukları şarkılar ile hemahenk idi. İşte bu oyunlar iki buçuk saat kadar mümted ve oyuncular ... müstağrik olub nihâyet cümlesi yerlerine gtdiler. Yanmakda olan tercümana duhana var deyu sordığımda pehlivanlar geleceğini ifâde ile bi't-tabi beklemeğe mecbur oldum. Arası on beş dakika geçer geçmez fi'l-hakika iki çıplak adam gelüb meydan ve ... orta yerinde durarak biri birilerine birkaç lakırdı söylediler. Tercümandan ne söylediklerini sual idüb oraca kaide bu pehlivanların kangısı diğerini altına alabiliyor ise istediği izâyı itmeğe mezun olduğunu ve söyledikleri lakırdı dahi ber-vech-i usul her biri hin-i galibiyetinde ne dürlü izâ ideceğinden ibâret idüğünü istihbâr ve artık üzerlerine vakf-ı inzâr itdim.

Birde başlasunlar ki had'en hıfz eyliye biri birilerini hasmâne kavradıkdansonra biri diğerinin buyuğunu gözler dışaru fırlayacak sûretde sıkub diğeride anın göğsüne oldırca şiddetle urmağa başladı ki bakmağa takâtım kalmadı. Biraz vakit bu hal üzere mudârebe ve izitin enva icrâ olındıktan sonra birisi diğerini nasılsa yere (108. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) yatırdı.

Ve evvelce söylemiş olduğu üzere kulaklarını keseceğini ilân itdi. Bunun üzerine mağlubun akrabasına iki karı bir ihtiyar herifden ibâret idi. Gelüb ağır ağır hediyeler teklif ve afv itmesini ricâ iderek mağlubu mazhar-ı afv itdirmiş isede garaibden olarak mağlub familyasını ziyade tekdir ve maksadının ifâsını galibden niyaz itdiği görülmüştür işte kıtat küre-yi arzı sebahat itdiğim halde vakıa-yı mezbureye müşâbe bir garibeye mütesâdüf olamadığından hasseten ser levha-yı seyahatnâme kılındı.

Memâlik-i Müctemia-yı Amerika'nın cenubi şehirlerinde henüz kesb-i hürriyet itmiş zencilerle beyaz ahali beyninde münâzaa eksik olmadığından (Vaşington) şehirde bu iki fırka arasında gavra zuhur itmiş ve tarafından pek çokları yaralanmış ve ... zenciler polis üzerine hücum iderek büyük bir arbede kopardıklarından hükümet tarafından askerlere hâzır bulunmağa emr virilmiş ve ... mebus intihâbı için akd olunan bir cemiyet üzerine birtakım eşhâs yürüyüş idüb içerüde bulunan adamları taşla tuttuklarından ... denilen süvârî askeri yetişerek arbedecileri dağıtmış ve otuz kişi mecruh olmuştur.

İlân

Serâmed-ı edebâ-yı Osmaniyye ve şehir-i tekiran şüerâ-yı Rumiyye'den müstağni-i tarif ve tavsif Mustafa Münif merhumun âsâr-ı tab belagat ki cebuş Nüket ve müdamiyet için bir divân-ı celil ve azahir-i fesahat ve selasete bir bostan Bu kere tab ve teşmil olunarak gayet mükkemel ve musahhah sûretde çıkarılmış ve heveskâran mütaâla'aya bâr olamamak ve layıkıyla ta'mim eylemek üzre ahün fiyat ile virilmekte bulunmuştur.

Füruht olunan mahaller

Kırâet hâneler sahaflar içinde çerçerli Mehmed Efendi'nin dükkânı Bağçe Kapusu'nda Acem Hüseyin Efendi'nin dükkânı hakkâklar içinde sahaf Mehmed Efendi

(Mehmed Ârif)

Sayı: 109

Numro: 109 Cemaziyelevvel: 25 Sene: 1284 (Salı Sabahleyin) Eylül: 12 Eylül
Efrenci: 24

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(109. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Memâlik-i Şahane'de vergü usulünün ıslahı hakkında (La Türki) gazetesinin neşr eylediği bir bendin hulasa-i mealidir.

Kangı memâlikde olursa olsun ahalinin hükümete muhabbeti vergünün hakkaniyet üzerine mebni olmasına mevâkıfdır.

Fransa'da Burbon ve Napolyon ve cumhuriyet tarafdaları bulunduğu mâlumdur. Bir gün köylünün birine niçün Burbon tarafdarı olduğu sual oldukda (ben politikadan anlamam fakat şu kadar biliyorum ki Burbon familyasından olan onuncu Şarl'ın kraliyeti zamanında senevi kırk frank vergü virir idim. Şimdi iki yüz frank viriyorum. İşte Burbonları tercih itdiğimin sebebi bundan keşf idebiliyorsunuz.)

Devlet-i Aliyye'de alan-ı mevcut bulunan vergü usulüne diyecek yohsada su-i istimâlet ile bozılıyor.

İşte su-i istimâlet dahi şundan ibâretdir. Vergü tevzii için milel-i muhtelif reislerinin meclisleri alenen akd olunmadıklarından ve devletin doğrudan doğru taht-ı nezâretinde bulunmadıklarından istedikleri gibi iş görmekte ve kendülerle tâlibkatlarının vergüsünü hafifledüb ve beynlerinde uzlaşub kendü yüklerini dahi *(109. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun)* biçare fukaranın omzuna yüklenmekdedirler.

Bunun neticesi fukaranın ezilmesine müncer oluyor. Şimdiye kadar fukara halinden teşekki itdiğinde hükümet-i seniyye müdâhale itmeyüb işi yine rüesâ üzerine bırakıyor isede bu münâsebetsizliğin ref ve izâlesiçün rüesâ-yı merkûmenin müşâverâtı illeti ve devletin taht-ı nezâretinde olmak ve vergülerin tevziine dair tanzim olunan defter her lisan ile tab ve sokaklarda tâlik olunmak kâfidir.

Avrupada bazı milyonlarca akçeyi cüzdanlarda taşıyan ve bir bakkal veya bir kunduracıdan az vergü virmekde olan adamlar bulunduğına nazaran Memâlik-i Şahane’de servet ve emlakdan vergü almak usulü Avrupadan dahi taklid olınsa sezâdır. Fakat bunda dahi rüesâ su-i istimâl üzre davrandığından bu dahi emlak vergüsü olmayub belki sefâlet vergüsü oluyor.

Hükümet-i seniyye ile bazı politika sebeblerine mebni rüesâ ve mütehayizânı kayırıyor. Buruş elli sene evvel olabiliyordisede şimdi her yerde iş ahalinin elinde olduğundan ecnebi desisekârları dahi ahaliyi iğfâl itmeğe çalışıyorlar.

İşte ahaliyi ecnebi iğfalâtından biri tutmak için vergüyü hakkaniyet ve müsavât üzre tevzi itmekden ziyade akvabir vasıtasıyla olamaz.

(109. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) **(Burusadan Gelen Kâğıddır)**

Erbâb-ı edrâke harfî değildir ki azm-i şerâit-i insaniyet-i mâlumâtı ... gazez ve niyetle bulındırmaksızın herhâl vekalde iltizâm tarik-i hak güya vasikametdir şu mukaddemeyi irâdan muradım bundan çend hafta mukaddem çıkarılan havâdisnâmenizin mûnderic bulunan mektubda Burusa muhayyerinizin istimâl eylediğin anlaşılan su-i lisan ve efkar mukaddeme-i mezkûrenin hâricinde bir âsâr ve bu ise bâdi-yi istigrâb yâr ve iğyâr olduğundan hakikat ahvali beyân ile muhayyerinizin tekzib-i akvâli hakkında işar itmek mazhar-ı hüsn-i nazar kabul ve hemen ilânıyla neşriyât-ı gayr-i sahihe-yi mezkûreden hâsıl olan tesir-i umumiye-yi mübeddel server ve inşirâh idildi hakikat hâle ittilâ ednâ ve âlâ mevsul olmak lazımdır nasılsa yatacak ve etmek alacak yerleri vaktiyle ziyadece tedârik itmiş olan şaki Manol’un birkaç senedenberü buralarca ne derece icrâ-yı şaklub eylediği ve umum ahalinin ne mertebe rahatsız ve emniyetsiz bir halde geçindiği cümleye mesmû ve malum olmasıyla buralarını ve birde âsâr-ı rüşd ve ... âlemce Müslim olan vali-i vilâyet Devletlü Hüsnü Paşa Hazretlerinin burasını teşrifleri gündenberü ittihâz ve icrâ buyurdıkları tedâbir ve icraat-ı hayriyenin inzâr sıgar ve kübârda cilveger şehud ve şükranıyet nemâ-yı vücud olan muhsenât-ı tafsil ve tarife hâcet göremem vakıa müşâr-ileyh Hazretleri istisâl eşkıyâya ahaliden mevki bumevki birtakım adamlar dahi memur buyurmuş iselerde bu tertib saye-i adalet-vaye-i hazret-i şahanede hic bir ferdin her gune umûr ve mâlumâtına zerrece sekte ve mazarrat hâsıl olmayacak bir sûret-i hükmiyânede tasvib olınarak cümlesinin bu babda meydana (109. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) olan teşekkürâtını işitmemiş ve anlayamaması mahber-i merkûmun kemâl-i gafletini ve buda âsârının nazar-ı muhitden mehuriyetini

mucib olmasıyla bademâ mütekayızâta harekete itinâ itmesini hayr-ı hâhâne ihtâr eylerim ahalinin hasılâtca vukuu beyân olunan zarar ve ziyanını bi't-tabi mülteziminin menâfiine ve belki aklına bile dokınacağından şimdiye kadar kangı ahali ve makûle mültezim tarafından nereye ve nesûretle tazallüm hâl ve şikâyet vukubulmuşdur buna dair kimsenin mâlumât ve mesmuanı olmamasıyla işte muhbirinizin neşriyâtı âdeta hezeyanınız makalâtdan ibâret olduğu bununla dahi musaddıkdır Cenâb-ı Hakk cümleyi ve bi'l-hassa muhbir-i merkûmu tarik-i istikâmetde harekete muvaffak buyursa el'hasl sözü uzatmıyalım müşâun-ileyh Hazretlerinin cümleten ahval ve tedâbir-i seniyyelerinden âsâr-ı muvaffakiyet-i aliyyelerinden olarak şaki-yi merkûm rüfekâ-yı meşhuresinden ve en ziyade hünerizlerden bâven Teala ikisi mina ve haya tutularak karesi sancağında gece müddetdenberü icrâsı şekâvet eyliyen meşhur şaki Hurşidhabaset bedid dahi yirmi üç nefer refikiyle ahz girift olunmuş ve çend gün evvel Pazar köyü Dağları'nda taharri memurlarından bazıları leylen bi't-tesâdüf merkûm Manol'un refiklerinden iki neferi ve bazı rivâyete nazaran şaki-yi merkûmunkandüsi cerh idildiğinden avn ve latf hakla şu günlerde anların dahi ahz ve girift olunması memul kuvva bulunmuşdur. Hakikat hâl bu merkezde ve bunun aksiyle neşriyât ve ihbârâta cesâret idenler hâmi-i eşkiyâ nazarıyla manzur ve kabul âsârından mehcür olmaları lüzumu rûtbe-i bidâhetdedir bu makûle mevâddın tashihi mâlumunuz olacağı vechile mine'l-vechde ferâiz memuriyetimden hâric isede müşâr-ileyh Hazretleri gibi saffet-i memduha ve fert-i insaniyetle mütehallık olan bir zât hakkında söylenilen îşarâtı kabul idemediğimden beyân-ı hakikat hâli farizadan ad ider ve bu babda bir diyeceği olanlar ile her vakitte muhâkemeye hâzır bulunduğımı ihtâr iderim

Memleketinde Yahudilerin aleyhinde vukuubulan su-i harekâtın kaldırılmamasıiçün Fransada şehir-i teşar olan Musevi mezhebinden bulunan Musevi (Adolf Karamiyo) geçen sene Bükreş'e gitdiği gibi bu sene dahi zuhur iden vekâyi-i malum üzre İngiltere parlamentosu âzâsından ve kezâlik Musevi mezhebinden (Sör Musa Monte Fiyore) bundan evvel Mağrib'e mahsusan bir seyahat iderek hem mezheblerine imtiyâzât almağa muvaffak olmuş olduğundan Bükreş'e dahi seyahati ihtiyâr idüb İngiltere vükelâsının reiyle oraya azimetle ihtirât-ı vakıaya teşebbüs itmiş isede kâr olmadıktan başka Bükreş gazeteleri kendüsini (109. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) tariz ve tahkir itmekde ve Evlah ve Boğdanlar beynlerinde bir muzır imza itmekde ve kırk sekiz senesindenberü diyar-ı ahirden Memleketeyn'e gitmiş olan Yahudilerin tard ve tenkillerini istemekdedirler. Doğrusu Memleketeyn halkının şu ... sûretde olduğundan

bakalım Avrupa bunları nasıl terbiye idecek ve zavallı Yahudileri Evlah Boğdanların dest-i târizinden nasıl kurtaracaktır.

Hariciyye

(Rusya)

Geçen senedenberü Moskov gazetelerinin hakkımızda gösterdikleri muamelât-ı hasmâne ve bir vakitdenberü Fransa aleyhinde dahi kullandığı lisan-ı mukabele cevthane (Press) gazetesine ber- vech-i âti bazı mülâhazâtı dahi olmuştur.

Bin sekiz yüz altmış üç senesinde mâlumât ve muhâberât-ı düveliyyeye hitâm viren mezkûre-yi resmiyye-yi umumiyesinde Prens Gorçakof adeta belli olacak sûretde anlatmak istemişlerdir ki ihtilâl-i mahudan münşaatı sâirleri gibi Fransadır ve Paris'dir.

İşte buna inâd Lehistan'ın dinine terbiyesine lisanına tasallut olunub o vech hakkında gelinmese ve bir daha ihtilâl değil kımıldanmağa mecâl bırakılmamıştır.

Her bir idarede bulunan Lehlülerin yerine Moskovlu memurlar konulması ve Leh lisanı üzre hic bir varaka-yı resmiyye kalmadıkdan başka yavaş yavaş tekellümü dahi taht-ı memnûiyete alınması muhtemel bulunmuştur.

Fransa'nın merhametinin intikâmını almağa hergün çalışmada ve bir dürlü ena-yı ihtilâle sevk-i merhametle idilen nesâyihî azmitine bidirememekdir.

Buna çare olarak Fransa politikasını nerede küçük düşireceğini aramakda olduğu halde şimdi şarkda yakalamış ve oradaki harekâtıyla bir taş atubiki kuş urmakda bulunmuştur.

Küdüs-i Şerif'den Tuna'ya kadar belki bir kasaba yoktur ki Fransa memurları Moskov memurlarının fesâdâtına mukâvemet zımnında pençeleşmiyerek bir gün geçürsünler.

Bir fenalık var ki Hristiyanların günden güne ziyade lisan (109. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) iğtifâlî olup hergün çekilen müşkilâta bir müşkil ilâve eylemekde ve Moskov'un nüfuzuna tesir virmekdedir.

Hâsıl-ı kelâmbu haller daha devam ider ise Fransa İngiltereyi çağırarak ve elbette icrâ-yı iktizâ-yı maslahata çabalayub böyle muzır bir muamele-yi istihkâriye altında kalamaz.

(Almanya)

Berlin'den Belçika'nın ... gazetesine yazılmıştır.

Almanya-yı şimal parlamentosunun hin-i küşâdında Prusya Kralı tarafından irâd olunan nutk-ı mesâlih-i dâhiliye mübâhesesinden ibâret bulunmuşdur. Ve politika meselelerinin zikrini bir taraf eylediği cihetle sulh ve salâhı teyid idecek sûretde bulunduğu müşâhede olunur. Ve bu ise Viyana kabinesinin Salsburg mülâkatı hakkında verdiği izâhât-ı hâlisânesinden neşet itdiği gibi diğer taraftan Prusya Kralı'nın bazı mesâil hakkında sükûtu Almanya'nın ecnebi gazetelerinin kendi aleyhinde olan neşriyât vakıalarına havale-i sem'-i itibâr itmiyerek dâhilen teşebbüs itdiği işin kemâl-i vüsukla hitâmına isâline sa-'ı bulunduğu delâlet ider.

Kral'ın nutku şimal-i Almanya millet nizâm-nâmesinin cümle tarafından kabul olunub icrâsına mübâşeret olduğundan beyân-ı memnuniyet ve cenubi Almanya hükümetleriyle ... tabir olunan gümrük ahidnâmesiyle ticaretce umumi bir parlamentonun teşkilinden mesruriyetle daima bulunan ... dukasının muahharan Mebusân Meclisi'nin hin-i küşâdında söylediği ve Fransada bin dürlü manalar virilen gazetelerin hiddeti mucib olan nutkun bir aksi sayılsa sezâdır.

... dukasının nutkundan dolayı Fransız gazeteleri bunca hiddet göstermişler isede Berlin'in resmi gazetesinin dahi işar eylediği vechile müşâr-ileyh cenubi Almanya'nın Prusya'ya delâlet ideceğini söylemeyüb ancak milletin efkârına muvâfık sûretde serbest lisan kullanmışdır.

Mesâlih-i dâhiliyeye dair Prusya Kralı'nın zikr eylediği nizamlar hemen evvelden dahi malum idi. Bunların birincisi Almanya memâlik-i mütehadhesinin bu derecesi yani muvâzene irâd ve masraf defteridir ki yekûn yetmiş iki milyon darı hesab olnur. Millet nizâm-nâmesini vaz iden parlamentoda masârıfın yakunu bundan çok ziyade gösterildiğinden şimdi bazı tenkihât-ı mühime icrâ olunmuş olduğu ve hükümet-i mütehadde ehun idare ile meydana geldiği görünmekdedir. Ve bu ise erbâb-ı politika beyinde azm-i şân kazanmış olan Fransa müellefeyn meşhurâmından (Montesku) nun beyân eylemiş olduğu (en âlâ idare ucuz idaredir) kaidesine mutâbıktır. Kral'ın nutkunda mestur bulunan diğer nizâmların başlucaları memâlik-i mütehaddeden bulunan âhâdnâsına Almanya'nın her tarafında bilâ mümânaat meskûn ittihâz idebileceği ve Prusya usul-i askeriyesinin memâlik-i mezkûrede câri olacağı maddeleridir.

(109. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Müşâr-ileyh Hazretleri sarayın büyük salonunda parlamentoyu küşâd eylemiş ve Berlin'de mukim süferâ-yı düvel-i ecnebiyyeden başka

zevât-ı mutebere ve prensler dahi hâzır bulunmuşlardır. Kral yakında ... ve andan dahi ... memleketine gidecektir.

Paris’de bulunan Prusya Sefâretinin ve Berlin’de bulunan Fransa sefâretinin tebdilâtı vukubulacağı mukaddema söylenilmiş ve bu politika tebdilâtına dahi haml olunmuş isede şimdilik aslı çıkmamıştır.

Mahur (Lopez) in öldürildiğini bundan evvel gazeteler rivâyet itmiş ve hatta biz dahi anlardan olarak yazmış idisekte bu defa Amerikadan vürud iden evrak-ı havadisi nazaran merkûmun katli yalan oldıktan başka fevka’l-âde uzun bir bend dahi kaleme alub hakkında azu olunan hayatından tebriye-yi zimmet itmiş olduğu cihetle hülâsasını biz dahi gelecek nüshamıza derci deriz.

Caponya İmparatoru tarafından Avrupa’ya gönderilen elçiler düvel-i muhtelif hükümdarlarına vizite itdikleri gibi İsviçre cumhurunun makarr-ı hükümeti olan (Bern) şehrine muvâsalat itmişler ve büyük tantana ile reis-i cumhurun huzûruna çıkmışlar ve ihtilâfla kabul olunub kendilere riâyeten bir resmi geçid dahi icrâ kılınmış ve ziyafetler verilmiştir.

Süferâ-yı mumâ-ileyhim âdi günlerde Avrupalı kıyafetiyle gezmekte iseler de resmi yerlerde memleketlerine mahsus olan elbiseyi lâbis olmaktadırlar.

(109. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Bu esnada İsviçre’de (Kongre) ismile birçok cemiyetler olmaktadır. Sâde Eylül ayında on iki kongre tecemmü idecektir. Bunların birincisi mahud asayiş kongresi idi ki (Cenevre) den tard olındığı cihetle (Bern) şehrinde ictimâ idecek imiş. Şehr-i mezkûrda (Alp) Dağları’ndan maden taharrisine ve (Zürih) şehrinde sığır beslemesine ve (Lozan) şehrinde amele taifesinin ıslah hâline ve (Galaris) de avukatlığa ve diğer şehirlerde tarihe ve istatistike umûr-ı Nafiaya ve fenn-i tabiyata dair cemiyetler akd olunacaktır. İtalya’nın payitahtı olan (Florans) şehrinde dahi bir istatistik cemiyeti akd olunacaktır.

İlân

Ameliyât-ı cerrahiye icrâ itmeksizin ağrıyan dişlerin veçlerini def ve izâle etmek ve dişleri çıkmış olanların dişlerinin yerlerine zahmetsizce tab-ı vaz olunmuş gibi gayet dikkat olinsa bile anlaşılmamak üzere diş koymak ve dâhil ... ve ... imrâz ve kuruh ve ... dendane tedâvi etmek ve dişleri tak’irâtından yani yerlerinden oynayub bir tarafa devrildikleri halde yerlerine koymak ve dâhil temizlemekte ve paslanmış ve siyahlanmış olan dişlerin pas ve kirlerini çıkarub cevher zâtısını tecdid etmekde ve ağzın

fena kokularını ıslâh etmekde altun lastikden gayetle latif ve ra'na ve salâbetlü ve hafif yemek yendiği vakitte bir zarar ziyan virmez âlâ yerleri ve çıkar konur dişler yapmakda olan Parisli tabib dişci Mösyö ... Beğ oğlu'nda Gelavani zokağında iki numroda iskân etmekde ve alafranka saat dokuzdan dörde kadar gelen ve gidenlere ameliyât-ı mezkûreyi icrâ eylemekde olub kendüsini görmek getürmek murâd idenler olur ise oradan sual itdirmeleri

(Mehmed Ârif)

Sayı: 110

Numro: 110 Cemaziyelevvel: 25 Sene: 1284 (Salı ahşamı) Eylül: 12 Eylül
Efrenç: 24

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(110. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Telgraf**

Paris 22 Eylül

Bu sabah Garibaldi Floransa'dan çıktı. ... bir nutk idüb İtalya Roma halkına muavenetden gerü duramaz dimişler ve Papa Hükümeti Roma'da asker cem itmektedir.

Paris 23 Eylül

Ebbehetlü Devletlü Fuad Paşa Hazretleri'nin Rusya İmparatoru'yla eylediği müzâkerât hakkında ... gezetesinin rivâyeti yalan olduğu Viyanadan gelen bir telgrafdan anlaşılmıştır.

Dâhiliyye

... ömriyyenin hâk-pâ-yı hazret-i hilâfet-penâhiye gönderdiği sefir Dersaadet'e muvâsalat itmiş olmağın geçen Pazar günü Umûr-ı Hariciyye Nâzırı Ebbehettlü Devletlü Fuad Paşa Hazretleriyle teşrifât-ı daire-i hariciye muavini İzzettlü Ali Beğ Efendi refâkatiyle Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cânib-i Ali'sine azimetle huzûr-ı şevket-mevfur cenâb-ı padişahî dühûl şerefine nail olmuşlardır.

Taraf-ı hazret-i serdar-ı ekremiden 15 Cemaziyelevveli tarihiyle cânib-i Bab-ı Ali'ye takdim kılınmış olan tahrirât-ı resmiyyeye nazaran geçen şehr-i Ağustos'un sekizinde şafak vaktinde Kandiye fırka-i askeriye kumandanı bir eşkıyâ guruhuna tesâdüf itdiğinden muharebeye kıyâm olunmuş ve gavgâ iki saat mümted olub bilâhare eşkıyâ mukâvemet idemediklerinden (110. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) beraber kaçırdıkları mevta ve mecruhlarından başka otuz kadar mevta dahimeydan-ı maarekede bırakub münhezim firar itmişler ve Asâkir-i Şâhâne'den beş kişi şehid on iki mecruh bulunmuştur. Cezire'nin her tarafında dahi eşkıyânın ekser-i cemiyâtı kırk elli kişiden

ibâret ve perişan halde bulunmakda ve Asâkir-i Şâhâne'nin gölgelerini dahi gördüklerinde sığınacak delik aramakda imişler.

Hanya nevâhisinden ... piskoposu rutbetlü (Misail) Efendi'nin zir-i idare-i ruhaniyesinde bulunan Rumlarda yüz altı bin guruş mikdârı alacağı bulunduğundan her nekadâr dûçâr-ı muzâyaka olduğunu irâe iderek taleb itmekde imiş isede tahsiline muvaffak olamamış ve bir reis-i ruhaniyenin saye-i merâhim-i vâye-i hazret-i zıllullahide zaruret çekmesi caiz görünmediğine binâen Serdar Paşa Hazretleri ittifaken mumâ-ileyhin hâlini işitdiğinde ale'l-acele bin guruş göndermiş ve mumâ-ileyh dahi mahsus bir tezkire terkimiyle teşekkür itmiştir.

Girid ihtilâlinin teskin olındığına mebni artık milleti Bab-ı Ali'nin reiye havale itmeğe Avusturya ve Fransa (110. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) imparatorları İngiltere devlet-i fahimesiyle müttefikane karar vermiş oldukları Belçika'nın ... gazetesinde mesturdur

Geçen Cuma günü çıkan (Levant Herald) gazetesi Şire'de bulunan muhbir hezeyan köyü tarafından bir kâğıdı derc etmiş ve muhbir-i merkûmunun rivâyet-i erâcifâyına göre güyâ zühaf nâm korvet-i hümayûn Fransız bandarasını keşideitmiş olduğu halde Girid sevâhiline yanaşub magarimlerde tehassun etmiş familyaları Yunanistan'a nakl itmeğe işâret göstermiş olduğundan familyalar magarelerden çıkmış ve vapura doğru gitdiklerinde toblara ateş virmesi üzerine on altı kişi telef ve mecruh olub kusurları firar iderek gücile canlarını kurtarmış oldukları hikâye kılınmış isede bu dahi eşkıyâ üzerine Avrupaluların şefkat kalbini celb-i niyet-i vâhiyesiyle ilân olunan sâir erâcif nevinden idüğü meydanda bulındıktan başka dünki çıkan (La Türki) resmen tekzip kılınmıştır.

Hanya'da Viyana'nın ...nâm resmi gazetesine yazıldığına göre Giridli familyaları henelerini terk ve Yunanistan'a hicret etmek sevdasında bulunmıyorlar isede ecnebi gönüllüden mürekkeb olan eşkıyâ komitesi Giridlileri zoraki hicrete icbâr idiyor ve Atina'da bulunan komite dahi her dürlü yalan vaadler ile gönüllü toplayub Girid'e göndermekde isede Girid komitesi dahi istediklerinin yüzine bile bakmamakda olduğundan gönüllülerin ekseri hâl-i perişanında kalarak komitelere bin dürlü la'net okumakda ve memleketlerine avdete vâsıta aramakda iselerde avdet idenler dahi hükümet-i Yunan'ın azabına uğramakda ve Atinadan memleketlerine gönderilüb orada haps olınmaktadırlar.

(Kandiye'den Mazbata)

Girid muteberân tüccarından mürekkeb olarak asma altında teşekkül iden iane komisyonu cânibine Girid’de bulunan komisyon tarafından gelmiştir

Girid ceziresinde serzede-i zuhur olan mesele-i (110. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) ihtilâliyeden dolayı dûcâr-ı sefâlet ve pederleri muhârebât-ı vakıada şehiden vefât idüb familya ve itâmı giriftar zaruret olanlara tevzi itâ kılınmak üzere Kandiye şehbender vekili Fütüvvetlü Mustafa Ağa’ya tevdi’an irsâl buyurulan elli üçbin dört yüz doksan dört guruş iane bi’l-vüsul kaide-i adl ve hakkaniyete tevfikân mübbeliğ-i mezbur gerek şühedânın familya ve itâmına ve gerek muhârebâtda ceriha mend olan kesân ile muhtaceyn-i sâireye taksim olunarak tanzim kılınan bir kıta sarfiyat defteri leffen takdim-i pişgâh-ı âlileri kılınmış ve bu babda masruf buyurulan himem-i aliyye-i kerimâneleri mucib meserret amme-i fukara olub davet-i mahsusa-ı kirâmileri isâl-i bergâh kebiryâ ve komisyon-ı âcizânemize dahi müedda-yı hubur bulunmuş olmağla ibrâz-ı teşekkür ve muhabbetle beraber bu gibi hâne ve hânmanları tahribi dilerek muhtâc-ı nevâl bir ve efdâl olan acize ve ... bademâ dahi istikmâl-i esbâb-ı mesruriyetleri husûsuna himem-i Celileleri buyırdığı ve şâyân buyırılması babında emr ü irâde hazret-i men lehü’l-emrindir

(İstanbul)

Bu makûle ... vatana iâne iden erbâb-ı hâkimiyet ve fütüvvetin hizmetlerini ve senâlarını umum karşısına vaz ile iftihâr ider. Ve sâir erbâb-ı iktidârı böyle dünyevi ve uhrevi bais-i mesubât olacak bir işe teşvik eyler.

Hülâsa-i Politika

(Moskov’un Harekât-ı Şarkiyyesi)

Moskov şark hakkında olan niyâtın sur-i fiiliyyesine bir derecede istâdâne ve bir sûretde âkilâne çalışıyor li akule hayret virir.

Ancak bu harekâtı ötedenberü işi olub şimdiki halde husul-i maksadını o kadar zihince kolaylaştırmışdır ki zikr olunan gayret-i hafiyeyi terk ile umum karşısında icrâ-yı mâfiü’l-zamirden zerrem kadar çakinmiyor.

Çar Hazretlerinin meruc-ı âmâli ve adeta Moskov politikasının fihrist icmâli olan (Jurnal dö Petersburg) bu kere bi’l-münâsebe işbu ibâre-yi mütekebbirâneyi yazmışdır.

(110. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) (Dünyada hic bir kimsenin dest-i teâvınına ihtiyacı olmıyan Moskov Devleti’nin zir-i hükmünde olan akvâma muamele-yi müşfiktekârâne itmesi mücerred kendi merhametinden olub kimseden pervâ itmekden değildir.

Ve iki cihetle edib bir kalem elbette büyümeğe ihtiyacı ve hic bir bâd-ı hazâdan pervâsı olmıyan bir ağac tavsifinden başka hakkında bir vasf muhak bulamaz)

Gadâibdendir ki bu gazete yani Moskov kabinesi devletleri için böyle hic bir şeye ihtiyâc ve zahmete muhtâc ameli kalmamış gibi lisân kullanmakda iken ve belki o saatde Yunanistan'da bulunan sefir ve konsolosları Yunanileri tahrik zımında son dereceye kadar çalışmakda idi.

Her ne ise Moskov'un nâmus ve ar sahiblerine göre mahal olan bu yolda ilânât ve icraatını tafsil itmek hâsılı tahsil kabilindendir.

Fakat Avrupa düvel ve mileline ayb değilmiki ikrâd beyinde bile bu kadar sâirini tahkire yol bulunmamak için usul ve kâid vazına çalışıyor iken böyle bir mütegalib cümlesinin namusunu katat sâire sekinesinin yanda çekinsün.

Ey İngilizler. Ey her milletin Almanları. Ey her tarafın Latinleri. Ey İskandinavlılar. Ey Bulgarlar. Ey Lehlüler. Siz münâsebetsiz münâzaa lar ile vakit geçürüyorsunuz Moskov cesâmetleniyor. Siz birbirinizi yoldan alıkoyuyorsunuz Moskov yoruyor.

Prusya Kralı'nın Nutku Hakkında Avrupa Gazetelerinin Dikkate Şâyân Olacak Mütâlaatı

...

Kral Hazretleri (sulh) gelmesini tekrâren zikr itmiş olduğu cihetle Almanya'nın ihtiyâr ideceği mesleği beyân ve Prusya'nın politikasını izâh itmiştir.

(Frans)

Prusya Kralı'nın politika müşkilâtını teshil idecek yolda irâd eylediği kelimâtdan dolayı teşekkür itsek sezâdır. Fransa harb istemez. Fakat diğer devletler füyuhât üzerine geü gurud iderek Fransa'nın nüfuzuna ve (110. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) şâyân ve şeref meli sene dokınsalar intikâm almağa hâzırdır.

Liberte

Prusya Kralı'nın ve Mösyö ... Paris'de seyahatlerinde gördikleri ikrâm ve iltifâtdan sonra kralın bu defa kullandığı lisan kaide-yi nezâkete muvâfıkdır. Prusya'nın ahdinde sâbit olub Liksenburg'u boşaltması dahi şâyân-ı mahzuziyetdir. Umûr-ı Hariciye Nâzırımız bulunan (Marki Dömütye) biraz daha kabiliyet sahibi bulinsa idi geçenlerde süferâya irsâl eylediği nâme-yi umumide bunudahi zikr itmeği unutmaz idi.

İmparator Napolyon'un 30 Ağustos tarihiyle ... şehrinde ve Prusya Kralı'nın 10 Eylül tarihiyle Berlin'de irâd eyledikleri nutklardan sonra Fransa ve İtalya ve Prusya devletleri beyninde geçen sene tasavvur olunan ittifâkı kuvveden fiile getürmenin vakti gelmiştir.

(Gazet dö Frans)

Almanya Parlamentosu mebusânına hitâben Prusya Kralı hemen şu sözleri söylemek istemiştir (Siz kemâl-i asayışle işinize bakınız ve (Sadve) fütuhâtı sayesinde tesis idilen Almanya binâsının ikmâlîne yeminle say eyleyiniz. Kimse bizim bi'l-ittifak meydana getürdiğimiz işi bozamaz) işte böyle harb ile kazandığını sulh ile tasarruf etmek ve Almanya'yı kendüsünün sevdiği Prusya'nın kalbine dökmeğe kimse tarafından mümânaat olunmamasını istiyor.

(Press)

Kralın nutku Fransa Umûr-ı Hariciyesi Vekili'nin nâme-yi umumisiyle tatbik olındıkda şu mana çıkar. Prusya ve Fransa iki dargın adamlara benzer ki imtizâcızlıklarını bildirmemek için alenen lakırdı itmekden iderler.

(Tan)

Bu nutukda bazı mesâil hakkında sükût-ı ihtiyâr olındığının sebebi şudur Prusya hikâyelerde tarif olunan Persiler gibi kaçınur isede kendüsünü bütün bütün göstermemek istiyor ki arkasından daha çok istekle düşsünler.

(110. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) ...

Prusya Kralı hiddet virecek meselelerin hic birinden bahs itmemiştir ve bu cihetle seyyaha gezer ki sâirin lakırdısını dinlemeyüb kendü yolına devam ider.

(Mond)

Bismark'ın rahat-ı zâhiresi bir çiftcinin rahatına benzer ki tohumu yere ekdikden sonra kemâl-i istikâmetle harman vaktini beker bir takrib Almanya hükümetlerinin canına Prusya ile ittihâd tohumunu ekdi. Şimdi çıkmasını bekliyor.

Hariciyye

Bu Asra Kadar Gelinceye Kadar Avrupaluların Ticâret-i Berriye ve Bahriyyeleri

Erbâb-ı vukuf indinde malum olduğu üzre Avrupa düvel ve mileli bir iki asr mukaddem hâlâ bedüyetden kurtılmayub Asya ve Afrika vahşilerinin dağlarda

bayırlarda biri birine itdikleri cemiyet cemiyete ider ve umumen tabir olındığı halde halk cemiyet üzre bedüyet eyler idi.

Hatta muhârebât-ı mütevâliye-yi mütesellimden biraz ve yatab olan ve hic iktidârı kalmıyan akvâm bile rüesâ-yı harasanın icbârına mukâvemet idemiyerek bütün bütün muzamhıl olmadıkca meydan dar gerüden çekilemez idi.

Gasb ve garet mâni ticâret ve mesd ebvâb harfet ve sınaat olarak kül yevm galibler mağlubunun erzâk ve eşyasını istimâl ve mağlublar ot ve yaprak ile vakitlerini imrâr iderler idi.

Ancak İtalya kıtası letâfet hava cihetiyle Avrupa'nın birinci mevki olduğundan orada mesken idinler mahal-i sâireye tecâvüzden istiğnâ ve ellerinde bulman arazi ile iktifâ ve muhâfazasına itinâ idüb bu sebeble şimdiki bildiğimiz İtalya kıtası yirmi otuz kadar hükümet-i cumhuriyeye makarr ve yavaş yavaş ihtiyâcât artub mahsulât-ı arziyyeye ve sına'ıyye-i mahliye sekane kifâyet itmedikden eşya ve erzak kıymendar olmağın tedârik-i mâişet ve fazla olarak celb-i müngat zımında birtakım ahali mecbur seyr ü sefer olmuş idi.

Uzman inşâ eyledikleri cisim tekneler ile Asya ve Afrika sevâhiline gidüb zahire ve ucuz çıkarmak ve sonra yeride satmak için arazi iştirâ itmişler ve hâne ve sefine (110. Sayı 4.sayfa 2. Sütun) yapmak için dahi ormanlardan ağaçlar ve şükr bazı sebzevât ve mâmul ât alub taşımağa başlamışlardır.

İşte ticarete başlayan akvâm ki sonra Venedikliler ve Conavalılar nâmiyle binam oldılar. Bununla fevka'l-âde istifâde itmeğın Acem ve Hind memâlikine dahi azimete kadar tiyâb ve oranın nekayis eşyasını celb ve henüz bir şey görmemiş olan Avrupalılara getürince artık pek fâhiş fiyat ile fûruht itmeleriyle mükteseb servet bihesâb oldılar.

O bir taraftan Bahr-i Baltık sevâhilinde olan memâlik ahalisi dahi mücerred İtalya'ya binecek lazım imiş diyerek kendülerine lüzumundan ziyade ziraate başlayub fakat İtalya'ya götürmek zahmetine hâcet kalmaksızın ziraat bedel-i zir-i destanını muhârebede istihdâm itmeğe lüzum gören Almanya derebeğleri derhal memâlik-i mezkûre ahalisine istedikleri kadar nükud ve emval itâsıyla zahire iştirâsına başlamışlar ve gide gide bütün Almanya ahali ve hükümdârânı kendilerine muhtâc olarak idareleri rehin-i esasve kâffe-yi etrâf mecbur hüsn-i istinâs olduğunu görünce sevâhil bahride bulunan bi'l-cümle memâlik-i ticârete heves eylemiş ve bununla birtakım gasıb ve

nâhibin tasallutundan ve tayiş ve haşyeneden halâslarını müşâhede iderek bir katdaha çalışmağa alışmışlardır bu ticaret maddesi Avrupada umumi bir hâle girdikdensonra İtalyalular teferred ve teşhir sâbıklarını gaib itmeğe diğerlerini tefevvuka bilyol bulmağa kalkışub elbise ve ziynete ehemmiyet ve hurfet ve sınaata bununla bir revâc ve hâcet virdiler. Artık anın üzerine gereği gibi sınayi ve hurflerine terakki gelüb on beşinci karın ibtidâsında canfes ve kitan mâmul âtında yektâ oldılar.

Portekiz ahalisidahi Afrika'nın sevâhiline gemiler gönderüb arazi-yi cedide keşfini ve bu vasıta ile olun bir iki menbi emti'a-yı nâdide bulunmasını ister idiler.

(Mâbadı ilerüde)

(Mehmed Ârif)

Sayı: 111

Numro: 111 Cemaziyelevvel: 26 Sene: 1284 (Çarşamba sabahleyin) Eylül: 13 Eylül
Efrenci: 25

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(111. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliye**

Hicaz Haftan Ağalığı hırka-i saadet hademesinden Necib Efendi'ye

Hicaz müjdecî başlığı Harem-i Hümayûn baltacılarından Nazif Ağa'ya

Hicaz müjdecî sâniligi Saray-ı Hümayûn kapucularından Mustafa Ağa'ya ihale buyurulmuştur

Rum milleti patrikhânesi kâtib-i evveli İzzetlü Andriko Efendi'ye sûtbe-i sâniye sınıf-ı sânisî

Rum milleti patrikhânesi kâtib-i evveli mu'avini Refetlü İstiğnaki Efendi'ye rûtbe-i sâlise

Tabib Refetlü ve İslaki Efendi'ye rûtbe-i sâlise

Isparta ahalisi muteberânından Fütüvvetlü Yanako Efendi'ye rûtbe-i rabi'a

Avrupa tüccarından yağcı oğlu Fütüvvetlü Hacı ... Efendi'ye rûtbe-i rabi'a tevcih

(Girid)**Hanyadan tahrirât fi 20 Cemaziyelevvel**

Ferik Saadetlü Mehmed Paşa Hazretleri beş altı gü evvel bir mikdâr Asâkir-i Şâhâne ve Mısıryye ile Kiramya'ya azimet itmiş. Ve esna-yı rahda tesâdüf eylediği eşkıyâ döküntüleriyle mahal-i mezkûrda itdiği evfak muharebelerde ahz u girift eylediği şakileri dahi bu tarafa (111. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) getirüb habs ve tevkif eylemiştir. Paşa-yı müşâr-ileyh bundan sonra iki defa dahi mahal-i mezkûre gitmiş. Ve eşkıyâ guruhundan karşısına çıkan nüfys zâyia ve haşerat-ı şâyianın kimini katl ve tenkil ve kimini ahz ve girift ile habs ve tezlil eylemiştir. İşte şu muhârebât-ı vakıada hamd olsun Asâkir-i Şâhâne ve Mısıryye'de zararsızca bir mecruhdan başka bir şey yoktur. Kisamo fırka-i askeriyesi kumandanı Saadetlü Ali Biri Paşa Hazretleri dahi maiyyetinde bir

mikdâr Asâkir-i Şâhâne ve yerlü neferâtı olduğu halde bundan dört beş gün mukaddem limaslaha bu tarafa gelmekde iken Kodomo karyesinde bir mikdâr eşkıyâya tesâdüf itmiş. Ve bir mikdâr muharebe idüb eşkıyâdan üç dört nefer i'dâm ve beş altı nefer dahi haya tutub bu tarafa getürmüşdür.

Rusya vapuru dört beş gün evvel Hanya limanında birkaç Hristiyan familyası aldığı gibi iki gün evvek sûret-i alenide birkaç familya dahi almışdır. Müşâr-ileyh Ali Biri Paşa Hazretleri bugün yine Kisamo taraflarına gitdiğinden yolda bir takım eşkıyâya tesadüf iderek muhârebeye tutışdığı şimdi işidildi. Bunun üzzerine Saadetlü Mehmed Paşa Hazretleri bir fırka-i askeriye ile muavenete gitdi. Mesmuata nazaran ... mahalden bir ecnebi sefinesi hayli familya almışdır.

(III. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Bu kere Resmo'dan aldığımız tahrirât Resmo kumandanı liva Saadetlü Mehmed Paşa Hazretleri'nin fukara hakkında icrâ eylediği muavenet gayreti ve Resmo kaimmakamı vekili İzzetlü Osman Fehmi Beğ'in umûr-ı memuresince gösterdiği dikkatini meddah ve sitâyişden ibâret olub bundan başka şâyân-ı Mütâlaa havâdis olmadığından aynıyle dercinden sarf-ı nazar eyledik.

Bayezid Sancağı'nın Bazı Ahvâl-i Coğrafiyasına Dair Kaleme Alınan Mezkûre-i Muhtasaradır

Liva-yı mezbur nefsi-i Bayezid ve nevâhi-yi malumesinden mâbada Diyadin ma' hamurukara kilise ve'l-şükr du'antab ma' ba Tunus nâm dört müdirlik ile iki zabıtayı câmi ve hududu şaika İran'a tâbi ... ve Ovacık ve şimal Rusya'ya tâbi Revan hükümeti ile Kars'a Tâbi Kağızman havalisi ve cenuben Van'a tâbi Malazgird kazalarıyla mahdud ve mütemâyiz olub takriben mesâfe-i dolu şarkdan garba otuz beş saat mesafe-i arz şimalden cenuba muhtelif olmikdâr olarak on beş saatde nihâyet yirmi saate bâliğ olmağla sath-ı meri'i tahminen altıyüz kadar saatlik arazi-yi şâmindir cânib-i şimalisi meşhur (Ağrı Dağı) ve Zeven Dağı ve cenubisi meşhur (Ala Dağ) silsile-i cibaliyle muhât olub bunların meyanında Bayezid ve Diyadin Kara Kilise ve Aleşkerd ve Hamur ovâlârı dinien tulâniü'l-şekl-i minbit ve mahsuldâr bir arazi-iyi vâsi vâki ve fakat antab ta Tunus ovâlârı arazi-yi merkûmenin cânib-i cenub-ı garbiyesinde ve Ala Dağ'ın mâverâsında bir kıta-yı müfreze mesâbesinde olarak Van ve Muş Sancakları arasına mütedâhidir ki cümlesinde şimdilik mütâd üzre cüz-i emekle güzelce arpa ve buğday ve hububât-ı sâire hâsıl oluyor sancağın ahali sekinesi ekseriya şâfiü'l- mezheb kavm-i ekrâd ve Yezidi taifesiyle Ermeni Katolik milletlerinden ibâret olub nâdir Türk dahi

bulunur isede herkes kendi din ve mezhebiyle mukayyed olarak cümlesi bayağı lisan ve ahlak ve adetce yine ekrad hükmüne dâhildir şu kadar ki Türk ve Ermeni lisanları dahi kilise metruk değildir Kürsi livası nefsi-i Bayezid kasabasıdır. Mülhâkâtından Diyadin ve Kara Kilise kazalarının merkezleri yine bu nâm ile mezkûr birer büyücek karye ve Aleşkerd kazasının merkezi kadim Aleşkerd nâm diğer toprak kala kasabası olup Ayntabın merkezi Tutak nâm karyedir mikdâr-ı nüfusu ber-muceb-i tahrir-i atik gayraz Ayntab dokuz bin üçyüz dokuz mikdâr ve fakat bir kaide ve vukuatı yürümediği cihetle behemehâl fazlasıyla derkârdır bunun beşinin doksan ikisi Müslim ve dört bin yüz altmış yedisi gayr-ı Müslim isede Yezidi dinilen taife ibliskâye olan mülk-i tavusa tazim ve ibâdetle hâyimdirler gerek merkez ve mülhâkâtının bad mesafesini ve gerek ecnas ahali meskunesi zirde bir cedvel muhtasar ile gösterilor.

(111. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) Kürsi-yi liva olan nefsi-i Bayezid Erzurum'un nânib-i şarkisinde takriben kırk sekiz saat mesafede Kızıl Dağ nâm cebelin vasatından damınına doğru dizilmiş büyük ve küçük bazı kayalar üstünde evfak evfak dereler içinde olduğu misilliü kadim kalası beldenin şimalindeki kebir ve yüksek bir kayanın üzerinde ve şimdi kışla-yı hümayûn olan meşhur kargir ve masna' Bayezid saray-ı dilküşası dahi b kalanın tam kiblesindeki diğer yekpare bir kaya üzerinde vâki ve damen kasabada kâin fi'i-asl mamur bir karye olup el-yevm beş on hâne kalan (Zengizor) arazisiyle behesab terbi' on beş saatlik latif bir ovaya havale ve nazır olup ciyâdet âb ve hava ve letâfet metâlet ve mevâki bahâsı hakikaten nazar-ı dikkat ve ehemmiyete sezâdır kasaba-yı merkûmenin geçenki istilâlarda ekser ahali ve reâyası revane nakl ve rahlet ile müşerref harab olup el-yevm iki yevm kargir câmi ve iki bab mescid ve bir muhtasar hamam-ı askeri ve muvakkaten hastahâne-i askeriye ittihâz idilen bir medresesi ve ikiyüz kadar dükkândan mürekkeb bir çarşusu kalmış isede büyü ve menâzili gayet muhtasar ve sînâyi ve ticâreti kalil olup haraset ve ziraati akaldır fi'l-asl yedi sekiz bin hâne ile mün'aded cevâmi' ve mesâcid ve medârisi ve hamam ve sâir ebniye-yi mutebere ve bağ ve bağçe hay-ı mamureyi hâvi olduğu inkâd ve âsâr-ı imâretinden istidlâl olunır çünkü kasaba-yı merkûme Ermenistan Azerbaycan hükûmeti zamanından berü var isede asl kesb-i vüs'at ve şeref eylemesi saye-i saltanât-ı Osmaniyye'de Salavanlı aşireti Beğ'lerinden Bayezid Paşaların cedd-i âlâları Mehmed Beğ nâm zâtın eser-i hüsn-i ihtimâm ve gayretiyle vücuda gelmiş ve fi-n-nefsü'l-emr Anadolu'nun gayet nokta-yı şimaliyesinde ve iki devlet ecnebiye sinorında kilid-i hudud hakaniye ıtlâkına şâyân bulunmuştur.

Sehl ve düz olan arazi envâ hububât zer ve husulüne müsteâd ve kâbil ve hatta Bayezid düzü kıyasa göre pamuk ve pirinc ve şeker kamışı ziraatine bile mütehamil olduğu misillü cebâlinin dahi menâki' sâfilesi havaca mu'tedil olduğundan ekser ova ve dereler bağ ve bağçe yerlerini ve dağları güzel ganem kışlalarını müstemil olmasıyla müdeddeden orman ihdâsı ve bagât-ı mamure icâdı mümkündür husûsan (III. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) Ağrı Dağı'na daima bir file mestur olan ... âlâsına çıkmış adam olmayub Revan ile meyanede hadd-i fasldır vaz ve ... tabiyesiyle câ-yı ihtimâm ve mahzen-i iğnâm denmeğe sezâvar bir cebel âlimikdârdır.

Gerek Cebel-i Ağrı ve gerek Bayezid etrâfındaki dağların ekserisi ve volkan yerleri olduğına alhalethazihi meşhur olan ve volkanın taşları ve sâie âlâmâtı delâlet itmekde ve hatta Bayezid ile Dibadin beynindeki ... nâm cebel madeni üstünde adeta sıcak buhar çıkar bazı hafreler bulunmaktadır ve bu cebelin etrâf ve derununda kükürd madeni ve maden-i sâire olduğu gibi Dibadin semeninde birkaç mahalden sıcak ve temiz maden suları tâbi ve câri' olup hatta bu suların birsinden meşhur Dibadin (boncığı) çıkar Hamur nahiyesinde dahi bir aded memlaha var isede hasbe'l-usul şimdilerde satılamayub kalmış olan eski tuzların sarfı için kuyuları işledilmemekdedir. Meşhur (Murad Nehri) nefsi-i Dibadin'e üç dört saatlik mahalde anifü'l-beyân Aladağ'dan kırk elli menba' ile neb'an idüb Dibadin önünden ve Kara Kilise'den ve Aleşkerd ile Hamur mabeyninden ve Ayntab kazasının ortasından cereyân iderek Muş Sancağı'na mürur ve oradan ...ve maden-i Bayezid Ova'sında evfak saz suyu dahi sinin yaylasındaki meşhur (Balık Gölü'nden) çıkub Bayezid'e üç saatlik Dize karyesi civarında neb'an iden ... nâm diğer bir şorak su ile karışdıktan ve İran'a tâbi ... geçüb Zinkân Çayı'yla birleşdikdensonra Revan toprağında maruf enâm olan Aras Nehri'ne mülâki olur

(envâr-ı şarkiye)

Hülâsa-i Politika

(Karışıklık)

Moskov ile Prusya'nın ortalığı haylice ve hemde düşürmüş olan halleri Ceneve'de akd olunan komisyona halkın vakf-ı inzâr itmesinden dolayı azıcık ortadan kalkmış idi.

(III.sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Şimdi komisyon işin ucunu altına kaçırınca ve Garibaldi İsviçre'den kaçarak komisyon âzâsını keşmekeş beyhudedede bırakıyor yerince yine herkes olur olmaz lakırdıya kulak virmeğe ve işe karışmağa başladı.

Artık havâdisin ardı arası gelmeyüb Moskov İmparatoru'nun Ebbehettü Devletlü Fuad Paşa Hazretleriyle mülâkatından ve Tuna tavaflarında zuhur iden bir iki ehemmiyetsiz işlerden neler neler istidlâl idiyorlar.

Prusya hakkında ise Moskov'dan ziyâde kil ü kal ve evrak-ı havadisde fikr ve hayal devrân itmeğe ve böyle böyle herkes halecâna düşüb işler hakikaten dahi azmağa yaklaşmaktadır.

Prusya Kralı itdiği nutkda cana işliyen Salsburg mülâkatına ve ortalığın harekât ve sekinâtına dair hiçbir şey açmamış ve nutku pek mahviyetli itmiş olduğından birtakım halkı korkutmuş ve bazısını temin itmiş isede her halde lakırdıya sebep olmuştır.

... dukasının dahi şübhesiz bade'-istişâra icrâ eylediği nutk dahi kral Hazretlerinin reyini musaddık ve tamam ikisi beyninde cereyânı iddia olunan mevâddın sûret-i intişârına muvâfıktır.

Gazetecilerin bu babda hâsıl itdiği şübhe şudur ki Prusya Kralı mutlaka ... dukasına bir nutku öğretmiş ve âlâ kendü söylemek niyetinde bulunduğu sözleri ana söylemiştir.

Hâsıl-ı kelâm şimdi Moskov ve Prusya ortalığı kendülerinden soğıtmışlar ve herkesin nikâh ve hem ve havfını üzerlerine günden güne çevirtmekde bulunmuşlar.

Fransız ve İngiliz medeniyetin. Sırbistan'ın ve asayişin terakkisini ve muhâfazasını üzerlerine almışlar iken elbette ve elbette bugün olmaz ise yarın haklarından gelecekler ve fakat azıcık ortalık karışacak.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 112

Numro: 112 Cemaziyelevvel: 26 Sene: 1284 (Çarşamba ahşamı) Eylül: 13 Eylül
Efrenci: 25

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(112. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Maarif**

Birkaç gün mukaddem taraf-ı devletden bir muhtelif mektebin tesis-i temniyâtını hâvi bir varaka neşr itmiş idik. Bu varaka üzrerine tarafımıza pek çok tahsinnâmeler vürud itmekde ve husul-i maksadın sürati şiddetle istidâ olunmaktadır.

Bu yolda vürud iden evrâk ötedenberü intişâr-ı maarif hakkında olan âmâlimize muvâfık olub ancak tafsîl-i maddeye hâcet olmadığından aynen tabilerinden sarf-ı inzâr itdik.

Bu cihetle cümlesinin zübdesi ve derc itdiğimiz varakanın zirine ilâve olunan mütâlaatin sistemi olmak üzere mütâlaatin sistemi olmak üzere mütâlaat-ı atiyeyi mevzû nazar gâh umum ideriz.

Garbiyyunun gözümüzün ününde olan servet ve saman ve kudret ve şanları ancak maarif sayesinde bir mâhiyyet-i Müctemianın ihtiyacdan kurtaracak sâirlerini ana muhtac idecek bir maarif vardır kangı heyet varki sahibi olmuştur refah ve saadet ve servet ve kudretce bir heyet câhlarının mâfukunda bulunmamış

Bir heyetin nesi zâyi olsa maarif telâfi mafat ider. Buralarda lüzum yok efrâd için bir misâl getirülse kâfidir.

Bir adam her ne ile iftihâr itse cevâb virilebiliyor. *(112. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun)* Ve hatta cerbezeli bir adam tezyif bile idebiliyor.

Fakat (ben biliyorum) diyene mukâbil (bende biliyorum) dimeğe iktidâr olmadıkca ne dinilebiliyor.

İşte bir heyet-i Müctemia için en birinci derecede nazar-ı itinâyâ alınacak şey maarif olduğunu gösterdik.

Gelelim bunun bizce sûret-i lüzum ta'mimine bir heyet-i cism demekdedir. Bir cismin azasından biri ma'lul olsa o birilerinin rahatı nasıl yerinde olabiliyor.

Dimek ki heyetinde azasının birinde alacak noksan sâir azanın kemâlinde ziyândır.

Bizim heyet-i Müctemiamız ki azası dört beş millet-i cismiyyedir matlub-ı vechile terakkisi bu milletlerin mütesâviyen hisseyab terbiye olunmasına menutdır.

Bunun çâresi dahi mutlaka milel-i mezbure çocuklarından mürekkeb ve o varakadan gösterildiği vechile muntazam ve cisim bir mektebin tesisine muhtâcdır.

Böyle bir mekteb inşâ olındığı takdirde bir fâide-yi kebiri dahi vardır ki sûret-i âhiri ile istihsâli imkân tahtına girse bile böyle kesdirme olamaz.

Oda edyân-ı muhtelif ashâbından olan eczâ-yı mezkûrenin mütehaddid ve mümtezic olmasıdır. Yani biri birine layığıyla ısınub hükmen olduğu gibi hakikaten dahi yekvücut olmalıdır.

(112. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) İşte tarif olındığı sûretde bir mektep ittihâd ve ittifâk milel-i Müctemiayı güçgelinde etfalın kalbinde hâsıl eyler ki o halde ihlâli müşkilterdir. Mütâlaat-ı meşruha yine umumun hasen olan eser kabulü saikasıyla keşide-i satver olmuş ve hükümet-i seniyye cânib-i âlisinden heyet-i Müctemia-yı milliye'nin her dürlü ihtiyâcât-ı maddeye ve ma'neviyesinin yerine getirülmesine sarf-ı mesâ-ı buyurulmakda bulunmuş olduğundan hâvi olduğu nekayızın ikmâliyle mevki icrâya mevzûatını kaviyyen ümidi deriz.

Dâhiliyye

Memleketeyn ahalisinin mütekellim oldukları Evlah lisanının tevsi ve ıslahıyla usul ve kaide tahtına alınması hakkında Avusturya Devleti'nin zir-i hükümetinde bulunan Memleketeyn ile hem lisan olan Erdel eyâletinde bazı ashâb-ı maarif Bükreş'e celb olunarak yerliden bulunan danışmandan ile tecemmü ve müzâkerâtdansonra (Çıçarı) nâm zâtın nezâretinde bir cemiyet teşkil itmişler ve cemiyet-i mezkûrede Evlah lisanı üzere yeni bir sarf ve tahav kitabı teklifine karar virmişlerdir

Zihâf ve Süreyya Sinob nâm vapur-ı hümayûnlar geçen Pazar günü Girid'den Dersaadet'e muvâsalat itmişlerdir.

Telgraf

Florans 23 Eylül

İtalya Hükümeti tarafından bazı adamlar ahz ve girift olunmuş ve tüfenk sandıkları tutulmuştur.

Berlin 24 Eylül

Mebusân Meclisi hükümet tarafından dağıdılmıştır.

Nivyork 22 Eylül

Memâlik-i Müctemia-yı Amerika'nın Umûr-ı Hariciyesi Nâzırı Londrada mukim Amerika sefirine 27 Ağustos tarihiyle geçen ihtilâl esnasında cenubi korsanlarının virdikleri zarardan dolayı Amerika'nın istediği tazminâtın defterini göndermiş İngiltere Hariciye Nâzırı'na tebliğ (112. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) olunmasını emr ile ve devleteyn meyânesinde münâsebât dostanın kâmilten ibkâsı için tazminât-ı mezkûrenin ifâsı reis-i cumhur tarafından ısrâr olındığını beyân itmiştir.

Hariciyye

(Garibaldi)

Âlemde nutk ve hutbede Garibaldi gibi kimse yoktur. Çünkü ne üşenür ne usanur. Nede makâlesinin aks netice virmesinden utanur.

Mücerred kendi hâhişiyle şu hafta zarfında bir düzine kadar nutk itmiş ve kâffesinde mahal-i asayiş kelimât telaffuz idüb hakikaten dahi su-i tesiri görilmekte bulunmuştur. Nutuklarının hülâsası Roma'yı şimdilik İtalya'ya payitaht itmek ve daha sonra işi azıtub İtalya hükümetinin dahi hakkından gelmek maksadının ilâmdır. Vatanından çıkdı çikalı topal topal İtalya'yı dolaşmakta ve gönüllü aramak sevdasında zincir takımını aldatıldığından tatil itdirmedik yapu ve çalmadık kapu bırakmamıştır.

Defaatle kuzu gibi adamları ayaklandırub ihtilâller çıkarmış iken sulh nâmıyla Cenovada teşekkül iden komisyonun hâlini meydana koymuştur.

Sonra komisyonun tesâdüf olduğu rezâletlerde bulunmamak için acele ile kaçub hiç olmaz ise İtalya'ya yaranmak istiyerek İtalya'ya koşmuşdı.

Zavallı galiba kendüsinden İtalya Devleti çok bildirmek gerekdir ki değil efkârına uymak ve buna mümânaat göstermek bi'l-aks vüsulünün üçüncü günü resmi gazete şöyle bir şey neşr itdi (Papa'nın memâliki hududuna vukubulacak tecâvüzâtı İtalya Hükümeti cebren men idecekdir)

Ne ise işte bugün yazdığımız bir telgrafnâmeden anlaşılacağı üzere belâsını buldu. İşte yalnız kuvve-yi ifsâdiesine itimâd idüb iş yapmağa kalkışanların incâmı böyle olur.

(112. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) **Paris 24 Eylül**

Garibaldi (Azınalonga) nâm mahalden Roma hududuna tecâvüz itmek üzere bulunduğu esnada İtalya Hükümeti tarafından ahz ve girift olunmuştur.

Paris 24 Eylül

Burada ve Almanya’da buğdayın fiyatı yükseliyor.

(İspanya)

Madrid’den Tahrirât Fi 10 Eylül

Resmi gazete kraliçeden sâdır ve bütün vükelânın imzalarıyla musaddık bir emrnâme neşr itmiştir. İşbu emrnâmede ihtilâl-i âhirede bulunub katillerine harb divânları tarafından karar virilmiş olan adamların afvları ve cezalarının edebi görgü tebdili ilân olunmuştur âsilerin teslimi için asker kumandanları yeni mühlet tayin itdiler. Bu mühlet geçdiğinde istimyân itmiyenler afv-ı umumiye dâhil olmayub katl olınacaklardır. Fakat bundan evvel katl icrâsı herkesi öyle dehşete bıraktı ki hemen efkâr-ı umuminin kan dökülmesine karşı olduğunu görerek kraliçe Hazretleri ve vükelâ çarçabuk ânifü’l-beyân emrnâmeyi çıkardılar. Tutulanlar Afrika’nın cânib-i garbiyesinde bulunan (Fernando) Ceziresi’ne nakl ve orada fena koğışlar içinde tevkif kılınıyorlar. Avrupa’nın cenub tarafında bulunan (Kanari) Ceziresi’ne dahi pek çok adam nefi olduğundan memleketin vâlisi ihtilâlden korkub hükümetden asker istemiştir. Fransaya firar idenler silahları alınub tevkif kılınmaktadır. Bir iki eyâletlerde hâlâ zorba fırkaları dağdan dağa gezmektedir. Eyâlet meclisleri âzâsından ekseri ihtilâf taraftarları olduklarından memuriyetlerinden tard ve yerlerine diğerleri nasb olunmuşlar. Valilerden dahi pek çokları ma’zul ve mansub oldılar tedâbir-i mezkûreden müstebân olacağı asayişin ibkâsına hâlâ emniyet hâsıl olamamışlar.

(İsviçre)

Cenevre’de tecemmü iden mahud asayiş konferansında Garibaldi ve sâirleri Papa’nın alyhinde tahkir-i amiz-i lisan kullandıkları cihetle şehri mezkûrun Katolik ahalisi tarafından cumhuriyetin idâre meclisine termüme zirde beyân olunan ariza takdim olunmuştur

(Sûret-i Ariza)

(112. sayı 3. Sayfa 2. Sütun) Katolik olduğumuz cihetle cumhuriyetimiz ve memleketimiz bulunan İsviçre memâliki üzerine ve şehir-i mezburda vukubulan bazı harekâta karşı alenen şikâyetimizi beyân ideriz. Asayiş cemiyeti bahanesiyle beyne'l-ahali gavgayı tahrik ve Cenevre halkının nısfından ziyâdesinin mezhebini tahkir idecek sözler işitdiğimizden alenen teşekkimizi beyân ve serbestimizle ale'l-husûs serbesti-yi mezhebimize riâyet olunmasını görmek niyetimizi izhâr ve bundan evvel olduğu gibi şimdi dahi bitaraf kalmamız emniyet halimize delâlet itdiği misillü hemşehriler beyinde ittifâk ve asayişin emr-i muhâfazasına bezl-i himmet ideceğinize şübhemiz dahi olmadığından sizin tesiriniz sayesinde bazı ecnebiler mihmannevazlığımızı su-i istimâl ile ... sebebide miyeceklerini memul ideriz.

Gelecek Teşrin-i Evvel'in otuz birinde Paris sergi-yi umumisinin büyük alay ve şenlikleri ile kapanacağı ve o esnada Avusturya İmparatoru'nunve belki İngiltere Kraliçesi'nin dahi Paris'de bulunacakları gazetelerde muharrerdir.

(Şari Vari) gazetesinde bir şeytan resmi yapılarak elinde bir kürek ve önünde bir ateş ve üzerinde bir kazgan gösterilmek ve ateşin kütüklerinin birinin üzerine Lehistan ve diğerine şark meselesi ve diğerine Roma meselesi ve âhirinde İrlanda işâret olunmuş ve alet yanında dahi (bakalım şerbabı kim içecek) dinilmiştir.

(112. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Geçenlerde Petersburg'dan İsveç ve Danimarka cânibine hareket itmiş olan ve Amiral (Fragot) un zir-i kumandasında bulunan üç dört kıta Amerika sefinelerinin şark sularına gelecekleri söylenilmektedir.

(Levant Herald) Gazetesi bu sefinelerin güyâ Girid'e geleceklerini yazmış isede bu ... Yunani müşterilerinin keyfi gelmek için yazmış olmalıdır yohsa Amerika sefineleri Avrupa'nın bütün başluca limanlarını gezdikden sonra şarka dahi geldikleri garbiyyeden olmayub Devlet-i Aliyye tarafından Memâlik-i Müctemia-yı Amerika yeni sefir tayin olındığı cihetle revâbıt-ı cedide hâsıl olması üzerine tabi dahi olmuş olur.

Telgraf Müdürü Saadetlü Agaton Efendi'nin İsviçre'nin (Bern) şehrine azimet itmiş olduğunu yazmışdık. Şehr-i mezkûrdan vürud iden ihbâr-ı mahsusaya nazaran orada tecemmü itmiş olan düvel-i muhtelif telgraf müdirleri bir konferans akd ve bir kıta muahede tanzim iderek Avrupa ile Hind miyânesinde İsviçre ve Avusturya ve Memâlik-i Devlet-i Aliyye üzerinden cediden hudud-ı telgrafiye inşâsına karar vermiş oldukları ve devletler tarafından bi't-tasdik meraü'l-icrâ tutılacağı misillü Saadetlü Agaton Efendi'nin Teşrin-i Evvel'in bidâyetinde (112. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Dersaadet'e

avdetlerinde İstanbul'dan Viyana'ya bir iki hat telgrafı dahi temdid olınacağı ve bu hatda ... nâm Amerikalı'nun tertib-i kerdesi olan nevicâdü'l-katrik makinelerinin istimâl idileceği anlaşılmıştır.

İlân

Galatada Gümrük zokağında 22 numrolu mösyö ... eczanesi

Zikr olunan eczahânede sıtma aletleri için ... kesmek üzere ilaçlar vusular bulunub farazâ bir nöbet esnasında istimâl olunmuş olsa o nöbet biraz mümted olur ise de bir daha nöbet gelmek ihtimâli olmamakda ve evkâf-ı sâire içilse bir kere nöbete tesâdüf idilmemekdedir bir mahale nakl olunmak murâd olunmakda mahsus hablar yapılmıştır ki bunlarda tesirce su pek aynidir. Bu su ve hablardan sade geçen hafta kırk beş sandık Viyana ve Paris'e irsâl idilmiştir. Ve bu hafta daha istenilmiştir. Ve bunun üzerine Avrupada ... istiâlinin lağvına karar virilmiştir.

(13)

(Mehmed Ârif)

Sayı: 113

Numro: 113 Cemaziyelevvel: 27 Sene: 1284 (Penşenbe sabahleyin) Eylül: 14 Eylül
Efrenci: 26

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(113. sayı1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

(İlerülmek)

Âlemde iki zıd fikir biri biriyle pençeleşmekdedir. Fikrin biri insan-ı cinsini daima terakkiye sevk ider. Diğeri olduğu yerde bırakmak ister. İkiside kendine göre mukni deliller bulmuşlardır. Lâkin şu efkârı kable'l-hâkime bakalım hakikatleri nedir.

Biri medeni diğeri medeni iki adam farz idelim. Bedevi mesken ve libâsa ve mekulât ve meşrubâta itinâ-yı teklifâtlardan biridir. Nerede ahşam olur ise orada yatar ve ne bulur ise anı yer ve ne iş rast gelür ise anı görür. Bi'l-aks medeni daima tabiyet ile ve ebnâ-yı cins ile uğraşmakdan ve kandini ya muhâfaza veyâhud daha ziyâde huzuzandan berhedâr itmek için elinden ne gelür ise yapar. Ve hatta bu uğurda ba'zan canını dahi feda ider.

Garibi şundadır ki bedevi daima halinden hoşnud ve kimseden şikâyeti mağkuddur. Medeni iseistirâhâtdır uğrunda bedevinin ... olarak çabalamakda iken birinin yarısı kadar kalbini rahat tutmaz. En baş derdide ilerülmekdir. İlerü ilerü diyerek can virir. Saâdetli feylesoflar dirler ki saadet insan için huzûr kalbidir. Öyle ise bir bedeviden kimse yokdur çünkü (113. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) huzûr-ı kalb sahibidir. Niçün zavallı o adamı ki kendi saadetini bulmuşdur. Medeni olan şehirler ise hic bir vakitte hallerinden hoşnud olmazlar ezcümle hükümdâr şehirde en bahtiyâr iken bedevi yarısı kadaristirâhâti olamaz.

Feylesofca mütâlaada iş sahihen böyledir. Ve herkes âşikâr bilür ki bu saatde köyler ve çiftliklerde ne dilşad ve bir murad adamlar vardır.

Ve saraylarda ve nefsi köşklerde ve müzeyyen odalarda ne kadar mahzun ve dilhun insanlar vardır ki halk ana hased ve o âdi bir adama gıpta ider.

Fakat hâlbuki düşünsek insana ilerü gitmek o kadar tâbidir ki en ziyâde ... halde bile terakki emelinden insan hâli kalmaz.

Bâlâda söylediğimiz şeyler yani ... rahatı kendimize kıyâsdır. Yoksa sahihen terakki emelinden kurtulmak münferiden yaşamak mümkün olsa ovakit olur idi.

Lakinne çare ki mutlaka cemiyet üzere yaşamağa mecbur olduğundan elbette takdir ve tehir keyfiyeti vukubulacak ve bu halde mutlaka terakkiye tabiyet insanı sâik olacaktır.

Şimdi yan yana iki adam veyâhud daha eyü olmak ve tatbikâtımız faideli bulunmak içün iki millet farz idelim.

(113. sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Bu iki milletin kangısında maarifet bununla kudret ve kuvvet var ise o birinin mutlaka hukukuna tecâvüz ve birçok fevâidini kendüne tahsis ider.

O halde bir feylesof çağırsak aklınız kesermi ki o feylesof o ... olan gâlibleri tecâvüzden men idebilsün idi.

Dimek ki o mağluba göre feylesofdan faide yok. Behemehâl anın tasallutundan kurtulmalı. Nasıl kurtulor. Mutlaka terakki itmekle. Eski zaman ile yeni vakit biri birine kıyas olunacak olsa hâl-i infirâdda yaşıyan insanile cemiyetde zindekânı sûret-i adam gibi çıkar.

(Mâbadı önümüzdeki nüshada)

İzmir'de Fransız lisânı üzre tab ve neşr olunan ... gazetesinin yazdığına göre İngiltere Umûr-ı Hariciyesi Nâzırı Lord İstanli cenâbları Londrada mukim Devlet-i Aliyye sefiri Devletlü Mösyö Bevs Paşa Hazretleri'ne Girid meselesinin saltanât-ı seniyyenin hukuk ve efkârına muvâfık sûretde tesviye-pezir olmasına düvel-i muazzama tarafından bi'l-ittifâk karar virildiği ve bunun bivâsita-yı telgraf Bab-ı Ali cânib-i vâlâsına ihbâr kılınmasına ihtâr olunmuştur.

Ve yine gazete-yi mezkûrda mestur olduğına nazaran Bab-ı Ali tarafından mahsus bir nota ile Girid ihtilâlinin kâmilten teskin olındığı cihetle cezirenin tedkik-i ahvâli zımnında düvel-i muhtelif komiserlerinden mürekkeb bir komisyon tayin olunmasına dair olan ihtâr-ı vakıanın icrâsına hâcet kalmadığı ve afv-ı umumi ilân olunarak cezirenin ıslâh hâline teşebbüs idileceği bildirilmiştir.

(Erzurum'dan Kâğıddır)

Gazeteniz buralarda ziyâdesiyle kesb-i revâc ve itibâr itmiş ve memuriyetinden mâbada ahaliden haylice kimesneler iştirâ ve mütâlaasına meyelân göstermekde bulunmuşdır.

Bundan anlaşılan matlub-ı vechile bir gazete olduğu halde herkes pek ziyâde râğbet idecek ve adeta köylüler ve çiftçiler bile okuyacaktır.

Bundan murâdım gazetenizi sitâyîş itmek olmayub ancak (113. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) bizim vilâyet gazetesinin ber-vech-i lüzum-ı umumun mütâlaasına arzu göstereceği halde olmadığını bildirmekdir.

Evvelâ Ermenice'sinde imlâca olan hatiben ibârenin manâsını fehm itmekden okuyanları mahrum itmekde ve bir kere ele alanları bir daha almağa tevbe itdirmekdedir.

Sâniyen muharrirler galiba gazeteciliğin en büyük hüneri ibâre perdazlamak zan eyliyor ki sütunlarında bir manâyı ifâde için takriben birkaç tertib getürüyorlar. Seccânen ah.

Fakat bu kabahatde sâde bizim gazete de değil ekser vilâyet gazeteleri dahi bu yolda buluyorlar. Yazık çok yazık. Tuna gazetesi hâzır bir numûne iken zebân ve fikri ana uydurmak yokmu.

Vilâyetce daha muhtâc-ı ıslâh şeyler var isede en büyük esâs-ı intizâm olan ittifâk maddesi mükemmel bulunduğundan her neye teşebbüs olınsa kolaylıkla hâsıl olur.

Ezcümle Ermeni İslam teba-yı şahanenin beynlerinde bir sûretde meveddet mevcuddur ki hiçbir sûretde münfek omazlar ve her ne iş olsa yekdiğerine arz-ı dest-i muavenet itmemek ellerinden gelmez.

Doğrusu memurin-i hükümetin her husûsda ikdâm ve gayreti zâhir ve âşikâr ve müddet-i medide bu heyet devam ider ise pek çok âsâr-ı hasene görüleceği bedidârdır.

Gazetenizde bizim vilâyet gazetesine tariz idilmiş idi. Bu ta'zirin tesiri olmak değil gazetede kullandığınız lisâna mukâbil edibâne bir cevâb virilmeğe bile tenezzül olunmayış şâyân-ı esefdir.

Hatta buraca dahi gazetede böyle bir cevaba intizâr olunmuş idi yazılmış ola idi elbette o mısradâ ilerüsi için bazı teminât dahi virilmek iktizâ ider idi.

Galiba idare-yi tahrireye burasını düşünmüş ve ilerüde mahcubiyeti müntec bir hâl-i ihtiyâr olunmamışdır. Teessüfümüz bundan bir katdaha arttı.

Kasımpaşa'da mukaddemce muhterik olmuş olan Câmîşerifin yerine ahali tarafından vukubulan istidâ üzerine iki minâreli mükemmelve cisim bir câmi inşâsına geçen sene beden mübâşeret olunmuş ve buna civar sekinesinden iâne-i vâfire toplandığı gibi imrâ-yı bahriyenin ekseri (113. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) cânibinden birer maaşları ianeten itâ idilmişidi. Hayli vakitdenberü nasılsa akçenin adem-i kifâyesindennâşi yapı tatil olınarak umum ahalinin inkisârını mucib olmuş iderisede hele hamd olsun bu günlerde yine başlanılacağı mesmuamız olmuştur. Şu hayrın tekmil olunmasına say ve gayret iden zâtların gerek dünyevi ve gerek uhrevi murâdına nail olacağı bedihidir.

Hariciyye

Londradan Tahrirât Fi 12 Eylül

Habeş'e İngiltere Devleti tarafından asker sevki maddesi bu günlerde pek ziyade ehemmiyet kesb itmiştir. Efkar-ı amme dahi bu ehemmiyeti direk eylediğinden devletin bu babda olan her bir teşebbüsâtına kâil ve akçece lazım gelen her dürlü fedakârlığın icrâsına râzı olmaktadırlar. Londrada ve Livırpul'da ve Hindistan'ın bu mebâ-yı şehrinde pek büyük tedârikler görilmektedir. Hâzırlanan vapurların kâffesi mezkûr şehirlerin limanlarına toplanmakta ve gece gündüz mühimmât yükletmekte bulunmuştur. Şimdiden birkaç bin aded deve mübâyaası için İskenderiye'ye memurlar gönderildi ve Vilic Tersanesi dahi mütemâdiyen işlemekte olup Habeş'e sevk olınacak asakir için mahsus dağ topları ve bakırdan şeşhâneli toplar sâir eslihayı yapmaktadırbu toplar şıab cibâlden kolayca gecürölmek için hafif sûretde imâl olınmaktadır. Ve bunları çekmek için Hindistan'da o gözler celb olınacaktır. Su tedâriki için suyun ta'm ve rengini bozmayacak sûretde Amerikada icâd olınan su fucılarından pek çok fuçı hâzırlanmaktadır. İngiliz ordusu bu mebayden huruc idecektir. Ve evvela doğru Bahr-i Ahmer sevâhilinde bulunan masvah şehrine gidecektir ve mahal-i mezkûrun karşısında bir küçük cezire dahi bulunduğundan bu cezire hem asker mühimmatına bir mahzen olabiliyor. Ve hemde sefineler mezkûr cezire ile kara beyinde olan sularda her dürlü muhâtıradan emin olduğu halde yatabiliyor. Bu sevâhilde bulunan ve galas tabir olınan zenciler ise Tudor ile muhârib bulındıklarından İngiliz askerine mümânaat itmiyecekleri derkârdır. Masivah (113. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) şehrinde Habeş'in payitahtı olan Gavandar yüz yirmi beş fersah mesafe olup yollar her nekadar ormanlar ve dağlarla karmakarışık isede yine her sene kârbanlar edva ve aksum nâm şerhler üzerinden Habeş mahsulâtını Bahr-i Ahmer limanlarına nakli derler. İngiliz askeri yirmi fersah ilerü

gittikde havası vehim olan sevâhili iteleyüb güzel mahallere düşeceğinden hasta ve sâir gibi memul olan mazeretlerden dahi kurtılacağı şübhesizdir. Bu mebaydan bir vapur çıkmıştır.

İmparator Maksimilyan'a hıyânetle ithâm olunmuş olan ... bütün dünyaya hitâben neşr eylediği ilânnâmenin bazı firkalarıdır

Ben ne hıyânet itmiş ne de kimseyi satmışım. Vazife-yi askeriye haricinde ve sadakatin mugâyirinde ifâl ve harekâtda bulunmamışım. Ve desisekârlıkla müstefid olmağa çalışmamışdır. Eğer meslek hıyanetde bulunmuş olsaydım böyle bir hâl kabahati temize çıkarmak bu dünyada ızdırab-ı zamirimden kurtulmak ve familyamın nâmına gelen şu halel-i azmi def ve izâle etmek için kendimi telef edecek kadar yürek ve cesâretim bulunduğunu ammeye ilân iderim.

... şehrinde muhâsarada bulunduğımız esnada cumhuriyet asakirimi kesret üzre hücum itdiğinden kanlı muhârebeler olmakda ve Mayıs'ın birinde ... emriyle kaladan çıkub bi'l-mukâbele düşman üzerine yürüyüş iden asker münhezimen avdet itdiğinde artık kimsenin mukâvemeti tâkat ve mecâlî kalmadı. Mekulât dahi tükenmiş olduğundan askere at yimeğe ve atlara dahi ağac kabuğu virmeğe mecburiyet hâsıl olduğundan yiteceğin fenalığı herkesi zayıf ve perişan itmişti. Biçâre Maksimilyan askeri dahi say ve gayrete teşvik etmekde idisede cümlesi dûçâr naâümidî olmuş olduklarından sevâhil-i deryaya doğru çekilmeği tasavvur iderek ve hatta bu niyetini bana dahi söylemiş ve Mayıs'ın on dördünde ... tarafından hafiyen kaladan çıkmağa müsaade istemek için beni memur tayin itmiş ve mumâ-ileyh ordugâha göndermiş ve ben dahi bi'l-muvâfaka azimet idüb ... ile mülâkat iderek imparatorun teklifini kendüsine tebliğ itmiş isemde bi-bilâ şart teslim ve mukâvemeti devam olunmasına dair cevap aldım. İmparator ise avdetime mütezar bulunduğının ya prens (Sam) veya miralay (Pradilo) huzûrunda bu cevabı kendüsine bildirdiğimde kat-ı ümid ile yola çıkmak tedârikâtını meks itdirmişdir. İmparatorun maiyyetinde bulunan bütün asakir bunu tasdik ider. Firar iden askerlerden düşman bizim bu hâlimizi anladığından hücumlarını artırmış ve nihâyet kalaya girmiştir. İşte Mayıs'ın on dördüncü gecesı nısfü'l-lebeden sonra zuhur iden vukuatı dahi beyân ideyim. İmparator yatmağa gittiğinde bendahi alayımın ikâmetgâhına gittim ve oraya yetişür yetişmez birtakım adamlar üzerime hücum ve boğazıma puştularını dayadıklarında düşman olduklarını anladım ve ellerine esir düşdiğimden imparatorun bulunduğu mahal üzerine yürüyüş itdiklerini haber virmiyeceğimi

bildiğimden anların ... kan dökölmeğe ve vaktiyle imparatora haber virilmeğe ricâ itdim. Fakat bilmem ki bu haberi götüren miralay (Yabloski) niçün götürmüştür. Sabahleyin imparatora piyade askeriyle sokağa çıktığında cumhuriyet askerinin dağınıklığından istifâde edecek hemen bir at bulub kaçdum ve müşâr-ileyh Hazretlerinin yanına giderek yine alayımın kumandasına müsâraat eyledim. İşte ... Prens (Sam) ve miralay (Yabloski) ve (Pradilo) ve doktor (Bilask) ve (Bilaziyo) ve diğer birçok zabitan ve asakir neferâtı ve imparatorun maiyyetinde bulunan memurlar şehâdet idebiliyor.

Paris’de yirmi sekiz senedenberü Acem-i sakin olmakda olduğında hemen bi’l-cümle Paris halkının tanıdığı bir adam olmuştır. Hatta geçende Paris üzerine neşr olunan bir kitabda acem elbisesiyle merkûmun resmi tab olındığı görülmüştür. İsmi Mehmed İsmail Han imiş ve seksen dört yaşında olub iki buçuk miyon (113. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) frank variyeti bulındığı gazetelerde mervidir

İlân

Devlet matbua-i mufahhamamızın Avrupa’ya karşı hukukunu bitarafâne muhâfaza iden ve gazetemiz vâsıtasıyla tercüme idilen (Türkistan ve Avrupa) nâm risâle mukaddemce tab olunarak nazar-ı erbâb vatana konmuş idi. Tabiat-ı maslahat iktizâsından olarak ziyâdesiyle rağbet-i umumiye mazhar olmuş olduğundan bir nüsha dahi kalmamak üzre fûruht olunmuş olmağla ve bu makula âsâr-ı hayriyyenin neşr ve ta’mini defa-yı sâniye olarak basılmış ve iştirâsına halkca suhulet olmak üzre fiyatı üç guruşa tenzil edilerek mevâkil-i müteaddede satılmakda bulunmuştur.

Galatada Arab Cami-şerif yakınında Emek Yemez Mahallesi’nde on iki nomroda bir bab hâne iki oda ve bir sofa ve yirmi arşun mikdârı bağçesi olub istek iden zevâtın sahibi şah süvar imamı Hacı Efendi’ye mürâcaat eylemeleri.

Sâbıklarına ilâve olarak edeba-yı osmaniyyenin âsâr-ı nefise müntehabasını câmi bu defa tertib ve tab olunan Letâif-i İnşâ nâm mecmua fiyat-ı sabıkasından dört guruş tenzil olunarak beher nüshası altı guruşa Bağçe Kapusu’nda tenbakücü acemin ve sahaflarda Kasım Paşalı Mehmed Efendi’nin dükkânlarıyla Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye matbaasında satılmakda bulunmuştur.

İşbu mecmua ile bir kere teztib ve neşr olunacak olmağla asrımız erbâb-ı kalemin her vechile ianesi sâhib-i mecmua tarafından ricâ ve iltimâs olunur.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 114

Numro: 114 Cemaziyelevvel: 27 Sene: 1284 (Penşenbe ahşamı) Eylül: 14 Eylül
Efrenci: 26

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(114. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

(İlerölmek)

Ünvanıyla sabahleyin çıkardığımız bendin mâbadıdır

Bilmem kac yüz senedenberü Çin ve Capon ahalisi kendi memleketlerinde rahat durmakda ve hic ecânib ile ahz ve itâ itmeyüb kimse ile ihtilât eylemekde idiler.

Bu halde taşraya katien ihtiyaclarıdahi olmayub düzce feylesofane müdir umûr ve vareste-yi gavâil düvel ve cumhur idiler.

İşte bir iki yüz sene evvel Avrupalar oralara dahi kimi göndermeğe başlayub nihâyet ihtilâta alışdırdılar ve derhâl memâlik-i mezkûrenin hâli değışdi.

Şöyle o evvel memleketinden bir adım dışarıya adım atmıyan ahali Avrupa'ya gelüb tahsil-i mârifete mecbur ve fünun-ı garbiyyeye neşre mazhar oldılar.

Çünkü Avrupalar tob ve tüfenk ile gidüb ahz ve itâyı kabul itmeği teklif itdiler. Ve o halde faraza Çin ve Capon eski halini yani hic terakki itmemek ve o halde kalmak emelini bile muhâfaza istese yine evvela anlara mukâvemet esbâbını tedârik ve andansonra kendini bir rey-i müstakile mâlik itmeğe mecbur idi.

Böyle delâile hâcet yok. Ve bunu isbât için öyle (114. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) büyük seyahâte lüzum nedir. Sade kendi hâlimize baksak hâl-i âlemi eyü anlarız.

Yirmi otuz sene veyâhud iki üç sene evvelki hâlimizde şimdi turabiliyormıyız. Ne mümkün ne mümkün öyle münteha-yı derece-yi terakkiye varmak üzre bulunan Frenkler etrâfımızı sarmış iken nasıl durabiliyoruz. Mutlaka mutlaka anların yolına dökilmeğe ve terakki esbâbını aramağa mecburuz.

Bir vasıta-yı terakkiye yapışiyor iken bir saat gerü bir aksak pek büyük zarardır. Ve gerçek usul-i terakkiden birini bir dakika evvel ihtiyâr itmek faide-yi külliyledir.

Şimdiye kadar dahi ne vakt ilerümekce zerre kadar kusur itdik isede akıbmca muzırretini gördük.

Bu babda kusurun ekseri ahalimizin tez bileğinden ilerü gelür biz çalışub gayret itmiyerek tezbilek itdığımız halde hükümet-i seniyye ne yapsun.

Nizâmnâmeler ve meclisler ve kanunlar ahali çalışmadıkdan sonra yüzde on faide virmez. Mülkte hükümetin himmeti yalnız kalmamalıdır.

Mesela sarraflar Avrupa ile her gün ahz ve itâmız var iken anların usul-i maliyesini tahsilden gaflet ve eski malumâtlarıyla devam eyledikleri cihetle Avrupalı anlarından ekçelerini işlerini aldı. Bu ekserinin nâmını bile mahl itdi.

Esnaf (biz babamızdan böyle gördük) diye diye umum (114. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) ticaret ve menfaatlerini Franklara teslim itdiler.

Ehl-i sınaat kezâ. Hatta bizim erbâb-ı sînâyî kendilerû için bazı eşya iştirâ itmeğe mecbur olmaktadır ki o şey ya sınaatlerinin esâsı veyâhud semere-i terakkisidir.

Ne buralardan haberleri ve ne gördikleri kesâdın sebebine vukufları vardır.
(mâbadı ilerüde)

Bu sabah Girid'den gelen (İsmail) nâm vapur-ı hümayûnun getürdiği habere göre geçen Penşenbe gecesi Girid Adası'nda biri biri arkasından üç defa şiddetli hareket-i arz vukubulmuş ve pek çok ebniye münhedim olarak ekser ahali çadırlar altına kaçmışdır tafsilâtı önümüzde nüshada yazılacaktır

Hülâsa-i Politika

(Avrupa Muvâzenesi)

Ünvanlı (Hakkaniyet) Gazetesi'nin bir bendinin tercümesidir (El-hükm men galb) kaidesi medeniyet-i hâzıra aleyhinde isede hakikatde her devletin evrâk-ı resmiyye-yi düveliyesine nazar olınsa Avrupa muvâzenesi ünvanıyla bu kaidenin tasdik ve kabul olındığını görüriz.

Bir nazar-ı munsafane ile hergün cereyân iden politika mübâhisine dair kâğıdlara baksak satır hukuk-ı düveliye ibâresine tesâdüf ideriz ki tamamı tamamına el-hükmü'l-men galb demikdir.

(Çünkü filan devletin filan yerde zulm ve tadisi var isede ne dinilür) demek (Mademki ora ahalisi o devlete mahkûmdur ne eza ider ise itsün) demek (114. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) değildir.

Filan devlet çok yazık ki filan yerin ahalisinin istidâlarını is'af ve istirahatlerinin ikmâli için insaf itmiyor.) demek nasıl saçma lakırdıdır.

Bize kalur ise böyle dinileceğine (filan devlet filan yerde hükümet şerâitini gözetmiyor.) diyüb ve bunu umûr-ı memuresinin hilâfına hareket iden bir memur ad idüb bi'l-ittifak çaresine bakmalıdır.

Bu kayl u kalden maksadımız olan ötedenberü aleyhinde bulunmağa hasbe'l-insaniye memur olduğımız Rusya Devleti'nin ve sonra sâir bazılarının mezâlim ve tâdiyâtını göstererek bütün Avrupa devletlerine zirdeki teklifleri itmekdir.

Lehistan ihtilâl-i millisi çıktı ve Rusya yürekler dayanmıyarak hünersizliği ve barbarlığı itdi ses çıkarmadı öyle ise hamiyet ve nisâniyet lakırdısı evrâk-ı resmiyyeden kaldırmalı.

Bismark Prusya'ya dayanarak Avusturya'ya itmediğini bırakmadı ve Almanya'ya hâkim kesildi. Ve Avrupa'nın ta ortasından bu kadar yer aldı. Bir şey diyen olmadı. Öyle ise hukuk-ı tecâvüz ve hırsve tamâ şikâyâtını evrak-ı resmiyyeden silmedi.

Şelzvik'de Lehistan'da Almanyada İtalyada ser zede-yi zuhur olan bunca güriltide İngiltere altun yığmakdan başka bir şeye bakmadı. O halde düvel-i hâkim ve hakk-ı tavassut münâsebetliklerini kâle almamalı.

Mukaddes ünvanını haiz olan bir ahidnâme ayak altında kaldı. Prag Muahedesi'ne hic kimsenin anlamadığı aklı irmediği vechile manalar virildi. Ve bir veche ... amel olındı. Sükutdan başka cevap ve itirâz vukubulmadı. O takdirde hasbe'l-muahede karar düveli mucbinece. Elfazını unutmalı.

Avusturya Macaristan'a Rusya Lehistan'a nekadâr muvâlid itdiler ve evrâk-ı düveliyeye üzerinde oldu. (114. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) Kim alub kim satıyor. O sûretde halef vaad vüsuzunda sibât kelimanını müsvedde-yi muamelâtdan imhâ eylemeli.

Dinilor ise ki politika evrakında dermiyân olunan ekser-i mevâdd hakikaten arzu olunur. Fakat fiile gelmesi pek çok fedakârlığa muhtâc oluyor anı herkes nasıl itsün. Öyle ise hâli bilübde el-hümü'l-galb dimeli ve Avrupa muvâzenesi hezeyânına itmemelidir.

Yine yaşasun Osmanlu Devleti ki zir-i hükmünde bulunan milletlere itdiği mevâ'idi icrâ idiyor. Ve cümlesini bir siyâk üzre hisseyab muadelet eyliyor.

Utansun Avrupalular ki kimi medeniyet babalığı ve kimi insâniyet hâmiliği ve diğeri umûr-ı ruhâniye muhafızlığıve daha biri asayiş arzudârlığı takındığı halde her biri hırs ve tam'î elden ve biri biri aleyhinde mütevellin sözleri dilden bırakamıyorlar

Hariciyye

(Prusya)

Berlin'den Tahrirât Fi 16 Eylül

Paris'de mukim Prusya Sefiri Mösyö (Doguls) Prusya Kralı tarafından İmparator Napolyon Hazretleri Berlin'e davet ideceğine dair zuhur iden şâyatın Paris'de tekzib olındığı gibi burada dahi tekzib olunub hatta benim resmi makamında bulunan ... bu babda bir tasavvur dahi bulunmadığını beyân itmiştir. Ve fi'l-vâki İmparator Napolyon sergiyi teşrif itmiş olan hükümdarın bi'l-mukâbele vizite virecek olsa bütün Avrupa'yı dahi dolaşacağı bedihidir.

Mösyö (dö Bismark) tarafından bi'l-cümle Prusya süferâsına zirde tercümesi beyân olunan nâme-yi umumi yazılmışdır ki Paris gazetelerine bahs ve mucib-i hiddet olmuştur. Fransa ve Avusturya imparatorlarının Salsburg'da itdikleri mülâkat hakkında devleteyn-i müşâr-ileyhma tarafından bi'l-memnuniye destres olduğımız izâhât mukaddema işar kılınmış idi. Avrupa politikasının şu hâlinde iki muazzam hükümdarın mülâkatın ariz ve amik manası olmadığına efkâr-ı ammeyi iknâ etmek pek müşkil olduğu beyâna hâcet değildir. En evvel bazı mertebe debdiye ile ve sûret-i sahihede olarak virilmiş veya virilmekte bulunmuş olan politikaca kararlar üzerine işidilen sözler mülâkat-ı mezkûrenin (114. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) maksadı hakkında zuhur iden şübheleri izâle edecek sûretde bulunmamakta idiselerde Fransa ve Avusturya devletlerinin neşriyât-ı vakıasından ma'el-mesruriye müstebân olduğına göre İmparator Napolyon bu seyahati bizimdahi riâyat ve teveccüh gösterdiğimiz efkârdan neşet itmiş ve iki hükümdârın mülâkatı bundan başka bir sebebe mebni olmadığından Almanya'nın mesâlih-i dâhiliyesi ihbâr-ı mukaddemenin hilâfında olarak Salsburg'da bahs olunmamıştır. Bu ise ziyâdesiyle şâyân-ı teşekkürdür. Çünkü bu yolda çıkan havâdis hem Almanya'yı hem sâir yerleri korkıdıyor idi Almanya'nın terakkiyât-ı milliyesini tâmidândan tanzim ile tesirât-ı muzırayı men ve menâfi mucib olacak bir yola sevk idüb ve işi tacil itmeyüb sükût ile gitdiğimizden ve ale'l-husûs düvel-i sâirenin dahi ... ecnebiyye hakkında Alman milleti beyninde mucib-i vüsusa olacak ve şâyân ve şeref ve istiklâl-i milliyeye mugâyir bulunduğundan Almanya'nın hamiyet-i

vataniyyesini tahrik idecek mevâddan ictinâb eylemelerinden mesâ'yimizin husuvulperiz olacağını memul ideriz.

İşte menâfi-yi mahsusamızın sulha terakkisi için dahi Almanya'nın mesâlih-i dahiliyesine karışılık niyetlerinin resmen adem-i tasdiki ziyâdesiyle müsârimızı câlib olmuştur. Almanya hükümetleri üzerine tesirât-ı ma'nuye icrâsı arzusunda değiliz. Ve geçen şehr-i Temmuz'un sekizi tarihiyle münakd olan gümrük ittihâdı ahidnâmesinin tezyid-i nüfusumuza medâr olacak yerlerinden ve az geçdiğimize hükümât-ı müşâr-ileyhama dahi şekâvet iderler. Şu meslekden birine ihrâf idemeyiz.

Cenubi ve şimali Almanya beyninde revâyit-i milliyenin teyid ve tevsinden sonra şimali Almanya ittihâdı cenubi Almanya hükümetlerinin her bir ihtiyâcını def ideceğini misillü cenubi Almanya müttefiklerimizin münâsâtımızı tayin itmelerini kendilerinin serbestce olan reylerine havâle ideriz. İşte Almanya'nın cihât-ı şimal ve cenub miyânesinde alan mevcut bulunan (114. Sayı4. Sayfa 1. Sütun) ahidnâmeler ve gümrükce olan ittihâd bi'l-kanun ve'-fiil Almanlar'ın istiklâl-i millisinin terakkisine kâfi bir esas olacağından mevki-yi hâzırımızın sulhen muhâfasına kendimizi muktedir zan ittiğimiz cihetle tayin olduğumuz devlet nezdinde bu mealde lisan kullanmalarını ve işbu takriri dahi tebliğ eylemelerini taraf-ı sefirânelerinden ricâ iderim.

İmza

Bismark

(Fransa ve Rusya)

Berlin'den Londra'nın Tayms Gazetesi'ne yazılmıştır.

Prusya Lüksemburg kalasını tahliye itmekde iken Berlin'den resmen alınan en son havâdis Fransa'nın eyâlât-ı şimâliyesinde altmış bin asker cem itmesinden ibâret olup her nekadard Fransa Lüksemburg'u almak sevdasında bulunduğı zan olunmaz isede Prusya Devleti Lüksemburg Kalası'nın bir an evvel hidmetini Flemenk'den matlub idecektir. İmparator Napolyon Fransa milletinin cenk itmekde olduğundan gâfil bulunmağı Prusya Devleti kendü şerefine muvâfık ad itmiyor. Ve Salsburg mülâkatına nekadard ehemmiyet virdiğini göstermek için Paris'de ve Petersburg'da ve Floransada bulunan sefirlerini Berlin'e celb ittiğı misillü Rusya dahi Prusya'ya olan râbitasını tekid eyledi. Petersburg'un resmi jurnalinden Rusya eyâletlerinde basılan gazetelere kadar bütün Fransa'nın ve İmparator Napolyon hükümetinin aleyhinde zebandirazlığa başladılar. Varşovada tab olunan bir gazete Fransa Umûr-ı Hariciyesi Nâzırı için şöyle söylemiştir.

(Mösyö dö Mötye fena bir mevkide bulunmuş isede Meksika ve Lüksemburg maddeleri üzerine artık mumâ-ileyh her dürlü zahmete alışmış olmalıdır. Meksika Sefiri resmen gösterildiğine göre Fransaya üç yüz milyon franka oturmadı. Belki Meksika istikrâzâtına hissedâr yazılanların üç yüz milyon zarardan mâbada Fransız Hükümeti dahi altı yüz milyon frank beyhude harc itdi. Acaba Fransa şu ihlâl şânını tazmin etmek için bu kadar zenginmidir. (114. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) (İlerüde göreceğiz)

Moskov gazeteleri Fransayı bu kadar tahkir etmekde oldukları halde Prusya'yı ziyadesiyle tatyib ve hatta bir gazete Lehistan'ın cihet-i garbiyyesinin Prusya'ya terk alınmasını ihtâr eylemekde bulunmuşdur. Ve bu babda mezkûr gazetede kaleme alınan bend Mösyö dö Bismark'ın ve Prusya asilzâdegânının hoşuna gelecek sûretde bulunduğı ve kasden yazıldığı ihtimâlden baid değildir.

Fransa ve Avusturya devletlerinin ittifâk eylemelerine dair işidilen sözler şimdilik Almanyada millet ittihâdını daha kuvvetlendirmekdedir. Bavyera'nın payitahtı olan (Münih) şehrinde bulunan bir büyük cemiyet-i milliye Bavyera'nın dahi Almanyaya memâlik-i mütehaddesine dühûl itmesinin arzusunu ilân itmiştir. Prusya Hükümeti eğer biraz daha efkâr-ı serbestîye muvâfakat itse bütün Almanyaya'nın Berlin kabinesiyle yerleşeceği şübheden vârestedir.

İlan

Galatada Gümrük zokağında 22 numrolu mösyö ... eczanesi

Zıkr olınan eczahânedede sıtma aletleri için ... kesmek üzre ilaçlar vusular bulunub farazâ bir nöbet esnasında istimâl olunmuş olsa o nöbet biraz mümted olur ise de bir daha nöbet gelmek ihtimâli olmamakda ve evkâf-ı sâire içilse bir kere nöbete tesâdüf idilmemekdedir bir mahale nakl olunmak murâd olunmakda mahsusan hablar yapılmıştır ki bunlarda tesirce su pek aynidir. Bu su ve hablardan sade geçen hafta kırk beş sandık Viyana ve Paris'e irsâl idilmiştir. Ve bu hafta daha istenilmiştir. Ve bunun üzerine Avrupada ... istiâlinin lağvına karar virilmiştir.

(14)

(Mehmed Ârif)

Sayı: 115

Numro: 115 Cemaziyelevvel: 29 Sene: 1284 (Cuma irtesi sabahleyin) Eylül: 16
Eylül Efreni: 28

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecektir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(115. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **(Telgraf)**

Berlin 25 Eylül

Kralın nutkuna cevâben parlamento tarafından takdim kılınacak layiha üzerine olunan mübâhisât esnasında Mösyö dö Bismark (Millet ittihâd ister. Almanya vükelâsı bunu men idemez ve men idecek kadar hafif meşreb olamaz.) demiş ve layiha-yı mezkûre ekseriyet-i ârâ ile kabul olunmuştur.

Florans 25 Eylül

Garibaldi'nin tevkif kılındığına karşı dünki gün bazı ihtilâl ve uygunsuzluklar vukubulduğundan bir mikdâr adam ahz ve girift olunmuştur.

Paris 25 Eylül

Fransa vükelâsının tebdiline dâir bazı şâyialar işidildiğini (Press) Gazetesi yazmıştır. (Dük dö Presini) ve (Kont Valevski) imparator tarafından Bibariç'e davet olunmuştur. Mösyö ... vükelâyâ tekrar dahil olması söylenilmektedir.

Florans 25 Eylül

İtalya'nın her tarafından gelen telgraf havâdisleri asayişin ihlâl olmadığını beyân idiyorlar.

Garibaldi Roma'ya hücum itmek sevdasından fâriğ (115. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) olmadığında vükelâ tarafından parlamento tecemmü ideceğini ... gazetesi yazmıştır.

Florans 26 Eylül

Garibaldi'nin salıverilmesini istek için dünki gün Floransada ve Milan'da cemiyetler olmuş isede asker mârifetiyle dağıdılmış ve bir keder vâki olmamıştır. Cenovada ve Vironada ve Napoli'de dahi küçük cemiyetler olmuş ve gavgasız dağıdılmıştır. O dünyada ahali müsellağ olarak cemiyetler itmiş ve ihtilâli mucib olacak

sûretde bağırışmağa başlamışlardır. Bu gece ihtilâl zuhuru maznundur. Ahali Avusturya hududuna ilticâ idiyorlar.

Floransa'dan Fi 25 Eylül Tarihiyle Mahsusân (La Türkî) Gazetesine Gelen Telgrafdır

Bu gece karışıklık zuhur itmiş. Ayak takımı dâhiliye vaklinin dairesini ve birkaç karagolhâneleri ve pek çok silahçı magazeneleri yağma itmişlerdir. Bu güriltide birkaç zabıta memurları maktul ve mecruh olmuşlardır askerim müdâhalesi üzerine asayiş iade olunmuştur. Bu sabah şehir rahatdır

Dâhiliyye

(Bir Seyahât)

Bir sekiz yüz kırk yedi senesinde Memâlik-i Mahruse-yi (115. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Şahane'de seyahat idüb bu kere yine bir daha dolaşmış olan Amerikalı Mösyö (Şarl Harnır) tarafımıza bir kıta meektub göndermiştir.

Mumâ-ileyh seyahat-i sabıkasıyla layıhası zamanında beyninde cereyân iden yirmi sene içinde memâlikimizce pek çok ıslâhât husule geldiğini görmüştür.

Bu siyah bitarafın şehâdetine nazaran o vakitdenberü Moskov'un bazı ashâb-ı fesadı dindaşlarını vikâye diyerek Rum ve Bulgarları hükümet-i Osmaniyye aleyhine tahrikden gerü durmamıştır.

Siyah-ı mumâ-ileyh diyerek (Petersburg) hükümetinin güyâ Lehlülere itdiği mezâlîme imrendirecekler gibi slavon ittihâdını meydana koyub teşvik idiyorlar.

Bi'l-husûs Bulgarların saye-yi padişahîde teşkiline muvaffak oldukları cemiyât-ı ecnebiye ve daha sâir fûnun meclislerine öyle canları sıkılıyor ki ne yapacaklarını bilmiyorlar.

Memleketeyn'in ittifâkına dahi ziyâdesiyle canı sıkılmakda olub ale'l-husûs Prens Şarl'ın orada daha çok bekâsına tahammül idemez gibi görüyorum.

Bab-ı Ali'nin Rum ili'ne gönderdiği valiler gayet gözü açık zevât olub husûsen teba-yı muhtelifenin bir siyak üzre himâye olunması eskiden taraf-ı vükeladan tenbih olunur.

Moskovların fesad memurlarının işleri pek çok yerde meydana çıkmış. Ve ale'l-husûs Tuna valisi bulunan zât-ı slavonlar indinde bile zerre kadar itibârlarını bırakmamıştır.

Bulgarlar alenen cevap virmekdedirler ki bize Devlet-i Osmaniyye her dürlü istirahatî hâsıl idiyor. Ve Rum kilisesinin dahi semtine uğramayız). Bu cevapları resmen söylüyorlar.

Hele Rum patrikini hic istemiyorlar)

Hâsıl-ı kelâm bu siyah demek ister ki bazı iddianın Memâlik-i Osmaniyye’de tutışdırmağa çalışdığı ateş feten ve fesadı nasıl olur ise olsun söndürmeğe bütün Avrupa çalışmalıdır.

(İstanbul)

Yabanda ötedenberü didiğim ne

(115. sayı 2. Sayfa 2. Sütun) Penşenbe günü ahşam nüshasında Girid’de hareket-i arz olduğunu yazmışdık. Muahharan bazı mevsuk mahalden aldığımız malumâta göre gerçi ada-yı mezkûrda on iki saat içinde üç defa hareket-i arz olmuş ve isede pek dehşetlü olmayub Hanyada eski tersane dinilen mahalde ancak birkac harab mahaller ile bazı eski evler yıkılmış imiş. Fakat bugün Girid’den gelecek postada bunun tafsilâtına dair muhbirimizden mektub alacağımız şübhesiz olduğundan belki akşam çıkacak nüshamızda tabi ideriz.

Çarşamba günü Bab-ı Ali’de akd olunan Encümen-i Hass-ı Vükelâ’da (Van Deralst) nâm İngiliz ve Fransız ve Belçika bankerleri kumpanyasına Dersaadet’den Edirne’ye ve Bulgar’da ve Enez’den Niş’e timur yolu inşâsına imtiyâz virildiği ve bilâ tehir inşâsına teşebbüs kılınacağı (La Türki) de muharrerdir

Geçen Pazar ahşamı Ebbehetlü Devletlü Kâmil Paşa Hazretleri Bebek’de kâin sâhilhâne-yi âlilerinde Rusya sefirinin misâfir ta Dersaadet’de bulunan biraderi Miralay Aleksis İgnatif’e keşide buyırdıkları misillü müşâr-ileyh Hazretlerinin harem-i muhteremeleri iffetli hanım efendi Hazretleri dahi mezkûr akşamda vükelâ-yı fehâm hazarâtı haremлерince nezd-i saltanât-ı seniyyede Rusya sefir-i âmâ demesine mükemmel bir ziyâfet virmişlerdir

Hülâsa-i Politika

(Şark ve Prusya)

Viyanadan Londra’nın (Tayms) Gazetesi’ne yazılan tahrirâtın tercüme-yi mealidir.

Bir vakitdenberi şark meselesi ezhân-ı ammeyi tahdiş itmekde isede bunun hayli hayalât kabilinden oldığı beyândan mesnunidir. Geçen kış Sırb ve Memleketeyn Berlin kabinesiyle bazı desisekârlığa zâhib oldılar. Ve Prusya'ya memurlar irsâl iderek makineli tüfenk istediler. Fakat Devlet-i Aliyye ile Sırb meyânesinde ittifâk-ı ârâ hâsıl oldu ve Prens Mişel İstanbul'a giderek metbu müfehhamına merâsim-i ubudiyeti ifâ eyledi.

O esnada mahud Lüksemburg meselesi dahi meydana çıkdığında Sırb ve Memleketeyn ile (115. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) akd-i muahede teklifini hâmil olarak Berlin'den mahremâne bir memur gönderildi. Bu teklife göre Prusya ile Fransa harbe tutışdıkları ve Avusturya dahi Fransaya muavenet itdiği takdirde beriden Sırb ile

Memleketeyn dahi Prusya'ya muâvenet bulınacaklardı ve Avusturya'nın bu köyne memleketi Evlah Boğdan'a ve Derave ile Save Nehirleri arasında bulunan Slav ve yine memleketi dahi Sırp'a ilhâk kılınacaktı. Makineli tüfenk ve sâir levâzımât-ı harbiyyesi dahi Prusya virecekti. Diğer taraftan Fransa dahi bazı teklifât itdisede Prusya andan evvel davranmışıdı. İşte bunun üzerine Lüksemburg Meselesi dahi tesviye olındığından Sırb'da ve Memleketeyn'de karışıklık korkusu alarak bir kişi olan eşhâs-ı rezilenin birazı Bulgaristan'da fesad çıkarmak niyet-i fâsidesiyle oraya geçdiler. Tuna Vilayeti Valisi Devletlü Midhat Paşa Hazretleri pek âlâ bunların hakkından geldiklerinden şimdi Bulgaristan'da esirleri dahi kalmamışdır. Ve böyle şeylerde ale'l-umum câri olduğu gibi fesad ileri gitmediğinden artık müfsidler suçu birbirinin üzerine atarlar. İşte bu kabilden olarak Rusya ... konsolosu Mösyö İfnah ile komite beyninde bir vukuat olmuştur. Konsolos artık fesaddan fâriğ olmak için komiteye nasihat virdiğinde komite herifleri (115. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) iğfâl olındıklarını anlayarak bir alabanda başlamışlar ki kendilere gösterilen vaadler gerü kalmışdır ve caizmidir böyle herkesi iğfâl iderek hükümet-i meşrûa önünde mütehem itmek ve sâire bir fesad dahi Karadağ'da çokmakda idi. Karadağ'ın Knezi tard olunub yerine Sırb Beği Prens Mişel intihâb olunacaktı fakat olmadı. Bir vakitdenberi Sırb ile Karadağ'ın ilhâkı tasavvur olunmakda isede husule gelmesi mahal-i kabilindendir. Sırb Beği kendi zevcesinden mahdumu bulunmadığı ecelden Karadağ Knezi'ni kendüsine vâris itmek teklif olunmuş. Fakat şimdi Prens Mişel mahbubesinden olan evlâdını vâris itmek istiyor. Asıl zevcesinide itlâk itmiş. Veya veled haramani Sırblılara kabul itdirir veyâhud bir daha tehil ider.

(Buhara)

Petersburg'dan Paris'in ... gazetesine yazılmışdır. Orta Asyada Rusya'nın ilerülmesini Avrupada bazı mertebe mucib endişe olmakda isede burada yani Ruslar içinde iş yerine konılmakdan başka Fransa'nın Meksika seferine teşbih idilmektedir. Hatta sevt isminde olan ve Rusya asilzâdegânının efkârının mervici bulunan bir gazete şimdiki politikamızı tariz idüb şöyle demiştir.

Orta Asyada olan muhârebimizi tahsin itmiyenler iki kısımdan ibâret olub biri nefsi Ruslar ve diğer ecnebidir. Avrupa gazeteleri muhârebenin asıl sebebini bilmiyerek Tataristan'ın (115. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) fethi İngiliz'in Hindistan'dan tardına yol açacağını ve Asya bedevilerinin Rusya ... kumandasıyla Avrupa hücumuna delâlet ideceğini zan idiyorlar. Vakıa İngilizler Hindistan'a Karabetmez'den vüsusa itmekde iselerde devletleri ... olmayub Asya'da ilerü gidişmezi bilâ kayd görmektedirler Fransa'nın meşhur ... nâm risâlesinde dahi bir Fransız muharriri Rusya'nın bu ilerüleyişini medeniyete hizmet ad itmiştir. Fakat bâlâda dahi beyân olındığı vechile ekser aklı başında bulunan Ruslar böyle bir hizmeti çokluk istemiyorlar ve hükümetin hırs ve tamâla Asyada ilerülmesini tayib idiyorlar. Çünkü bu kadar baid mesafede bulunan memleketlere sefer itmekdenn her dürlü fenalık memul olabiliyor.

... Gazetesi ber-vech-i âti hatm-i maka lider.

(Asyada fütuhâtımızı gördükce korkumuz artıyor. Her şeyi pek âlâ ilerü gitmekde ve münbit memleketlere mâlik olmakdayız diyorlar. Evet bu memleketler dahi Meksika gibi münbitdir. Lakin Fransa Meksikadan ne hayır gördise bir dahi Tataristan'dan o hayrı göreceğiz. Şimdilik Hocabeg'den öte mutasarrıf olduğımız Kırım ve Kavkas eyâletlerinde sekine ve sermaye nâdir bulunduğu cihetle hemen bir şeye yaramızve adilerdir.)

(Capon)

Capon İmparatoru zir-i hükümetinde bulunan ümerâsına bir name-yi umumi irsâl idüb muahharân süferâ-yı ecnebiye ile teati iden müzâkerâtını beyân ve memurin-i ecnebiye ile olacak münâsebâtlarını tasrih itmiştir. İşbunname-yi umumiye Capon iki hariciye nazırları imza itmişler ve imparator tarafından süferâ-yı ecnebiye itâ kılınan cevabları dahi lef eylemiştir. Fransız sefirine virilen cevabın tercümesidir.

(115. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) (Sizin imparatorunuz ötedenberü memleketimizde ziyadesiyle hayrhah bulunduğundan hab ve muvalâtımızın devamı için sizleri sefir tayin itdiğinden pek memnunum. Çapon hükümetinin mukaddema bazı sehviyyâtda

bulunduğunu ifade idiniz. İşte bir daha şu sehviyyâtın vukubulmamasını ve tebamın ecnebilerle hoş geçinmelerini arzu ve sizin vâsıta ve tevcihcihiniz memleketimize mes'udet bahş olacağını ümidi derim)

İmparator-ı müşâr-ileyh birâderi bulunan Prens (Monkokayo) mukaddema Paris'e fevka'l-âde sefir tayin itmiş olduğundan Avrupada Çapon ile akd-i muahede itmiş ve diğer devletler terdine dahi gitmesini emr eylemiştir. Avrupalılar böylece Çapon'a bilâmümânaat gideceklerini temin itmekde bulunmuşlar isede Caponlar prenslerinin birinin İsviçre hükûmetine tebliğ itmiş olduğu bir layihaya nazaran Çapon eyâlâtı hemen müstakil hâkimler tahtında bulunduğundan ... veya imparatorun Avrupalılar ile akd eylediği ahidnâmeler yalnız kendü memâlik bulunan ... icrâ olabileceklerdir.

İlân

Şeyhü'l-İslam Kapısı civarında Vefa Caddesi'nde üç numroda harem ve selamlık yedi oda ve bağçe ve matbah ve kuyu ve müstemilât-ı sâireyi hâvi Abdah Paşazâde Halil Beğ'in bir bab hanesi satılık olup miftahı Süleymaniye'de büyük bakkal sırasında Trabzonlu kahveci çavuşda olmağla talibin oraya mürâcaat eylemesi

Laleli Çukur Çeşmesi'nde Balaban Ağa Mahallesi'nde 4 numroda iki odalı hane satılık olup iştirâsına rağbet buyuranların mahalle-yi mezkûre beğcisi Hüseyin Ağa'ya mürâcaat eylemeleri

(Mehmed Ârif)

Sayı: 116

Numro: 116 Cemaziyelevvel: 29 Sene: 1284 (Cuma irtesi ahşamı) Eylöl: 16 Eylöl
Efrenci: 28

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(116. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

(Bend-i Mahsus)

(Devlet-i Osmaniye aleyhinde bulunan gazetecileri dairdir)

İşte Girid meselesi makrun-ı hitâm oldı. Ve hatta Atinalılar bile Avrupa'ya büyük ihbâr itmekden başka çare bulamadılar. Mevzû bahs olan ada ahâlisinin refah ve rahatını ve ale'l-umum hakkaniyetin galebe-yi mutlakasını isteyenlere bu haber irâs-ı meserret ve Rusya ve Yunan tarafdarlıklarına alenen meydana koymuş olan bazı evrak-ı havâdise enduh ve zucret ve bi'l-husûs esna-yı ihtilâlde neşr itdikleri makalât mağrurâneden dolayı davet şenu ve hicâlet icâb itmiştir.

Böyle bazı evrak-ı havadisın bitaraflık dâvasıyla beraber daima taraf tutanları ve hele bazen bütün bütün hukuk-ı milliye ve usul-i hakkaniyet maddelerini unutmaları gazez ve nefsâniyet aleyhinde bulunanların gücüne gidiyor.

Bu babda mesel olarak bazısının Girid vakiasında tutduğu mesleki göstermek istiyoruz. Bu gazetelerin çoğu Rusya'nın Lehistan'a şiddetle hücum itdiği ve biçareleri asdığı kesdiği zamanlarda ve Bismark'ın Şelezvîk'i cebren mahkûmiyet yularına ve Almanya'nın ekser hükûmâtını zor ile taht-ı hükmüne aldığı vakitlerde nekadâr (116. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) teessüf izhâr ve bunların zâlim ve gaddar olduğunu ilânve ikrâr itmişler idi.

O halde hakikaten hakları var idi. Ve bizde kendüleriyle beraberiz. Fakat sonra yani Yunan Devleti Devlet-i Osmaniye ile zahiren dost olduğu halde Girid'de ayaklanmış olan beş on ayak takımına iane almak ve adeta orada Devlet-i Osmaniye ile mahzan kendüleri harb itmek üzere gönüllüler topladığı tedârik malzemeleri için hasetsen payitahta bir komisyon teşkil itdiği ve o komisyona Avrupa'nın memâlik-i meşhuresinde şübeler tesis eylediği ve anlar vasıtasıyla Avrupaluların daima Girid

hakkında mâlumât-ı sahihe istihsâlinde alıkonmağa çabaladığı vakitlerde bu havâdisnâmeler büsbütün memulün haricinde hareket itdiler.

Yani ibtidâ-yı sükut itdiler. Ve o sükûtları kendülerine bütün bütün inkâr namusu mucib oldu. Çünkü bir Rusyalı ile bir Almanyalı hakca ötekinden ehun bulındıkları halde kabahatli tutdılar ve sonra bir Yunanlı anlardan haksız olduğu halde kininden fena bir kabahatini hoş görmüş oldılar. Hakkanîyet-i millet düşmeğe ve aklımak ihtilâfıyla ilsizâm olunmamak nasıl caiz olur.

Sâniye işler az uyur kin ve fesad kangı taraftan ve adl ve dâdane cânibden olduğu meydana çıkınca sükutdahi işlerine elvirmeyüb daha büyük bir rezaleyi irtikâba (116. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) çakışdılar.

Şöyle ki hic yokdan ortaya bir şark mesele çıkarub Devlet-i Osmaniye'nin hüsn-i idaresine ve tebanın rahatı için ikdâmına Avrupada layıkıyla vukuf olmadığına binâen Osmanlılara bagir-i hak iftirâlar itdirilerek andan sonra Türklerin ihtilâf-ı din cihetiyle tabiyetlerinde bulunan Hristiyanlara zulm itdiklerini ve idiyanın tecâvüzden kurtulması lüzumunu kezâlik hic yokdan meydana koydılar.

Tarik-i terakki ve maarifde bunca mesafe tay itmiş olan bir devlete barbarlık isnâdının derece-yi butlanını ve iddialarının zaafını ve Türkistan'ın otuz yıl zarfında muvaffak olduğu ıslâhâta Fransa'nın on üç asırda destres olmuş olduğunu göstermek ve isbât itmek bize göre hic güc değildir.

Zâdegânın zevk ve sefahati ve ahalinin kemâl-i fakr u muhabbeti idare-yi maliyenin ayda bir izhâr iflâsı ve papasların her tarafı istilâsı Fransada hitâm bulalı pek çok vakit oldımı.

Zan ideriz ki olmadı. Ve o vakitleri bulmak için kitablardan evvel Fransızlar hafızalarına mürâcaat itseler daha çabuk bulurlar.

Bu haller henüz beş altı sene evvel Avusturyada ve bütün İtalyada bir devam idi. Ve alan İspanyada ve ale'l-husûs Rusyada kemâl şiddetle beraber cereyân idiyor.

Fransada bâlâda gösterilen su-i idarenin önü alınmak için ateşli ihtilâl ve memâlik-i sâirede dahi envâ cenk ve kıtal vukubulduğu ve medeniyet-i hâzıraları milyonlarca nüfusun kanından hâsıl olan seyl ile getirildiği halde Türkistan'da mahzan hükümetin ikdâm ve gayreti semeresiyle ezvakit içinde medeniyet ve her nevi terakkiyât ve mülk ve millet celeve bahş meydan zuhur olmuş iken umûr-ı maliyenin bazı nikâyızı

ve bazı memurinin ehliyetsizliğini ve mahkeme-yi nizâmilerin cezvi ... kalem-i tariz ve takbihe mesel ve mütemâdi dolamak insâf ve hak beynliği büsbütün elden bırakmalıdır.

Eğer bu kadar noksanlar dahi bulınsa mutlaka hükümet-i Osmaniyye iktidâr-ı esasiyenin hâricinde bir kuvvete mâlik olmak (116. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) iktizâ ider idi.

Devlet-i Osmaniyye'nin idarece daha muhtac-ı ıslâh şeyleri bulunduğunu bizde tasdik ideriz. Fakat hic vücut olmıyan bazı mevâdd-ı ıslâhiyyenin şu az vakit zarfında yeniden tesisini gördüğümüz halde mücerred derece-yi kemâle isâli için sabırsızlık itmeği veyâhud husulünde iştibâh eylemeği hic yakışdıramayız.

Bundan başka bir takım ıslahat vardır ki behemehâl husul ve takriri zamana muhtacdır. Fakat şimdiye kadar olan icraat-ı hasene Bab-ı Ali'nin vu vadi-yi terakkide devam ideceğine şübhe bırakmaz.

Ashab-ı iğrâzın neşr itdikleri aracısı nakl itmek icâb itmez. Ve hatta gayet umumi şikâyetlerde idildiği halde hic bir vaktde Devlet-i Osmaniyye'nin mezâlim ve tadiyahâtına dair bir misâl-i müsbet gösterilemeyeşinden nâşi ayrıca orde-yi zibân iderek cerh ve tezyiflerine tenzil dahi olunmaz.

Faraza bu vakıa nakl itselerde sahih dahi olsa hükümet cânibinden haber alındığı indezire kadar zalimliğe cesâret idenlerin şediden tedib olunmadığını beraber isbât idemedikleri halde yine hükümet-i Osmaniyye'nin şânına şin getüremezler.

Hâsılı erbâb-ı vukufun vicdanında zâhir ve âşikâr ve bitaraflar nezdinde rehin-i itirâf ve ikrârdır ki Osmanlular müntehâ-yı derece-yi medeniyete varacaklardır.

Fakat ekser-i ıslâhâtın âdât ve itikâdâtca rast geldiği muhâlefet Bâb-ı Ali'nin Avrupada efkâr-ı umumiye sâikasıyla pek az vakitde görülecek işlerde çekdiği zahmet-i hakâyık ahvalden gayr-ı habir veyâhud sâirlerine hassaten tarafgir olmıyan her bir kimsenin taht-ı tasdikindedir.

Ale'l-husûs mugâyeret din maddesini ortaya koyub Devlet-i Osmaniyye aleyhinde bulunanlar ise dinaetleirni zaten meydana koymışlar dimekdir.

Bu makûleler adâvetleriyle berâber Devlet-i Osmaniyye'ye dair büyük hidmet idiyorlar. Çünkü ihtilâf-ı din için bütün bütün vazifelerinin vahd ve salahiyetlerinin hâricine çıkmakda kendülerinde hak görüyorlar demek (116. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) oldiki Osmanlular nekadarmetin ahlaklı itmişler ki mahkûmlarına bile ihtilâf-ı dinden

dolayı ezâ ve cefâyı sezâ görmiyorlar. İşte bunu Avrupalulara anlatmış olurlar bu hizmet olmadımı.

Bunlara cevâben diriz ki her din ve mezhebde bulunan tebasını yirmi otuz senedenberü külliye müsâvi tutan ve bu babda bütün Avrupa'ya gitdiğini beğendiren Osmanlılara karşı taasubu itmek veya anlarda taasubu ele aldirmek istiyorsunuz.

Gözünüzü açın ve dikkat idiniz ki serbesti âyine müsaade cihetle Türklerin Avrupada hic emsâli yokdur.

Düşünsenize ki Hristiyanlık taasubuyla Hristiyan'a zarar istiyorsunuz.
(mâbadı önümüzdeki nüshada)

Bu sabah gelen Fransız postasıyla Girid'den mektub almak ümidiyle ahşamki nüshamızda oraya dair havâdis virilebilmek ihtimâlini sabahleyin yazmış idik. Fakat Girid postası Şireye gelüb oradan Teriste vapurûyla getirölmek mütâd olmuş ve bir vakitdenberü Trieste vapurlarının karantina beklemesi münâsebetiyle Çanak kalası'ndan Fransız vapuru mektubları alarak getörmekde bulunmuşdur bu hafta Fransız postası evvelce gelüb Tireste vapuru ana yetişemediğine binâen mektub alınamamış isede inşallah ya Pazar irtesi günü İzmir vapurlarıyla veyâhud karantina müddetinin nihâyeti olan Çarşamba günü Tireste vapurlarıyla mektubları alır ve neşri deriz.

Mukaddema seyahât itmek üzre Dersaadet'den ubur itmiş olan Rusya İmparatoru'nun mahdumu grandük Aleksis Asya'nın Kadiz limanına kadar Akdeniz sevâhilini dolaşdıktan sonra Olga nâm vapurûyla Dersaadet'e muvâsalat ve doğru Kırım'a azimet eylemişdir.

(116. sayı 3. Sayfa 2. Sütun) **Hariciye**

(Telgraf)

Paris Fi 26 Eylül

Vükelâ tebdilâtına dair zuhur iden şâyiat tekzib olınmışdır.

Florans 25 Eylül

İtalya Devleti millet askerini cem itmişdir. Yeniden ihtilâl zuhur itdi.

Paris 27 Eylül

Dünki gün Florans şehri rahat itdi. Cenova ve Modena ve Napoli ve Milan şehirlerinde ahali cemiyetler itmiş isede gavgasız dağılmışdır.

Paris 27 Eylül

İtalya Devleti mahsus bir vapur ile Garibaldi'yi mahal-i ikâmeti olan ...
Ceziresi'ne irsâl eyledi

(Bu Günlerde Gelen Telgraflar)

Birkaç gündenberü mütemâdiyen vürud iden telgraf havâdisine nazarân Avrupa'da serzede-yi zuhur olan vukuatın ehemmiyet-i sahihesi derkârdır. Almanya-yı şimali parlamentosunun Prusya Kralı'nın nutkuna cevâben layihası ve sonra hükümet mârifetiyle kapanmasıve geçenki nüshamızda neşr olunmuş olan Mösyö dö Bismark'ın name-yi umumisi ve mumâ-ileyhin parlamentoda bir nutk irâd idüb Alman milletinin ittihâd istemekde olduğunu bildirmesi ve Fransa'nın Tulun Limanı'nda sefinelere asker irkâb olunması ve Papa hizmetinde bulunan Fransız gönüllü asker zâbitânının istifası ve Garibaldi'nin Roma (116. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) hududuna tecâvüz iderken ahz ve girift olunmasıve bunun için Floransada zuhur iden ihtilâl ve Fransada tebdil-i vükela şâyiası ve Dük dö Presni'nin ve Kont Valevski'nin ve Mösyö Deron dö Levis'in tekraren kabineye dühûl itmeleri havâdisi kâffe-yi mucib istigrâb mevâddandır. Avrupa muvâzenesi tabdil-i mahal itmiştir. Şöyle ki bir vakit politika yangınına Paris'den işâret çekilmekte idi. Şimdi Berlin'den ve Petersburg'dan ve Floransadan çekiliyor. Bir gürültü dahi çıksa muhazan oralardan bekleniliyor. Andansonra dahi furtına kopar ve sefin-i düvel dalgalarla uğraşmağa başlar. Ve bazısı mahal-i maksuduna gitmeğe say ider. İtalya'nın mahal-i maksudu Roma isede bundan müşkil bir mesele yoktur Fransa ve İtalya 14 Eylülü'nde akd eyledikleri mukâvelenâme ile papanın cismâni hükümetini taahhüd itdiler. Fakat bununla beyenlerinde daima sebep-i münâzaa olacak bir vesile vaz itdiklerinden ve menâfileri birbirine mugâyir bulunduğundan şimdiye kadar araları bozulmaması hemen taaccübdür. Bir taraftan Fransa milletinden bulunan Katoliklerin mezhebine dokınmadıkca papanın cismani hükümetinin lağvına râzı olamaz ve diğer taraftan İtalya dahi Roma'yı payitaht itmedikce milletini zabt idemez.

Hic bu asırda böyle müşkil ve karışık bir mesele meydan-ı müzâkereye konılmamıştır. Çünkine dürlü dahi h3al olınsa netâyic ve hamiyeye müncer olur.

Garibaldi dahi mecnun gibi bir adamdır. Kendüsini her bir vechile tahsin idenler ister kahraman disün ister ne dirler ise disünler. Biz diriz ki Garibaldi ne yaptığını dahi bilmez. Ve bir oyuncak ya bir alet alub fikr ve hayali Roma'yı İtalya'nın payitahtı görmektir.

Garibaldi'nin hakkında muamele-yi kahriye icrâ olunmaması hic bir ahidnâmede şurut değil isede İtalyada kimse buna cesâret idemez. Üç sene mukaddem yine Roma üzerine hücum itdiğinde İtalya Devleti tarafından tevkif kılındığı esnada kendüsine ayrılan kurşun bugün (116. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) urılamaz şimdi tevkif kılınur ve belki muhâkeme dahi olunur. Fakat cezasına hükm virilemez. Ve virilse bile icrâ iden bulunamaz. Bundan mâbada Garibaldi'nin suçu yokdur. Nasıl ki ... oyunu kazanan veya gaib iden piyadenin dahi suçu olamaz.

Rusya İmparatoru'na su-i kasd itmiş olan bir ... Eylül'ün on birinde Tulun tersanesine nakl olunmuş ve muhâsebe mahsus olan sarı ve mai elbiseyi tebdilile idi gör ki hükm olunanların kırmızı câmesini ve yeşil şabkasını giymiştir. Ve ayaklarına zincir urulmuştur. Peştevi boşalttığı esnada patladığından sol elinin yarası tamamen iyulmuş ve birisi dahi nasıl eyüleştğini sual eylediğinde soğuk su tertib itdiler ve üç haftada iyüleştirdi dimiştir. Merkûm cezâsını kemâl-i sükut ve tahammül ile çekmiş ve bir ay kadar Tulun'da kalub bade Fransa'nın Amerikada mutasarrıf olduğu yeni (Kaldonya) nakl olunması mukarrer bulunmuştur.

Fransa'nın sâbık sefiri Mösyö Dano maiyyeti memurlarıyla Fransaya avdet ve muvâsalat itmiştir. Bu günlerde Amerikadan pek çok yolcu gelmekte olduğundan Mösyö Dano'nun râkib olduğu ... nâm vapur yolcuları istiya'aya gayr-ı kâfi bulunarak Nevyork'dan bir İngiliz vapuru daha çıkarılmış ve oda vâsıl olmuştur

(Mehmed Ârif)

Sayı: 117

Numro: 117 Cemaziyelevvel Sene: 1284 (Pazar irtesi sabahleyin) Eylöl: 18 Eylöl
Efrenci: 30

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(117. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Zât-ı hazret-i vekâlet-penâhinin maiyyetlerinde bazı zevât bulunduğı halde Sultaniye nâm vapur-ı hümayûnuyla gelecek Çarşamba günü Girid'e teşrifleri havâdisi tevâtüren söylenmekdedir.

İşbu haber sahih ise ada-yı mezkûrun hâli ve ahalinin ahvâl-i felaket iştimali bizzat görüleceğinden ve bir vakitdenberü adada tesiri görülen desisekârlıkların hükmü kalmıyacağından ve bir takım mefsedetlerin pâ-yı sebâtları mütezazel olacağından ıslahat ve asayişce az vakitte pek çok şeylerin vücuda geleceğı ve'l-hâsıl gerek mahalin ve gerek inbâ-yı mahalin hakkında aşırı mertebe hayırlı olacağı şübhesizdir.

Girid'den bu sabah aldığımız mektublar akşamki nüshaya derc alınacaktır

Şaki-yi meşhur Manol'un rüfekâsıyla beraber hükümet-i mahalliyeden gördikleri tazyik üzerine Medane'den Dersaadet'e firar eyledikleri ve olınan işar üzerine lede't-taharri refiklerinin birinin ele geçirildiğı Cuma irtesi ahşam çıkarılan nüshamızda yazılmışıdi. Bu (117. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) kere aldığımız mâlumâta göre dün mahudun diğer refiklerinden Kostantin Beğ oğlu'nda Yenişehir'de ve Yeni papas Köprüsü'nde ahz ve girift olınarak Bab-ı Zabtiye'ye getirülmüşdür. Bunlar Manol'un refiklerinden olduklarını kendüleri ikrâr itmişler ve bunun üzerine Bab-ı Zabtiye'de taht-ı istintaka alınmışlardır.

Gerçi üç nefer rüfekâsıyla Manol daha ele geçirilememiş isede tutılan refikleri taht-ı istintakda oldıkca bu Habeşlerin gerek Burusa ve gerek İzmid ve Dersaadet'de bulunan yatakları ve alan kendülerinin nerede oldukları meydana çıkacağı şübhesiz olduğundan anların dahi ceza-yı sezâlarını göreceklerini memul ideriz.

İsviçre'nin (Bern) şehrinde telgraflara dair bir konferans küşâd olındığını ve Devlet-i Aliyye tarafından dahi Saadetlü Agaton Efendi mezkûr konferansa memul bulunduğunu mukaddema yazmışdık. Altmış beş senesinde Paris'de münakd olan telgraf ahidnâmesine göre Fransa ve Avusturya devletleri Viyanadan Paris'e doğrudan doğru hatt-ı telgrafi inşâsını tasavvur eylediklerinden hatt-ı mezkûru İsviçre tarikiyle yaptıрмаğa karar vermişler ve İsviçre hükümeti dahi olbabda olan ihtârı kabulü ile buna dair teşebbüs olunacak tedâbirin kararlaştırılması için (Bern) şehrinde tecemmü iden bir konferans-ı mahsusun (117. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) akd olunmasını ihtâr eylediğinden işte geçenlerde tecemmü itmiştir. Ve Paris ile Viyana miyânesinde inşâsı muzammem bulunan hatt-ı telgrafi ise İngiltere'den Hind'e muhâberât-ı telgrafiyenin en kısa yolu bulunduğu cihetle Devlet-i Aliyye'nin dahi konferansa dâhil bulunması münâsib görülmüştür.

İsviçre'nin (Zürih) şehrinde dahi hayvanat hükmiyetleri bir cemiyet tertib itmiş olduklarından memleketimiz tarafından Mekteb-i Tıbbiye-yi Şahane muallimlerinden Miralay İzzetlü Ahmed Beğ Hazretleri hâzır bulunub mir-i mumâ-ileyh doğrusu teşekkür olunacak sûretde lâkin letaktersan tekide ve bade Fransızcada bir nutk dahi irâd iderek (Zürih) şehrini medh ve senâ itmiş ve memleketimizde ilm ve maarifin terakkisine bir delil aleni vermiş olduğundan söyledikleri nutk ziyâdesiyle şâyân-ı tahsin görünmüş ve hatta cemiyetin İsvicre hükümeti tarafından müşâhede eylediği nevâziş ve misafirperverliğe teşekküren cânib-i hükümete irsâl eylediği vekiller silkine mir-i mumâ-ileyh Hazretlerini dahi dâhil itmiştir.

Hariciyye

(Yunan)

Yunan milletin hâl ve şanı cümle âlem indinde malum ve müsellemdir şu millet fert zeka ile mütehalî isede hırs ve tamâ ve habb-ı şâyân ve itilâ sevdası imâlini daire-yi itidâlden çıkarub enva-yı tahyilat ve mütâlaat gayr-ı mümküneye düşüreyor kırk senedenberü istiklâlini kazanub bir heyet ve bir hükümet-i müstakile teşkin itmişken düvel-i muazzamanın sayesinde olarak kazandıkları şu nimetin kadarını bilemeyüb kendülerini böyle bir şerefe nâil olmağla müstehak olduklarını inzâr-ı umumiyeye gösterecek ve bunca fedakârlık ve emekle mazhar oldukları istiklâliyet-i milliyenin netâyic-i matlubesi olan hüsn-i idare ve terakkiyât-ı maneviye ve maddiyyeyi istihsâl edecek yerde şuralardan sarf-ı nazarla kendü milletlerinin hâl-i mazisine bakub ana göre

kendülerine bir müstakbel-i tahayyül eyledükleri olvakit şimdiye kadarböyle bir takım hayalât ile uğraşmaktan başka ammenin nazarında müstahsin görilecek bir şey vücuda getürememişlerdir.

Şu devlet bidâyet teşekkülünde vukua gelen uygunsızlıkları (117. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) bir tarafa kalsun zamam hükümetin Bavyera kral familyasının azasından bulunan müteveffa birinci Otto'nun yed-i idaresine geçtiği zamandan ta anınhal-i vaktine kadar biri birini takib iden fenalıklar ve uygunsızlıklar bu asırda dünyanın hic bir tarafında görilmemiş şeylerdir

Her bir vükela ve erbâb-ı haysiyet kendi memuriyet ve nüfuz ve haysiyetini memleketin her tarafında bulunan hırsız ve eşkıyânın ianesiyle hıfz ve tekideyler idi umum millet dahi şu dağ ve orman kahramanları ve biçâregânın gasb ve katilleri olan eşkıyânın cesaret ve gayretle hayalhânelerde mürtesim olan hayalâtın fiile geleceğini memul ider ve (117. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) olvechile mülkünü tevsi itmek için gerü durmayub tahatti ve tecâvüz eylemek üzre kral-ı müşâr-ileyh tazyikinden gerü durmaz idi

Otuz milletin şu tazyikâtına tahammül ve sabrı hasbe'l-zurur ... iderek kah tatlılık ve kah korkutmak ve şiddet ve hiddetle bir müddet daireyi mahdude dahilinde bulundırılmış isede Rusya mesele-yi zâilesi esnasında Devlet-i Aliyye üzerine hücum itmek arzusu gerü alınamadığından ve saltanât-ı seniyye Rusya ile muhârib bulunduğu bir zaman böyle bir hareket tecâvüz-kârane için her vakitden ziyade müsâid görindiğinden eşkıyâ ve anlara hempa olan birkaç bin kişiden mürekkeb olarak ve en meşhur eşkıyâ rüesâsının kumandasında bulınarak birkaç takım memâlik-i mahruse-yi cenâb-ı şahaneye tecâvüz idüb müddet-i kalile zarfında muzammel ve perişan olarak ricat kahrırı ile yine memleketlerine avdet idiler bu hâl Yunanlulara bir dersmi oldu bi'l-aks izmihlâl ve mağlubiyetlerini kralların talihsizliğineve rehâvet ve tekâsiline haml iderek ve artık kendüsinden bütün bütün mugayyer olarak husul-i matlubu tağyir ve tebdil-i saltanâta tâlik eylediler vakıa aradan birçok zaman geçmeden krallarına olan iğbirârları kendisinin def ve tebidini intâc eyledi hükümdarsız kaldıktan sonra Avrupa'da (117. Sayı3. Sayfa 2. Sütun) kapu kapu gezüb kendülerine bir kral istemişler isede böyle bir millete reis olmak muhâtarâtını kimse göze aldıramadığından bir hayli müddet öyle bir karışık heyete devam itdiler ve nihâyetü'l-emr dünyanın kerem ve serdini görmemiş ve ahvâl-i saltanât ve âlem-i muvâzene itmeğe seni gayr-ı müsâid bulunmuş olan

Danimarka Kralı'nın oğlu Corci Cezayir-i Seb'ası'nın Yunanistan'a iltihâkı şartıyla Yunan Kralı'nı kabul itmişidir.

Cezayir-i sSb'anın iltihâkı Yunanluların mutâlibini ifâb iderek Yunanluların bir müddet daire-i kanaatden ayrılmıyacakları ümid olunur idisede gözlerini Girid ve etrâfda bulunan memâlik-i mahruse-yi şahaneye döndüklerinden biçâre nevrete hükümdarın hâli birçok müşkilât içine düşdü ve nihâyetü'l-emr idaresini deruhde eylediği milletin hâli anlaşılınca kadar saltanâtdan tebâid eylemesi ihtiyâr idildi.

Müşâr-ileyh Avrupa'nın en meşhur hükümdarlarıyla görünmesi ve ale'l-husûs Rusya imparator familyasıyla akd-i karâbet sihriyle eylemesi Girid meselesinin ... vechile hitâm-pezir olmasına medâr olacağı Yunanluların cümle-yi memulâtından bulunur idi ve anın üzerine gayret ve ikdâmları bir katdaha artmakda idi gerçi anın üzerine Rusya Devleti'nden Yunanluların (117. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) memulü kadar yardım ve iane olunmamış değilsede Devlet-i Aliyye'nin cümle-yi hukuk-ı mukaddesesinden bulunan böyle bir dâvanın kuvve-yi kâhiresiyle kazanmasına hukuk-ı milel ve efkâr-ı düvel muvâfık ve muayyen bulunduğundan bir senedenberü ezhân-ı umumiyyeyi işgâl iden Girid meselesi bitdi ve ağyar karşısından nazar-ı tahayyir ve teessüfle baka kaldı.

Şimdi müşâr-ileyh Corci'nin hâli bir katdaha güçleşdi Yunanistan'a gidecek olsa Selanik uğradığı bilâya giriftar olacağı endişesinden âzâde olamaz çünkü Yunanistan'da olduğu halde iki yol tutabilür ya milletin efkârına uyub her çed bâd ibâd diyerek ilerü gitmeli veyahud iltizâm-ı hakkaniyet ve umum düvel-i garbiyyenin taleb ve arzusuna muvâfakatla bulunduğu derece-yi istimâli birinci yolu tutacak olsa düvel-i garbiye düşman olacağından ve Rusya Devleti ise bitaraf kalacağından bir daha raha bulmamak üzere saltanât-ı seniyyenin pence-yi kahiresine düşeceği derkâr ve ikinci tariki ihtiyâr itse kendi milleti râzı olmayub hakkında işbirâr gösterecekleri ve bilâhare firar itdirecekleri âşikârdır bizler her nekad Yunanluların havayı olan harekâtını tadil itmekde müşkilât çekmez isekde mütecâviz bulunan bir milletin itlâfını ve anın nâire-yi fesadıyla memleketlerimizin dahi bazı mertebe harabiyetini istemediğimizden Yunanluların herkesin memulünü cerh ve tekzib idecek bir hareket-i hakimânenen bulunmalarını samimi olarak arzu eyleriz.

(Fransa)

(Liberte) Gazetesi'nin ser muharriri Mösyö (Emil dö Jerardan) bu defa ber vech-i âti şâyân-ı dikkat bir bend yazmışdır.

(117. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Meşhur Fransız müelliflerinden ... Prusya Kralı bilinen ikinci Frederik'e yazdığı bir nâmeden (zât-ı fahimaneleri sâirlerin münâzaa sına müdâhale itmekden ise memâliklerinde terakki-yi maarife bedel-i himmet buyurmaları daha (infi'adır) dimişdir.

İşte buna nisbetle İmparator Napolyon'un zaman-ı hükümeti tarihiyle iki devre münkasm olabiliyor. Birincisi killet-i makal ve kesret-i fiil ve ikincisi kesret-i nutk ve killet-i fiil ie maruf olsa gerekdir.

Kırım ve İtalya fütuhâtları ve inşaat-ı cismiyye ve Paris'de ebniyece husule gelen büyük tebdilât ve timur yollarının ikmâli ve ticâret ve sînâyinın revâcı ve servet-i umumiyenin serkisi ve hukuk-ı serbesti hakkında 24 Eylül 1860 tarihiyle muharrer emrnâme-yi imparatoriye'nin suduru kâffeten birinci devre âiddir.

Lehistan'ın mahvı ve Danimarka'nın mağlubiyeti ve Meksika İmparatorluğu'nun ve Almanya İmparatorluğu'nun teşkili ve mesâlih-i ticâriyyenin durgunluğu ve banka mahzenlerinde dokuz yüz elli milyon frankın adem-i emniyetden nâşi boş boşuna yatması ve ahz ve iticâ olan cisim zararlar ve iflaslar ve amele takımının tezyid-i ücret iddiasıyla bi'l-ittifak paydoz itmesi ve Lüksemburg meselesinde nâil-i maksud olunamaması ve kavanin meclisi tarafından nutk-ı imparatoriye cevaben layiha takdimi usulünün lağvı kâffeten ikinci devre aiddir.

Birinci devrede Sivastopol fütuhâtı ve fi 30 Mart sene 1856 Ahidnâmesi tesâdüf eylediğinden şan ve şeref zamanı ve ikincide (Sadve) Muhârebesi ve Lüksemburg Muhârebesi için fi 11 Mayıs sene 1867 tarihiyle Londra Muahedesi vukubulduğundan sehviyyât âlâmeti ad olabiliyor.

Birinci (Solefrino) ve diğesinde (Korataro) isimleri mukayyed bulunduğundan biri parlak diğeri siyah noktalarla memludur. On iki senede azm-i tebdilât.

Elli beşde Fransa mâfil kaidesince Prens Mnşçikof'un küstahlığını tedib ve Rusya'yı gerüye ricat itdirdi. Altmış yedide Fransa beş sene harben Meksika'yı zabt itdikden sonra Memâlik-i Müctemia-yı Amerika ile bozışmamak endişesiyle tahliye itdi.

Elli dokuz Kanun-ı Sâni'sinde Fransa tarafından Avusturya sefirine beyân kılınan iki çift lakırdı ilân-ı harbe kâfi iki büyük fütuhâta mukaddema oldılar. Altmış altıda iş çok görülmedisde söz çok söylendi fi 6 Mayıs imparartor ... nutk irâd itdi fi 11

Hâzıran'da hariciye vekili umumen Fransa süferâsına müzkere irsâl eyledi. Bu üç tahrirâtta dahi her ne vukuat zuhur itmiş idi ise kabul olındı ve Prusya'nın tevsimülküne bedel istenilmedi. Nihâyet altmış altı senesi gaflet ve altmış dört senesi tekzib senesi oldu. İşte makâlât-ı devriyenin esâmisi bunlardan ibâretidir.

Fransa İmparatoru'nun Salsburg'a azimetinde maiyyetinde bulunan ... birinci Napolyon'un mahdumunun naaşını Fransaya nakl itmeğe mecburen Viyana'ya muvâsalat itmiş ve Fransa ile Avusturya imparatorlarının yakında Paris'e azimetinde kıta akd olunmak üzere mülâkatlarında beynlerinde teati iden müzâkerâtı devam ile Avusturya İmparatoru'nun bir muahedenin tesvidine dahi memur bulunmuş olduğu ... gazetesinde muharrerdir

(117. 4. Sayfa 2. Sütun) İmparator Maksimilyan ile beraber kurşuna dizilen ... biraderi (Karlos Miramon) üç bin adam ile çıkılub ... karşı bulunmakda aradığı ve karındaşının killetinden dolayı ahz ve âsâr için ... takımından eline esir düşmüş olan doksan nefer adamı kurşuna dizmiştir. Şu vahşiyâne intikâm ve buna mümâsil vukuatlar Meksikadan medeniyet kalkmış gibi gösteriyorlar.

Azmene-yi mütekaddemede Almanya'nın müstakil ve meşhur şehirlerinden bulunan (Frankfurt) şehri geçen sene Prusya memâlikine cebren ilhâk olınadanberü ehemmiyetini gaib itdikden başka yüzlerce zengin familyalar dahi Prusya'nın gerü gururuna dayanamayub memleketlerini terk ve Avusturya'ya hicret etmişlerdir

Eylül frenkinin on dokuzunda hitâmbulan haftada Fransa bankasında iki buçuk milyon frank ve İngiltere bankasında 149,915 aded lira terâküm itmiştir

İlân

Mukaddemleri tab ve neşr olunan Ayine-i Vatan nâm resimli gazetenin yerine yine resimli İstanbul nâmında yarınki Pazar gününden itibaren her Pazar günleri bir gazete neşr olunacaktır işbu gazete sekiz sahifeden ibâret olub resimleri ise Avrupadan gelen ve fenn-i resimde mahâret kâmileleri olan Mösyö Paskal ve Mösyö Emil ve Mösyö Robert nâm üstadların taahhüdleriyle nakş ve hak olduğundan pek güzel ve nisbetinde bulunacaktır.

Dişçi Mösyö Palaz Galavani Sokağı numro (1) tabib-i mumâ-ileyh ağrıyan dişleri hic çekmeğe hâcet bırakmayub ıslah itmekde ve ağızca nekadar ilel ve emrâz var ise kâffesine bakmakdadır.

İcâb idenler ve tafsîl eyliyenler kendüsine mürâcaat eylemeleri.

Galatada Arab Cami-şerif yakınında Emek Yemez Mahallesi'nde on iki nomroda bir bab hâne iki oda ve bir sofa ve yirmi arşun mîkdârı bağçesi olub istek iden zevâtın sahibi şah süvar imamı Hacı Efendi'ye mürâcaat eylemeleri

(Mehmed Ârif)

Sayı: 118

Numro: 118 Cemaziyelevvel: 2 Sene: 1284 (Pazar irtesi ahşamı) Eylül: 18 Eylül
Efrenci: 30

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(118. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Zât-ı hazret-i sadâret-penâhinin Girid'i teşrif buyuracakları cihetle kaimmakam-ı sadâret-uzmânın Ebbehelü Devletlü Fuad Paşa Hazretleri'ne tevcih buyurulacağı işidilmiştir.

Divân-ı Muhâkemât-ı Maliye âzâlığı baş kitâbeti inzimâmıyla karantina başkâtibi sabık İzzetlü Fevzi Efendi'ye

Penşenbe günü ahşamüstü çıkan nüshamızda Girid'de vukubulan zelzelenin ahalice mucib-i dehşet olduğunu yazmış ve sonra aldığımız mâlumât-ı mevsuka üzerine bu zelzelenin şiddetli olmadığını ve hakikat keyfiyeti Cuma irtesi sabahleyin ilân ile ifâde-yi sabıkamızı girülmüş idik.

Cuma irtesiyle tarihiyle Pazar günü ahşam üstü çıkan ve bu sabah dağıdılan Ruznâme-i Ceride-i Havadis'de Girid ahalisinden biri tarafından geldiği beyânıyla bir hezeyannâme görülmüştür.

Bu varakada satıcıların o gün (Girid zelzelesi yeni havadis) nidâsıyla umuma dehşet virdikleri ve vukuatı yazmak gazetelerin vazife-yi tabiyesi bulunduğu halde bir vakıayı evvela başka ve sonra başka dürlü yazmak (118. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) lazım geldiği beyan olunmuş ve o sırada hakkımızda bazı tabirât biedebâne istimâl edilmiştir

Satıcıların terbiyesi vazifemizin hâricinde olduğundan bu babda gazetemize şin gelemiz. Hatta galiba Ruzname muharrirlerinin bile ekseri dilini tutamadığından taharrice yekdiğere mübâyin terkipler için nekadar nizâlar görildi.

Bir vakıayı bayatlamınca yazmamak farızasını Ruzname'ye ilticâ iden varaka sahibi anlaşılan Ruzname matbaasında öğrenmek gerekdir. Bize kalur ise bir vakıa nasıl

tahkik olunur ise öyle haber vormeli ve sonra daha asah ihbara vukuf-ı kesbi dildiği halde anıda bildirmelidir. Herhalde doğrulukdan ayrılmamalıdır.

Her ne ise asıl taaccüb Girid vakıasının bidâyetinde eşkıyânın altmış yetmiş kişiden ibâret olduğunu ilân ve sonra utanmadan havadis-i resmiyyeyi derc itmiş olan bir gazetede böyle bir varakanın görülmesidir.

Hele zirinde bir İngiliz imzası bulunan bir kâğıda bize tarizen (musaib kavvam ind-i kavvam fevâid) terkibi görilmek zamanenin en ziyade kahkaha-yı istigrabına şâyân olan mevâddandır.

Hâsıl (İstanbul) terhan müste'ameleyi tamamen ve aynen Ruznâme'ye ve sahib-i varakaya red ider. Ve ber-vech-i âti itâ-yı mâlumât-ı sahiheye ibtidâr eyler.

(Hanyadan Aldığımız Kâğıd)

Bu hafta usat hakkında taraf-ı hükümetden afv-ı (118. Sayı2. Sayfa 1. Sütun) umumiye dâir neşr olunan ilânnâmenin bir sûreti gönderildi.

Şehr-i hâlin yirminci Penşenbe günü saat on bir buçuk raddelerinde bir hareket arzı vukubuldu. Bunun müteakib yani ferdası Cuma günü sabah vakti erken cenub tarafından yine bir şiddetlü zelzele olub tersane mahalli yıkılarak Asâkir-i Şâhâne nöbetçilerinden iki kişi bina altında kaldı. Ve sâir mahallerde dahi bir konak ile birçok hanların bazı tarafları bu zelzelenin şiddetinden açılmış isede hamden sümm hamd pek çok zararı olmamıştır. Zelzele-i mezkûrun akibinde limanın suları çekilüb mevcut bulunan sefâinin karinaları karaya oturmuştur. Bir müddet sonra deniz birden bire şiddetle gelerek çak liman ağzına kadar taşub yine çekilerek ve iki saat bu hâl mümted olarak denizin gidüb gelmesi kimileri dahi götürüb götirdiğinden ve biri birine çarpdığından cümlesinin direk ve asmaları kırılmıştır. Bu hâl şiddetle iki saat devam itdikden sonra bi lutfihi Teâlâ sular azar azar sükûnete yüz tutarak liman eski hâlini bulmuş isede sefinelerde hâl kalmamıştır. Yevm-i mezkûrun gecesinde hafifce birkaç defa hareket olmuş isede mârû'l-beyân zelzelenin dehşetinden. Ve misli görülüb işidilmemiş sûretde denizin cuş ve huruşundan herkes havf ve haşyete düşerek memurin-i mahaliyenin ekserisiyle pek çok ahali çadırlarla memleketin hâricine ve çiftliklere gitmişlerdir. Rabbimiz Teâlâ ve takaddis Hazretleri bir daha emsâlini halk itmesün şu vukuat ahalinin kalblerine ziyâdesiyle dehşet virdikden başka hanmanları harab olanları dahi tâmir ve termim husûsunda hayli küllifata mecbur eylemiştir.

(Resmo'dan Aldığımız Tahrirât)

Geçenlerde gazetenizde Mütâlaa eylediğiniz afv-u umumi bu kere fi 7 Eylül tarihiyle nevâhilerde ilân olındı. Tahkikât-ı vakıama göre sancağımızın ekseri ahali istimân efkârında ve ecnebi eşkıyâsıyla fûlus ahmere muhtac olan yerlû usatı bunun hilâfında olarak icrâ-yı fesada sebât itmekde olduklarından beynlerine teferruk düşerek pek çok kayı u kal tekevvün itmiş isede nihâyet istimân efkârında bulunanları galiba eylemiştir. (118. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) İşte bunun üzerine âsâyış kariben memul olunur. Ve bundan başka Resmo'ya iki saat mesafede olan Bakri karyesinde henüz daire-yi itaate girmiyen eşkıyâ ile müstemnilerinde bir cemiyet olındığı ve hulasa-i kararı istimân idenler yerlûyerinde oturub istemiyenler dahi bademâ daire-i itaate girerek şekâvetde bulınmalarında ibâret olduğu tahkik olınmıştır inşallah yakında tamami-yi ıslahat ve asayiş-i cezirenin haber-i meserret eseriyle (İstanbuli) tezyin ideriz.

Devlet-i Osmaniyye Aleyhinde Bulunan Gazetecilere Dair Cuma İrtesi Ahşamı Çıkarılan Nûshada Mûnderic Bend-i Mahsusun Mâbadıdır

Artık bu esassız davâları ve şimdilik kadar zarardan başka kimse hakkında bir eseri görileyemeyen haksız ve bâtil iddiaları nâfile yere red için olsun dilimize almiyalım.

Hemen Devlet-i Osmaniyye'nin peyâpey terakki-yi kuvvet ve servet ve tezâyüd şân ve şevketini istidâ idelim. Bunu yapar isek asıl insaniyet ve medeniyete hayr hahlık itmiş oluruz.

Her didiklerini teslim idecek vechile şeref ahvâline kıta vukufu olmıyan bir adam bile eğer hak şinâs ise vaktiyle bu kadar yiğitlik ve insaniyet ve adalet ile şehir nekir olmuş bir milletin fenalığına çalışmakdan ıslahını ve tevâfûr hüsn-i hâlini temenni itmeği evveli ad ider.

Faraza devlet ve millet-i Osmaniyye'nin adaletce noksanıda olsa sanki bu Yunan Devleti'ne Girid ihtilâline müdâhale hakkı kazandırır. Doğrudan doğrûya ilkâ-yı fesadı kim çeker.

(118. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) İster haksız olsun ister haklı olsun Girid Rumları ihtilâl itdikleri halde her dürlü istidâ ve teklifin kabul ve reddi devletleriyle kendi beynlerinde olacak işdir. Ve hâricden hic kimsenin lakırdıya karışmak salâhiyeti yokdur.

Şu kadar varki her kangı devlet olur ise olsun kendüsiyle münâsebeti olan veya olmıyan bir milletin esbâb-ı ihtilâllinde hak gördüğü halde o milletin hükûmetine resmen ilân-ı harb iderek dâhil-i maslahat olabiliyor. Ve ahaliyi işte bu sûretle himâyeye itmiş

olur. Bunun gibi Yunan Devleti dahi resmen Devlet-i Osmaniyye'ye ilân-ı harb itdikdensonra Girid'i tesâhib idebiliyor idi. Lakin itmemeği eyü düşündü.

Bir hükümet-i muazzamanın memuru hükmünde olan Yunan Devleti daha ihtilâl zuhur itmekden sâde bazı bazı ashâb-ı fesad Bab-ı Ali'ye arz-ı şikâyet itmek tasavvurunda iken adaya birçok erbâb-ı fiten gönderüb bunlar dahi köyden köye gezerek ahaliye şu vechile ihtilâl münâdiliği itdiler.

(Ayaklanınız. Görmüyormısınız ki mazlumsunuz. Bir hükümet-i cebriye yularıya hepimizi zabt itmiş olan Osmanlıların üzerinizde bulunan zulm ve gaddar elinin ağırlığını daha nice bir çekeceksiniz. İşte silah işte zahire. Birde sizin rahatınız için çalışacağız. Girid Adası mutlaka ... Hazretlerinin zir-i idâresine girmek lazımdır. Taki siz rahat idesiniz ve adalet göresiniz)

İşte ihtilâl böyle başladı. Bunun için ziyade devam itdi.

Resmen ilân-ı harb istemeyince Yunan Devleti'nin ashâb-ı (118. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) ihtilâle zahire göndermesi ne dimekdir. Başka hükümet itmiş olsa mehâkeme ve şediden tedib olunur idi. Yunan'a gelince niçün sükût olunur.

Bu babda lakırdı çok isede esas maddeyi karışdırmağa ihtiyacımız ve vaktimiz yokdur doğrılık ve insaniyet muhabbetlerini bin kere iddia itmiş olan gazetecilerin tarafdarlığı ve hatası meydana çıkdı ya.

Devlet-i Osmaniyye aleyhinde bulunan gazetecilerin bir büyük kabahati ve ayıbıda şudur ki ihtilâlin bir seneden ziyâde devamını kasden Osmanlı ordusunun fenalığına haml itdiler ve didiler ki (vatanını zulmden kurtarmak ve serbestini vikâye etmek üzere silaha yapışan Girid yiğitlerine Osmanlı askeri mukâvemet ve hükümetlerinin zulmünü muhâfaza idemiyor.)

Hâlbuki bunu yazdıkları vakit eyü biliyorlar idiki ecnebi ayakcılarının mütemâdi ve muttasıl vürudları ihtilâli hâli üzere ibkâ idiyor idi. Teslim-i silah ve gerdandade-yi itaat ve silah olan eşkiyânın anların icbâr ve teşvikiyle defaatle yani esliha ve mühimmat ile kalkışdığı görülmüştür. Fars meydan-ı cenk perdazı ve zaten gazi oğlu gazi olan Türk askerinin oraca dahi yiğitliğine delil ezvakit içinde sekiz on bir kadem kadem irtifa'anda dağlar ile muhat olan İsfakya'da Yunan'ın gönderdiği bu kadar ayakcılara ve anların zorıyla ayaklanan bütün yerlü Rumlar bilâfütur galebeleridir.

Serdar-ı Ekrem Refetlü Ömer Paşa Hazretleri'nin oraya ayak basması günki pek yakındır Osmanlıların Girid'ce harekât-ı askeriyelerinin ibtidâsıdır.

Ya Osmanlu donanması için ablukayı beceremiyor diyerek neler söylemediler. Daha beş on gün mukaddem on dokuz kere ablukayı bozmuş diyerek (Arkadi) vapuru için nekadâr sitâyîşler senâlar itdiler.

Hâlbuki Yunan Adaları'ndan ... Adası Girid sevâhilinden ancak on mil açıkdadır. Ve iki taraftan atılan fişenkler tarafından pek âlâ görilor. Bu hâlde ada eşkıyâsı Osmanlu sefinelerinin daima mevkilerini haber viriyorlar idi.

Bu halde abluka kimileri ne yapsun hatta defaatle korsan vapurlarını bekleye bekleye kömürleri tamam olmuş ve o zaman eşkıyâ vapuru kaçmış idi.

Osmanlu kapudanlarının mahâreti olsa olsa adanın kenarında bir tesâdüfle meydana çıkacak idi. İşte o tesâdüfde oldu. Ve tafsîlâtını ... gazetelerinde bütün Avrupa okudu. Ve orada ittifaken bulunan bir Fransız vapuru Gazi İzzeddin kahramanca galebesine şâhiddir.

İşte Arkadi Osmanlu tersanesinde yatıyor. Bu gazeteciler (Arkadi) ye Osmanlu donanmasının şin-i zi hayatı nâmını virmişler idi. Bundan böyle Osmanlu kömürüyle basacından çıkacak dumanlar sahife-yi namuslarına birer leke-yi siyah olsun.

Hariciyye

(Avusturya)

Baş Vekil Mösyö (dö Bost) bazı mesâlih-i zâtiyesi için (118. Sayı4. Sayfa 1. Sütun) vatanı bulunan Saksonya'nın ... şehrine gitmiş olduğundan Viyana'ya avdetinde Macar için olduğu gibi Avusturya için dahi ayruca heyet-i vükelâ teşkil idecektir. İşte böyle Mösyö (Bost) Avusturya Devleti'ni şimdilik iki hükümete münkasm itmiş isede ilerüde bundan eyü bir netice hâsıl olamayacağı derkârdır. Macarların iddialarına hüsn-i muvaffakiyetleri Avusturya'nın zir-i idaresinde bulunan milel-i sâireye dahi sirâyet itdiğinden (Bohemya) ve (Galisha) ve (Hırvatistan) kezâlik ayruca vükela istemekden fâriğ olmaktadır. Ve bunların iddialarını kabul itmek lazım gelse artık Avusturya beş hükümete münkasm olacağından her nekadâr Mösyö (Bost) bunlara icâzet göstermekde isede müşkilâtı bütün bütün def idememekdedir. Ve işin içine ... ecnebi parmağı karıştığından tesviyesi bir katdaha güç olur.

Avusturya ile Macar vükelası bir vakitdenberü maliyece işlerin irâd ve masârif defterinin tazmine dahi meşgul bulunmaktadır. Senevi irâd İngiliz lirası olarak yirmi sekiz milyon ve masârif ise otuz üç milyon yüz bin lira hesab olındığından senevi beş milyondan ziyade açık kalmaktadır. Avusturya Devleti'nin düyununun takâsit ve faizi

içün senevi on milyon liradan ziyade virmekdedir. İşte bâlâda beyan olunan ve evvelki senelerde sekiz on milyondan ziyadeye bâliğ olan açığın kapadılması için Avusturya Devleti ıslâhat ve tenkihât-ı mühimmeye ve başluca vergü usulünün tecdidine muhtac oldıktan başkaasayışın devamına dahi muntazar olmalıdır.

(118. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Avusturya Devleti'nin şu iki senede icrâ eylediği ıslâhât ve tanzimât üzerine mukaddema papa ile akd olunan (konkordato) nun yani mezhebe dair olan muahedenin câri olması nâkâbil bulunduğundan bunun lağvına veya serbestiye muvâfık sûrette tecdidine virilen karar ve papa Hazretlerine teklif kılınmış isede henüz muvâfakat gösterildiğine dair cevâb alınamamıştır. Fakat muahede-yi mezkûr mucebince maarif papasların elinde kaldığından bu usulün kaldırılmasını matlub itmek için muallimler Viyanada bir cemiyet akd itmişlerdir.

İlân

Mukaddemleri tab ve neşr olunan Ayine-i Vatan nâm resimli gazetenin yerine yine resimli İstanbul nâmında yarınki Pazar gününden itibaren her Pazar günleri bir gazete neşr olunacaktır işbu gazete sekiz sahifeden ibâret olup resimleri ise Avrupadan gelen ve fenn-i resimde mahâret kâmileleri olan Mösyö Paskal ve Mösyö Emil ve Mösyö Robert nâm üstadların taahhüdleriyle nakş ve hak olduğundan pek güzel ve nisbetinde bulunacaktır.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 119

Numro: 119 Cemaziyelahir: 3 Sene: 1284 (Salı sabahleyin) Eylöl: 19 Teşrin-i Evvel
Efrenci: 1

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(119. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Zât-ı hazret-i sadâret-penâhinin maiyyet-i aliyyelerinde ... ve memurin-i kirâmdan haylice zevâtın Girid'e azimet idecekleri misillü Girid mebusânının dahi birlikde gidecekleri mesmuamız olmuştır.

Erzurum Vilâyeti Defterdârı İzzetlü Emin Efendi'ye rütbe-yi evvelisınıf-ı sânisî tevcih

(İlerölmek)

Ünvanıyla 113 ve 114 numro nüshalarda yazılan bendin mâbadı veyâhud bir millet müteferriden kaldığı halde ilerölse de olur ilerölmese de olabilir fakat kendinden ziyâde ilerölmüş olan milletlerle hemcivar bulunduğı halde komşusundan gerü kalmak o millete pek büyük hata ve muzır olduğı derkârdır. Şöyle ki elbette gerü kalanmillet başında olan adamın buralaraşübhesi olmaz çünkü bütün dünyada bunun emsali defaatle görölmüşdür.

İşte buralarını Devlet-i Aliyye şimdi değil belki Sultan Selim-i Sâlis Hazretleri'nin asrında anlamış idi. Hatta cennet-mekân müşâr-ileyhin asrından bu ana değin terakki husûsunda az hidmetlü ve az gayretlü ihtiyâr olunmadı fakat bizim talihsizliğimizden mi ne der olvakit zir-i ecnâh (119. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) saltanât-ı seniyyede bulunduğı bu nimetin kadrini anlıyamadılar. Lakin yine Devlet-i Aliyye bunları halleri üzerine bırakmayub Avrupada herkesin koşa koşa gitdiği meydan-ı terakkiye zaver ile sürikliyerek getürdi. Hatta esnâ-yı rahda ellerine ne geçdi ise ana sarılıb durdılar ve kendülerini takdim iden kuvvetekarşu koydılar. Bu teessüf virecek şeyleri uzun uzadıya söylemek lazım değil çünkü bu vakıalar ol kadar geçmiş şey değildir herkes bilir.

Bu günki gün ilerülmenin yani ıslâhât-ı cedidenin elzemiyetini bilmiyen ve tanımıyan bir kimse bu kadar zan ideriz.

Ama bir nıksanımızda burada var. Bi lütfihi Teâlâ memâlikimizde pek çok milletler vardır. Ve bu milletlerin cümleside ilerülmek elzemiyetini anlamışlar ve bilmişlerdir. Fakat herkes kendü aklınca yani anladığı ve zihninde bulduğu yol ile ilerülmek ister.

Lakin şunu bilmiyorlar ki ortada duran bir taşı herkes kendü tarafına çekerse o taş bir parmak yerinden kımıldamaz hem herkes faidesiz zahmet çeker. Ve iş ilerülemez. Her devlet ve her milletde yalnız olarak bir cizik ilerülmesiyle o millet saadet-i terakkiden müstefid olmamıştır. Çünkü terakki dahi sâirleri gibi her şeyden evvel bir muvâzeneye muhtâcdır.

Muvâzenesiz bir Yunan'ın elbette bir zelzele veyâhud şedid bir fırtunada harab olacağı şübhesizdir. İşte (119. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) böyle olunca herkes hakikaten bilmelidir ki ilerülmek dinilen şeyin mülkce faidesi değil bir kısmın belki umurun ittifakıyla hâsıl olan terakkidedir. Avrupada bile eski vakitte böyle idi. Yani herkes ayru ayru idi. Fakat bu günki gün bu yollar kâffeten battal olmuştur. Bazı mahalde eserleri kalmış isede hemen oda mahv olmak derecesine gelmiştir. Artık başka şey için imtiyâz zamanı geldi. Çünkü insana mevdû rebânı olan cevher-i akl ve zekâyı hic kimse ibtâl idemez.

Ah teessüfle söylerim ki ahalimiz daha buralarını pek eyü fehm idememiştir. Buna delil şudur ki cümlesi ilerülmek ister. Bunun ile beraber herkes kendü fırkasının gayretini çeküb diğerini kayd itmez. Ve düşünmez. Her imtiyazı herkes kendüsine isteyüb diğer taraftan ... böyle ilerülmeğe uzanmak sahih olmayub taklid olduğundan sahihden hâsıl olan semereyi taklid hic bir vakitte hâsıl idemez. Memâlikimizde olan bu noksan için kimseye kabahat bulmayız. Ta ibtidâddan ahaliyi böyle alıştırmışlar. Milletleri ve ahalileri birbiriyle imtizâc itdirmeyüb iftiraka sebep olmuşlar. İttifaka gayret itmemişler. Ayırmışlar bu kıyafet ile. Ayırmışlar mahalle ile Ayırmışlar sınaat ile. Sâire ve sâire güyâ ayru durunuz deyu tenbih olunmuşlardır. İşte böyle müteferrik millet nasıl ilerüler. Şu Mütâlaamın sahihliğini en evvel anlıyan. Teşekküren ve iftihâren söyleriz ki hükümet-i seniyyedir. İşte hükümet-i seniyye anın için umum tebasını bir tarza koydı. Ve her bir imtiyâzdan müstefid eyledi. Yani rütbelere verdi. Ve hizmetlerde kullandı. Bunlar her ne kadar zâhiri bir şey isede mûnad derecesiz raddede

bir ilerülişdir. Ne çare hâlen biz buralarını anlıyamıyoruz. Ve beynlerimizde olan münâsebât bugünkü gün yine ol nasıl nasıl ise o hâl üzeredir. Şimdi ümid bir şeyde kalmıştır. Oda terbiyedir. Çünkü emr-nâme. Ve fermanlar vasıtasıyla icrâ olunamıyan bir şey terbiye vasıtasıyla hâsıl olabildiğinden hükümet-i seniyye (119. Sayfa 2. Sayfa 2. Sütun) dahi halkı terbiye için ikdâmât göstermekden gerü durmamaktadır. Bakalım terbiye vasıtasıyla ilerüsi nasıl olur. Elbette güzel ve faidelü olacağından şübhe yoktur. (mecmua-yı havadisden hülâsa)

(Letâif-i Mütâlaat)

Ceza-yı ameline uğramış şerir insan kimisi furtunaya tutulmuş kapudana benzer ki tevbe-yi nedâmetinde şebanı kenar selamete ayrışınca kadardır.

Cahillerin eline düşen kalem lebe'l-a-yı müdâhene olan adıma müşâbedir ki bunun söyleyeceği sözler münasflar yanında asla rağbet bulmıyacağı gibi ingide yazacağı kelimât-ı ârifler meyânında katien kıymet bulmaz.

Ahiret endiş olan adam dünyaperest olan bed kişi ve sersemenden daha ziyade huzûrdadır. Zira bu bin dürlü şey mütefekkir olacağından ne mertebe sa'ı rahat olsa nâfiledir. O biri ise bir şey mütezekkîr bulunacağından her halde memun ilkâiledir.

Bir âliyle göre vecinden şiddet-i feryad ve zari baîs tezâyüd bimarı olduğu gibi bir zelile görede bihattından kesret-i şikâyet ve izhâr-ı ızdırarı muverres-i teşeddüd idbarı olur.

Hüsn-i istimâl ile tutıprakalrın ca-nefs olduğunu alenen müşâhede idiyoruz.

Kuşların hâli lânesinden ve insanların ahvâli hânesinden zâhir olur.

Oturmak ayakda durmakdan ve yatmak oturmakdan rahat olduğına nazaran mevt hepsinden rahat olmak iktizâ ider.

Hic keder çekmeden hâsıl olan merâm tuzsuz ve kişisiz ta'ma benzer ki hic lezzeti olamaz.

Yalnız akran ve madven ile mubâhise kuvve-yi alimiyyeyi tenkis itdiği gibi sâde küçükler ile ma'raza cesâreti tazîf eyler.

Halka kendini sevdirmek faideli isede beğendirmek mutlaka muzırdır.

Fünun ile iştigâl idenlerin politika ile tevaggul idenlerin rahat ömür geçürmelerinin bir sebebi şudur ki biri Hak (119. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) Teâlâ'nın

âsâsıyla ve diğeri mahud cemiyet-i beşeriyyenin esr-i tezvir ve tasni'le meşgul dimekdir.

Şimdi müellifâtın ekseri gece mütâlaa olunan kitâblardan hatırdaki kalan mevâdd ile bir günde yapılmış şeylerdir

Vakt-i piri ömrün şitâsı olduğu gibi şitâdahî senenin vakt-i pirisidir.

Ashab-ı kalem muharrirâtları giymek telzizini davet ider ise andan haz iderler. Seyyahlar menkulatları kime ziyade hayret virir ise anı severler.

Cok malumâtı olmağla bir adam mutlaka gayet âkil bulunmak iktizâ itmez. Cok askeri bulunan reisin daima eyü kumandar bulunması vâki olmadığı gibi.

(mâbadı ilerüde)

Hariciyye

Rusyaluların ilhâkına dair İngiliz gazetesinin bir makalesidir.

Osmanlılar şimdi gitdikce medeniyet cihetiyle Rusyaluları tefevvuk itmekdedirler. Ve Rusyalular'dan ziyâde hakkaniyeti ve efkâr-ı ammeye riâyet idiyorlar. Memâlik-i Osmaniyye'de nizâm-ı adalet üzre icrâ olunuyor. Rusya'da ise malum kanun ve nizam olmadığından hemen adalet bütün bütün kalkmışdır. Reşa ve irtişânın ale'l-umum ve bilâ edeb icrâsı taaccüb olınacak mertebelere yetişmişdir. Ekser biçâre kalmış adamlar pek çokzulmve tadiye dûçâr oluyorlar. Halkı himâye için nasb olunan hâkimler cüzibir vesile gaddarlığı ele alurlar ve matlubât-ı zalimânelerine nail olmak için her dürlü muamele-yi cebriyeyi irtikâb iderler. Lakin ashab-ı mekruhiyle rüşvet sayesinde cezadan korkmayub işlediği cinâyet ve habisâtı işler.

Eski zamanda bile Osmanlı'nun en küçük paşası dahi yalan filan bilmez ve nezâketle meluf idi. Rusya memurları ise akçe ucu görmedikce hic bir sebeble iş görmezler ve yalancı ve kaba adamlar oldıktan başka terbiye ve mezhebden dahi bi beherdirler. Medeniyetle meluf bulunan milletlerde câri olan maarifin en aşâğısı dahi Rusyada nâdir olduğundan çatal ile (119. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) yani biraz alafranka demek beyân pek çok prens isimlerini dahi doğru heceliyemezler. İngiltere'de ve Avrupa'nın diğeri memleketlerinde görinen ve terbiye ve nezâket cihetle hakikaten kusursuz olan Rusya asilzâdegânı altun yaldızlı çocuklara bakmak için bazen İngiliz veya Fransız veya Nemçe dâyeler sakladıklarından çocuk biraz bulsanları eğrenür isede sâir der bir vechile yine câhil kalur. İşte böyle Rusyada terbiye pek nâkıs kaldığından efkâr-ı amme dahi bulunmamakdır.

Fiil-hakika Rusya'da müddet-i medide ikâmet idüb ora ahvâline layıkıyla ittılâ itmiyen Rusya'nın hâlini bu kadar fena oldığına zan ideriz. Fakat bu hâl sahihen mevcut olub ıslâhı dahi nâmemul olmasa bile akli birkaç yüz senelere muhtâcdır. Beyne'l-inâs câri olan akçe mevzû olan ibâretidir. Ticâretdehi mevânî tahtında olub şerhlerde bulunan tüccarın emniyet-i mal ve canı mahal-i memurların aradatna mütevekkif bulunduğına binâen ticaret-i hırsızlık hıyanına girmiştir. Çünkü herkes cisim ahz ve itâdan korkar. Tüccar-ı ekseri Rusya ... rüşvet virerek zararsız biraz iş görmişse bazen cesaret ider isede kâr çok itdiğinde virdiği rüşvetla ... râzı olmayacağını bildiğinden büyük ahz ve itâlara girişmeden korkar. Şimdi Rusyada ticaret gitdikce Rumların elinden çıkub Yahudilerin yedine girmektedir. Çünkü Yahudiler Rumlar'dan ziyâde kâr-şinâs ve itibârlarına mukayyed bulunduğundan Rumlara hic bir iş bırakmıyorlar. Bundan elli sene altmış sene mukaddem bazı Rumlar Rusyada ziyâdesiyle servet kazanmışlar isede hicbiri dahi helal ticaretle değildir. Yahudilerin kâr-şinâslığı dahi Rusya hükümetinin tesiri altında layıkıyla ilerü gidemiyor. Yahudiler ekseri sarraflık ve dellaklık iderler ve her ahz ve itâda parmakları bulunmaktadırlar.

Rusya Devleti vâridâtı bir taraftan taklil itdiği halde diğer taraftan imparatorun sarayı senevi iki milyon liradan ziyâde isrâf itmektedir. Petersburg şehrinde dahi olunan fert-i isrâf dünyanın hic bir şehrinde (119. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) görilmemiş sûrettedir. Ve andan ekser mahali beyabandan ibâret bulunan koca Rusya memâlikinin dört beş büyük şehirlerden başka kusuru kalbelerle yapılmış kasabât-ı valuyesine dahi sirâyet itmektedir mesela Rusya eyâletlerinde kapanacak bir kapusu veya bir penceresi bulunmıyan ve kendüsini prenses zan iden bir kadın dahi Paris mevdalarına musâyık elbise ister ve temizlik ne olındığı bilmez iken altun ve elmas gerdanlık ile baloya gider.

Asilzâdegân dinilen takım yıkılmış ve harab ve medyun olması isede yine câhilâne kibri elden bırakmıyorlar Rusya'da prens ünvanı taşıyan altı yüz kişiden ziyâde olub edebâne kârve kesble mâişet etmek istemezler ve kendülerine büyük ehemmiyet virirler isede mahzan askerlikden mâbada işlere yaramadıktan devletin meham umûrunda bulunanlar ekseri ecnebidir. Mesela diplomatlıkda şehir-i teşar olan ... ve Rusya'nın en âlâ umûr-ı maliye nazırlarından bulunan (Kont Kamrin) ve Sivastopol'ü muhafaza iden (Torlin) ve (Lodris) ve (İstinberg) familyaları bile hemen bütün bütün Alman'dır. İşte bunun içün ecnebler Petersburg'da ikâmeti Rusya'nınsâir şehirlerine ikâmete tercih iderler. Çünkü orada hem imparator sarayına çatmağa vesile bulunurlar ve hemde elçileri tarafından kolayca himâye olunurlar. Hatta dünyanın her timur

yollarının fenası ve bahalusı bulunan Moskov Petersburg timur yolunun inşâsında Petersburg’da bulunan ecnebilerin pek azı Moskov şehrini görmek için seyahat itdiler.

Rusyada ulya-yı umûr olan Almanların memâlikinin eyâlât-ı baid esine Çin veya Siyam nazarıyla bakdıklarından şimdiye kadar Rusyada vaz olunan nizam ve kavanini dahi mahzan Petersburg ve Moskov şehirleri için yapmışlardır.

Rusya’nın ahlakca olan ahvâl-i sâiresi dahi hemen ıslahı mümkün olmayacak sûrettedir. Asilzâdegândan mâbada terbiyeli adamlar pek nâdir olduğundan biraz evsât başları düzgün dahi olsa yine kabalıkları hadden ziyade (119. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) belli olmaktadır ve kumarbazlıktan ve sarhoşlıktan hoşlanmıyan birisi içlerine girüb ihtilât idemez. Evlerde lazım olan takımlar bulunmadıktan başka pislik dahi gayet çoktur. Âdi elbiseden gayrı birde büyük bir ... olub bunun içinde yatar kalkarlar ve ömürlerinde yatak yüzü bile görmeyüb yalnız sıra hamama gitdiklerinde rûyalarını çıkarırlar. Hatta muahharan iki büyük Rus ... imparatorun sarayında misafir kaldıklarında kendiler adam gibi âlâ yatak serilmiş ve fakat bunlar yatak ne olduğunun bilmediklerinden üniforma ve cizme ve mahmuzlarıyla yorganın içine girmişlerdir. İşte bu tarifsiz Rusya’nın hakikat hâlinin binde biri değilsede muhtasar malumât virmek isteriz.

(Telgraf)

Paris Fi 28 Eylül

Fransa ile Papa Hükümeti beyninde akd olunan ticâret ahidnâmesi tarafından tasdik olunmuştur.

Petersburg Fi 27 Eylül

Mezunen hanelerine avdet için Rusya askerine virilecek ruhsatın altmış sekiz Nisan’ı ibtidâsından olmasına karar virilmiştir.

İlân

Şeyhü’l-İslam Kapısı civarında Vefa Caddesi’nde üç numroda harem ve selamlık yedi oda ve bağçe ve matbah ve kuyu ve müştemilât-ı sâireyi hâvi Abdah Paşazâde Halil Beğ’in bir bab hanesi satılık olub miftahı Süleymaniye’de büyük bakkal sırasında Trabzonlu kahveci çavuşda olmağla talibin oraya mürâaat eylemesi

Laleli ukur eşmesi'nde Balaban Ağa Mahallesi'nde 4 numroda iki odalı hane satılık olub iştirâsına rağbet buyuranların mahalle-yi mezkûre beğcisi Hüseyn Ağa'ya mürâcaat eylemeleri

(Mehmed Ârif)

Sayı: 120

Numro: 120 Cemaziyelahir: 3 Sene: 1284 (Salı ahşamı) Eylöl: 19 Teşrin-i Evvel
Efrenci: 1

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(120. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

(Girid ahvâli hakkında bir layihadır)

Girid karışıklığının bu güne kadar renkden renge giren ve her nevi tezvirân ve akâzib ile efvâh yar ve ağyarda devrân iden ahvâli Devlet-i Aliyye-yi Osmaniyye'nin hukuk sarihasıyla beraber meydana çıkub bu babda umumca iştibâh kalmamış ve ancak şimdiye kadar mesele saltanât-ı seniyyenin masâlih-i dâhiliyesinden bulunduğunu ortadan kaldırub işi bir Avrupa meselesi itmek üzere bazı etrâfdan vukubulan ikdâm ve gayretin baîs-i münkât olamadığı ve bunun için muamele-yi devliye dinilmeğe sezâ hâricden dahi bir hareket ve niyet vukubulduğu dahi malum isede bir aydanberü ale'l-umum Avrupa politikasında hâsıl olan ve rağnalık sebebiyle gaztelerde dahi neviaan müşâhede olınmakda olan sekvet-i muvakkat bazı erbâb merakı daima asılsız ve esassız havâdis neşrini itiyâd eyliyecek vechile malumâtsiz bırakmağla olbabda âli vech'el-umum ve sûret-i muhtasarada hâl-i hâzırdan ammeyi haberdâr itmek münâsib gibi görünmiştir.

Politika ile meşgul bulınanların malumu olduğu üzere bir meselenin bir devletce vehameti hakikatde mübteni bulunduğu (120. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) esasların ve hükümeti haksız çıkaracak vechile bulunması olarak bunun hilâfı meydanda iken ne dürlü tezvirât ve bazen müşkilât tahassül itse sibât ve metânet ve kaza-yı hâl makale göre hareket ile her sûretde eliden çıkmak vakit ve zamanile yetişir ve farazan bazı iğrâza itbâkala aksi tekâlîfe kalkışan çoğalsa bile maslahat-ı resmiyye ve kâğıd üzerine nakl olunca bi'l-hassa işin kesb-i ehemmiyetinden istifâde idenlerden mâbadasının kendi hukuklarını nöbet-i tecâvüzünden vikâyeten hakkaniyet tarafdarı bulunması lazım geleceğinden kangı sûretle olur ise olsun hükm yerinde hâmi tekessür ideceğine ve hukuk-ı devliye ve ale'l-umum politika kitaplarında müttefik-i aleyhâ olan işbu mesele-yi meşruha Girid işlerine tatbik olındıkda saltanât-ı seniyyenin galebe-yi mutlakası

lazım geleceği dahi Fransa'nın birinci erbab kaleminden biri eseri olan Türkistan ve Avrupa risâlesinde ve Mösyö ... ve ... nutklarında ve Avrupa'nın en muteber gazetelerinin şark hakkında olan bend-i mahsuslarında alenen meydana konulmuş ve ashab-ı vesusenin istidlâli garezkârların ameli vechile hic bir hak ve ahde çalışmaksızın şark hakkında birden bire bir hareket ihtiyârı için imkânın kimseye müsâid olmayacağı dahi İngiltere Umûr-ı Hariciyesi Nâzırı'nın iki defa Meclis-i Vükelâ'da şark hakkında olan meseleye virdiği cevablardan ve Prusya'nın bir takım tecâvüzâtından (120. Sayı 2. Safa 1. Sütun) şikâyetle Fransa daire-i hariciyesinden İngiltereye iki kere yazılan nâme-i katide ve anların cevaplarında resmen bildirilmiş olduğına binâen Girid işlerinin evvelden dahi olmadığı gibi bu günkü günde dahi saltanât-ı seniyye için muzır bir netice virmek ihtimâli yoktur.

Bundan başka her devlet için nasıl işde olur ise olsun şan ve şöhreti mucebince davranmak dahi politikanın bir şûbesi olduğu ve hükümet-i Osmaniyye ise ötedenberü şecaat ve besâlet ve inkşe beraber adalet ve merhametle ... âfâk bulunduğu cihetle işte Girid'de dahi afv-u umumi icrâ iderek ilm-i terbiye ve satvete mukâbil birde cenâh-ı adl ve refet açmış ve hele bu kere zât-ı hazret-i sadâret-penâhinin bi'n-nefs ihtiyâr seferle adayı teşrif buyurmaları haberi bütün bütün cezirece asayiş ve islâhâtın takrir ve tahsiline herkesi temin eylemiştir. Cenâb-ı Rabb-i ibâd zât-ı fehâmet-simât mihandanları her hâl ve kârlarında muvaffak buyursun âmin.

Zât-ı hazret-i sadâret-penâhinin Girid'i teşriflerinde maiyyetlerinde bulunacak zevât-ı kirâm şimdilik tahkiken temize göre ber-vech-i zir-i tadar olınandan ibâretir

Meclis-i vâlâ âzâsından Devletlü Kabuli Paşa Hazretleri Meclis-i Vâlâ başkâtibi Saadetlü Mahmud Beğ Efendi Hazretleri

Divan Zabtiye âzâsından Saadetlü Sava Efendi İzzetlü Kastaki Seyid Efendi'ye

Ticaret bahriye meclis reisi İzzetlü Kara Tudorizâde Aleksandır Efendi

İşbu heyet yarınki Çarşamba günü Dersaadet'den hareket buyuracaklardır

Ruscuk'da mukim Avusturya konsolosu Mösyö (Martert) Viyana'ya celb olunmuş ve (Cermanya) vapurunun ifade-i vakıası üzerine Bükreş'e Avusturya konsolosu baron (İder) tahkiyâtı meydana çıkınca mumâ-ileyh Mösyö (Martert) yerine diğeri tayin olınmıyacaktır.

Mukaddema Macar muhâcirlerinden olub alan İtalya Kralı'nın (120. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) yaveri bulunan ... Macaristan'da Varna tarikiyle geçen Cuma günü Dersaadet'e muvâsalat itmiştir.

Viyana gazetelerinden biri mukaddema Ebbehelü Devletlü Fuad Paşa Hazretleri'nin Kırım'a resmi seyahâtlerinde Rusya imparatorûyla beynlerinde teati itmiş olan müzâkerâtın hülâsası neşr itmiş ve bu neşriyât Avrupa gazetelerine kayl u kal mucib olmuş isede esâsı olmadığı anlaşılmış ve Devlet-i Aliyye tarafından süferâ-yı seniyye tebligân irsâl buyurulub Rusya Devleti Hünkâr İskeleyi Muahedesi'nin tecdidi teklif kılındığının ve Paris Ahidnâmesi'ne mugâyir bulunduğundan red olındığının beyânını hâvi bir takririn taklidi bulunduğ (Press) gazetesinin ifâdesine göre meydana çıkmıştır.

Hariciyye

(Rusya)

İmparator Aleksandır'ın Teşrin-i Evvel'in dördünde Kırım'dan hareket ve on birinde Petersburg'a muvâsalat ideceği ve der akb akdi musammem olan Yunan Kralı'yla Grandük Konstantin'in kerimesinin nikâhına hâzır bulunacağı ve imparatoriçesinin Teşrin-i Evvel'in yirmi ikisine kadar Kırım'da kalacağından mezkûr düğünde bulunamayacağı Petersburg'da yazılmıştır.

İmparator-ı müşâr-ileyhin Kırım'da ağarca esir firaş olduğu Petersburg şehrinde gereği gibi tevâtür bulmuş isede yalan olduğu anlaşılmış ve bunun kimler tarafından icâd ve neşr olındığı bir dürlü bilinmemiştir. Moskova şehrinde bu esnada iflaslar çoğaldığından ashab-ı matlubun zâyî olan akçesinin yekûnu şimdiye kadar beş milyon dört yüz bin manta bâliğ olmuş ve her sene ... şehrinde küşâd olunan meşhur panayırda dahi bu sene hemen hic ahz ve itâ olmadığından pek fena halde kapanmıştır.

Avrupa'nın bazı memâlikinde ve husûsiyle bu sene Fransada düyun içün habs maddesi lağv olındığı gibi Rusya'nın umûr-ı muhâkemesi vekili bu maddenin Rusya'da dahi imkân-ı cereyânını tahkik etmek memuriyetiyle bir komisyon-ı (120. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) mahsus tayin itmiştir.

Rusya Avrupa'nın diğer usul-i serbestiyesini kabul itmemekde isede galiba iflas serbestîsi işine yarayacak sûretde olmalıdır ki çarçabuk Fransayı taklid iderek medyunları serbest bırakacaktır.

Yunan tarafından Memâlik-i Müctemia-yı Amerika Cumhuriyeti'ne Girid meselesine müdâhale olunmak için pek çok ibramla teklif kılınmış isede cumhuriyet-i müşâr-ileyha Devlet-i Aliyye ile Yunan beyninde zuhur iden münâzaalara karışmak kendi vazifesinin haricinde bulunduğunu beyânen cevâb itâ eylediği gazetelerin rivâyet mevsukasındadır.

Yunaniler niyât-ı fasidelerine eski dünyada muavenet bulamayub belki yeni dünyada bulunur ümidiyle birtakım hayalâta dūçâr oldılar isede evvelki hayalleri mahv olduğu bunun dahi zail olması kendi haklarında fena değildir ihtimâlki ziyâdesiyle kendilerinin harabiyetini mucib olan hile ve desiseden bundan böyle fârîğ olurlar.

Yunan Hükümeti'nin İngiltere'den mübâyaa eylediği sefinelerden iki kıtası bu defa (Pire) ye muvâsalat itmişlerdir.

(Tayms) Gazetesi İmparator Napolyon'un politikası hakkında bir bend neşr idüb şu yolda hitâm virmişdir.

Biz sulhdan ümidimizi kat itmeyiz ve bu itikâdımız İmparator Napolyon'un (Prusya ile olan münâsebât dostânemizin adem-i devamını caiz görmeyiz) dimesiyle hâsıl olmamıştır. Çünkü elhalethazihi Prusya ile bir muhârebe münâsebetiz olduğundan başka neticesi dahi meşkûk ve vahim bulunduğu cihetle katien mecburiyet olmadıkca muhârebe mahal kabilindendir. Lakin Fransa Hariciye Nâzırı Mösyö Möttye'nin nâme-yi umumisine nazaran muhârebenin adem-i imkânından mâbada Prusya ile münâzaa fih olacak bir mesele dahi zuhur itmiş olsa (Lüksemburg) meselesi gibi sulhen hâlini Fransa tarafından Avrupa devletlerinin reyine ihâle kılınacağı beyân olunmuş isede Paris muhbirimizin yazdığına göre borsadan işler tatil olunmakda ve (şaspo) tüfenklerinin sadâ-yı ... aks itmekdedir işte bu cihetle İmparator Napolyon'un harb sevdasında (120. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) bulunmadığının kula beyânı kâfi olmayub fiilen dahi müsellaah sulhun incâmı görilmedikce vüsuse zail olamaz. Ve müşâr-ileyh Hazretleri kendüsinden emin olmadıkca halk dahi emniyet idemez. Alman milletinin kesb-i kuvvet itmesini Fransızlar kendülerine muzır ad itmemelidirler. Lakin (Ren) Nehri'nin biri tarafından Fransaya karşı kuvve bir hükümet teşkilinin menini Fransızlar imparator tarafından isteyeceklerinden imparator dahi bunu fiilen icrâ itmiyor isede zâhiren icrâsına hâzır görünüyor. Fakat sulh politikasını tahsin idenler daha çok bulunduğu ve sulh hakikatının birinci şartı dahi tedârikât-ı harbiyenin tatili olduğuna binâen asakir-i zaidenin hanelerine

avdete mezuniyetini hâvi bir emrnâmenin pek çok nutklar ve notalardan ziyâde emniyet hâsıl ideceği bedidârdır.

(İngiltere)

Londradan Tahrirât Fi 20 Eylül

Habeş'e karşı olan harb tedârikâtı tacil idildikde isede nakl vapurlarından ikisi ... Körfezi'nden birbirine çatdığından haylice zedelenmiş ve yola çıkamamışlardır. Fakat diğer vapurlar bu mübâyaa girmek üzere müteakiben İngiltere'den hareket itmiş ve itmekdedirler. Bu (120. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) harbe dair bazı tebdil-i efkâr müşâhede olunmakda olub mukaddema İngiltere'nin şanına nakize irası caiz görilmemekde olduğundan bir an evvel Tudor'un tedib olunması arzu idilmekde idisede şimdi dahi Habeşce tutduğu politikası bazı cihetle tayib olmaktadır. Bazıların kolınca İngiltere Devleti'nin emeli Habeş sevâhilinde bir liman ele getürmek olub bununiçün evvela Tudor ile ittifak hâsıl eylemek istemiş ve nezdine konsolos dahi tayin eylemiş ve Mısır'da Fransız nüfuzu takdim eylediğinden kendisi dahi Habeş'de nüfuz kazanmak sevdasında bulunmuş isede bu babda olan tekliflerini Tudor eylediğinden münâzaa bundan neşet itmiştir. Her ne hâl ise İngiliz ahalisi hükümetin bu politikasını yekınmeyüb Mısır'ın Habeş üzerine daha tesiri ziyâde olduğundan anın muavenetine dahi mürâaat kılınması matlub olunuyor. Fakat Mısır hidiviyet-i celilesinin şu münâzaa da müdâhale veya İngiltere'ye muavenet idüb itmiyeceği malum değildir.

(Telgraf)

Paris Fi 30 Eylül

Umûr-ı Dâhiliye Nâzırı Mösyö (dö Lavalet) in bu sabah İmparator Napolyon'un bu esnada bulunduğu (Biyaric) şehrine muvâsalat itdiği ... gazetesi yazmıştır. Maliye Nazırı Mösyö (120. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) (dö Mötye) nin Hariciye Vekâleti'nden istifâ eylediği kaviyyen söylemekdedir.

İlân

Anber-i vuud sâir yirmi nevi eczadan mürekkeb kel ü hayr ve çiçek suyu ve şekerle mâmul gayet muvakki ve leziz Diyarbekr'in harir şurubu bu defa âlâsından celb olınarak beher kıyyesi otuz guruşu Köprü Başı'nda 7 ve 8 numrolarla merkûm meşhur eczacı ... eczahânesinde satılmaktadır.

Şeyhü'l-İslam Kapısı civarında Vefa Caddesi'nde üç numroda harem ve selamlık yedi oda ve bağçe ve matbah ve kuyu ve müştemilât-ı sâireyi hâvi Abdah Paşazâde Halil Beğ'in bir bab hanesi satılık olup miftahı Süleymaniye'de büyük bakkal sırasında Trabzonlu kahveci çavuşda olmağla talibin oraya mürâcaat eylemesi

Sultan Ahmed'de Arabacılar Kışlası'nda Ak bıyık Mahallesi'nde Değirmen Zokağı'nda yirmi numrolu Arabacı Mahmud Ağa'nın yüz seksen arşun arsa üzerine üç oda bir kuyu ve bir tulumba ve matbah ve holü ve müştemilât-ı sâireyi hâvi iki yüz guruş kiralı mücedded bir bab hânesi otuz bin guruşa satılacağından tâlib olanları içinde bulunan müstecir gezdirecek ve pazarlığı dahi mahalle-yi mezkûr imamı efendi ile olacaktır

(Mehmed Ârif)

Sayı: 121

Numro: 121 Cemaziyelahir: 4 Sene: 1284 (Çarşamba sabahleyin) Eylül:20 Teşrin-i Evvel Efrenç: 2

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(121. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

İşte dünki nüshamızda münderic layihadadahi Girid hakkında lütf-ı ribanı olarak zikr olunan teşrif hazret-i sadâret-penâhi bugün şeref-vâki olacağını umuma ve ale'l-husûs asayiş-i şarkıyyenin tamamı husulünü bizimle beraber intizâr idenlere yetiştir ideriz.

Mülk ve milletimizin azm-i umûrca penahi olan bir zât-ı âlişânın Girid'i teşrifleri ada sekinesince ve hayrhahân devlet ve milletce inâyetü'l-yihi olduğının gevahı şimdiden şark politikasının tarafdarı olan ashab-ı vukufun gösterdiği memnuniyet nâmütenâhidir.

Karib inşallah hâzirece müşâhede olınacak âsâr-ı hasenenin ilânıyla (İstanbul) iktisâb fahr-i hubur ider.

Taraf-ı eşraf-ı hazret-i zıllillahide İtalya Kralı'na hediye olmak üzere altı res Istabl-ı Âmire Müdürü Saadetlü Rauf Paşa Hazretleri geçen hafta Dersaadet'de mukim İtalya sefirine teslim itmiştir.

Tunus Valisi'nin bir adrinin taht-ı riyâsetinde olduğu halde bazı kabailin isyan eylediği Tunus'dan Malta'ya gelen bir telgraf mealinden anlaşılmıştır.

(121. sayı 1. Sayfa 2. Sütun) **(Vilâyet Gazetelerine Dair Vârid Olan Varakadır)**

Tuna Vilâyet-i Celilesi vilâyât-ı müteşekkile-yi cedideye esas ve numûne ittihâz olunmuşdı ki fetânet ve dirâyet fevka'l-âdesi bihakk-ı sezaver teşekkür olan Devletlü Midhat Paşa Hazretleri'nin ikdâmât-ı mütevâliyeleri semeresiyle hergün bir güne terakki göstermekdedir.

İşbu vilâyetin bi'l-cümle umûru pek güzel ve en mükemmel kaideler tahtına alınmıştır. İşte bu cümle dâhilinde olarak Tunada cüzi bir himmetle çıkmakta olan

gazete sahihen istikâmet efkâr ve şive-yi ifâdece İstanbul gazetelerinin hemen cümlesini faik havadınca Avrupa gazetelerine mütekâridir.

İşte bu sırada bazı vilâyetlerde çıkmakta olan gazetelerin dahi umumen ahvalinden haber virmeği makama münâsib ad eyledik. Şöyle ki bir senedenberü Suriye ve Bosna ve Trablus ve biraz vakitdenberü Haleb ve Erzurum'da dahi birer gazete çıkarılmışdır. Suriye gazetesinin ibtidâ yeni numrosundan şimdiye kadar hâvi olduğu havâdisin pek çoğu burada basılmakta olan gazetelerden nakl olunmuş hele geçende görülen bir nüshası kâmilten sâir gazetelerden alınmış olup yalnız matbaası mahsulü olarak zirinde bir ilân görülmüştür. Dimek ki bu gazeteyi idâre iden müretteblerdir.

Bosna gazetesi az buçuk istifâde olunacak ve belki (121. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) mütâlâa için ele alınacak kadar bile müretteb olmadıktan fazla (birtakım beyhude makalât ile) memludur.

Trablusgarb gazetesine gelince gerçi indede müdha sezâ bir işi görememekte isekde hic olmazsa havâdis ve maarif-i mahalliyeden bahs itmekdedir bu gazete bakılsa daha güzel bir halde bulunmalı çünkü Malta'nın karyeti cihetle istediği Avrupa gazetelerini görmesi ve anlardan çok şey alabilmesi kolaydır fakat mütercimi olmaması ağıleb ihtimâldir hele ibtidâ huruf ile çıkarılmasına himmet olınsa ipice kendini gösterdi Haleb'de dahi münâsebet mevkiye tahattir olınarak Fırat isminde bir gazete çıkarılmışdır umûr-ı taharriyesini ifâ iden zâtın salika-yı kitâbet ve derece-yi mahareti ötedenberü malumumuz olduğu cihetle bu gazetenin hab vilayetlerde neşr olunan gazeteye mu'adil bir eser makbul olduğunu cazm idik ne faide ki birinci numrosunda israf olunan havadis ve mütâlaatı sonra bir daha bulamadığımızdan hâsıl olan teessüfümüzü ibrâz ideriz tevzihe ihtiyaz yokdur ki gazete havâs için ihdâs olunmamıştır çünkü bu misillü evrâk-ı havadisın birinci vazifeleri ifrâd avamın tehzib ihlâkına ve kisâyış ezhânına hidmet itmektir havas-ı kirâmın ise böyle bir şeye ihtiyacı varmıdır dimek oldu li icâdından murâd umumun her yüzden istifâde ve terbiyesi ve malumâtlarının terakkisidir.

İşte Fırat Gazetesi bunu mukaddimesinde dahi ilân itmiş ve pek çok misaller deliller irâdıyla isbât mad'a eylemiş olduğu halde yine hakkıyla merâmını avamda ilam idememiştir. Çünkü henüzderstce bir ifadeyi anlamakta zahmet çeken öyle terkibât münşiyeneden ne anlar.

Havadisi uzuna biz ne tezyik itmekden ne çıkar (belki maddenin ruhu çıkarda bir şey anlaşılmaz) malum değildir ki böyle tezbinât bir vakt hulus mektublarına mahsus idi hikâyeden ibâret olan dört satırlı bir maddeyi birtakım manasız tabirât istimâliyle eşkâl ve ilân itmeğin lüzumundur. Hâlbuki bir şeyden bahs etmek anı anlatmak olub yohsa anlatmamak için oldıktan sonra gazete çıkarmak külfiyetini ihtiyâra ne (121. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) ihtiyâc var idi.

Hâsılı umumun hüsn-i kabulüne mazhar olmıyan bir şeyin devamı olmıyacağı cihetle ibtidâ anlarca ilgâz sade ve açık ibâre istimâlini Fırat Gazetesi'ne ve sâniyen gazetelerinin ıslâhını Suriye ve Bosna ve Trablus gazetelerine ihtâr ideriz. Gerçi envâr-ı şarkiye nâmında Erzurum'da dahi bir gazete çıkmağa başladı ve birkaç nüshası görüldü isede Türkçe sahifesinin tertib-i hurufunun güzelliğinden başka bahs idecek biri ve okumak için ele alacak değeri olmadığını beyân ideriz.

Hele Eremenicesi için gazetenizde tarifât-ı kâffeye yazılmış olduğundan tekrarına hâcet görmedim.

Ruznâme-yi Vakıa-yı Mısıriyye ise birtakım mevâdd-ı resmiyyeden ve ekseri hikâye ve işardan ibâretidir.

Bir varakanın münâsib görülor ise tabına himmet buyurmalarını niyaz eylerim.

(İstanbul)

Bitaraflığımız icâbınca bu varakayı basdık. Müteessir olacakların cevâbı sahib-i varakaya âid olmalıdır. Fakat bizde Tuna gazetesinin kemâlini tasdiğe mecburuz. Ve değil Memâlik-i Mahruse'nin mahal-i sâiresinde belki İstanbul'da anın gibi gazetenin fıkdanı mâ'el-teessüf ilân ideriz. Fakat bundan başka şu varakanın bir fıkrası varki (gazete avam içündür havâs-ı kirâmın bu makûle şeylere ihtiyacı yokdur.) burasını külliyyen cerh ideriz. Bu efkârın ne derecelerde mukim olduğunu yarınki nüshada gazeteler hakkında yazacağımız bir bende beyân ideriz.

(İzmir'den Kâğıd)

İdare-yi zabıta buralarca yolına girmeğe başlamış ve asayiş-i umumi bu yüzden ziyade mükemmel bulunmuştır

Dört beş ay mukaddem pek çok hırsız civar bulunan köylerde dolaşmakta idisede biminhi Teâlâ vali-yi vilâyet Devletlü Sabri Paşa Hazretleri'nin himem bir güzideleriyle kâffeten derdest edilerek yalnız Arnavud Ali nâmında birisi alan ahz ve girift olunamamış fakat takibine haylice memur gönderildiğinden yakında ele geçireceği

derkâr bulunmuşdur Rum kilisesi alan bağçesine ve havalisine mevta kömükde olduğundan etrâfdan (121. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun)bazı itirâz vukubulmaktadır

Fi'l-hakika hükümet her cihetle umuma kâfilistirâhât olduğundan ve başluca dikkat umûr-ı sıhhiyeye lazım idüğünden bunu men itmek üzerine mefrusdur.

Kömürcü esnafı yine şimdiden kömürü ortadan kaldırub hıfz idiyorlar. Anlaşılan yine seneyn sabıka gibi ben vâhid usulünde tutdurabildiklerine eyyam şitada satmak istiyorlar. Ama şimdi Sabri Paşa var. Akıllarını başlarına toplasunlar. Sigorta maddesi buralarda intişâr itmiş olduğundan İslam ve Hristiyan pek çok kimesneler harik için hane ve eşyasını sigorta itdiriyor.

Şimdiki halde buraca bir şeye en ziyade ihtiyâcımız vardır. Oda alan baş göstermemiş olan vilâyet gazetesidir ki daha tertibine dair ses bile yoktur.

Bilmeliyiz ki bu babda ahali tarafından ziyadece imzalı bir arzuhâl takdim olınsa hükümet tarafından kabul ve iktizâ ifâ olunurmu.

Meyve ticareti buraca kemâkân revâcdadır.

Küşâd olınan kirâethânenin pek çok hüsn-i tesiri olmuştur. Yani pek çok zevât gidüb hem ahval-i âleme ıttılâ ve hemde kahve ve gazino misillü yerde vakt geçürmekden kendülerini halâs idiyorlar.

Dersaadet Fransa sefiri Mösyö Bore Dersaadet'e gelmek üzre gelecek Cuma günü Paris'den hareket idecekmiş

Mösyö (Şarl Harir) isminde bir Amerikalı'nun ... gazetesine yazdığı mufassal bir bendin hülasasıdır

Memâlik-i Osmaniyye'yi bundan yirmi sene mukaddem görmüş idim işte bu defa dahi yeniden bir seyahat itdim. Gördüğüm terakkiyât hakikaten mucib istigrâbım oldu. Yazık ki Rusya şu tebdilât-ı azmiyyeye iğmâz ayn idrerek Rumları ve Bulgarları hükümet meşrûâlarına karşı bulındırmağa çalışıyor. Bulgaristan'ın her tarafında Rusya'nın memurin hafıyesi Bulgarları bu tarike sevk itmeğe say ve gayret (121. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) idiyorlar. Ve Bulgaristan'da maarifce görülen terakkiyât ve mektebler ve karaithaneler inşâsı Rusya'nın inde hic bir vakt tahsin olunmıyor.

Hatta Rusya Evlah ve Boğdan'ın bile saadet halini istemediğinden Prens Şarl'ın aleyhinde dahi bulunuyor. Ve mülkiyetini dahi tefrik itmek istiyor.

Benim müşâhede eylediğime göre Rum ili ahalişi ashab ve gayret ve hamiyetden adamlar olduklarından servet ve samanları gittikçe artmakta ve hükümet-i seniyyeden kimse şikâyet itmemektedir. Bundan tarlalar anlamış. Ve hayvanat surileri terakki etmiştir.

Bab-ı Ali tarafından gönderilen valiler ekseri ashab-ı dirâyet ve malumâtıdan oldıktan başka bi'l-cümle teba-yı şahaneye bilâ istişâ icrâ-yı adalete eskiden tenbih olunmuşlardır.

Hatta zevât-ı müşâr-ileyhim hazarâtının ekserisinin mülâkâtlarıyla teşrif eyledim

İslam ahalişi dahi hilm ve medeni oldıktan başka Rusya'nın hafi memurlarının söyledikleri gibi Hristiyan'dan nüfusca dahi akl değildir

Bizim Amerikalı Protestan papasları her yerde gezdikleirnden memâlik-i mahrusenin dahi her tarafının ahvaline eyüce vâkıf olmuşlardır.

İşte anların dahi şehâdetine nazaran Bulgarlar Rusya'nın desiselerini kabul etmek şöyle dursun hafi memurlarını dahi tard itmektedirler.

Ve emelleri ancak Rum patriklerinin idare-yi ruhaniyesinden çıkmak ve kendülerine yine kendülerinden bir patrik olmaktır.

Türkistan Hristiyanları bütün zıddiyet mezhebden birbirlerine menâfi olduğundan ve Rum katoliği ve Katolik Rumu istemediğinden beynlerinde zuhur iden münâzaa larda Devlet-i Aliyye'nin zir-i cenahadaletine ilticâya muhtacdırlar. Müslümanlar ise mine'l-kadim mezhebce müsâvât icrâ etmişlerdir.

İşte bâlâda beyân olunan mevâddan müstebân olunacağına göre Girid vakıası dahi Müslümanlardan çıkmayub belki ecnebinin ve husûsiyle Devlet-i Aliyye'yi bagir hak zem itmeği irtikâb iden Rusya ve Yunan'dan neşet etmiştir.

(121. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Ve Rusya'nın emeli ötedenberüde bu misillü ve lüleler çıkarub istifâde etmekde olduğu meydanda bulunduğına binâen bir an evvel vakıanın mahvına herçe badabad say etmek Avrupa'nın vazifesidir.

Hariciyye

Şahametlü İran Şahı Hazretleri Horasan'a itdikleri seyahatlerinden Tahran'a avdet itdikleri Bağdad'dan mevrud telgrafdan anlaşılmıştır

(İtalya)

Vükela Roma meselesi hakkında ber-vech-i âti bir ilânnâme neşr etmiştir

Roma'nın müşerref ismiyle meydana çıkan ve İtalya'yı parlamentonun reyi ve milletin namusuyla akd olunan muahede-yi devliyyenin lağvı tarikine sevk iden azim bir ihtilâl müşâhede olındı. Bu misillü gerek memâlikin rahatına ve gerek ammenin saadet-i hâl ve ikbâline bâdi olan ticaret işlerine sekte virecek ifsâdâtıdan dolayı vükela kemâl-i istigrabla teessüf ider. Vükela şimdiye kadar kâffe-yi ehâdnasının hukukuna riâyet itmiş isede artık kendi hukukuna mugâyir sûretde ifsâdât-ı mezkûreyi fiiliyâta tahvil itmeğe kalkışıldığından asayiş-i umumiye ve nizam ve kavaninin hükmünü muhafaza itmek vazifesinden ad ve parlamentoya dahi ifâde idüb kabul olındığına göre işbu vazifenin icrâsına teşebbüs idecektir. Serbest bir memleketde ehâdnasdan hicbiri dahi nizamdan tevekküf ve milletin hükümet-i meşrûasının yerine geçerek İtalya'yı tanzimât emelinden men ve ihtilât ve hamiyeye sevk idemez. Vükela İtalyanların hab-ı vatan ve akl ve dirâyetine emniyet ider. Lakin her kim ki şurut-ı münkadeyi bozarak nafus vazifemize tevfikân riâyet itmeyüb Roma hududunu tecâvüz ider ise asla ve katien müsaade ve mugâyir harekâtı tecviz itmiyecektir.

Londra'nın meşhur ... nâm borsa gazetesi (121. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) ahz ve itâca olan durgunluğu Avrupa devletlerinin mevcud bulunan askeri ve tedârikât-ı harbiyyelerini tezyid eylemelerine haml iderek şöyle demiştir ki Avrupada alan hâzır bulunan asakir üç milyon adama bâliğ olduğundan ve harb esnasında beş milyonu dahi tecâvüz ideceğinden bunlar için olan masârıf senevî iki milyara çıkmakda isede asayişe hic vechile emniyet virmemekdedir.

İngiltere Devleti tarafından Habeş'e gönderilerek asker için at mübâyaave levâzımât-ı tedârik itmek memuriyetiyle mukaddema Dersaadet'e gelmiş olan Mösyö Davins Pazar irtesi günü İzmir'e azimet itmiş ve oradan dahi İskenderun'a ve Haleb'e gideceği işidilmiştir.

Flemenk Devleti dahi askerini tezyid etmek için millet meclisine yeni bir nizâm teklif itmiş ve bu nizama göre senevî kur'a ile alınacak asakir on bir binden on dört bine ve hâzır bulunacak askeri dahi elli beş binden yetmiş bine iblâğ olunmasından ibâret olınmıştır.

Malta Ceziresi'nde dahi Eylül'ün yirmisinde üç defa hareket-i arz vukubulmuş isede bir muzırratı olmadığı oltarafdan gelen havâdisden anlaşılmıştır.

İlan

Mukaddemleri tab ve neşr olunan Ayine-i Vatan nâm resimli gazetenin yerine yine resimli İstanbul nâmında yarınki Pazar gününden itibaren her Pazar günleri bir gazete neşr olunacaktır işbu gazete sekiz sahifeden ibâret olup resimleri ise Avrupadan gelen ve fenn-i resimde mahâret kâmileli olan Mösyö Paskal ve Mösyö Emil ve Mösyö Robert nâm üstadların taahhüdleriyle nakş ve hak olduğundan pek güzel ve nisbetinde bulunacaktır.

Laleli Çukur Çeşmesi'nde Balaban Ağa Mahallesi'nde 4 numroda iki odalı hane satılık olup iştirâsına rağbet buyuranların mahalle-yi mezkûre beğcisi Hüseyin Ağa'ya mürâaat eylemeleri

(Mehmed Ârif)

Sayı: 122

Numro: 122 Cemaziyelahir: 4 Sene: 1284 (Çarşamba ahşamı) Eylöl: 20 Eylöl
Efrenci: 2

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(122. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

(İstanbul'da konsolda aş virişine dair bir makâledir)

Ekser-i memâlik-i mütemedine-yi muâzzamada sakın bulunan ashab servet ve yesârın bir kısmıda kolaylıkla ve oturduğu yerde teksir sermaye-yi sefahat yolına sapup kumar misillü ahz ve itâ-yı hazret-i intimâya mütehâlik oldukları ve bu sûretle nice hanmanın esasından rehin-i indirâs olduğu hafa-yı umûrdan olmayub işte bu kısımdan pek çoğudahi her devletin çıkardığı eshâm kâğıdlarını bâziççe-yi dest-i ihtikâr ve hasbe'l-iktizâ bunların fiyatının çıkub inmesini tedvir-i devâlib ticarete medâr iderek bir o yağvansız bazar nahmvar açmakda ve tefâvet-i kudret-i maliye münâsebetiyle biraz evrak fiyatının birden bire tebeddül-i küllisi nâdir vukubulmasından dolayı aynen alub satmakda teskin naire-yi hars ve tam idememesi ve bazılarının dahi tam ve azile beraber sermayesinin dahi azlığı bu bazarda bir şûbe daha açılmağa iktizâ eshâm kâğıdlarının kendisinden sarf-ı nazar ve sâde mikdâr-ı tefâvütü mevzû bahs nef ve zarar olmak üzere bir büyük heva ahz ve itâsı peydâ olmaktadır.

İşbu kaidenin meşruhanın rehin-i cereyân olduğu yerlerde bu gibi usulün alan umumi mazarâtı meydanda isede (122. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) ancak şimdiye kadar ecdadından arsa bu ticarete mudâvemet idenler bile bulunacak sûrete girdiğine ve andan fazla daima bir fırka ahali dahi umûr-ı maliye tedrisiyle müştegal bulunduğu ve zaten devletin mâlumât-ı yemiye-yi maliyesi evrak-ı mahsusa neşr olunmakda idüğüne binâen bütün bütün hüsrân bi'l-hassa nahs tal'anın inadına veyâhud bir sûret-i fevka'l-âdede bazarın kesadına vâbeste olduğundan herhalde ehveniyyeti âşikârdır.

Bizde ise daha bu misillü ... pek az müddetdenberü başlanılıb hele bu havayı alma satma daha yeni olduğundan hâlâ pek çok kimesnenin usul ve fûrûna değil ne dimek olduğuna bile vukufu olmaması ve mevki-yi cereyân ittihâz olunan (havyar hanı) dahi beş

on mültezim elinde olub anların her tarafda bulunan memurlarının hergün birtakım adamları kandırarak götürmesi ve bu sebeble tâdânânın adedi günden güne tekessür iderek hic kimesnenin haberi olmaksızın yevmi birçok biçârenin dûçâr fakr u faka olması ve kârın ancak beş on muhtere münhasara bulunması münâsebetle elbette mahz-ı mazarretoldığı zâhir olur.

Bu tüccarın böyle sûret-i aleniyyede İstanbul'da cereyânı servet-i umumca mızır oldıktan başka malumât-ı maliyenin ve banka müfredat umûrunun ammece hafi bulunması cihetle eshâm fiyatının oraca terakki ve tenzili mahzan birtakım (122. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) esbâb-ı zahiriyyeye müstenid olmakda bulunmasındannâşi hergün asılsız ve esassız havadis zuhuruna sebep olmakda ve bu havadis sade orada kalmayub dışarı dahi çıkmagla tahdiş-i ezhan eylemekdedir.

Politika ihbârının malumât-ı maliyece tesir-i tabiyesi olub bu cihetle Avrupa memâlik-i muazzamanın kâffesinde bulunan borsalarda havadis kazibe devran itmek vâki ve câri isede bâlâda söylenildiği vechile ahval-i maliye neşr ve ilân olunmak kaide tahtına alınmış bulunmagla oraca havadis-i kazibe dinilen olsa olsa bazı vikâyenin mübâlâğasından ve birkaç gazetecinin iddiasından ibâret olabilidiği ve ve bizde ise bütün bütün hakikatin badında şeyler mahsusana ihtira' ve neşr olındığı ashab-ı tahkikin rana malumlarıdır.

Bu sebeble bu ahz ve itâ-yı hevayitin sûret-i alenide cereyânına külliyyen ve katiyyen meni icâb ider gibi görinüb bu halde dahi hafıyyendevam ideceği derkâr isede muzırratı yalnız ashab-ı tam beyninde kalub olamadığı gibi böyle birtakım havadis-i kazibe ve muzıra dahi yapılamaza.

(Edirne'den Dün Aldığımız Kâğıddır)

Çokdanberüdür Enez ile bura beyninde ve kezâlik Enez ile İstanbul arasında bir hat telgraf görmek arzusunda idik. Ve Edirne tüccarından pek çok kimesneler bunun husulüne çabalyorlar idi. Şimdiye kadar bir faide görilemedi.

Bereket virsün Devletlü Hurşid Paşa Hazretleri'nin himem ve ikdâmıyla Bab-ı Ali'den hatt-ı mezkûrun temdidine müsaade olunmuş olduğunu bu posta ile İstanbul'dan duyduk. Eğer bu temdid olunurn ise Edirne vilâyetinin on sekiz kasabası beyninde telgraf bulunmuş olacaktır. Su sıkıntısı Edirne ve etrâfında şiddetle cereyân itmekde ve ekinlerin fayz ve birketine mâni olmaktadır. Hemen Cenâb-ı Hakk i'n-i karib macari inâyet ve merhametini üzerimizde küşâd itsün.

Uzunca ... işbu Pazar irtesi günü açılacaktır buğdayın kilesi burada yirmi beş ve yirmi altı (122. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) guruşa doğru satılmaktadır. Fakat Enez birkaç konturat yapılab bunlarda kilesi yirmi dokuz ve yirmi dokuz buçuk guruşdan itibâr olunmuş ve kırk bir günde nakl olunmak ve Osmanlı lirası yüz guruşdan tediye idilmek üzere kabul edilmiştir

Mahdum-ı vilâyet-penâhi buraya vâsıl oldu. Rivâyet-i vakıaya göre müşâr-ileyh yakınında zuhuru memul olan vilayet gazetesinin ikmâl-i levâzımı içün Dersaadet'e azimet itmiş imiş.

Fakat daha gazeteden ses yok. İştidîmimize göre gazete üç sütunlu olacak ve üçüde elsene-yi muhtelif üze yazılacaktır.

Ne ise bir kere baş göstereünde nasıl olur ise olsun.

Trabzon'dan Şimdi Gelen Kâğıddır

Cenâb-ı hakk-ı padişah-ı adalet iktinâh efendimiz Hazretlerini ile'l-lâbüd pirâyeyi arike-yi saltanât buyursun efkâr-ı adele-yi mülukâneleri mamuriyet bilâd cânibine masruf ve ikdâmât-ı celileleri daima öyle matuf olduğundan teşkil buyurulan vilayet hakka ki umum sekine-yi memâlik-i mahruse baîs tecdid-i hayat olmuştur.

Herkes kendi hâline tatbikân lakırdı söylemek tabi olduğundan biz dahi vilâyâtın derece-yi kavaid ve muhsenâtını kendi memleketimizde müşâhede itdiğimiz terakkiyât-ı medeniden istidlâl idiyoruz.

Ezcümle fukaranın evvelleri yıllarca surinen işleri şimdi bir saatde tesviye ve ru'iyet olunmakta ve umum tüccar bir iki günde her dürlü umûrunu ikmâl ile işini ilerü sürmektedir.

Vali-yi vilayet Devletlü Muhlis Paşa Hazretleri ıslahata teşne olan Trabzon'a lütf-ı ribânı olarak gelmişler ve hadden bilür hergün bir kat mecur olmakda bulunmuşlardır beş on güne kadar vilayetın ... mesâr ile intizâr olunmakta olan gazetesi dahi çıkacaktır ki ıslahatın derece-yi kemâline daldır.

Şimdiki halde tesviye-yi levazımıyla uğraşılmağa ve görülen (122. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) ikdâma nazaran sûret-i mükemmelede zuhur ideceği memul idilmektedir.

Âşâr geçen sene biraz aşağı fûruht olunmuş idi bu seneyine eski derece-yi kâfiyesini buldı.

(La Türki) Gazetesi ber vech-i âti resmi notayı yazmıştır.

Ebbehetlü Devletlü Fuad Paşa Hazretleri'nin Kırım'a itdikleri seyahat-ı resmiyyesi münâsebetiyle Rusya imparatorûyla teati itdiği müzâkerât hakkında Viyana'nın ... nâm gazetesinde mûnderic bulınan tahrirâtın aynı bu hafta Marsilyadan vürud iden posta ile yedimize vâsıl olmışdır Viyanadan alınan bir telgraf-ı mezkûr neşriyâtı tekzib itmişse bazı gazeteler hâlâ bundan bahs itmekde ve güyâ Bab-ı Ali ile Rusya beyninde ittifâk hâsıl olduğunu ve güya Rusya bir ittihâd teklif itmiş isede Bab-ı Ali tarafından red olındığını iddia eylemekde bulunmuşdır.

Devlet-i Aliyye'nin Girid hakkında tutduğu meslek ve bu babda olan ilânât-ı resmiyye tedkik olınsa ne Rusya Devleti tarafından böyle bir teklif vukubulmasına ve nede saltanât-ı seniyye tarafından red olunmasına hâcet olduğu meydana çıkar Ebbehettü Devletlü Fuad Paşa Hazretleri'nin Kırım'a resmi seyahatleri sade himâye nevazlık kavaidine (122. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) mebni olduğından gerek bu ve gerek Rusya İmparatoru tarafından nail oldukları hüsn-i iltifât cihetle müşâr-ileyh Hazretleriyle vukubulan mülâkâtı mahzan devleteyn beyninde câri olan revâbıt dostane ve hâlisâne tekidine yardım itmiştir.

(Telgraf)

Paris Fi 1 Teşrin-i Evvel

Tunus'da zuhura gelmiş olan isyân-ı cesâmet kesbi diyor.

Berlin Fi 1 Teşrin-i Evvel

... nâm Prusya gazetesi Fransa evrâk-ı havâdisinin aleyhinde şedid bir bend neşr ve Fransa'nın tedârikât-ı harbiyyesini beyân itmiştir.

Hariciyye

Amerikada ilm-i hikmetle mütevaggal birisi bir gece ihbâsını davet idüb bağçesinde itâm ve ikrâmdan sonra bir iki balon ihdâs itdiğini ve birinci tecrübesini önlerinde icrâ ideceğini beyân ve gidüb fi'l-hakika bir balon getirerek derununu terfîne lazım olan gaz ile imla itmiş ve belinden asılıb azıcık terakki itmek istendiğini söyleyüb hafiye (122. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) ipi boynuna geçürmüş olduğu ve acele ile kazaklara bağlı bulunan ipleri kesüb balon şiddetle kesilince asılıb boğulmuş ve balon bir adamı yüksek getürecek vechile büyük olmadığından biraz tavakkukdan sonra miteire düşmüş idüğü Amerika gazetesinde mahki vecibinde bir pusula bulunub çokdanberü kendüsini öldürmek istediği ve bunu böyle ihbâsının gözü önünde icrâ murâd itdiği anlaşıldığı mervidir.

İtalyada basılan (Hakkaniyet) Gazetesi'nin muharrir ve sahibi olan rahib ... ne Fransa Devleti tarafından ... nişânının üçüncü rütbesinden bir kıtası virilmiştir.

İlân

Mukaddemleri tab ve neşr olunan Ayine-i Vatan nâm resimli gazetenin yerine yine resimli İstanbul nâmında yarınki Pazar gününden itibaren her Pazar günleri bir gazete neşr olunacaktır işbu gazete sekiz sahifeden ibâret olub resimleri ise Avrupadan gelen ve fenn-i resimde (122. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) mahâret kâmile olan Mösyö Paskal ve Mösyö Emil ve Mösyö Robert nâm üstadların taahhüdleriyle nakş ve hak olduğundan pek güzel ve nisbetinde bulunacaktır.

Anber ... sâir yirmi nevi eczadan mürekkeb ve kül ve harir ve çiçek suyu ve şekerle mâmul gayet mukavvi ve leziz ve Diyarbekr'in harir şurubu bu defa âlâsından celb olunarak beher kıyyesi otuz guruşa Köprü Başı'nda 7 ve 8 numrolarla merkûm meşhur eczası ... eczahânesinde satılmaktadır.

Galatada Gümrük zokağında 22 numrolu mösyö ... eczanesi

Zıkr olunan eczahâne sıtma aletleri için ... kesmek üzre ilaçlar vusular bulunub farazâ bir nöbet esnasında istimâl olunmuş olsa o nöbet biraz mümted olur ise de bir daha nöbet gelmek ihtimâli olmamakda ve evkâf-ı sâire içilse bir kere nöbete tesâdüf idilmemekdedir bir mahale nakl olunmak murâd olunmakda mahsusan hablar yapılmıştır ki bunlarda tesirce su pek aynidir. Bu su ve hablardan sade geçen hafta kırk beş sandık Viyana ve Paris'e irsâl edilmiştir. Ve bu hafta daha istenilmiştir. Ve bunun üzerine Avrupada ... istiâlinin lağvına karar virilmiştir.

(15)

(Mehmed Ârif)

Sayı: 123

Numro: 123 Cemaziyelahir: 5 Sene: 1284 (Penşenbe sabahleyin) Eylül: 21 Teşrin-i Evvel Efrenç: 3

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecektir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(123. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dahiliye**

Zât-ı hazret-i sadâret-penahi dünki gün ahşam üstü maiyyetlerine memur zevât-ı kirâm hazarâtını bi'l-istishâb (Sultaniye) nâm vapur-ı hümayûn hareket bi'a'z ve'l-ikbâl Girid'e ... Dersaadet'den hareket buyırmışlardır ve zırhlı Aziziye'ye ve muhbir server nâm kapak dahi beraber gitmişlerdir.

Ceza kanunnâme-i humâyunun yedinci maddesine zeyl ve ilâve olunacak fıkârât-ı nizâmiyyedir

Muvakkat kürek ve kalabendlik ve nef ve habs cezalarını görmekte olanların müddet-i cezaiyeleri içinde bir cinâyet veya cünha ve kabahatleri vukubulur ve işbu hareketleri mukaddem işledikleri cinayet veya cünha ve kabahatden hafif veyâhud ol cinsden veya daha şedid olubda bunlar hakkında kanunen muayyen olan ceza dahi mahdud olur ise tamamı ve derecât-ı mütefâveteye münkasım bulunur ise en aşağı derecesi müddet-i mahkûme-yi bakıyyelerinin inkizâsından itibâren icrâ kılınacaktır

Ve müebbede menfî bulunanlar kezâlik mahkûmiyetleri esnasında cünha ve kabahate veyâhud muvakkat cezayı müstelzim bir cinayete mütecâsir oldukları halde mahkûm oldukları ceza her ne neviden olur ise devletce tensîb (123. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) olunacak mahalde icrâ itdirildikden sonra hâl ve mahal sabıklarına iade idilecektir ve müebbed kürek ve müebbed kalabendliği icâb ider bir cinayet işlerler ise mukteza-yı kanunisi icrâ olunub fakat cüret itdikleri cinayet müebbed nef müstelzim ise ohalde buna bedel dört sene müebbed kalabendlik idilüb hitâm müddetinde menfi sene ircâ olunacaktır

Ve müebbed kalabend olanların ve müebbeden kürekde bulunanların işledikleri cinâyet veya cünha ve kabahatlerin kanunen muayyen olan cezası muvakkat ise ol

müddetin sâlisi mikdârı tazyik kılınacak ve iktizâ-yı müddetde hâl-i sabıklarına iade idileceklerdir ve bu makûle mücrimin işledikleri cinâyet mukaddem mahkûm oldukları cinâyet cinsinden veya daha şedid ise olhalde daire-yi mahbusiyyetin tazyiki altı sene olacaktır

Cümlenin malumu olduğu vechile Girid meselesinin zuhurundan şimdiye kadar bab-1 ihtilâli teşvik ve her sûretle mutâlib vakıalarının zehin hayz husul olmaları erbâbının istihsâline sarf-ı gayret iden Rusya ve Yunan Devleti'dir Yunan Devleti Girid ahalisinin dermiyan eylediği iltihâk üzerine görünerek Rusya'nın vaad eylediği iane-yi nüfuziyyeye istinâd iderek her dürlü muavenet-i fiiliyyeden gerü kalmamış ve devletce ve milletce az zarar ve (123. Sayfa 2. Sayfa 1. Sütun) masrafa dûcâr olmamıştır.

Rusya'nın şarkca olan politikası yalnız kendi gelürini gözetdiğinden ve şarkda hic bir milletin terakki ve temyiz itmesini tecviz itmediğinden kâh Yunanlılar ve kâh Slavları dürlü dürlü vaadler ile aldadub ayaklandıрмаğa çalışması kendi zamirinde olan müfsidin husulünü tesrî ve teshil bilmeğe bir vasıta ve alan kullanmakdan ibâret bulunduğu ve buna şu iki millet birkaç defa fiilen müşâhede itmiş olduğu halde yine mâzi-yi hatıra getürmeyüb güyâ evvelki vukuat başka bir sebep mücbir üzerine zuhura gelmiş gibi bilüb beyhude huzûrlarını ve emvâl ve emâlini ve nihayet canlarını dahifeda iderler.

Gerçi Girid meselesinde bütün Avrupa devletlerinden ziyade Yunanistan'ın arzusu ifâ itmeğe çalışmış olan Rusya ise Yunan milletin terakkiyâtına başluca düşman Rusya gibi bir devlet bu kadar eğer şu ihtilâl esnasında Rusya'nın tutduğu yol layıkıyla düşünilecek olsa bundandahi Yunanlılara bir düşmanlık çıkacağı derkârdır çünkü Girid Ceziresi memâlik-i mahruse-yi şahanenin bir cüzü olub anın tefrikini hic bir sûretle tecviz itmiyeceği gibi umum Avrupa devletlerinin dahi taht-ı kefâlet ve imzaya almış oldukları muahedenin ahkâmını fesh idecek bir hâlin vukua gelmesini kabul itmiyeceklerini yakinen bildiği halde Yunanlıları öyle bir ümide bulındırmak adeta elini ayağını yakalayub bir uçurumdan atmak gibidir buralarını şimdiki halde Yunanlılar dahi anlamamış değildir lakin ne faide ki kendileri dahi bütün bütün harab ve bunca nüfus telef oldukdansonra hakikat hâle vâkıf oldılar Rusya Devleti geçen güne kadar Girid'in Yunanistan'a terkinde ısrar eylediği halde şimdiki asayiş zât-ı sami-yi serdar-ı ekreminin seyfinin tesiriyle iade olındı umum ahalinin taraf-ı eşraf-ı hazret-i mülkdâridan mazhar-ı afv olmalarını cümlesinden ziyade tahsin-i takdir iden Rusya gazeteleridir Yunanlılar bu hali görünce izhâr-ı teessüf ve nedâmet idiyorlar ve zaten

düvel-i garbiyyeden kat ümid iderek her şeyi Petersburg kabintosundan beklediklerinden artık şimdi (123. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) hizlât ve hayrat halinde kalub ne yapacaklarını şaşırılmışlardır. (Tuna)

Trabzon'dan Rize'ye kadar temdid olunmakda olan hatt-ı telgrafı bu kere hitâma reside olduğundan mahal-i mezkûr ile icrâ-yı muhâberâta beden olduğundan mie'l-memnuniyeye ibtidâr kılındı

Amerikalı Mösyö Şarl Harir tarafından matbaamıza gelen varakanın tercümesidir

Gazeteniz ki (İstanbul) ünvanına mazhar olmuştur hakikaten isminin memâlik-i mahrusenin her tarafına olan rechân gibi Memâlik-i Osmaniyye'nin bütün evrak havâdisine takdim itmiştir.

Bu cihetle vatanınıza hidmet idenlerin değil bendeniz gibi bir hüsn-i nazar bitarafâne ile bakanların bile âsârını daima neşr ve ilâna vesile olduğınızı görüyorum işte geçenlerde takdim itmiş olduğım seyahatnâmenin derc ve neşrinden mâbada Memuryal gazetesine dahi virmiş olduğım bendi tercüme itmişsiniz. İşte bu vatanperverlikden gelür fakat benim yazdığım şeyler Memâlik-i Osmaniyye'nin hüsniyâtının yüzde bir bile olmaz ne ise İstanbul ahalisine ne güzel muvaffakiyettir inşallah gelecek sene Arabistan tarafına bir seyahat ideceğim ve oaralarda müşâhede eyliyeceğim şeyleri tamamen size yazacağım ve inşallah ilerüde memâlik-i mahrusenin politikaca ahvalindne mâbada ziraat ve ticaret ve sâir muhtac-ı ıslah olan usul ve adetini bir kitab yapub basdıracağım ve o zaman hic şübhe itmem ki bi't-tercüme tefrikanıza dâhil idersiniz (Şarl Harir)

Hariciyye

(İngiltere)

Şu vakit ne zamana göre İngiltere'de misli nâbesbuk bir vakıa görülmüştür. Şöyle ki (Manchester) iki kişi polis tarafından derdest olunub sonra bunların finyat cemiyetinden oldukları ve bir vakitdenberü aranmakda olan miralay ... ve ... nâm yüzbaşı bulunduğu anlaşılmış ve şehrin haricinde mahbese götürölmelerine karar virilmiş (123. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) olduğundan ve bunların tahlisi için fenat cemiyeti tarafından bazı teşebbüsâta ictisâr kılınacağını polis sızdığından civarda bulunan mechul ahval bir iki kişiyi ahz ve girift itmeğe müsâraat olındığından bunların birisi kendüsini tutan nefere yatağan çekmişve bunun üzerine polis dahi merkûm ... ve ... zincirbend iderek öyle mahbese götürmeği caiz görmüşdür fakat merkûmları bu heyete arabaya koyub götürdiklerinde şehirden biraz çıkar çıkmaz kırk elli nefer fityat eşkıyâsı polis

neferlerinin üzerine hücum iderek ellerinde bulunan silahlarını boşaltmışlar ve arabanın kapusu kilidli olduğundan kilide dahi peşto ile nişan alarak açmışlar ve polis memurları mümânaat gösterdiklerinde bazı maktul ve bazısı mecruh oldıktan başka eşkıyâ ziyade olduklarından mukâvemet idememişler ve fityanlar iki nefer hampalarıyla beraber bulunan birkaç mahbusları kurtulub kaçırmışlardır. Bu münâzaa esnasında yoldan geçmekte olan bir çocuğa bir kurşun tesâdüf itdiğinden ölmüş ve iki at dahi telef olmuştur. Bunun üzerine hükümet ziyâdesiyle dûçâr-ı telaş olmuş ve pek çok adamları habs itmiş ve etrâfa bir fırka (Dragon) askeri çıkarub eşkıyâyı taharri itmekde bulunmuştur. Merkûm ... ve ... derdest idenler Umûr-ı Dâhiliye Nâzırı tarafından üç yüz lira ve (Manchester) şehri Meclis İdare-yi Belediyesi tarafından dahi iki yüz lira vaad olunmuştur. Finat rüesâsından birkaçı tutulmuş isede hâlâ kaçırılan iki adam bulunamamıştır. (Manchester) halkı dahi kemâl-i istigrâb ile buna büyük ve ... göstermekde olduğundan sokaklar geçilmez olmuş ve herkes şu vakıadan fevka'l-âde taaccüb itmekde bulunmuştur

Rusya'nın birçok senedenberü Devlet-i Aliyye ve biraz müddetdenberü Fransa Devleti hakkında gösterdiği âsâr-ı beynunet ve berudet Avrupa'nın matbuatını pek ziyâde işgâl idüb bilâ mübâlaga zide derc olunan mülâhazâtın beyân ve işarına mübâşeret edilmiştir

Bin sekiz yüz altmış üç senesinde Avrupa diplomatlarının vukubulan teşebbüsâtlarına netice-yi hâvi olarak (123. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) Prusya Devleti'nin Umûr-ı Ecnebiyye Nâzırı Prens Korçakof'un yazdığı nâmede Lehistan'ın bin sekiz yüz altmış iki senesinde vukua getürdüğü ihtilâl ve andan olzuhura gelen âsâr-ı insâniyenin kâffesinin merkez ve menbi Fransa memleketi olub cümle teşvikât tahrikât dahi Paris'den icrâ olındığı beyân olunmuş idi esbâb-ı cedidenin kâffesi Rusya maksadının husulüne medâr olmadığından şimdiki halde neticesini gördüğümüz usul idâre-yi mülkiyenin ittihâzına mecburiyet elvermiştir Lehistan'ın din ve mezhebi ahlak ve edebi ve usul ve âdâtı ... ve millinin cüzi muteberi mahv ve izâle kılınmış ve münâsebât ve mâlumât-ı resmiyyeye Moskov Lisanı idhâl ve istimâl itdirilmiştir.

Gerek hükümetde ve gerek muhâkemede Lehlü'nün yerine Rusyalı istihdâm olunmuştur.

Rusya Devleti Fransa'nın Lehistan'a olan hüsn-i nazar ve muhabbetini hatırlıdan çıakrmayub Fransa tarafından biçâre Leh milliyetçilerine gösterilen âsâr-ı garibnevazayı

hicbir vakitte tecviz itmemiştir. Leh milletini münfâde dahi kovâlâr siyânet ve himâyeye itmek istiyenin yüzüne çarpar Fransa Lehlüler gibi şimdiki halde bütün bütün Rusya mülkü hükmüne girmiş olan Lehistan kıtasında firar itmek şeref müelline mazhar olmuştur.

Lehistan'da bulunan vatandaşlarımız hakkında ikâ olunan harekât-ı Rusya'yı cerh-i takbih itmemek mümkün değildir Fransa ile Rusya'nın şarkda olan politikaları yekdiğerine istigrâb itmekden ibâretidir Arabistan'ın sevâhilinde Tuna yanlısı hiçbir mahal yoktur ki Fransa memurlarının iş ve gücü Rusya memurlarının icrâ itmek arzusunda bulındıkları nüfuzu çürütmesi olmasun Rusya'nın parmağıyla saltanât-ı seniyyenin bazı Hristiyan tebasının vukua getürdikleri harekât-ı ihtilâlkârâdadan dolayı iki devlet memurlarının beyninde cereyân iden musâdeme-yi ma'nuya bir bir katdaha tekessür ider Rusya Fransa milleti hakkında olan emniyetsizliğini meydana koymağa şu vaktide fırsat ad ideyor.

Bâlâda zikr olunan ... şimdiden Varşova şehrinde ve bütün Lehistan kıtasında mevki icrâyâ konulmuş (123. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) olduğundan bunun için ıstibâh idecek mahal yoktur.

(Tuna)

Geçen hafta tercümesini derc sahife-yi beyân eylediğimiz Mösyö dö Bismark'ın nâme-yi umumisi üzerine Fransız gazetelerinin mütâlaaları

(Tan)

Mösyö dö Bismark Fransa'yı zevklenmiş ve bunu setr eylemeğe dahi tenzil itmemiştir. Adeta şunu demek istemiştir ki Fransa ve Avusturya kendüsünün teşebbüsâtının endişe itmekde iselerde bunu hatırdan çıkarmaları daha kâr-ı akldır. İşte bu cihetle Mösyö dö Bismark'ın nâme-yi umumisi (Prag) Muahedesi'nin nıkzına dair bir beyânnâme sayılsa sezâdır.

(Apok)

Mösyö dö Bismark'ın sözüne bakılır ise Fransa hududundan bir kurşun atması otada Prusya'nın ikla' ve itihkâmât inşâsına ses çıkarmamalıdır.

(Mond)

Fransa Umûr-ı Hariciyesi Vekili'yle Prusya Baş Vekili'nin tahrirât-ı resmiyyeleri mukâbele olındıkda şu suali itmek lazım gelür ki acaba Mösyö dö Bismark yoncasını

yükseltdiğinde zuhur idecek vekâyi taaccül itmek ve ne olacaksa olsun demek istemiyorum.

...

Mösyö dö Bismark'ın nâme-yi umumisinin asl manası şudur ki Almanyada bir av ve birde bu avı bilâ müdâhale yutmak istiyen bir hükümet var.

(Gazet dö Frans)

Bu nâme-yi umumi ve keskin acık olduğına nazaran zan olunur ki Mösyö dö Bismark zırhlar lâbis olarak değil diplomat kalemiyye belki (Sadve) Muhârebesi'nde taşıdığı kılıcın ucuyla bunu yazmıştır.

(Press)

(123. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Mösyö dö Bismark'ın nahvetine şu cevabı viririz ki (Meyn) Nehri'ni tecâvüz idebiliyor isek göreceğini görsün.

...

Eğer Fransız olmayub Prusyalı olsaydık hakikaten Mösyö dö Bismark'a ... idik. Prusya sancağı ne yüksek tutuyor. Doğrusı ne güzel hab vatan. Fakat yazık ki Berlin'de değiliz Paris'deyiz. Ve Mösyö dö Bismark'ın tarizâtı kulağımıza değdiğinde asayiş ve sulh ve salahı unutub acaba Fransa Mösyö dö Bismark'ı vaktiyle zabt itdiği gibi şimdi dahi idemiyecekmidir deyu sual itmekdeyiz.

İlân

Bu kere Bağdad'dan henüz Dersaadet'e vâsıl tabib ... çok âsâr ve meskûkât-ı atike getirmiş ve kendüsi şişeci hânında yirmi numrolu odada sâkin ve yakından Avrupa'ya gitmek niyetinde bulunmuş olduğundan istek idenlerin mürâcaat eylemeleri ve onunla vaktinden saat sekiz kadar odada bulunacağı ilân olunur.

Devlet matbua-i mufahhamamızın Avrupa'ya karşı hukukunu bitarafâne muhâfaza iden ve gazetemiz vasıtasıyla tercüme idilen (Türkistan ve Avrupa) nâm risâle mukaddemce tab olunarak nazar-ı erbâb-ı vatana konulmuş idi. Tabiat-ı maslahat iktizâsından olarak ziyâdesiyle rağbet-i umumiyeye mazhar olmuş olduğundan bir nüsha dahi kalmamak üzere fûruht olunmuş olmağla ve bu makûle âsâr-ı hayriyenin neşr ve ta'mimi mülk ve millete bir hizmet bulunmağla bu kere defa-i sâniye olarak basılmış ve iştirâsına halkca suhulet olmak üzere fiyatı üç guruşa tenzil edilerek mevâki-i müteaddede satılmakda bulunmuştur. (Mehmed Ârif)

Sayı: 124

Numro: 124 Cemaziyelahir: 5 Sene: 1284 (Penşenbe ahşamı) Eylöl:21 Teşrin-i Evvel
Efrenci: 3

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(124. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Teşbi-i hazret-i sadâret-penahi zımnında Sultaniye vapuruna bi'l-cümle süferâ-yı düvel ve vükelâ-yı fehâm ve memurin-i kirâm hazarât-ı azimet ve icrâ-yı merâsim vedâ eylemişler ve müşâr-ileyh Hazretleri dahi saat on birde maiyyetlerinde bulınacak vapur ve kapak ile beraber ... hareket buyırmışlardır. Kaimmakam-ı vekâlet-i küberâ Hariciye Nâzırı Devletlü Ebbehettü Fuad Paşa Hazretleri'ne ihâle olunmuşdır. Mesmuamıza göre zât-ı meal-i elkâb hazret-i vekâlet-penâhinin memuriyetleri Girid Ceziresini dahi mevki iktizâsınca bazı ıslahat ile bir vilayet heyetine vaz itmekden ibâret bulınacakmış. Cenâb-ı Hak huzûr ve rahat ile muvâsalat ve server ve muvaffakiyetle avdet mehâmedânilerini müyesser buyursun âmin.

... Post) nâm İngiliz gazetesinde görülen bir bend-i mahsusun tercümesidir

Türkistanecnebi düyununun yekûnu kırk milyon liraya bâliğ olub senevî taksit ve faizi üç milyon liradır. Vâridat on beş milyon liradan ibâret isede geçen on beş sene zarfında açık hiç eksik olmadığından dinin bundan neşet itmiştir. Fakat vâridât tahsili ve masârıfının muhâsebesi usulleri pek naks olduğundan gerek memurin tarafından ihmal ve tekâsile ve vâridât-ı devletin zâid mahallerde israfına yol açılmakda olduğu (124. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) herkesin malumudur.

Zât-ı hazret-i hilâfet-penahinin şimdi ittihazını tasnim buyırdıkları usule göre muhasebe-yi maliye nizâmı vechile tutilacağından masrafın yekûnu bir karar sahih üzerine mebni olacağı gibi vâridâtın yani servet-i devletin dahi düvel-i sâire Avrupada bunca netâyic-i hasene virmiş olan vasıtalar idhâliyle tekessür ideceği bedidardır. Bu vasıtaların en birincisi dahi Türkistan'da şimdi hemen hic bulunmamakda olan timur yollar ve araba yolları olduğundan bunların inşâsında on beş milyon vâridâtın pek ziyâde artacağına şübhe yokdır işte bunların kâffesine zât-ı hazret-i şahane Avrupa'ya itdikleri

seyahatde âgâh olduklarından böyle bir hükümdar medeniyet pervere nâil olmak Türkistan için ne azim olduğu beyâna nimet olduğu beyâna hâcet değildir

İskenderiye'den vapurlar gelüb Girid'de bulunan Âsâkir-i Mısıriyye gerü getürecekleri Levant'da muharrerdir.

(Saray Bosnadan Kâğıd)

Islav tarafdarlarından Devlet-i Aliyye'nin aleyhinde fevka'l-âde kudurmuş olan ve Viyanada basılan ... nâm gazete olub bu varaka Tuna ve Bosna valilerine karşı ağzına gelen terhatı yazmış ve Bosnada isyan zuhur itdiğini haber vermiş isede kezb ve deruğdan (124. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) ibâret bulunduğunu kendüsi dahi anladığından sükûtu şimdi ihtiyar itmiştir.

Vali-yi vilayet Devletlü Osman Paşa Hazretleri birkaç haftadanberi Karadağ hududunu gezmekde olduğundan bir fırka Asâkir-i Şâhâne ile Zare Nehri civarlarına gitdiğinde Karadağ Knezi kâin bedri bulunan (Petrokoc) nâm zâtı müşâr-ileyh Hazretlerinin nezdine vekâleten irsâl eylemiş ve Vali Paşa Hazretleri oraların asayiş hâlini temin itmek niyetiyle gitmiş olduklarını beyân eylediğinde mumâ-ileyh dahi Karadağ Beği'ni metbu müfhamına olan ubudiyetini izhâr ve geçen defa Dersaadet'e geldiğinde nâil olduğu nimet-i celilenin şükründen acz bulunduğu ifade eylemiştir. Bu cihetle tarafeyn hududlarda uygunsuzluk zuhurunun meninin ve eşkiyâ guruhuna vesile-yi habâset virmemek esbâbını bi'l-ittifak tedârik ve tertib itmişler ve sâye-i asayiş vâye-i hazret-i şehriyârîde ve ale'l-husûs Vali Paşa hazretleirnin ikdâm ve gayretiyle Bosna Vilâyeti'nde asayiş bir an dahi bozulmamış ve bazı (124. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) erbâb-ı ihtilalin hava ve havas garezkârâne içlerinde kalmıştır.

(Bir Varakadır)

Fünun metnua-yı cedideye dair olan müellifâtın ekseri Fransız lisanı üzre kaleme alınmış olmağa ve bunun ... umumi hükmüne girerek kataat arzın ahali-yi mütemedinesi beyinde teati-ı efkâr-ı lisan-ı mezkûr üzre câri idüğü bedidar bulunmağa buna kesb-i vukuf eylemeğe herkesin say ve ikdâmı lazıme-yi halden idüğü emr-i celilidir sınıf-ı teba-yı şahane etfâlinin gerek Dersaadet ve gerek bilâd-ı sâire-yi mütemedinede her fenne dair ulum-ı mütenua-yı eslene-yi adide ile tahsilde bulındıkları gibi derecesini yirmi yirmi beş otuz yaşlarına reside olarak hanesinde tahsil-i fünunu arzukeş olan ashab-ı servet ve iktidârın lisan-ı mezkûru tahsil emrinde olan say ... görilmekte isede tahsilinden behere mend olamadıkları hâşâ adem-i zeka ve istidâda haml olunamayub

ancak hâcelerin yalnız Fransızca bilüb Türkce'ye aşına ve layıkıyca kavaidini tercüme ve tefhime muvaffak olamamaları aletinden hâsıl ola bir uygunsuzluk idüğü mi'etteessüf beyân ideriz mücerred vatandaşlarına bir hidmet arzusıyla Paris'de müddet-i medide ikâmet iderek Fransızca'yı layıkıyla tahsil itmiş olan ve lisan-ı Türki'ye layıkıyla tedris ve talim hakkında tarık-i yessar ve suhuleti ârif olan bir zâtın ders-i umumi virmek ve bu cihetle vatandaşlarına bir hidmet eylemek emelinde olmasıyla bervech-i âti usul-i ittihâd eylemiştir şöyle ki bu ders haftada üç gün olarak sabahleyin birçok saat sürecektir ve ücret-i tesdirisiyle olarak hâhişker olan zât peşinen ile bir Osmanlı itâ eyliyecek ve ders-i umumi talebenin adedi on nefere bâliğ olmadıkca beden alınmayacaktır ve Fransızca'yı tahsil arzusunda bulunan zevât Ruznâme-yi Ceride-yi Havâdis Matbaası'na mürâcaatla ismini kayd itdirdikten ve aded-i talebe ona bâliğ olındıktan sonra ders virilecek mahal ve beden olınacak gün Ruznâme ile sırasıyla ilân olındığının üçüncü günü ücretlerini peşinen itâ iderek derse başlayacaklar ve beher mâhın ücretini kezâlik peşinen itâ eyliyeceklerdir mevcut olan talebenin ya mukaddema görgisi veyahud derece-yi kuvve-yi zekâ-ıyyesi mülâbesesiyle biraz diğerden müsteâd ve ilerülmeğe kabiliyeti olduğu takdirce vakt-i zâyi idilmek tecviz olunamayacağından iki sınıfa taksim kılınacak ve bu dersden maksad mücerred cümlesinin istifâde eylemeleri mültezim olduğundan olvechile ifâ-yı hidmete müdâderet olınacaklardır

Hariciyye

(Hakkaniyet Gazetesi'nin Bir Bendidir)

Beş altı ay mukaddem havali-yi şarkiyyede haylice karışıklık ve haricden su-i niyetler var idi. Devlet-i Osmaniyye okurkileri kâffeten ittilâtdı mukaddem ve dirâyetli vükelâsının sâyesinde inşallah pek çok terakkiye mazhar olur. Acaba düşmalığında bulunan ve kendüsini bütün Avrupa indinde mezmum ve medhul iden mahud ne yapıyor. İnsâniyet ve milliyet kurutmaktan hic baş aldığı yoktur.

Devlet-i Osmaniyye'ye isnâd olunan fenalıkların hic birinin aslı olmadığını ve ale'l-husûs Hristiyanların kemâl-i serbesti veistirâhâti mükemmel bulunduğu indimizde muhakkaktır acaba fezahatinden nâşi daima sahâbetine mazhar olan Garibaldi Rusya'dan ne faide gördü. Hic. Dimek ki öyle Rusya'nın her iddiası yerini bulmak şart değilmiş burasını ihtâra hâcet varmı diyenlere cevap viririz ki Rusya kendini Avrupa'nın sahib-i kaza ve kadri zan ve kıyas idiyor.

İnikde bir aş Prusya isede nev amafer kalidir. Prusya hic olmaz ise zâten yekdiğerine daima mütecezb olan Almanyaluları yerleşdirmek istiyor. Öteki hic yokdan bir selavun ittifâkı ortaya koymuş ve hırs ve tam'ına güyâ oradan bir hak kazandırmak sevdasında bulunmuşdır.

Ne ise yalan lakırdısı gibi bu zulmetin hikâyesi biri birini açıyor. Bizim böyleleri zemme ve katmaz yokdır. Fakat artık bazen hic sabrımız kalmıyor.

İtalya vekâyi'ni kimsenin vazifesi değil gibi görüyoruz. Lakin hic yokdır karışıklığın böyle sessiz geçdiğı daha görilmemiş idi.

(124. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Avrupa'da zırhlı sefineler yapıldığı gibi şimdi dahi zırhlı kalalar yapılmğa başlanmıştır. İngiltere'de zât-ı hazret-i hilâfet-penahinin seyahatleri esnasında bahriye donanması icrâ kılınan ... Limanı'nda bu misillü iki nevicâd kalanın inşâsına karar virildiğinden resmi tanzim bu işe dahi mübâşeret olunmuştır. Bu kalalar biri birinden bin sekiz yüz kilo metre mesafede bulunacaklar ve temellerinin vazı için dahi denizden haylice yer doldırılmışdır. Kala duvarlarının tulu altmış dört metrö olacak cism granit taşlarıyla yapılub ucunda dahi taşdan tabyaları bulunacak ve bu tabyalar kırk santimetre kalındığında timur tahtalarla kaplanacaktır. Tabyaların üzerinde dahi zırhlı sefinelerde bulunduğı gibi fakat anlardan daha kuvvetli timurdan kaleler yapılacaktır. Kaleler donma olacak ve her birinde ikişer kıta cisim toplar bulunacağı gibi tabyalar dahi elli ebş kıta top vaz olunacaktır. Bu misillü istihkâmatda timurun istimâli ziyadesiyle ehemmiyet kesb itmiş ve İngiliz mühendislerinin tecrübelerine göre pek âlâ netice hâsıl olmuş olduğundan İngiltere'nin ... Limanı'nda dahi bâlâda beyân olındığı vechile bir kala inşâsına mübâşeret olunmuştır. Rusya dahi Bahr-i Baltık'da kâin ... kalasında iki kale yapıdurub duvarlarını İngiltere'de imâl olunmuş kaleyn Timur tahtalarla kaplatdırmıştır

Paris sergi-yi umumisinin geçen şehr-i Nisan'ın guresinde küşâd olınalıdan Eylül onuna kadar olan irâdı yedi buçuk milyon frank hesab olunmakda olub dokuz milyona bâliğ olan masârıfını kapatmak için serginin yedi hafta kadar açık kalacağı esnâsında bir buçuk milyon daha irâd lazım geleceğini gazeteler yazıyor.

Paris Fi 1 Teşrin-i Evvel

Papa Hazretlerinin memâlikinde bazı müsellah âsi fırkalar zuhur itdiğı Romadan mütevârid ihbâr-ı telgrafiyyedir

Viyana Fi 1 Teşrin-i Evvel

Roma’da ihtilâl çıktığı ve papa Hazretlerinin (124. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) ... kalasına kaçtığı İtalyadan henüz gelmiş olan seyyahların ramayetinden anlaşılmış olduğu İtalya ve Avusturya hududundan fi 1 Teşrin-i Evvel tarihiyle mütevârid telgraf havâdisindendir.

Londradan Kezâ

Konsoliden bura 5 fihi otuz bire tenzil itmiştir.

Paris Fi 2 Teşrin-i Evvel

Papa Hazretlerinin zir-i idâresinde bulnan ... eyâletinde fırkaları görindiği fi 1 Teşrin-i Evvel tarihiyle çıkan Roma jurnali dahi tasdik itmiştir

(Petersburg fi 2 Teşrin-i Evvel)

Petersburg jurnali Rusya’nın politikası hakkında neşr eylediği bir babda devlet-i müşâr-ileyhanın hem şark Hristiyanlarını himaye ve hemde saltanât-ı saniye ile olan revâbıt dostânesini muhâfaza ideceğini beyân itmiştir

Paris Fi 2 Teşrin-i Evvel

İmparator Napolyon’un hastalığı ve Roma ihtilâli ve Prusya ile müşkilât zuhuru hakkında şüyûbulan havâdis-i borsa komiseri tarafından tekzib kılınmıştır.

Florans Fi 2 Teşrin-i Evvel

Papa Hazretlerinin memleketinin bazı cihetlerinden eşkıyâ fırkaları tecâvüz itmişlerdir.

Paris Fi 2 Teşrin-i Evvel

Fransa vükelâsı tebdilâtına bu devlet-i müşâr-ileyha ile İtalya beyninde Roma için münakd olan ahidnâmenin tadiline dair müzâkerât açıldığına ve Fransa ile İtalya ve İtalya ile Prusya akd-i ittihâd ideceklerine dair zuhur iden havâdis-i kâzibeyi (Patri) Gazetesi dahi yalana çıkarıyor.

Papa Hazretlerinin memâlikinde zuhur iden ihtilâl cihetiyle Fransa’nın müdâhale ideceği şüyûbulındığından Paris’de mukim İtalya Elçisi Mösyö ... imparatorun bu efkârdan vaz geçmesini ricâ etmek için dünki gün ... gitmiştir.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 125

Numro: 125 Cemaziyelahir: 7 Sene: 1284 (Cuma irtesi sabahleyin) Eylül: 23 Teşrin-i Evvel Efreni: 5

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılır bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(125. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

(Timur yollara olan ihtiyacımız)

Erbâb-ı vukufa göre bedihi bir şeydir ki bir mülkde bulunan esbâb-ı servet hakikaten o mülke icâb-ı servet itmek için en evvel kolaylıkla istenilen yere nakl olunabilmek imkânına muhtacdır.

Kezâlik zahirdir ki bir mülkün en mebzul esbâb-ı serveti ne ise andan istifâdenin yolına nazar-ı dikkati hâzır itmek ve sonra icâbının usul-i terakkisini taklid eylemeğe sapmak o mülk ahalisine göre en kesdirme tarik terakkisidir. Bizim ise Avrupa'nın mâlumât-ı arziyyemiz vardır ki anların malumâtı günden güne ikmâle sarf itdikleri mesânın nısfını biz mahsulâtımızın hüsn-i istimâline harc itsek cümlelerin mağbutu olan refah ve saadetlerini kat kat ziyade istihsâl ider idik.

Mademki bizce esbâb-ı servetden istifâde için evvela kolaylıkla murad idilen mahale naklinin yolunu bulmak lazımdır. Bizim için en ziyade çalışacak yollar açıktır.

Mahsenâtıdan bir şeyin mübeden hüsniyâtı nerede ise evvela anı aramak ve anadahi tezatdan vüsul bulmağa bakmak şart umum şinasdır. Yollardan en evvel kazanmak istediğimiz vakit (125. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) değildir. Öyle ise bu vakti daha çabuk nasıl kazanmak mümkün olacağını aramalıyız. Bi't-tecrübe sabit olmuştur ki şimdiki vesâit-i nakliyenin en isrâü's-seyr timur yol arabasıdır.

O halde daha bir şeyi düşünmek lazım gelmez. Hemen bunu muktedir olduğumuz kadar mülkümüzde yapmağa çabalamalıyız.

İşte devletimiz bu ihtiyacımızı def itmeğe çalışıyor. Bu kere dahi geçende ilân ittiğimiz vechile Rum ili'nin mahal-i müteaddedesine timur yol arabası inşâsı için bir meşhur ve muteber kumpanyaya imtiyâz viridi. Ve muavenet ve ad itdi.

İnşallah yakında bu kumpanyanın teşebbüsât-ı hayriyesini ilâna başlarız. Ve buna mümâsil bir kumpanyayı Bağdad’dan Anadolu’nun o bir koluna araba işletmek üzere in-i karib müşâhede ideriz.

Aydın Vilâyeti nasıl idi. Az vakitte nasıl oldu. Köstence ve Varna civarında ve henüz birkaç sene evvel muhâcirin iskân olunan mahaller Anadolu’nun kadim köy ve kasabalarından bin kat mamur oluyormuş. Ona öyle olmuş işte o Timur yol sayesinde. Hâsılı yol olmıyan yerlere şu sene yolu ve şu sene olan yere Timur yolu yapmalıyız bir saat vakit geçürmeğe gelmez

(Maarif-i Nezâret-i Celilesi’nden Gelen Bir Varakadır)

Aziziye Sancağı’nda meskûn muhâcirin Çerâkese saye-i (125. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) inayet-vaye-i hazret-i şehriyârîde layıkıyla yerleşüb ve ziraat ve harasetleri yoluna girmeye başlayub yetiştirdikleri ağnâmın inkizâ-yı müddet muâfiyet cihetle seksen üç senesinden itibâren bi’t-tadat beher reisinden ikişer guruh resm ahzına mübâderet kılınmış olduğundan ve belki bunların şu sûretle husul-i mukaddime-yi esbâb-ı refah ve taayyüşleri haklarında icrâ ve ibzâl olunan muavenât-ı celile saltanât-ı seniyyenin âsâr-ı müfteharasından bulunduğundan diğer sancaklarda olan muhâcirinin teşvik ve tergibi husûsuna irâde-yi seniyye-yi cenâb-ı padişâhi müteallik ve şeref-sudur ve mucebince icâbı icrâ kılınmış olmağla ilân-ı keyfiyete ibtidâr olındı.

Taşralarda bulunan bazı mekâtib şâkirdânına fen ve ziraat talim ve tedris eylemek üzere Türkçe biliyor ve eslene-yi ecnebiyyeden bir lisana ve fenn-i mezkûre tamamıyla eşna üç muallim lüzumu olduğundan bu saffetde bir zât olubda bâde’l-ımtihân hidmet-i mezkûreye tayin olunmak arzusunda olduğu halde bu günlerde Maarif-i Umumiyye Nezâret-i Celilesi’ne mürâcaat eylemesi iktizâ ider.

Avusturya telgraf müdiri ... mukaddema Dersaadet’e işitdiği seyahatinde Saadetlü Agaton Efendi ve Dersaadet’de Sırbistan Kapu Kethüdâsı Mösyö ... ile gelecek şehir-i Kanun-ı Sâni’de meriü’l-icrâ olmak ve ... nâm Amerikalı’nun icâdı olan makine vasıtasıyla işlemek üzere Dersaadet’den Viyana’ya mahsus bir telgraf hattı inşâsı için akd-ı mukâvele olunmuş isede Sırb şimdi hâzır hat bulunmadığı bahanesiyle mukâvelesinin icrâsından imtinâ itmekde bulunduğundan hatt-ı mezkûrun inşâsı tehir olunub Selanik tarikiyle inşâsına karar virildiği ve işbu Cuma irtesi günü Selanik’e bir kıta ... makinesi ve telgraf umûrları gönderileceği mesmuamız olmuştur.

(Levant Herald) gazetesinin kolunca Sırb hükümetinin bu mümânaatı geçenlerde Tunada bir Avusturya vapurunda bulunan iki nefer Sırbli erbâb-ı ihtilalin zabıta memurlarına mukâvemet idüb vukubulan gavgada fevt olmuş (125. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) olduklarından neşet itmiş olduğu maznun bulunmuştır.

Hariciyye

(Rusya'nın Kuvveti)

Kuvvet dinilen şeyin mevki ve zamana nisbetle olduğu tarife muhtac değildir. İşte Rusya'nın kuvveti dahi bu kabilden olup mesela Rusya'nın Buhara ve Çerkes ve bu misillü daha ilerülmüş veya Lehistan gibi mağlub olmuş kavimler nezdinde kuvveti var isede Avrupa devletleri nezdinde büyük tasiri olamaz. Fakat bazıları dahi Rusya'nın Devlet-i Aliyye'den ziyade kuvvetle olduğunu iddia itmekde iselerde ... nâm İngiliz gazetesi bu efkârı ber-vech-i âti cerh itmiştir. (Türkistan Rusyadan zayıf değildir. Türkistan'ı zayıf iden ve Avrupa'nın müdâhalesi olması idi elhalethazihi Avrupa'nın dahi hakikaten Rusyadan endişe edecek yeri kalmaz idi. Fakat Avrupa devletlerinin hic biri dahi bu meseleyi layıkıyla tahkik itmemiştir. Ve Avrupa'nın ulyâ-yı umûru seleflerinin efkâr ve kaidelerini kendilere dahi kâfi ad idüb Türkistan ile Rusya'nın ahval-i sahihesine kesb-i vukuf itmek kaydında bulunmıyorlar. Böyle bir tahkikât bundan öök zaman evvel olınmış mesele-yi mâziyeden akdem derdest bulunmuş isede müellifin meşguliyet-i kesiresi cihetiyle tabına muvaffak olamamıştır müellifi İngiltere Devleti tarafından konsolosluk memuriyetiyle müddet-i medide Memâlik-i Mahruse'de ikâmet itmiş olan Mösyö ... olup Devr-i Mecidi'de Devlet-i Osmaniyye ünvânıyla telif itdiği kitabın el yazısını bizlere tebliğ eylediğinden Devlet-i Aliyye'nin kuvve-yi askeriyesine ve hududuna ve askeri ahalisine dair olan babları aynen gazetemize derc ideceğiz. Gerçi bu varaka bundan on altı sene mukaddem yazılmış isede şu vakt-i hâle dahi ... münâsib olup yalnız iki tebdilât vukubulmuş bunların biri Rusya'nın çullarında timur yollar inşâsı dahi ve diğeri dahi Memleketeyn'in (125. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) heyet-i müstekaleye idhâlidir.

Gelecek nüzhamızda bunun muhtesaran tercümesine mübâşeret olunacaktır.

Yunanilerin ahvâl-i istikbâliyesine daie (Tayms) nâm İngiliz gazetesinde görülen bir bendin tercümesidir

Akd ezdevâc münâsebetiyle hükümdar familyaları beyinde vukubulan karabetin milletleri için dahi tesirden hâli olmadığı ezhân-ı ammede caygir olğını gördüğümüzden mütâlaat-ı atiyenin irâdına lüzum görmüşizdir

İtalya Kralı'nın Veliahdı bulunan Prens (Hombert) in Arşidük ... müteveffa bedbaht kerimesiyle ... şâyesi ziyade bah-ı vatan ile meluf olan İtalyanları bile Avusturya'nın ... memleketinin İtalya'ya cihaz virileceği ümidinde bulındırdı Yunan'ın genc Kralı'nın Rusya İmparatoru familyasına damad olmasıyla Yunaniler artık Rusya'nın vasıta-yı kaviyesiyle Girid Ceziresi'nin terkine ve ve genc kraliçenin zikmiyet cevherlerinden biri olacağına dair enva hayalâta zâhib oldılar. Fakat İtalyanların ümidleri makraz-ı ecel ile kat olındığı gibi Yunanilerin hayalatı dahi galiba Rusya politikasının birden bire tebdilâtından hıce çekacaktır. İmparator Napolyon'un Salsburg şehrinde Avusturya İmparatoruyla itdiği mülâkatdan zuhur iden şâyiâtın biri dahi Yunanistan'ın tevsi hududu idisede sıhhat bunun aksi olduğundan Atinada bulunan Fransa ve Avusturya sefirleri düvel-i zamnenin himâyesinin su-i istimâline mesağ olunmadığını Yunanistan ve şarkın mucib ihtilâli olmak için teşkil olmadığına beyâna memur bulunmuşlardır. Bu tekdir üzerine Kırım'da Rusya İmparatoru Ebbehettü Devletlü Fuad Paşa Hazretleriyle mülâkatında Devlet-i Aliyye ile olan revâbıt dostanesine hâlel ... tecviz itmiyeceğini beyan eylemiş ve Rum kilisesinin reisi bulunan Çar'ın bu ifadesinden artık Yunaniler ilerüde bir gürültü çıkar ise mesuliyet kendülerde kalacağına eyüce kandıklarından hiddet ve mahcubiyetleri oldırcaya varmışdır ki krallarını selefi bulunan (Otto'nun) felaketini ihtâr ile memâlikine avdet itmekde mütereddid itmişlerdir. Girid vakıası hem cezire-yi mezkûre ahalisine ve hemde Yunanilere ziyadesiyle mızır bulındığından cezire hemen harab olındığı gibi Yunanistan'ın küçük hükümeti dahi iktidârının mâfukunda olan teşebbüsâtın masârifından mâbada binlerce muhâcirleri himâye ve isyânın teskininden dolayı işsiz kalanları saklamağa mecbur olacaktır. Düvel-i garbiyyenin şikâyâta hitâm virmek için teşkil itdikleri küçük bir kraliyetin haricinde Yunanlı bulunmayub ancak hemnesillerinden bazıları kendilere servet ve akıllıca faik nesiller ile karışmış ve hatta Girid'de bile İslam ahalisi ... ziyade bulunmuş olduğundan haricden Yunan'ın zir-i hükümetine girecek adamdahi bu kadar İngiltere'nin Hindistan'da ve Fransa'nın dahi Cezayir'de olan hükümetlerinin emsâli buna delil kâfi olduğu beyândan müstağniğdir Osmanlı ise Hind ve Cezayir Müslümanlarından medeniyet cihetiyle pek ilerüde oldıktan başka Yunan'ın hükümete istidâdı dahi Fransa ve İngiltere kadar olamaz

Yunanistan'ın ve Yunan Devleti'nin gayr-ı teşkilini idenler niçün elhalethazihi kendilerinin vatan olan Yunanistan'a gitmeyüb garabeti ihtiyâr (125. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) idiyorlar. İşte Girid'i ve Tırhala'yı ve Yanya'yı istemekden ise mâlik oldukları ... ve (Mora) ve ... eyâletlerine gidüb şenletmedikleri istigrâb değildir. Yunan ahvaline cümleden ziyade vâkıf bulunan Atina muhbirimizin yazdığına göre Yunanistan bile hâlâ Yunanluların olmayub her kim ki araziye zer ider ise toprak dahi inikdir. Vâsıl tevsi mülk terakki ziraat ise olduğu halde Yunanilerin ziraatde dahi mahâretleri meydandadır sapanları Yunan şîârı kadimesinden bulunan ... bundan üç bin sene mukaddem tarif ettiği şekildedir ve arazilerin sâlisânî hâli kalmakda olduğundan bir milyon ahali daha beytûtet idecek boş yerleri vardır. Yunaniler dahi İtalyanlar ve İspanyollar gibi kâffesi devlet memuriyetlerinde istihdâm olunmak sevdasında bulındıklarından bir millet mahzan memurlar ile saadet-i hâl kesbi der ise Yunanistan dahi emsâli görülmemiş bir zengin memleket olu. Yunaniler mahzan killet-i gayret ve kesret-i ücret istiyorlar. Lakin eğer kendilerinden (125. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) tavsî mülk idemezler ise düvel-i hamya tarafından bir şey memul itmemelidir ve teşebbüsâtlarının mesuliyeti dahi kendilere râci olmalıdır. İtalya'nın istiklâli hem Avrupa'nın hüsn-i tevcihinde hemde politikasından neşet itdisede Yunaniler geldikde Avrupa ne politikaca ve ne de menâfi-i cihetiyle anlarca merbut veya miyal olub Osmanlılarla Yunaniler mevzû bahs olsa bile Osmanlıların merci olacağına şübhe dahi caiz olamaz.

Çünkü Yunanilerin köğü kurmuş olduğundan tekrar tahassül ideceklerine ümid kalmamıştır.

(Almanya)

Almanya Parlamentosu tarafından Prusya Kralı'nın nutkuna cevaben takdim kılınan layihanın hülâsa-i mealidir

Almanya'nın nizâma intihâb olan politikanın netâyic-i hasenesinden bulunduğundan zât-ı fahimanelerini tebrik ile milletin kemâl-i teşekkürünü izhâra ictisâr ideriz. Amalimiz kavanin-i hükmiyâne ile mahzan Almanya'nın saadet hâli olmayub Alman milletinin henüz münfasl olan cüzilerinin ittihâdlarıyla teşebbüsât-ı azimiyyemiz mükemmel olabiliyor. İşte bu amalimizi husule getürecek tedâbiri ... memnuniyetle kabul ideceğimizden Almanya hükümetleriyle ittihâdın ifâsı her tarafın hüsn-i ittifâkıyla icrâ olunacağından ve ... dukasının nutkunda biligane beyân kılındığı misillü cenubi

Almanların hab-ı vatanlarında şübhe itmeyüb kemâl-i vüsukla istikbâle müntazar oluruz.

Kendi ittihâd-ı milliyelerini çokdanberü ikmâl itmiş olan milletlerin bizim dahi ittihâd-ı milli hukukumuzda mümânaat ideceklerini memul itmeyiz. Çümki diğerinin hukukuna dahi riâyetin ve diğerin saadet halini kandisine dahi mukayyed ad itmek fevâidini azmine-yi mâziyenin tecrübesi her milletlere öğretmiştir

Alman milleti ise bütün milletlerle sulhen yaşamak emelinde bulunmakda isede mesâlih-i mahsusasını serbestce ve istiklâl ile tanzim etmek istediğinden her ne vukuatda olur ise olsun bu hukuk sarihasını muhâfaza idecektir.

(125. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Papa memâlikinin ... iskelesine asker nakl etmek için Tulun'da bir donanma hâzırlanmakda olduğu (Patri) Gazetesi yaşana çıkarmıştır.

Rusya İmparatorunun Veliahdı Kırım'dan Viyana'ya muvâsalat itmiş ve Petersburg'a azimet etmek üzere bulunmuştur.

Müteveffa Maksimli'nin naaşını almak için Meksika'ya gitmiş olan Avusturya amirali Tektuf şehir-i Ağustos'un yirmi altısında ... iskelesine muvâsalatla Meksiko şehrine azimet itmiş olduğu mahali işarâtındandır.

Manchester'de zuhur iden uygunsuzluklarda münhim bulunan finyanların muhâkemesine bakmak memuriyetiyle İngiltere Hükümeti tarafından bir komisyon-ı mahsus tayin kılınmıştır.

(Telgraf)

Paris Fi 2 Teşrin-i Evvel

Paris borsasında zuhur iden mucib endişe olacak şâyelerin nâşirlerini taharri itmeğe hükümet tarafından polis komiserine emr virilmiştir.

Florans 2 Teşrin-i Evvel

Papa Hazretleri memâlikinin ... eyâletinde vukubulan isyana dair alınan havâdis biri birine mugâyirdir. Mudârebe olmamış isede zorbalı bazı ehemmiyeti olmıyan mahalleri zabt etmişlerdir. İtalya Devleti hududa yeniden asker sevk itdi.

Paris 3 Teşrin-i Evvel

Dünki gün şüyûbular ... (Monitor) Gazetesi dahi yalana çıkarmıştır. Dersaadet Fransa Sefiri Mösyö ... İstanbul'a avdet etmiştir. (Mehmed Ârif)

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(126. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **İlân**

Bundan yirmi beş gün akdem on bin guruş kıymetinde tek taşlı bir pırlanta yüzük gâib iden zevât her kim ise Galatada Penşenbe Pazarı'nda meşhur saatci Marşa'nın mağazasına mürâaat eylemeleri.

(İstanbul)

Aferin ey saatci işte insan böyle olmalı

Dâhiliyye

Ohri Sancağı Mutasarrıflığı mektubi hariciye halifesi müttehazasından İzeetlü Halil Beğ Efendi'ye tevcih buyurulmuştur.

(Yine Kırım Lakırdısı)

... gazetesi Viyanadan bir haber aldığı beyânıyla hic hüccetsiz ve ravisiz olarak Ebbetlü Devletlü Fuad Paşa Hazretleri'nin Rusya İmparatorûyla mükâlemâtında cereyan iden politika mübâhinini şerh ve tafsîl itmiştir.

Kezâlik Viyana'nın muteber bir havâdisnâmesi (Fuad Paşa Hazretleri'yle Rusya İmparatoru beyninde vukubulan mukâlemâtı neticesi olarak ya Rusya ile Türkistan kuvve-i ittifak idecekler ve hic olmaz ise Hünkâr İskeleyi Ahidnâmesi'ni tecdid ve tahkim eyliyeceklerdir.) bunların ikiside esassız şeylerdir. Ancak İngiltere'nin Amerika ile ötedenberü hasbe'l-erkabe biri birini celb iden (126. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) ihtilâflarının şimdi bir kemâl bulunması ve Fransayı Prusya'nın gözcüsüne alması münâsebetle ihtimâlki bi'l-aks Rusya saltanât-ı seniyyeye bazı teklif bile itmek ister.

Lakin Paris Muahedesî ve ale'l-umum Avrupa muvâzenesi ve birde Avusturya Devleti ortada olsa

Beher sene mûtâd olduğı üzre ... şehri mahreminde dahi Bab-ı Ali'yi teşrif maali redif hazret-i şehinşahi vukuunda kirâet olunmak için Meclis-i Vâlâ'dan terkim idilüb seyahat-i seniyye mülâbesesiyle kalmış ve bu kere lade'l-arz manzur-ı âli-yi cenâb-ı padişahî buyurulmuş olan mazbatanın sûretidir.

Cenâb-ı Rab müebbed kavâid-i muâdelet ve müşeyyed mebani-yi devlet olan ve veli-nimet bi imtinân şehinşah merâhim unvan efendimiz Hazretlerini teceddüd ve takib zaman ile tebhim ârâ-yı şevket ve şân buyursun zât-ı hilafet-simât hazret-i tacidârilerine akdem âmâl ve efkâr olduğı vechile Memâlik-i Devlet-i Aliyye'lerinin tezâyüd hüsn-i hâl ve mamuriyeti ve sunuf teba-yı saltanât-ı seniyyelerinin tevsî daire-yi istirâhât ve servet-i murad-ı mültezimesinin esbâb ve vesâilini istihsâl ve tetmim ve menâfi mülk ve milletin âsâr-ı (126. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) lâzımesini irâe ve tahkim eylemek her daire ve idarenin esas hareket ve ehem vazife-yi memuriyeti ve Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye dahi mesâlih-i mülkiye ve maliyenin merci tedkik ve rûyeti olmağla bu vezâid-i asliyeye müteallik olan icraatve ıslahat-ı şâyân buyurulan müsaade-yi seniyye-yi hazret-i padişahi iktizâsınca beher sene mâruz-ı huzûr-ı şevket-mevfur hazret-i şehriyârî kılındığı misillü sene-yi sabıkada cereyan itmiş olan tedâbir-i ıslahiyye ve nâfianın hülâsası dahi atıye-yi ulya-yı me'ali ihtivâ-yı cenâb-ı padişahiye arz ve beyân olunur

İdare-yi devlet ve hükümetin intizâm hâli delil terakkiye-yi asayiş ve refah ahali olduğı gibi mamuriyet-i mülkiye ve ihtiyâcât-ı belediyenin tedârik-i esbab-ı teshiliyesi dahi o esasa merhun ve sünut olub Memâlik-i Mahruse-i Şahane'de şu maksadın usulünü ve umumun saadet hâle vüsulunu temin iden Tanzimât-ı Hayriyye usul-i mahasin-i şumulünün her tarafa gösterdiğı tertibât ve ıslahatı bir katdaha istikmâl için vaz ve tesis olunan vilayetler muhsenâtı ise tecrübe-yi fiiliyyeve sabit olduğından ve evvelce vilâyet şekline konılan devâir-i mülkiyenin her biri mevâkinin istidâdına muvâfık olabilecek icraatı ibrâz eyledikce usul sâire dairesinde kalan mahhallerinde şu nizamdan istifâdesi makrun müsaade-yi hayriyet-ade-yi cenâb-ı mülkdarı buyurulduğından mücerred sünuf teba haklarında mezbzul olan adalet ve şefkat müttesaviye-i hazret-i şehriyârînin yeni bir misal merhamet olmak üzre vilâyet nizâm-nâmesinin ta'mim-i ahkâmına ve eyalet nâm ünvanının vilayete tahviline karar virilerek hemen ilân-ı keyfiyet olındı.

Şu kadar ki bu usul ve kaidenin her yerde vaziyeti meydana getirmek için birtakım âlât-ı icrâiyyesi ... ve istihzâra mecburiyet olub anlardan evvel yapılacak şeyler ise şimdiki halde müteaddid vesâyet ve devâire münkasm olan liva ve kazaların

münâsebât-ı sahihesini tahkik ve vilâyet usulünce bir merkeze rabt ve tevsik itmek ve ilhâkânın tehdidinden sonra zabıtaya teferru iden ıslahata tayin-i esas eylemek maddeleri olmağla bunlar bir tarafından müzâkere ve tesis ve bu kaide iktizâsınca mukaddema yapılan vilâyetlerden başka bu defa Rum ili ve Anadolu kıtalarında on iki vilâyet teşkil olunarak ve memurin-i mülkiye ve maliyesi intihâb ve izâm kılınarak şu halde ahkâm-ı umumiyesi teceddüd (126. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) iden usul-i idarenin her cihet ve fer'ini mutazammın talimât ve nizâmât dahi kaleme alınub memurin-i vilâyete gönderilmiş olduğundan şimdi her mezkez idare kendüsine muhavvel olan revâbıt icrâiyyesi tertibe sarf-ı mesa'ı eylemekde ve bunların netâyici hâsıl oldıkca mülhakatın umûr-ı teşkiliyesi fiile getirölmekde bulunmışdır

Vilâyet nizâmnâmesinin ahkâmından müstefâd olduğı üzre saltanât-ı seniyyenin idare-i mülkiyesini bu daireye nakl ve tahvil itmesi üç esasa mebni olub anın birincisi şimdiye kadar eyaletlerin mesâlihi bir merkezin mesuliyet-i kaviyyesi altında cereyan itmiyerek vilâyetin nüfuzu ise mülhakatındaki memurların mesuliyet mütefirkasına inkisâm eylediğinden bu nezaret-i mülkiyenin cihet ve hiddete rabtıyla merkez idarenin nüfuzca takviye ve ikdar idilmesi ve ikincisi mehâkimin tanzim ahvaliyle hukuk-ı umumiye ve mürâfaat-ı şahsiyyenin bir katdaha taht-ı temine alınması ve üçüncüsü liva ve kazalarda bulunan meclisler hem idare-i memleketin mevki müzâkerât ve temşiti ve hemde Deavi-yi nizamiyenin merci fasl ve rûyeti olub halbuki bir meclis-i Deavi rûyetiyle beraber mesâlih-i umumiye müzâkeresine memur oldıkca bundan devletce ve ahalice pek çok mazeretler görüldüğinden bu iki cihete âid ve râci olan müşkilâtı ıslah ve izale itmek için müessis bulunan nizam mucabince âzâsını ahali intihâb iderek memleket meclislerinin bir sûret-i muntazamada teşkiliyle muhâkemât ve idare-yi memleket için başka başka meclisler tertib olunması maddeleri olarak her vilayetin merkezinde senede bir defa bir meclis-i umumi akdiyle evliye-i mülhakadan celb olunan âzânın ittihâd-ı efkâr ve ârâsı üzerine vatanlarının tezayüd-i servet ve mamuriyetini mucib olarak ıslahatın vücuda getirölmesi dahi vezâif-i mukarrerde cümlesinden bulunmışdır.

İşte şu teşkilat ve icraata başlamış olan vilayetlerin az zaman içinde ibrâz eyledikleri müesser nafianın birtakımı sinin-i sabıkada maruz-ı huzûr-ı âli kılındığı misillü geçen seneki icraatın derecât ve müfredatı hakkında istihsâl olunan malumât dahi muhsenât idareyi yeniden temin eylemişdir.

(126. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) Çünkü vilâyet idaresinin vazifesi mesâlih-i âdiye-yi mülkiyenin hüsn-i icrâsından başka en büyük şehir ve kasabadan en küçük karyeye kadar memleketin ve ahali ve teb'nin muhtac olduğu her dürlü esbâb-ı imrânı ve serveti mütemâdiyen teftiş ve taharri ile fiiliyâtını hemen meydana getürmek ve o cihetle bir mevkiin ihtiyacını yine o mevkide teshil itmekle halkın istifâdesini temin eylemek gibi harekât-ı sahiheyi dahi câmi olduğundan işbu icraat esasiyeye devam ve istimâm olunmaktadır

Bunlardan birincisi Tuna Vilâyeti olup orada mukaddema yapılan yollardan maada geçen sene mücedded ve tâmir sûretiyle altı yüz elli bu kadar bin zirâ serik ve yüz elliden ziyade köprü ve oniki aded mekteb ve memleket saati ve zikur ve inâsa ve muhacirine mahsus garba hastahâneleri ve iki medrese ve vapurla işledilür değirmen ve şayak ve yağ fabrikaları inşâ kılınmış ve devlet ve memlekete aid daha birtakım ebniye-yi mukteziye yapıdırılmışdır

Terbiyet-i umumiyyenin esbâb-ı kaviyyesinden olmak üzere daire-i vilayetde küşâd edilmiş olan ıslahhanelere alınan milel-i muhtelif itâmının sınayi metnuada mülke ve maharetleri görölüb ezcümle asakir-i zabtiyyenin elbisesi sufiye ıslahhanesinin mensucât ve imâlâtıyla vücuda getürölmekde ve yine ıslahhane şâkirdânı işidilmek ve iplik ve çuka dokınmak için fabrikalar tesisine teşebbüs olunmaktadır

Ruscuki'dan Polonya ve oradan Suriye'ye kadar yapılan tarikin üzerinde ve Balkan'ın vasatında kara-yı mütecâverenin cemiyle Orhanya nâmıyla müceddeden bir kasaba teşkil olunmuş ve Balkan dâhilinde hayli zamandanberü müteferrika sakin olup fazâil-i insaniyeden mahrum olan ahalinin ticaret ve ziraate müsteâd mahallerde yeniden karyeler inşâsıyla iskânlarına ve muhacirin-i Çerâkese hakmının istikmâl esbâb ziraatleriyle sâkin oldukları karyelerin cümlesinde ve kasaba şeklinde bulunan köylerinde câmi ve mescidler inşâsına mübâşeret kılınmış olduğu misillü etfâl-i Müslime ve gayr-ı müslimenin muhtelitan tahsil-i fûnun ve maarif itmelerine ve usul-i tedrisiyyenin tevsi ve ıslahına müteallik bazı icraat dahi tasavvur idilmekde bulunmuşdır

(126. sayı 3. Sayfa 2. Sütun) Bidâyet teşkil-i vilâyetde tesis olunan menâfi-yi umumiye sandıkları için geçen sene dahi ahali taraflarından her kazada zira olunan hububâtın ismânıyla sandıkların sermaye-yi mevcudu yirmi sekiz bin kise derecesine bâliğ olup vilâyetin hin-i teşkilinde gümrüklerden başka vâridâtı iki yüz yirmi beş bin bu kadar kiseden ibâret odığı esbâb-ı malume-yi müteaddeden dolayı seksen üç

senesinin vâridâtı iki yüz yetmiş birinin beş yüz şu kadar kiseye varmış ve masraf dahi tenezzül iderek şu hesabca iki sene içinde elli bir bin bu kadar kise akçe fazla-yı vâridât husule gelmiştir.

(mâbadı önümüzdeki nüshada)

(Memleketeyn)

Yahudilerin ıslahı ahvali zımnında geçenlerde Bükreş'e seyahat itmiş olan İngiltere Parlamentosu âzâsından olub Musevi mezhebinden bulunan ... İngiltereye avdetinde Memleketeyn Bağı Prens Şarl'a virdiği arızanın ve müşâr-ileyh tarafından itâ kılınan cevabın sûretleri gazeteler neşr olunmuş olduğundan yalnız prensin cevabı ber-vech-i âti zir-i tercüme olunur.

Mösyö. Geçen Ağustos'un yirmi yedisi tarihiyle tahrir eylediğiniz mektubu aldım ve meali malumum oldu. Size şekaha dahi ifade eylediğim vechile mezheb işleriniz için izhâr eylediğiniz arzular tamamen icrâ olunmuş ve mösyölerde himayeniz deriğ olunmayacağı gibi seyahatinizle burada mezhebce fark bulunmadığını bizzat âgâh olacağınızı memul iderim gerçi bazen vakıa mösyölere taarruz vukubulmuş isede bunlar fevka'l-âde şeyler olduğundan mesuliyet bizlere râci olamaz. Mezheb serbestisine riâyet itmeği kendime şeref ad eylediğimden gerek mösyölerin ve diğer Evlah ve Boğdanilerin ırz ve malını muhâfaza iden kanunların icrâ-yı ahkâmında hic bir vakt ihmâl itmiyeceğimin beyânı ihtirâmât faikamın tecdid teminâtına zeria ittihaz kılındı.

(126. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) **Hariciyye**

(İtalya Patridisi)

İtalya'dan gelen haberler pek vahim. Biri biri artdıkca vârid olan karışıklık telgraffnâmelerinin en hafifi şu idi (Romada bir büyük ihtilâl çıkdı. Papa ... kaçdı.

Vakıa alınan bu haber aharin hic bir cihet-i resmiyesi yokdır. Fakat hayli vakitdenberü işitmiyormıdık ki göre göre erbâb-ı fesad papanın arazisinde dolaşmakdadırlar.

Ne ise bu haber Paris'e gelür gelmez borsa bazarına döndü ve Fransa'nın itibâr-ı milliyesi ol saatde yüzde iki tenzil eyledi çünkü olgün üç mohş haberi biri biri erdinden söndü. Birincisi Fransa İmparatorunun fena bir hastalığı ikincisi Prusya ile sıkca bir ihtilâf alâmetinin görilmesi. Üçüncüsü Papa'nın firarı işte bu son haber hepsine tüğ dikdi. Çünkü bir kilise işi daha çıkar ise Fransa şehrinin ardını almış olur. Eğer kımıldanacak olur ise bütün bütün harabdır.

Doğrusı husûsât-ı hâzırada İtalya Devleti'nin harekâtı kendüsine celb-i memduhiyet oldu. Payitahtını umumen Katoliklerin merci olan bir yere nakl itmek isteyen bile ibkâ-yı asayiş-i hatır için tedib itdi.

(126. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Bundan dolayı Paris'deki sefiri Fevka'al-âde ikrâm gördü. Mademki faide olacakların hırs ve tam'ı yokdur inşallah yakında bu mesele ortadan kalkar.

Avrupada taife-yi nisadan dahi bazıları tahsil-i hüner ve maarif ile erkekler gibi istihdâm olındıkları gibi misillü bu defa Berlin'de (Parlamento) müzâkerâtını zabt ve tahrir ile gazetelere havâdis göndermekde olan muharrirler sırasında bir kadının dahi zabtı mevâda beher gün müdâvemet itdiği keyfiyeti tahkik olındıkda mumâ-ileyhin Amerikada bazı gazetelerin muhbiresi olduğu anlaşıldığı evrâk-ı havâdisde görülmüştür.

(İstanbul)

Ah bizde kadınların hic olmaz ise gazete mütâlaa itdiklerini görebilseidik kendimizi bahtiyar ad ider idik değil muhbirlik itmek.

İnşallah madam ... gelübde mübâhis-i edebiye çıkarıldıkda bizim nisanın anlayacağı lisan üzre pek çok nesâyih yazılacak ve kız çocuklarını terbiyesi hakkında pek çok şeyler serd idilecektir.

(Paris'den Telgraf Fi 4 Teşrin-i Evvel)

Garibaldi kabareden firar itmek üzre iken tutulmuş ve göz hasbine alınmıştır

İlân

Mukaddemce çıkarılmış olan Ayine-yi Vatan nâm gazetenin yerine bu kere İstanbul nâmıyla bir musavver gazete çıkarılacak ve inşallah yakında neşr olunacaktır. Bu defa yapıdırılan resimler gayet mükemmel ve tarif ve tarihleri dahi sade ve mufassal olub inşallah bundan böyle haftada bir defa bu vechile çıkacaktır.

Dişçi Mösyö Galavani Sokağı numro (1) tabib-i mumâ-ileyh ağrıyan dişleri hic çekmeğe hâcet bırakmayub ıslah itmekde ve ağızca nekadard ilel ve maraz var ise kâffesine bakmaktadır.

İcâb idenler ve tafsil eyliyenler kendüsine mürâcaat eylemeleri

(Mehmed Ârif)

Sayı: 127

Numro: 127 Cemaziyelahir: 9 Sene: 1284 (Pazar irtesi sabahleyin) Eylül: 25 Teşrin-i Evvel Efrenç

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(127. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

(Girid)

(Resmo'dan tahrirât fi 18 Eylül)

Birkaç gündenberü şiddetli lodos esmekde olduğu halde geçen Cuma günü fevka'l-âde teşeddüd itmiş ve eşkıyâ güruhu bu fırsatı ganimet ittihaz iderek Resmo'nun dört tarafında bulunan dağ ve bağ ve oralarda birden bire ateş virmiştir.

Ve ateş ile sarf-ı İslam karyelerinden ibâret olan fırtuna ve inbilâtı vekare karyelerinin on beş bin zeytun ve palamut ağacı ve üç bin amelelik ağı yatmış ve gece saat iki sularında Resmo'nun üç çarık badele olan ... dağı başdan başa tutuşarak tepesinde bulunan karyelerin zeytunlukları ve bağları büsbütün muhterik ve kollardan ikisi sekizer ve on bir mil kadar mümted olmuştur.

Bütün Resmo beldesini duman istibab itmiş ve alev in şalesi asmâne reside olmuş ve biçare ahali İslam hane ve emlaklarının çayır çayır gözlerinin önünde yandığını müşâhede ile ovada bütün gece her birinin lisan halinden(kaza-yı ateşeyn fukara düşdük kerem civâlânız) nadası kıyam ve bunlar böyle dolaşdıkca eşkıyâ kızıl biram ider idi. Her ne hal ise kolun birinden Saadetlü Refet Paşa'nın ve diğerinden Resmo Sancağı Kaimmakamı Osman Fehmi Beğ Efendi'nin diğer taraflardan neferât-ı zabtiyye (127. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) ve nizâmiyenin ikdâm ve himmet vatanperverâneler ile muntafi olmuştur Cenâb-ı Hakk bir daha emsâlini göstermesün.

Mesele-yi ihtilâliye münâsebeti ile Resmo Sancağı kurasından hicret itmiş olan bunca acize-yi Müslime ve şühedânın sıbyanlarının emr-i hitânının icrâsı zımnında garba hastahânesi tabib-i muvakkati İzzetlü Sey'id Beğ iâne komisyonu reis vekili Ali Yazıcızâde Yusuf Ziya Beğ ile hastahâne-i mezkûrun ser cerrahı Fütüvvetlü Mehmed Efendi'nin kumnadandan Saadetlü Mehmed Refet Paşa Hazretleri'yle Resmo Sancağı

Kaimmakamı İzzetlü Osman Fehmi Beğ'e vukubulan arz ve istizânları üzerine bi't-tasvib işbu fi 14 Eylül sene 283 Penşenbe gününden sıbyan-ı mezkûrenin emr-i hitânları için iâne komisyonu dahilinde bulınangarba hastahânesi dairesini bi't-tecviz emr-i hayr-ı mezkûreye mübâşeret olunmuştır.

Yevm-imezkûre hastahâne-i mezkûrun haricinde birkaçının ahali bi't-tecemmü kumandan ve kaimmakam-ı mumâ-ileyhin mevki kumandanın Saadetlü Süleyman Paşa Ümerâ-yı Asâkir-i Şâhâne ve Mısrîyye ve nâib ve müfti ve heyet-i meclis ve vücuh ve muteberân belde hâzıra oldukları halde hastahâne-i mezkûr dahilinde Asâkir-i Şâhânenin ve harikinde Âsâkir-i Mısrîyye muzıkları nağme saz oldukları halde tabib-i mumâ-ileyh Bab-ı vâlâ-ı zabtiyye hastahânesi ser cerrahı olup muvakkaten Resmo garba hastahânesi ser cerrahı (127. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Fütüvvetlü Mehmed Efendi'nin esr-i himmetleriyle hastahâne-yi mezkûrun yataklarının mütehammel oldukları yüz on dört sıbyanın emr-i hitânları bâde'l-icrâ her bir çocuğa birtakım esvâb ve mikdâr-ı kâfi ...ile kumandan ve kaimmakam ve ümera-yı mumâ-ileyhim birer birer müşâhedeyle emr-i tatyiblerine başka himmet buyurmuşlardır.

Kezâlik resm-i mezkûr üzerine fi 17 Eylül Pazar günü yüz seksen beş fukara sıbyanın senetleri icrâ olındığı misillü bilütfihi Teâlâ ilerüde kalan sıbyanın önü alınacağı emr-i muharrerdir.

Hakaki şu emr-i memduh hakkında şayan buyurulan müsaade-yi aliyyenin teşekküründen acz bulındığımız halde davet-i umumiyet şayan ve satvet cenâb-ı zıllıllahi betekrar yâd ve ifâ olunmuştır.

Tabib ve sercerrah ve vekil-i mumâ-ileyhile hastahâne ağası Hamiyetlü İsmail Ağa'nın bunca hüsn ve hidmet ve himmetli cümle tarafından teşekkür ve takdir ile isticlâb-ı davet-i hayriyyeye vesile olmuşlardır.

Mahud şaki Manol'un Dersaadet'e geldiği havâdisi geçenlerde yazmışdık

Muahharan olınan bazı tahkikâta göre (127. Sayfa 3. Sayfa 1. Sütun) merkûm Manol Beğ oğlu'nda Emin Câmi's-şerife civarında ... yani Terâtür Mahallesi'nde bir kunduracının evine gidüb kunduracı ve familyasını egerçe zabtiyeler gelübde beni ele verirseniz cümlenizi öldüririm deyu tahvif idüb iki gece kalmış ve üçüncü gece Kuru Çeşme'den bir gemiye binüb kaçmıştır.

Şaki mahudun bu yoldaki firari taharri memurları tarafından haber alınarak cânib-i zabtiyyeye virdikleri malumât üzerine derhal etrâfa telgraf vürülmüş. Ve'-ecli't-takib

Kala-yı Sultaniyye’de bir Yunan gemisi şübhe üzerine tevkif ve taharri olunmuş isede bir şey zuhur itmemiştir fakat Cuma irtesi ahşamı Büyükdere civarında balıkcı heyetinde iki refiki dahi tutulmuş. Ve Bab-ı Zabtiyye’ye getirülmüştür.

Artık buna nazaran Manol’un bi’l-cümle arkadaşları hükümetin (127. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) bençe-yi mecâzâtına düşmüş olduğundan Manol şimdi yalnız kalmıştır.

(Cuma irtesi Ahşamı Çıkan Nüşaya Tab Olunan Mazbatanın Mâbadı)

İkincisi Bosna Vilâyeti olub olhavalinin Müslim olan ehemmiyet-i tabiyyesi mevkisine göre bazı cihetlerde tahakküm tesis iktizâ iden kala ve istihkâmâtın ve kale ve karagolhane gibi harekât-ı askeriye medâr-ı istinâd olan şeylerin tanzim ve tesviyesini ve birde vilayetin ahalisi bi’t-tabi silahşörlük halinde bulunmalarıyla yerlûden olan müstahfız takımının bir heyet-i muntazamaya konulmasını temil ve icrâ eylemek hükümet-i mahalliyyenin vezâif-i mühimmesinden olmağla ve geçen sene Bosna’nın meclis-i umumisi küşâd olunmağla orada karargir olan ârâ-yı mütehaddenin birtakımı ebniye-yi tahfiziyyenin ikmâl-i intizâmı ve bir nevi dahi mukaddema yapılmış olan mahallerde başka bazı cibali refiyyeye tesâdüf iden ve vilayetin bir ücra sermaye-yi ticaretine muharrec olabilen taraf-ı umumiye ve kazadan kazaya ve kurradan kurraya imârı icâb iden mugâyir-i husûsiyyenin tanzimi ve bir kısımda inhâr-ı cariyeden arazi saki itmek ve mahsulât-ı Nafia yetiştürmek için cedvel ve harklar küşâdı ve olvehile medâr-ı terakki-yi servet olan bazı mezruat tohm ve fidanlarının celb ve garesi husûsları olarak mücedden birtakım câmi ve kiliseve milel-i muhtelifeye mahsus mektebler ve bazı inhâr üzerine kabık köprüler yapılması ve merkez ticaret olan kasabalarda binalar küşâdıyla dâhili kumpanyalar taraflarından lazım gelen mahallerde bağhaneler ve birlaç kazada hükümete mahsus konaklar ve telgrafhaneler inşâsı ve ticaret ve ehemmiyetce lüzum görinen mahallerde telgraflar temdid ve pamuk ziraatinin teksiriyle pamuk tasviyesiiçün makineler celbi ve mensucât-ı dâhiliyyenin ilerülmesi için Saray Bosnada yapılmış olan aba fabrikası imâlâtından asakir-i zabtiyyeye yapıldığı misillü Asakir-i Nizamiyye-yi Şahane’ye dair elbise imâl itdirilmesi müzâkerât ve müsted’abat olunmuş (127. Sayı 4. Sayfa 1. Sütun) hemen mevki-yi icrâya konulub diğerlerinin dahi fiiliyatı derdest bulunmuştur.

Mevâdd-ı mukarrere-yi meşruha cümlesinden olmak üzre nakşının ahalisinin mülk-i nizâm idhaliyle yerlûdenbir hudud taburu ve iki Pazar cânibinde dahi muntazam zabtiye teferruta tertib olunmuş ve memleket kaldırımından başka mücedded ve tâmir

sûretiyle bir hayli mesafe tark ve maberin tanzimine ve kargir ve ahşab iki yüz yetmiş beş aded köprü ve milel-i muhtelif mektepleri ile medreseler inşâsına ve işcâr-ı nâfia gurrelerine müsâraat kılınmıştır.

Üçüncüsü Edirne Vilâyeti olarak oraca dahi mecâlisin teşkilâtı ve bazı taraf-ı münâsebenin imârâtı ikmâl olunub icâb iden kasabât-ı cismiyyede meclis-i beldeye teşkil ve hükümet konakları ve telgrafhaneler tesis idilmiş ve mukaddema yapılmış olan menâfi-yi umumiye sandıklarının tezyid'i vâridâtına ve Filibe'de bir ıslahhane ve bir memleket hastahânesi inşâsına teşebbüs kılınmış olduğu misillü küşâd olunan meclis-i umumi kararıyla terakki-yi mamuriyet-i memlekete müteallik âsâr-ı Nafianın ihdâs ve tanzimine ikdâm ve ihtimâm olunmağa beraber ... limanın bazı mahalleri ve ... kasabası civarında vâki ... mecrası tathir itirilerek orayabir köprü inşâsına dahi başlanmış ve kefâlet-i müteselsele icrâsıyla kasabat ve kuranın muhâfaza-yı emniyet-i dahiliyesine itinâ ve dikkat kılınmakda bulunmuştur.

(mâbadı gelecek nüshada)

Niş Sancağı dâhilinde kâin Kurşunluk nahiyesine tâbi Potur köyü ahalisinden ... Adem bin Muhtar nâmında bir köylü Ağustos'un yirmi yedinci günü tahta kesmek üzere arabasını alub Ürgüb kazası muzâfâtından Cemince karyesi balkanına giderken yol üzerinde ve Sırbıye hatt-ı imtiyâzı kurbunda birkaç Sırpluların tuttukları pusudan atılan tüfenk kuruşunları merkûmunsol omzuyla vücuduna isâbet itmiş olduğunda o anda mazluman ve şehidan vefât itmiş ve üzerinde bulunan tüfenk ve puştuyla eşya-yı sâiresi Sırplular tarafından gasb idilmiş idüğü Niş'den alınan ihbâr-ı ahireden müstebân olmuştur.

(127. sayı 4. Sayfa 2. Sütun) Acaba hırsızlık ve şakilik için beri tarafa geçmek niyet-i fasidesinde veyâhud geçmeyüb şekâvet-i mutasavveresinin icrâ-yı fiiliyâtına başlayanların cânib-i hükümet-i seniyyeden ahz ve giriftiyle dûçâr-ı mecâzât itdirilmeleri üzerine Sırb gazetelerinin ve kiliselerde papasların millete ve alem-i medeniyete hitâben serd eyledikleri makâlât ve nesâyinin semerâtı bu makûle ahvalmidir öldürilmesi sarf-ı adl ve hakkaniyet ve ayn-i isâbet olan şakiler için böyle ahaliden ve bingah takımdan adam öldürmeklemi intikâm alınur. (Tuna)

(Telgraf)

Paris Fi 4 Teşrin-i Evvel

Mahud Garibaldi takımından olup Papa memâlikine tevâvüz itmiş olan gönüllülerin ... Roma ahalisinden bitaraf durmasından nâşi hiçe çıkıldığını ve Garibaldi dahi gâib olmağla çalışmış isede tutulub ... Ceziresi'ne nakl olındığını ve orada polisin nezâretinde bulunduğunu ve (Monitor) Gazetesi yazmıştır.

Efkâr-ı amme mucib endişe olacak şâyetdan biraz emin olmaktadır.

Viyana Fi 3 Teşrin-i Evvel

Fransa tarafından bir kongre teklif olındığına dair şüyûbulan havâdis-i sûret-i resmiyyede tekzib olunmuştur.

Petersburg'un resemi jurnalı Ebbehettü Devletlü Fuad Paşa Hazretlerinin Rusya İmparatoruyla itdiği mülâkat hakkında bir bend neşr eylemiş ve şeref meselesinin Paris Muahedesi'yle tesviye olunmadığını ve ancak Hristiyanların müsâvâtıyla hal olacağını beyân itmiştir.

(Mütâlaa)

Petersburg jurnalinin bâlâda beyân olunan efkâr-ı istigrâbıdır şark meselesi Hristiyanların müsâvâtına mütevekkif ise işte Hristiyanların müsâvâtı bir kemâl olduğundan bu mesele dahi zâil olmak gerekdi. Yaniçün Rusya bunu karışdırıyor. Dimek ki şark meselesini meydana çıkaran Rusya Hristiyanları ancak kendüsine bir vesile tutuyor.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 128

Numro: 128 Cemaziyelahir: 9 Sene: 1284 (Pazar irtesi ahşamı) Eylöl: 25 Teşrin-i Evvel Efrenç: 7

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(128. sayı1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Umûr-ı bahriye meclisi kumandanı Ferik Saadetlû Mustafa Paşa ve tersane ferikânından Raşid Paşa ve Salih Paşa hazaratının memuriyetlerinden afv olındıkları işidilmiştir.

(İstanbul)

İşbu icraat-ı ıslahata mebeden olmak üzere fazla memurların ihrâcı teşebbüsüne dail bulunmuştır

Ve meclis-i idare-i bahriye riyâsetine dahi rütbe-yi evveli sınıf-ı evveliyeye kavanin dairesi baş kâtibi sabık Saadetlû Kudret Beğ Efendi Hazretlerine tevcih idilmiştir

(Girid)

Hanyadan tahrirât fi 3 C.

Resmo ve Kandiye taraflarında bulunan İslam zeytunluklarına eşkiyâ tarafından ateş virildiği mesmuamız oldu. Fakat tafsili Resmo muhbirinizden işar olunur zan iderim. Ve bu hal ahali-yi Müslime hakkında gudretli olduğundan hükümet-i seniyyederhal icâbının icrâsına teşebbüsle ateşin önüne alacağı bedihidir.

Bir iki gün evvel Yunanistan'dan üç kıta Rusya vapuru geldi.

Ve bu vapurların birinden yirmi bir pâre top atılub (128. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) akabinde kaladan dahi mukâbele icrâ olındı. Yevm-i mezkûr ahşamısı bu vapurlar Hanyadan yirmi otuz kadar fâmiya aldıkdansonra bazı sevâhilde hâzır bulunanları dahi alub nakl itmek üzere hareket eylemişlerdir.

Bazı taraflardan alınan haberlere göre ... bu vapurların geldiklerini işitdiği gibi bir ilânneşr idüb her kim ister ise şu günlerde adayı terk ile gitsün ve gitmeyen olur ise sonra başına geleceğine düşünsün deyu birtakım ... tahvit ile ihlâl itmiştir. Her nekadâr

bu misillü şeylere kulak asan ... güruhu isede yine tesiri olarak vakıanın imtidâdına sebep oluyor.

Bu ilâna birkaç kendini bilmeyen makûleden başka hic kimse itibâr itmemiştir. Çünkü cizireden gidecekleri için saye-i hazret-i padişahîde mükemmel vapurlar dahi vardır. Ve az her cihet-i emniyet dahi gösterilmiştir. Eşkiyânın taklidine akli başında olan nasıl ittibâ ider. Hülâsa reis-i eşkiyânın bu ilânından muradı ancak fesaddan ibâretidir.

Bundan başka üç gün evvel İskenderiye cânibinden Mısır nâm vapur ile ferik Saadetlü Ratıb Paşa Hazretleribu tarafa geldi. Ve Mısır'ın askerinin Mısır'a nakli için cânib-i hidividen emr götürdü. Bunun (128. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) üzerine burada bulunan altı tabur Âsâkir-i Mısriyye'den üç taburunu bu günlerde asakir-i merkûme kumandanı Saadetlü Abdülkadir Paşa Hazretleri İskenderiye'ye götürmek üzeredir. Ve bâki üç taburunu dahi bir ay sonra müşâr-ileyh Ratıb Paşa götürmek üzre buralarda kalacakmış. Abdülkadir Paşa Hazretleri'nin ahlak-ı hamide sahibi ve mukaddem ve mu'ayyet perver bir zât olduğunu dahi cümle ile beraber tasdik ideriz.

Eğriboz'da bulunan İslam'ın ya Yunan tabiyetini kabul veyâhud memleketlerinden hicret itmeleri Yunan Devleti tarafından katiyyen ilân olunmuş olduğu işidiliyor.

(İstanbul)

Devleteyn tebasının iki taraf-ı arazisinde istedikleri gibi ikâmet ve taayyüş ve ticaret itmesi hasbe'l-muahede meşrut olub bu halde Yunan Devleti muahedeyi tanımamış demek oluyor.

Salтанât-ı seniyyenin Paris'den bir iki istikrâz itmek üzre bulunduğu ve memurin-i mutebereden birinin orada bununla meşgul idüğü Paris gazetelerinde mervidir.

Tabib (Nafle) vakıası üzerine (Levant Herald'ın) neşr itmiş olduğu bir tezkire-yi akazib deftereye cevaben bir Fransız tabibi tarafından matbaamıza gelen varaka-yı nesâyic ihtivâyı bi't-tercûme derc itmiş idik. Bu kere (Levant Herald) bu tezkire aleyhinde iki varaka neşr itmişdirki her fıkrasının iktizâ iden cevabıyla beraber tercümesinin ber- vech-i zir dercine ibtidâr olunur.

(Levant)

Doktor Nafle hakkında vukubulan ve tarafınıza gönderdiğim ve Eylül'ün on sekizinde neşr itdiğiniz varakada beyân olunan muamele-yi cinâyet-kârâneye dair leffen

gönderilen İstanbul nâm yeni bir Osmanlı gazetesinde görülen diğer bir tezkireye ve bâlâsında mezkûr (128. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) gazetenin muharriri tarafından best olunan ihtârâta nazar-ı dikkatinizi celb itmeğe cesâret iderim.

(Levant Muharriri)

Mezkûr İstanbul gazetesinde mûnderic mülâhâzât ve tezkire nazar-ı dikkatimize şâyân olmamağla tab olunmağla

(İstanbul)

Mezkûr mektubun mevâdd-ı mûndericesinin nekadar makârin-i hakkaniyet olduğına Levant'da tab olunamaması erbâb-ı vukuf indinde şâhiddir. Çünkü şimdiye kadar akazib ve aracıfden başka sahifelerinde bend olarak bir şey görilememiştir.

(Levant Muharriri)

Âşikârdır ki bu tezkire muharririn esr-i tasni'idır. Buda efkârını ma'yub ve nâmus kalemisini mütezararider.

(İstanbul)

Bu tezkirenin muharririmizin esr-i tasni'i olduğu ne delil ile âşikâr oluyor. Acaba Levant muharriri her iddiayı böyle hic bir delâile müstenid olmaksızın mı idiyor. Ve daima neşr itdiği aracıfıda böyle zihninden bulub bulubmu neşr eyliyor. İşte tezkirenin matbaamızda bulunan aynı her iddiasının sarf-ı akazibden ibâret olduğunu isbat ve umûr-ı senâsan indinde zaten mefkud olan namus kalemiyyesini umumun karşusunda dahi imhâ ider.

(Varaka)

Bu bend-i hâhâ-yı imza (bir Fransız tabib) ünvanını ittihâz ile pek büyük hata itmiştir. Çünkü İstanbul'da topu dört Fransız tabibi mevcut olup bunlar dahi Mösyö (Maron) ve (Lehavon) ve (Flori) ve (Oksiyani) nâm zatlardan ibâret ve bunların kâffesi bu mektubdan biri elzemettir.

(İstanbul)

Sahib-i varakaya sade şurasını sorarız ki eğer bize gelen tazkirenin kâtibi olarak İstanbul'da başka bir Fransız tabibi bulunur veyâhud farazan bunlardan birinin eseri çıkar ise ne dürlü cezaya râzı olur.

(Varaka)

Bundan başka tezkirenin sahibi imzası Doktor (128. Sayı 3. Sayfa 1. Sütun) (Nafle) nin bir Osmanlı hânesinde ırz ve edebî hâricinde bulunması iftirâsını itmeden evvel bu iftirâ-yı cismî delâilini elinde bulundurmalı idi.

(İstanbul)

Sahib-i varakanın delâiline ihtiyac yok (Nafle) nin habâseti resmen müsbet ve cezası muayyen dir.

(Varaka)

Doktor Nafle hakkında icrâ idilen harekât ve hâşiyâne hic inkâr olunamaz.

(İstanbul)

Bizim bildiğimize göre sahihen medenî bulunanlar namusu uğrunda elinden ne kalur ise yaparlar.

(Varaka)

Bu harekâtı icrâ idenlerin muharriklerine gelince cüzi araştırılsa bilinür.

(İstanbul)

Sahib-i varaka mutlaka isbât-ı müdde'â için bunu haber vermeli. Virmez ise kata bu lakırdı kabul olunamaz.

(Varaka)

Bu halde bana kalur ise biçâyeye acımak ithâm itmekden ziyâde şimye-yi insâniyete yakışur.

(İstanbul)

Edeb ve terbiyeden binasib kalmış olduğına bizde acırız. Allah hüsn-i edeb ihsân itsün.

(Levant)

İşte tarafımıza gelen varakanın ikincisidir

(Varaka)

Mösyö. Levant Herald ve kurye duriyanda Mösyö Pasaltî tarafından mümza neşr olunan varakaya cevaben Doktor (Nafle) hakkında vukubulan harekât ve hâşiyâneye dair İstanbul nâm Osmanlı gazetesi fî 11 ve 23 Eylül tarihlü nüshasında bir Fransız tabibi imzasıyla bir tezkire neşr itmiştir.

Osmanlı gazetesinde münderic bu tezkire yolunda yazılan bir tezkire hic cevaba değmez idi.

Eğer tarafına gelen ihbârı kabul alanneşr muhâkeme itmekle meşhur bir muharririn elinden çıkan bir havâdisnâmede (128. Sayı 3. Sayfa 2. Sütun) münderic olması idi

(İstanbul)

Evet bu kâğıda muhâkeme itdik. Ve kendümüzce pek yolunda görmek tab eyledik. Yukaruki ifadeye nazaran bizim gazetede münderic olındığı için cevap virilmeğe değer demek istenilmiş ve fakat kata cevap virilememiştir.

(Varaka)

Çünkü sahib-i varaka imzasını saklanmağa itinâ ve gayet namuslu bir adama iftirâ itmiştir.

(İstanbul)

Vakıa-yı hâzıranın aksi isbât olunmadıkca (Nafle) ye namus şâhidliği itmek gücedir.

(Varaka)

Doktor Nafle'nin muhbi ve zaten tabib sıfatıyla bu mektubda münderic müfteriyâtı protesto iderim. Ve imzasız sahib-i varakaya nasihat eylerüm ki tabib-i mumâ-ileyh kesb-i âfiyet itdiği anda bu madde üzerine açılacak muhâkemeye beklesün.

(İstanbul)

Haksızlığı mücerreb olan bir İngiliz gazetesinde idilen protestoyu vazife itmez. Zaten İngilizlere o kadar ehemmiyet ve yerlerinden değiliz. Ve bizde sahib-i varakave imzaya beyân iderizki (Nafle'nin töhmeti meydana çıkmış ve hatta rütbesidahi ref idilmiştir. Bi't-tahkik muamele-yi tedibine icrâ olınsa ovakt muhâkemeye yer kalur.

Ve eğer hükümet sade şübhe üzerine bu maddede cezaya kalkışmış olsa idi bu iki sahib-i imzanındahi hic olmaz ise istintâkları lazım gelür idi. Çünkü bu kadar tarafgirlik eyü alamet değildir.

Hariciyye

(Rusya'nın kuvvetine dair 125 numroda münderic bulunan makâlenin mâbadı)

Avrupa muhârebelerinde dikkat olınacak şeyler evvela asakir ve sâniyen memleketin şekl ve heyeti ve sâlisen ahalinin istidâdı isede Memâlik-i Osmaniyyece

Osmanlıların harbe istidâdını takdim ve memleketin istihkâmât-ı tabiyyesini tehir itmek gereğidir.

(128. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Rusya Lehistan'ı ve Kazan memâlikini ve Kazan ve Ejderhan ve Kırım'ı ihâta idüb Prut Nehri'ne kadar ilerülmüş isede hudud-ı Osmaniyye hemen cennetmekân Sultan Süleyman Hazretlerinin zamanında olduğu halden takallül itmeyüb şarkdan garba kadar mümted olmuş ve Rusya İmparatoru Deli Petro'nun ve Suvarof ve Münih nâm Rusya ... Osmanlılardan münhezim firar itdikleri mahallerine heyeti asliyelerinde kalmışlardır. İşte bu vâsi meydan meğerki Karadeniz sevâhilini kapılıb şarkdan garbe kadar bin iki yüz mil çeker ve mevki ve mevsim cihetiyle pek çok ihtilâfı bulunur. Mesela bazı çukur yerlerinde ikâmet iden bir ordu bir iki hafta zarfında her taraftan ihâta olunub ac ve susuz kalabiliyor nasıl ki Deli Petro'nun ordusu Osmanlı tarafından böyle güç ile kurtulmuştur Osmanlı zâbitânı memâlikin her tarafların mevki ... ziyâde ıttılâ itdiklerinde elbette düşmanı tafavvuk iderler. Fransa askeri müelliflerinden birisi Devlet-i Aliyye'nin memleketi büyüñ bütün terk ile Tuna'nın berü yakasını hudud ittihâz itmesi fenn-i askeriyece daha enfa ad ve hatta bir Rusya gazetesi dahi bunu delil iderek Memleketeyn'in Rusya'ya ilhâkını ihtâra kalkışmış idi ve fakat Evlah ve Boğdan'ın Devlet-i Aliyyece ehemmiyeti Rusya'nın politikasıyla dahi tasdik olınan mevâddan olduğunu bilememiştir. Rusya'nın ... eyâleti mahsulzâr ve havâssı dahi latif olğından Prut Nehri üzerinde âlâ bir ordugâh sayılır isede ancak Rusya'nın içeri taraflarından oraya gelmek için birçok çuvallardan geçmek lazım geleceğinden sâde ... mahsulüyle cisim bir ordu idâre idilemez. Mezkûr çuvallar Avusturya'nın (Galiçya) memâlikinden Avrupa ve Asya arasında bulunan ... mağalarına kadar mümted olur. Ve sathı ve yüz elli bin ve dolu dahi bihesâb teryi'i iki yüz elli mil hesâb olunub Ruslar yüz yüz elli sene zarfında buraları Kazaklardan ve Kırım Hanlarından almışlardır. Cihet-i garbiyyesine (o gün) dinilür ki Lehistan'a mülhaktır ve ma'nisi dahi hudud veya hücum dimekdir çünkü ezmine-yi mütekaddemenberü Lehliler ve Moskovlar ve Tatarlar ve Türkler burada harbe kıyâm idegelmişlerdir. Dağları ve küçük (128. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) tepeleri dahi bulunmadığından başka ne o zamanları ve nede ağaçları dahi bulunmadığından yakacak bir şeyide yoktur. Kuyu ve çeşmeler bulunmayub bazı murâd çayırları vardır. Kışı ziyâdesiyle şiddetli olduğundan ve çayır çimen ve yeşilliği bulunmadığından yazıda pek sıcaktır. Bu sebeble ahaliside azalub asker ve ordusuyla yemez. Köprüleri ve yolları pek fenadır. Bazı yerlerde taş

dahi bulunmaz. Şöyle ki her şeyi haricden nakl itmelidir. Rusya orduları ise ekseri cisim olduğundan böyle bir memleketde hareketi müşkildir.

(Mâbadı ilerüde)

İlân

Hayriye tüccarından Hacı İsmail Efendi'nin sim-i kise derununda bir aded mührü işbu şehr-i Eylül'ün on üçünde kaza-yı sâyi olmuş olduğundan mühr-i mezkûr ile senedât ve husûsât-ı sâireye dair her kimin yedinde var ise götirdiği halde tebdil olunacak ve mühr-i mezkûrun bundansonra hükmü kalmayub o sened ile kabul olunmıyacaktır

Fenn-i çire dostu ve hakka Bayezid kesb-i mahâret ve mülke itmiş olan şehri el-hasıl Şükrü Beğ gelecek Cuma gecesinden itibâren beher Cuma ve Pazar geceleri Üsküdar'da Yeni Mahalle'de Aziziye Tiyatrosu'nda icrâ-yı hüner idecekdir mumâ-ileyh sahihen fenn-i mezkûrda ... dinmeğe şâyân olduğundan ve kendüsünün dahi efkârı ancak menâfi üzerine olmayub belki ebnâ-yı cinse hüneri göstermekden ibâret bulunduğundan cümlelerin malumu olmak için ilâna ibtidâr eyledik.

Dişçi Mösyö Galavani Sokağı numro (1) tabib-i mumâ-ilwyh ağrıyan dişleri hic çekmeğe hâcet bırakmayub ıslah itmekde ve ağızca nekadar ilel ve maraz var ise kâffesine bakmakdadır.

İcâb idenler ve tafsil eyliyenler kendüsine mürâcaat eylemeleri

(Mehmed Ârif)

Sayı: 129

Numro: 129 Cemaziyelahir: 1 Sene: 1284 (Salı sabahleyin) Eylül:26 Teşrin-i Evvel
Efrenci: 8

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(129. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) Beşinci Ordu-yı Hümâyûn Müşiri Devletlü Derviş Paşa Hazretlerine Diyarbekr Vilâyeti Valiliği ve vilâyet-i mezkûre Valisi Devletlü Mustafa Paşa Hazretlerine dahi ordu-yı hümâyûn-ı mezkûr müşirliği bicâyış olmak üzere tevcih buyurulduğu memuamız olmuştur.

Kengrı Kaimmakamı sabık Saadetlü Ragıb Paşa bu kere İstanbul'a gelmiştir

(Rusya'nın Kuvvetine Dair 128 Numroda Münderic Bulunan Makâlenin Mâbadı)

Kışın seyahat idenler küreklere sarılıb kızaklara râkiben giderler isede ordu için kış vaktinde bu çuvalları geçmek kolay değildir. Mart ayında buzlar erimeğe başlar ve bir buçuk ay köyden köye dahi mürur ve ubur müşkildir. Andan sonrab bahar gelür ve niyât birden bire yüz gösterir fakat sular mahal bemahal toplanub kaldıklarından havayı bozar ve tifo hastalıkları ahaliyi dûçâr-ı ızdırâb ider. Asıl yazın ortasında nebâbât bütün bütün kurur ve memleketin heyeti Arabistan'da farksız olur.

Rusya askerleri ancak bahar vaktini buralardan geçebilürler isede daima mezkûr mevsimde hâzır bulnamazlar ve'l-hasıl Rusya bu çuvallarda her kangı tarafa dahi donacak olsa (129. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) kardan ve hastalıktan âzâde olamaz. Vakıa en eski zamanlarda bile oralardan azim ordular geçmişlerdir. Lakin o vakitler askerin ekserisi suvâriden ibâret bulunduğundan müruru kolay idi ve dört günde ilgar idüb gece bulurlardı. Şimdi Rusya ordusu ancak bir anda geçmez. (1)

Moskovların bicilmekden haberleri yokdır. Kazaklar biraz şöhret kazanmışlar isede Rusya Devleti bunlara muhtac olduğu için kullanıyor ve Kazaklara ziyade rağbet itmediğinden kendisinden soğutmuştur. Rusya'nın politikası yed-i tasavvuruna aldığı memâlikin amalisini hicret mecbur itmek olduğundan kazandığı yerlere hemen bütün viran kalmıştır. Kırım ahalişi şimdi evvelkinin önderi dahi olamaz. (2)

Bin yedi yüz yetmiş birde Rusya bir günde beş yüz bin nüfus teba gâib itdi. Kazaklardan ekserisi Memâlik-i Osmaniyye'ye hicret itdiler. Mugavvel hükümdarlarının payitahtı olan Ejderhan şehri ve ahalisi servet ve saman ile meluf iken şimdi bir milden on bir ikinci ve otuz yedi

(1) Rusya dahi bunu bilmediğinden timur yollar inşâsını tasavvur ve tiz elden bunu kuvveden fiile getürmeğe say itmekdedir.

(2) Dağıstan'ın ahvali ve Rusya oraya ayak basalı ahalisinin kâffeten terk-i diyar itdikleri ammenin malumudur. (129. Sayı 2. Sayfa 1. Sütun) Sekinesi ancak vardır.

Rusya'nın havali-yi mezkûrede bulunan memâlikinin viran olmasının bir isbâtı dahi inhâr-ı câriyenin sularının azalmasıdır Almanyadan Rusya'ya hicret itmiş olan Çingeneler vaktiyle (Dinper) Nehri üzerinde değirmenler inşâ itmişlerdisede şimdi işletmemdedirler ve sular azaldığından nehr-i mezkûr üzerinden eşya nakli terk olunub şimdi karadan azufe gönderilmektedir.

Rusya'nın bir politikasidahi oraların Tatar ahalisini sard ile yerlerine Moskov doldırmaktır. Lakin çul olan mahalleri mahzan sekine-yi asliyesinin marifetiyle mamur ve abadan olabiliyor. İşte bu cihetle köylerde altmış olan Moskovlar Tatar gibi daima ... süvar olarak bad ve mesafeyi kesdiremediklerinden ve çulun havasıyla imtizâc idemiyeceklerinden hic bir vakt Tatarların yerini tutamıyacakları havidadır. Tatarlar ise her nekadard Rusya hükmüne girmiş olsalar yine istiklâliyet-i asliyelerini gâiv itmediklerinden hükümet üzerlerine pekde yürüyemez Rusya İmparatoru taraflarından gelüb bazı yerlerde Tatarlara kâim olan Moskov köylileri miskin ve fakir adamlar olduklarından hükümetin bu teklifâtını ifâya ve asker dahi virmeğe mecbur olduklarından maada memurların envâ mezâlimine dahi dûçâr olduklarından sefâleten baş kaldırdıkları yokdur.

Andan maada Tatarların bir hayvanı dahi olup gerçi harbiye ehemmiyeti buğid isede çulu badan iden esbâbın yani deve idi. Fransa meşhur seyyahlarından ... Arabistan'a itdiği seyahatin tarifinde deve olması idi insan Arabistan'da duramazdı dimişdir. İşte Tataristan'da dahi böyle olup kış mevsiminde bile Tatarların develeri karın karın altından çıkarır. Burada müellif kitab devenin envâ muhsenâtı ve saff ve tarif ider isede bunlar malum olduğundan sarf-ı nazar ideriz)

Fakat her neredeki Rusya köylüleri Tatarların yerine geçmişlerdir deve dahi nâbedid olmuştur. Ve bu yüzden dahi vaktiyle âbâd olmuş olan memleketler şimdi harab

olmuştur. Rusya hükümeti devenin kıymetini bilmiş ve hatta (129. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) muhârebe esnasında bir deveyi üç dört bin guruşa mübâyaa itmiş isede beslemesine dikkat idememiştir. Bin sekiz yüz yirmi dokuzda dahi Rusya mareşali ... ancak bu hayvanın vasıtasıyla ordusunu Balkan'lardan aşurdu. Birinci Napolyon bu ... Mısır'a çıktığında deveyi muhârebede dahi kullanub her birine ikişer nefer asker süvar itirdiği ve meydan-ı marikede bunlar hemen aşağı atub gavgaya kıyam eyledikleri Mösyö ... Napolyon tarihinde mesturdur. İşte Rusya Devleti'nin Avrupa ile muamelâtından her bir vesileden istifâde itmeğine nazaran yed-i tasavvuruna geçmiş olan memâlikin arasında bu derece dirâyetsizliği taaccübdür. Çünkü elinde bulunan medarları muhâfaza itmekden başka dağıtmıştır.

Vesâyit-i nakliyenin biri dahi Rusya'nın cenubi eyâlâtına doğru câri olan nehrler isede bunlardandahi istifâde olunamamıştır. (Dinyeper) Nehri'nin başına kadar ancak kabuk işler (Don) Nehri üzerindedahi ... körfezinden ancak iki yüz elli mil yukarûya kadar kabuk işler ve bahr-i hazine câri olan (Volga) Nehri'nden (Çarçin) nâm mevkide yirmi beş mil mesafesi bulunub asıl Moskovistan'ın nehr-i Emnifzi orada başlar. Ve yalnız bahar mevsiminde iki ay nehr ancak azufe kadar mühimmat nakl olunabildiğinden ve nehrler dahi hemen bir şey yaramadıklarından Rusya Devleti harb esnasında yüz yüz elli bin asker için o kadar çullardan öküz arabalarıyla mühimmat ve levâzım-ı sâire taşıtmıştır (1) bu cihetle Rusya muhârebelerinde senelerle tedârik görmeğe mecbur bulunmuş ve var kuvvetini sarf etmiştir. Nihâyet ânifü'l-beyân çullar Rusya ile Devlet-i Osmaniyye beyninde maktuğu müşkil olacak bir mesafedir. (mâbadı ilerüde)

Hariciyye

(Fransa'nın Tedârikât-ı Harbiyyesi)

Londra'da tab olunan ... nâm gazeteye yazıldığına göre Fransa tedârikât-ı harbbiyyeye devam itmekde olduğundan Almanya hududunda bulunan ... şehrine istihkâmât (129. Sayı 3. Sayı 2. Sütun) virmekte bulunmuş. Ve imparatorun Salsburg'dan avdetinde şehir-i mezkûre dahi uğrayub etrâfında altı bin metrö mesafe kalalar yapılmasına emr etmiş. Ve Ren Nehri'nden iktizâ itdiği halde su götürüb hendeklere doldurılmak için yollar açılmış. Ve bir büyük orduyu muhâfaza idecek sûretde dört aded tabya yapılmıştır. Kale şehrinde dahi dört yüz metrö mesafede panlıyacak bir nevi kalelerin tecrübesi icrâ olunmaktadır.

Londradan Tahrirât Fi 30 Ağustos

Habeş tedârikât-ı seferiyyesi ber-vech-i sûrat-i tesviye ve rûyet olunmakda ve bu husûsda geceyi gündüze katub aşırı himmet idilmekdedir bu muhârebede fakat Hindistan cânibinden 13000 asker sevk idilecek ve bakiyesi dahi nefsi-i İngiltere'den tertib ve tesrib kılınacaktır asakir-i esbab-ı nakliyesine mahusûsan icâr ve isticâr olunacak sefâin-i nakliyeden başka vapur gemilerinden mürekkeb bir güzel fırka-yı bahriye dahi bulındırılacak ve derun vapurlarda hastaneler tertib ve adad idilecektir ve mukaddema Afrika kıtasını keş ve güzâr itmiş olan seyyahlar ile müşâhir etbâ tarafından kıta-yı mezkûrenin şerâit ve ahvâl-i sahiyyesi ne günâ olduğu istikzâ olunmakda idüğüne bakılınca sefer-i mezkûr yalnız harbi olmayub bayağı ilmi ve tıbbi gibi bir şey idüğü anlaşılıyor. Ve bu muhârebede İngilizlerin görecekları en büyük su'ubet ve şiddet kat olunacak 3000 mil mesafelik çullar olub bunlardandahi 10000 res cemâle râkiben mürur olunacaktır ve bu seferde ordunun maiyyetiyle bazı erbâb-ı malumâtın ve bi'l-husûs Tayms Gazetesi'nin muhbir şehpîri olan Mösyö ... dahi bulunacağı ve Fransa Devleti cânibinden dahi İngiliz ordusu her nereye gider ise birlikde hareket itmek ve işbu garib ve mukayyed safire dair vukuatı ol kaleme almak için zâbitân-ı askeriyyeden iki zâtın memur ve tayin kılınacağı ve bu muhârebenin mecmu' masârif çoğa varacak olub şimdiden kişinin tahdidî haric az had kıyas isede akl kalil 3 milyon liraya bâliğ olacağı mervidir.

(129. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Habeş muhârebesine memur ve tayin olunan İngiltere ümerâ-yı askeriyesinden bir mikdâr zâbitânın çend gündenberü İskenderiye'de keş ve güzâr itmekde oldukları reyü'l-ayn şâhid olındığını İskenderiye'den ihbâr idiyorlar.

Habeş hükümdarı ... üzerine tahlis mahveseyn maksadıyla İngiltere tarafından ihtiyâ olunan tedârikât-ı seferiye reside-yi had-gaye olmuş olmağla bu mübâyiden mas'ua kadar nakl-i asker ve mühimmât-ı sefer eylemek üzre ... rabt olunan sefâin-i mezkûre Cuma 294 ... humulesinde olduklarından 354 zabıt ve 800 nefer asker taşımağa muktedir oldukları işidilmiştir.

Haşmetlü Paşa Hazretlerinin cemi milel-i ... üzerine riyâset-i ruhâniyesini kabul ve itirâf itdirmek kasdıyla müddet-i medidedenberü müşâr-ileyh bile Habeş hükümdarı ... arasında feth-i bab-ı mukâleme olındığı malumdur bu defa Habeş'de bulunan Mösyö ... ruhban ... bir zâtın takrir ve ifâdesine göre güyâ bu babda olmagelen müzâkerât vâsıl-ı derece-yi gâyet olmuş ve kâin-i hükümdar-ı mumâ-ileyh zir-i tabiyetinde bulunan bi'l-cümle ahaliye bi'l-istisnâ ... olmalarını emr ve tenbih eylemiş olmağla tahminen 6000 kadar ... dahi tebdil-i mezheb itmeğe mecbur olduklarını ve hükümdar-ı mumâ-ileyh-i

el-yevm Habeşistan'ın müdâhil ve muhâciri olan boğaz ve derbendleri ahkâm ve istihkâm ile meşgul olmak üzere bulunduğunu yazıyorlar

Müstağni-yi beyân ve tekrar olduğu ve cihetle bir hayli müddetdenberü Habeş hükümdarı Tudor'un yed-i zulm ve tadisine geçmiş olan İngilizlerin tahlisi için İngiltere Devleti mümkün olan tedâbir ve eşbâbı ifâ itmiş isede Tudor'un mekb-i ısrar bulunmasıyla İngiltere'nin kâffe-yi tedâbir vakıası sermayesiz kalmış olduğundan ve bu hâl ise İngiltere gibi kuvveü'l-iktidâr bir devletin şan ve nüfuzunu sekte irâs eylediğinden artık ve biçâre İngilizlerin sûret-i kahriyye ve cebriye ile tahlis yolu ihtiyâr olunub hükümdar-ı müşâr-ileyh ile muhârebe itmek üzere mahsus (129. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) bir fırka tertib olunmuş ve bu günlerde Habeş taraflarına sevk ve tesrib olunması melhuz bulunmuş ve şu firkanın kumandası ... nâm kumandana tefviz ve havale kılınmış idüğü Londrada tab ve teşmil olunmakda olan ... nâm gazetenin cümle rûyetini müstebân olmuştur

(Vakayi Mısriyye)

Viyana Fi 5 Teşrin-i Evvel

Hududda bir bölük zorba ile Papa askeri beyninde bir mudârebe vukubuldu. Papa askeri pek çok teklifât virerek ricat kahkırıya uğramışlardır.

Viyana Fi 6 Teşrin-i Evvel

Hududda zorba bölükleri teşekkül itmekde bulunduğunu gazeteler yazıyorlar zorba ile Papa askeri beyninde bir mudârebe daha vukubulmuş. Ve bu defa zorbalar kazanmıştır. Yine Romadan gelen bir telgrafın haber virdiğine göre İspanyada ashâb-ı ihtilâl ile bir muhârebe edilmiş. Ve ehl-i ihtilâl münhezim olmuştur.

Paris Fi 6 Teşrin-i Evvel

Sâbık Fransa Maliye Nâzırı Mösyö ... vefât itmiştir. Ve İtalya gazetelerinin yazdıklarına göre Roma memâlikinde ihtilâl gün be gün kesb-i azimet itmekde bulunmuştur. Ve ... nâm gazetenin virdiği malumât ise bunun mugâyiridir.

İlân

Devlet matbua-i mufahhamamızın Avrupa'ya karşı hukukunu bitarafâne muhâfaza iden ve gazetemiz vasıtasıyla tercüme idilen (Türkistan ve Avrupa) nâm risâle mukaddemce tab olunarak nazar-ı erbâb-ı vatana konulmuş idi. Tabiat-ı maslahat iktizâsından olarak ziyâdesiyle rağbet-i umumiyyeye mazhar olmuş olduğundan bir

nüşha dahi kalmamak üzere fûruht olunmuş olmağla ve bu makûle âsâr-ı hayriyenin neşr ve tamimi mülk ve millete bir hizmet bulunmağla bu kere defa-i sâniye olarak basılmış ve iştirâsına halkca suhulet olmak üzere fiyatı üç guruşa tenzil idilerek mevâki-i müteaddede satılmakta bulunmuşdur.

(Mehmed Ârif)

Sayı: 130

Numro: 130 Cemaziyekahir: 1 Sene: 1284 (Salı ahşamı) Eylül: 26 Teşrin-i Evvel
Efrenç: 8

Bu gazete haftada dört defa çıkacak maarif ve havâdis-i dâhiliye ve hulâsa-i politikadan bahs idecekdir umûr-ı nâfia ve hayriyye meccânen basılur bir seneliği (150) altı aylığı (80) üç aylığı (45) guruşa beher nüshası (40) paradır taşralar için bir seneliği (50) guruş posta ücreti zam olunur mahal-i idaresi İstanbul'da Çiçek Pazarı'nda Cemiyet-i İlmiyye-i Osmaniyye merkezindedir.

(130. sayı 1. Sayfa 1. Sütun) **Dâhiliyye**

Şark mesâili hâzırasına dair İngiltere Umûr-ı Hariciyyesi dairesinden Fransa Umûr-ı Hariciyyesi Nezâreti'ne yazılan mühim bir mektubun tercümesidir

Fransa Umûr-ı Hariciyyesi Nâzırı Marki Hazretleri zât-ı imparatoru tarafından defaatle umumun tahsini celb idecek vechle ibrâz buyurulan ve gerek matbua-yı müfehâmmem haşmetlü kraliçenin ve gerek ziri-i tabiiyetlerinde bulunan milletin ötedenberü ahs mâfiü'l-zamiri olan bekâ-yı sulh ve silah arzusu şükürler olsun beş altı ay mukaddem korkulduğu sûretle ashabını meyus itmiyerek bir hareket-i askeriyyeyi icâb itmeksizin mahal-i asayiş ahvalin önü alınmış ve gerçi hâlâ cenub seferleri muvâfık amal bir halde değil isede muahede ve muvâzeneyi sarsması memul olan şark meselesi fena netice virmek menzilinden kurtulmuşdur.

Bir meselenin gerek meyanda ve gerek kalemde ve gerek kalde devamı ehemmiyeti nisbetinde bulunduğu umûr-ı malume ve mücrebeden ve işte şark meselesininin dahi esbâb-ı mahufeyi havâdisinin mücerred beyhude hırs ve tamâlar anları olduğu halde bir senedenberü ve ortada müteferrikâtın mücerred tahrik ve iğfâl ve asayiş ihlâl arzularına mebni davâlârdan ibâret bulunduğu meydanda iken hâlâ kalemde ve lakırdısının faidesiz makâlâtdan mürekkebi olarak alan-ı elsenede (130. Sayı 1. Sayfa 2. Sütun) devam devranı yukarıda söylenildiği vechile muahede ve muvâzeneye tâlifinden neşet eylediği politika ile tagavvul idenler nezdinden mevâdd-ı mazihadandır.

Ancak nezd-i asilânelerinde tarifden müstağni olduğu vechile mesâil devam-ı ehemmiyet nisbetinde bulunduğu hale men-i vehâmetine ikdâm dahi o nisbetde bulunmak lazım geleceğine ve gerçi bi'l-hassa merci-yi itirâzât olan kabinelerin gösterdiği hareket devr-i ... ve beyhude isnâdâta mukâbil itmemekde sebât-ı hükmüne ile şark meselesi için daha büyük teşebbüsât görölse ... husulünde kolay olacağı derkâr isede ... ilerüde

bir mukâbeleye ve efkâr-ı umumiyyeyi temine lüzum görünerek bunda ise bazı muhâlif şeyler karışmak muhtemel bulunduğına binâen şimdiden şu edhân gelmiş iken çaresine bakılmak yani Paris Muahedesi hic bir sebep ve cihet ile kâin lem yekin koymak ihtiyatsız olmadığı ve bütün imzalar silinse iki imzânın bâki kalacağı resmi ve katı umumi notalar ile her tarafa bildirilmek kabinece münâsib gibi mütâlâa olunmuş ve fakat zât-ı imparatora devletce olan emniyet-i vüsıkamız ve niyât asayiş yanemize iştirâk kalbiyelerine vukufumuz izhâr isede bu misillü halâtıdan bir kerede kabineler beyinde sûret-i resmiyyede teati-yi efkâr mucib-i inzibât-ı âsâr olacağından muvafık ârâ-yı saibeleri olduğu (130. Sayı2. Sayfa 1. Sütun) takdirde havb-ı ser'i ile nezdinde bulunan sefir-i kebirimiz vasıtasıyla su-i icrâyâ dair olan tebligât-ı acizânemiz hakkında olacak mutâla'at-ı aliyyelerinin vasıta-yı işaretle bildirilmesi niyâzını tecdid-i tesinât-ı husûskâriye zerb'a ittihaz eyledim.

(? Ahvaline Dair Bir Layihadır)

Memâlik-i Mahruse-yi Osmaniyye'nin ihtiyâcât-ı azimiyyesinin birisi dahi ... usul-i muhânes şumuline olduğu emr-i gayr-ı mestur olub usul-i mezkûrenin karin-i tatbik ve ikmâl olduğu yerlere bahş itdiği fevâid-i cismiyye bu usulün Memâlik-i Osmaniyye'de dahi cereyanı arzusunu hayr-ı hâhân vatan ve millete tavsiye itmekde ve fi'l-hakika bir mülkün derece-yi ittisa' ve mikdâr-ı nüfusu ve tebasının münferiden ve sonra mecmua mikdâr-ı serveti bu usul-i celile ile Deavi-yi hendise gibi bilinerek bu mâlumâtın bir vasıta olan menâfi layihası maada doğrudan doğruya vergü tahsilinde husul-i adalete ve mülkce olacak inşaat-ı cismiyyenin mahal ve mevkiine sûret-i tevâfuku hesabında suhulete ve bunların netâyici olarak terakki-yi servet ve medeniyet mülk ve millete sebebiyeti alenen müşâhede olunmakda vemeşhur birinci (Napolyon) un ... usulü mülkün birinci muvâzene refteridir) kolunun sıhhati bi'l-bedaha tasdik idilmektedir.

... memuriyetine gidenler haylice ulum ve fûnundan beherdâr adamlar olmalı ve aded-i halisini takdir itdikleri eşya ve mevâdın mikdâr-ı müstakbeline dair dahi karib ve bâyyid zamanlar için merkez idareyi haberdar eylemeğe muktedir bulunmalı ve ale'l-husûs malumât-ı sahihe istihsâline bedel-i envâ ihtilât-ı zehniyebe mucib olacak yıkılmış olacak arkamdan fevka'l-âde ictinâb iktizâ ideceğinden kezâlik bu memurlar bitâit veyâhud ahr bir sebep vecihet ile malumât-ı tahmiliye ve mülâhâzât-ı takribiye işarından gayetü'l-gaye ihtirâz ile her şeyi reyü'l-ayn müşâhede ve tahkiki bi'n-nefs

tedkiki ikdâm ferâiz zimmet bilmelidir. Memâlik-i Mahruse-yi Osmaniyye’de mücedden teşkil olunan vilayetler idare-yi mülkiyyey-yi bir sûret-i muntazamayı münkasımeye ircâ eylediğinden ... usulünün Anadolu’ya ve Rum ili’ne (130. Sayı 2. Sayfa 2. Sütun) tatbikinde hic bir vechile müşkilâta tesâdüf olunamıyacağına ve bundan istifâde-yi ser’iyyemiz dahi Fransa ve İngiltere ve Belçika ve Flemenk memâlikinin usul idare-yi mülkiyelerine dair kitablara bir nazar ile malum olacağına ve zaten bir küçük köyde bile ikâmet aydan bir emrin zir-i hükmünde bulunanların adedine ve derece-yi servetine ve ahval-i sâiresine dair malumâtım olup olmaması beyinde idârece olan fark ve buna tatbikan idâre-yi umumiyeye hâsıl olacak tebeddül ednâ mülâhaza ile bilineceğine binâen memurin-i mukteziyenin intihâb ve izâmı ve hâsılı bu usulün umum mülke ta’miyen tatbikine ikdâmı şu vakitte bir saat tehir ider isek bir büyük ziyân itmiş olacağımızı tasdikde kimseninve hic olmaz ise ashab-ı vukufun tereddüt itmiyeceği âşikârdır zir-i perde-yi hafede idare-yi umûrun mutasarrıfı bütün Avrupa Devletleri nezdinde rehin-i itirâf ve ahval-i maliye-yi mülkiye ve sâir husûsât-ı milliye’nin serair-i devliye gibi kâğıdlar arasında sarılı olarak yazihânelerde saklanması dahi Avrupa ulya’yı umûrunun meslekine hilâf olduğundan milletin her bir halinden herkesi haber itmek zamanı bizde dahi gelmiştir.

(Sırpistan’a Dair Bazı Mütâlaatdır)

Birkaç senedenberü Sırlular Avrupa’ya gönderdikleri memurları vasıtasıyla her devletin teveccühünü kazanmağa ve bu sûretle anlara dayanarak saltanât-ı seniyyeden birtakım imtiyâz istemek niyetinde olunmağa başlamış idi.

İşte Avrupa devletlerinden bazılarının ısrarına ve zaten o esnada Almanya’nın galiyan efkârı münâsebetiyle şark tarafından bir işi çıkarıldığı halde bir gaileyi müntâc olması ihtimâline binâen Belgrad kalasının muhafızlığı Sırb prensine virilmiş ve bu sûretle tarafeyn-i tatyib olunarak öyle tersbir vakitte daima karışıklık yakalayan böyle bir idare-yi dâhiliyenin tekâlifî ortadan kaldırılmışdır.

Ancak yakın vakte kadar yine Sırlular bazı düvelde yüz bulmalarına mebni nail oldukları ihsânın kadarını iki üç ay içinde unutmuş olarak bi’l-aks ihsân-ı sabıktan başkaca istifâde yolına sapmış idi.

(130. sayı 3. Sayfa 1. Sütun) Ve hatta bazı harekât ve Avrupa Devletleri nezdinde vukubulan ihtârât hafiyeleri dahi haber alınmış isede yine sükût olunarak en nihâyetde

Avrupalular kendiliğinden yüz çevirmişler ve saltanât-ı seniyyeden başka mülca ve penahları olmadığı zımnen tefhim eylemişlerdir.

İşte bunun için Sırpistanca şimdiki halde söylenilen her nevi sözler aracılığ ile kabilinden olub prens her vakitte ziyade şimdi Devlet-i Osmaniyye'ye ubudiyetini izhâr ve ifâ itmekde ve hatta bazı harekâtından ibrâz-ı nedâmet eylemekdedir.

Hariciyye

(İtalya)

Florans 25 Eylül

... Garibaldi dün sabah ... civarında nâm mahalde yataktan çıkarken ahz ve girift olındı ve ser kâtibi ile iki zâbıtları beraber tutuldılar. Yanına giden memurlar evvela avdetini ihtâr eylemişlerdir ve merkûmdaki (ne hak ile beni gerü çeviriyorsunuz) dediğinde memurlar dahi (izâhât vermek vazifemizin haricindedir) deyu cevap vermişler ve bunun üzerine Garibaldi (öyle ise herkes gibi bende istediğim yere gidebilirüm ve emrinizi dinlemem) demiş ve memurlar (öyle ise ahz ve girift olunursun) diyerek tutmuşlardır.

(130. sayı 4. Sayfa 1. Sütun) Derakb bir fırka asker Garibaldi'yi tutub timur yolu muvakkatine nakl ile Florans'a getürdiler. Florans'ın muvakkatini dahi asker kaplamış olduğundan hemen çıktığı gibi diğer arabaya râkiben Aleksandır kalasına gönderildi hükümet kemâl-i şiddetle evvelce lazımgelen tedâbiri görmüşüdi. Timur yol arabalarının uğrayacağı muvakkatlara telgraf ile haber virildiğinden zâbite memurları (jandarma) tarafından ihâta olunub kimseye yaklaşımağa ruhsat virilmedi

Bu vukuatı birdenbire efkâr-ı ammece olan su-i tesiri keşf olabiliyor. Florans şehrinin rahat duracağı zan olunurdisede aksi çıktı. Parlamento bu esnada kapalı olduğundan âzâdan yüz kişi kadar bir yerde toplanub Garibaldi'nin dahi âzâ bulunduğu ve mebusân milletinin tevfiği mugâyir nizâm olduğu şikâyatıyla reislerine bir kıta beyânnâme takdim itdiler.

Ahşam üstü Florans şehri dahi elit üstü olmağa başladı. Birtakım delikanlılar millet-i askeriye'nin merkezine iderler silahlarını aldılar ve yolda bir Fransız silahcının mağazasını yağma iderek ve yaşısun Garibaldi sedâlarını aks itdirerek Reis-i Vükela Mösyö ... konağına yürüyüş itdiler. Konağın kapusunda bulunan neferler bunlara içeri girmeye men itmeğe çalışdılar isede muvaffak olamadılar ve birisi maktul ve üç dördü dahi mecruh oldılar. Mösyö ... Umûr-ı Dâhiliye Nezâreti'nden araba ile hânesine

giderken hele ihbasından biri kendüsine haber göndermiş olduğundan mumâ-ileyh arabasını çevirüb ... sarayına gitmiş ve taamı dahi orada itmiştir. Süvâri asker yetişüb konakda toplanan eşhâsı def itmişler ve bir cam dahi fırlamış isede erbâb-ı ihtilâl bir meydan bulub orada tecemmü itmiştir. Artık o esnada (Florans) hemen isyan itmiş ve şehir heyetine gitmişti her taraftan silahçı mağazalarının kapuları kırılıb yağma olunmakda idi ve süvâri askerleri dahi öteye berüye koşmakda idiler. Nihâyet erbâb-ı ihtilâl Umûr-ı Dâhiliye Nezâreti'ne (130. Sayı 4. Sayfa 2. Sütun) mahsus bulunan ... sarayının önüne gitdiklerinde telgrafhâneyi ve zâbita merkezini basmak istemişler isede asker ve meferât çok olduğundan gidenleri dağıtmışlar ve pek çoklarını ahz ve girift itmişlerdir. Bunun üzerine yarın dahi şiddetle nüzul itdigiinden kaçan kaçana oldılar.

İtalya'nın sâir şehirlerinde dahi azıcuk ihtilâl vukubulmuşdur. Ehâdnas için tefraf itimâli hükümet tarafından memnu' oldu.

İşler pek fenadır. Mesmuata nazaran ... Garibaldi'yi tutdirdiğinin sebebi Fransa Devleti tarafından vukubulan tehdidâtndan neşet itmiştir. Eğer böyle ise vükelanın ecânib sözüyle hareket itmelerinden dolayı İtalyanlar bir katdaha kazanacaklardır. Daha onun neticesi nereye varacağı bilinmiyor. Her halde ihlâl sâkin olmamıştır.

Bir Macar miralayı ehl-i ihlâl ... virmiş olduğu cihetle memleketden tard olındı ve İsvicre hududuna çıkarıldı.

Hükümet timur yol şirketleri idarelerine bir nâme-yi umumi irsâliyle mezkûr şirketler memurları tarafından erbâb-ı fesada müsaade gösterildiğinden şikâyet itmiştir.

Floransada bir istatistik ve birde ticaretce cemiyetler alacaklarda şu enada böyle şeylere dikkat iden kalmayub kafası Roma tarafına dönmüştür.

(Telgraf)

Roma Fi 6 Teşrin-i Evvel

Papa zihaf askeri ... nâm mahalde Garibaldi tayfasından beş yüz nefer zorba ile mudârebeye tutuşmuşlar ve Garibaldi takımı tarafından yetmiş nefer maktul ve mecruh olarak yüz on neferi esir düşmüşler ve zihafılardan dahi birkaçı mecruh olmuşlardır.

İskenderiye Fi 7 Teşrin-i Evvel

Girid Ceziresi'nde bulunan Âsâkir-i Mısıriyye buraya muvâsalat itmiştir.

(Mehmed Ârif)

SONUÇ

Bu çalışmada, İstanbul Gazetesi'nin 80-130. sayılarının transkripsiyon ve değerlendirmesi yapılmıştır. Tanzimat döneminde yayımlanmış olan İstanbul Gazetesi, konu başlıklarına ve basın tarihindeki yerine göre değerlendirilmiştir.

İstanbul Gazetesi'nin, tıpkı öncülleri olan Ayine-i Vatan, Ruzname-i Ayine-i Vatan gazeteleri gibi, yayımlanma amacı halkı eğitmek olmuştur. Bu eğitimin ise sıradan halka yönelik sade yayınlar yapılacağı şeklinde açıklanmıştır. Tanzimat döneminin gazetecilik anlayışında da bu halkı eğitme amacı mevcuttur.

İstanbul Gazetesi'nin incelenmiş olan 80-130 sayı aralığında ağırlıklı konular, dış kaynaklı siyasi haberlerdir. Özellikle o dönemdeki Prusya ve İtalya'daki siyasi gelişmeler gazetede geniş yer tutmuştur. Dış kaynaklı haberlerin gazetede geniş yer tutmasının sebebi, gazetenin sahibi olan Mehmed Arif Efendi'nin bir süre konsoloslukta çalışmış olması etkili olmuş olabilir.

İstanbul Gazetesi'nin incelenmiş olan sayılarındaki iç haberlerde, İstanbul üzerine spesifik bir haber yer almamıştır. Bu durum üzerinde, gazetede muhabirliğin olmaması ve haberlerin dış kaynaklı olarak tercüme edilerek aktarılmış olması etkili olduğu düşünülebilir.

İstanbul Gazetesi'nin incelenmiş olan sayılarında, o dönemdeki Avrupa siyaseti üzerine önemli bilgiler bulunmaktadır. Bu haberler siyasi tarih yazımında kaynak olarak kullanılabilir olduğu düşünülmektedir. 1860'lı yıllardaki Prusya ve İtalya'nın siyasi birliklerini sağlamaları sürecinde yaşananlar siyasi tarih açısından vesika değeri taşımaktadır.

İstanbul Gazetesi'nin incelenmiş olan sayılarında, iç haberlerde her ne kadar İstanbul hakkında spesifik haberler olmasa da, ilanlar ile o dönemin sosyal, kültürel, ekonomik vb. konuları açısından az da olsa bilgi edinilebilmektedir. Örneğin satılık ev ilanları ile o dönemde İstanbul'daki emlak piyasası hakkında bilgiler edinilmektedir. Satılık ev ilanlarında satış fiyatı ile o dönemin ekonomik piyasası hakkında bilgi edinilirken, evin fiziksel yapısının yer alması da o dönemdeki ev mimarisi hakkında bilgi edinilmesini sağlamaktadır.

Tanzimat dönemindeki özel gazetelerde, o dönemin gündemini yorumlayan yazılar yayımlanmış iken, İstanbul Gazetesi'nde böyle yazılar yer almamıştır. Tanzimat dönemindeki özel gazetelerde hükümetin icraatları yorumlanıp eleştirilirken, İstanbul

Gazetesi bu konularda sessiz kalmayı tercih ettiği gör÷lmektedir. İstanbul Gazetesi'nde gündeme dair yorumları içeren yazıların ve İstanbul hakkında haberler yer almaması ile birlikte, özgün haberciliğin olmadığı görüşünü kuvvetlendirmektedir.

İstanbul Gazetesi'nin teknik ve içerik açıdan özensiz olduğu tespiti yapılabilir. Bu durumun sebebi gazetenin sahibi Mehmed Arif Efendi'nin hayatında saklı olduğu düşünülmektedir. Kaynaklarda bulunan iddialara göre, Mehmed Arif Efendi'nin dolandırıcı bir şahsiyet olması ve gazeteyi dolandırıcılık işleri için paravan olarak kullanmasından dolayı bahsi geçen gazete içerik ve teknik açıdan özensiz olduğu tespiti yapılabilir. Mehmed Arif Efendi'nin iddia edildiği gibi, gazeteyi işsiz kaldığı zamanlarda çıkarması ve gazete sayesinde zengin ve nüfuzlu kişilerden bir miktar para edinmeye çalışması da gazetenin özensiz olmasının sebebini açığa çıkarmaktadır. Mehmed Arif Efendi'nin hayat hikayesi iddia edildiği gibi ise, araştırılmayı hak eden bir şahsiyet olduğu gerçeğini açığa çıkarmaktadır.

Sonuç olarak, 80-130. sayılarının transkripsiyon ve değerlendirilmesi yapılmış olan İstanbul Gazetesi'nin, sınırlı da olsa siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik vb. konularında kaynak özelliği taşımaktadır. Özellikle 1860'lı yılların dünyasına küçük bir pencereden bakılmış olsa da, Avrupa siyasi tarihine cılız ama önemli bir ışık tutmaktadır.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA). Hariciye Nezareti Mektubi Kalemi Evrakı [HR. MKT]. Dos./Göm. nr. 559/62.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA). Hariciye Nezareti Mektubi Kalemi Evrakı [HR. MKT]. Dos./Göm. nr. 843/100.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA). Hariciye Nezareti Mektubi Kalemi Evrakı [HR. MKT]. Dos./Göm. nr. 759/26.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA). Başbakanlık Osmanlı Arşivi İrade Hariciye [İ. HR.]. Dos./Göm. nr. 222/ 12963.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA). Hariciye Nezareti Mütenevvvia Kısmı Evrakı [HR. MTV.].Dos./Göm. nr. 429/23.

Sürelî Yayınlar

Ayine-i Vatan Gazetesi. (1283). Atatürk Kitaplığı Dijital Koleksiyonları.

İstanbul Gazetesi. (1284). Atatürk Kitaplığı Dijital Koleksiyonları.

İstanbul Gazetesi (Resimli). (1284). Hakkı Tarık Us Dijital Koleksiyonları.

Ruzname-i Ayine-i Vatan Gazetesi. (1284). Atatürk Kitaplığı Dijital Koleksiyonları.

Makaleler

Akbulut, U. (2013). “Osmanlı Basın Tarihine Bir Katkı: Gazetelerin Yayınlanma Amaçları Üzerine (1831-1876)”. *Turkish Studies*, 8 (5), 31-57.

Demir, K. (2014). “Osmanlı’da Basının Doğuşu ve Gazeteler”. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 57-88.

Demir, Ş. (2015). “İktidar-Basın İlişkilerinin Osmanlı Devleti’nde Görünümü (1831-1918)”. *The Journal of Akademik Social Science Studies*, (33), 119-137.

F. Uyanık (2013), “Biyografi Araştırmalarına Kaynak Olarak Musavver Medeniyet Gazetesi ve Türk Basın Tarihindeki Yeri”, *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3 (6), 65-84.

Kumsar, İ. A. Kumsar (2018). “Abartı ve Gerçek Arasında Bir II Abdülhamid Dönemi Gazetecisi: Malûmâtçı Mehmed(Baba) Tahir”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 38, 251-282.

Kitaplar

E. Reşad ve O. Ferid (1326/1910). *Musavver Nevsâl-i Osmâni*. İstanbul: Matbaa-i Hayriye ve Şürekâsı, 2.

Koçu, R. E. ve Akbay, M. A. (1959). *İstanbul Ansiklopedisi*. İstanbul: Neşriyat Kollektif Şirketi, 2, 3.

Koloğlu, O. (2020). *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. İstanbul: Pozitif Yayınevi.

Topuz, H. (1973). *100 Soruda Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.

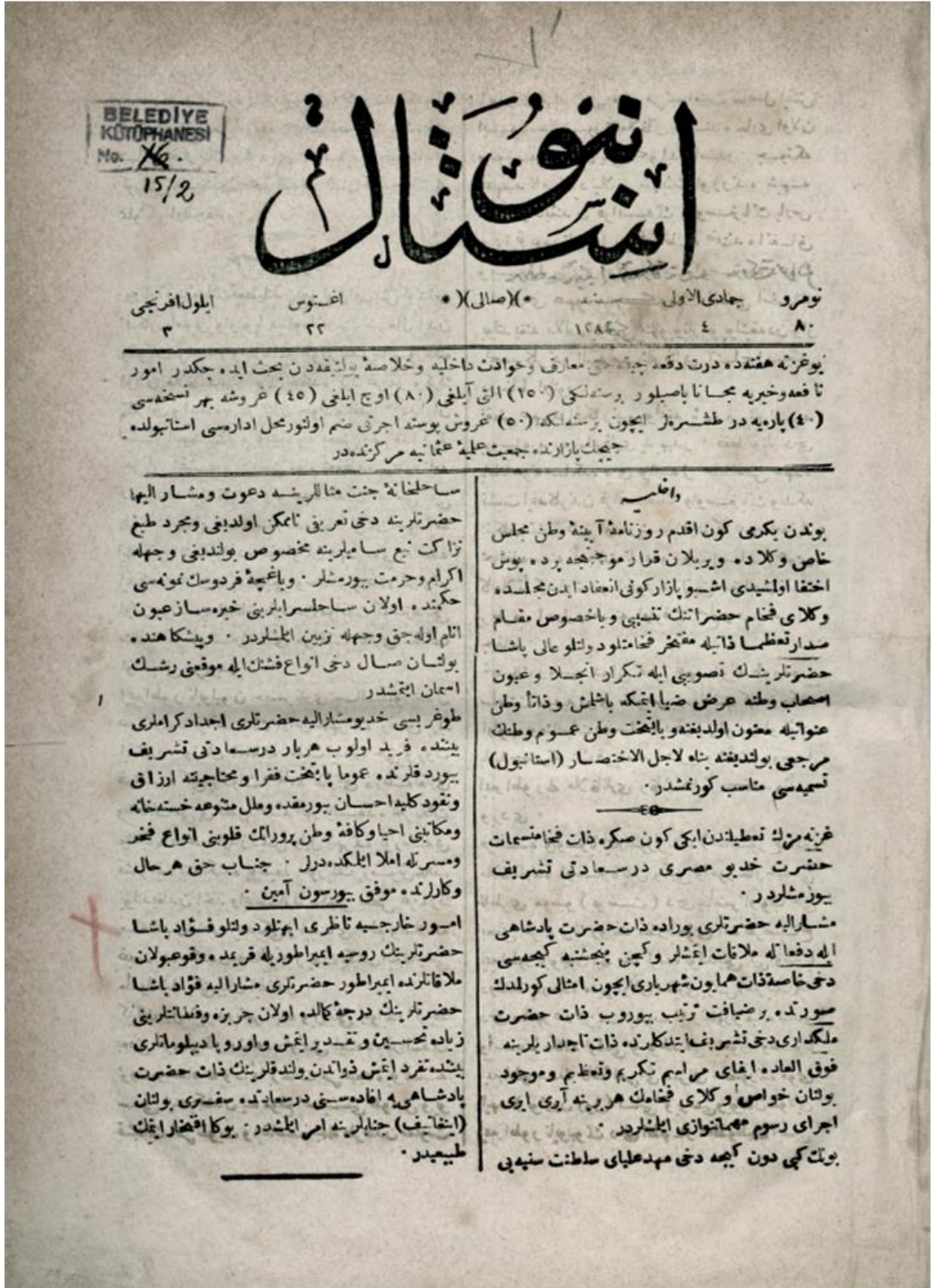
EKLER

EK 1: Ayine-i Vatan Gazatesi'nin ilk sayısı

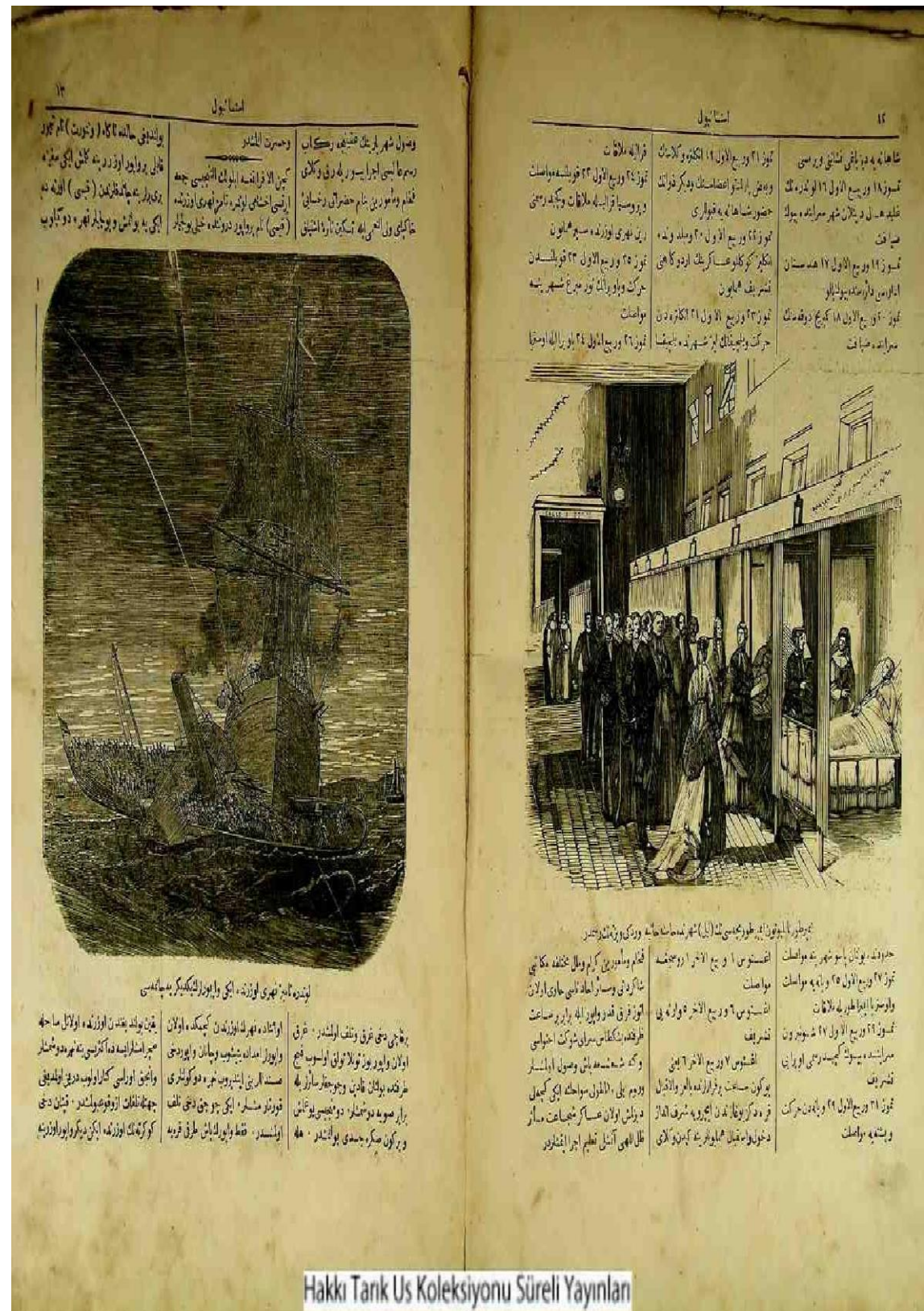

Kaynakça: Atatürk Kitaplığı

EK 7: Resimli İstanbul Gazetesi

Kaynakça: Hakkı Tarık Us Dijital Koleksiyonları

استانبول

۸۰

اولنوردی پوچله ایل پوجلیات و غرایات
عومه معلوم اولوب عقل استابت اجرات
عاده شدن عد اولنوردی

افلاطون و ارسطو و افان و پورقراط این سینا
فلسفه و حکمای ساره تک عقل و حکمتی
باعث شربت عظیمه کادرالکر بر فرد عظمت
و شجاعت و یا خود در ایت و پو لیتفه
و ادراجه روت دوقانه سیه وطن و می

صا کیدار
بی تروج مرا
ملزمت آت ملاو
استعمال ایل
ملازمت حیات
تاز بختش التشار
در توارخ عو
میدک مشا له
شدن مستبان
اولدنی او زره
پومفوله وات
معا یما تک سایه
کدایر حسته لنده
تدی ایله دو چار
صنف او امش
حلی و ولتر افسر
توابع اوله رقی
کسب ترقی
ایله خیر خواهی
عنون و یدهای
عمریم قبلش لرد
چونکه ریا خود
ایکی با خود اوج
ذات حکمتک
تأثیرهای تدلیری
مادون لنده بولان
مأمور بئی اجبار
ایله خال ادائی
محصول دار او
امش و طرق بیور
یوالتر تسویه سیه
مرور و عبور
عوام تسهیل
و تفرق خطوطی
تجدید یله هر یوزدن
وسائل تجارت
بش عوی تعکیم
ناموس حکمت
ترمیم ایلد بلوب
امیت استحصا
ایله معموریت
حکمت درجه

۸۱

طلوع و غروب شمس و دائرة یوارجک
حقن نقطه سنده بو تدبیری اوبانی یا خود
او بخوده اولد بجز محدود و قراساق
پر خلد، بولدن بفرمان حالده ایما و اخبار ایدن
ساعت الی دخی موجود بئی سرای تعظیم
و تکریم المشر
بودن ایکوز سنه اقدم برسی دکرده
روزگار هوب ایلون ایسون فورته اولسون

ود و تینی احقر
و فقیر بر حالد
ایک مهوره معتم
قشدر بویه
توقات سستی
الجات جاب
حیرت و واجب
رعایت و حرکت
تکلیف و کدوینا
(سلاطین و لایق
دا خنده اولان
مالک (حکمد
ری علکس لدر
یعنی اسکندر
روی استیانی
کاملایضا ایتد
بئی مات و ولت
عزیزان پادشاهن
عظیم الشانی
عالمی و اقوام
و جسامت و
قطعی سیه سنده
آسیا و اروپا
قطعت ته تعدید
حکومت موفق
اولدنی فرانسه
ایمپراطوری برنجی
نابولین یوزورنه
بتون اوو پا عالی
کرد داد، حکومت
اولدنی ردولت
دران مد براف و وز
اوو کلاسی ادار
ملکسده برار از
مها رت و ایتان
لیافت و عقد معاه
ماله جهات لک
مهور و معتم
صاحب قدرت
و قوت و قوی
الکت دولتر
ایله عقد اتفاق بوب

خارجیه نظری دولتی ایتلو قواد ایشا حضرت تریک رسم عایلریدر

اول جمهور رئیس اولوب ریاستک امپراطور لده
شوی نه قیام ایله نالمرام اولدقده مشار
فرقه ل (ییلاقی یوزده سنده ایکن بوغلی)
مده سجه امپراطور لک متع تأسیس و تأییدی
نیتله تشویق اذهان عومیه فاشدیلر
ایسه دهر سنده نصصره وقوعبولان قریم
مخاریبسی امپراطور مشار البهی الدیشلردن
اژاده المشر
الحالده هه دخی مشار فرقه لک جوش

چو شالقه دخی سنده مغایر فرقه لری تقریب
ایدن افکار بر طرف اولوب بعدا اجرای
حرکت ایتک اوزره بیلرند، عقد اتفاق
اولدنی فرقه لده کور لکده در
فرانسه صلیک دوام ایتسه مغایر فرقه لک
بول آلوب افکار و یتک انشار بنه میدان
براهلرق نابولین حکوم مت علیه نه بجر
کک و قومی تسهیل امش اوله جی
امپراطور مشار ایله بودن اولن سته

والیه ایصال المشر
(مامدنی صکره)

(محاربه لک لوی مامد)

بودن اولکی ۳۸۹ نمره لو شخه دهر
بندک مامدبدر فرانسه امپراطوری او جعی
نابولین محاربه به مختا جدر چونکه لای
پو ایتفه سنی کک دار امش اولان سیه نقطه ل
کون بکون بومکده، و حکوم مت مختا لینی

مَدَنِيَّت

(محل اداره می باب عالیده ووزیرجاده سند در)

(نومرو ۴۶)

(مطبعه می باب عالی جاده سند در)

(نومرو ۲۵)

جمعه کونلری نشر اولتور

۱۲۹۱

دفعه ۱

۲۸ جول ۱۲۹۱

سنه ۱

۱۳۴۵

۲۸ شعبان

* اشیر و غرتنه ک برسته لکی عثمانلو لیراسته در *
* اعلانات عادیه اهون فیثات ایه طبع اولنده چی *
* قوه پاتیه اعلاناتی بکری سطر دن اشاغی اولدنی *
* طشره لردن مشرتی اولقی استانیالر بوسته *
* حاکمه بر بکر ملک مجدی به ورسمی اعلانات ونوز *
* غروشه باصیله جقدر *
* اجرتی نادیه اید جکدر *

فهرست

رسمی

۱ خدیو مصر حضرت بنک
رسمی
۲ مرحوم قواد باناک رسمی
۳ رسم هوجدی رفائک
رسمی
۴ ابو محی الدین جامع
شرفک رسمی

برای سوز

غرتنه ملک بولنده. نسخه سند
نشر بی وعد ایش اولدنی
مصور غرتنه ک برنجی
نسخه سنی بهون الکرم
بو کوند اعتبارا نشر
شلاق
غرتنه ملک ایکی نسخه سنی
کوره جک اولانلر بولنده ک
پک دون قاله بغه وحشی
مدینک اثری اولدنی قانع
اولیه جقزلردن امیر
مع مافیه ایندیکم وعدک
انجار بیون کافه نقاصیله

احیرا الدیر یلان فوتوغرافدن رسمیدن

{ خدیو مصر فخامنلو دوللو اسماعیل پش حضرتلری }

صحیفه ۲ { ترجمه حالی }

برابر بو سکون بو برنجی
نسخه می مونغ انتشاره
قوه بغه مجور اولدق ملکدر
رسم ملک ایندیکم
بولنش اولر راست کادیکم
مشکلات وصعوباتی درخاطر
ایدرک بولنده ملک نقاصی
عقاید جکدر نه اعتمادن
تمام رخاقله توفیقته خلقک
اعتبار به مظهر اوله جغمز
مأولز اولدنی بو کوند
اعتبارا هر ججه کونی سکر
و یا ورنه صحیفه اولقی اوزره
بو ققطه نشر اید جکر
وبالله التوفیق

مصری انوار مسوریت
مدینه تنویر ادب بو کون
برد ججه علیای سعادت
واقباله چقارمش وعلاومت
فخیمانه می مستقلده دخی
مصر ایچون یک بولنده
حاضر اینده بولنش اولان
خدیو مصر فخامنلو دوللو
اسماعیل پش حضرتلری
مثال مکتب مالرله ترجمه

EK: 10 Musavver Medeniyet Gazetesi'nin İlk Sayısı

Kaynakça: Atatürk Kitaplığı

ÖZGEÇMİŞ

Bireysel Bilgiler

Adı Soyadı: Alper DENİZ

Doğum Yeri:

Doğum Tarihi:

Eğitim Bilgileri

Yüksek Lisans: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı 2021- (Devam Ediyor.)

Lisans: Anadolu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, 2015-2019.

Lise: Halit Narin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Tekirdağ/ Çerkezköy, 2010-2014.

İlköğretim: Nurullah Narin İlköğretim Okulu, Tekirdağ/ Çerkezköy, 2002-2010.